STIRPIUM AUSTRIACARUM PARS 1.[-2] CONTINENS FASCICULOS TRES CUM FIGURIS AENEIS

Heinrich Johann Nepomuk : von Crantz

1. 4. 33

HENRICI IOA. NEPOM. CRANTZ

S. C. A. MAIESTATIS CONSILIARII, INSTITVTIONVM MED. ET MATERIAE MEDICAE VINDOBONENSIS PROFESSORIS PVB. ORD. ACAD. IMP. NAT. CVRIOS. ET SOCIETAT. BOTANIC. FLORENT. LITTER. ROBORET. SODALIS.

STIRPIVM AVSTRIACARVM

PARS I.

CONTINENS FASCICVLOS TRES
CVM FIGVRIS AENEIS.

EDITIO ALTERA AVCTA.

IMPENSSIS IOANNIS PAVLI KRAVS, BIBLIOPOLAE VIENN.
MDCCLXIX.

PRAEFATIO.

Quantumvis prima terrarum Austria rarissimarum fertilissima stirpium mater, non solum patrios cives, sed & meridiei & orientis transfugos, suo sinu complectatur, foveat, & alat: nec alia adeo immensa ventorum vi perflata, novas constanter copias ex summis montium castris in remotissimas etiam planities deducat, deductas veteranis ibi loci hibernantibus commisceat, & durabili foedere iungat; tamen est perquam difficilis, & laboriosa hoc sub coelo botanice, tum quod in conspectu Cæsaris exorti montes, maiestati loci perculsi fugiant, & in remotissima excurrentes, suas recondant divitias, tum quod in fuga, longo exantlato itinere, comprehensi, raras admodum ostendant casas, quibus quassa, licet male, requiescere membra possint. Hæc alpium nostrarum misera est, in tanta Helveticarum felicitate, conditio, quæ vel ideo

rum ſententiæ dum ego accedo, & genera accuratius definire, & his ſpecies inſcribere caſtius molior, veriſſime *maximum* HALLERUM monuiſſe obſervo, in diſtribuendis huiuſce claſſis naturalis generibus ab omni tempore non alibi maiorem, eamque inſuperabilem difficultatem viſam eſſe, eoque magis obfirmatam induruiſſe, quo operoſa tuberculorum (neſcio cur glandulas vocent?) in minutie exſpirante inutili perquiſitione, intricaretur magis.

Neque ſane aliter ſperari poterat! ſi enim generum definitiones ab ea potiſſimum floris parte, quæ & cæteris conſtantior, & facilior ſit, petendæ ſunt, ab his peti non poſſe, in propatulo eſt; equidem tubercula hæcce, vel demum ſquamæ, aut glandulæ, prout diverſi diverſe vocant, partes floris non ſunt (per prima Botanices Elementa) & ſi eſſent, adeo manifeſte cum varient, inconſtantiæ criminatio, nec eſſentiales, nec conſtantes floris partes eſſe, abunde commonſtraret. Atque huius cauſæ demonſtrationem in præſentiarum eo lubentius ſuſcipio, quo certius mecum ipſa natura operatur, & hoc generum huius ordinis fundamentum convellit evidentius; videte: characteri generico *Eryſimi* adſcribuntur glandulæ, quæ absque dubio ſolum viſæ, duæ: in *Eryſimo Barbarea*, *Eryſimo Cheiranthoide* ego tamen quatuor obſervo; an variant? an male vidi? ſed etiam quaternum hunc numerum mecum alii obfirmant, quin in *Eryſimo Officinali* numerum eundem demonſtrant, ut iam priora *Eryſima*, *Eryſima* dici non poſſint, nec *Officinale Eryſimum*, *Eryſimum officinale* eſſe queat, tum quod quatuor tubercula

 habeat,

habeat, & characteri generico non conveniat, tum quod in hoc, quam priori, aliter diſpoſita gerat, quæ res etiam ipſum genus mutat. Iterum eſſentia characteris *Heſperidum* LINNAEI, & huius viri obſervationibus nimium fidentis HALLERI, eſt in glandula intra ſtamina minora: petalis obliquis; ita LINNAEUS, adiungit tamen certiora ſigna HALLERUS; verum etiam alii quatuor, non duas glandulas invenere in *Heſperide*, unam inter ſtamen, quodque minus, & corollam, alias inter ſtamina maiora & calycem: an variant? ſed etiamnum repetenti de induſtria ſæpius experimenta in *Heſperide Sylveſtri* HALLERI ad RUPP. alia, quam quæ vel a LINNAEO, vel aliis obſervata ſint, natura mihi commonſtrat; nam nec tubercula minimorum ſtaminum intra eadem, quod LINNAEUS, nec inter hæc & corollam ſolum, ut alii, ſed circularem conſtituere aggerem, cuius depreſſo centro ſtamen quodque minus tanquam cavo articulato inſiſtat, obſervo, ut utrumque obveniat, ſcilicet, ut glandulæ eminens arcus inter ſtamen & piſtillum dimidius, dimidius inter ſtamen & corollam adſit, & etiam glandulas fulcientes ſtamina maiora videas, ut merito rogare de novo debeas, qui demum cognoſcatur *Heſperis?* ad hæc *Dentaria* LINNAEO tubercula nulla habet, *Dentaria Enneaphyllos* tamen quatuor inſtructa dicitur, *Dentaria Bulbifera* ſex: nec in *Cardamine* LINNAEO glandulæ, nec in *Siſymbrio* viſæ, *Cardamine* tamen quatuor habere, *Siſymbrium Naſturtium* pariter quatuor non coalitis, dum *Siſymbrium ſylveſtre* quatuor quidem, ſed cohærentibus, & *Siſymbrium ſophia* ſex inſtrui perhibetur. Ego in *Siſym-*

brio

brio ſylveſtri confluentes quidem, nihilo minus ita ordinatas deprehendo, ut duorum ſtaminum maiorum ſedes, una, cuius agger parte calycis gibbus ſit, glandula coerceri, minoris cuiusque ſtaminis ſedes itidem una, cuius agger piſtilli & ſtaminum maiorum parte vallatus, parte vero calycis deliqueſcens ſit, contineri videatur. In *Siſymbrio Irione* iterum confluentes obſervo, numerum dicere non poſſum, nam etiam in averſo capitum ſtaminum loco radicantur capita unguium petalorum profundo utriusque cavo glandulari, ut paries intergerinus viridis, dividere ſolum cava, licet ad utrumque tamen ſpectet, intelligatur: in hoc vero glandulæ ſtamina minora recipientes, ſemicirculares cavæ, aggerem piſtillo, & ſtaminibus maioribus opponunt, parte enim calycis etiam hic deficit. Nec *Lepidio* glandulæ, quas habet, adſcriptæ ſunt; *Lepidium quintum* HALLERI, *Petraeum* quondam, iam *Alpinum* LINNAEI, duas tamen habere dicitur; in *Lepidio Graminifolio* iam quatuor, an non plures video? numerus, ob difficultatem anatomes foliorum calycis, & floris, vix dici poteſt, ut vel ex his ſolum, conſtantia, & facilitas glandularum ilico pateant.

Sed ut etiamnum de facilitate cognoſcendarum glandularum res ſit longe evidentior! an bene dici clarius argumentum poteſt, quam lyncæis inſtructos oculis hos, illos microſcopiis, ut etiam viſus aciem ſibi læderent inhiantes, diverſa tamen omnes vidiſſe, etiam enunciaſſe, imo nudis oculis attentos alios diſcrepare. Verum næ quidem hæ ſummæ, aut ultimæ contra haſce glandulas difficultates

tates ſunt; equidem in his inſtar corniculorum, ut in *Alyſſo incano*, ubi duæ utrimque ſtamini minori adiacent, eminentes, in illis inſtar diſci mammæ, cui papilla exſecta ſit, ut in *Cheirantho Cheiri*, *Heſperide ſylveſtri*, *Arabi umbroſa*, & aliis plurimis cavas, in aliis denique inſtar ſquamarum arythenoidearum, ut in *Arabi alpina*, non vero in *Arabi umbroſa*, aut *Thaliana*, licet ſic definitum fuerit, reflexas, ſimiles fere, ſed magis latas in *Iberide umbellata* deprehendi, & nunc in *Raphano Raphaniſtro* adhuc obſervo, cui in univerſum tantum duæ, licet character genericus quatuor fruſtra expoſcat & deſideret, natura conceſſæ. Eſſe etiam in quibus compoſita facies ſit, ut in *Buniade kakile*, ubi, quæ maiora ſtamina ſuſtinent glandulæ, corniculatæ, quæ minora, oblongo compreſſæ ſunt, ut, an adeo diverſæ faciei partes ſemper eædem ſint, & quod plus, an ſint ſemper glandulæ, microſcopio inſtructus dubitare debeas. Tum minutulam folioli floralis, etiam calycis, aut ſtaminis poſt evulſionem relictam partem, ut in *Heſperide* maiori tamen planta, ſæpe, in aliis vero minoribus frequentius obvenit, pro glandula imponere poſſe: etiam rudiori ſolutione, vel petalorum calycis floris, tum & ſtaminis avulſione, glandulas, quæ prius non aderant, effici, ut in evulſione petalorum *Cheiranthi* & aliis ſæpe manifeſtum; dum in ſingulo corpore glanduloſo profunde viridi, tria conſpicias cava, utrinque unum, pro recipiendis petalis, & tertium in medio pro recipiendo ſtamine minore, ut in *Cheirantho:* quin etiam a latere ſtaminum maiorum petala evulſa, ſua relinquere cava, & cavi articu-

lati

lati oram diſtrahere, ut glanduloſa iudicetur, quod familiæ *Raphani*, & *Sinapi* haud infrequens!

Idem fere in *Iberidis* tota gente obvenire, ubi petala exteriora duo, longe maiora, firmiorem articuli baſin poſtulant, ita, ut, licet tantum duæ in hac familia ad ſtamen quodque minus glandulæ, tamen petalis maioribus eiectis eminentem ſæpe ad latus unum ſtaminum maiorum ſquamam obſerves, quam etiam glanduloſam, quæ tamen non eſt, pertinaciter contendas, quod iam in *Iberide ſempervirente*, fere etiam in *umbellata* præ oculis habeo. Haſce ſquamulas factitias celeberrimis illis viris, qui iu *Cleome gynandra* ſtatuere tres, impoſuiſſe certus affirmo, nec enim ad ſinum calycis nec alibi glandulæ, quales in præcedentibus vidi, adſunt, his vero evulſis, quatuor, quibus petalorum iam evulſus hæſit unguis, quæ pro glandulis imponere poſſent, cavitates factas iterato certus experimento obſervo; tum ſub ſinu laciniarum calycis, ex umbra in partem rubram proiecta, glandulares eminentias falſo effingi, acutiori vero examine nullas adeſſe, tenendum. Adhæc in horum numero & ſitu, quæ determinari vix poſſunt, ubi confluunt, falli aliquem facile poſſe, idque potiſſimum in illis, quibus exſculptum pro recipiendo ſtamine cavum eſt, ut diviſus mediante fovea agger plures, quam revera ſunt, repræſentet, quale manifeſtum eſt in *Siſymbrio ſtrictiſſimo* exemplum, ubi quatuor certo, (licet duas tantum tribuat HALLERUS) ſi non ſex numerare velis, videas, dum inter ſingula ſtamina aſcendens tuberculi dens ipſa ſtamina dividit & numerum maiorem efficit.

Ultimo demum plurimum laboris, & temporis his glandulis dari, etiam oculos dolere, deſtrui, nec tamen ideo plantam melius cognoſci, teſte *Heſperidi Sylveſtri*, *Arabi Thaliana*, *umbroſa* & aliis plurimis; ipſas etiam venas in florum petalis adeſſe, & numerári poſſe, & uti ex harum numero, intertextu, anaſtomoſi, decurſu, diviſiones generum ſumere admodum difficile, ita & ex his glandulis vulgo dictis, minutulum, & laborioſum; neque tamen adhuc demonſtratum eſſe, haſce partes glandulas nectariferas eſſe, cum petalis fulciendis, piſtillo, vel removendis vel approximandis ſtaminibus, inſervire potius videantur; ſimilia etiam tubercula, & glandulas ſimiles in umbelliferis, etiam aliis plantis hinc inde videri, etiam in capite articulato ſtaminum eſſe, quod in *Arabi Thaliana* verum, nec tamen in his glandulas vocatas eſſe. Poſſe adhuc dici quam plurima. Vide præfationem huius claſſis conſtitutæ, ubi novum glandularum examen ſuſceptum eſt.

His omnibus perpenſis veterum ſtandum placitis, & ex eſſentialibus potiſſimum, nec adeo variantibus, nec minutulis, quæ dubiam experimentorum fidem faciunt, microſcopiis conſpiciendis ſolum partibus, genera eruenda cenſemus, eo adhibito rigore, ut, quæ generico claſſis characteri non exacte quadrant, haud vi intrudantur, ne continuo nobis botanici obiiciant, quod LINNAEO HALLERUS, & alii, neque omnia eius viri *Siſymbria* ſiliquis curvis eſſe, neque *Eryſima* rectis, aut evidenter quadrangulis; nec *Drabas* eius omnes ſtylo nullo eſſe, aut *Miagra* manifeſto; nec ſiliculis cordatis *Lepidia*, nec ſtylo deſtituta, nec quod mirum! apice, licet in hac

hac divisione cogantur, emarginata; tum nec omnia eius *Alyssa* incisa apice esse, nec esse *Cochlearias*, ut inde nec recte discriminata genera, nec classi genericæ species legitime illatæ inveniantur; quæ res, quoniam ut plurimum, post exantlatum pertinacis laboris tædium, in desperationem botanices studiosos deducere solet, suarum regionum plantas enumerantibus princeps cura esse debet, ut constanter notas generum characteristicas provido HALLERI, ZINNII, aliorumque exemplo addant, ut cum his conferri species illico possint.

Igitur omnium primo, id, sine quo inutilis omnis futura flora est, præposui præsidium, ut etiam facilius corrigi ego a minimo possem; tum a primis systematicis totam hanc gentem in duas tribus, in siliculosam, & siliquosam, distinctam recepi, etiam utriusque subdivisiones fere ex *clariss.* LINNAEO servavi; quod vero nec omni *eius Alysso* silicula apice emarginata sit, docet *Alyssum incanum*, *saxatile*, &c. quod nec *Lepidia* siliculam emarginatam, aut manifeste cordatam habeant, docent *Lepidium latifolium*, evidentius *Lepidium petraeum*, *Lepidium alpinum;* quod nec omnes eius *Cochleariae* apice emarginatæ sint, docet *Lepidium draba*, ita ab illo olim vocatum, hodie *Cochlearia draba*, absque ullo ordinis iure; quod nec *Thlaspi* I. *montanum* CLVSII scriptum sit, mutationem, ut character generibus omnibus quadraret, nec examinanti species adeo facile aqua hæreret, aliquam, quam putavi optimam, feci, eamque omnibus datis, quæ universali huius gentis distributioni satisfaciat, minus incommodam, magisque facilem reor.

Siliquoſas non ita, ut ſiliculoſas emendare potui.

Nova genera facta, cum totidem, imo plura ſuppreſſa ſint, criminationem diluunt; equidem *Thlaſpi* I. *montanum* CLVSII, ſub *Clypeola* LINNAEI, quæ ſiliculam emarginatam poſcat, ſub *Lunaria* LINNAEI, quæ valvulas diſſepimento æquales velit, ſub *Iſatide*, LINN. quæ lanceolatam requirat absque ſtylo ſiliculam, quæ hic orbiculata eſt, cogi non potuit, ut inde clare novo nomine inſcribi hæc planta debuerit. Cæterum plurimas Auſtriæ vindicavi, eas que rariſſimas plantas, in flora Auſtriaca omiſſas aſteriſco notavi, multas etiam æri incidi curavi. Alios quod ſpectat faſciculos, nullo ſervato ordine, prout nempe aliqua claſſis obſervationibus maturior citius abſoluta fuerit, edam, & ſat cito, ſi ſat bene.

HENRI-

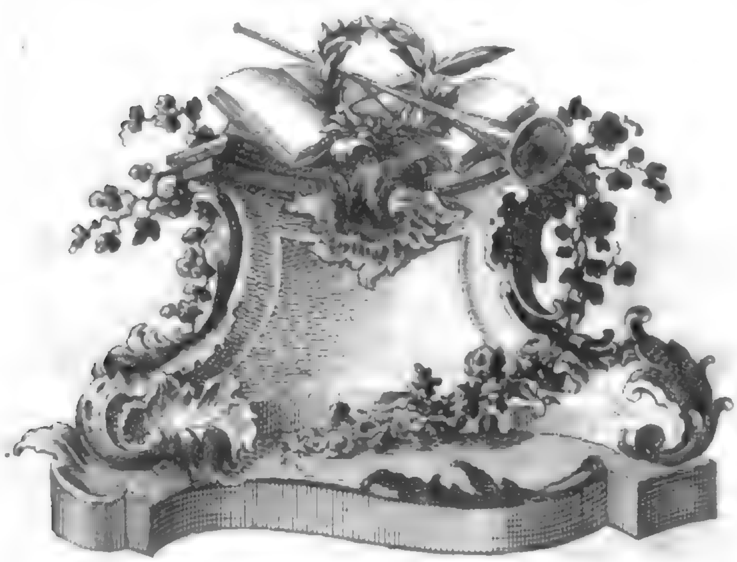
HENRICI IOA. NEPOM. CRANTZ

S. C. A. MAIESTATIS CONSILIARII, INSTITVTIONVM MED. ET MATERIAE MEDICAE VINDOBONENSIS PROFESSORIS PVB. ORD. ACAD. IMP. NAT. CVRIOS. ET SOCIETAT. BOTANIC. FLORENTIN. LITTER. ROBORET. SODALIS

STIRPIVM AVSTRIACARVM

FASCICVLI I

EDITIO ALTERA AVCTA

CVM FIGVRIS AENEIS

IMPENSIS IOANNIS PAVLI KRAVS
BIBLIOPOLAE VIENN.
MDCCLXIX

ILLVSTRI

SOCIETATI BOTAN. FLORENTINAE

FLORVM AVSTRIORVM PRIMVM SVVM FASCICVLVM

CONSECRAT

H. CRANTZ.

STIRPIUM AUSTRIACARUM

PARS I

CONTINENS

FASCICULOS TRES

A

I. SILICULOSAE.

SILICULA INTEGRA.

I. ISATIS. Septo & ſtylo deſtituta.
1. Tinctoria.

II. BOHADSCHIA. Septo deſtituta; ſtylo dubio.
1. Alliacea.

III. MYAGRUM. Septo deſtitutum; ſtylo valvarum cornuto.
1. Biarticulatum.

IV. ANASTATICA. Septo gaudens; ſtylo valvarum cornuto.
1. Hierachuntica.

V. LEPIDIUM. Septo gaudens; ſtylo nullo, vel aliquo ſepti; valvis navicularibus.
1. Halleri. 2. Linnæi.
3. Draba. 4. Latifolium.

VI. DRABA. Septo gaudens; ſtylo nullo, vel aliquo ſepti; valvis longe ellipticis.
1. Verna. 2. Auſtriaca.
3. Alpina. 4. Pyrenaica.

VII. NASTURTIUM. Septo & ſtylo ſepti valens; valvis concavis hemiſphæricis.
1. Saxatile.
2. Paniculatum.
3. Auſtriacum.

VIII. ALYSSON. Septo & ſtylo ſepti inſtructum valvis ſcutiformibus aut inflato-compreſſis.
1. Incanum.
2. Saxatile.

IX. LUNARIA. Septo & ſtylo ſepti gaudens; valvis planiſſimis maximis.
1. Annua.
2. Rediviva.

X. CAMELINA. Septo inſtructa & ſtylo, ſed ſtylo valvis proprio.
1. Sativa.

SILICULA APICE EMARGINATA.

XI. COCHLEARIA. Valvulis globoſis ſcabris.
1. Officinalis.
2. Armoracea.

XII. CLYPEOLA. Valvulis ſcutiformibus.
1. Montana.
2. Alyſſoides.
3. Didyma.

XIII. IBERIS. Valvulis navicularibus.
1. Burſa paſtoris.
2. Ruderalis.

XIV. THLASPI. Valvulis alatis.
1. Sativum.
2. Arvenſe.
3. Alliaceum.
4. Perfoliatum.
5. Hirtum.
6. Campeſtre.
7. Montanum.
8. Alpinum.
9. Saxatile.
10. Umbellatum.
11. Amarum.

ANTISCORBUTICAE SILICULOSAE.

SILICULA APICE INTEGRA.

ISATIS.

CHARACTER. Silicula lanceol. apice integra, ſepto, ſtylo, deſtituta.

I.) ISATIS *Tinctoria.*

Iſatis foliis radicalibus crenatis caulinis, ſagittatis, ſiliculis oblongis. L.
Iſatis, ſeu glaſtum ſpontaneum I. B. II. p. 909.

In agris inter ſegetes; in montibus *Crembr.*

Obſervatio. Convenit cum Thlaspi, quod valvas habeat alatas, differt ſilicula integra, ſtylo & ſepto carente, tum & figura ſiliculæ & aliis.

BOHADSCHIA.

CHARACTER. Silicula orbicul. apice integra, ſepto deſtituta, ſtylo dubio.

BOHADSCHIA * Icon Tab. I. F. I.
Bohadſchia foliis radicalibus cordatis, caulinis amplexicaulibus lanceolatis.
Crambe foliis amplexicaulibus, lanceolatis, integerrimis, *van* ROYEN. *prod. Leid.* 330. Integerrima vix inveni.
Thlaspi montanum I. vel peltatum CLUS. *Pann.* & *Hiſt.* 230. Icon, excepta ſilicula, bona.
Thlaspi pannonicum LOBEL. Icon MORIS. II. T. 18. F. 34. ex CLUSIO. ſiliquæ malæ.
Thlaspi montanum Glaſtifolio majus. B. *pin.* 106. RAII. *Hiſt. I. p. 841.*
Thlaspi montanum monoſpermum glaſtifolio absque ſepto medio. MORIS. II. p. 298. ex C. B.
Thlaspi folio Alliariæ I. B. II. p. 932. Deſcriptio bona, & icon commoda.

Raram nec alibi quam Auſtriaco forte animatam ſole plantam, umbroſis locis ad arcem Dixenſtein, & qua itur ex ea arce ad Schneberg, nusquam alibi, obſervavit CLUSIUS; Ibi etiam nos invenimus 1758. & hortulo noſtro intulimus.

In monte ad Thermas Badenſes creſcere, *Hort. Gotting.* p. 242. habet; at hic illius locus non eſt; an cochleariam *glaſtifoliam* intelligit?

Sed nec hæc hic naſcitur. Cæterum plantæ hæ duæ diſtinctiſſimæ ſunt; eſt enim cochleariæ *glaſtifoliæ* præter habitum multum diſſimilem, ſilicula rotunda, globoſa, noſtræ orbiculata, plana, absque ſepto.

Charactere, definitione, flore albo copioſo, ſilicula orbiculata, plana, compreſſa absque ſepto cognoſcitur, & ab aliis hujus generis diſtinguitur.

Obſervatio I. Planta ex ſemine culta multum mutatur, raro folia adeo carnoſa, ut in loco natali, acquirit; video etiam quoad alia variare. Bohadſchiam a *Cl.* Botanico Pragenſi I. B. BOHADSCH, quod genus novum poſcat planta, nec officinalis ſit, dixi, & dixi omnium ſcriptorum primus.

Obſervatio II. Silicula immatura, ex ovato lanceolata eſt, & aliqualem ſtylum habet. Matura orbiculata ſtylo ſæpe carens. Vide icon.

Obſervatio III. Peltata non ſunt ſemina, ut reliquit CLUSIUS, ſed rotunda, ut hæc vox in errorem inducere poſſit. Pelta enim eſt ſcutum breviſſimum in modum lunæ iam mediæ, ut etiam teſtatur VIRGIL. I. *Aeneid.*

LUNATIS AGMINA PELTIS.

MYAGRUM.

CHARACTER. In ſilicula apice integra, ſepto carente, ſtylo cornuto ornata, radicatur.

MYAGRUM *Biarticulatum.* *

Myagrum Biarticulatum cornutum.

Myagrum ſiliquæ primo nodo ſtrictiori, altero globoſo-ſtriato. HALL. *Helv. 536.* bene.

Myagrum ſiliculis biarticulatis, diſpermis, foliis extrorſum ſinuatis denticulatis. *Hort. Up.* 182.

Rapiſtrum monoſpermum B. *prod. 37.* Icon non bona. MAPP. *Alſat. 226.* TAB. 226. melior, ſed glabra pingi non debuiſſet, noſtra hirſuta aſpera eſt.

Raphaniſtrum diſpermum. RUP. 57.

Non raram inveni in vallo ſuburbico *Belveder* pluribus locis R. P. FISCHER S. I. in ſylvula *Incersdorff*, etiam in *Rusbach;* Ego nuper non infrequentem in via regia ad *Laxembourg* etiam inter ſegetes, tum via regia ad *Farenfeld*, & iterato abundantiſſimam ad *Neugebau*, in via regia ad *Perſchling* inter ſegetes.

Admo-

Admodum diffuſa planta hirſuto, etiam aſpero, ramoſo, patente caule, flore flavo, & definitione & charactere cognoſcitur, & ab aliis diſcriminatur. Radix profundiſſime ſe in terram dimittens, botanicis crucem figit.

ANASTATICA.

CHARACTER. In ſilicula apice integra ſepto diviſa biloculari; ſtylo cornuto donata.

ANASTATICA *hierachuntica*. * Enum. * Elench.
Roſa hierachuntica. CAM. *hort.* T. XLI. bene. C. B. *pin.*
Thlaspi roſa de Hiericho dictum. MOR. II. p. 328. Sect. 3. T. 25. imaginaria icone neque meliori deſcriptione.
Myagrum de Sumatra. ZAN. recte quoad ſiliculas ſeſſiles & cornutas, non folia.
Roſa hierachuntica alia. CAM. *hort.* T. XLII. bene.

Creſcit ſecus vias in arenoſis eundo in Simmeringer Wieſen.

Annuæ plantæ radix parva lignea.

Caulis unicus, ramis ramoſis & his adhuc ſæpe ſubdiviſis admodum ramoſus, ſordide viridis, hirſutus aſper; quandoque palma minor, modo etiam altior.

Folia in caule & ramis oblongo-ovata lato ſatis petiolo hærentia, medio nervo carinato, modo obtuſo magis, modo acuto, fine aſpera hirſuta brevi marceſcentia, decidua, modo integra, modo crenata leniter, recte, ut in utraque CAMERARII icone.

Flores in capitulis minutulis vel nudi, vel inter folia congeſti, quod in prima icone bene CAMERARIUS notavit, modo oculo non ſatis diſtinguendi, tamen calyce quadrifolio purpura colorato, petalis quatuor albidis, ſtaminibus ſeu duobus minoribus inſtructi. Hi flores jam in capitulis minutulis congeſti abeunt in ſiliculas, jam elongatis tum caule, tum ramis conſpicuas & ſeſſiles, ut ſecunda CAMERARII icon recte exprimit; in hac enim nullus amplius flos adeſt.

Siliculæ modo in longis caulinis & rameis ſpicis CAMERARII icon altera, modo in brevioribus & ad ſe magis complicatis, ut in figura ejuſdem prima (utrumque enim mihi in loco natali ſæpe obſervare datum) ſeſſiles alternæ, ſolitariæ in ramorum vero alis frequenter aggregatæ, quod CAMERARIUS ceterum exactiſſimus non exprimi curavit. Omnes hirſutæ ſunt hiſpidæ, aſperæ, cornu anterius ſpectante roſtratæ, quaſi aviculæ caput referunt.

Obſer-

Obſervatio I. In prima ſpecierum editione has plantas non diſcriminaverat LINNAEUS, in ultima duas facit, unam *hierachunticam*, *ſyriacam* alteram, veræ differentiæ nihil addens niſi ſiliculas in priori unguiculatas ſpinoſas, in altera ovatas roſtratas, quæ quidem ſufficeret, ſi eſſet certo obſervata; ſed ego haud perſuadeor, qui plantam deſcripſi, nulla tamen ſilicula ovata gaudentem & nihil ovi habentem; nec ſane in eo melius divinavit, quod *diſſepimentum deſinere* dicat *in mucronem ſubulatum obliquum ſilicula ipſa longiorem.* Cornu, quod in noſtra eſt recurvum, non ad diſſepimentum, ſed ad ligneam duram & hirſutam capſulam ſpectat, & hoc cornu ſilicula longe minus eſt; vide icones CAMERARII T. XLII. MORISONII. Myagri de Sumatra ZAN. T. 25. Sect. 3.

Obſervatio II. Hæc ſtirps ſuos flores non ita expandit in noſtris regionibus, ut quidem a LINNAEO video deſcriptos, aut a CAMERARIO pictos, & hæc quidem ratio eſt, quare noſtrates botanici illam quidem ſuis in herbariis geſtent, cognomen vero ignorent; ſimile jam aliud in naſturtio Auſtriaco T. II. F. 1. 2. primæ editionis, delineato vidi exemplum, quod quidem in Enumerationis plantarum agri Vindobonenſis appendicem cum præcedenti ſpectat, LINNAEUS adhuc, quia videre non vult, non vidit.

LEPIDIUM.

CHARACTER. Silicula apice integra ſepto inſtructa, ſtylo nullo, aut aliquo ſepto proprio, valvis navicularibus.

1.) LEPIDIUM HALLERI * Tab. I. F. 3.

Lepidium petalis calyce longe majoribus, ſilicula tricuſpidi mucronata.
Lepidium foliis carnoſis pinnatis, pinnis lanceolatis, extima ovata.
Lepidium foliis pinnatis, pinnis lanceolatis. HALL. *Helv.* 547.
Cardamine alpina III. minima. CLUS. *Hiſt.* P. II. p. 128. Icon vera, deſcriptio bona.
Naſturtium, & Naſturtiolum alpinum tenuiſſime diviſum. C. B. RAII. TOUR. SCHEUCHZ. MORIS. cujus icon admodum mala eſt. II. Tab. 19. F. 10. I. B. melior.
An Cardamine puſilla ſaxatilis montana diſcoides? COLUM. *Ecph.* I. p. 274. differre ſpiculi defectu iam HALL. pronunciavit, quod icon Burſæ paſtoriæ minimæ LOB. p. 221. commode exprimit, etiam illa MORIS. habet, licet cæterum mala ſit differre quoque flore, ego video.
An Lepidium *petræum* ſpecierum LINN. Repugnat huic diſtributio, claſſis, & Lepidii LINNAEI character.

An

An Lepidium foliis pinnatis integerrimis petalis calyce minoribus: *Fl. Suec.* p. 195. Bracteæ niveæ in noſtris plantis calyce majores ſunt, quod etiam in ſuis RAIUS obſervavit, *plant. Hiſt* I. p. 828.

An Burſa paſtoris parva folio glabro ſpiſſo? I. B. II. p. 937. Egregia definitio, ſed nec figura, nec locus natalis conſentit.

In ſcopulis ſummi jugi *Schneberg* CLUSIUS, ibi, & in Saxis *Breiten-Ris Schneberg*, nos collegimus.

Non levis de hac planta eſt apud ſyſtematicos cönfuſio; *Clariſſ.* LINNAEUS lepidium vocat in Flora Suecica, & huic lepidium *quintum* HALLERI pro ſynonimo adjungit. In ſpeciebus LINNAEUS ſynonymum HALLERI, quod Is ſiliculam emarginatam non eſſe, etiam ſtylo notabili inſtructam dixerit, omittit. Ab HALLERO tamen alpino viro ſtandum, nam & noſtra omnia ſpecimina Ejus opinioni famulantur, nec unquam eſſe poteſt lepidium LINNAEI. Sed jam ex *centuria* II. Plantarum, *Cl.* LINNAEUM hanc plantam prius in integrum ignoraſſe intelligo, cum lepidium *alpinum* novum fecerit, quod ſolum HALLERIANUM eſt. Verum neque id lepidium HALLERIANUM, lepidium juxta LINNAEUM eſſe poteſt; cum emarginatum non ſit, in quo Lepidii Ejus Character, & licet jam hæc ita ſcripſiſſem in prima editione, tamen in hodiernam diem Lepidii characterem non emaculavit LINNAEUS.

Cæterum definitione, flore amplo niveo, petalis calyce longe majoribus, ſilicula vere lanceolata, integra, 3. 4. cuſpidi, ſtylo inſtructa, valvis navicularibus noſcitur; ſilicula integerrima, ſtylo notabili, a lepidiis aliis LINNAEI diſtinguitur, a Thlaſpi ſilicula integerrima non alata diſcriminatur, a ſequente ſiliqua mucronata, & definitione.

Habitus viridis carnoſus.

2.) *Lepidium* LINNAEI * Icon Tab. II. F. 4. 5.

Lepidium petalis calyce vix majoribus; ſilicula ſtylo carente.

Lepidium foliis pinnatis, pinnis lanceolatis, capitulo ſiliculæ argenteo.

Cardamine puſilla ſaxatilis montana diſcoides. COLUM. *Ecph.* I. p. 274. T. 273. Icones noſtris non exacte reſpondentes, licet ſint ex deſcriptione. Noſtrae minores ſunt plantae, magis ramoſæ, conſentit C. B. deſcriptio. Adhaec ſiliculae majores nimium ovales COLUMNAE.

Naſturtium pumilum vernum. C. B. p. 105.

Thlaſpi montanum minimum Monſpelienſium folio laciniato. I. B. RAII, *Hiſt plant.* I. p. 826. bene.

Lepidium foliis pinnatis integerrimis, petalis emarginatis, calyce minoribus. LINNAEI *Iter. Oel. Fl. Suec.* non bene, nec fynonima. Petala emarginata non funt, nec calyce minora, fed bene anguftiora.

Inveni 1759. ignotam Auftriis plantam, in Montibus *Badenfibus* primo vere florentem, locis lapidofis fatis copiofe.

Annuæ Plantæ radix, fibrofa, alba, exigua, abit in caulem unum vel plures, ex viridi nigricantes, paniculatos, ramofos, ramis loco humido magis ex ramis diffufis, terræ innixis, iisdem loco ficciori minus expanfis, paucioribus.

Folia tum ad terram, tum ad exortum cujuscunque rami a primo principio ftatim (quod in priori nunquam) pinnata, pinnis lanceolatis minus ovatis, nec carnofis, alias nulla, omnia dum maturum femen eft, arida.

Flos exiguus, calyce vix major, albus, patens, in omni ramo multus, petalis integris calyce anguftioribus.

Silicula extrorfum linea exarata eminente, gibba magis, introrfum planior, fere tricufpidalis, non tamen lanceolata, fed magis ovata, compreffa absque ftylo: habet tamen exiguum capitulum exalbidum fplendens, ut filiculæ ex viridi nigricantes, quo loco valvæ dehifcunt, argenteo puncto niteant.

Hujus plantæ adeo minutula data defcriptio eft, ut non amplius cum præcedente confundi, & ea dijudicari, quam HALLERO male LINNAEUS movit, lis poffit. Cæterum inter lepidia hanc plantam, licet ab omnibus aliis, quod ftylo manifefto careat, diftinctiffima fit, ut genera haud multiplicarentur, ordinavi; potuiffet clarioris doctrinæ caufa, poft miagrum poni, & ejus character in filicula apice integra fepto inftructa ftylo carente fundari, malui tamen confilio *Cl.* Virorum prius facere, nec novum, diftinctæ cæterum plantæ nomen excitare.

Definitione Charactere cognofcitur, & diftinguitur.

Habitus totius plantæ ex viridi atro purpurafcens.

3.) *Lepidium Draba.*

Lepidium foliis lanceolatis amplexicaulibus, dentatis.

Draba I. Vulgaris. CLUS. *Hift.* 2. p. 124. Icon folia non incifa habet.

Draba umbellata, feu major capitulis donata, C. B. *pin.* 109. MORIS. II. p. 313.

Ubique ad agrorum margines, & vias obviam, inter lepidia retulerat LINNAEUS, inde vero exemptam cochleariis immifcuit, fed noftra filicu-

ſiliculam apice emarginatam non habet, ſed integram, & acutam, ut nec cochlearia eſſe poſſit ex poſteriori plantæ, ab ipſo LINNAEO definitæ, Charactere.

Silicula obverſe cordata a præcedenti, ab aliis lepidiis apice integro, & longo ſtylo differt, tum a cochleariis apice integro diſtinguitur. Huc etiam lepidiis reliquis, ſiliculam non emarginatam cum ſtylo habentibus, ut & cochleariis LINN. migrandum, ſi valvas naviculares habeant; ſi habeant concavas hæmiſphæricas, ad Naſturtium.

4.) *Lepidium Latifolium* *
Lepidium foliis ovato-lanceolatis, integris, ſerratis. LINN.
Lepidium latifolium. C. B. p. 97.
Lepidium PLINII. DOD. *pempt.* 716.

Ubique in hortis, raro in incultis creſcens, menſis adhibetur in acetariis.

Silicula cordata, ſtylus vix conſpicuus, capitatus.

DRABA.

CHARACTER. Silicula apice integra, ſtylo aliquo vel nullo, valvis longe ellipticis, planis, membranaceis. Eſſentia in valvularum planarum membranacearum ellipſi, ut vix multa ſtyli ratio haberi debeat.

1.) *Draba verna.*
I. Draba foliis inciſis, cauliculis nudis, ſilicula ſtylo carente.
Alyſſon vulgare polygoni folio, caule nudo. I. R. H. 217. SEGUIERI icon. p. 329. Tom. I.
Alyſſon vulgare polygoni folio trifido. BOERH. II p. 4.
Burſa paſtoris minor foliis trifidis, aliquando multifidis, loculo oblongo. MORIS. II. p. 406.
II. Draba caulibus nudis, foliis integris.
Alſine minima. TABER. p. 702. bona icon.
Burſa paſtoris minor loculo oblongo, foliis integris C. B. *pin.* 108.
III. Paronychia ſiliquata minima. THAL. Icon. 7. E.
IV. Draba caulibus nudis, foliis ovatis carnoſis.

I. Ut & III. in montibus Medlingenſibus ſabuloſo ſolo; II. in AUU, vallo ſuburbii, Auugarten, Belveder herbido; IV. in Schneberg humidis locis.

 Omnes

Omnes petalis incisis, siliqua Drabæ propria cognoscuntur. III. Minima est foliorum vis, quod jam THALIUS notavit. Tum his stylus vix ullus, ut ex paucis his particularibus generalem Drabæ Characterem male confecerit LINNAEUS, dum reliquæ omnes hunc admodum conspicuum habent.

2.) *Draba Austriaca* * T. I. Fig. 4.

Draba Rosulis hirsutis, incanis, raro dentatis, folio ad caulem ampliori, semper dentato.

Planta quam ex monte Sfrigel habuit I. B. II. p. 938.

Bursa pastoris alpina hirsuta C. B. *prod.* descriptio.

Bursa pastoris alpina minor, foliis infimis integris, ad genicula vero crenatis, loculo oblongo. MORIS. descriptio exactior.

An Draba caule ramoso folioso, foliis dentatis? *Fl.* LAP. 254. incana specierum?

An Draba nemorosa ejusdem? non videtur.

Draba foliis hirsutis incanis, ad terram ovatis, ad caulem paucissimis dentatis. HALL. *Helv.* 539. bene. Sed nostra stylum capitatum non habet, perit vero brevi capitulum.

Bursa pastoris alpina hirsuta. C. B. *prod.* p. 51. Icon.

Bursa pastoris alpina hirsuta, foliis infimis integris, ad genicula crenatis, loculo oblongo. MORIS. II. p. 306. F. 8. T. II. Folia radicalia haud bene.

In ingenti Saxo casæ *Breyninæ* imminenti, tum in tota Rupium catena primus inveni,

Toto habitu a verna distincta adhuc discriminatur I. petalis haud dissectis, II. præcedentium annorum exsuccis Rosulis perennem radicem vestientibus. III. Habitu incano. IV. Siliqua stylo manifesto prædita. Dubitare me dixi, sitne *Nemorosa* LINN. Scrupulum hæc quinque injicere possunt. I Quod Nemorosam vocet, quæ tantum in saxis crescere HALLERO dicitur, & nobis reperta est. II. Quod annuam faciat, quæ tamen constanter emarcida priorum annorum folia habeat III. Quod folia majora illi, quam Bursæ pastoris majori loculo oblongo, C. B. *prod.* p. 50. T. 50. adscribat, quæ sane monstrosa planta foret. IV. Quod flores luteos faciat, qui tamen nivei sunt. V. Quod ramosam dicat, quæ sequente non magis ramosa sit. Sed nec *Muralis* esse, vel ex definitione, vel synonymis potest; an *incana* esset? petala floris emarginata esse asserit, quod non perpetuum. Synonimon lunariæ contortæ majoris, RAII, longæ alterius plantæ, expungendum semper HALLERUS pronunciavit.

Prostra-

Proſtrata, & diffuſa in ſaxis imbecillior plantula, ceſpitem foliorum, veteribus emarcidis, novorum producit: ſunt vero hæcce, vel integra, vel tridentata, villoſa quidem omnia, ſed in ambitu magis tamen piloſa.

Ex horum foliorum denſe ſeſe ſtipantium roſula, cauliculus educitur anceps, etiam villoſus, frequentius vno ampliori, dentato ſemper, raro duobus foliis, inſtructus.

Calyx deciduus calcaratus.

Flos niveus, bracteis modo emarginatis, modo in acumen deſinentibus.

Siliqua Drabæ, ſtylo, ſed non capitato, inſtructæ.

3.) *Draba Alpina* *

Draba caule nudo, foliis gramineis ciliatis. HALL. *Helv.* p. 539. optime: ſiliqua longo ſtylo inſtructa eſt.

Alyſſon alpinum hirſutum luteum. I. R. H. 217. SCHEUCHZ. p. 509. Icon VIII. quoad folia bona, florem mala.

Sedum minus XII. Alp. VI. CLUS. Icon quoad florem commoda. *Hiſt.* p. LXII. Siliculæ etiam cum ſtylo.

Leucoium luteum aizodes montanum. COLUM. *Ecph.*

Draba ſcapo nudo ſimplici, foliis lanceolatis inciſis *Fl. Lap.* 255. nomen non bonum eſſe HALLERUS monuit, cui quoque ego accedo.

In ſummis Auſtriacarum, & aliarum Alpium jugis CLUSIUS; ex catena montium *Schneberg*, reduplicato ex alpibus *Breyn*, in hortulo colo: collegi etiam in *Etſchero* ſucculentiorem majorem, & hirſutiorem, qualem LINNAEUS ſeſe in Horto Academico Lugduno Batavo vidiſſe miratur; eſt in horto ſicco.

Foliorum ad terram ceſpes: *flos* pro plantula magnus, flavus; cætera HALLERI definitio complectitur. *Silicula* longo ſtylo inſtructa eſt.

4.) *Draba pyrenaica* * T. I. F. 5.

Draba ſcapo nudo, foliis cuneiformibus trifidis, ALLION *pedemont.* T. VI. F. 1.

Draba caule nudo foliis pinnatis ternatisque. LOEF. non bene.

Alyſſon pyrenaicum, perenne minimum, foliis trifidis. I. R. H. 217. melius.

Cum Draba *Auſt.* etiam hanc ex Alpibus Breyninis, ibidem ſatis frequentem attuli.

Radix pro plantæ exilitate craſſa, nigra extus, intus alba, viticulas lignoſas, plures, hasque adhuc diviſas, in ceſpitem, ſaxifragarum multa-

multarum, Cherleriæ H. in morem fundit, has foliola multa in rosulas circumacta dense stipantur, quorum inferior pars, sursum magis latescens, conica, emarcida, foliorum viridium aliquot ordines insidentes habet. Sunt vero foliola omnia cuneiformia, divisuris distantibus, quasi digitatis, profunde trifida, marginibus ciliata, foliolis saxifragæ partim integris, partim trifidis SEGUIERI longe minora, nec adeo petiolata, sed exiguo ungue cauli hærentia; inde latescentia tota sediformia.

Ex rosulæ superioris vel centro, vel laterali magis parte, si successurus caulis alter est, caulis linea haud multo frequenter major surgit, foliolis sæpius, ut plantam acaulon credas, absconditus, & hic plerumque bifidus, ramis vix caule longioribus, utrimque unum florem rubrum, millefolii flori simillimum, sustinentibus.

Siliqua Drabæ.

NASTURTIUM.

CHARACTER. Silicula apice integra, septo, stylo gaudens, stylo septo proprio, valvis concavis hemisphæricis.

1.) *Nasturtium Saxatile* * Tab. I. F. 2.
Nasturtium foliis longe petiolatis, serratis, pinnatis.
Alysson alpinum foliis circa radicem subovatis, serratis, in orbem circumactis SEGU. I. p. 378.
Thlaspi alpino petræo con aspetto di Miagro. PON. 185.
II. Alysson foliis ellipticis petiolatis lævibus, rarius serratis. HALL. *Helv.* 538.
Thlaspi alpinum majus capitulis rotundis C. B. *prod.* 49. Icon.
III. Thlaspi petræum myagrodes. PON. in CLUS. Icon bona. p. CCCXXXVIII.
Thlaspi alpinum minus capitulo rotundo. C. B. *prod.* 48. Icon. MORIS. II. p. 293. Caulibus flexuosis, & rectis.
IV. Thlaspi saxatile rotundifolium. C. B. *prod.* 48. RAII. 833.

Ubique in alpium saxis, *Schneberg*, *Etscher*, *Breyn*, & illa montium catena frequentissima.

Variabili facie planta, folia ad terram semper conferta, longe petiolata, plus minus incisa, etiam pinnata, qualis nostra icon, habet, adhæc atrovirentia, & hispida in omnibus meis speciminibus in his montibus collectis invenio; hæc radicalia sunt. Caulina ad caulem purpurascentem glabrum lanceolata, ovata, integra, lævia.

Flos

Flos albus.

Silicula rotunda, *stylus* exiguus.

Charactere, definitione, loco natali, ab omnibus aliis, cum quibus misceri posset, discriminatur.

2.) *Nasturtium paniculatum* *

Nasturtium foliis sagittatis, siliculis punctato-rugosis.

Miagro similis siliqua rotunda. C. B. *prod.* cum bona icone. Oeder *danica*. T. CCIV.

Rapistrum arvense folio auriculato acuto. J. R. H. VAIL. MAPP.

Miagrum monospermum hirsutum siliquis rotundis. LOES. Icon.

Collegi in agris *Farenfeld*.

Caulis annuæ plantæ scaber, superiori parte brachiatus.

Folia sagittata, quæ et auriculata vocant, hirsuta.

Flos luteus.

Fructus rotundus scaber rugosus.

3.) *Nasturtium Austriacum* * Tab. II. Fig. 1. 2.

Nasturtium foliis glabris serratis, fructu minimo.

Nasturtium foliis rad. laciniatis, caul. serratis.

An Miagrum fœtidum. C. B. *prod.* p. 51. Sed fructus cum Camelina similitudinem, quam *Cl.* HALLERUS *Stirp Helv.* p. 537. adesse dicit, invenio nullam.

Crescit copiose satis tota via Regia ad *Nusdorff*, maxime vero in declivi prato valli *Döblingensis*, etiam in prato *Simmering*;

Radix profunda perennis Tab. II. Fig. 2. ætate lignescens.

Caulis loco arido non altus, firmus, pinguiori grandior, sed infirmus.

Calyx non calcaratus, patens, concavus, margine exalbido.

Flos sulphureus, patens, non minimus, petalis ovalibus.

Antheræ profundius flavæ.

Silicula rotunda, quæ ubi adest, ex ramis fruticat planta, huc usque nostris ignota.

ALYSSON.

CHARACTER. Silicula apice integra, stylo longo septo proprio, valvis scutiformibus, aut ovato-inflatis.

1.) *Alysson incanum.*

Alysson caule erecto, foliis lanceolatis incanis integerrimis, floribus corymbosis.

Thlaspi

Thlaſpi incanum Machlinienſe. CLUS. *Hiſt.* II. p. 132. Icon non optima. LOB. Icon p. 216. eadem.

Alyſſon fruticoſum incanum I. R. H. p. 217.

Thlaſpi fruticoſum incanum. C. B. *pin.* 108.

Thlaſpi capſulis ſublongis incanum. I. B. II. p. 92.

Pleriſque Auſtriæ locis ſecus vias, & agrorum margines jam olim, quod adhuc hodie verum, invenit CLUSIUS.

Cognoſcitur Charactere, definitione, petalis bifidis.

Quæcunque Alyſſa TOUR. LINN. ſtylum longum habent, ſiliculam apice integram, hic inſcribenda veniunt.

2.) *Alyſſon Saxatile* * *Elench.* * *Enumeratio.*

Alyſſon ſcapis ſuberectis, folioſis, ramoſis foliis molliſſimis undulatis, incano-glaucis. MILL. *dict.* T. XX. F. 1.

Alyſſum petræum. HARD. Animad. botanic. ſpecim. altro. deſcriptio et icon T. XIV. ſed cultæ in horto et majoris plantæ.

Alyſſum creticum ſaxatile foliis unduladis incanis. TOUR. *cor.* 15. bonum nomen.

Alyſſon folio leucoii incano flore luteo. BOERH. *bene.*

An Alyſſum caulibus fruteſcentibus, paniculatis foliis lanceolatis, molliſſimis undulatis integerrimis. ROYENII. Linnæi? MILL. *dict.* T. 20. F. I.

Pulcherrimam hanc omnibus Botanicis auſtriacis ignotam, & aliis multis inviſam plantam, reperi 1767. in illo itinere, quod cum egregio Botanico Domino WINTERL, medicinæ Doctore inſtitui *in Durrenſtain.* Provenit in ſummis ſcopulis montium petroſorum hujus loci; dein etiam invenimus in longo horum montium juxta Danubium tractu, locis orienti et meridiei pro magna parte expoſitis; imo in muris vinearum, & ædificiis huius civitatis.

Radix plerumque bifurcata, inter petrarum aut lapidum fiſſuras longe propagata, capitibus etiam ramoſis multiceps. Annoſæ ſtirpes ſublígneſcentia fere capita habent foliis exaridis & emarcidis veſtita, recte ut in Cheiri.

Folia radicalia ex capite ſingulo multa longe petiolata, petiolo ſupra carinato, ſubtus triangulo, cano. Hæc molliſſima modo magis lanceolata, modo magis ex elongatis ovata (utraque enim obtinent) margine criſpata, ut etiam frequenter dentata appareant, & ſint, dorſo venoſo-ſubrugoſa cano-glauca, facie magis herbacea, quod tamen variare ſolet. Folia caulina a prioribus longe recedunt, maxime quæ ſuperiori

periori posita sunt sede, hæc rarius expansa, sed sæpissime plicata, etiam fere linearia fiunt crassiuscula hirsutula magis & subaspera; cæterum alterna sunt.

Caulis rotundus molliter hirsutus, diversæ altitudinis, tamen pedem non excedit in loco natali, in summitate plerumque ramosus, paniculatus, ramis molliter hirsutis, quandoque etiam ramosis. Cæterum scapiformis tenuis fruticis nihil habens.

Calyx coloratus flavus, villosus, foliolis ovatis aut exactius ovato-acutis, concavis.

Petala amœne et profunde flava, unguibus vix longitudine calycis erectis, limbo horizontaliter patente profunde in cordis formam exsecto, et ipso etiam cordiformi. Gangrena in his alba est.

Stamina flava sunt, antheris ejusdem coloris polline albo foetis. Cæterum arcuata fere omnia, minoribus vero magis, denticulum basi insertum non vidi, sed glandulas a latere staminum minorum utrimque duas.

Silicula orbiculata fere, longo stylo instructa, non emarginata, licet sic definiat et postulet LINNAEUS.

Semina orbiculata, disco aurantio, margine alato membranaceo magis albente.

OBSERVATIO. Radices hujus plantæ minime duræ, nec frutescentes sunt, sed instar radicum aliarum plantarum antiscorbuticarum corrumpuntur, ut in loco natali vidi & exemplaria attuli. Folia juniorum plantarum mage lanceolata sunt, adultiorum minus, ut non recte ly *lanceolatum* definitionem ingrediatur; sunt præterea rarius integra, dentata vero frequentissime. Radicum capitati & diffusi caudices quasi suffruticant, scapi vero tenues caulini vel ex his vel ex radicibus orti nihil præter genium aut arabis thalianæ, aut sysimbrii *arenosi* habent nec differunt, ut si in his fruticosa natura non perspiciatur, intelligi non possit, qui in hoc nostro alysso statuatur. Ergo plantam non vidit LINNAEUS, dum definiret.

Alyssum caulibus *frutescentibus* paniculatis, foliis *lanceolatis* mollissimis, undulatis, *integris*.

Quæ pingit HARDUINUS folia magna & ampla sunt, & simile specimen habeo plantæ in muris vinearum collectæ, sed caulis ea aut

crassi-

craſſities aut proceritas cum ramis ita paniculatis, ut in eadem figura indicatur, horti, non naturæ artificium eſt.

LUNARIA.

CHARACTER. Silicula integra, ſtylo longiſſimo ſepto proprio, valvis ovatis planiſſimis maximis.

1.) *Lunaria annua.*
Lunaria ſiliculis ſubrotundis ex C. B.
Viola lunaris I. TABER. Icon. 313.
Bulbonac annuum ſiliqua rotundiore, flore purpureo. RUP HAL. 83.

Ubique in hortis obvia, etiam alibi: an ſata?
Charactere, definitione, facile innoteſcit.

2.) *Lunaria rediviva.*
Lunaria ſiliculis oblongis ex C. B.
Viola latifolia, lunaria odorata. CLUS. *Hiſt.* I. p. 297. Icon.
Lunaria foliis cordatis *Hort.* CLIFF. p. 333.

In montanis ſylvis Auſtriæ CLUSIUS, in Valle *Breynina*, & in ſylvis circa *Neoſtadium* rarius KRAMERUS. In *Etſcheri* ſylva ego inveni.
Definitionibus diſcriminantur, Charactere ab aliis diſtinguuntur.

CAMELINA.

CHARACTER. Silicula apice integra, ſtylo & ſepto gaudens, ſed ſtylo valvis proprio.

Camelina Sativa.
Camelina (Alyſſon) foliis ſcabris ſagittatis leviter dentatis HALL. *Helv.* 537.
Alyſſon ſegetum foliis auriculatis acutis I. R. H.
Miagrum ſativum C. B. *pin.*

Inter linum in agris etiam apud nos reperitur, ut & ratio nominis confirmetur. Tum & alibi haud rara.
Definitione HALLERI, habitu hirſuto, flore luteo exiguo, obſoleto, ſiliqua cordata, tumente, cognoſcitur.

II. *Silicula*

II. *Silicula apice Emarginata.*

COCHLEARIA.

CHARACTER. Silicula apice emarginata, valvis non alatis, ſed globoſis ſcabris.

1.) *Cochlearia Officinalis.*
Cochlearia foliis radicalibus ſubrotundis, caulinis oblongis ſubſinuatis. LINN. *Spec.* I.
Cochlearia folio ſubrotundo C. B. p. 110. bene.

Ubique in hortis oleraceis.

2.) *Cochlearia Armoracia.*
Cochlearia foliis radicalibus lanceolatis crenatis, caulinis inciſis. LINN. *Spec.* 6.
Cochlearia folio cubitali. T. *inſt.* 215.
Raphanus ruſticanus craſſa radice Lappathi folio. LOB. Icon 320.

In Arvis *Minckendorff* KRAMER.
Definitionibus diſcriminantur ſatis.

CLYPEOLA.

CHARACTER. In ſilicula apice emarginata, valvis ſcutiformibus, unde generis denominatio fundatur.

Neque ab hoc genere diſtrahi *didyma* natura reclamante poteſt.

1.) *Clypeola Montana* *
Clypeola (Alyſſum) foliis punctato-echinatis. LINN.
Clypeola perennis, ſiliqua biloculari rotunda, ſtylo longiore. HAL. *Helv.* 540.
Alyſſon perenne calyce caduco. HAL. *Hort. Gotting.* 240.
Thlaſpi montanum incanum luteum. C. B. *prod.* 45. Icon.
Thlaſpi montanum luteum. I. B. II. p. 928. Icon foliis punctato echinatis commoda.

In monte *Medling*. Plurima iterum in monte thermis *Badenſibus* imminente, ut haud intelligatur in flora omiſſam.

Confunditur facile cum ſequenti. Sed in hac flos explicatus fulvus, ſtylus longior, folia punctato-echinata, vita perennis, manifeſtam differentiam ponunt.

2.) *Clypeola Alyſſoides.*
Clypeola ſiliculis tetraſpermis, calyce perſiſtente. LINN. *Hort. Gotting.* p. 323. optime.

Clypeola annua, ſiliqua biloculari emarginata, ſtylo brevi. HALL. *Helv.* 540.
Alyſſon calyce floris perſiſtente. HAL. *Hort. Gotting.* p. 240.
Alyſſum minimum. CLUS. Icon. *Hiſt.* II. p. 133.
Alyſſum incanum luteum ſerpylli folio majus. I. R. H.

In vallo *Belveder*, & alibi frequens, in ruderatis hortorum muris ad ingreſſum *Döbling* copioſa, etiam in vineis ad *Leopoldiberg*.

Definitio a præcedente ſeparat evidenter; adhæc flos vix bene explicatus, albis conſperſus maculis, cum ſtylo brevi, majorem adhuc diverſitatem facit.

OBSERVATIO. Eſſentialis nota eſt calyx perſiſtens.

3.) *Clypeola Didyma.*
Clypeola ſiliculis orbiculato-didymis, a ſtylo divergentibus. LINN.
Leucoium Alyſſoides umbellatum montanum. COLUM. p. 283. Icon 285. optima.
Thlaſpi clypeatum. CLUS. Icon nimis glabro folio.
Thlaſpi biſcutatum hieracifolium, aſperum & majus. C. B. RAII.
II. Thlaſpidium alpinum flore pallide luteo. I. R. H.

I. In montibus *Badenſibus*, *Medlingenſibus*, KRAMER. Sic & ego locis apricis, & aliis *Medlingenſium* copioſiſſime. II. In *Schneberg*, *Breyn* collegi, & diu in hortulo alui.

Folio Hieracii hirſuto, caule pene nudo, floribus umbellatis ſulphureis, ſiliquis perſpicilium referentibus cognoſcitur. II. Omnia minora, haud tamen diverſa habet.

IBERIS.

CHARACTER. Silicula apice emarginata, ſtylo & ſepto prædita, valvis alis carentibus navicularibus.

1.) *Iberis Burſa paſtoris.*
I. Iberis (Thlaſpi) ſiliculis obcordatis, foliis radicalibus pinnatifidis. LINN. *Spec.* 9.
Burſa paſtoris. BLAC. Tab. 5.
Burſa paſtoris major folio ſinuato. C. B. p. 108. &
Burſa paſtoris media, ibidem.

An varietates?

II. Iberis foliis radicalibus longe petiolatis, ovatis, integerrimis, caule aphyllo.

III. Iberis

III. Iberis foliis longe petiolatis ovatis integerrimis, caule foliofo * fuadet HALLERUS *Helv.* p. 345. N. 6.
Burfa paftoris folio non finuato, minor Monfpelienfium C. B. defcript. I. *Prod.* p. 50.

I. Ubique frequens. II. in arenofis locis, agris hinc inde obvia. *Folia* petiolata, petiolo lineari longiffimo, fcabra ovata integerrima habet.

Caulis aphyllos eft exiguus; reliqua burfæ paftoris. Varietas tamen hæcce adhuc ftylum præcedenti minorem, vix multum confpicuum capitatum habet. III. Tertia caulinis foliis prædita eft. Siliqua Thlafpios non alata, hinc longius cordata, a præcedentibus diftinguitur: a fequenti, majori emarginatione, definitione, filiqua magis lata.

2.) *Iberis Ruderalis.*
Iberis floribus vix confpicuis, foliis imis multifidis, fuperioribus linearibus integerrimis.
Nafturtium fylveftre ofyridis folio. C. B. p. 105.
Nafturtium anguftifolium. FUCH. *Hift.* 307.
Lepidium ruderale. LINN. *Spec.* 10.
Lepidium foliis imis multifidis, fuperioribus integris peranguftis. HALL. *Helv.* p. 543. bene.
Iberis MATH. p. 293. II. Tab. p. 457.

Ubique ad muros, mœnia, vias, crefcit fœtiffima planta, ut mirum fit, omiffam effe.

Definitione cognofcitur, & diftinguitur. Maxima eft inter iberides, & lepidia affinitas; fola filicula apice integra, vel emarginata, inter duo hæc genera diverfitatem ponit.

THLASPI.

CHARACTER. Silicula apice emarginata, ftylo & fepto prædita, valvis alatis.

I. *Petalis æqualibus.*

1.) *Thlafpi Sativum.*
Thlafpi (Lepidium) foliis varie divifis incififque *Hort.* CLIFF. 331.
Nafturtium fylveftre vulgatum. C. B. *pin.* 103.
II. Nafturtium hortenfe crifpum. C. B. *prod.* 44. T. 43.

In fossis suburbiorum Viennensium, *Widen*, *Leopoldstadt*. KRAM. ubi etiam legi, II. in hortis.

Charactere, & definitione cognoscitur, ab aliis lepidiis LINN. valvis alatis distinguitur, ut illi necesse fuerit huc migrare.

2.) *Thlaspi Arvense.*
Thlaspi siliculis orbiculatis, foliis oblongis dentatis, glabris. LIN. *Spec.* 2.
Thlaspi arvense siliquis latis. C. B. p. 105. I. R. H.
Thlaspi latius. DOD. *pempt.* 712.

Ubique in arvis, & agris.

Charactere, definitione, siliqua latissima cognoscitur, & distinguitur.

3.) *Thlaspi Alliaceum* *
Thlaspi siliculis subovatis ventricosis, foliis oblongis obtusis dentatis, glabris. ROY. 334.
Thlaspi allium redolens. GESN. MOR. II. Icon. Tab. 18. Fig. 28.
Scorodo-Thlaspi Ulissis Aldrovandi. I. B. *hist.* II. p. 932.

Definitiones LINNAEI examinanti 2. 3. haud exactæ: sed an tantopere differunt? jam dudum conjunxit HALLERUS. Cæterum tertia hæc in Collegio Thereſiano crescit. R. P. FISCHER. S. I.

4.) *Thlaspi perfoliatum.*
Thlaspi siliculis subrotundis, foliis amplexicaulibus subserratis. LINNAEI *Spec.* 5.
Thlaspi oleraceum. TAB. Icon 462.
Thlaspi foliis radicalibus ovatis, caulinis amplexicaulibus lanceolatis. GUETT. DALIB. Paris. 196.
Thlaspi arvense perfoliatum majus. C. B. p. 106.

Invenitur in vineis *Nusdorff*, *Dornbach*, aliis etiam arvis siccis, KRAM. Ego in meo horto, nescio unde lectum, habeo, etiam nuper inveni in vallo prati *Simmering*.

Definitione, habitu oleraceo molli, subglauco innotescit, flos parvus calyce fere minor.

5.) *Thlaspi Hirtum.*
Thlaspi siliculis subrotundis pilosis, foliis caulinis sagittatis hirsutis. LINN. *Spec.* 6.
Thlaspi villosum capsulis hirsutis. C. B. *prod.* Icon 212.
Thlaspi capsulis hirsutis. I. B. II. p. 928.

Circa *Döbling*, *Grinzing*, KRAMER.

Habitus villosus.

6. *Thlaspi*

6.) *Thlaspi Campestre.*

Thlaspi siliculis subrotundis, foliis sagittatis dentatis incanis. LINN. *Spec.* 7.
Thlaspi II. TAB. 458
Thlaspi arvense vaccariæ incano folio majus C. B. p. 106.
Thlaspi vulgatius. I. B. RUP.
Thlaspi vulgare. BLAC. Icon. 107. non serratum.

Circa *Viennam.* Habitus incanus.

7.) *Thlaspi montanum.*

Thlaspi foliis imis spathulatis, summis amplexicaulibus, sagittatis. SAUV *Monsp.* 121.
Thlaspi montanum II. CLUS. *Hist.* 2. p. 131. Icon.
Thlaspi Badense ejusd. *pann.* 465.
Thlaspi alpinum bellidis cæruleæ folio. C. B. MOR. PLV. Omnium. Ex natura foliis globulariæ T. SCHEV. bene I. B. icon bona, Clusiana.
Thlaspi montanum. COLUM. *Ecph.* p. 276. Icon optima. MOR. eadem.
Huic exacte simile exemplar ex Schneberg habeo. CLVS. figuræ ex Baden.

Inveni in *Schneberg*, *Bachsrigel*, etiam loco CLUSII in *Baden* in rimis petrarum.

Difficulter admodum ex definitionibus Clarissimorum Botanicorum hæc planta innotescit; folia radicalia cuneiformia *Cl.* LINNAEUS facit, quæ nunquam reperias, licet in alpibus, hortis, examines. Cordata HALLERUS, quæ nunquam observavi, dixit. Folia globulariæ foliis similia verius alii dicunt. An spathulata rem declarant? Flos in umbellam dispositus, petala nivea, siliculæ obcordatæ gibbæ, spiculum in hac gente longissimum, persistens. *Petala calyce minora* pro signo huic plantæ individuo LINNAEUS habet. In nostris petala longe, & duplo majora sunt. An de eadem, an de diversa planta loquimur? Sed etiam petala illa magna cum spectabili stylo, icon COLUMNAE habet.

Cæterum in Thlaspi III. Pumilo CLUSII *Hist.* p. 131. ordinando, adhuc major difficultas. LINNAEUS sub *perfoliato* cogit, hunc secutus KRAMER. Sed utique definitioni repugnat; siliculam enim obcordatam cum stylo permanente, etiam magno, planta habet; ad varietatem *perfoliati* etiam HALLERUS revocavit. Recte CLUSIUS sub *montano* ordinavit, cum & hæc planta, floris petala *perfoliato* longe majora habeat. Itaque

8.) *Thlaspi alpinum.*

Thlaspi siliculis obcordatis, foliis subdentatis: caulinis amplexicaulibus, petalis longitudine calycis, caule simplici. T. 3. F. I.
Thlaspi minimum. HARD. *Animad. Botan. Spec. altero.* T. 15. F. 2.

II. Thlaspi

II. Thlaſpi III. pumilum CLUS. *Hiſt.* II. p. 131. Icon.

III. Thlaſpi motanum minus. Ejusd. deſcriptio.

An Thlaſpi alpinum repens? BURS. apud C. B. *prod.* 49. quod in Auſtria collectum. Transmiſit, non repugnat. *Vide* Tab. noſtram III. Icon. I. & certo eſſe ex C. B. *prod.* p. 49. eruo, qui jam etiam ſub montano ordinarat, natura monſtrante viam.

Hoc alpinum magis, nobis lectum in Schneberg, copioſius vero ad pedem Wetter-kugelalpen, quæ prima Breyninarum. Ex utroque loco in Hortulo colo.

Junior planta radicem tenuem, albam, parum inflexam, mox caput attolentem, ut CLUSII figura deſignat, habet, adultior ſerpentem magis poſſidet, tum foliorum plus minusve glaucorum corona caput veſtitur, adque hæc in juniori planta ovata, haud multum petiolata, ut CLUSIUS expreſſit, in adultiori non adeo ovata, & longe magis petiolata viſuntur. Caulina modo inverſe cordata, modo ovalia magis, jam rara, jam conſertiora caulem ambientia.

Caulis plerumque ſpithama minor, rectus alias, etiam inclinatus, in terram flexus, umbella candidiſſimorum florum veſtitur.

Calyx exiguus, petala ampla, nivea non exſecta, longe calycem ſuperantia.

Siliqua prioris, ut etiam ſemen.

9.) *Thlaſpi Saxatile* * Enumeratio * Elenchus.

Thlaſpi ſiliculis ſubrotundis; foliis lanceolato-linearibus carnoſis.

Thlaſpi ſiliculis ſubrotundis foliis lanceolato-obtuſis integerrimis carnoſis. GERARD bene, ſed tamen lanceolato obtuſis male.

Lepidium foliis pulpoſis ſubrotundis, antheris lateralibus. HALL. *Goett.* deſcriptio bona.

Thlaſpi parvum ſaxatile flore rubente. C. B. *pin.* MOR. II. T. 18. S. 3. F. 29. commoda.

Lithonthlaſpi quartum carnoſo rotundo folio. COLUM. *Ecphr.* I. 279. T. 277. F. 1.

In montibus alpium *Breyninarum* ſaxoſis.

Radix alba horizonti fere parallela parum fibroſa, inferius bifida, plures emittit quotannis, reliquis emarcidis, caudices.

Caules ex ſummo capite egreſſi, inferius rubentes, nudi, ſuperius glauci ſubrecti, folioſi, ſæpe ramoſi.

Folia

Folia inferius conferta radicalia, curto petiolo fere sessilia: caulina elliptico-lanceolata alterna, linearia omnia, carnosa, integra, glauca sessilia, ex facili delabuntur, ut ob hanc rationem ipse sæpe longe nudus conspiciatur caulis.

Calyx exiguus foliolis quatuor æqualibus factus, quorum apices colorati sunt.

Flores spicati petalis quatuor exiguis albis calycem superantibus.

Silicula subrotunda apice emarginata Thlaspeos.

OBSERVATIO. Hæc una illarum plantarum fuit, quarum delineationem in Fasciculo II. Stirpium Austriacarum promiseram, cum vero illius commodam satis iconem dederint alii, quam vix ex alpibus allatam delineaverat plantam Dominus CIPPS, omisi.

II. *Petalis inæqualibus, exterioribus majoribus.*

10) *Thlaspi umbellatum.*

Thlaspi (Iberis) foliis lanceolatis acuminatis, inferioribus serratis, superioribus integerrimis. LINN. *Spec.* 5.
Thlaspi umbellatum creticum iberidis folio. C. B. p. 106.
Thlaspi Candiæ. DOD. *pempt.* 713.
Thlaspidium creticum. RIVINI RUP. *Jen.* 271.

Plerumque in hortis, raro in incultis.

11. *Thlaspi amarum.*

Thlaspi (Iberis) foliis sursum latescentibus dentatis HAL. *Helv.* 543.
Thlaspi umbellatum arvense amarum I. R. H. TAB. 462. BOERH. II. p. 7.
Thlaspi umbellatum arvense iberidis folio. C. B. p. 106.
Thlaspidium folio iberidis RIV. *Tetr.* 112.

In agris inter *Weinhaus*, & *Hernals* KRAMER.

Cognoscuntur Charactere, a sociis distinguuntur divisione, a se invicem amaritie, & definitione.

ANTISCORBUTICAE SILIQUOSAE.

I. *Calyce plus minusve longitudinaliter connivente.*

DENTARIA.

CHARACTER. Siliqua torosa bilocularis, valvis ab inferiori parte sursum se revolventibus, stylo longo, stigmate emarginato. Distinguitur facile a Cardamine, cum qua ob valvarum impatientiam conjungeretur; ab aliis, quibus misceri posset, ob florum similitudinem.

1.) *Dentaria Enneaphyllos.*
Dentaria foliis omnibus ternatis *van* ROYEN 340.
Dentaria triphyllos. CLVS. icon. *Hist.* p. CXXI. C. B. I. B.
Dentaria foliis ternis ternatis. L.

In umbrosis Austriæ sylvis CLUSIUS. Supra *Grinzing* KRAMER. In *Gans* ego legi.

Definitione discriminatur a sequentibus, ab aliis siliquosis Charactere distinguitur.

2.) *Dentaria Bulbifera.*
Dentaria foliis inferioribus pinnatis, summis simplicibus. LIN. HALL. ROYEN.
Dentaria baccifera. CLVS. RAII.
Dentaria IV. baccifera CLUS. *Hist.* 2. p. 121.
Dentaria septifolia. TAB. 114.

Cum priore invenitur, cæterum & alibi multo frequentior.
Septifolia, baccifera, definitione cognoscitur.

3.) *Dentaria pentaphyllos* *
Dentaria foliis quinatis. HALL. *Helv.* 556.
Dentaria foliis summe digitatis. LIN.
Dentaria VII. pentaphyllos II. CLUS. 2. *Hist.* p. 123. icon.
Dentaria pentaphyllos foliis asperis. I. B. H. Coralloides I. quinquefolia I. B. II. p. 900.

In sylvis alpinis *Dixenstein*: in definitione differentia est.

ERY-

ERYSIMUM.

CHARACTERIS essentia in siliqua matura quadrangula vertitur.

OBSERVATIO. Cum cheirantho & aliis facile confundi potest, quarum immatura siliqua torose quadrangularis, matura magis compressa, non amplius tetraëdra. Sed jam in floribus magna differentia est, ut etiam in calyce; flos in cheirantho plerumque speciosior, major, calyx longior; excipe erysimum *pannonicum*, quod multa cheiranthi habet.

1.) *Erysimum perfoliatum* * Enumeratio.
Erysimum foliis cordatis amplexicaulibus glabris.
Brassica cempestris I. CLUS. II. p. 127. *cum icone siliquæ quadrangulae & descriptione.*
Brassica orientalis perfoliata, flore albo, siliqua quadrangula. TOUR. *bonum nomen.*
Brassica campestris perfoliata, flore albo C. B. *pin.*

In arvis Viennensis agri CLUSIUS. In fossa valli suburbii Viennensis, tum ad Nosocomium St. *Marci*, & hinc inde in Arvis KRAMER; inter segetes Ego inveni.

Jam olim monueram plantam hanc cum Brassicis pugnantem Charactere debere ad aliud genus reduci.

Differt a Brassica campestri habitu magis diffuso, qui alteri virgatus fit, flore albo, qui in alia flavus, siliqua perpetuo quadrangula, longa, quæ alteri alia sit; nam nunc per quinque annos observavi constanter teretem, cylindraceam, laxam, in exsiccatis rugoso-venosam cum cornu molli, fistuloso.

2.) *Erysimum Alliaria,*
Erysimum foliis cordatis.
Alliaria FUCH. C. B. CAM. DODON.
Hesperis allium redolens TOUR. MOR.

In *Döbling*, *Dornbach*, *Schönbrun*, *Auu*, *Brader.*

Flore albo, folio cordato retuso herbaceo discriminatur.

Caulis e radice duriuscula, lignea fere emergens, statim profunde purpurascit, villo etiam, quem in summitate amittat, obducitur, leniter angulosus.

Petioli foliorum ſtricti, erecti, longi, ſæpe colorati, & infimi pariter hirſuti.

Folia cordata, retuſa, herbacea, admodum venoſa, & quaſi rugoſa, ſerrata.

Calyx vix gibberus, exalbidus.

Corolla parva, nivea, patens.

Stigma collo ſtrangulato.

Diſcus glanduloſus, cui omnia ſtamina inſiſtant, exactius vero glandulæ duæ ſunt fulcientes ſtamina majora, inter hæc & corollam; et duæ ſunt ſcutellatæ, quæ tamen cum prioribus junctæ coronam glanduloſam faciant.

3.) *Eryſimum Cheiranthoides.*

Eryſimum (Siſymbrium) foliis integris oblongis ſubaſperis. HALL. *Helv. ex natura.*

Eryſimum foliis integris lanceolatis L.

Turritis leucoii folio. TOUR.

Camelina miagrum alterum Thlaſpi effigie LOB. *icon commoda.* MOR. *eadem.*

Eruca anguſtifolia auſtriaca C. B.

Miagro affinis planta ſiliquis oblongis I. B. II. p. 894. Icon priorum.

Trans *Alſterbach*, *Waringergaſſen*, KRAMER. Via ad *Nusdorff*, & aliis locis, copioſiſſime vero in ea valli ſuburbici parte, quæ Collegio Thereſiano ſubjacet, inveni, tum & in vallo ſuburbico *Belveder*, *Turckenſchantz*, &c.

Annuæ plantæ caules ex radice perpendiculari, alba, longiſſima, ſæpe ramoſi, ad radicem exalbidi, cæterum rigidi, licet tenues, ſubaſperi, ex nigro maculati, cinerei, recti.

Folia radicalia brevi exarida, omnia vix lineam ſuperantia Rorismarinì forma, canaliculata, ſubaſpera.

Calyx coloris, ac caulis ejusdem, magis tamen glaucus, leucoii exalbidus.

Flos amœnus non magnus, ex viridi flavus, vix odoratus.

Glandulæ multæ, denticuli ad ſtamina majora.

Siliqua Eryſimi.

Planta recta & exſucca eſt.

4.) *Eryſimum Pannonicum.*

Eryſimum foliis lanceolatis dentatis, flore ſpecioſo cheiranthi.

Leucoium

Leucoium luteum ſylveſtre Pannonicum ſerrato folio obtuſo, & accuto, quod ex Auſtria AGGERIUS attulit I. B. p. 873. bene. Icon itidem bona.
Cheiranthus foliis lanceolatis dentatis, caule recto, ſiliquis tetragonis. L. *Spec.* I. non vero ſynonima, quae aliena ſunt.
Heſperis leucoii folio ſerrato, ſiliqua quadrangula. I. R. H. HALL. *Helv.* Icon. Tab. V. pulchra.
Quid Leucoium luteum ſylveſtre hieracifolium. C. B. *prod.* 102? Eryſimum hieracifolium LINNAEI. Cent. I. p. 279? Explicatio C. B. ſynonima LINNAEI, cum vita perenni; Nota HALLERI in RUP. nec hoc, nec eryſimum ramoſiſſimum eſſe ſinunt.

Creſcit in Montibus *Badenſibus*, illo thermis imminente magna quantitate, etiam in *Kaltenberg*, *Leopoldsberg*, & alibi, annua.

Radix alba lignea, angulo recto horizonti parallela, ſolitarium ſemper emittit caulem, craſſum, ſtriatum, rectum, ſæpe ſuperius paniculatum, multo ſemper folio veſtitum.

Sunt autem folia ex tenuiori principio latiora, dentibus ex adverſa parte ſibi fere reſpondentibus inſtructa, in fine obtuſa magis, ut in acumen tamen deſinant; ad radicem ex atro purpuraſcentia, brevi exarida ſubſcabra, licet & hinc inde minus ob alias cauſas aſpera ſint, omnia viridia.

Calyx cheiranthi compreſſus coloratus, apice viridis, foliolis duobus apice, duobus aliis baſi, gibbis.

Petala ſubrotunda calyce minora, dum ungues eodem majores.

Flos leniter, cheirantho ſylveſtri minus, odoratus, ſed æque ac hic ſpecioſus.

Glandularum, ut vocant, agmen.

Siliqua quadrangula cauli parallela; alia dein dicentur.

5.) ***Eryſimum ramoſiſſimum.***
Eryſimum ramoſiſſimum, patens, diffuſum.
Eryſimum caule flexuoſo ramoſiſſimo, ſiliqua longiſſima incurva.
An Heſperis ſylveſtris parvo flore. C. B. *prod.* p. 103. Sed flores ſubcæruleos facit, qui in noſtra flavi ſunt.
Heſperis caule ramoſiſſimo, foliis lanceolatis, ſæpius dentatis. L. *Hort.* CLIFF. non alia definitio aptior, ſed ſynonima expungenda ſunt, quod jam ROYENUS fecit.
An Heſperis leucoii folio ſerrato, ſiliqua quadrangula. TOURN.?

Creſcit alibi tum in vallo ſuburbico annua planta, maxima vero quantitate, ut etiam ambulanti incommoda circa arenarias, retro Collegium

gium *Therefianum;* tum inter fegetes ad fylvulam *Simmering*, inter fegetes *Farenfeld*, *Lerchenfeld* abundantiffime.

Caulis angulofus vix multum fcaber, ramofus magis, quam foliofus, vix rectus, in diverfas partes inflexus, ramis, ut in Eryngio vulgari, patentibus diffufis, angulofis, ex fpithama pedem unum cum dimidio albus eft.

Folia lanceolata, dentata, nervo carinata, pro altitudine plantæ quandoque majora, molliter fcabra, dum priori duriora & quafi ficciora funt. Sed etiam hæc aliquando ficca funt.

Calyx non gibbus tenuis: foliolis oblongis, erectis, linearibus flavis, albentibus, ut pedunculi hifpidis.

Petala unguibus filiformibus longis albidis nixa, limbum flavum non fpeciofum habent, fæpe non magis quam in turritide patentem, alias tamen opertum.

Siliqua quadrangula inter congeneres longiffima gracilis incurva ftatim ex flore incanefcens, dein vero pulverulenter viridis, vix non ad angulos rectos orta.

Plantam hanc operofe admodum eruo: in primis fpeciebus LINNAEUS non habuerat, & auftriorum fcriptorum primus defcripfi. Definitio horti Cliffortiani, quam ROYENUS fervavit, exacte plantæ noftræ convenit, fynonima vero minus, quæ etiam modo laudatus ROYENUS omifit, fed Hortus Upfalienfis nova iterum, & diverfiffima prioribus fynonima admittit, & filiquas teretes facit, quæ tamen in noftra exacte tetraedræ funt. Tum noftrates hanc plantam cheiranthum eryfimoidem L. faciunt, ita hanc hoc nomine & Elenchus & Enumeratio propofuit, fed & LINNAEI definitio, & fynonima repugnant. Definitio quidem, quod caulis rectitudo minus fane huic, quam priori competat, tum fecundo quod flos Cheiranthi Eryfimoidis L. juxta Ejus obfervationem in *Horto Upfalienfi* præfertim, major Eryfimo Cheiranthoidi dicatur, cujus contrarium in hac manifeftum fit. Ut igitur duæ hæ plantæ fedi reftitutæ fint, & Eryfimum noftrum *pannonicum* fit Cheiranthus *Eryfimoides* LINNAEI, cui omnia præter fynonima confentiunt, & Eryfimum *ramofiffimum* noftrum, non fit clare fcriptum, nec in ipfo novo fyftemate naturæ, ni demum fit *Hieracifolium* aut *repandum*, quod ne divinari quidem poffet.

Repan-

Repandum quidem, ubi in Auſtria creſcere monueram, dein in parte *obſervationum Botan.* ſecunda dixit JACQUINIUS nulla vel definitionis, vel deſcriptionis LINNEANAE ſimilitudine, cum flores et ſiliquas, racemoſas & filiformes exigat, quæ noſtræ plantæ per novam creationem ſolum concedi poſſint.

Cæterum tamen plantæ quæ ob folia lanceolata dentata confundi merito potuiſſent, facile ſequentibus notis diſtinguuntur. Caulis Eryſimi *ramoſiſſimi* non adeo rectus, ſed diffuſo-expanſus, non altus, nodoſus, inæqualis, magis flexuoſus, ramoſiſſimus, patens; *Pannonici* rectus, multum folioſus, ſimplex plerumque, ſolo lætiori paniculatus. Folia *Ramoſiſſimi* exactius lanceolata, *Pannonici* ex anguſto principio lateſcentia, dein obtuſa, in acumen citius terminata. Flos in *Ramoſiſſimo* exiguus caryophyllæus, non odoratus, nec ſpecioſus. Siliqua in hoc tenuis longiſſima, non columnaris, in altero brevior, & ſtrictior, cauli parallela. Glandularum minutiæ nunc obſervatæ differentiam non ſolum inter has duas plantas ponunt ſpeciei, ſed etiam generis, nam prius *pannonicum* inter ſtamina majora & calycem duas habet confluentes latas bicornes quaſi, *Ramoſiſſimum* ibi nullas habet; ſed his etiam miſſis et perpenſis notis Characteriſticis quibus Cheiranthus *Eryſimoides* plures Eryſimi quam Cheiranthi habet dotes, ideo hic ſcribi debuit & diſtingui.

HESPERIS.

CHARACTER. Calyx Cheiranthi, ſed clauſus nec compreſſus, etiam petala floris, ſed teneriora longe, & obliqua. Siliqua ne in initio quidem quadrangula, nunquam cineracea. Semina non marginata, in ſepto fungoſo nidulantia. His notis a Cheirantho dignoſcitur, cum quo ſolum ob ſimilitudinem ſpecioſorum florum confundi poteſt.

1.) *Heſperis Triſtis.*
Heſperis caule piloſo, ramoſo, patente, valvis ſiliqua anguſtioribus.
Heſperis pedunculis & ſiliquis enſiformibus, longiſſimis.
Heſperis I. CLUS. *Hiſt.* I. p. 296. Icon vera.

Heſperis

Hesperis obsoleto flore. CLUS. *descript.* bonum nomen, Linnæana definitione longe melius.
Hesperis colore ineleganti I. B. ex CLUS.
Hesperis pannonica CAMM. *Hort.* T. XVIII. vero floris colore, optime.
Hesperis montana pallida odoratissima C. B. TOURN. bonum nomen.

In Prellenberg CLUSIUS; inter frutices circa Leytæ pontum, Fischamentam, Hamburgum, ut & in vallo suburbico Belveder, KRAMER. Ego & in ultimo loco, & in prato Simmering, tum Kaltenberg, ultimo satis copiose in Mödling in ascensu montis.

Definitione, odore vehementi ad noctem, tum petalorum venis atro purpureis distinguitur. *Cl.* HALLERO, quod venas CLUSIANAS nunquam viderit, specimen siccatum vel semina mittenda. Distinctissima est a sequentibus.

Etiam nunc rebus omnibus bene pensitatis addo

Hesperis Syriaca CAM. Hort. p. 74. icon. p. XIX. & icon. XX. nec ipse dissentit CAMERARIUS.
Hesperis caule hispido, ramoso, patente LIN.? definitione nihil indigitante.

Siliquæ fere spithameæ nodoso-ensiformes, deflexæ, implexæ s. sese decussantes, ut CAMERARIUS bene expressit, cum cornu complanato ensiformi.

2.) *Hesperis Sylvestris.* *

Hesperis caule subhispido erecto, valvis latitudine siliquæ.
Hesperis altera pannonica, inodora, sylvestris. CLUS. *pann.* 333.
Hesperis III. CLUS. *Hist.* I. p. 296. Icon mala.
Hesperis sylvestris inodora. HALL. ad RUP. p. 78. Icon elegantissima, petalorum bracteæ in nostra non adeo latæ, nec acuminatæ.
Hesperis sylvestris inodora. C. B. I. B. H.
An Hesperis sibirica LINNAEI? non videtur, & nostra annua est, & suæ sibiricæ, nec synonima CLUSII, nec illa HALLERI convenire, facile perspexit LINNAEUS, quod nulla addiderit. An caulis in sibirica subhispidus? non meminit in descriptione LINNAEUS, hanc pro sibirica proposuit enumeratio.

Prima vice in ascensu inter *Kaltenberg* & *Leopoldsberg* legi satis raram, 1758. & nunc adhuc hoc anno 1767. dein vero integrum pratum, quod dirutæ arci *Mödling* subjacet, totum consitum inveni.

Plantæ difficillimæ quam inter modernos scriptores excitaverat & primus vindicaverat HALLERUS in RUPP. neglexerat & omiserat LINNAEUS, cum

cum *ſibirica* confuderat Enumeratio, expedienda exactior hiſtoria eſt, ut de illa ſemel indubitate conſtet.

1) Planta annua eſt non biennis conſtanti experimento, licet ex ſuſpicione ſimplici affirmet LINNAEUS.

2) Caule eſt ſimplici in aridis ſylvarum cæduarum locis proveniens, ramoſo in fertiliori, ut in loco natali nunc iterum confirmavi, in hortis ſoli expoſita, ut & in umbra poſita lætiſſime creſcit admodum ramoſa, & brachiata fere.

3) Calyces in utroque loco aut viridi-exalbeſcentes aut cæruleo-purpurei, plerumque colorati, ut delere in obſervatione adjecta neſcio unde coepta LINNAEUS poſſit *calyces non coloratos.* Reliquæ differentiæ ex hiſtoria melius patebunt.

Deſcriptio plantæ collectæ heri 17 Iunii 1767 cum Domino doctore WINTERL in loco *Caltenberg* ante 5 annos indicato.

Radix ſimplex alba.

Caulis unicus ſimpliciſſimus, tenuis, rotundus, viridis, albo villo obſitus, pedem cum dimidio altus, rectus.

Folia in caule conferta, ſeſſilia omnia lanceolato-acuminata, baſi in nonnullis transverſa, in aliis non ita, ſed angulis rotundioribus, ad latera baſeos dentata ſerrata confertius, ſuperne minus, mollia utraque pagina, licet inferiori magis villoſa.

Pedunculi tenues, longi, villoſi, erecti tamen.

Calyx nondum expanſi floris viridis aut albidus, florentis conſtanter coloratus, violaceus, purpureus, erectus, connivens æqualis ſatis, in apicibus barbatus.

Corolla violaceo-purpurea unguibus calycem longe ſuperantibus limbo non adeo lato patente.

Stamina fere unguium longitudine.

Scutellulæ duæ tuberoſæ pro ſtaminibus minoribus.

Altera ad *Mödling* inventa ramoſa ſunt HALLERI iconi ſimillima, pedes duos cum dimidio alta.

Tertiam nunc, quæ ſingulis annis ex deciduo ſemine, ut etiam mihi moleſta ſit & ſæpe eradicari debeat, creſcit, deſcribam.

Radix annuæ plantæ alba ramoſa fibroſa.

Caulis unicus frequentiſſime, aliquando tamen plures, non adeo craſſæ plantæ calami ſcriptoris craſſitie & hic vegetus, inferne hiſpidus eſt villo rigidulo pungente inſtructus, fiſtuloſus, craſſioris & altioris pollicem craſſus, non compreſſilis inter digitos, ut prior, ſed durus uterque folioſus ſubpinguis villo plurimo fœtus, tota longitudine ſæpe ramoſus eſt, craſſior hominis fere ſtaturam aſſequens, ramis erectis paniculatisque & folioſis.

Folia ima varia, craſſis petiolis nixa, donec tandem ſeſſilia fiant, modo anguſtata & lanceolata baſi multum ſerrata & valide; ut etiam laciniata videantur, modo non adeo inciſa, in nulla varietate haſtata; cæterum ſunt dentes foliorum margini innati & quaſi in arcus facti, exſectique.

Folia, quæ *ramis* ſupponuntur, ut & ramea alia baſi exſecta ſunt, unde etiam quaſi auriculata ſunt auriculis obtuſis valide dentatis, caules & ramos amplexantibus; hæc cordato-lanceolata ſunt, ſunt etiam alia, quæ aliter ſe adhuc habent, licet in genere dici poſſit ſubpinguia, molliter hiſpida eſſe, longiſſima, ſerrata, ciliata, villo depreſſo inſtructa, adulta mucorem quaſi contrahere, quo etiam immunis caulis non ſit, ut Arabis noſtra *umbroſa*, tum in fine dentibus carere.

Rami ut dixi paniculati, diffuſi, naturæ caulis ſunt.

Pedunculi ſatis longi villoſi patentes.

Flores pallide cærulei, ſæpe etiam purpurei, odori, ſylveſtre aliquot non mihi explicabile aroma habentes.

Calyx pro plantæ ſoli aut umbræ expoſitione varii coloris, viridis, albeſcens, roſeus, in ſole purpureus fit, uterque villoſus, ſed in apicibus calycinis quaſi faſciculatim piloſus, clauſus non patens, nec unguium petalorum longitudine. Nota pilorum antea deſcriptos faſciculos pulcherrime in flore adhuc calycinis foliolis clauſo videri.

Corolla cruciformis, ſpecioſa ſatis, unguibus ex viridi albentibus aut albidis petalis umbilico aut in apicibus fere ſemper magis purpureis, tum ſupra tum infra, limbis obtuſis; cæterum ſunt leniter venoſa nervo medio ſæpe non tamen ſemper purpureo petala, & jam olim dixi colore ex albo-violaceo, ex albo-ceruleo, aut rubro variare.

Siliqua utrinque eadem ſi longitudinem ſpernis & ſemina.

Stamina in umbilico petalorum videntur, non exſtant, Antheræ ſagittatæ ſunt virides polline flavo.

Glan-

Glandulæ ſcutellatæ duæ cum tubere inter ſtamina minora & piſtillum, diſcus glandulоſus non viſibilis niſi ejectis petalis & ſtaminibus, pro utrisque.

OBSERVATIO inodoram ſemper habui hanc plantam, ſed nunc de induſtria inquirens odoram inveni ad ſolis occaſum, ſub nullo ſtatu cum matronali confundi poteſt, licet innuat LINNAEUS.

3.) *Heſperis Matronalis.*
Heſperis caule ſimplici erecto, petalis mucrone emarginatis. L.
Heſperis hortenſis. C. B. *pin.* 202
Viola matronalis. DOD. *pempt.* 161.

In hortis omnibus frequens, vario flore, etiam albiſſimo.

Diſcrimina dicta ſunt.

TURRITIS.

CHARACTER. Petala inter ſiliquoſas anguſtiſſima erecta alba; pedunculi cauli paralleli, ſiliquæ plantæ tenues, vel ad caulem erectæ, in pyramidem poſitæ, vel ab eo pendulæ. Anguſtia petalorum, horum rectitudine, ab omnibus diſcriminatur: etiam ſiliqua tenui, plana, ad caulem in pyramidem recta, vel pendula.

1.) *Turritis hirſuta.*
Turritis foliis aſperis dentatis, caule plerumque ſimplici. HALL. *Helv.* 561.
Turritis foliis omnibus dentatis hiſpidis, alternis amplexicaulibus. *Hort.* CLIFF. 339. SEGU. I. p. 384.
Eryſimo ſimilis hirſuta, non laciniata alba. C. B. *prod.* 42. icon, in MATH. icon, nulla exquiſita.

Ubique obvia tam aridis quam herbidis locis, inveni in Horto Principis *Schwartzenburg*, *Belveder*, gramineis locis, *Döbling*, *Dornbach*, *Leopoldsberg*, & monte Badenſibus thermis imminente, ſolo arido.

In glandulis, unde nonnulli definire volunt, maxima confuſio, dum ſtamen quodque minus ex cavo glandulæ enaſcitur, & eminentiam utriusque etiam inter ſtamina maxima proxima conſpicuam efficit. Facile noſcitur foliis ad terram conſertis, in orbem poſitis, aſperis, denticulatis

tis pro altitudine caulis exiguis, caule terreti, ancipiti, longo, foliis diſſitis manifeſtius dentatis, ſeſſilibus, non amplexicaulibus, calycis apicibus ſæpe ſphacelatis, ſiliquis junioribus nigricantibus in plantis macris aut ſoli expoſitis.

2.) *Turritis glabra.* *

Turritis foliis radicalibus cichoraceis hiſpidis, caulinis integerrimis glabris, ex c. B. MOR. unde etiam LINNAEUS.

Glaſtifolia cichoroides, I. B. bona definitio.

Turritis ſylveſtris foliis circa radicem cichoraceis, cæteris perfoliatæ I. R. H. bene.

An Turritis foliis caulem ambientibus polyceration; BOCCON *Muſ.* T. XLI.? non dubito.

Sylvoſis locis *Gans*, etiam *Kaltenberg*, & nuper non parce in dumeto ſylvulæ *Simmering*, etiam in *Gatterholtz*.

Definitio ſatis diſcriminat, eſt tamen ubi turritidis hirſutæ ex ſemine creſcentis radicalia folia autumno ſæpe manifeſtius cichoracea, difficultatem injiciant, & hujus turritidis *glabræ* in ſiliquas jam abeuntis folia radicalia non adeo, prioribus cichoraceis emarcidis, & novis ſuccreſcentibus, cichoracea conſpiciantur. Cæterum inter haſce differentiæ aliæ evidentiores ſunt. *Glabra* folia caulina glabra habet, non piloſa, ſed ut Glaſtum vel Thlaſpi perfoliatum, aut Braſſica campeſtris, mollia, glauca, ſplendentia. *Hirſuta* piloſa, triſte viridia, aſpera, dentata. Caulis *glabræ*, glaber glaucus, *hirſutæ* hirſutus, ſæpe ex nigro purpuraſcens dum ſoli expoſitus, *glabræ* habitus Braſſicæ eſt, *hirſutæ* alterius longe claſſis, ut etiam priorem multi Braſſicam dictante analogia dixerint, alteram Turritidem.

Ab Arabi *umbroſa*, cum qua etiam confuſas has plantas invenio, facile diſcriminantur ambæ. Et quidem Turritis *hirſuta* folia radicalia habet in orbem fuſa, lingulata, ſerrata, quandoque cichoracea aſpera, hirſuta, Arabis *umbroſa* longe petiolata, in fine ovata, ſerrata, caneſcentia; *hirſutæ* folia caulina ſeſſilia, ovato-oblonga, dentata, triſte viridia, aſpera, Arabis *umbroſæ* amplexicaulia lingulata. In *hirſuta* petala floris recta, ſiliqua recta, cauli parallela, anguſtiſſima, in Arabi *umbroſa* petala floris Arabis, majora, ochroleuca, ſiliqua pendula, latiſſima, longiſſima. Diſtinguitur a Turritide *glabra* Arabis *umbroſa*, quod Turritis glabra ſit, alia pilis incana &c.

RAPHA-

RAPHANUS.

CHARACTER. Calyx connivens. Flos hesperidum fere speciosus. Siliqua torosa, subarticulata, teres, cornuta. Habitus hispidus.

1.) *Raphanus Sativus.*

I. Raphanus siliqua biloculari.
Raphanus minor oblongus C. B. p. 96.
Raphanus major orbicularis, seu rotundus C. B. p. 96.
II. Raphanus niger. EIUSDEM.

Ubique in hortis oleraceis.

2.) *Raphanus Raphanistrum.*

Raphanus siliqua uniloculari articulata.
I. Rapistrum flore albo. GESN.
II. Rapistrum arvense flore luteo. T. R. H.
III. Rapistrum purpureum. TAB. p. 407.
Rapistrum segetum flore purpureo, aut dilute violaceo. VAILL. p. 171.
Rapistrum flore albo lineis nigris depicto. RAII. p. 807. bene.

In arvis abunde etiam cum his varietatibus. Variat multum color floris. Tota planta hirsuta aspera

Calyx coloratus, leviter compressus, hispidus, unguibus petalorum minor.

Flos venis variegatus.

Glandulæ non quatuor: inter stamina majora, & calycem non invenio.

Siliqua lævis, intorta, colorata sæpe.

BRASSICA.

CHARACTER. Calyx erectus, siliqua teretiuscula, bilocularis, bivalvis, valvæ dissepimento breviores. Semina globosa.

1.) *Brasica perfoliata.*

Brassica caule ramisque virgatis; tenuibus; foliis cordatis amplexicaulibus glabris.
Brassica campestris perfoliata, flore luteo LOES. *pruss.* 29.

In Insula *Geimanniana* KRAMER, etiam in arvis, ad vias *Liesingmauer* & inveni.

Siliqua conico-turgidula.

2.) *Braſſica Napus.*
Braſſica radice caulefcente, fuſiformi. L.
Napus ſativa, & ſylveſtris. C. B.

In agris, & hortis oleraceis.

3.) *Braſſica Rapa.*
Braſſica radice caulefcente, orbiculari depreſſa L.
Rapa ſativa rotunda C. B. p. 89.
Rapum. CAM.

In arvis.

4.) *Braſſica oleracea.*
Braſſica radice caulefcente, tereti L.
II. Braſſica alba, vel viridis C. B.
III. Braſſica capitata, alba. C. B.
IV. Braſſica capitata, rubra. C. B.
V. Braſſica laciniata rubra C. B.
VI. Braſſica cauliflora C. B. *pin.*
VII. Braſſica caulo-rapa. I. B.
VIII. Braſſica radice napiformi. TOURN. 219.

5.) *Braſſica erucaſtrum.*
Braſſica foliis dentato pinnatis, caule hirſuto, ſiliquis lævibus. LIN.
Eruca ſylveſtris major lutea, caule aſpero. C. B. p. 96.
Eruca ſativa. FUCH. 262.

In prato *Murobacenſi* KRAMER, in vineis thermis *Badenſibus* imminentibus ego inveni, etiam nuper ad ſiniſtram viæ *Nusdorff* ad muros, ruderata frequens per totam Auſtriam.

Radix ſerpens, ſæpius diviſa, alba.

Caulis magna parte nudus, virgatus, procumbens.

Flos magnus flavus.

Siliqua toroſa, ſtricta, ex atro purpuraſcens, ita in meis.

6.) *Braſſica eruca* *
Braſſica foliis lyratis, caule hirſuto, ſiliquis glabris.
Eruca latifolia alba. C. B. p. 98.
Sinapi alterum genus. FUCH. 539.

In hortis oleraceis.

II. *Calyce plus minusve ſuperne hiante.*

ARABIS.

CHARACTER. Siliqua laxe diſpoſita, lata, plurima. Calyx patens, ſæpe coloratus, gibbus; petalorum bracteæ

bracteæ in nostris satis amplæ, etiam patulæ, quibus notis a Turritide Arabes distinguuntur omnes, adhæc siliquæ vagæ non Turritidis; a Dentaria, a Cardamine, valvis infirmis in triangulum solum solutis, essentialiter differt.

1.) *Arabis alpina.* *

Arabis foliis amplexicaulibus dentatis, caule diffuso ramoso.

I. Draba II. CLUS. *Hist.* 2. p. 125. icon exacta, descriptio optima.

An Hesperis alpina, seu muralis minor repens. I. B.? p. 880. icon mala.

Leucoium vernum perenne album majus. I. R. H. BOERH.

II. Arabis foliis amplexicaulibus dentatis, caule erecto simplici, ROY. 338. HALL. *Helv.* 561.

Draba III. CLUS. Icon non bona.

Draba III. succulento folio. CLUS. *descript.*

Hesperis alpinæ, s. Murariæ affinis Draba succulenta. I. B. II. p. 880. ex CLUS.

Leucoium perenne vernum album minus. I. R. H.

Quam in Tauro monte CLUSIUS, ego omnium primo in *Gans* ad exstructas in his alpibus *Ill.* Comitis ab HOIOS venatorias ædes reperi, tum etiam juxta rupes, sylvam ejusdem loci, dein in *Schneberg*. II. Varietatem in declivi montis *Hernalben* supra *Zeehoff* villam cœnobii Gamingensis CLUSIUS, in alpe *Breyn*, *Schneberg*, KRAMER. Ego in *Schneberg*, Etscher, Breyn. Tanta tamen in his diversitas non est, ut multi faciunt.

Folia pulposa utrique sunt, etiam dentata; caule simplici & ramoso maxime variant.

Flos niveus, calyx laxus, patens, margine coloratus, leviter hispidus.

Petala ex viridescente ungue in limbum rotundum niveum terminantur, qui vel erectus, sæpius planus sit.

Stamina calyce majora.

Antheræ flavæ,

Tertiam varietatem inveni in *Schneberg*, habeo in horto vivo & sicco.

2.) *Arabis Thaliana* Tab. III. F. 2.

Arabis foliis radicalibus petiolatis lanceolatis, partim integris, partim dentatis.

Arabis foliis radicalibus variis, caulinis lanceolatis, ellipticis, integris.

Pilosella

Piloſella ſiliquata minor. THAL. p. 84. icon VII. n. d. mala, deſcriptio p. 84. optima.

Burſa paſtoris ſeu piloſella ſiliquoſa. I. B. II. p. 870. icon, nec hæc noſtris ſpeciminibus conveniens, licet innuat HALLERUS, & laudet.

Draba anguſtifolia I. BARR. icon 269. minima II. Media EIUSD. Anguſtifolia major; icon 270. ſuad. HALL. auſtriacis non conferendæ, nec folia bene, flores omnino minores ſunt.

An Heſperis alpina minor flore albo ſiliquis longis? RAII. ſylloge *extern.* p. 296. omnino, nec varietas prioris Nro. I.

In Rupibus *Mödling* inter ſaxorum fiſſuras radice tenui alba, valde ramoſa, demerſam primo inveni, tum tota illorum montium catena, maxime vero in ingenti Saxo Molendinæ oppoſito, etiam aliis, quibus olim diruta arx ſuperſtructa fuit. Semel etiam ex ſemine delapſo in humido limo ſub rupe creſcentem, ſtatura, humiditatis beneficio multum auctam; hanc HENR. KRAMER in valle *Döbling* creſcere dicit. Cæterum adhuc legi in *Baden* inter fiſſuras rupium cum Thlaſpi montano.

Radicalia folia varia ſunt ut a, b, c. videre eſt; dixerat folia integerrima ſua in definitione LINNAEUS, ob quod plantam diu ignoravi. Folia ovata, vix dentata, ſcabra HALLERUS, quod b potiſſimum convenit. Sunt vero ſemper ad radicem conferta, petiolata omnia, petiolis piloſis, longiſſimis; foliis lanceolatis, dentatis, glabris, minoribus vix dentatis rotundis ſcabris, hirſutiſſimis: omnibus adverſa parte purpureis loco ſoli expoſito creſcentibus.

Caules ipſi ad exortum ſæpe atrovirent, quandoque etiam tota longitudine eundem colorem ſervant.

Folia caulina lanceolata, elliptica, glabriora, ſubpurpuraſcentia.

Calyx patulus coloratus.

Flos conſpicuus magnus, petalis niveis, undulatis.

Siliqua ad caulem arcuata.

Diſtinguitur a priori definitione, jam enarratis, habitu magis ſtricto, firmo, dum alia magis pulpoſa herbacea eſt, præcedentes nunquam purpuraſcunt.

Sed etiam hæc in hortis culta purpuram exuit, & multum habitum mutat, tota glabra, carnoſior, ut hoc anno conſpicio, & in Baden inveni.

Diſtinguitur a Cardamine *petræa*, Cambrica naſturtii facie DILLENII *Hort.* ELSH. icon LXI, licet cum ea multam ſimilitudinem habeat, quod in noſtra valvæ non revolvantur cardaminis more.

3) *Arabis*

3.) *Arabis umbrosa.*

Arabis filiquis compreſſis latis uno verſu pendulis.

Arabis foliis radicalibus longe petiolatis, caulinis amplexicaulibus, lingulatis.

An Arabis turrita LINNAEI? videtur.

An Braſſica ſylveſtris albido flore, nutante filiqua? BARR. icon 353.

Leucoium flore albo, filiquis uno verſu diſpoſitis, & inflexis MORIS. II. 248. icon mala.

Turrita major PLATEAU. CLUS. vix intelligibilior.

Creſcit locis opacis in ſpeluncis rupium Medling.

Plantam hanc cum Turritide LOBELII icon 220, Turrita vulgari CLUSII, confuſam admodum difficulter vindico; confudere MORISONUS, SEGUIERUS, ſed error MORISONI manifeſtus eſt: dum uni, & eidem plantæ ſynonima Turritæ vulgaris CLUSII, & deſcriptionem Turritæ majoris PLATEAU EIUSDEM, apponit. Ut confundi amplius non poſſit, perpetuus aſſignandus character eſt.

Folia radicalia longe petiolata, ovato-oblonga, exſecta, ſæpe a pulverulento aere, ſordide incana ſunt; caulina magis cordato-lingulata, ampla, ad angulum rectum amplexicaulia, minus exſecta, hinc inde tamen dentata, caule virgato, lanuginoſo, ſæpe rubente, vix ramoſo in loco natali, inculta vero planta in ſummitate ramoſiſſimo.

Calyx ſubpiloſus iuvenis, adultioris plantæ ſubrugoſus. Quomodo diſtinguitur Arabis *pendula* a *Turrita* L.? differentia a calyce, in hac rugis, in illa pilis ſpectabili, deſumpta, haud certa.

Flos exalbidus, ochroleucus, laminæ quam Turritidis latiores, vere Arabis patentes.

Siliquæ longiſſimæ juxta ac latiſſimæ, diſtinctiſſimæ a Turritide, in arcum pendulæ, non ancipites, glabræ, inveni tamen etiam lanugine obductas.

Differt a Turritide *hirſuta*, quas hirſuties foliorum caulis conjungeret, foliorum radicalium caulinorum figura, adhæſione cauli, flore, ſiliquis, majoribus. Arabis hæc differt demum toto habitu a Turritide *glabra*, cum qua facile confundi poſſe LINNAEUS in horto Upſalienſi judicavit; cum tamen diſtinctiſſima ſit, differentia dici non debet. Hanc vero Arabim ab Arabi *pendula* quæ diſcriminant? an Arabis *turrita*, Arabis *pendula*, una eademque planta?

4.) *Arabis Bellidifolia* * Tab. III. Icon 3.

I. Arabis foliis longe petiolatis, ovatis, integerrimis.

Arabis foliis omnibus ovatis, radicalibus longe petiolatis, caulinis subamplexicaulibus.

An Nasturtium alpinum bellidis folio majus, c. B. *prod.* p. 46? alia synonima ob incertitudinem non addo.

Primo vere 1760 in ascensu Alpium Breyninarum cum amantissimo Botanices Viro, Fratre HONORIO, Ordinis *Joannis* de *Deo*, læto solo inter pediculares invenimus.

Radix tenuis, fusca, nodulosa, pilis longis exaridis, præcedentis anni foliorum petiolis capillata, ex summo capite modo caulem unum, modo plures, inferiori parte ad humum flexos teneros, per maturitatem satis rigidulos spargit.

Folia longe petiolata, ovata, anserina quasi cute scabra, villosa, caulina semi amplexicaulia.

Flos albus, amplus.

Siliqua multa, Arabis *alpinæ* simillima, valvis ab inferiori parte per multam maturitatem dehiscentibus, pressis nunquam se in helicem revolventibus.

Plantam hanc diu pro cardamine *alpina* etiam ex assensu aliorum habui, & hoc nomine olim inscriptum exemplar: hoc vero quod æri incidi curavi, dono dedi cum aliis Austriæ rarissimis stirpibus, D. CHRISTIANO FRIIS ROTTBOLL, Medicinæ in Dania Professori dignissimo.

II. Arabis foliis radicalibus integris, ovatis, scabris, caulinis glabris, caule procumbente.

Hanc habeo ex Schneberg.

Definitiones & descriptiones, priores ab hac distinguunt. An varietas?

CARDAMINE.

CHARACTER. Calyx hians, siliquarum valvæ sursum revolutæ.

OBSERVATIO. Distinguitur a dentaria calyce hiante, stylo angustiori, stigmate integro: cum aliis confundi non potest, valvis sursum sese in helicem contorquentibus, quod huic familiæ peculiare.

1.) Car-

1.) *Cardamine Bellidifolia.*

Cardamine foliis simplicibus, ovatis, petiolatis, longissimis.' *Fl.* LAP. icon CLUSIANAE haud similis, quam tamen pro varietate habet HALLERUS. Si est, est sane maxima.

Plantula cardamines æmula. CLUS. *pann.* cum bona icone.

Plantula cardamines alterius æmula. CLUS. *Hist.* II. p. 129.

Sinapi pumilum alpinum. CLUS. *descript.*

Nasturtium alpinum bellidis folio minus C. B. RAII. SCHEV.

Etscheri jugi scopulis inhærentem vidit CLUSIUS, ibidem KRAMER.

Confundi cum Thlaspi II. III. montano posset, sed cardamine folia non adeo glauca habet, & silicula priores plantas in alium ordinem rejicit. An plantula cardamines alterius æmula CLUSII valvas sursum contorquet? exactus CLUSIUS non meminit, & in horto non habeo, ut examinare possim. An plantula cardamines alterius æmula non est cardamine?

2.) *Cardamine Trifolia.*

Cardamine alpina trifolia CLUS. I. R. H. RAII. BOERH.

Nasturtium alpinum trifolium C. B. p. 104.

In sylvosis montibus CLUSIUS, in udis montis Schneberg KRAMER, tota via sylvosa ex Gans in Schneberg ego reperi, unde in hortulo colo, stupendæ vero magnitudinis vidi in ascensu casarum in Etscherum.

Nigricantibus ex purpura ramulis per terram serpit, in quibus oblongo ejusdem coloris pediculo terna perpetuo folia quasi orbiculata, in ambitu non nihil crenata, in initio tenella, & viridia, dein dura nigricantia, aliquando subtus, ut Cyclaminum, purpura colorata.

Scapus ex curvitate erectus, ex purpura nigricans, totus fere nudus, nisi quod in media altitudine trifolius sit.

Flores quasi in umbella constituti, longis pedunculis nixi, nivei, magni pro ratione plantulæ.

Calyx foliolis exiguis, ovatis, carnosis, concavis, non supra idem planum positis, apice membrana albicante reflexa auctis, hiat.

Petala lactea, magna, venosa, undulata.

Glandulæ quatuor, virides: duabus majoribus inter stamina majora & petala: duabus concavis cavitate sua stamina minora recipientibus.

Stamina crassiuscula nivea antheris sagittatis ex albo virescentibus.

Pistillum viride stigmate albente *siliqua.*

3.) *Cardamine Impatiens.*

Cardamine foliis pinnatis, pinnis laciniatis, floribus exiguis.
Cardamine foliis pinnatis, floribus apetalis L. admodum male.
Sisymbrii cardamines species quædam insipida. I. B. II. p. 886.
Cardamine annua exiguo flore. TOUR. 224. BOERH. RUP.
Nasturtium alpinum insipidum C. B.

In nemoribus insularum Danubialium, præsertim in Tabor, KRAMER, etiam ego ibidem, & in udis sylvis Etscheri.

OBSERVATIO. Si ob florum exiguorum petala alba cum turritide confundi potest, siliqua confusionem statim diluit.

4.) *Cardamine pratensis.*

Cardamine foliis pinnatis, foliolis radicalibus subrotundis, caulinis lanceolatis L.
Nasturtium pratense magno flore C. B. *pin.* 104.
Flos cuculi DOD. *pempt.* 592.
Cardamine pratensis, magno flore purpurascente TOUR. 224. RUP. 79. BOERH. II. p. 16.

In Prato uliginoso *Döbling*, in *Tabor*, insulis Danubialibus, *Fischamentæ* KRAMER, iisdem etiam locis ego, tum in locis resedes aquas habentibus *Brader* primo vere non infrequens.

Caulis simplicissimus strictus, glaucus, erectus.

Flores in longis pedunculis solitarii, ex albo purpurascentes.

Calyx gibberus, patulus, ochroleucus, albida membrana auctus.

Corolla satis ampla, unguibus viridantibus, calyce longioribus: limbo venoso, sæpe convoluto, purpurascenti-pallido.

Stamina minora insigni ratione exigua: antheris in maturis uncinatis flavicantibus.

Glandulæ squammosæ, extus stamina majora fulcientes duæ: duæ itidem pro staminibus minoribus scutellatæ.

OBSERVATIO. Cardamine asarifolia, petræa, nudicaulis, resedifolia, nondum, quantum novi, in nostris alpibus lectæ.

CHEIRANTHUS.

CHARACTER. Calyx carneus superne patens in nostris; siliqua immatura carnea, torosa quadrangularis, matura subsidens, planior, stylo brevi bifido, septo non fungoso, ut Hesperidi, a qua calyce magis superne

perne patente, ſiliquis in initio magis tetragonis, villo etiam ſericeo cineraceo obductis, clarius diſtinguitur.

1.) *Cheiranthus Sylveſtris.*

Cheiranthus foliis lanceolatis aſperis, flore ſpecioſo odorato.

Leucoium ſylveſtre CLUSII *Hiſt.* I. p. 299. icon bona.

Leucoium luteum ſylveſtre CLUSII I. B. II. p. 873. SCHEUCHZ. Iti. IV. p. 337. Deſcriptio bona.

Heſperis leucoii folio non ſerrato, ſiliqua quadrangula TOUR. 223.

In montibus *Badenſibus*, in *Leytenberg* CLUSIUS, ex *Baden* hortulo meo intuli perennem plantam.

Etiam hæc multis aliis confuſa planta fuit, & inprimis Eryſimo *Cheiranthoidi*, ſed habitus, ætas, flores diverſiſſimi facile confuſionem diluunt; tum etiam mixta Eryſimo *pannonico*, Authoritate. I. B. LINNAEI. HALLERI.

Habet hic Cheiranthus folia lanceolata, loco natali ſubhirſuta, aſpera, quæ cultura in glabra mutantur; habet caulem ſtriatum, ſcabrum, florem ſulphureum, odoratum Cheiranthi & ſiliquas ejusdem in initio quadrangulas dein compreſſas, lanuginoſas, ut Eryſimum eſſe nequeat, tum ſtygma craſſum, bicolle; adhæc extremitatem valvarum manifeſtius exſtantem, quæ levis differentia non adeo a Cheirantho *Cheiri* plantam repellit, ut Cheiranthum *Cheiri* hujus differentiam credam: adeoque

2.) *Cheiranthus Cheiri.*

Leucoium luteum. DOD. Keiri LOB.

Leucoium luteum, vulgo Cheiri flore ſimplici. I. B.

Leucoium luteum, pleno flore majus, & minus. C. B.

In hortis ubique colitur, ex priori nata.

SINAPIS.

CHARACTER. Calyx patens; ſiliqua dehiſcens; cornu aut fere ſiliquis æquali, aut majori, pyramidali, leniter bifido. Cur glandulas ex LINNAEO addit HALLERUS? hæ plantam nec a Braſſica, nec a Raphano diſtinguunt. Cui igitur bono in ſinapi glandularum adnotatio?

 1) Sinapis

1.) *Sinapis arvensis.*

Sinapis filiquis multangulis, toroso-turgidis, rostro longioribus. L.
Rapistrum flore luteo, foliis incisis, vel sinuatis. C. B. *pin.* 95. bene.
Sinapi arvense præcox, semine nigro. MOR. II. p. 216.
Eruca arvensis vulgaris. HALL. RUP. 82.
Rapistrum arvorum. LOB. Icon 195

In arvis *Hollebrun*, *Leytepontanis* inter hordeum KRAMER. Ego ad vias publicas, abunde ubique inter segetes.

Variat caule glabro, aut subhirsuto, HALLER, ramis ad exortum ex cæruleo purpurascentibus.

Folia ramos crasso petiolo interne colorata fulciunt.

Flos magnus sulphureus.

Siliqua cornu instructa pro proportione breviori.

2.) *Sinapis alba.*

Sinapis filiquis hispidis, rostro obliquo longissimo. L.
Sinapi apii folio. C. B. 99.
Sinapi sativum alterum. DOD. *pempt.* 707.
Sinapi filiqua hirsuta, semine albo, & rufo. I. B. II. p. 859. HALL. RUP. 82.

In agris circa Crembs KRAMER.

Definitionibus discriminantur.

SISYMBRIUM.

CHARACTER. Calyx patens, deorsum non gibbus in plerisque, corolla patens, siliqua dehiscens, valvulis rectiusculis, stylo brevissimo.

OBSERVATIO. Erysimum ab hoc differt calyce magis clauso, siliqua quadrangulari. Arabis calyce semper gibbo, siliqua torosiore, numerosiore. Quæ Erysima siliquam exacte tetraëdram non habent, nobis sisymbria sunt; non est tamen adhuc adeo exacte definitum Sisymbrium ut Erysimum.

1.) *Sisymbrium Nasturtium.*

Sisymbrium siliquis declinatis, foliis pinnatis, angulosis.
Nasturtium aquaticum. C. B. BLACW. T. 260.
Sisymbrium aquaticum. TOUR. BOERH.
Sisymbria cardamine. FUCH. 723.
Nasturtium aquaticum supinum C. B. p. 104.

Ad

Ad fontes, loca irrigua.

2.) *Sisymbrium Sylvestre.*
Sisymbrium siliquis declinatis, foliis pinnatis lanceolatis, serratis. L.
Eruca sylvestris minor repens flosculo luteo. C. B. p. 98.
Sisymbrium palustre nasturtii folio. TOUR.

In Tabor, infra Nusdorff, in arvorum confiniis humidis KRAMER, in *Auu*, ego etiam ad viarum publicarum fossas, inter segetes, quas opprimit.

Radix dura, fibrosa.

Caules ex summo capite modo plures, modo unicus, inflexo-erectus, distortus, ramosus angulosus, striatus, inferne sæpissime rubens.

Rami sæpissime ramosi, angulosi, striati, in exortu rubentes, ad genicula ut caules foliosi.

Folia radicalia ut et caulina pinnata, pinnis ad se conversis conniventibus, hinc inde dentatis non serratis.

Calyx flavus, patulus.

Flos flavus, parvus, patulus.

Stamina fere subæqualia ejusdem coloris.

Glandularum corona, ita disposita, ut sint pro staminibus minoribus scutellulæ duæ, quæ crassa exerant tubera inter vicina stamina majora, & ipsa stamina majora etiam hic quam in aliis evidentius scutellata sint.

OBSERVATIO. Magna sæpe invenitur differentia inter plantam locis udis et siccis crescentem, in essentialibus tamen conveniunt.

3.) *Sisymbrium Arenosum.* *
Sisymbrium foliis lyrato-serratis scabris radicalibus, caule subnudo ramoso. L.
Sisymbrium asperum foliis pinnatis, pinnis rectangulis non dentatis. HALL. Il. 552. bene.
Eruca cærulea in arenosis crescens C. B. *prod.* 40. male.
Eruca sylvestris, major, minorve foliis subasperis in orbem sparsis. LOESL. *Pruss.* 86. Icon nimis artificiosa.
Erysimum præcox flore carneo. BARR. malum nomen, icon 196. foliis non satis asperis, nec ideo male, sic etiam in hortis culta esse solet.

In itinere *Etscher*, media in sylva loco aprico arenoso, udo, tum sub petris *Etscher* loco umbroso sicco. Ceterum adhuc copiose provenit circa rupes *Crembs*.

Folia

F Folia in orbem ad terram ſparſa pinnata, pinnis conjugatis, ad angulos ſæpius rectos ad nervum ſectis, progrediendo majoribus, confluentibus, extrema varia triangulari rotunda. Sunt cæterum folia hirſuta, ſubſcabra, ſed multum tenera, brevi exareſcentia omnia; caulis aſper ſubnudus, modo unicus, modo multum ramoſus. Flos albus. Eſt etiam ubi ex ſemine culta minus aſpera evadit, minus tenera, magis firma, qualis in hortis viſitur.

4.) *Siſymbrium* LOESELII *
Siſymbrium foliis haſtato-pinnatis ſæpe hirtis, caule ramisque pilis albis ſplendentibus, hiſpidis.
Siſymbrium caule ramisque pilis albis ſplendentibus, hiſpidis, ſiliquis longius pedicellatis, ſubtoruloſis in arcum conflexis.
Eryſimum hirſutum ſiliquis erucæ LOES. *pruſſ.* 69. T. 14 bene.

Abunde in mœnibus, muris, tectis inveni, etiam frequentem circa *Crembs.*

Radix exigua parva alba.

Caulis unicus ad exortum ſæpe angulo recto terræ innixus, rectus, dein admodum hirſutus, piloſus, pilis aſperis rigidiuſculis, ſplendentibus, albis; cæterum rotundus, ſtriatus, profunde viridis, inferne ſæpe triſte purpureus, cubitalis, etiam ultra, ſuperne ramoſus, multum tota longitudine folioſus.

Folia omnia aſpera ſunt, petiolata, petiolo triangulo hirſuto, pinnata pinnis ſuperiori coſta amplioribus latioribus & ibi magis dentatis: extima haſtata aut ſerrata, aut dentata, aut eroſa; & hæc quidem ad prima caulina ſpectant, quæ etiam ſubtus aliquando purpuraſcunt, ſuperiora enim irregulariter haſtata, in ipſa haſta anguſta & extenuata magis, longos exſtantes dentes habent: ſupremis linearibus fere & baſi pinnatis.

Rami non longi, præ hirſutie incani juniores, alii, ut caulis, admodum piloſi, folia habent ultimo loco explicata.

Pedunculi iisdem pilis fere obſiti, ſatis longi.

Calyx coloratus, piloſus, vidi ut in ſinapi patentem in multis exemplaribus *Crembs*, in viennenſibus aliquantulo minus.

Petala patentia, flava, integra, minora quam in irione.

Glandulæ ſcutellulæ duæ pro ſtaminibus minoribus, pro aliis diſcus glanduloſus.

Siliqua

Siliqua longo ſatis petiolo, debili tamen erecta & fere in arcum flexa, tenuis, toruloſa, ſeu nodoſa ſiliqua irionis minor longe; eſt cæterum conſertiſſima ſpica ſiliquoſa fere cleomi violaceæ ſimilis: quod nulli alteri ſyſimbrio noſtrarum regionum competit.

OBSERVATIO. Synonima omnia evitavi, ut non iterum confundatur, plantæ diverſis aliis, ut videtur, a Botanicis juncta; & male LINNAEUS citavit *Sinapi Eryſimo Tragi cognatum.* I. B. II. p. 857. quod fatente I. B. in Auſtria ab AGERIO collectum & allatum, cauliculos habuit *cana & mollicella lanugine pubeſcentes*, quæ a noſtra planta longiſſime abſit; imo nunc certior affirmo abſentiam lanuginis, præſentiam vero pilorum albidorum & hiſpidorum noſtram plantam magis declarare, quam *folia runcinata acuta hirta*, nunc enim in multis exemplaribus hirſutiem foliorum video variare. Iterum male citavit LINNAEUS *ſyſimbrium foliis pinnatis, extrema pinna triangula dentata, petiolis longis, hirſutis.* HALL. *Hort. Götting.* 248. dum caulem ſolum hirſutum non hiſpidum HALLERUS facit, folia *glabra*, quæ LINNAEUS *hirta* dicit, dum Eryſimum II. TABER. laudat HALLERUS, & ſuæ plantæ convenire dicit, quod tamen LINNAEUS ſuo *irioni* adſcribit, ſed omnino LINNAEUS in his nimium erravit: Syſimbrium HALLERI eſt noſtrum ſyſimbrium LOESELII, licet illud non eſſe poſſit LINNAEI & Eryſimon II. TAB. ut HALLERIANAE plantæ conveniebat, ita noſtræ, ergo ex *irione* deleri debet. Nunquam enim adeo folioſum ſyſimbrium *irio* eſt tota caulis longitudine ut icon TABER. vere de eo LOESELII expreſſit: et jam eſt habitus *Loeſelii* ſyſimbrii in icone, qui non reperiatur in *irione.*

5.) *Siſymbrium irio* * Enumeratio.

Siſymbrium foliis lingoni aut haſtæ forma pinnatis, ſiliquis longis, ſtrictis, hirſutulis.

Eryſimum latifolium majus glabrum. C. B. *pin.* inani nomine MOR. II. T. 3. Sect. 3. F. 3. ficta icone.

Irio apulus alter lævi folio erucæ COLUM. *Ecphr.* I. p. 264. T. 265? ſed ſiliquæ glabræ ſunt, auriculæ in foliorum coſtis inferioribus.

In mœnibus, maceriis, ad margines agrorum & ſylvarum *Incersdorfwalde* abunde; abunde etiam in *Caltenberg*, inveni pariter in *Crembs.*

OBSERV. I. Etiam hæc ſtirps a nemine vere cognoſcitur, minus adhuc ab ullo bene deſcripta data eſt, perpetuus igitur illi aſſignandus character fuit, ut in varia adeo perſonata forma cognoſceretur.

OBSERVATIO II. ſtatura, imo foliorum forma, multum ludere ſolet, tum caule ſimplici, ramoſiſſimo, nunc molli magis, nunc leniter aſpero, quod etiam de foliis verum eſt.

Radix alba fibroſa, aliquando ramoſa.

Caulis terræ inclinato inſidens ad angulum pene rectum, dein erigitur palmaris, cubitalis, brachialis & ultra, modo ſimplex, modo ab inferioribus geniculis ramoſus, ramis longis paniculatis, leni brevique hirſutie & ea ſæpe ſpernenda, ut in caule donatis. Cæterum etiam is aliquando purpuraſcit & in ſiliquarum ſpica magis glaber fit. Rotundus eſt.

Rami in maioribus plantis longi eodem modo ut caulis ſe habent, niſi quod in multis obſervaverim, in initio aliquantulum magis hirſutos eſſe, cæterum folioſi et ipſi aliquando ramoſi.

Folia radicalia, ut & prima caulina, longiſſime petiolata petiolis ex purpura frequenter cæruleſcentibus; hæc in plurimis mollia fere ſunt, in aliis aliquantulum plus, aſpera, pinnata, pinnis parum hirſutis ellipticis, latis, inferiori coſta ad caulem auriculatis, ſuperiori vero dentatis: extima maxima haſtata; atque hæc quidem in maioribus plantis frequentiſſime obſervantur, in minoribus vero & non ramoſis adeo, pinnarum paria vix ultra duo ſunt deorſum conflexa: extima pinna manifeſtius ligoniformi.

Caulina ſuperiora præter conflexas ad petiolum pinnas extimam maxime haſtatam poſſident, modo validis dentibus inſtructam, modo minus, hi enim adſcendendo evaneſcunt magis, tumque media longiſſima linearis dependet, pinnarum pari uno quoque lineari & longo; et hæc ultimo loco deſcripta in ramis frequentiſſima ſunt.

Calyx ſubæqualis non patens, ſed potius clauſus, imperceptibiliter villoſus, ex viridi albidus.

Corolla unguibus erectis, limbis pallide flavis quaſi ochroleucis, ad angulum rectum patentibus, illis *Loeſelii* maioribus, integris

Scutellulæ pro ſtaminibus minoribus duæ triangulares baſi trianguli externa inter calycem & ſtamina, pro maioribus diſcus craſſus.

Siliquæ exiguo pedicello fultæ, erectæ, longæ, ſtrictæ, ſubglaucæ, perpetuo hirſutulæ.

OBSER-

OBSERVATIO. Iuvenes ſiliquæ pendent, ſenſim vero firmantur et eriguntur, & huic, non ſyſimbrio *Loeſelii*, convenit *Columnae* nomen *macrolepto ceraton:* ut certum ſit & in tertio hoc ſynonimo LINNAEUM erraſſe. Minus ſane adhuc ejus definitio intelligi poteſt: foliis *runcinatis*, dentatis, *nudis*, caule *lævi*, quem tamen in nota *minus glabrum* dicit, ſiliquis erectis. Longe melius adhuc noſtræ plantæ conveniret ænigma, quod *altiſſimo* inſcripſit, *foliis flaccidis* foliolis (ſummis) ſublinearibus integerrimis: ſed quid ſignificat: pedunculis laxis, ſiliquis laxis, quas BUXBAUMIUS dicit eſſe ſtrictiſſimas. Sed neque calyx patentiſſimus eſt, ut igitur noſtra planta nec ſit Syſimbrium *altiſſimum*, nec irio LINNAEI.

*6.) Siſymbrium Waltheri * Enumeratio.*

Siſymbrium foliis haſtato-pinnatis, ſubaſperis; ſiliquis longiſſimis, ſtriato ſubquadrangulis; caule glabro.

Eryſimum monſpeſſulanum ſinapios folio. Walther *hort.* p. 135. icon T. XXII. bona.

Circa *Viennam* cum præcedente.

Radix præcedentium, annuæ plantæ alba ſcilicet, & leniter fibroſa, exigua pro plantæ portione.

Caulis rotundus, glaberrimus, viriditate triſti perfuſus, & aliquando ex atra purpura tinctus, ramoſus, ſuberectus & maturis ſiliquis, quandoque etiam ante, dependens, inclinatus.

Folia ſatis lata, viridia, ſubaſpera non evidentis, ut in duabus præcedentibus ſtirpibus, piloſitatis pinnato-haſtata pinnis quam in aliis longioribus: media etiam haſtata longiore, imo longiſſima. Hæc cæterum magis, quam in aliis carnoſa ſunt.

Calycis ex viridi exalbeſcentis foliola admodum hirſuta ſunt non adeo patentia, recte ut pinxit WALTHERUS, non vero ut perhibuit LINNAEUS, absque omni dubio iterum ex ſpecimine ſicco hariolatus.

Petala exigua pro portione plantæ flava præcedentis plantæ minora, non multum patebant ſuberecta fere magis.

Siliquæ ſæpe coloratæ exiguo, firmo tamen pedunculo nixæ, firmæ, ſtrictæ, longæ, ſtriato-anguloſæ, ut fere ſint ſubquadrangulæ; ſunt præterea ſatis craſſæ.

OBSERVATIO. Hanc ſtirpem calycem adeo patentem imo patentiſſimum poſſidere dicit LINNAEUS, ut fere ſit Synapiis affinis; Ego vero

 judico

judico, ad Eryſima longe propius quam ad Sinapia accedere. Nec folia in mea aut WALTHERI planta ſublinearia eſſe, nec pedunculos laxos eſſe, tenendum eſt. Sed quid eſt

Siſymbrium foliis runcinatis hirtis, caule retrorſum non antrorſum hiſpido. LINNEI? aut
Siſymbrium foliis runcinatis, dentatis, nudis, caule lævi; ſiliquis erectis? aut
Siſymbrium foliis runcinatis, flaccidis, foliolis ſublinearibus integerrimis, modo pedunculis laxis, modo ſiliquis laxis. Ejusdem?

qui hæc ænigmata runcinare poterit, erit magnus Apollo.

Ergo, ut ſemel dicam, differt ſyſimbrium *Loeſelii* ab aliis omnibus ejusdem ſectionis, ſiliquis longius pedicellatis, thyrſo fructificationum conferto, ſiliquis nodulosis brevibus, ad alia ſcilicet comparatis. Differt ſyſimbrium *irio* perpetua ſiliquarum longarum ſtrictarum lanuginoſarum nota & prærogativa. Differt ſyſimbrium *Waltheri* ſiliquis longiſſimis ſtrictiſſimis, craſſis, ſtriato ſubquadrangulis, præter alias omnium trium notas, quas ex exactiori deſcriptione uniuscujusque ſtirpis depromere poteſt.

7.) *Siſymbrium ſinapiſtrum.*
Siſymbrium foliis inferioribus triangulo-pinnatis, hirſutis, ſuperioribus linearibus glabris; calyce patente.
Siſymbrium foliis cauleque partim hirſutis, partim glabris; calyce patente, ſiliquis longiſſimis.

Hanc plantam primus & jam ante aliquot annos in Auſtria invenerat D. WINTERL. M. D. vidi dein in eodem loco, quem mihi in botaniſatione *Gatterholz* monſtravit.

Radix annuæ plantæ tenuis alba parum fibroſa.

Caulis unicus jam ſimplex, jam, quod tamen rarius obſervatur, ramoſus virgatus quaſi, rotundus, albis pilis ultra medietatem obſitus, hiſpidus, dein vero nitidus glaber. Hic ut præcedentium plerique angulo fere recto terræ; quod tamen non perpetuum hic, ut neque in aliis, inſidet donec erigatur, erectus ſæpe a pondere ſiliquarum trahitur, inclinatur, ut etiam propius terræ incumbat.

Folia varia ſunt; & primo admodum hirſuta & ſubaſpera inferiora ſunt, ſuperioribus glabris & ſecundo inferiora petiolo ſatis firmo, cauli ad angulum acutum inſiſtente, erecta ſunt & pinnata, pinnis primis ad petio-

petiolum deorſum reflexis, aliis ad angulum rectum exſtantibus, ultima triangula modice latis admodum hirſutis omnibus & primis adhuc canaliculatis & ad ſulcum petioli dentem efferentibus, ut id in folio 3. 4. caulis expreſſum, dum ſuperiorum foliorum pinnulæ aut recte ſunt aut ſurſum conflexæ lineares, nec ad petioli carinam ſectæ aut dentatæ.

Folia ſuprema, ut et ea, quæ jam a caulis medietate incipiunt, etiam pinnata ſunt, ſed pinnis linearibus integerrimis, extima ſeu impari etiam lineari longiſſima, ut id pariter icon declarat. Cæterum pinnarum tam in inferioribus, quam ſuperioribus paria variant, in inferioribus quidem 6. 7. 8. ſuperiorum vero 6. 5. etiam ad unum decreſunt. Pinna impar in inferioribus foliis etiam variare ſolet, nunquam vero illam præcedentium omnium ſtirpium latitudinem conſequitur.

Folia hæc omnia quidem emarceſcunt, ſed flaccida non ſunt, ut in *irione*, nec hic ſummæ pinnæ & impares unquam ut in hoc dependent, ſed ad caulem erectæ ſunt; & cæterum vix eſt inter has & illas *irionis* comparatio.

Pedunculi alis foliorum inſiſtunt, ſatis longi, nitidi, glabri, & primo quaſi racemoſi, in quo ſtatu plantam delineatam dedi, ſed brevi poſt in longitudinem pars florida caulis educitur & longe extenditur.

Calycis patentiſſimi foliola oblonga, canaliculata, membrana alba aucta & quaſi in apice cucullata ætate albent & minus viridia ſunt.

Flos pallide flavus petalis patentibus non magnis.

Diſcus glanduloſus in quem ſtamina omnia implantantur, ſed nullum evidentius eminens tuber vidi.

Siliqua longiſſima tenuis, rarius craſſa, duobus lateribus complanata, ſyſimbrii non ſinapi.

OBSERVATIO. Nulla prorſus ſimilitudo eſt inter hanc plantam & illam *Waltheri*, utramque tamen confudiſſe videtur LINNAEUS, & certum eſt, ambas non vidiſſe, quare etiam ultimæ iconem adjeci, ut examinare poſſit & conferre cum illa *Waltheri*, quam citavit.

1.) *Siſymbrium Sophia.*

Sisymbrium petalis calyce minoribus, foliis decomposito-pinnatis. L.

Nasturtium sylvestre tenuissime divisum. C. B.

Sophia chirurgorum, BLACW. Tab. 440.

Seriphium absynthium, FUCH.

Ubique in muris, ruderatis, ad vias, copiose etiam retro Collegium *Theresianum* in arvis.

9.) *Sisymbrium strictissimum.*

Sisymbrium (Hesperis) foliis ellipticis, glabris, circumserratis. HALL. *Helv.* 551.

Draba lutea siliquis strictissimis. C. B. MOR. II. p. 234.

Hesperis lutea siliquis strictissimis, I. R. H. BOERHAAVE.

Arabis, quibusdam dicta planta, CAM. *epit.* 342. bona.

Draba lutea II. C. B. in MATH. Fig. bona.

In valle *Döbling* KRAMER, ibi, & in via inter *Kaltenberg*, & *Leopoldiberg* magna copia loco umbroso udo ego inveni.

Habitu lignoso, alto Hesperidum, inter omnia Sisymbria cognoscitur; cum Hesperide confundi non potest.

10.) *Sisymbrium Officinarum Erysimum.*

Sisymbrium siliquis conicis, multangulis, spicæ appressis.

Erysimum irio I. TAB. p. 448. bene.

Irio I. B. C. in MATH. Fig. bona.

In muris, tectis, ruderatis, viis publicis, ubique frequens.

Habitu stricto, foliis pinnatis, extremo lobo triangulo dentato, calycum apicibus coloratis, flore minimo sulphureo, siliqua scapo appressa, multangula, conica cognoscitur.

11.) *Sisymbrium, Barbarea.*

Sisymbrium foliis lyratis, extimo subrotundo, siliqua subquadrangula.

Sisymbrium foliis pinnatis, pinna extrema amplissima subrotunda. HALL. *Helv.* bene de inferioribus, & convenit plantæ ad vias loca ruderata crescenti.

Sisymbrium (Erysimum) foliis basi pinnato-dentatis, apice subrotundis. LINN. *Lap.* bene de superioribus foliis, & convenit magis plantæ in aquis provenienti.

Barbarea

Barbarea. DOD. *pempt.* 712. etiam I. B.
Barbarea fœmina TAB. 452. icon bona.
Eruca lutea latifolia, seu Barbarea c. B. *Baſ.*

In *Brader* frequens, etiam ad foſſas viæ *Nusdorff*, ad Molendinam rubram prope *Schönbrun* rarior, inveni etiam inter ſegetes.

A priori extremo lobo ampliſſimo ſubrotundo, foliis carnoſis læte virentibus ſplendentibus, ſiliquis cauli parallelis, non appreſſis, ſtrictis, diſtinguitur. Notari meretur ſiliquas nec ſtatim in prima, nec in ultima ætate valde quadrangulas eſſe, folia inferiora amplexicaulia pinnata, ſuperiora non pinnata, dentata, ſubrotunda, tum in hortis multum variare plantam & ſiliquas.

12.) *Siſymbrium amphibium.*
Siſymbrium ſiliquis declinatis oblongo-ovatis, foliis pinnatifidis, ſerratis. L.

Rarior ad ripas.

Diſcrimen manifeſtum eſt ex Definitione.

INDEX

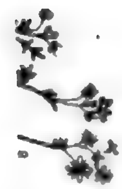
INDEX GENERUM

FASCICULI PRIMI.

STIR-

I.

I. TAB. II.

Fr.

S. del. et sculps.
Viennæ 1760.

TAB. III.

?. del. et sculps.

nae 1761.

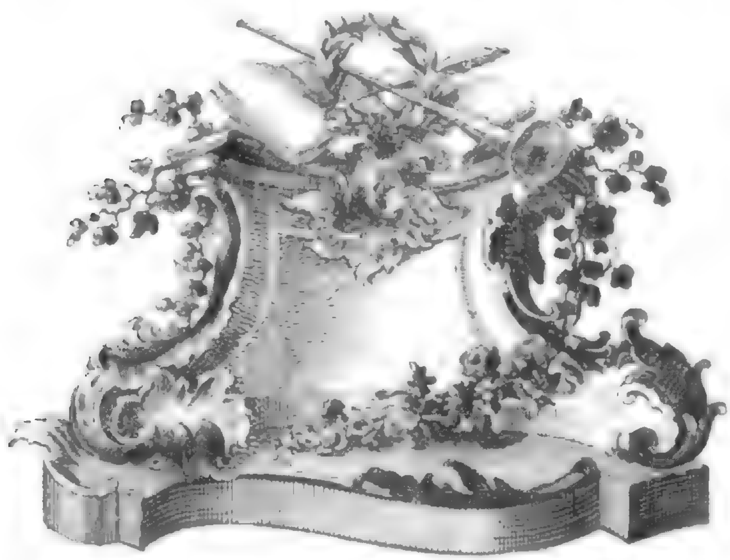
HENRICI IOA. NEPOM. CRANTZ

S. C. A. MAIESTATIS CONSILIARII, INSTITVTIONVM MED. ET MATERIAE MEDICAE VINDOBONENSIS PROFESSORIS PVB. ORD. ACAD. IMP. NAT. CVRIOS. ET SOCIETAT. BOTANIC. FLORENTIN. LITTER. ROBORET. SODALIS.

STIRPIVM AVSTRIACARVM

FASCICVLI II

EDITIO ALTERA AVCTA

CVM FIGVRIS AENEIS

IMPENSIS IOANNIS PAVLI KRAVS
BIBLIOPOLAE VIENN.
MDCCLXIX

VIRIS

IOAN. BAPT. BOHADSCH,

M. D. HISTOR. NATVR. ET BOTAN. PROFESSORI PRAGENSI,

XAVER. FERDIN. MANETTI,

M. D. HORTI BOTAN. FLORENT. PRAEFECTO, ET ACAD. A SECRETIS,

AMICIS,

FLORVM AVSTRIORVM ALTERVM SVVM FASCICVLVM

CONSECRAT

H. CRANTZ.

STIRPIUM AUSTRIACARUM

PART. I

FASCICULVS SECUNDUS.

PRAEFATIO.

Etsi jam primo Austriarum plantarum fasciculo instituti causas dixi, eas tamen & hic repetere juvat, & diligentius aliquantulum explanare. Calidi CAROL. CLUSII *& Egregiorum Virorum* KRAMERORUM *labores, Austrias non ita exegerant Stirpes, ut adjici non possent aliae: Genera non eo definita erant scrupulo a Systematicis a quibus mutuata, ut essent optima & certa: Species haud ita caste generibus inscriptae omnes, ut aut facile aut certo cognoscerentur; haec quidem ut & mancae, & falsae multarum plantarum descriptiones, & Systematis artificium, effecere, ut ad Florae Austriae amplitudinem & certitudinem, studium, operam, sumptus, non parcus conferrem. Quae non agimus Florae Amasii? Jamque magnam stirpium vim 1759. 1760. delineari, etiam his annis ut & sequentibus aere incidi curaveram, dum coactas antea unum in indicem & novas, & veteres plantas mutato consilio dissolvo, clare perspiciens, vastam adeo messem per fasciculos ordinatius compingi, etiam evidentius, & castius, carptim proponi posse, quam tumultuaria aliquot annorum conquisitione congeri, & praematura & cruda enumeratione edi.*

Igitur in singulum Fasciculum annum denuo collocavi, in excursionibus Botanicis, quanquam plantas, quae aut in horto deficerent aut in herbario, colligerem cunctas, illis tamen magis insidiabar, quae edendi essent Fasciculi, sic demum potui fructificationis partes diligentius examinare, probare Systemata, tentare genera, &, aut justam, aut iniquam specierum sedem cognoscere, perspicere quid in quaque re verum sincerumque sit, & multas inter Clarissimos Viros lites componere.

Plus una vice sexualis Systematis hodie in morem inducti hariolatione turpiter deceptus, eidem valedixi coactus, & ea confidentius plantas ordinare methodo incoepi, quae vel artificii vel divinationis minus haberet, intime ex rebus creatis persuasus, ipsam aut artificio aut hariolatione naturam non capi, & quae naturam non generaret, expressam per deridiculum haberi imaginem; Quodsi etiam, ne quidem in ea, quam sequerer Cl. van ROYEN *methodo, omnes Classes naturales esse, & Systema naturale absolutum, quod a solo* capacissimo HALLERO *sperari potest, hucusque desiderari perspicerem facilis, eas tamen physici partes semper reputavi, artificio naturam ubi nuda est, haud violare, sed talem, qualis est, & in plurimis* ROYENI *Classibus expressa visitur, cognoscere, non in obsequium Systematis naturam, sed in obsequium naturae captivare Systema. An constanter aut*

hexandriarum Classe eximi, & novæ inscribi debent mariti, quia duo aliis minores sunt, cur non novam exigerent eodem jure sedem alii, qui vel perpetuo incurvi sunt (Epicurtodynamiæ) ut in aliquibus Salviæ *speciebus, vel bicornes (Dikeratodynamiæ) ut in* Ericis? *& qui alternis vicibus majores sunt (Amoibaiodynamiæ) ut in* Stellariis *& plurimis aliis: sed vide quam potentiarum poene omnium et totius sexualis subordinationis in novo Systemate naturæ immemor* LINNAEUS, *Hexadynamiam impotentem faciat;* LAGERSTROEM *stirpem* LINNAEO, *quam determinare non potuit mittit, planta maritos habuit plurimos petalis breviores, sed inter hos sex exteriores aliis duplo crassiores, etiam ipsis petalis longiores, subordinationis potentiam, si demum aliqua in plantis sit, invocantes.* LINNAEUS *tamen contra omnium spem, inter polyandria locat Stirpem,* LAGERSTROEMIAE *nomine, recte quidem, quoad maritorum numerum, non perinde quoad horum potestatem, illorum subordinationem; ut evidens sit, vel* LAGERSTROEMIAM *iniqua inter polyandrias sede locari, vel Didynamias & Tedradynamias sua, injuste cogi; & has, vel ad numerales Classes Tetrandrarum, Hexandrarum, subordinatione omni absolutas ablegandas, vel etiam in indifferentissimo subordinationem statuendam. Sed de his in præsentiarum satis dixi, ut intelligeretur Classes naturales quotquot cognitæ sunt, non amplius imaginatione vitiandas, aut si ob cohæsionis Systematis necessitatem tentandæ sunt, ordines naturales ex his non factitios constituendos, & in illis solum, quarum naturalis Character nondum inventus est, Systemate artificiali opus esse.*

Atque dum hæc pauca de sexuali Systemate disputavi, hujus nec obscoenitates, quas jam dudum SIEGESBECKIUS *risit, propalare, nec in scenam meretrices, imperforatas, castratas, quarum honori per me consultum sit, etiam elegantioribus appellationibus prospexit* Cl. LUDWIGIUS, *ducere, nec ædificii aut imbecillitatem, aut malam constructionem, quæ omnibus plantas determinantibus statim obvia, dicere volui, sed* LINNAEANAM *solum fabulam narrare, quæ etiam Characteribus genericis commisceatur; quasi totum vegetabile regnum philosophica esset fictio, & sigillum naturæ in natura non daretur! at in hac demonstratione eamus per principia: Character genericus est definitio generis* (Fundamenta Botanica) *sine definitione generis cognosci genus non potest, nec inferenda generi species* (per eadem) *est igitur absolutum cognitionis plantarum fundamentum; sed inter Characteres genericos, naturalis, basis est omnium Systematum, generum infallibilis custos, omnique Systemati possibili, & vero applicabilis* (per eadem) *quæ igitur Genera plantarum hoc gaudent, optima sunt. Genera* LINNAEANA *an ista recommendanda nota? multa affirmatione hæc sua laudat* LINNAEUS *ipse,*

 Philos

Philos. Botanica; Generibus plantar. *eadem etiam ex propria observatione depraedicant alii sexuales, & haec sancta, & infallibilia habent, & ad eadem Botanicos omnes tanquam ad naturae fontem remittunt. Ivi consultum de his naturam saepius, alias protulit illa imagines, & perperam ex paucis particularibus speciebus, ad genera deductas notas, & carbonariam Sexualium fidem commonstravit. Falsas generum* LINNAEANORUM *definitiones jam in primo fasciculo retuli, horum, quae in hoc pertractantur errores, obiter hic tango. Jamque ad solum oculum evidens & inconcussum, Gea* LINN. *omnia, cauda pilosa non esse, quod tamen custos generis Gei Character exigit, & Gei* urbani *nuditas impugnat. Nec nectaria solum quinque in Nigellis esse, aut ea trifida deprehendi, nec calyce omnes Anemones destitui, aut sex ad minimum petalis instrui, nec omnes hujus viri Crataegos bacca bisperma esse, aut trisperma sorbos, nec Mespilos pentasperma: nec semina in Mespilis omnibus ossea esse, aut pyra a Mespilis distincta; dum pyrus cui calyx quinquefidus, petala quinque, pomum inferum, quinqueloculare, polyspermum, etiam Mespilis inscripta. Adhaec non minus semper ad eundem oculum perspicuum est, Characteres genericos, in toto fere pomiferarum umbilicatarum ordine, fabulosos esse, dum ex numero conjugum, numerum uterorum, & foetuum divinare vellent sexuales, & reclamante natura dyginae Crataego, solum uteros duos, totidem seminibus foetos darent, sorbo tryginae tres, pentagynae Mespilo, quinque; sed haec suo loco dicentur omnia, non solum uno, sed pluribus confirmata exemplis, ut rite de his definiatur: nec verebor illorum, qui solos se, quam naturam, plus sapere, sibi obsequentes fingunt, dictatoria semper, puerilia saepe, & ridicula judicia.*

Caeterum eandem in edendis reliquis florae Austriae fasciculis adhibebo curam; missis jam Systematibus, genera LINNAEANA *(cum sine exacta generum constitutione, nec expeditior unquam, nec certior Botanica sperari possit, ut jam dudum* LUDWIGIUS *&* BOEHMERUS *perspicientes multo labore obfirmavere) ad naturam ex professo exigam, exactiores etiam specierum descriptiones communicabo; simplici insuper, ut incoepi, asterisco in* Elencho *non scriptas stirpes notabo, duplici eas, quae & in* Elencho, *&* Enumeratione *omissae fuere, supplementum etiam illarum daturus, quae in propriis Fasciculis desiderantur, quarum jam duas ex antiscorbuticis possideo aeri incisas, alpestrem unam rarissimam, alteram non adhuc scriptam, & semper sat cito, si sat bene.*

CLAS-

CLASSIS
MULTI-STAMINUM.

Character in multitudine ſtaminum vertitur, qui ſi in plurimis ad primum aſpectum manifeſtus, eſt tamen, quia natura ſaltum non facit (Fund. Botanic.) etiam in illis exactius definiendus plantis, quæ pro ſuo jure ad hanc Claſſem aſpirant. Itaque plantam multiſtamineam eam conſtanter voco, quæ viginti & plura ſtamina habet, & hujus Claſſis erunt, cæterum ab ipſo non ſatis diſtincta auctore, *Icoſandria* & *Polyandria* LINNAEI, non vero *Dodecandria*, dum hæc adeo varians, maximam in determinatione ſtirpium injicere confuſionem, Claſſis ſolet.

ORDINES.

I. *Calyciſloræ.* Stamina multa calyci inſerta.
II. *Multiloculares.* Stamina multa. Capſula ſicca multilocularis.
III. *Multiſiliquæ.* Et Stamina, et ſiliquæ multæ.
IV. *Rhoeades.* Stamina multa; vis ſoporiſera.
V. *Columniferæ.* Stamina multa in columna.

DIVIS. ORD. I.

I. Seminibus nudis.
II. Seminibus incluſis.
III. Pomis umbilicatis.
IV. Pomis umbilico deſtitutis.

ORD. III.

I. Siliculis clauſis, liberis.
II. Siliculis clauſis, receptaculo communi exceptis.
III. Siliculis apertis.

Alii ob paucitatem individuorum diviſionem non poſtulant. Genera iam ſuis ſedibus definiuntur omnia.

I. CALY-

I. CALYCIFLORAE.

SEMINIBUS NUDIS.

I. GEUM calyce monophyllo; 8-10-fido; femine caudato.

1. Caryophyllata Offic.
2. Montanum.
3. Nutans.
4. Chamædryfolium.

II. FRAGARIA receptaculi frago ficco vel carnofo.

1. Anferina.
2. Rupeftris.
3. Supina.
4. Paluftris.
5. Argentea.
6. Verna.
7. Rubens.
8. Villofa.
9. Aurea.
10. Alba.
11. Caulefcens.
12. Recta.
13. Pentaphyllum Offic.
14. Tormentilla Offic.
15. Dubia.
16. Vefca.

SEMINIBUS INCLUSIS.

III. RUBUS calyce quinquefido, petalis quinque, bacca acinis monofpermis.

1. Idæus Offic.
2. Fruticofus.
3. Cæfius.
4. Saxatilis.

POMIS UMBILICATIS.

IV. ROSA calyce carnofo; petalis quinque; feminibus hifpidis.

1. Cinamomea.
2. Cynosbatos Offic.
3. Spinofiffima.
4. Centifolia.
5. Alba.
6. Rupeftris.
7. Auftriaca.
8. . . . . .

V. MESPILUS calyce quinquefido; petalis quinque; fructu diffepimento & loculis carente.

1. Germanica.
2. Cotoneafter.
3. Oxyacantha.

VI SORBUS calyce quinquefido, petalis quinque, fructu loculis inftructo.

1. Chamæmefpilus.
2. Torminalis.
3. Aria.
4. Domeftica.
5. Aucuparia.
6. Amelanchier.
7. Pyrus.
8. Malus.
9. Cydonia.

POMIS

POMIS UMBILICO DESTITUTIS.

VII. PRUNUS calyce quinquefido; petalis quinque; drupæ nuce ſuturis prominatis.

1. Acacia Germ. offic.
2. Ceraſa offic.
3. Pruna offic.
4. Padus.
5. Mahaleb.

II. MULTILOCULARES.

VIII. TILIA calyce quinquefido; petalis quinque; capſula ſicca quinqueloculari, quinquevalvi.

1. Officinarum.

IX. HYPERICUM filamentis in manipulos ordinatis & ſeſe decuſſantibus.

1. Villoſum.
2. Elegantiſſimum.
3. Maculatum.
4. Quadrangulum.
5. Officinarum.
6. Montanum.

X. CYSTUS calyce quinquefolio: foliolis duobus minoribus.

1. Helianthemum.
2. Helianthemoides.
3. Serpillifolius.
4. Fumana.
5. Canus.
6. Alpeſtris.
7. Sequieri.

III. MULTISILIQUAE.

SILICULIS NON DEHISCENTIBUS LIBERIS.

XI. THALICTRUM calyce nullo; petalis quatuor; ſiliquis monoſpermis nudis.

1. Bauhini.
2. Anguſtifolium.
3. Flavum.
4. Aquilegifolium.
5. Minus.
6. Majus.

XII. SPIRAEA calyce quinquefido; petalis quinque; capſulis monoſpermis.

1. Aruncus.
2. Ulmaria.
3. Filipendula.

SILICULIS NON DEHISCENTIBUS, RECEPTACULO COMMUNI EXCEPTIS.

XIII. ADONIS calyce quinquefolio; petalis 8-12; receptaculo ſpicato.

1. Helleborus.
2. Annua.

XIV. RANUNCULUS unguis petali fovea, vel tuberculo.

1. Sceleratus.
2. Sardous.
3. Auricomus.
4. Aconitifolius.
5. Illyricus.
6. Rutæfolius.
7. Alpeſtris.
8. Bulboſus.
9. Repens.
10. Napellifolius.
11. Breyninus.
12. Nivalis.
13. Echinatus.
14. Aquatilis.
15. Lanuginoſus.
16. Teſticulatus.
17. Pthora.
18. Ficaria.
19. Lingua.

XV. ANEMONE loco calycis involucro aut 3. foliis.

1. Hepatica.
2. Nemoroſa alba.
3. Nemoroſa lutea.
4. Narciſſiflora.
5. Sylveſtris.
6. Pulſatilla.
7. Pratenſis.
8. Alpina.

XVI. CLEMATIS calyce nullo; petalis quatuor; ſeminibus ariſta piloſa præditis.

1. Vitalba.
2. Recta.
3. Nutans.

XVII. ATRAGENE calyce quadriphyllo; petalis duodecim minimis; ſeminum cauda plumoſa.

1. Clematidis.

SILICULIS DEHISCENTIBUS.

I. FLORE IRREGULARI.

XVIII. AQUILEGIA calyce nullo; petalis quinque; nectariis quinque corniculatis; ſiliquis diſtinctis.

1. Vulgaris.

XIX. ACONITUM calyce nullo; petalis quinque irregularibus: ſupremo galeato.

1. Napellus.
2. Lycoctonum.

XX. DEL-

XX. DELPHINIUM calyce nullo; petalis quinque radiatis: ſexto in centro bifido.

1. Conſolida. 2. Aiacis.

XXI. NIGELLA calyce quinque foliolis bifidis; corolla octo in orbem poſitis.

1. Arvenſis. 2. Damaſcena.

II. FLORE REGULARI.

XXII. HELLEBORUS calyce nullo cum petalis quinque & corniculis bilabiatis; capſulis polyſpermis.

1. Hyemalis. 3. Viridis.
2. Niger.

XXIII. TROLLIUS calyce nullo; petalis 12-14; ſiliquis monoſpermis.

1. Altiſſimus. 2. Humilis.

XXIV. ISOPYRUM calyce nullo; petalis quinque; ſquamis quinque; ſiliquis arietinis.

1. Thalictroides.

XXV. POEONIA calyce quinquefolio; corollæ quinquepetalæ, ſtylis nullis.

1. Officinalis.

XXVI. CALTHA calyce nullo; petalis quinque; ſiliquis ſtellatis.

1. Paluſtris.

IV. RHOEADES.

XXVII. PAPAVER calyce bifolio; petalis quatuor; capſulæ operculo radiato.

1. Rhæas. 3. Burſeri.
2. Album, & nigrum Offic. 4. Dubium.

XXVIII. CHELIDONIUM calyce bifolio; petalis quatuor; ſiliqua longa, nodoſa, uniloculari.

1. Majus Offic.

XXIX. GLAUCIUM calyce bifolio; petalis quatuor; ſiliqua fungiformi, pileata, biloculari.

1. Flavum. 2. Phœniceum.

XXX. ACTAEA calyce quadrifolio; corolla quadripetala; fructus bacca uniloculari.

1. Spicata.

XXXI. NYMPHAEA calyce 4. 5-folio; corolla polypetala; fructu multiloculari.

1. Lutea

2. Alba.

V. COLVMNIFERAE.

XXXII. MALVA calyce duplici; exteriore triphyllo; capsulis monospermis.

1. Rotundifolia.

2. Sylvestris.

XXXIII. ALTHAEA calyce duplici: exteriore novemfido; capsulis monospermis.

1. Officinalis.

2. Cannabina.

3. Hirsuta.

XXXIV. LAVATERA calyce duplici: exteriore trifido; capsulis monospermis.

1. Thuringica.

ORDO

ORDO I.
CALYCIFLORARUM.

CHARACTER ordinis, in ſtaminibus multis ex calyce ortis.

SEMINIBUS NUDIS.

GEUM.

CHARACTER, eſſentia in calyce monophyllo octo vel decemfido, ſeminibus caudatis.

Obſervatio I. Conjungit hic Character duo Genera LINNAEI, Geum nempe & Dryas, quæ vi quadam, ob lævem ſcrupulum diſtracta ſeparataque fuerant. Caryophyllatam cum TOURN. plantam dicere non potui, quod præter officinalem illam nulla radicem Caryophyllati ſaporis habeat.

Obſervatio II. Geo aſſignatus a LINNAEO Character multum fallit. Cum enim nullus Character infallibilis antequam ſecundum omnes ſpecies directus ſit; *Philoſoph. Botanicæ* §. 193. LINNAEUS Geo appictus Character ſecundum omnes ſpecies dirigi non poſſit; etenim in hoc requiruntur ſemina cauda piloſa inſtructa, hæc in Geo *Urbano* LINNAEI eandem conſtanter nudam, nunquam piloſam habeant, patet propoſitionis veritas.

Obſervatio III. Geum diſtinguitur facile a Fragariis ſeminibus longe caudatis vel nudis vel piloſis, quibus confunderetur cum Anemone, Clematide, Atragene; ab his vero diſcriminatur & calyce & flore.

1) *Geum Officin. caryophyllata.*

Geum floribus erectis, fructu globoſo, ariſtis uncinatis nudis.

Caryophyllata pinnis paucioribus rhomboideis, tubarum fine uncinato HALL. *Helv.* ſpec. I.

Caryophyllata Omnium. BLAKW. T. 253.

Inveni in ſylva *Dornbach*, circa *Dornbach*, *Mauerbach*, etiam in *Tabor*, *Brigitau*, Inſulis aliis Danubialibus.

Semina & placenta hirſuta.

Ariſta longa, glabra, uncinata.

2.) *Geum Montanum.*

Geum flore erecto ſolitario, fructu oblongo, ariſtis villoſis.

Caryophyllata pinnis confertioribus; extrema ſubrotunda, tubis erectis, HALL. *Helv.* ſpec. II.

Caryophyllata montana II. CLUS *Hiſt.* p. CIII. Icon commoda.

Caryophyllata montana. CAMM. Epit. p. 727. Icon bona.

II. Caryophyllata alpina minor. C. B.

Cariophyllata alpina minima flore aureo. BARREL. *Icon.* 399. bene.

Caryophyllata alpina omnium minima. PON. apud CLUS.

In omnibus alpibus, locis fuſa nive udis reperi, ut & KRAMERUS, copioſiſſime vero in itinere ex alpe *Breynina* in *Grünſchacker Alpen.*

Floris petala ex tota gente maxima, flava, patentia, margine rotundo. Caulis exiguus, folia longiſſima radicalia.

3.) *Geum nutans.*

Geum floribus nutantibus, fructu oblongo, ariſtis plumoſis.

Caryophllata pinnis frequentioribus, extrema ſemitrifida, flore connivente nutante. HALL. *Helv.* p. 336.

Caryophyllata alpina nutante flore. CLUSII *Pannon.* 434. bona Icon; Montana I. *Hiſt.*

II Caryophyllata montana III. CLUSII. *Hiſt.* p. CIIII.

Etiam hæc mihi in alpibus lecta eſt.

Et Caulis & Calyx profundius purpurei, tenui lanugine obſiti. Flos nutans. Petala in modum ventilabri explicata, externa facie lineis ſanguineis pulchre picta, interna obſoleta magis viſuntur.

4.) *Geum Chamædryfolium.*

Geum flore erecto, octopetalo, fructu oblongo, ariſtis lanigeris.

Caryophyllata alpina chamædryos folio. MOR. RAI. TOURN. SCHEUCHZ.

Chamædrys montana CLUSII *Hiſt.* I. p. 351. bona Icon, & deſcriptio.

Chamædrys alpina ciſti flore C. B.

In ſummis Auſtriacarum alpium iugis frequens, CLUSIUS; in *Schneberg* primo inveni, dein *Etſchero*, etiam in ſubalpinis *Etſcheri*, ad viam *Hockenberg*, prope prædium Parochi, latiſſimo ceſpite lætiſſime florentem, qualem figura TABERNEMONTANI ſub nomine *Chamædris alpinæ ciſti flore* exprimit, admirabar: nuper etiam iterato ex alpe *Breyn* retuli.

Planta lignoſa, ceſpitoſa.

Folium chamædryos, ſubtus incanum.

Scapus

Scapus aphyllos, quandoque bractea instructus, in alpibus dilute rubens, hirsutus.

Calyx nigris villis aspersus, laciniis villosis.

Flos lacteus petalis narcissi forma.

Fructus arcuatus, pilosus, aristis lanigeris ex subtensa egredientibus, ita constanter invenio in alpibus.

Observatio I. Flos lacteus in herbario brevi in flavum commutatur, ut inde græca horti sicci fides pateat.

Observatio II. Petala floris numero variant, in icone illa eleganti CLUSII decem sunt, totidem calycis segmenta: simile exemplar siccum etiam ego habeo; habeo & aliud solum sex constans, plerumque tamen octo sunt, raro pentapetala est, tamen huic Classi inscripsit BOEHMERUS. A Geo divelli non potest, & nescio cur voce Dryas, fascinatus cæterum æquus HALLERUS.

FRAGARIA.

CHARACTER in receptaculi frago, aut sicco aut carnoso; adde calycis segmenta 8. 10. Petala 4. 5.

Observatio I. Conjunxere non infeliciter LUDWIG, BOEHMER, SCOPOLI, Comarum, Fragariam, Potentillam; sed genus Fragariam malui dicere quam Potentillam: nam, & in Potentillis est quid frago similis fructus, & datur Fragaria non vesca, & Potentilla nihil significat, & novæ creationis est potens-illa: adde quod LINNAEO displiceant nomina in Oides, aliis in illa, et juxta criticam Botanicam „Nomina generica „ex duobus vocabulis latinis integris, & conjunctis composita, vix tol„leranda esse.„

Hinc nec *impatiens*, nec *potens*, nec *potens-illa*, nec *potentillastrum* an *potentilloides?* LINN. *Crit. Botan.*

FOLIIS PINNATIS.

1.) *Fragaria Anserina.*

Fragaria repens, scapo nudo unifloro, pinnis plurimis confertis, minoribus intermixtis. HALL. *Helv* 338.

Potentilla foliis pinnatis serratis, caule repente LINNAEI.

Argentina potentilla LOB. Ic. p. 693. BLAKW. T. 6.

Anserina

Anferina argentina potentilla. TAB.
Pentaphylloides argenteum alatum, feu potentilla I. R. H.

Nihil vulgatius in tota Auftria ad ripas, foffas, circa urbem, pagos, Ego ad Viennæ rivum prope *Schönbrun*, in *Statgut* ad aquarum ftagnantium foffas, ad viarum publicarum decliviora loca, circa *Neudorff*, *Draskirchen* &c.

Folia pulchre fecta, inferna parte argentea. Stolones repentes rubri funt. Flos flavus.

2.) *Fragaria Rupeftris.* *
Fragaria foliis pinnatis alternis: foliolis quinis ovatis crenatis, caule erecto.
Quinquefolium V. fragiferum CLUSII. *Hift.* p. CVII. C. B. *pin.* 326.

Ad Leytaberg arcem, in media fylva fupra *Mannersdorff*, fupra *Petersdorff*, CLUSIUS; inter *Dornbach*, & *Neuftifft*, KRAMER, in fylvis *Farenfeld* Ego reperi, etiam alibi, circa Durrenftain:

Radix nigra craffa.

Caulis erectus, fplendens, purpureus leni pube obfitus, pedalis & altior in fummitate ramofus; cæterum longe nudus.

Folia circa exortum caulis multa latis vaginis & membranaceis & auriculatis orta in petiolo viridi magnis fatis diftantiis ordinantur, tribus quatuorve pinnarum paribus cum impari. Hæc ambitus rotunde rhomboidei a nervo inæqualiter dividuntur venofa ora profundius & levius incifa glabra, vix pilofa; impar fere femper majus eft & regularius factum.

Folia circa exortum ramofum vaginis auriculatis viridibus herbaceis etiam oriuntur ramum amplexantibus, pinnis fimilibus, licet magis approximatis & numero paucioribus.

Summitas caulis ut & ramorum multiflora.

Pedunculi villofi bini, terni, plures.

Calyx gentis alternis quinque minoribus flore deflorato patentibus, quinque majoribus circa ovarium complicatis: omnibus ut pedunculi villofis.

Corolla pentapetala nivea: petalis limbo rotundis patentibus, angufto ungue exortis.

Antheræ rotundatæ flavæ.

Receptaculi fragum convexum, ficcum.

3) *Fragaria*

3.) *Fragaria Supina.* *

Fragaria foliis pinnatis, caule dichotomo decumbente.
Pentaphyllum ſupinum quorundam potentillæ facie, CLUS.
Quinquefolio fragifero affinis C. B. p. 326.

Frequens in agro Viennenſi, in extremis pratorum marginibus ſecus ſylvas CLUSIUS; Ego ad *Nusdorff* in prato inter-danubiali.

Ab Anſerina facile diſcriminatur, quod nec repat, nec folia ſubtus incana habeat.

4.) *Fragaria paluſtris.*

Fragaria foliis pinnatis ſubhirſutis, petalis minimis.
Fragaria 4. TRAGI p. 501.
Quinquefolium paluſtre. CAMM. *Epit.* 762.
Pentaphylloides paluſtre rubrum. I. R. H.
Comarum L. malum nomen, quaſi fragum græcis deſignaret aliam rem, quam fragum latinis.

In Pratis udis *Gundermansdorff* inveni; in *Fiſchamentenſibus* KRAMER.

Paluſtris planta definitione facile ab omnibus diſſociatur. Calyx ruber, petala calyce minora ſunt:

FOLIIS DIGITATIS.

5) *Fragaria* ſubtus *argentea.*

Fragaria foliis quinatis cuneiformibus & cuneiformiter inciſis, ſubtus tomentoſis: caule firmo erecto.
Potentilla foliis quinatis anguſtiſſimis ſubtus tomentoſis, caule erecto. HALL. *Helv. ſpecies* 10.
Quinquefolium folio argenteo C. B. *pin.*
Pentaphyllum minus. CAMM. *epit.* nec deſcriptio nec icon commoda.
Pentaphyllum erectum foliis profunde ſectis, ſubtus argenteis, flore luteo. I. B. II. bene, MOR. I. T. 19. F. II. infimum folium bene.

In valli ſuburbici Belveder illa, maxime parte, quæ Collegium Thereſianum ſpectat, creſcit copioſe tum ad margines ſylvulæ *Gatterholz*, circa *Symmering*, in monte ſupra *Petersdorff*, ſupra *Grinzing*, etiam in *Hernals*, & *Lichtenthal*, per totam Auſtriam.

Diſtinctionis notæ dictæ ſunt definitione: ſubtus argentea eſt, ut anſerina, ſed folia cuneiformia habet, quinata, quæ in alia non obtinent. Caulis firmus multum folioſus & ramoſus non ſemper invenitur erectus. Flos ſulphureus eſt, foliolis calycinis manifeſtius inter petala pro altitudine plantæ exigua, conſpicuis.

K 6) *Fra-*

6.) *Fragaria verna* TAB. I. F. 1.

Fragaria foliis ternatis quinatisque fubtus canis, caulinis ternatis.

Potentilla foliis quinatis, obtufe in apice ferratis, petalis cordatis HALL. *Helv.* p. 340.

Quinquefolii IV. flavo flore I. fpecies CLUS. *Hift.* p. CVI. etiam cum foliis ternatis, bona icon.

Quinquefolii IV. flavo flore II. fpecies CLUS. Icon itidem bona, licet priori magis hirfuta omnia picta, ut plerumque funt.

An Quinquefolium minus folio fubtus albicante I. B. II. p. 398. a. HALLERUS interrogat, bonum nomen, fed non eft fequens

Quinquefolium minus repens aureum SCHEUCHZ. iter V. p. 427.

Quinquefolium minus XIII. TABERN. icon, nifi quod caules altiores firmioresve videantur.

An potentilla *verna* L?

An potentilla *opaca* Ejusdem? non videtur.

Ad vias locis ficcis & nudis nihil vulgatius CLUSIUS; ita et Ego reperi, tum ad margines fylvulæ *Gatterholz*, *Simmering*, *Incersdorff*, in montibus vero *Rodaun*, *Baden*, *Mödling*, aliis apricis hac nihil frequentius.

Habitus ad vias pulverulentus, in montibus viridis: Folium ubique fubtus incanum, nervis & ora argenteis.

Obfervatio. In definitione hujus plantæ infuperabilem effe confufionem & immedicabilem, ftatim *Clariffimus* HALLERUS monuit, mederi LINNAEUS in pofterioribus curis voluit, & varias, quas fub una denominatione accumulaverat ftirpes, feparare, ut jam *vernam* unam, alteram *opacam* dixerit: fed ex definitione LINNAEI nihil intelligo, & quid obfervando compererim, patefaciam.

Et primo quidem quinquefolia illa duo CLUSII una eademque planta effe videntur; & jam obferves folia radicalia omnia ternata in his, ternata & quinata in aliis petiolis prodeuntia, qualia TAB. I. F. 1. curavi exprimi, ut in hac re & HALLERI & aliorum dubium folutum. Sed etiam differentia, quam inter has, cum CLUSIUS, tum LINNAEUS pofuere, componenda eft; Cauliculi in utrisque modo virent, modo purpurafcunt, modo æque graciles, modo minus deprehenduntur: folia eadem cuneiformia, licet in his latiora, in aliis anguftiora, etiam ora minus aut magis fecta, quod in diuerfis foliis & fpeciminibus verum. Radix in omnibus eadem, pro ratione foli plus minusve nigra, & caules filiformes decumbentes, ut, quomodo *opacam* LINNAEI Potentillam, a *verna* ex his duabus CLUSII cognofcere valeas, defperes.

Radix

Radix duabus illis CLUSIANIS perennis est, plus minusve nigra, horizonti parallela, longe repens, per intervalla surculos novos emittens humifusos.

Caules plurimi, declinati, filiformes, debiles, brevi emarcidi, sub foliis absconditi.

Folia cuneiformia evidentissime, ad vias facie pulverulenta, in montibus apricis læte, ad muros obscure viridia, dorso omnia semper incana, pilis sericeis, argenteisque, nervum, venas, oram foliorum cingentibus.

Petioli iam virides, iam purpurascentes, villosi pariter.

Folia ad caulis exortum quinata, dein ternata.

Petala lutea, cordata, non maculata.

Fructus frago similis, receptaculis hirsutis.

An forte intellexerit CLUSIUS aliam illam vernalem rariorem, quam ad sylvarum aridarum margines inveni, & quæ definiri posset

7.) *Fragaria Rubens* * *

Fagaria foliis quinatis angustis cuneiformibus, & cuneiformiter serratis, pilosis, caulibus filiformibus rubentibus.

Hæc quidem præcedenti rarior, radicem habet magis nigram, præcedentium annorum exsuccis vaginis squamatam, in terram demersam.

Caulis unus alterve præcedenti duplo altior, & rectior, non prostratus, licet etiam gracilior purpureus, hirsutus, pilis satis longis.

Petioli duplo triploque præcedenti altiores, longis pilis conferti, sustinent folia quinque, vix lineam cum dimidia lata, cuneiformia, & tota fere longitudine cuneiformiter serrata, nervo in dentem eminente acuminato, qui in præcedenti aut sectus, aut esset depressus, retusus; etiam hæc tota pilosa sunt & facie & ora, & dorso quo incana; folia caulina ex ampliori vagina biauri, quinata in initio, dein ternata, ut in priori.

Flos, & *receptaculum*, eadem.

Observatio I. Icones ambæ CLUSIANAE huic plantæ non conveniunt, videtur tamen huius dedisse descriptionem, dum alteram curaret æri incidi.

8.) *Fragaria villosa* TAB. I. F. 2. * *

Fragaria foliis radicalibus quinatis, obtuse & alte serratis: floribus suboppositis trifidis, petalis maculatis.

An Potentilla foliis radicalibus, quinatis, cuneiformibus, ferratis, caulinis fub oppofitis, ramis filiformibus decumbentibus *Cent.* I. LINN. in noftra caules filiformes non funt nec decumbentes.

Quinquefolium minus repens aureum SCHEUCHZ. *iter.* V. p. 427. Egregia defcriptione, petalis coloris aurei, ad ungues crocei, feu rubentis magis, calyce viridi hirfuto, qua hirfutie veftita eft tota planta.

Pentaphyllum minus, magis villofum, flore aureo, foliis altius fectis. MOR. II. p. 190. bonum nomen.

Ad pedem *Gefletz* alpen, etiam in afcenfu *baxrigel*, in *Schneleiten*, inter mufcum, inveni non defcriptam Botanicis noftris, aut aliis plantam, quam hodie in hortulo alo.

Habitus opacus, pilofus, non incanus, fere potentillæ rectæ quoad folia, nifi quod non adeo longa fint.

Radix fummo capite foliofa, nigra, quinque foliorum, plerorumque more.

Petioli primores aliquot exigui, femidigitales, fequentes longiores, digitales, ad exortum ex vagina oriuntur biauri; hi villofi, canaliculati, folia fuftinent majora, ampliora, quina, exterioribus fenfim minoribus, medio maximo ambitus obtufi: hæc alte, & obtufe fecundum totam longitudinem utrimque laciniata potius, quam ferrata, omnia obfcuræ viriditatis, non fplendentis, fubpilofa, nec dorfo cana, ut in illis CLUSII perpetuum eft.

Folia caulina modo terna, trifida, cuneiformia, modo unum vel quinquefidum, quod rarius, vel trifidum, quod frequentius obvenit, ramorum divifioni adftans; fuprema feffilia, oppofita, late & alte trifida.

Caules multi villofi ex viridi purpurafcentes, mediam fpithamam alti, craffiores, & firmiores longe, quam *vernæ*.

Calyx fegmentis majoribus factus, hirfutus.

Petala flava emarginata, cordiformia, maculata.

Semen fragiforme.

Receptacula hirfuta.

Obfervatio. In hac folia feptennata aut novennata nunquam vidi, licet plus viginti confulerem exemplaria, qua nota LINNAEUS a *verna* diftinguit *Opacam;* fed in univerfum huic folia multo majora funt, etiam pilofa, quibus fignis iterum *Opacæ* LINNAEI congrueret. Cur non notavit, an dorfo incana fit, nec ne? noftra non eft, fed denuo requirit caules

caules filiformes, hi in hac minus, quam in *verna* sunt; radix atra, ut fere in omnibus, & hæc sane minime distinguit nota. Quæ igitur LINNAEO potentilla nostra? habet petala maculata, quæ in *opaca* non notantur.

9.) *Fragaria Aurea* *

Fragaria foliis rad. quinatis splendentibus, ora argentea, petalis maculatis.

Potentilla foliis quinatis, acute serratis, ora sericea, petalis maculatis HALL. *Helv.* p. 339. icon p. 333. admodum elegans ex planta solo pingui enata.

Potentilla foliis radicalibus quinatis acute serratis, acuminatis, caulinis ternatis, caule declinato LINN. *Cent.* p. 153.

Quinquefolium aureo flore III. CLUS. *Hist.* p. CVI. Icon non incommoda.

Quinquefolium alpinum splendens SCHWENKF. exigua phrasi bonum nomen.

Quinquefolium alpinum splendens aureo flore. I. B. II. p. 398. omnibus aliis definitionibus intelligibilior.

Quinquefolium minus repens alpinum aureum. C. B. I. R. H. SCHEUCHZ.

In herbidis Austriacarum alpium jugis CLUSIUS; Ego hac planta nihil frequentius in omnibus alpibus reperi.

Habitus splendens.

Discriminatur a *verna* foliis apice acutius incisis, splendentibus, quæ nec cuneiformia sint, nec subtus incana, petalis maculatis; *retusum* & *acuminatum* inter utramque differentiam facere LINNAEUS haud exacto signo voluit. Differt vero a præcedenti folio splendente, non hirsuto radicali, caulino non opposito; a *caulescente* folio nitido, splendente, quod huic hirsutum rufum villo splendente, caule declinato, qui alteri rectus, foliosus, purpurascens, exiguus est; adhuc multa in petalis differentia est.

Obseruatio I. In alpibus nostris minutula magis, quam HALLERI icone eleganti expressa sit, semper invenitur; occurrit tamen, & statura HALLERIANAE æqualis, quales etiam omnes in hortis cultæ esse solent, & a sex annis ex Schneberg allatas colo: in notis vero in alpe Breynina, primo itinere scriptis, hæc invenio: folia *aureæ* potentillæ in vniuersum nitidiora sunt & elegantiora, quam *vernæ*, etiam splendentia, quod in verna non reperi. Sunt hæc in summis alpibus foliis potentillæ caulescentis non majora, & licet lanuginem habeant, parum tamen nitent. Petala aurea maculata. Radix lignea, fibræ duræ; receptacula hirsuta, incana, ut in aliis.

Obseruatio II. In omnibus tribus hisce Fragariis, videlicet *Verna*, *Aurea*, & *nostra*, caulis est declinatus, ut id ipsum definitioni adjicere

ſuperfluum duxerim, quod pluribus conveniret. De *rubente* forte Figuram in ſupplemento dabo: jam exhibere non potui, quod ſicca eſſet. Non amo exemplaria ſicca, a natura abſunt æri inciſa.

10.) *Fragaria alba.*

Fragaria petiolis & Foliis quinatis, caule procumbente fere altioribus: flore albo.

Potentilla foliis quinatis apice conniventi ſerratis, caulibus filiformibus, procumbentibus, receptaculis hirſutis L. male. Receptacula in pleriſque hirſuta ſunt.

Potentilla foliis quinatis, apice retuſo ſerrato, petalis albis oblongis ellipticis HALL. *Helv.* p. 339.

Pentaphyllum I. majus albo flore CLUS. II. p. CV. Icon non bona.

Quinquefolium Sylvaticum V. TABERN. folia apice non ſerrata novella, Icon optima.

Ubique in ſylvis apricis *Gatterholz*, *Dornbach*, *Haderkling;* non vidi in alpibus.

Radix ex nigro rufa ſquammata horizonti parallela.

Folia radicalia ampla, longe petiolata, 3. 4. petiolis ſuffulta, quina, in arcum patentia, ſuperne pulchre viridia, ſplendentia, inferne incana, ex albo ſerico nitida, ora ſericeo villo nitente, inciſa apice, inciſuris apicem reſpicientibus; ſunt etiam aliqua non inciſa novella, & inſtar ventilabri, ut in Alchimilla, plicata:

Caulis raro folioſus, debilis, procumbens, vix ultra folia elatus, defloratus, in terram proſtratus.

Flos albus petalis niveis cordatis.

Receptacula hirſuta.

Obſervatio. Diſtinctiſſima eſt a ſequente, quæ flores in firmis & eminentibus ramis folioſis habeat. Alia dein dicentur.

11.) *Fragaria Caulescens.*

Fragaria petiolis, & foliis quinatis caule erecto minoribus, flore albo.

Potentilla foliis quinatis, apice conniventi ſerratis, caulibus multifloris erectis, receptaculis hirſutis L. dixi jam ultimum omitti poſſe.

Quinquefolium, caulescens erectum, & folioſum HALL. *itet. Helv.* XLVIII. bonum nomen, ut doleam contuliſſe cum priore in *Enumeratione Stirp. Helv. ſpec.* 4.

Quinquefolium umbellatum album, foliis in apice tridentatis SEGUIERI *Veron.* I. p. 498. pulchra definitio.

Quinquefolium II. minus albo flore CLUSII. *Hiſt.* p. CV. Icon bona.

Inter

Inter saxa & scopulos, summis Austriacarum alpium jugis CLUSIUS, Ego in *Schneberg Baxrigel*, tum alpe *Breynina* eruebam, ubique etiam in rupibus tenui terra vestitis crescentem.

Habitus rufus caulescens humilis hirsutus.

Observatio. Difficilis & obscura non nullorum quinquefoliorum historia effecit, ut hanc in *itinere Helvetico* N. LII. exactius indigitaret HALLERUS, tum in *Stirp. Helv.* Historia quinquefolia una definitione plura complecteretur. In speciebus plantarum conjunxerat pariter duo LINNAEUS, quæ dein in *Cent. II. Plantarum* denuo separavit, & recte quidem, quod sub potentillæ *albæ* definitione cogi nunquam II. *minus flore albo* CLUSII potuerit, quod non haberet caules filiformes, procumbentes, ut illa quidem requirebat definitio; quare etiam jam in notis primi itineris invenio illud *Quinquefidum II. minus albo flore* CLUSII adeo per omnes alpes frequens, quod et LINNAEUS in nostris alpibus crescere scripserat, a LINNAEO nunquam visum, alias eversuro definitionem, si cum illa comparetur: credidisse CLUSIO, qui assereret prioris genus videri per omnia simile. Parva cæterum est inter utramque affinitas, licet intimam LINNAEUS faciat.

Cognoscitur definitione, etiam hac ab aliis distinguitur, tum exiguorum foliorum villo splendente, hirsutie caulis, calycis laciniis amplissimis purpurascentibus, maxime hirsutis, receptaculis hirsutis rufescentibus, & aliis.

11.) *Fragaria recta* *

Fragaria foliis septenis quinatisque, serratis, utrimque pilosis: caule erecto corymboso.

Fragaria caule erecto corymboso, calyce lanato.

Quinquefolium I. majus TABERN. Icon.

Quinquefolium alterum vulgare DODON. *pemp.* 116. Icon.

Pentaphyllum majus erectum PARK. MOR. Icon II. T. 19

Pentaphyllum majus erectum I. B. II. p. 598. Icon.

Pentaphyllum rectum majus, tenuius, villosius Pannonicum, quod in Pannonia collegit D. AGERIUS. I. B. 398. c. bene.

Crescit apud nos locis siccis, in sepibus sylvulæ *Simering*, in sylva *Gatterholz*, *Dornbach*, & alibi.

Folia radicalia, ex vagina quadrilaciniata, quina, utrimque viridia, inferiori tamen parte dilutiora, superiori obscurius aut magis triste viridia,

dia, longe & profunde incisa, utrimque barbata, barba argentea splendente.

Caulina ex caule alto recto, firmo, rotundo, sæpius purpurascente, villoso, etiam ex longis pediculis in initio, dein minoribus emergentia, quina, ut priora.

Caulis in summitate ramosus, corymbosus.

Calyx alba lanugine splendida, admodum pilosus.

Flos sulphureus antheris profundius in initio flavis, dein purpurascentibus, petalis distinctis.

Observatio. Icones vix non omnes eædem sine pilis, ut nostram non exprimant. Annua apud nos non est, ut LINNAEUS edixit, quæ jam sex annis in meo hortulo ex eadem radice quotannis repullulat.

13.) ***Fragaria***, **Officinarum *Pentaphyllum* ***
Fragaria (Potentilla) foliis digitatis, caule repente, pedunculis unifloris L.
Quinquefolium BLAKW. T. 454.
Quinquefolium majus repens C. B. I. R. H. PONT.
Pentaphyllum vulgatissimum RAII. 1. 611.
Pentaphyllum minus, procumbens, flore luteo vulgare, radiculas emittens ex geniculis MOR. II. p. 189.

In descensu *Kaltenberg*, ad *Kaltenbergerdorff*, in canali ad recipiendas aquas vinearum vidi, posteaquam ex subalpinis attuleram odiose serpentem & vix exstirpandam plantam, hospitatur etiam ad vallum *Belveder*, tum in pratis *Nusdorff*, & alibi ubique.

14.) ***Fragaria, Tormentilla*** **Officinarum.**
Fragaria foliis quinatis, calyce octofido, flore tetrapetalo.
Potentilla foliis quinatis, flore tetrapetalo, caule erecto, HALLER. *Helv.* ZINN. *Hort.* GOTTING.
Tormentilla Omnium BLAKW. T. 445.
Heptaphyllum FUCHS.
Pentaphyllum aut potius Heptaphyllum flore aureo tetrapetalo, Tormentilla dictum MOR.

Ex alpibus attuli, est tamen etiam in sylvis magis vicinis, *Dornbach*, *Neustifft*, *Claustro-Neoburgensibus*, KRAMER.

In Charactere effigies, & distinctio, omnibus notæ plantæ. Calyx octofidus, petala quatuor cordata, exigua, maculata.

Observatio. Tormentillam sub potentilla bene proposuit HALLERUS, quem secutus ZINNIUS; consenserat LINNAEUS.

FOLIIS

FOLIIS TERNATIS.

15.) *Fragaria dubia* * *

Fragaria (Potentilla) foliis ternatis, petalis cordatis luteis HALL. bonum nomen, non vero icon nec fynonima.

An? Pentaphylloides minus erectum flore luteo, ternis Fragariæ foliis PLUCKN. p. 284. quod florem habeat parvum.

An Monfpelienfis LINN?

Habui a primo itinere ex *Schneberg* florentem in Horto, unde etiam exemplar.

Folia radicalia ex petiolis hirfutis terna, ovata, obtufa, æqualiter fere ferrata, nifi quod duo inferiora ora, quæ caulem fpectant, tamen longius fecta fint.

Caulina longis fatis pediculis innixa non cauli adhærentia, diverfo ac in aliis more.

Pedunculi fupra geniculos enati.

Flos parvus luteus.

In adverfariis illius anni invenio noftram plantam convenire figuræ Fragariæ fterilis ampliffimo folio, & flore VAILL. Icon. T. X. fed folia longe minora effe & fplendere, ut *aurea* folet, oram fericeam habere: video etiam florem noftrum minus fpectabilem, ita in *nota*.

Planta, ut videtur, annua eft.

16.) *Fragaria vefca*, Fragaria *Offic.*

Fragaria flagellis reptantibus, fructu eduli.

Fragaria fructu albo C. B.

Ubique in fylvis exfectis, etiam in fterilibus apricis *Leopoldiberg*. Definitione difcriminatur.

SEMINIBUS INCLUSIS.

RUBUS.

CHARACTER. Calyx quinquefidus, petala quinque, bacca compofita acinis monofpermis.

1.) *Rubus idæus* Offic.

Rubus foliis ternatis & quinatis, cofta plerumque inermi, fructu rubro villofo HALL. *Helv. fpec.* 3.

Rubus idæus vulgaris CLUSII *Hift.* p. 117. cum icone.

Rubus Idæus BLAKW. Tab. 289.
Rubus idæus ſpinoſus C. B.

In Auſtriacis ſylvis frequentem CLUSIUS, circa *Dornbach*, *Nusdorff*, & copioſe circa *Burckersdorff*, KRAMER.

Folia ſubtus albiſſima, dum quinata, pinnata ſunt, prima conjugatione majori.

2.) *Rubus fruticoſus.*
Rubus foliis ternatis & quinatis, coſta ſpinoſa, fructo nigro & lævi.
Rubus vulgaris fructu nigro C. B.

Circa *Dornbach*, *Burckersdorff*, KRAM. Ego in ſylva cædua *Haderkling*, *Rodaun*, & alibi, paſſim etiam in ſubalpinis ſylvis.

3.) *Rubus Cæſius.*
Rubus foliis ternatis ſubnudis, lateralibus bilobis, caule aculeato tereti L.
Humilis rubus TRAGI.
Rubus repens fructu cæſio C. B. I. R. H.
Rubus minor fructu cæruleo I. B. II. p. 59.

In agris paſſim circa *Rodaun*, in dumetis & alibi KRAMER, & Ego.
Folia pubeſcentia tomentoſa, habitus humilior nigrior, ſatis ſuperque hunc diſcriminant a rubo *idæo*.

4.) *Rubus Saxatilis* *
Rubus foliis ternatis, nudis, flagellis reptantibus, herbaceis.
Rubus ſaxatilis, ſeu petræus CLUSII *Hiſt.* p. 117.
Rubus alpinus humilis I. B. SCHEUCHZ. iter VI. & VII. etiam I. ſub nomine C. B.
Chamærubus ſaxatilis C. B. RAII.

In ſaxoſis collibus *Neuberg* CLUSIUS: Ego ad rupes *Kuplanken-Schneberg* 1758, etiam *Etſchero*, & abunde in catena alpium *Breyninarum*.
Habitu herbaceo, foliis ulmi varie circumſerratis, & definitione diſcriminatur.

POMIS UMBILICATIS.

Obſervatio. Nullibi major, quam in generibus hujus ordinis definiendis confuſio, etiam apud illos, qui ex fructu ſuum ſtabilitum ivere ſyſtema, evidens; & Cratægi & Sorbi, & Meſpili non recte diſcriminaſſe genera TOURNEFORTIUM mirum haud eſt, dum nec RAIUS, nec alii potuere.

Difficul-

Difficultatem LINNAEUS clare perſpexit, non ſuſtulit: licet enim in Generibus ſuis ita ſcribat „ex dictis patet, valde affinia eſſe genera Cra„tægum, Sorbum, & Meſpilum, ut aut ſolo numero ſœminarum, aut „vix ulla ſufficienti nota diſtingui poſſint„ tamen in poſterioribus curis novi ſyſtematis naturæ, quanquam ab HALLERO admonitus, etiam a ZINNIO, SCOPOLI, qui hæc tria ſub uno coëgere, in pluribus convictus nihil emendavit, ut etiam pro ſuo jure demirentur LINNAEANI, quid cauſæ fuerit, cur fruticem *Cotoneaſtrum forte Geſneri* CLUSIO dictum, ab HALLERO inter Cratægos ordinatum, LINNAEUS adhuc transmigrare juſſerit ad Meſpilos.

Sed quoniam non ſolum alieno intruſam conventui hanc ſtirpem, ſed & alias multas a LINNAEO, & ipſis his LINNAEANIS iniquo ſubſellio locatas, & indiſtinctos & falſos plerorumque generum Characteres deprehendo, nec ex horum præſcriptione, aut Meſpili, aut Cratægi, aut Sorbi, aut Pyri cognoſci unquam, minus adhuc a ſe invicem diſtingui poſſint, aliam inii viam, ut determinanti plantam, non adeo aqua, ut omnibus ex LINNAEANO prototypo inevitabiliter accidit ſemper, hæreret.

Atque dum in hac patefacienda eſſem totus, facile perſpexi, etiam hujus ſectæ, Meſpilos, & Sorbos a pyris diſtinctos non eſſe, & majori jure Meſpilum *Amelanchier* L. Sorbum *domeſticam* ejusdem, & Pyrum ſub uno eodemque genere, quam Malum et Pyrum TOURNEF.: Prunum & Ceraſum ejusdem, proponi poſſe; ſi enim „mi„rum, omnes a ſæculis, pyri unicum genus in tria diſpeſcuiſſe, licet „omnium notiſſimum, quod genera e ſpeciebus, ſpecies e varietatibus „conſtituerint „ ut monet in *generibus* LINNAEUS, de Meſpilo, & Sorbo, & Pyri ſpeciebus, ignorari id pariter non debuiſſet. Quare hæc tria genera in duo contraho, aliis inſiſtens notis, dum expertus, a ſolo & adeo variabili his ſeminarum numero, ea ſtatui haud poſſe, quod dudum ante me *Cl.* HALLERUS intellexerat, dum diſtincte in *Enumeratione plantarum Horti Regii & Agri Gotting.:* Sexuales moneret „Tubarum & ſe„minum numerum variabilem nimis eſſe, quam ut genera conſtituat p. III.

ROSA.

CHARACTER. Calyx carnoſus, quinquefidus, Petala quinque. Fructus umbilicatus, coriaceus, coloratus. Semina hiſpida calycis interiori lateri affixa.

1.) *Roſa Cinamomea.*

Roſa germinibus globoſis pedunculiſque glabris, caule aculeis ſtipularibus, petiolis ſubinermibus L. addit ipſe ſequentia ſynonima.

Roſa non ſpinoſa calycis foliolis indiuiſis, fructu oblongo HALL. *Helv. ſpec.* 2. p. 348. male hic miſcetur HALLERI Roſa.

Roſa ſylveſtris odoratiſſimo rubro flore C. B. *pin.* 483. bene, judicio HALLERI.

In hortis frequentiſſima KRAMER.

2.) *Roſa ſylveſtris.* Offic. *Cynosbatus*

Roſa germinibus pedunculiſque glabris, caule petioliſque aculeatis L.

Roſa ſylveſtris vulgaris, flore odorato incarnato C. B. *pin*,

Roſa vulgo proveniens CAM. *epitome.*

Roſa canina ſylveſtris BLAKW. T. 8.

Paſſim in dumetis ubique, tum inter vineas ad *Kaltenberg*, etiam ad vias publicas, non infrequens in vallo ſuburbico inter *Belveder*, & St. *Marcum.*

Petala in his nivea, in illis carnea, in aliis rubra magis, cordata, parum odora. Foliola calycina fere ſemper duo indiviſa, duo duobus lateribus, unum uno laciniata.

3.) *Roſa ſpinoſiſſima.*

Roſa germinibus globoſis glabris, pedunculis, caule, petioliſque aculeis conſertis.

Roſa germinibus ovatis glabris, pedunculis hiſpidis, caule petioliſque aculeatis L. male germina globoſa ſunt.

Roſa calycis foliolis indiviſis, pomo globoſo HALL. *Helv.* I. *ſpecies* bene.

Roſa campeſtris ſpinoſiſſima, flore albo odorato C. B. *pin.* I. R. H. VAILL.

Roſa ſylveſtris pomifera minor C. B.

Roſa campeſtris odorato flore CLUSII *Hiſt.* I. p. 116. Icon commoda.

Invenitur multis circa Viennam locis præſertim montoſis, & editioribus, CLUSIUS; ad agrorum margines paſſim, præſertim inter *Dornbach* & *Hernals* ac circa *Leytæ-pontum* KRAMER; inter *Medling* & *Gatterholz*, copioſe in ſylvula *Incerzdorff*, etiam in ſepibus *Simmeringer Wald* abundanter, & ubique Ego reperi, & jam addo.

Roſa

Rosa pumila spinosissima foliis pimpinellæ glabris I. B. RAII.
Rosa montis Chasseral HALL. *Helv.* I. *spec.*

Observatio I. Explicatione, foliis pimpinellæ novenis, septenisque acute serratis, & spiculis rubescentibus consertis, calycibus indivisis in pomo globoso, splendente, glabro erectis, diu persistentibus, coloratis, facile ab omnibus aliis distinguitur.

Observatio II. Dum jam in fruticem satis validum ramosum adolevit planta lignescens, rami aculeis destituuntur, & hinc inde sparsas solum spinulas habent *muticas*, & pedunculos in his ut pomum coloratos glabros inveni, & calyces etiam in uno alterove, in calycinis apendiculis dentatos, & poma in pluribus ovata, ut excusari omnino LINNAEUS possit, qui fere contra omnium Botanicorum observationem, pomum ovatum dixit; sed quid? quod pedunculos in initio rubros subinermes, plurimos etiam, ubi pomum ex rubro jam nigrum fit, nigros glabros inveniam? Sed & in junioribus ex morbo degenerantibus foliis, in hac magis, quam in alia specie, poma concrescunt kermesina, foliosa, ossea, qualia plurima exemplaria legi in Simmering Wald.

4.) *Rosa centifolia.*
Rosa germinibus ovatis pedunculisque hispidis, caule hispido aculeato, petiolis inermibus.
Rosa multiplex media.
Rosa centifolia batavica II. CLUSII. *Hist.* p. 114.

In Hortis.

5.) *Rosa alba.*
Rosa germinibus ovatis, glabris, pedunculis hispidis, caule petiolisque aculeatis. L.
Rosa alba vulgaris major. C. B. *pin.*

Ad *Teuffelsmühl*, & alibi passim.

6.) *Rosa rupestris* *
Rosa germinibus glabris, pedunculis hispidis, caule, petitiolisque inermibus.
Rosa non spinosa, calycis foliolis indivisis, fructu oblongo. HALL. *Helv. spec.* 2. bene.
Rosa non spinosa. HALL. *iter. Helv.* Numero XXVII. nitida descriptio cum synonimis.
Rosa saxatilis colore floris ruberrimo. CAMM. *Epit.* p. 99.
Rosa alpina spinis carens BURSERI. *Act. suec.* p. 585.

Rosa rubello flore parvo simplici non spinosa. I. B. p. 39. RAII *syllog. exter.* p. 219. bene, non vero
Rosa sylvestris odoratissimo rubro flore. C. B. *pin.* 483, nec
Rosa cinamomea LINNAEI.

In *Kuplancken-Schneberg* prima hujus loci Botanisatione 1758 inveni secundum rupes.

Humilis, ramosissimus tamen frutex, folia ovata lævia septena habet, caulem glabrum inermem, ut & petiolos: pedunculus solus hispidus, asper, nigra purpura perfusus est. Folia calycina appendiculata, indivisa. Flos vividissimi coloris Kermesini, grate odoratus, Fructus oblongus glaber.

Observatio. Omnium Botanicorum primus HALLERUS hanc Rosam recte definierat, HALLERI definitionem, & aliud synonimon C. B. HALLERO non scriptum, etiam assumpserat LINNAEUS, ut notam faceret speciem suam primam *Cinamomeam.* Dein vero demonstravit in itinere Helvetico HALLERUS, Synonimon C. B. nec suæ definitioni, nec descriptioni convenire, lata simul sententia expunctionis. Sed an expuncto synonimo C. B. haud multum tamen significante, prima species LINNAEI, secunda est HALLERI? & nunc quidem nullum superest dubium, non esse; cum in novo systemate naturæ LINNAEUS dicat suæ pedunculos glabros esse, petiolos subinermes, quæ Rosam LINNAEI ita ab HALLERI Rosa non spinosa alienant, ut etiam nunc HALLERI descriptio, primæ LINNAEI speciei aliena sit, & HALLERI synonimon a LINNAEO perperam assumatur.

7.) *Rosa Austriaca* *
Rosa germinibus ovatis pedunculisque hispidis, petiolis medioque caule aculeatis.
Rosa pumila. CLUSII *Hist.* I. p. 117.
Rosa pumila pannonica flore rubello. I. B. II. p. 35. RAII *syllog exter.* p. 219. ZWINGER.
Rosa sylvestris pumila rubens. C. B.
Rosa pumila rubra austriaca. PARK.
Rosæ 3. *species* HALLERI *Helv.* p. 348.

Nasci passim in cæduis sylvis; aliarum sylvarum marginibus sublimioribus, & desertis agris, per Austriam inferiorem exactus CLUSIUS reliquit; reperi iisdem locis abundantem, & in hortulo colo. LINNAEUS se hanc ignorare credit, nec meminere Austriacarum stirpium scriptores.

Cum

Cum tamen exteri Botanici ſub nomine Roſæ aut *Pannonicæ*, aut *Auſtriacæ* hujus mentionem frequenter injiciant, patriam aliis neglectam plantam volui exactius deſcribere.

Radix parum fibroſa, caulem pedalem, aliquando cubitalem, raro ramoſum, viridem, inferne nullis, ſuperne multis ſpinis rigentem habet.

Petioli in hac ſpecie validiores, aculeati, folia gerunt terna, quina, rarius ſeptena, aut novena, baſeos inſertione decuſſata, reclinata, ſerrata, carinata, duriora non ſplendentia, facie viridia, glabra, ſæpe maculis ſanguineis reſperſa, ex carina complanata, ſubrotunda, aut ex ovato acuta.

Pedunculus brevis hiſpidus eſt.

Germen ovatum hiſpidum.

Calyx foliolis duobus utraque ora ramoſis, duobus integris, uno una ora laciniato factus, etiam hiſpidus; ſed & ora ſegmentorum calycinorum tam ſimplicium, quam ramoſorum, glandulis ſerrato nigris, ut in Hyperico, ſed hiſpidis, dum fructus matureſcere incipit, obſita eſt, quod in nulla alia vidi.

Flos in tota planta plerumque unicus, jucundiſſimo odore, petalo læte purpureo, ungue exalbido.

Nunc addo etiam alia aliorum ſynonima, ut hæc ſuæ ſedi reſtituantur.

Roſa foliis carinatis ſubtus ſcabris. DALIB. Paris. 145. bonum nomen.

Roſa *Gallica* LINN. ex DALIB. ſed ante hunc diu CLUSIUS in Auſtria inventam deſcripſit.

Roſa germinibus ovatis pedunculiſque hiſpidis, caule petioliſque hiſpido-aculeatis. *Novi Syſt. Nat. Spec.* 8. ovatum tamen ſcrupulum facit, turbinatum dixit CLUSIUS.

Obſervatio. Conferatur *Auſtriaca* noſtra *pumila* CLUSII, cum *Gallica* LINNAEI. Calycis ſegmenta tam ſimplicia, quam ramoſa glandulis nigris ſerrata, & hirſuta in noſtra, an Gallicæ competunt? adeo difficile eſt, exactam plantæ unius legere deſcriptionem. Synonimis multi non delectantur, & Ego inutili deſcriptione, aut manca delineatione parum recreor.

8.) *Roſa* **

Roſa germinibus ovatis glabris, caule ſpinis ſparſis raris: petiolis, nervis, pedunculiſque hiſpidis.

In

2. *Mespilus Cotoneaster.* Icon. TAB. II. F. 1.

Mespilus foliis ovato acuminatis, integerrimis, subtus lanatis, bacca globosa.
Chamæmespilus. GESN. CLUS. *Hist.* l. p. 60. Icon non placet, cauliculis striatis.
Mespilus humilis folio mali cydoniæ rotundo, non serrato. HERM. non male.
Mespilus folio subrotundo, fructu rubro. I. R. H.
Mespilus inermis foliis ovatis integerrimis. L.

In omnibus alpibus, & montibus quibusdam Viennæ Austriæ vicinis CLUSIUS; in montibus *Baden*, *Petersdorff*, abundantius vero in saxosis sterilibus montis *Medlingensis*, & nuper etiam in alpe *Breynina* inveni.

Modo humilior, modo altior, nostris in montibus frutex, diffusus distortus est.

Folia ovalia & ex ovatis acuminata, quandoque apice incisa, ut cordata videantur, cæterum integra, non serrata, ora argentea, superne ex nigro viridia, leni tomento perfusa, quo absterso nitent, sæpe maculata erosa, inferne lanato tomento sordido obducta, foliis cotoneæ mali figura, & tomenti similitudine.

Cauliculi adulti cute albida splendente, quæ exfolietur, obducti; juniores magis pubescunt.

Flores totis sæpe ramis sparsi, bini, terni, quaterni, raro quini.

Fructus pulposus, globosus, exstante non præditus calyce, tamen carnosis, coloratis calycis laciniis, tanquam digitorum apicibus in umbilicum flexis coronatus. Fructus ruber, brevi alboque holoserico obductus, minus, hoc deterso magis, purpureus, splendens; pulpa flava, sicca farinosa, ut ob hanc rationem montium incolæ *Mehlbeer* vocent, quod nomen CLUSIUS de Aria Theophrasti bene perhibuit, dum alpicolæ pariter ita vocitant. Edules sunt infimæ sortis hominibus, non sapidi, sed farinosi fructus.

Observatio. In fructu grana tria GESNERUS, quina CLUSIUS, tria quatuorve in triginta maximis & maturis fructibus de industria examinatis Ego tantum observavi; vide Iconem T. II. N. 1. ut I. BAUHINO in integrum accedens, demirer, *Cl.* LINNAEUM & LINNAEANOS omnes adeo confidenter inter Mespilum retulisse, & in bacca quinquesperma raro obseruanda, & rarius adhuc divinanda, Mespili genus fundasse. Fructum quinquespermum ne hoc anno etiam reiteratis in Baden & Medling experimentis, reperi, tamen habet quina exactus CLUSIUS, cuius auctoritas & HALLERO, & mihi summa, quod viso semper innixa.

SORBUS.

CHARACTER, in fructu umbilicato loculis instructo: adde Calycem 5-fidum, petala 5.

1.) *Sorbus Chamæmespilus* * Icon. TAB. I. F. 3.

Sorbus fruticosa, foliis oblongo-ovalibus serratis, fructu ovato biloculari.

Sorbus fruticosa, floribus capitatis inter folia absconsis: fructu biloculari.

Cratægus foliis ovalibus utrimque glabris, indivisis, serratis. HALL. *Helv.* p. 353.

Mespilus inermis, foliis ovalibus, serratis, glabris, floribus capitatis, bracteis deciduis linearibus. L.

Cotoneaster forte Gesneri. CLUS. *Hist.* I. p. 62. Icon cum flore optima, sed deest fructus.

Chamæmespilus. I. B. I. p. 72.

Cotoneaster folio oblongo serrato. C. B.

Cotoneaster folio utrimque virente. I. R. H.

In *Schnealpen* iugis CLUSIUS. Ego in *Sauplanken Schneberg* 1758, & *Kleine Lechnerin* alpi Brenyninæ imminente, recte ad casas glaciales 1762.

Non alia quam quidem hujus stirpis cognitio, visa difficilior, eaque ex multipli capite desperata, tum I. quod nec erui, nec ad ullam LINNAEI speciem flecti posset; utrumque clare demonstro.

Et primum quidem luculenter elucescit ex adeo neglectis omnium Authorum inutilibus descriptionibus: RAIUS hanc plantam legit in summo *Jura* prope Genevam & descriptionem mutuatur a I. BAUHINO, qui suam ex ramo sicco detorsit, nullus meretur excusari; alii vix aut veriora, aut intelligibiliora habent, & folia utrimque glabra, quæ I. BAUHINUS, TOURN. LINNAEUS, & alii perhibuere, ut plantam CLUSII bene noscerem, horum Virorum noscere non possem, effecerunt. Alterum probat diversa Auctorum in fructificationis partibus sententia. Bina grana oblonga inesse fructui I. BAUHINUS; tubas solum duas & semina duo HALLERUS *Helv.* duas & tres, semina tria, *Gotting.* & ex huius viri observatione hinc inde unus alterve alius; tubas quinque cum totidem seminibus LINNAEUS, cui credes? sed nimis certum est, LINNAEUM plantam non vidisse, & contra naturam de seminibus pronunciasse. Neque tamen aut hic ultimus mihi visus labor est, ut enim generi suo inscriberem plantam, quærendum fuerat de dissepimento, de loculis: in *Enumeratione Stirpium Austriacarum* quidem scriptum fuerat, uniloculărem fructum esse, sed cuius naturæ est seminum involucrum? an membrana?

 an

Fructus coronatus calyce carneo, apicibus exiguis instructo, etiam lanuginosus, lanugine tamen abiicienda, initio viridis, dein hinc inde rubescit, ut in sorbo *domestica*, & aliis, nigrum non vidi.

Saporem immaturi pyri, sed benigniorem habet fructus degustatus viridis, non adeo adstringentem aut præsocantem; Dissectus bilocularis est etiam in vigesimo experimento. Primus fructus dissectus in loco natali N. I. exprimitur, tales inter viginti, duos tantum inveni. Alter vero N. 2. designatus, octo & decem vicibus visus. Est tamen etiam ratione numeri granorum & loculorum alia animadversione opus, scilicet unius loculi semen, maius incrementum frequentius sumere, unde in altero loculo contentum suffocetur, & ipsa huius sedes in semilunulam deprimatur, ut N. 2. rite expressum. Pericarpium spongioso-cartilaginosum biloculare semina continet omnino duo, sed in singulo loculo unum, non vidi in uno loculo duo, licet unius loculi constantius elidatur. Pulpa pauca. Fructus figura ovata rite expressa est. Folium N. 3.

Ex quibus omnibus elucescit

I. Nec folia utrimque nuda esse: quod omnibus prætervisum Botanicis, solus exactus CLUSIUS notaverat.
II. Nec fructum baccam vocari posse.
III. Nec pentaspermum esse.
IV. Nec unilocularem: quæ omnia tamen adeo confidenter & cum emphasi quasi ex natura hausta a sexus in plantis amasiis scripta. Unde ut diligentius observent rogandi, rogandi etiam, cum generibus species conferant, ipsa genera firment.

Observatio. Hæc sorbus ab omnibus congeneribus facile distinguitur, simplici fruticis natura; Nam etsi sorbus *Amelanchier* & sorbus *Cydonia* in altas arbores nunquam excrescant, humiles tamen & crasso constantes ligno arbusculæ, habentur omnibus.

2.) *Sorbus torminalis* Offic.
Sorbus folio septangulo, fructu ovato biloculari.
Cratægus folio septangulo subtus subhirsuto. HALL. *Helv. Spec.* 3.
Cratægus foliis cordatis septangulis, lobis infimis divaricatis. L.
Sorbus torminalis Cratægus Theophrasti. CLUS. *Hist.* I. p. 9.
Sorbus Plinii EJUSDEM. p. 10. cum icone bona, præter calycem fructus.
Cratægus folio laciniato. I. R. H.
Mespilus apii folio sylvestris non spinosa. WEINM. Icon. N. 727.

 Pleris-

Plerisque Auſtriæ ſylvis CLUSIUS, ſupra *Weidling*, in ſylvis *Leyte-pontanis*, *Latifontanis*, *Breyninis* KRAMER; in *Dornabacenſibus* reperi & non procul ab urbe in *Gatterholz*.

Loculi duo, ſemina quatuor, licet hinc inde in uno immaturum ſæpe ſemen elidatur, & emoriatur; vide TAB. I. F. 5.

Obſervatio. Fructum hujus arboris baccam vocant LINNAEANI, at ſane bacca non eſt, ut ex propriis fundamentis Botanicis convincere ſeſe poſſent, ni pericarpium farctum evalve, ſemina capſula incluſa continens, idem cum eo velint, quod capſula incluſa non habet, ſed nuda gerit. Sed neque diſperma eſt, ut iidem contra experimenta HALLERI, & mea habent, inde ex numero mulierum numerum fœtuum non ſemper tuto inferri poſſe, ſexuales diſcant; nequit igitur eſſe ſorbus *Torminalis* LINNAEANORUM ſorbus *Torminalis* LINNAEI.

3.) *Sorbus Aria.* Icon. TAB. II. F. 2.

Sorbus foliis ovalibus ſerratis, facie ſplendentibus dorſo tomentoſis, fructu biloculari.

Aria CLUSII. *Hiſt.* I. p. 9. OEDER. *Fl. dan.* T. CCCI.

Aria Theophraſti effigie alni. LOB. II. *Icon* 167. non bona.

Aria & metallum Italorum. TABERN. Icon haud melior & contra naturam.

Sorbus alpina. I. B. I. p. 65. *Icon*, quoad folia commoda, flores omnino mali, quod tetrapetali; deſcriptio bona.

Cratægus foliis ovatis, inæqualiter ſerratis, ſubtus tomentoſis. L. ROY. HALL. SAUV.

Meſpilus alni, lanato folio major. WEINM. *Icon.* N. 727. fructus omnino male.

Creſcit in valle *Döbling*, etiam in ſaxoſis *Medling*, *Baden*, ſed in calidis his locis ſolum fruteſcit, nec unquam fructum dat; vidi etiam in *Breyninis* ſylvis frequentem, in quibus noſtra planta delineata fuit.

Altior decem, quindecim & ultra pedum arbor, recta adoleſcit, cortice rubente ſplendente.

Folia huic, quam omnibus congeneribus, majora ſunt, varia, ovalia multum, & inæqualiter ſerrata, ſuperne læte viridia, ſplendentia, quandoque maculis ſanguineis etiam tomento in locis calidis aſperſa, inferne pulchre tomentoſa, nervis eminentibus albiſſima, ſæpe utrimque aliquibus locis eroſa, ſphacelata, aut lacerata, ut recte HALLERUS.

Petioli pedunculique candidiſſimi lana abiicienda, quæ in dorſo foliorum pertinax.

Flores

Flores umbellati calyces lanatos habent, ſub quibus creſcat fructus, etiam lana obductus abjicienda. Calycis coronantis apices erecti conniventes in iuniori & viridi fructu, in receptaculum profundum flectuntur in adultiori & ſubflaveſcente, in adulto vero & corallino in integrum contracti ſunt.

Fructus ipſe umbilicum diutius lanatus, pomi formam habens, ſemina pyri, in duobus loculis quatuor, multiplici experimento, plus quam in quinquaginta pomis fere maturis, diverſis temporibus deſtructis, etſi unum, duo, tria hinc inde abortiant, geſtat.

Obſervatio. Et hæc planta inter Cratægos referri a LINNAEO nunquam debuiſſet, cum tetraſperma, non 2. ſperma ſit. Quoniam igitur haud evidens Sorbi Cratægi Meſpili L. character, facile patet, quas confuſiones ſequentes LINNAEI definitiones examinantibus adſerant.

Meſpilus inermis foliis ovalibus ſerratis, cauliculis hirſutis. L.
Meſpilus inermis foliis ovalibus ſerratis, acutis. L.
Cratægus foliis ovatis inæqualiter ſerratis, ſubtus tomentoſis. L.

Dum duas priores adeo bene *Ariæ*, quam poſteriorem *Amelanchier* competere poſſe intelligatur, ſed nec fructus bacca vocari poteſt. Conſule *Fund. Botan.* LINNAEI.

4.) *Sorbus Domeſtica* * Tab. II. F. 3.
Sorbus foliis pinnatis, fructu pyriformi quinqueloculari.
Sorbus fructu pyriformi quinqueloculari, cono lanato.
Sorbus foliis pinnatis inferne tomentoſis, fructu majori. HALL. *Helv. ſpec.* 2.
Sorbus legitima. CLUSII *Hiſt.* I. p. 9.

In ſylva *Dornbach* & aliis reperi, & abundanter circa *Paſſſtæden*, & inter hunc pagum & *Baden*, media via in vineis, etiam alibi.

Calycis coronantis exigua ora lanata, receptaculum conum prominentis lanæ facit.

Fructus pyriformis initio viridis, dein rubeſcens, maculis aſperſus; quinquelocularis, omnino pentaſpermos, etſi aliqua ſemina abortiant, ut monuit exactus HALLERVS, & delineatum dedi TAB. II. F. 3.

Loculi in fructu perpetuo quini, raro ſemine completi omnes, frequenter videas tres fæcundos, rarius duos, rariſſime quatuor, ut iam ex deſtructis pomis triginta confirmor; quare nec Sorbi character unquam LINNAEO patuit, nec ex eo unquam Sorbus Domeſtica determinari

nari potuit; pomum quinqueloculare non fallit, sed bacca disperma bis decipit.

Observatio. Foliorum dorsale tomentum ex levi causa perit, & abiicitur, & tum folia hæcce, ut *aucupariæ* dorso cineraceo sunt nitida, juniora tamen evidentius tomentosa deprehenduntur, qualia & aucupariæ sunt. Fructus verius pyrus est, & deberet potius pyris inscribi, nulla ab iis distinctus nota; quid? quod omnia pyri habeat, & pomum, & figuram basi productam, & capsulam quinquelocularem; hisce adde saporem & alia, nec obest polyspermum non deprehendi, utique etiam in multis pyri speciebus & elisi loculi, & pauci obseruantur fœtus, & has species perperam ideo civitate eiiceres.

5.) *Sorbus Aucuparia.* Tab. I. F. 4.
Sorbus foliis pinnatis, fructu pomiformi quinqueloculari.
Sorbus foliis pinnatis glabris, fructu minimo. HALL. *Helv.* p. 350.
Sorbus sylvestris MATH. CAMER. *Epit.* p. 161. bene.
Sorbus sylvestris alpina. LOB. Icon. II. p. 107.
Aucuparia. RIV. RUP.
Sorbus aucuparia vel ornus. WEINM. Icon. N. 941.

Crescit ad *Mauerbach*, *Mauer*, *Weikendorff*, in via ex *Baden* eundo ad *parvas cellas*, in *Breyn*, etiam in ipsis alpibus in ascensu *Baxrigel.*

Arbor frondosa.

Folia pinnata.

Calyx conicus, lanuginosus, in quinque lacinias breves, virides, carnosas, aliquando glandulosas sectus.

Flos racemosus, factus petalis albis quinque, rotundo cochleatis cavis, potentissimis.

Stamina multa, alba, incurva, antheris ex brunno-flavis.

Pistilla tria, basi pilosa.

Fructus maturus ruberrimus, coronatus calyce, cujus apices colorati, carnosi, in ovarium flexi, ut in Mespilo *Contoneastro.*

Semina pyri, sed minora, magis complanata.

Cæterum fructus avibus expetitus, hominibus nonnullis exsiccatus estur.

Observatio. I. De hac stirpe pulchras & veras notas reliquit I. B. Oculi magni sunt, longi, atropurpurei, flores umbellati, multi, candidi, odori, quibus succedunt baccæ acinis sambuci aquaticæ pares; *bene.* Sed

Sed de natura fructus perhibuit nihil: in *Generibus Plantar.* LINNAEUS primus, quod sciam, fructum trispermum esse scripsit, & in *Enumeratione stirpium Helveticarum* vix ex LINNAEO edixerat HALLERUS, dum se ipsum & LINNAEUM corrigeret, addendorum p. 779. his verbis: ad pag. 350. ad sorbi Characterem adde: ita LINNAEUS „sed fructus omnino penta-„spermos est, etsi aliqua semina abortiant: a Mespilis adeoque solis dif-„fert tubis„ & hæc quidem HALLERI observatio adeo parum LINNAEUM movit, ut in novo Systemate Naturæ, spreta HALLERI observatione, in characteristicam sorbi cognitionem baccam inferam trispermam iterato adduceret, quam hodie sartam tectamque, ut credunt, gemente prælo, asseclæ longe lateque promulgant, ita nemo dictatorum in se descendere tentat! atque tamen in gratiam saxualium dici potest, nullum omnium vel obiter fructum, qui in omni experimento quinquelocularis deprehenditur, ut centum pene fructibus destructis confirmor, indigitasse; quæ cum ita sint, an eo adducentur contra proprium sexuale systema hi Viri, ut fructum quinquelocularem fieri oportuisse asserant, qui tria semina, quæ solum tribus loculis inclusa sint, caperet? quinque uteros, quinque ad minimum fœtus recondere posse, ex gynæceis persuasum habetur in eodem; quare omnino pentaspermos est hic fructus, etsi aliqua semina abortiant, ut ex naturæ codice exscripserat sedulus observator HALLERUS. Sed etiam quinque fructui loculos, quos prædecessorum nemo perhibuerat, jam pro momento tollas, ne tunc quidem LINNAEI Character, aut certior, aut futurus est evidentior, & en quæ observo: in his fructibus loculos quatuor vacuos, uno, semine uno, quandoque etiam duobus fœto: in aliis loculos tres vacuos, duobus semine unico gravidis, qualis TAB. I. F. 4. habetur: in illis loculos duos vacuos tribus aliis totidem seminibus instructis; sed hæc posterior Anatome prioribus haud frequentior Characterem LINNAEI denuo convellit; igitur bacca infera trisperma in Characterem Sorbi adduci non potest; sed nec fructus quinquelocularis bacca est, ex *fundamentis Botanicis:* quare ut verissima in Philosophia Botanica sententia, „nullus Character infallibilis „est, antequam secundum omnes suas species directus est„ ita postrema a vero maxime aliena „genera mea plantarum promunt Characteres „naturales, adeoque inserviunt omnium methodis, & fundamentum „præbent & antiquis, & novis„ meæ non multum inservire possunt.

Obſervatio II. Cum in uno loculo quandoque duos repererim fructus, majorem unum, minorem alterum, ſuo tamen involucro cinctum ſingulum, etiam ſuo funiculo proviſum, de ſuperfœtatione in plantis ſententia, ſexualibus penitius trutinanda eſt; hac enim rite deducta, vel nova in ſyſtemate LINNAEI more monadelphorum, diadelphorum, polyadelphorum, Claſſis ſuperfœtantium, vel ordo ſaltem novus ad polygamiæ, ſpuriæ, ſuperfluæ, fruſtraneæ, neceſſariæ exemplar, fundari poteſt, quæ non parum totum hoc ſyſtema ſtabilirent: nec ſicco pede prætereunda eſt conſtanter vacua & inanis multorum uterorum in his natura; etenim nullo tempore quinque, quos aut ſorbus *Aucuparia*, aut *Domeſtica* habet uteros, licet improbe diſquirerem, repletos conſpexi: at unde eſt, quod in Sorbo *Aucuparia* viginti circiter Mariti ex obſervatione LINNAEI, fœcundare non valeant Mulieres tres (ex eadem)? Unde eſt, quod mulieres Sorbi *Aucupariæ* tres, ex ſententia LINNAEANORUM, uteros quinque gerant ex mea eaque fideliſſima obſervatione? quam hic eſt difficilis uterorum in mulieres repartitio? quid demum eſt cauſæ, quod quinque mulieribus & totidem uteris inſtructa cum viginti Maritis Sorbus *domeſtica*, omnes tamen raro fœtos habeat uteros? an forte inter has quinque quædam non maritatæ, meretrices, ob defectum vulvæ veluti caſtratæ, imprægnari nequeunt, ut in *novo Syſtemate Naturæ*, pag. 840: perhibuit LINNAEUS? nonne plurima adhuc de generatione, & caſtratione in plantis latent? & quæ ſyſtema ſexuale illuſtrabunt cognita; nuptiæ quidem in plurimis plantis apertæ, & viſibiles, conceptiones vero inviſibiles & occultæ, efficiunt, ut idem hoc ſexuale ſyſtema non illico perfectiſſimum eſſe poſſit, licet ſit generalius receptum. Ego interea de inſigni huic adjecta obſervatione, & LINNAEO & mihi gratulor, ſcilicet Sorbi *Aucupariæ* mulieres tres, quinque habere etiam ſine microſcopiis viſibiles uteros, hinc repartitione facta ſingulam harum trium $1\frac{2}{3}$ uteri habere, nam $5 \div 3 = 1\frac{2}{3}$.

6.) *Sorbus Amelanchier.*

Sorbus foliis ovalibus, ſerratis, carinatis, fructu globoſo, multiloculari.

Meſpilus inermis, foliis ovatis, ſerratis, acutis L. *non bene.* retuſa potius ſunt quam acuta.

Meſpilus inermis foliis ovalibus ſerratis, cauliculis hirſutis. L. mala definitio, conveniens plurimis ſtirpibus.

Flübirlin etiam in noſtris montibus, ut in Helvetiæ alpibus.

Vitis Idæa III. CLUSII *Hiſt.* I. p. 61. 62. *Icon* bona.

Dioſpy-

Diospyros I. B. I. p. 75 bona descriptio, malum nomen.
Alni effigie lanato folio minor C. B. *Basil.*
Amelanchier LOB. II. p. 191. Icon commoda.
Amelanchier Gallo-provinciæ. BARR. Icon. 527. fructus maturus male, flos non optime.
Mespilus folio rotundiori, fructu nigro subdulci. I. R. H. ipsa LINNAEI definitione intelligibilior.

Abundantissime nasci vidit CLUSIUS montibus Viennæ Austriæ vicinis, ad *Brunnam*, *Medling*, in *Fischa:* circa *Petersdorff* adhuc KRAMERUS invenit. Ego in montis *Rodaun* Arci imminentis meridionali parte, nullibi vero frequentius, quam in montibus *Badensibus*, etiam in sepibus.

Tenellus ramis, pedunculis, petiolis, & foliis subtus villoso tomentosus, adultus vero lanam in foliis, & ramis tantum, licet in pedunculis & petiolis pertinacius retineat, exuit subnudus frutex.

Folia fasciculata gemmæ circumstantia, ovalia, serrata, serraturis apicem respicientibus, nervosa nervis parallelis, apice retuso sæpius, quam acuto, etiam quandoque vel inciso, vel eroso, vel lacero: tum superna parte pulchre virent, non tamen splendent, quod nimis exsucca arida sint, inferna pallidiora sunt, in faciem tota longitudine plicata, carinata, petiolis purpurascentibus, candida lana obsitis, longis.

Pedunculi itidem & longi, & candida lana induti, stipula una, duabus, purpurascentibus, villosis cincti, etiam bractea una alterave candida, ora purpurascente præditi, florem unum indivisi, aut bifidi duos sustinent.

Flos spectabilis, niveus, petalis amplissimis, patentibus, ex acutiori ungue in latiorem finem desinentibus, candidissimis, facie glabris, dorso niveo villo lanatis, ungue ad latera longe & fasciculatim barbato.

Calyx viridis lanatus, laciniis lanceolatis, patentibus, apicibus coloratis.

Stamina plurima inter calycem & coronem quinque quasi corculis flavis factam egressa, alba, antheras flavas habent; corona hæc hic descripta, etiam in maturo fructu obsoleta visitur, nectarifera LINNAEO certo vocanda.

Ovarii superior paries candida lana obsitus, quam etiam adultus fructus conservat, tubas habet quinque.

N 2 *Fructus*

Fructus sphæricus, coronatus calyce, basi coarctata, laciniis patentibus ab omni alio facile dignoscendus; cæterum initio viridis, dein ex cæruleo nigrescit, donec totus niger sit, & mollis & sapidus & melleus, dissectus in loculos 6. 7. 8. multiplici experimento divisus, seminibus 6. 7. 8. 10. fœtus visitur.

Tantæ vero diversitatis numeri loculorum, & seminum ratio diligentius examinanti illico patescit, scilicet quod unum alterumve semen, majus capiens incrementum, vicinum in sua sede elidat, etiam eius sedem in integrum deleat: veritas in eo est, fructum quinquelocularem esse, in singulo loculo semina duo concipi, etiam sæpe ad frugem perduci, parte aliqua dissepimenti, quod ad axim non pertingat divisa, ut delineatum dedi T. II. F. 4. Quinque semina, ut quidem LINNAEI perhibet character, nunquam observavi, & dubito an unquam visa, sæpissime 8. etiam 10; sunt pyri seminibus simillima.

Observatio I. Fructus *Amelanchier* multilocularis & polyspermos, ideam Baccæ LINNAEANAE claram distinctam & simplicem exhibet; LINNAEI caveant discipuli, ne oblivione conteratur.

Observatio II. Cum mulieres quinque hic habeat fructus, plures vero semper quam quinque sinu suo foveat fœtus, sexus in plantis amasii sedulo monendi sunt, has superfœtationes exactius ut disquirant, videantque, quæ gemellos pariat mulier, ut rectius imposterum referre possint: an suecicæ viennensibus steriliores? interea dum hæc res discutitur, Viennenses quinarium illum in LINNAEANO Prototypo *Gener. plant.* & *Syst. Nat.* præscriptum numerum peremptorie proscribunt.

Observatio III. Amelanchier, mespilus habetur LINNAEO: Omni mespilo ex hujus viri characteristica præscriptione *semina quinque ossea gibba, Genera. plant. 1754. Holmiæ,* caveant juniores Botanici, ne avidius fructum mollem mordentes dentem sibi findant, frangantve, ut accidit infeliciter LINNAEANIS, & SEGUIERO tamen Tournefortiano viro, & aliis; quare sola carbonaria fide a recentioribus spretum, certum tamen, I. BAUHINI, ubi de semine *Diospyri* agit, antidotum sedulo exscribant, & in sua adversaria ob metum infortunii quantocyus redigant moneo; maius est, quod in omnibus seu Cratægis, seu Sorbis, seu Mespilis, ossicula adesse perhibeant nonnulli alii, dum LINNAEUS solum ossea in Mespilis semina esse voluit, in aliis cartilaginea.

7) *Sorbus*

7.) *Sorbus Pyrus* Omnium.
Sorbus foliis ferratis, fructu turbinato quinqueloculari.
Pyrus foliis ferratis, floribus corymbofis. L.
Pyrus foliis ferratis, pomis bafi productis. EIUSD. male.
Pyrus fylveftris. C. B. *pin.*

In valle *Döbling*, etiam aliis fylvis, *Gatterholz* &c. & nemoribus, locis apricis Montis St. Leopoldi.

Obfervatio. In locis natalibus nulla arte vexatus fructus poma bafi producta non habet, quæ producta bafi conftanter funt in Sorbo domeftica, ut nullus fructus ex hac notione potiori jure pyrus dicendus, quam haec forbus.

8) *Sorbus Malus* Omnium.
Sorbus foliis ferratis, fructu fphærico quinqueloculari.
Pyrus foliis ferratis, umbellis feffilibus L.
Pyrus foliis ferratis, pomis bafi concavis. Ejusdem male.
Mala fylveftria. TRAGI.
Malus fylveftris. C. B.

Iisdem cum priore locis, etiam in *Gatterholz.*

Obfervatio. Poma fylveftria breviori pedunculo, calyce magis prominente, fructus figura, & fapore facile a pyris diftingues.

9.) *Sorbus cydonia* Omnium.
Sorbus foliis rotundis integerrimis, fructu lanato quinqueloculari.
Pyrus foliis integerrimis, floribus folitariis. L.
Malus cotonea fylveftris. C. B. p. 434.
Cotonea & Cydonia. LOB. Varietates omitto

Locis apricis fylvulæ Inzersdorff, & alibi in fepibus, ad vias publicas, ad Teuffelsmühl, in via ex Döbling ad Grinzing.

POMIS UMBILICO DESTITUTIS.

PRUNUS.

CHARACTER. Calyx 5-fidus. Petala 5. Drupæ nux futuris prominatis.

1.) *Prunus Acacia germ.* Offic.
Prunus fpinofa foliis lanceolatis, pedunculis folitariis. L.
Prunus fylveftris omnium, bene. TAB. cum bona icone.
Pruna fylveftria præcocia. C. B.

In omnibus fepibus, & dumetis, ad *Breitenfee*, *Schönbrun*, in fylvula *Inzersdorff*, & ubique.

2.) *Prunus Cerasa.* Offic.

Prunus floribus umbellatis, subpedunculatis, ovato lanceolatis, glabris L.
Cerasus sylvestris fructu rubro, & nigro. I. B. I. p. 220.
Cerasus maior ac sylvestris, fructu nigro colore inficiente. C. B. RAII. I. R. H.
Cerasus nigra. BLAKW. TAB. 425.
Cerasus pumila. C. B.

In sylvis *Inzersdorff*, in sylvula *Simmering*, ubique ad pagos aliæ varietates.

Omitto studio prunum *Armeniaca mala*, prunum *Laurocerasum* Officinarum, plantas non indigenas,

3.) *Prunus Pruna* Offic.

Prunus pedunculis subsolitariis, foliis lanceolato ovatis, convolutis, ramis muticis.
Prunus C. B. *pinax.*

In vineis & ad pagos.

4.) *Prunus padus.*

Prunus floribus racemosis, foliis deciduis, basi subtus biglandulosis. L.
Cerasus avium. CLUS. *Hist.* I. p. 65.
Pseudo-ligustrum. DOD. 765. bene.
Cerasus avium nigra, & racemosa. RAII.
Padus Germanica folio deciduo. RUPP. *Jen.*
Cerasus racemosa sylvestris fructu non eduli. C. B.

In sylvis frequens est, CLUSIUS, etiam ad sepes, in *Au* monstravit Frater HONORIUS Botanices amantissimus.

Frutex frondosus cortice rubente.

Folia ex ovatis utrimque acuminata, acute & minute crenata, ad exortum eminentias duas habent, cæterum profunde, & multum venosa facie saturatius viridia, nervo venis atro colore tinctis, dorso exalbida.

Flores in spicis longis odoratissimi, odoris HALLERO ingrati, multis gratissimi, petala albida figura rotunda.

Fructus sequenti minor etiam niger, pulpa mellis consistentia glutinosa, viridis, ex dulci nauseosa.

Ossiculum scabrum pedunculo pertinacissime hærens.

Semen odoratum persici sapore.

5.) *Pru-*

5.) *Prunus Mahaleb.* * *

Prunus floribus corymbosis foliis ovatis. L.

Mahaleb. CLUS. *Hist.* I. p. 64. CAMER. *Epitome* icon. p. 91.

Ceraso affinis. C. B.

Cerasus sylvestris amara Mahaleb putata I. B. I. p. I. p. 225. Icon commoda RAII. I. R. H.

Mahaleb. GESNER. & MATIOL. *Icon.* II. p. 133. LOBEL.

In collium urbi Viennensi vicinorum radicibus, CLUSIUS. Satis copiosam circa *Baden* inveni ignoratam adhuc hodie nostratibus Botanicis plantam. Descripta plurimis aliis est, en characterica huius signa.

Humilior, & tenuior longe vulgari, distorta arbor ligno cerasi sed ingrate odorato, ramis longe rectis, nudis donatur.

Folia ex orbiculari figura acuminata, subtiliter serrata betulaceorum aut populi nigræ, multa etiam cordis forma splendentia, superne profunde, inferne albide viridia, pulchre venosa sunt.

Flores racemosi albi, exigui.

Fructus exiguus, macilentus, niger, succo purpureo pertinaciter tingente plenus, fallaci primo dulcedine fatuus, dein sapore amaro nauseoso ingratus.

Officulum monospermum cerasi.

Semen multum odoratum, saporis subamari.

Observatio. Mahaleb veterum, padum esse multi suspicati sunt: si ex odore sumitur argumentum, padus planta erit. Equidem lignum padi longe odoratius; recens specimen foliorum inter chartas positum gratissime odorum; tantam fragrantiam flores habent, ut vastissima conclavia suo impleant odore, & semen padi, semine Mahaleb proprie dicti, in observatione mihi visum odoratum magis.

ORDO

ORDO II.

MULTILOCULARIUM.

CHARACTER. Flos multistamineus. Fructus capsula sicca, multilocularis.

TILIA.

CHARACTER. Calyx quinquefidus coloratus deciduus: Petala quinque. Capsula sicca, quinquelocularis, quinquevalvis.

1.) *Tilia Officinarum.*
Tilia Omnium.
Tilia foliis amplioribus mollibus, subhirsutis. HALL. *Helv.* 357.
Tilia vulgaris platyphyllos. I. B. RAII.
Tilia fœmina. CAM. *epit.* Icon. bona.
II. Tilia montana maximo folio. C. B. *pin.* 426.
III. Tilia folio glabro, duriori, minori. HALL. *Helv.* 358.
Tilia fœmina folio minore. C. B. *pin.* 426.

Per totam Austriam ubique vias ornat, maxime *Belveder*, ad St. *Marcum*. Flos carvi odore; pedunculo bractea elliptica innata.

HYPERICUM.

CHARACTER. Calyx quinquepartitus. Petala quinque elliptica flava: Filamenta in manipulos sese decussantes ordinata. Fructus conicus, trilocularis.

1.) *Hypericum Villosum* *
Hypericum calyce serrato glanduloso; foliis pedicellatis, perforatis, caule tereti villoso.
Hypericum Villosum calyce serrato foliis perforatis. HALL. *Helv.* 361. optime.
Hypericum villosum erectum caule rotundo. TOURN. bene.
Androsæmum, Ascyrum dictum, caule rotundo hirsuto. MOR. II. S. 5. T. 6. F. II.
II. Hypericum villosum foliis ex adverso ternis.
Hanc varietatem inveni in valle Döbling.

Crescit

Crescit ad margines sylvulæ *Dornbach*, locis opacis valli *Döblingensis* & alibi.

Insuperabilis est synonimorum confusio. In speciebus L. qui sub *hirsuto* diversa synonima cogit, quæ plantæ non conveniant, in *Flora suecica* etiam alia addidit, in novo demum naturæ systemate seposuit & duo Hyperica fecit, *montanum* unum, alterum *hirsutum*. Iam dudum distinxerat *Cl.* HALLERUS.

Caulis teres, firmus, villosus, erectus, admodum foliosus, foliolis iunioribus ex alio adultiorum constanter pullulantibus, non nisi in summitate ramosus.

Folia ovato-oblonga mollia villosa perforata, non punctata in meis, licet tamen etiam ad exortum vage punctata visa HALLERO, brevi pediculo donata, ut bene GUETTARD, superne atræ viriditatis, inferne dilutioris, mollia sericea.

Calyx serrato-glandulosus.

Flos non punctatus purus.

Stamina pura.

Observatio. Folia inferiora minus quandoque, superiora magis evidenter perforata sunt.

2.) *Hypericum Elegantissimum* * *

Hypericum calyce serrato, foliis perfoliatis, margine punctatis, caule tereti glabro.

Hypericum foliis perfoliatis floribus cymosis.

Androsæmum bifolium glabrum, perfoliatum, non perforatum. MOR. bene, descriptio P. II. S. 5. T. 6. F. 9. non bona.

Hypericum foliorum basi latissima. HALL. *Helv. Spec.* 3. bene, sed ampullæ resiniferæ non sunt in flore.

Androsæmum Campoclarense. COL. *Ecph.* p. 73. Icon. 74.

Ascyrum elegantissimum non ramosum folio lato. I. B. III. p. 389. RAII.

Hypericum LINNAEI quod? certe non est *hirsutum spec.* 16. nec *pulchrum*, bracteæ enim intergeminæ non sunt, nec folia cordata.

In *Gatterholz*, *Dornbach* & alibi non infrequens.

Caulis reliquis crassior teres firmus, glaber, rectus, raro ramosus, capitulum florum in cacumine gerens.

Folia caulem latissima basi amplexa, dein ovato-oblonga, obtuso magis in inferioribus, aucto contra in superioribus fine, ambitu semper

 puncta-

punctato; folia inferiora pauciora, bracteæ ut & floralia minima globulis glandulosis serrata.

Calyx serrato glandulosus.

Flos plerumique purus, confertissimus, sessilis, cymosus.

Elegantissimum præter alia foliorum basim latissimam habet perforatam, alpinum basim pedicillatam, apicem obtusum.

3.) *Hypericum maculatum.*

Hypericum calyce, floribus, foliis, caule, maculatis.

Hypericum calyce integro, foliis margine punctatis, caule ancipiti.

Hypericum alpinum magno flore, nigris punctis insignito. *Schol. Botan.* p. 41.

Hypericum alpinum humilius magno flore nigris punctis insignito. I. R. H. MAG. H.

Hypericum LINNAEI quod? non scriptum est, nec in novo systemate.

Crescit in subalpinis sylvis & pratis *Etscher,* & *Breyn.*

Caulis anceps inclinatus, non herbaceus, ut a quadrangulo distinguas, angulis hinc inde punctulis nigris notatis, in suprema parte longe ramosus, virgatus virgis tenuibus firmulis, tamen obscurius quadrangulis, quibus ab omni alio Hyperico iterum facile distinguas.

Folia conferta exiguo pediculo donata ad caulem angustissima, fine ovato rotundiori, latiori, obtuso, leviter emarginato, ora sericea splendente, quibus iterum a quadrangulo & elegantissimo distinguitur. Ad hæc folia sunt ad oram inferiorem leviter punctata.

Calyx ovatus nigris punctis maculatus, non glandulosus, nec globulis nigris resinosis instructus.

Flos non pulcher, nec copiosus, plerumque ternatus; petala etiam inferne multis nigris maculis picta.

Antheræ ad oculum capitatæ didymæ.

An est *Hypericum* BASSI. *Bononiens. Scient Instituti* T. IV.? *Icon* non absimilis.

Observatio. A præcedenti differt caule ancipiti, maculato, ramoso, foliis pluribus aliter factis obtusis, calyce non serrato, nec resinoso, flore maculato; a sequenti aliis notis.

4.) *Hypericum quadrangulum.*

Hypericum calyce integro, foliis margine punctatis, caule quadrato herbaceo.

Hype-

Hypericum Afcyron dictum, caule quadrangulo, I. B. I. R. H.
Afcyron. MATH. CAMER. DOD. LOB. RAII.

Ubique in humidis etiam in fubalpinis pratis, ad Molendinam rubram *Schönbrun.*

In definitione difcrimen.

Caulis quadrungulus, herbaceus, ramofus, angulis punctatis.

Folia nervo cauli hærentia lateribus remotis reflexis feffilia, ad caulem latiora ovata, fine etiam minus præcedentibus retufo, margine inferiori punctata, fuperiori fericea fæpe.

Calyx integer lanceolatus, raris maculis, fæpe nullis.

Flos fere purus & ea folum, qua laciniatus parte punctatus.

Antheræ capitatæ præcedenti fimiles.

Diftinctio ab aliis in definitione eft.

5.) *Hypericum Officinarum.*

Hypericum calyce integro, caule ancipiti ramofiffimo, foliis confertis, pellucido-punctatis.
Hypericum caule ancipiti foliis obtufis pellucido punctatis. LINN. *fpec.* 14.
Hypericum vulgare. C. B. *pin.* 279.
Hypericum BLAK. T. 15. DOD. p. 76. optime.
Hypericum perforata fuga Dæmonum. TABER.
Hypericum guttis fanguineis. BOCCON. *Mus. di piant.* p. 25.

Ubique circa Viennam in dumetis, fylvarum marginibus, *Simmering*, *Neugebau*, *Gatterholz*, *Döbling.*

A primo diftinguitur glabritie, calyce integro, a reliquis foliis pellucido-punctatis, etiam nigris aut ferrugineis maculis afperfis, ab alpino flore minore & punctis transparentibus, etiam aliis notis.

Obfervatio. Folia obtufa rarius in ficcis cretaceis, acuminata in herbidis humidis fæpius invenias, conjugato & cruciato pulcherrimo ordine, ut obtufum definitionem ingredi non debeat.

Caulis ligneus glaber, craffus ramofiffimus, anceps. Aegre diftinguo ab Hyperico humifufo, & Officinarum Hypericum in monte LEOPOLDI fæpe humi profternitur, & folia in margine, linea punctorum nigrorum pinguntur.

6.) *Hypericum montanum* *

Hypericum calycibus ferrato-glandulofis, caule tereti erecto, foliis glabris punctatis feffilibus.

Hypericum calycibus ſerrato-glandulosis, caule tereti erecto, foliis ovatis glabris. L. Nat. Syſt.

Hypericum foliorum ora punctata calyce ſerrato. HALL. *Helv.* 361. foliis non perforatis; bene.

Inveni in ſylva *Geſletz-alpen*.

Facile diſcriminatur ab Hyperico *villoſo* glabritie, foliis nec perforatis, nec pedicillatis, nec punctatis; ab Hyperico *alpino* calyce ſerrato glanduloſo, caule tereti, erecto, non punctato; ab Hyperico *elegantiſſimo* foliis ſeſſilibus non adeo ut in illo perforatis, caule tenuiori minus glabro, & toto habitu: vide elegantiſſimi deſcriptionem.

CISTUS.

CHARACTER. Calyx quinquefolius foliolis duobus minoribus. Petala quinque caduca. Stylus unicus ſtigmate orbiculato. Capſula triquetra trivalvis.

STIPULATI.

1.) *Ciſtus Helianthemum.*

Ciſtus ſtipulatus, foliis ſubhirſutis ellipticis, obtuſe acuminatis.
Ciſtus ſtipulatis foliis oblongis, revolutis, ſubpiloſis. L.
Chamæciſtus vulgaris flore luteo. C. B. *pin.* 465. Fl. Pruſs. LOESEL. *Icon.* p. 43.
Helianthemum germanicum. TAB. bene.
Helianthemum vulgare, flore luteo. TOUR.

Ubique frequens etiam in alpes aſcendit, ut recte SEGUIER.

Caules rubentes longi, hirſuti, aſperi, declinati.

Folia petiolata, oppoſita, hirſuta, ciliata, nervo depreſſo, lateribus revolutis, inferne ovata magis, ſuperne lanceolata.

Calyx capſula decidua perſiſtens, venoſus venis ſanguineis, hirſutus.

Flos amplus.

*) *Ciſtus* ſtipulatus foliis latis, ellipticis ovatis.

Helianthemum alpinum, vulgari ſimile, latioribus foliis. *Plant. Veron. Suppl.* Icon ſpecioſa.
Chamæciſtus vulgaris, flore luteo, latiori folio. *Schol. Botan.* 41.

Hoc in *Schneberg* lectum hortulo intuli, in aliis alpibus nihil frequentius: præcedente magis carnoſa, minus lanceolata, hirſuta minus in meis ſpeciminibus folia ſunt, habeo tamen etiam hirſutiſſima, quorum dedit iconem SEGUIERUS.

Flos

Flos in noſtra gente maximus, ſic etiam invenit SEGUIERUS.

**) *Ciſtus Helianthemoides.* TAB. VI. F. 2.

Et hæc in alpibus omnibus Auſtriæ, etſi longe rarior.

Ex radice lignoſa multi ſurgunt caules, qui brevi ramoſiſſimi in plures cauliculos diverſimode flexos eriguntur: caules nigri ſunt, cauliculi rubentes, annulis ut caules nigris cœpti, in cauliculo longe nudo hinc inde futuri folioli rudimentum; jam ſubſequuntur folia, longiori petiolo, quam in alpeſtri, inſtructa, conſtanter ſtipitato ſtipulis duabus.

Folia varia ſunt; infima rotundata, obcordata, quæ ſubſequuntur ovata magis, & longiora, tum lanceolata: cæterum folia ſaturate viridia, dorſo magis pallida, & hæc hirſuta margine, ut & nervo leniter ciliata, pilis ex facie paribus, ſæpe ut in *Helianthemo* egredientibus, docet lens adhibita. Folia omnia carnoſa ſunt.

Cauliculi in ſummitate longe nudi, piloſi, pedunculos, ut in *alpeſtri* diſpoſitos habent, & bracteas, & hæ piloſæ ſunt.

Calyx Helianthemi non adeo piloſus, piloſus tamen, lineis purpureis elevatis ſtriatus, intermedia membrana flaveſcente.

Obſervatio. Aegrius ſeparo ab *Helianthemo*, a quo non multum differre jam pronunciaverat HALLERUS: in *Helianthemo* omnia majora, magis hirſuta ſolam differentiam faciunt, & non obſervo racemum ante efloreſcentiam nutare ut in *Helianthemo*; ſed hæ differentiæ an ſufficiunt? tamen, cum *Ciſtus Helianthemum amplius & magis hirſutum*, quod in alpibus noſtris legi, & delineavit SEGUIERUS, & *Ciſtus Helianthemum amplius & minime hirſutum* quod etiam habeo, ſi cum vulgari comparentur, potius varietates *Helianthemi* videantur, quam diſtinctæ ſpecies, ita & meæ plantæ ad *Helianthemum* migrandum eſſe evidens eſt, licet definiatur Ciſtus ſuffruticoſus foliis oblongis LINNAEO & LINNAEANIS, idque ſub nomine Ciſti *ſerpillifolii*, quem etiam ab Helianthemo ægre ſeparo, dum vix certas conſpicio differentiæ notas.

***) *Ciſtus Serpillifolius* TAB. VI. F. 3.

Ciſtus ſuffruticoſus ſtipulatus foliis herbaceis, venoſis, marginibus parum ciliatis.

an Chamæciſtus CLUSII *Hiſt.* I. p. 73. cum Icone? quem in alpibus Auſtriæ Styriæ creſcere LINNAEUS ex CLUSIO ſcripſit. Dubito eum eſſe, cum de ſtipulis exactus CLUSIUS mentionem non faciat, nec conſentiat habitus.

In *Runden Ries - Schneberg* qua parte mons ſpectat *Schnebergerdörffel.*

Radix ſerpens, multis fibris capillaribus multifidis ex purpura nigris aucta, quibus terræ ſeſe arcte immiſceat,

Inde emittuntur *caules* plurimi, aridi plerique, uno craſſiori, ſæpe terræ etiam radicato, luteſcente, annulis magis diſtantibus eiusdem cum caule coloris aut paulo obſcurioris; hic multos promit cauliculos, parte qua ſoli obvertuntur purpureos, ea qua umbram habent, herbaceos.

Folia petiolata, petiolis ſæpe ſanguineis, ſtipulata, ſtipulis rarius coloratis: folia herbacea & quam in ulla Ciſti ſpecie teneriora, glabra, licet leniter hinc inde ciliata, manifeſte venoſa, venis & nervo ad ſolem tranſparentibus, ovata certe, aut ex ovatis acuta.

Caulis prioris & calyx & flos.

Obſervatio. Calycis lævitas quæ, in LINNAEI definitione, quid? utinam magis obſervarent, & aliena herbaria non adeo ſedulo deſcriberent floriſtæ!

EXSTIPULATI.

2.) *Ciſtus Fumana* *

Ciſtus exſtipulatus foliis alternis anguſtiſſimis; ex HALL.

Ciſtus ſuffruticoſus exſtipulatus, foliis alternis linearibus, pedunculis unifloris. L.

Ciſtus fruticoſus procumbens foliis aciformibus, nudis, floribus auriculatis. SAUVAGES.

Chamæciſtus ericæ folio luteus humilior. C. B. *pin.* bene.

Helianthemum tenuifolium glabrum, luteo flore per humum ſparſum. J. B. II. p. 18.

Chamæciſtus VI. CLUS. *Hiſt.* I. p. 75. *Icon.* licet nemo recenſeat.

In Monte *Badenſi*, *Hamburgenſi* raram CLUSIUS; inveni locis aridis ſoli expoſitis, in montibus, *Badenſibus* thermis, *Medlingenſi* Templo, *Rodaunenſi* Arci, imminentibus; ad hæc in *Türken-Schantz* & alibi.

Calyx membranaceus, tranſparens, amplus, venoſus ut in Ciſto *Helianthemo*, & flos flavedinis herbaceæ, eiusdem fere ac in illo magnitudinis; capſula *Helianthemo* par, triquetra trivalvis manifeſte ſex locularis, ſemine fuſco.

Obſervatio. Adiecit ſuis ſpeciebus LINNAEUS ſequentem notam, *corolla calyce vix maior eſt.* Noſtrarum regionum Fumanæ duplo maiorem

rem habent in loco natali, & nulli Auſtrio Ciſto maior floris cum *Helianthemo* convenientia quam huic.

3.) *Ciſtus Canus.*
Ciſtus exſtipulatus foliis oppoſitis, incanis, nudis.
Chamæciſtus II. CLUS. p. 741. *Icon.*
Chamæciſtus foliis Myrti minoris incanis. C. B. P.

In tota catena montium a *Kaltenberg* ad alpes, in monte *Hamburgenſi* CLUSIUS. Ego in *Badenſi*, etiam *Rodaunenſi* monte & *Medlingenſi* legi.

Obſervatio. Locis aridis, montoſis, natalibus, utraque longe petiolati elliptici folii facies incana eſt, inferior tamen magis; quæ incana tantum a plurimis perhibetur. Caules ſuperius rubentes longe nudi, foliis cinguntur inferius duobus, quatuor, ſex, oppoſitis. Calyx ut in *Helianthemo* purpuraſcens venoſus, ſed magis incanus. Flores tres, quatuor. Omnia ſubincana ſunt.

4.) *Ciſtus alpeſtris* * TAB. VI. F. I.
Ciſtus ſuffruticoſus, procumbens, exſtipulatus, foliis oppoſitis ciliatis, calycibus lævibus, quia nervos non habent adeo elevatos ut in *Helianthemo.*

Creſcit ubique in alpibus; hoc nihil frequentius in *Baxrigel-Kuplanken-Saugrund-Schneberg*, in *Geſletz alpen-Breyn*, in alpe *Breynina*, *grün Schack*, etiam in *Etſchero.*

Radix lignoſa, nigra, parum fibroſa, multos emittit caules ſuffruticoſos, humi aliorum more ſtratos, quorum ex radice principium nigreſcat, huic continua recens purpuraſcat pars, annulis utrobique nigris cincta & longe nuda.

Inde *Cauliculi* duo, tresve, rarius unus, ſimplex, absque veſtigio ſubnaſcentium ex denſis foliolis roſularum, longius procumbendo diffunduntur, aut etiam ſurſum, eriguntur, ſtatim rubentes, dein virides, hirſuti.

Iam *Folia* hos inveſtiunt, quandoque ovata, cauli appreſſa, ut petioli longitudo non viſatur, quandoque longius petiolata, magis minusve hirta, pilis & in marginibus & in nervo longioribus obſita, minoribus utraque facie conſpicuis, quandoque tamen etiam laurina glabriora ſunt, & ſolum margine ciliata, admodum enim variant; omnia ſemper canaliculata, nervo depreſſo & transparente, folio non venoſo, roſularum longius petiolata conſtanter, & oblonga.

Stipulæ

Stipulæ æternum nullæ, nec harum in ramis veſtigium, ni exſiccatos præcedentium annorum petiolos ſtipulas velis. Supremi cauliculi rarius unum ſolum proferunt florem ſinguli, ſæpius plures emittunt pedunculos 2. 3. 4. bractea plerumque inſtructos hirſuta.

Calyx totus incanus, cute, ſæpe viridibus, ſæpe etiam rubentibus lineis percurſa: folia tria maiora, ampla quidem hæc, duo minima linearia; foliorum maiorum alternum latus extenuatum, glabrum, quaſi flava tenuiore membrana non piloſa factum.

Flos ipſe ſulphureus eſt, marceſcens abunde aurantius.

Petala rotunda, cava, crenulato quaſi margine.

Obſervatio I. Flores racemoſi in definitionem allegari non poſſunt, cum in omnibus noſtris Ciſtis, excepto *Fumana*, ſic ſe habeant.

Obſervatio II. Adeo variare hic Ciſtus ſolet, ut modo maxime hirſutus & pilis confertus brevibus & oblongis, modo totus glaber, modo foliis non adeo craſſis, modo laurinis margine tantum ciliatis deprehendatur, ut ſi ex varietatibus ſpecies concinnare velis, in ſex facile diſtrahere poſſis; nec eſt ſatis diſtinctus ſequens.

****) *Ciſtus Seguieri.* *

Ciſtus exſtipulatus, foliis caulinis inferioribus ovatis oppoſitis revolutis, ſuperioribus expanſis.

Helianthemum alpinum ſerpilli folio nigricante, & hirſuto. SEGUIER. *Plant. Veron. Suppl.* p. 195. T. VI. F. 2. Icon admirabilis, deſcriptio itidem bona, ut addi vix quid poſſit.

Legi in coſtis ſummi cacuminis *Schneberg*, & iam a 6. annis in hortulo incolumem plantam alo. Invenio in notis, LINNAEO non ſcriptam eſſe, nec in ſpeciebus, nec in Centuriis, in novo plantarum ſyſtemate ſynonima non adſunt, & præ obſcuritate nihil definire poſſum, tamen diſtinctiſſima eſt planta; vide Iconem SEGUIERI. An ab hoc diſtinctus Ciſtus, quem iam olim nomine alpeſtris in adverſariis notaveram? vix perſuadeor.

ORDO

113

ORDO III.
MULTISILIQUARUM.

CHARACTER. Multiſtamina, multiſiliquæ; pauciſſimis exceptis, ut Iſopyro, Clematide *recta* &c. quas plantas ſeparare vetat natura.

SILICULIS NON DEHISCENTIBUS LIBERIS.

THALICTRUM.

CHARACTER. Calyx nullus. Petala quatuor caduca. Siliquæ monoſpermæ nudæ.

Obſervatio. Error eſt typographicus in *Syſtemate Naturæ Halæ Magdeburgicæ* edito, dum Thalictro adſcribuntur petala quinque.

FOLIIS MAGIS LANCEOLATIS.

1.) *Thalictrum.* BAUHINI.
Thalictrum foliis anguſtiſſimis æque latis integerrimis.
Thalictrum caule folioſo, foliis anguſtiſſimis non dentatis HALL. *Helv.* 307.
Thalictrum anguſtiſſimo folio C. B. *prod.* 146. Icon. bona. TABERN. eadem.
Thalictrum pratenſe anguſtiſſimo folio. C. H. Baſ. 95. I. R. H. BOERH.

In valle *Breynina* KRAMER, & ibi ego collegi.

In notis invenio convenire deſcriptioni C. B. Non crevit in hortulum delata.

*) *Thalictrum Anguſtiſſimum* *
Thalictrum foliis anguſtis lanceolatis, ultimo raro dentato.
Thalictrum foliis lanceolato-linearibus integerrimis . . . . HALL. *Helv.* 308.

In locis cæduis *Brigittau.*

Caulis anguloſus ſub umbellis florum longe nudus, plerumque ramoſus, aliquando & racemo ſimplici terminatus, ut definitio ALPINI Thalictri illi ex aſſe conveniat.

Folia etiam pinnis duplicato pinnata, lanceolata, primis pinnis ſæpe bilobis, ultimis ſemper trilobis, medio folio uno alterove dente inciſo.

Panicula multiplex erecta.

Flos luteus, odorus, ut ſequentis.

Medium videtur inter primum & tertium. Malim tamen varietatem ſecundi dicere.

3.) *Thalictrum flavum.*
Thalictrum foliis longis rugoſis & aſperis.
Thalictrum pratenſe maximum Monſpelienſe: aſperioribus & rugoſis foliis. RAII *Syll. exter.* p. 245. bonum nomen.
Thalictrum maius foliis rugoſis trifidis. MORIS. Icon *umb.* T. 12. commoda, foliis tamen non rugoſa.
an Thalictri L. *Spec.* 10?

In inſulis *Danubialibus* inter pontes, & alibi.

Caulis ſulcatus anguloſus.

Folia duplicato pinnata, ut in præcedentibus, lanceolata, ſed magis elliptica, etiam minora, non adeo longa, magis rugoſa ſulcata.

Panicula multiplex erecta.

Flos odorus & ſtamina albentia antheris luteis, calyce ſubalbido maturo. Flos non cernuus

Stam. ad 17.	piſtilla ſæpe 7.	in noſtris.
24.	10 - 16.	LIN.
70. 90.	- - -	SCOP.

ad inſignes has naturæ aberrationes, ſi demum veræ, merito non attendit HALLERUS.

Obſervatio I. Hoc Thalictrum inter omnia, quæ novi, maxime fœtet, fœtent vero & alia.

Obſervatio II. Thalictra Characteribus ſpecificis minime diſcriminata ſunt: ex ſemine differentia nulla ſumi poteſt, in noſtris omnia eadem ſunt, ſi *aquilegifolium* excipias; caulis folioſus ſulcatus, panicula multiplex erecta non diſtinguunt; ex ſolis foliis præcipue deſumenda differentia eſt.

Obſervatio III. Nullam hucuſque figuram vidi, quæ hoc Thalictrum recte exprimeret, excepta illa MORISONI, quæ tolerabilis eſt. Tha-

Thalictrum magnum DODONAEI nulla in re huic convenit, quam in panicula. Caulis rotundus omnino malus, ſtipulæ rameæ non veræ.

FOLIIS RETUSIS MAGIS.

3.) *Thalictrum aquilegifolium* *

Thalictrum fructibus triangularibus, pedicellatis, pendulis.

Thalictrum maius florum ſtaminibus purpuraſcentibus. C. B. *pin.* 337. apposite.

Thalictrum alpinum. SCHW. p. 204.

Thalictrum IV. CLUS. l. c.

II. Varietates.

Thalictrum III. CLUS. *Hiſt.* p. 234.

Thalictrum aquilegiæ foliis, florum ſtaminibus albis. I. R. H. TILL.

In *Gans*, *Schneberg* aſcenſu, etiam omnibus aliis alpibus, locis ſylvoſis frequens. Nuper in luco retro *Reichenau.*

Folio aquilegiæ, definitione, floribus umbellatis denſiſſimis, vel luteis, ſiliquis triangularibus, quarto angulo depreſſiore, ſiliquis ex pedicellis pendulis, facile diſtinguitur & cognoſcitur. Adhæc corolla exalbida, ſtamina violacea, antheræ flavæ.

Stamina ad	56. 58.	piſtilla	7.	8.	10.	in	MEIS.
	60.	.	.	.	16.	in	LIN.
	70.	.	.	.		in	SCOP.

4.) *Thalictrum minus.*

Thalictrum caule glabro, panicula reclinata, floribus cernuis.

Thalictrum foliis latis ſubrotunde tridentatis, caule nudo laxe paniculato HALL. *Helv.* 308 *bene.*

Thalictrum minus. DOD. *pempt.* 58. *bene.*

Ruta pratenſis minor. TAB. p. 55.

Thalictrum minus. C. B. RAI. TOUR. SCHEUCHZER.

In monte *Mödling* & aliis montibus.

Caulis flexuoſus; rami ad exortum ex caule atrovirente linea notati, ut & primi petioli.

Folia ſubrotunda, tridentata, glauca utrinque; inferne tamen magis cinerea, venis pellucidis: folia ſexpartita habet LINNAEUS, quod & alii aſſumpſere, non facile ullus invenit, aut plantam ex his determinat.

Flos cernuus.

Corolla rubens.

Stamina herbacea ſunt, antheris ex viridi flaveſcentibus.

Stamina	18.	piſtilla	3.
	20.	. .	4.
			5. etiam 8 hinc inde vidi.

Obſervatio. Inter noſtratia Thalictra, excepto *aquilegifolio*, quod in tantam altitudinem excreſcere non ſolet, minimum eſt.

*) *Thalictrum Maius* * *
Thalictrum caule ſtriato, panicula patenti erecta, floribus cernuis.
Thalictrum LINNAEI quod?

In Rupibus rarius.

Thalictrum hoc cum præcedenti multam ſimilitudinem habet foliorum, in pluribus tamen diverſum eſt; & caulis in hoc longe magis rectus, etiam elatus Thalictri flavi more, evidentius ſtriatus minus glaber, aut nitidus, maiorem vim foliorum habet, quod longe minori intervallo ramorum vaginæ caulem complectantur, & rami ex una vagina perpetuo terni, qui in priori ſolitarius ſit, & hi ex rotundo ſtriati, angulosi, herbacei, dum in priori complanatus, digonus, & interiori facie ſulco excavato exaratus, & glaber & ſplendens, & durus magis invenitur; ſed & glabriores & nitidiores ſunt in præcedente pedunculi omnes, ut & petioli, qui adhuc ſua baſi magis incraſſati, in noſtra omnia ſtriata ſunt, fuſca magis, ſtriis eminentibus, quandoque tota longitudine coloratis.

Foliorum figura eadem fere ac priori, ſed minora, facie nigriora, dorſo magis cinerea, venis pellucidis.

Flos cernuus.

Corolla colorata, antheræ flavæ, ſtamina rubentia.

SPI-

SPIRAEA.

CHARACTER. Calyx quinquefidus. Petala quinque. Capſula polyſperma L. monoſperma SCOPOLI.

Obſervatio. Recte obſervaverat HALLERUS occaſione huius generis, ſolum ſexum genera tota charactere naturali coniuncta non dividere, ut petala quinque vel ſeptem non dividunt; hinc & Filipendulam & Ulmariam, Aruncum, ſeparari non poſſe: nec minus vere notavit SCOPOLI, in hoc genere LINNAEUM ſenſim ad naturalia genera redire.

1.) *Spiraea aruncus.*
Spiraea ſexu diſtincta foliis æqualibus. HALL. *Helv.* p. 306. ſub nomine Filipendulæ.
Aruncus L. CLIFF.
Barba capræ CAM. *Hort.* Icon. IX. bona.

In Sylvis Mauerbacenſibus, & aliis.

2.) *Spiraea ulmaria.*
Spiraea foliis ex ovalibus acutis, extremo trilobato, minimis pinnulis intermixtis. HALL. *Helv. Spec.* 2. p. 306.
Regina prati. DOD.
Ulmaria CLUSII. RAII. I. B. I. R. H. BLAKW. T. 465.

In pratis uliginoſis frequens.

Foliorum pinnulæ ſerratæ, & reflexæ, caulem amplexantur: in petiolis ſulcatis ſulco rubente maiores minoribus intermixtæ ſunt.

Flos odorus.

Calyx herbaceus, reflexus.

Petala alba plura reflexa.

3.) *Spiraea filipendula* Offic.
Spiraea foliis pinnatis, foliis uniformibus ſerratis, caule herbaceo, floribus cymoſis.
Filipendula foliis anguſtis, extremo trilobato, minimis pinnulis intermixtis HALL. *Helv.* 307. *Spec.* 3.
Filipendula omnium pene. BLAKW. T. 467.
Oenanthe Filipendula LOB.

Ubique in pratis, etiam *Schönbrun*, herbidis locis *Gatterholz* &c.

Flos odorus, petala maculis ſanguineis picta, patentia, ſæpiſſime ſex.

SILICULIS NON DEHISCENTIBUS RECEPTACULO COMMUNI EXCEPTIS.

ADONIS.

CHARACTER. Calyx quinquefolius. Petala octo ad 12. 13. nitida. Receptaculum oblongum ſpicatum. Semina anguloſa.

1.) *Adonis Helleborus.*

Adonis perennis petalis plus octo.
Pſeudo-Helleborus. MATH.
Buphthalmum. DOD. *pempt.* 261. *bene.*
Buphthalmum. DOD. Pſeudo-Helleborus niger. CLUS. *Hiſt.* I. p. 333. Icon.
Helleborus niger ferulaceus. LOB. Icon. p. 784.
Helleborus Hippocratis. TAB. Icon. 721.

Copioſe in monte *Badenſi* vidi, ſupra *Petersdorff*, etiam circa *Leytapontum* KRAM.

Calyx atropurpureus, lanuginoſus.

Flos ampliſſimus, aureus, maculis albis ſæpe reſperſus.

Petala duodecim, tredecim, etiam plura, quandoque eroſa, ungue macula violacea notato.

Antheræ flavæ.

2.) *Adonis annua.*

Adonis annua octopetala. HALL. *Helv.* 320.
I. Adonis flore pallido. C. B. Baſil. 53. CAM. optime.
II. Adonis hortenſis flore minore atrorubente. C. B. *pin.* 178.

Prior hinc inde inter ſegetes, poſterior in hortis viſitur.
Diſtinctio facilis a priore. Antheræ cæruleſcentes, Flos flammeus, petalis macula atra notatis.

RANUN-

RANUNCULUS.

CHARACTER essentialis, in unguis petali fovea vel tuberculo. Adde Calycem quinquephyllum, Petala quinque, plura.

FOLIIS DISSECTIS.

1.) *Ranunculus sceleratus.*
Ranunculus fructu oblongo impatiente,
Ranunculus fructu oblongo, foliis triplicibus carnosis.
Ranunculus foliis inferioribus palmatis, summis digitatis, fructu oblongo L.
Apium aquaticum, TRAGI.
Ranunculus sardonius. GESNER.
Ranunculus I. CAM. *Epit*, Icon non bona, folia superiora serrata, summa trifida facit.
Ranunculus palustris rotundiore folio LOB. Icon. p. 669. bona.
Ranunculus Sylv. I. DOD. *pempt.* 423. Icon bona.
Ranunculus palustris apii folio lævis. C. B. bona descriptio.

Abundat Vienna rivulo, in fossis suburbanis *Widen*, *Leopoldstadt*.

Caulis tener, cavus, spongiosus.

Folia inferiora longe petiolata, triloba, caulina in initio adhuc triloba, dein simplicia, trifida, suprema integra.

Calyx reflexus.

Flos ex luteo pallens.

Fructus oblongus, ovatus, æqualis, glaber, impatiens attactus.

Observatio. Folia inferiora palmata, superiora digitata, non satis distinguunt, habent enim etiam hæc alii ranunculi plurimi.

2.) *Ranunculus Sardous* * *
Ranunculus foliis radicalibus apii trilobis, fructu rotundo.
Ranunculus palustris apii folio, lanuginosus. C. B. *pin.* 180.
Ranunculus II. species, vel Sardous. CORDI *Hist.* fol. 119.
Ranunculus secundus: CAMER. *epit.* 381. Icon.
Ranunculus secundus. C. B. in MATHIOL. fol. 458.

Abundat tota Austria.

Observatio I. A Ranunculo *scelerato* differre lanugine, pluribus foliorum incisuris, iam C. B. monuerat; hæ differentiæ LINNAEUM non movere, debuissent tamen circumspectiorem reddere: fructus, qui in priori

priori oblongus, tactus impatiens, elasticus diffilit, in hoc rotundus, feminibus compreffis, fimpliciter apice acutis, in capitulum collectis vifitur. Calyces lanuginofi, colorati, reflexi, flos parvus, gummeo nitore fplendens, exiguo ungue maculatus.

Obfervatio II. Semina in plerisque ranunculis apicem habent reflexum, femen in noftro *Sardoo* habet apicem furfum fpectantem; quæ nota præter alias hunc fatis ab aliis feparat.

3.) Ranunculus *auricomus.*

Ranunculus foliis radicalibus reniformibus, longe petiolatis, caulinis digitatis, feffilibus.

Ranunculus nemorofus f. fylvaticus, folio fubrotundo. C. B. p. 178.

Ranunculus I. fylv. DALECHAMP.

Ranunculus auricomus DOD. Icon.

Ranunculus aconitifolius folio rotundo ad radicem præftolante. Fl. Pruff. LOESEL. Icon. p. 225. bona, & nomen commodum.

Ubique in Sylvis.

Folia radicalia reniformia, fæpiffime crenata, unum, duo, licet quandoque etiam uno eodemque petiolo 5. 6. alia nitantur, diverfæ figuræ, quale fpecimen anno 1761. in fylvula Dornbach collegi; caulina digitata, non linearia, fed vel ferrata, vel integra verticilli in modum cauli circumpofita, qua nota facile diftingui poteft; adhæc mitis totus & herbaceus eft, ut in experimento poft HALLERUM inveni.

Caulis cavus debilis, fuperius brachiatus, geniculatus, plerumque proftratus.

Flos pro altitudine plantæ exiguus, flavus, calycis foliola haud multum fuperans.

Semen fpeciale nihil habet.

4.) *Ranunculus aconitifolius.*

Ranunculus foliis omnibus quinatis lanceolatis, incifo-ferratis L.

Ranunculus montanus IV. CLUSII. *Hift* I. p. 236. Icon bona.

Ranunculus montanus aconiti folio albus, flore maiore. C. B. RAI. TOUR.

Ranunculus IV. CAMER. *Epit.* Icon. p. 383. non adeo bona, caule ad exortum capillato, quod non invenio.

Ranunculus flore albo. DOD. *pempt.* Icon. p. 426. bona.

In acclivi montis Wexel, Schneberg & aliorum fylvofis locis CLUSIUS, KRAMER. In fubalpinis fylvis ubique abunde ego reperi.

Caulis

Caulis altus ramoſus glaberrimus.

Folia craſſa aconiti, lobis maioribus.

Calyx factus foliolis quinque minimis, margine purpureo colore perfuſis, coloratis, albidis, deciduis.

Petala floris quinque, ovata, nivea, antheræ flavæ.

Semen in capitulo ſedens ventricoſum uncinatum.

5.) *Ranunculus Illyricus* * *

Ranunculus foliis digitato-tripartitis, laciniis lanceolatis, integerrimis, calyce reflexo.

Ranunculus grumoſa radice IV. CLUS. *Hiſt.* I. p. 240. Icon commoda.

Ranunculus lanuginoſus anguſtifolius, grumoſa radice maior, & minor. C. B. *pin.*

Ranunculus Illyricus TAB. p. III. Icon inelegans.

Ranunculus Illyricus radicibus bulboſis foliis oblongis. I. B. III. p. 863.

In ea montis *Hamburgenſis* parte, quæ occaſum ſpectat, CLUSIUS, eodem loco primo inveni, ut etiam candidis CLUSII cineribus laudem debeamus. Dein & in ea montis *Hamburgenſis* parte, quæ orientem ſpectat copioſius, tum in illa, quæ Septentrionem, ſatis frequentem vidi, nuſpiam alibi terra Auſtria.

Caulis pedem & ultra altus, lanuginoſus.

Folia albo villo obducta, ſericea.

Calyx villoſus præ lanugine alba incanus.

Flos inter omnes ranunculos, quos vidi, maxime ſpecioſus, ſulphureus, purus.

6.) *Ranunculus rutæfolius.*

Ranunculus foliis ſupradecompoſitis caule ſimpliciſſimo unifolio, radice tuberoſa. L.

Ranunculus rutaceo folio flore ſuave rubente. C. B. *pin.* 181.

Ranunculus præcox I. Rutæ folio. CLUS. *Hiſt.* I. p. 232.

In inferioribus *Schneberg* iugis, & vicinis montibus CLUSIUS, in *Schneberg* KRAMER.

7.) *Ranunculus alpeſtris.*

Ranunculus foliis ſubrotundis ſplendentibus ſemitrifidis, petalis cordatis albis.

Ranunculus alpinus humilis albus folio ſubrotundo. SEGUIER *Ver.* I. p. 489. T. 12. F. 1. exquiſita icon.

Ranunculi montani I. *Species* I. & II. CLUS. *Hiſt.* p. I. p. 234.

Ranunculus foliis radicalibus subcordatis obtusis tripartitis, lobis trilobatis, caulino lanceolato integerrimo, caule unifloro L. *Spec.* 22. nomen quodammodo bonum.

In *Schneberg*, *Breyn alpen*, *Grün-Schack*, & aliis in alpibus.

Folia longe petiolata, viride splendentia.

Calycis foliola ex albo viridia, floris petala nivea, cordata, ut bene figura expressit SEGUIERUS, iam etiam indicavit CLUSIUS.

Observatio I. Species prima, ut & altera CLUSII una eademque planta sunt, consentit SEGUIERUS & possem demonstrative evincere.

Observatio II. Quandoque caulis aphyllus est, ut HALLERUS monuit, quandoque duobus foliolis lanceolatis instructus, ut CLUSIUS edixit; sæpe etiam biflorus est, ut malæ *aphyllos*, *uniflori*, definitiones.

8.) *Ranunculus bulbosus.*

Ranunculus calicibus retroflexis, radice simplici-globosa.
Ranunculus pratensis radice verticilli modo rotunda. C. B. *pin.*
Ranunculus bulbosus. LOB. Icon.
Ranunculus tuberosus. DOD. *pempt.* Icon. p. 428.
Ranunculus minor. TAB. Icon. p. 108.

Ubique in pascuis, speciatim illis *Döbling*, *Rodaun*,

Cognoscitur napo.

9.) *Ranunculus Repens.*

Ranunculus calycibus patulis stolonibus repentibus.
Ranunculus foliis ternatis foliolis petiolatis trifidis, medio productiore, caule multifloro. L.
Ranunculus pratensis repens hirsutus. C. B. *bene.*
Ranunculus hortensis I. DOD. *pempt.* 422. Icon bona.

In pratis ubique, in illo *Simmering*, *Döbling* &c.

Ex dura, licet rara hirsutie caulis subasper, folia longa petiolata petiolis ad radicem violaceis, longitudine linea cava exaratis, stolonibus repentibus absque excavatione rotundis, coloratis.

Observatio. In hortis cultus non hirsutus, in pratis hirsutus, etiam calycibus summe revolutis.

10.) *Ranunculus Napellifolius.*

Ranunculus calycibus patulis, pedunculis teretibus, foliis tripartito-multifidis, summis linearibus. L.

Ranun-

Ranunculus pratensis erectus acris. C. B.
Ranunculus sylvestris. TAB. p. 107. Icon optima. Alia synonima ob incertitudinem non addo.

In pratis riguis frequentissimus, etiam locis sylvosis *Dornbach*, *Baden*, *Simmeringer-Wald;* vidi in *Millersdorff*, *Sollenau*, *Baden;* etiam subalpina inhabitat prata, & summa alpium pascua.

Radix ex tubere multum fibrosa caulem foliosum erectum ramosum multiflorum exerit.

Folia longissimis pediculis quandoque manifestius, quandoque obscurius sulcatis innixa, napelliformia, inferne dilutius herbacea, quandoque in alpibus leni pube subincana, quale specimen servo, superne saturatius viridia, macula ferruginea ab insertione pediculi incipiente per multam latitudinem divisionum foliorum dispersa in plurimis.

Caulis inferne aliquando maculatus, sæpe aphyllos, in sylvis uno longe pedicellato folio semper in medio instructus, aliis locis inventus, superioribus sessilibus, trifidis, raro amplius laciniatis, plus minusve lanuginosus; erectus, cineraceus, dum glaber, est polyanthemos, unde multi Botanici polyanthemum vocant, quem acrem dixit LINNAEUS.

Sed an revera distinguuntur Ranunculus *acris* & *polyanthemos* LINNAEI? Adhæc nostrum *lanuginosi* varietatem, ut vult *Cl.* HALLERUS, non persuadeor. En nostræ variantia folia in TAB. IV. F. I. I.

II.) Ranunculus *Breyninus* * * TAB. IV. F. 2.
Ranunculus alpinus receptaculo lanuginoso.

Crescit in *Schneleiten-Breyn alpen.*

Hic ex summo capite plura, quam alii ranunculi alpini solent, folia promit, ex viridi nigricantia, subtus maxime hirsuta, profundissime, & magis semper quam in sequenti tripartita, lobis irregularibus, media lacinia medii lobi minus triangulari, aut tridentata: lobi laterales non adeo profunde bifidi, & hi iterum varie secti, margine hirsuto in omnibus, atropurpureo in plurimis.

Pediculi atropurpurei, canaliculati, hirsuti.

Caulis raro rectus, plerumque quasi decussatus, eadem hirsutie obsitus, non altus, folio vel nullo instructus, quale specimen ex alpibus attuli, vel ad decussationis eminentes gibbositates sessili, uno alterove, alte trifido, quandoque quinquefido, angustiori.

Calyx hirſutus foliolis coloratis concavis deciduis.

Flos ſplendens gummeo nitore, ungue multum maculato.

Fructus capitatus.

Semen glabrum uncinatum ranunculi, receptaculo lanuginoſo, quod in aliis non obſervo.

Habitus hirſutus. Eſt inter alpinos poſt alpeſtrem fere minimus, in hortos tamen translatus ſtatura augetur.

12.) *Ranunculus nivalis.*

I. Ranunculus ſubhirſutus caule ſubunifloro foliis radicalibus palmatis caulinis multipartitis ſeſſilibus.

Ranunculus ſaxatilis magno flore. C. B. *prod.* SCHEUCHZER. *Itin.* I. p. 46. & deſinivi in alpibus ſequenti modo:

Ranunculus flore amplo Calthæ.

Ranunculi 12. *Species.* HALL. *Helv.* p. 327. deſcriptio.

II. Ranunculus caule unifloro foliis radicalibus palmatis, caulinis multipartitis ſeſſilibus *Fl.* Lapp. TAB. III. F. 2.

Ranunculus minimus alpinus luteus. I. B. III. p. 845. Icon non incommoda interior, quoad radicem optima. Deſcriptio mala.

AN? Ranunculus tenuifolius montanus luteus. I. B. III. p. 416. TAB. F. 6. videtur illum coniungere priori.

Hoc nihil copioſius in ſylvis ſubalpinis, alpinis, locis alpium udis ſub pinu primo vere, in itinere *Schneberg*, in itinere *Breyn;* en veram utriusque deſcriptionem: primi icon TAB. IV. F. 3. Secundi TAB. IV. F. 4.

I. *Radix* tuberoſa craſſa, quaſi napulis teretibus ad ſe invicem compactis conſtans, oblongis carnoſis fibris, non multum ramoſis, profunde demerſis componitur, præcedentium annorum exſuccæ foliorum vaginæ caput circumſtant, dum petiolus unus, duo, plures, longi canaliculati folia gerunt ſuperne profundius, inferne dilucidius viridia, frequentius ſubhirſuta, quam glabra, craſſiuſcula. Sunt hæc palmata, evidentius trifida, lobis ſeſſilibus, medius triangularis alte ſectus, media lacinia vel ſimplici, vel tridentata, lateralibus dentibus decreſcentibus. Laterales lobi profundiſſime bifidi, ut fere velles folia radicalia eſſe quinquefida, a medio proximi etiam triangulares, ut medius ſecti, inferiores pediculum reſpicientes, profunde quandoque iterum ſecti, quaſi alati, non adeo triangulares. Variant in hac planta foliorum inciſuræ, & laciniæ, SCHEUCHZER bene.

Caulis

Caulis iam altus, iam minor, ſubhirſutus, durus, licet fiſtuloſus, ſæpius biflorus, quam uniflorus, unicum, vel duo, rarius tria habet folia: ad caulis diviſionem ſedens maximum in latas lacinias, & has in alias minores, lobi medii radicalis folii in morem, ſecatur, vicinis eodem modo, aut ſolum tridentatis; laciniæ dein ſenſim decreſcunt amplitudine, & longitudine, minimæ ſunt, ubi folium caulem non amplectitur; folium aliqua ab hoc diſtantia in ſingulo ramo aliud eſt, etiam amplexicaule, trifidum, quinquefidum, ſexfidum, octofidum, laciniis lanceolatis, maxima elliptica, aut dentata.

Calyx foliolis ovatis coloratis villoſis.

Flos unus vel duo, petala profunde lutea, ſplendentia.

Capitulum rotundum, aut ſubrotundum, compreſſum, uncinatum.

II. Omnia ſimilia habet cum hac differentia, quod radix non ſemper adeo tuberoſis aut teretibus ad ſe compactis conſtet napulis.

Caulis ſubhirſutus indiviſus, folio plerumque unico in tres, quinque lacinias ſimplices ſecto, quandoque tamen duplici, infimo longe petiolato.

Folia radicalia glabra, ut monuit HALLERUS.

Calyx, flos, ſemen, ut in priori. Sed etiam ex eadem radice ſurgebat alter minor ranunculus in uno ſpecimine.

Obſervatio I. Ranunculorum alpinorum maxima, nec ſatis diſcriminata confuſio alias omnino poſtulat definitiones. Ranunculum PLATERI definit *ſpec. 20.* caule biſloro LINNAEUS, quem unifloro *ſpec. 10.* HALLERUS; ſi in colore conſtantia, calyce floris albi villoſo HALLERUS rectius pateſeciſſet, quam omnis alius, ſed hic uſque nobis in noſtris alpibus non lectus. De Ranunculo *alpeſtri* antea monui, ut & de *pthora*, definitionum inconſtantiam. Sed de illis, qui foliis radicalibus palmatis ſunt, caulinis multipartitis, maior longe difficultas, & imprimis de *Nivali* TAB. IV. F. 3. 4. etſi uniflorus hinc inde viſatur, plerumque tamen caule biſloro eſt noſtris in alpibus, atque id primum. Secundum eſt, quod caulem glabrum faciat LINNAEUS, quem ſubhirſutum invenit HALLERUS, & conſtanter obſervo, nec ſemper ad caulem folium unum, ſed etiam ſæpe duo oppoſita, ſupremo ſimpliciori, trifido, quinquefido, latiuſculo lanceolato, inferiori in lacinias ampliores, & has dentatas ſecto, alia prius dixi.

Obſervatio II. Tabulæ III. Floræ Lapponicæ Ranunculi infeliciter admodum inciſi ſunt, cum ambitu folii ſolum circumſcripto, ut cognoſcere poſſis, ex aliis enim haud divines; in figura lineæ pro arbitrio ductæ, non venarum decurſus ramificatio expreſſa, & miſera. I. B. figura interior Ranunculi minimi alpini albi, & lutei, plus veri & veriſimilitudinis habet, radicem omnino bene.

13.) *Ranunculus echinatus.*
Ranunculus ſeminibus aculeatis, foliis ſuperioribus decompoſitis linearibus. Plurimorum.
Ranunculus arvenſis echinatus. C. B. p. 179.
Ranunculus III. Sylveſtris. DOD. *pempt.*

Inter *Hetzendorff* & *Liſing*, in arvis humidis ad viam.

Multum ramoſa & diffuſa planta flores habet omnium racunculorum noſtrarum regionum minimos. Semina complanata aculeis & magno ſtylo inſtructa.

14.) *Ranunculus aquatilis.*
Ranunculus foliis ſubmerſis capillaceis, emerſis peltatis. L.
Ranunculus foliis ſubmerſis capillaceis. L.
Ranunculus aquaticus capillaceus. C. B. *pin.*

In aquis ſtagnantibus, lacubus, ſtagnis, etiam in currente rivulo Rothenmühl.

Calycis folia reflexa colorata; flos candidus.

15.) *Ranunculus lanuginoſus.*
Ranunculus foliis tripartitis acute ſinuatis lanuginoſis.
Ranunculi 8. ſpecies. HALL. *Helv.* p. 325.
Ranunculus montanus lanuginoſus foliis ranunculi pratenſis. C. B. *prod.*
Ranunculus magnus, valde hirſutus, flore luteo. I. B. III. 417.

In Sylvis ſubalpinis ubique.

Folia lanuginoſa macula exalbida notata in alpibus.

Calycis foliola quinque, lanuginoſa, colorata, concava, lateribus magis coloratis, ſæpe reflexis, ſtria nigra ſecundum longitudinem decurrente.

Floris petala quinque profunde flava, admodum nitentia.

Semina capitata ruſa ventricoſa uncinata; LINNAEUS dicit acuta compreſſa, quod nec in immaturis, ubi ventricoſiora, nec in maturis invenio.

16) *Ranun-*

16.) *Ranunculus testiculatus.*

Ranunculus foliis filiformi - ramosis, calycibus appendiculatis LINNAEI, male pro nostris; calyces appendiculati non sunt.

Melampyrum luteum minimum. C. B. *pin.* 234.

Melampyrum perpusillum luteum. LOB. Icon.

Melampyrum luteum. TAB.

Ranunculus ceratophyllus Seminibus falcatis in spicam adactis. MOR. II. T. 28. F. 22. Sect. 4. Icon.

Habitat iuxta agrorum margines, ad *Belveder*, in vallo eiusdem Horti Regii copiosissime, ad agrorum margines *Simmering*, prato *Simmering*, vallo prati, ubi maximæ staturæ deprehenditur abundanter; & in mœnibus.

Annua planta ex radice tenui parum fibrosa sæpe solum unicum, sæpe plures profert caules, omnes aphyllos, leniter lanuginosos.

Folia sunt ex longe petiolatis in extremitate tripartita, palmata, instar cornu cervi quandoque divisa, ramosa tenuia, non tamen filiformia.

Calyx lanuginosus.

Flos flavus non nisi fulgente sole apertus petalis erectis.

Semen in sphæram, dein spicam adactum, in initio rectum, dein incurvum, læviter uncinatum, ut nonnulli vocarint falcatum, basi testiculatum, quæ nota præcedenti evidentior, cognomen testiculati potius quam falcati illi imprimit, stricte enim falcem non refert.

Observatio. Ex definitione LINNAEI nostra planta æternum ignoraretur, ex synonimis & figura MORISONII solum erui potuit, unde patet usus synonimorum, & figurarum.

17.) *Ranunculus Pthora.*

Ranunculus foliis reniformibus subtrilobis crenatis, caulino sessili, floribus lanceolatis, caule sub - bifloro L.

Pthora valdensium. LOB. *adv.* Icon.

Pthora valdensium montis Baldi CLUSII. Icon commoda, flos petalis maioribus instructus nostris speciminibus omnibus conveniens.

Pthora maior. CAM. Epitome icon. p. 825. flos omnino malus, petala tantum quatuor & incisa.

In *Schneberg*, *Schneleiten-Breyn*, alpe *Breyn*, in omnibus alpibus.

Calycis foliola colorata patentia, *floris* petala quinque profunde flava splendentia, macula ad unguem debiliori æqualia, margine rotundo: in

in HALLERIANIS flos dicitur parvus, non ſplendens; tale ſpecimen nunquam vidi.

Obſervatio I. In noſtris alpibus lecta ſpecimina pene omnia folia radicalia, ut & caulina ſecta trilobata habent, caulina quandoque ſeſſilia, quandoque pediculo nexa, floralia vero ſeſſilia lanceolata, apicibus in alpibus ſphacelatis.

Obſeruatio II. Etſi figura foliorum variare videatur, ut reniformis LINNAEO, cordato-ſubrotnnda HALLERO dicta ſit, etiam in his magis, in aliis minus ſecta, tamen primo aſpectu ab omni alio ranunculo diſtinguitur facile pthora, flos vero non ita cognoſci poteſt, nulla omnium icone hunc rite exprimente: hi quaternis pingunt petalis, quem numerum nunquam reperi; omnes depreſſis nimis ex ſiccis ſpeciminibus, ut calyx inter petala manifeſtius conſpiciatur, extenſa calycem abſcondunt in viva planta, elevata pelvim faciunt, maturiora tamen & vento agitata patula magis ſunt, plurimorum aliorum ranunculorum more ad umbilicum maculata, cæterum læte ſplendentia.

FOLIIS INDIVISIS.

18.) ***Ranunculus ficaria.***
Ranunculus calycibus triphyllis cucullatis.
Ranunculus foliis cordatis angulatis petiolatis. L. *Spec.* 9.
Chelidonia rotundifolia maior minorve. C. B. *pin.* 167.
Ficaria *Nova Plant. genera* DILL. T. V. Icon.

Habitat ad *Neugebäu* locis udis, & alibi iisdem.

Calyx coloratus cucullatus, *flos* profunde flavus, nitens, petalis oblongis, 5. 6. 8. 10.

19.) *Ranunculus lingua* *
Ranunculus foliis lanceolatis capitulo ſquammato L. *ex* HALL.
Ranunculus longifolius paluſtris maior. C. B. *pin.*
Ranunculus lanceolatus maior. TAB. Icon 48. bona.

In foſſis limoſis inundatis *Brader.*

Flos magnus nitens. *Semina* ſquammulis a ſe ſeparata, ut bene Cl HALLERUS. Folia erant non ſerrata.

ANE-

ANEMONE.

CHARACTER. Calyx nullus, ſed loco calycis aut involucrum, aut terna folia.

SEMINE ECAUDATO.

1.) *Anemone hepatica.*
Hepatica foliis trilobis integerrimis.
I. Hepatica trifolia cæruleo flore. CLUS.
II. Hepatica flore ſimplici rubro.
III. Hepatica flore ſimplici albo, etiam duplici.
Hepatica DILL. *nova plant. genera.* T. V. Icon.

Primo vere in ſylvis lapidoſis *Hiedeldorff*, *Burckersdorff*, *Dornbach*, II. III. in *Kaltenberg*, ut etiam aliis locis.

2.) *Anemone nemoroſa alba.*
Anemone caule involucrato, ſemine levi, petalis ſenis ellipticis ex HALL.
Sylvarum Ranunculus flore lacteo. CLUS. *Hiſt.* I. p. 247. Icon.
Anemone nemorum alba RAII. 624.
Ranunculus phragmites vernus albus. TOUR.
Anemonoides DILL. *nova plant. genera.* Icon T. IV. elegans

Ad margines ſylvarum *Badenſium*, *Dornbach*, aliarum.

A priori differt & foliis, quæ huic nitida, pulchre ſecta, & albo flore, minore, pulchriore, & ſemine.

3.) *Anemone nemoroſa lutea.*
Anemone caule involucrato, ſemine lævi, petalis quinis ſubrotundis *ex* HALLERO.
Sylvarum Ranunculus flore flavo. CLUS.
Anemone lute nemorum. RAII. 625.
Ranunculus phragmites luteus nemoroſus. I. B. C. B. LOB.
Ranunculus nemoroſus luteus. TAB. Icon commoda.
Anemone-Ranunculus DILL. *nova plantar. gener.* T. IV. Icon.

Supra *Petersdorff* in *Gishübel*, ſylvis aliis cum priore.

Diſcriminantur definitione & floris colore. Flos luteus ſæpe albis maculis aſperſus eſt; cæterum fere conveniunt foliis.

R 4) *Ane-*

4.) *Anemone narcissiflora.* TAB. III. F. 1. 1.

Anemone floribus umbellatis, feminibus depresso-ovalibus, nudis LIN.

Anemone multiflora semine lævi, latissimo, petalis senis ex rotundo acutis. HALL. *Helv.* 330.

I. Anemone humilior involucro simpliciori.

Ranunculus montanus hirsutus humilior Narcissi flore. C. B. *pin.* 182

Ranunculus montanus III. CLUSII. *Hist.* I. p. 235.

II. Anemone altissima involucro subdiviso laciniato. F.

Ranunculus mont. II. Species altera, CLUSII *Hist.* I. p. 235.

Ranunculus montanus hirsutus flore purpurascente, SCHEUCHZER. duobus itineribus I. & VII.

Primam Speciem & in *Schneberg* & alpe *Breynina*, ubi ex *Schneleiten* huius planities petitur, legi, minor longe est & quandoque Ranunculo *alpestri* non multo maior.

Radix crassula, brevi bifida, nigra, præcedentium annorum emarcidis petiolorum vaginis obruta, quatuor cum totidem foliis educit petiolos vaginantes.

Vaginæ ex purpura exalbidæ, admodum pilosæ in petiolum confluunt declinatum, viridem, hirsutum.

Folia trilobata lobis externis profundissime bifidis, & his ampliter trifidis, puncto exalbido in omni divisione notata, parte prona fere cæsia, supina ex nigro viridia, pilosa, ora tamen magis pilis conspicua.

Caulis plerumque unus, crassus, multa longitudine ruber, totus hirsutus, quandoque bini, plures; ad supremam caulis partem involucrum bis vel ter ternis constans laciniis, lanceolatis, simplicibus fere, ex cuius centro pedunculi duo, tres, quatuor, sustinent flores totidem candidos, nisi quod stria purpurea externa parte notentur.

Petala iam lato ortu acuminata, iam angustiori latescentia acuminantur, iam etiam fine magis obtuso, terminantur.

Antheræ ex flavo virides.

Semina plura, plana, compressa, rotunda potius vocarem, quam ovalia, & hæc ex octo exemplaribus descriptio est.

Observatio I. Figura Ranunculi montani III. CLUSII, quam a PENNAEO accepit, haud est incommoda, sed calycem habet, qui huic plantæ nullus est. Petala rotundiora non adeo mala, equidem & sic observo sæpius, aliquando etiam quinque, quæ naturaliter sex sunt, tria exteriora, tria interiora.

Obser-

Observatio II. Prima Species minor, præterquam quod omnia magis lanuginosa habeat, involucro plerumque instruitur bipartito aut tripartito simpliciori, altera maior, glabra magis, tripartito & quadripartito, alterno, laciniis reduplicato-divisis donatur.

Observatio III. Hanc stirpem inter anemonoideas flore quidem nudo, sed seminibns caudatis ordinatam errore typographi video; en etiam semen ex alpibus lectum TAB. III. F. I. Sed nec in hortulo, ubi iam ab aliquot annis læte floret pulcherrima stirps, semen caudatum protulit.

5.) *Anemone sylvestris.*
Anemone pedunculo nudo, feminibus lana involutis.
Anemone sylvestris I. CLUS. *Hist.* I. p. 244.
Anemone sylvestris alba maior, minor. C. B. *pin.* & *prod.* RUP. HALL.
Anemone IV. DOD. *pempt.* 434.
Anemone magna alba plurima parte anni florens. I. B.

Supra *Dornbach*, tum ad *Gersthoff*, & in argorum marginibus elatioribus, in colliculo *Döbling*, in sylvula *Gatterholz.*

Observatio. Locis sylvosis udis crescens planta folia longe ampliora habet, sed cognoscitur semper cæsarie lanata.

SEMINE CAUDATO.

6.) *Anemone pulsatilla.*
Anemone caule involucrato, flore nutante limbo erecto.
Pulsatilla. CAM. *Epit.* Icon bona. p. 392.
Pulsatilla folio crassiore & maiore flore. C. B. HELW. T. 8.
Pulsatilla purpureo flore. DOD. SCHWENFELD.
Pulsatilla vulgaris dilutiori flore. CLUS. *Hist.* I. p. 246.
Pulsatilla purpurea cæruleave. I. B.

Supra lapicidinam *Dornbach*, circa *Grinzing*, & alibi, montibus elatioribus *Rodaun*, *Baden.*

7.) *Anemone pratensis.*
Anemone caule involucrato, flore pendulo limbo reflexo.
Pulsatilla flore minore nigricante. C. B. HELW. puls. 66. T. 12.
Pulsatilla vulgaris saturatiore flore. CLUS. *Hist.* I. p. 246.

In *Türcken-Schanz*, circa *Dornbach*, *Grinzing*, *Kaltenberg.*

Observatio. Hæ duæ species a LINNAEO & in speciebus & in decima, eaque reformata editione novi systematis naturæ, dicuntur habere semina lanata, non caudata, an vidit?

8.) *Anemone alpina* TAB. III. F. 2.

Anemone caule involucrato feminibus pilofis caudatis.

Anemone fylveftris II. CLUS. *Hift.* I. p. 245. Icon admodum mala. An alterius plantæ? fub hac definitione cogit tamen LINNAEUS.

Anemone flore candido. THAL. p. 15.

Pulfatilla nivea alpina. SCHWENFELD.

II. Anemone alpina alba minor. C. B. *prod.* p. 94.

In Etfchero CLUSIUS, dein KRAMER. Ego ex Etfchero inter Saxa lectam exiguam habeo plantam, inveni vero & in itinere I. & altero alpium Breyninarum, pingui folo crefcentem, in afcenfu Baxrigel-Gefletz-alpen copiofiffime, etiam in faxofis Baxrigel culminibus.

Radix lignofa fere, nodofa, longa, nigra, præcedentium annorum maceratis petiolorum vaginis incompta.

Folium unicum alterumve, longo pediculo, craffo, rubro, pilofo nixum; folium hoc, dum iam flos floret, contractum inapertum, tribus petiolis fupradecompofitum, externe totum lanuginofum, interne glabrum, minoribus fegmentis conflatum quam involucrans.

Caulis etiam unus, craffus, altus, vel totus ruber, vel ex viridi variegatus, molli alba pube ut petiolus obfitus, hinc longe nudus, involucro foliofo, connato pelviformi, caulem undique amplexante, in tres vaginas fufo, cingitur.

Ipfæ vaginæ ad caulem concavæ, carnofiores, interne glabræ, externe admodum pilofæ, in tres abeunt petiolos, quorum finguli in tres alios quandoque dividuntur, atque id rarius eft. Frequentius vero vaginæ abeunt in duas alas foliofas laterales, quæ in duos finduntur petiolos foliofos, dum ex exfecto folioforum petiolorum centro enafcitur petiolus verus longior, in tres alios foliofos divifus.

Folia omnia fupradecompofita vocat LINNAEUS, carnofa, interne glabra, externe pilofa, margine ut & petiolis rubra, extremis foliolorum apicibus fafciculo pilorum obfitis.

Caulis coronæ foliorum fuperpofitus eiusdem coloris, tamen ad florem fæpe ex rubro cærulefcens.

Petala plerumque fex, quandoque plura, iam tota nivea, iam facie nivea, dorfo ex rubro cærulefcentia, iam etiam flavefcentia tota (color enim variare folet, ut huic non tantum credi debeat) externe femper lanuginofa, interne glabra.

Germina

Germina plurima.

Semina ipſa ex ovatis utrimque acuminata, multum piloſa. Et hæc quidem deſcriptio ex decem exemplaribus ſimilibus in *Baxrigel-Geſletz alpen* erutis, concinnata eſt. Sed quomodo differt, quam ab hac alpina ſeparat *Cl.* HALLERUS

Pulſatilla involucro piloſo nitido LINNAEI? *Lapp.* N. 223.

Pulſatilla apii folio vernalis flore maiore carneo. RUDB. *Lapp.* 99. colori non credendum.

Eſt Pulſatilla apii folio vernalis flore maiore & minore C. B. *prod.* 94. licet deſcriptio maioris incompleta, de minori vero bene notet, aprili foliis plerumque carere plantam. Etiam floret in ventilabrum adhuc convolutis iisdem; ſed quid eſt

Anemone alpina alba maior? C. B. *prod.* p. 94. quam pariter BURSERUS in Auſtria collegit, plantam involucratam non facit BAUHINUS, & videtur tamen eſſe Anemone.

Obſervatio I. Tantum unam alpinam LINNAEUS facit, dum tres alpium incolas recenſet HALLERUS: an ſunt diſtinctæ? octava HALLERI ſpecies icone adeo eleganti inciſa TAB. VI. p. 333. ſub nomine *pulſatillæ luteæ apii hortenſis folio* C. B. nec LINNAEO in ſuecicis, nec nobis in auſtriacis alpibus hucuſque viſa, diſtinctiſſima eſt involucro pulſatillæ cum his foliis radicalibus. Speciem vero 5. HALLERI & 6. EIUSDEM & 9. non adeo diſtinctas habeo, & videntur eſſe noſtræ.

Obſervatio II. Nullum ſpecimen figuræ CLUSIANAE conveniens hucuſque vidi, & nimis diſtincti ſunt petioli longe teretes, & folia, quæ explicata picta, nimis anguſta, plantæ noſtræ non conveniunt. In noſtris omnibus in alpibus lectis margine conniventi plicata viſuntur, & radicalia non tot invenio in florente, quæ deciduo flore ſeſe ſolum explicant, ut figura HALLERIANA bene habet: quare etiam iam deciduis petalis explicans ſeſe caulis involucrum cum ſemine, quod nemo bene habet, pingi curavi TAB. III. F. 2.

CLEMATIS.

CHARACTER. Calyx nullus. Petala quatuor. Semina arista pilosa.

1.) *Clematis vitalba.*
Clematis scandens foliis longe petiolatis pinnatis integris aut dentatis.
I. Foliis omnibus dentatis.
Vitalba. DOD. *pempt.* bene.
Atragene Theophras. CLUS.
Clematis latifolia dentata. I. B. II. p. 125.
II. Foliis integris.
Clematis III. MATTH. CAM. *epit.*
Vitis nigra II. TAB.

Ubique ad sepes sylvulæ *Simmering*, *Inzersdorff*, ascensu *Kaltenberg* & alibi etiam in montibus apricis, ut illo *Mödlingensi*.

Observatio I. In Horto Cliffortiano definiverat plantam LINNAEUS *foliis pinnatis, foliolis cordatis, inæqualiter inciso-serratis*, ut uni tantum conveniret varietati; in speciebus duplicem complexus varietatem dixit *foliis pinnatis, foliolis cordatis scandentibus;* novissime vero in *novo Systemate Naturæ*, quasi etiam hanc exosus definitionem, vocat *foliis pinnatis, foliolis cordatis integris scandentibus:* estne *vitalba* Horti Cliffortiani *vitalba* novi systematis Naturæ?

Observatio II: Folia non magis cordata in hac invenio, quam in recta, ubi ovato-lanceolata a LINNAEO dicuntur, ut inde ambæ non exacte definiantur. An non folia scandentia, flos albidus odorus petalis deciduis, semen ipsum, evidentioris discriminis notas suppeditant?

2.) *Clematis recta.*
Clematis foliis longe petiolatis integris caule erecto.
Flammula. CLUS. *Hist.* I. p. 124. CAM. *Epit.* 698.
Flammula altera DODON. *pempt.* 406.
Flammula recta. C. B. *pin.* 300.
Clematis foliis pinnatis, foliolis ovato lanceolatis integerrimis, caule erecto LINN. *Spec.* 8. non bene.

In sylvula *Gatterholz*, *Neugebau*, insulis *Danubialibus*.

Folia non adeo in hac, quam in sequenti, integerrima omnia.

A prima

A prima diſtinguitur habitu recto, ab omnibus, foliis ſubtus glaucis, & ſeminibus ſolum duobus ex orbiculis ariſtam plumoſam habentibus. An proprium hæc genus non poſtulat?

3.) *Clematis nutans.*
Clematis foliis ſeſſilibus integris, caule erecto.
Clematis foliis ſimplicibus ovato-lanceolatis. LINNAEI *Spec.* 9.
Clematis cærulea pannonica. CLUSII *Hiſt.* I. p. 123.
Clematis cærulea recta. C. B. *pin.*

Admodum rara, haud adeo obvia: invenit KRAMERUS in prato udo *Döblingenſi*. Ego ex horto *Belveder* in meum hortulum tranſtuli

Folia bina ſemper ex adverſo, raro tria, licet & ſimile ſpecimen ſervem, ſeſſilia.

Petala quatuor ampla, apice reflexo, ſemipatentia, cæruleſcentia, venis nigricantibus, marginibus dilutioribus, unguibus interne argenteis, calyci colorato atraginis alpinæ ſimillima.

Stamina ex albo lutea antheris profundius coloratis; ſtamina ut & antheræ villoſa.

Obſervatio. LINNAEUS hanc *integrifoliam* vocavit, nulla a præcedenti diſtinctionis nota, quod & *recta* integrifolia ſit; quod autem florem plerumque nutantem habet, *nutantem* dicere malui.

A T R A G E N E.

CHARACTER. Calyx quatuor factus foliolis maximis. Corolla duodecim, pluribus petalis, minoribus. Semen cauda plumoſa arcuata.

1.) *Atragene clematides* TAB. V. F. 1. 2. 3. 4. 5.
Atragene ſcandens foliis duplicato-ternatis, ſerratis.
Clematis foliis cordatis crenatis, indiviſis trilobis ac ternatis. ROY. nunquam ſunt cordata, nec crenata, cæterum bene.
Anemone tubis caudatis tetrapetala pinnis latiſſimis. HALL. *Helv.* p. 332. Calycem pro corolla ſumit.
Clematis cruciata alpin. PON. apud CLUS. Icon. incommoda, deſcriptio conveniens, ſed manca.
Clematis cærulea ſerrato folio. I. B.

Creſcit in *Sauplanken-Schneberg*, in *Miſtelthall* copioſe, vidi etiam dependentem ex rupe *Breynina*.

Paulo

Paulo exactior huius plantæ ſuppeditanda deſcriptio eſt, quod aut negligentiores omnes, aut ex ſpeciminibus ſiccis mancæ, & hariolantes aliæ inveniantur. Noſtris in alpibus non vidit CLUSIUS, & in deſcriptione montis Baldi primus deſcriptionem & figuram dedit PONA, hanc admodum deficientem, illam omnino malam; quare e ſedecim fere vivis ſtirpibus ab Anno 1758 uſque 1762 hortulo meo illatis, quarum quatuor ſingulis annis læte lateque floruere, & magna florum vi onuſtæ fuere, deſcriptionem adornavi, figuram ex iuniori plantula 1760. ex *Miſtelthall-Schneberg* allata, eodem anno confici curavi, & æri incidi.

Planta itaque noſtra opportune duos fundens caules, poſtratum & humi ſerpentem unum, ſcandentem alterum, & creſcendi utrumque ſuum modum illico pateſecit, & foliorum figuram, coniugationum diſtantiam, clarius obtulit: nec deſuit ſerpentis radius, & novam generans plantam in eadem ſtirpe, (quod etiam in aliis frequenter obvenire obſervo) ſpecimen elegans, quod etiam novella folia ab adultis omnino diſtincta eſſe commonſtraret. Scandentis plantæ ope petiolorum modum, & florem F. 2. cum folio calycis F. 3. & petalo F. 4. & calyce, & petalis deciduis immaturum ſeminum conum F. 5. & ſemen maturum F. 6. ita credo exprimi curavi, ut deſiderari nihil poſſit.

Planta etiam demiſſis in terram ſarmentis ſæpe radicem figens, caudices ſub terra ſerpentes habet, qui radiculas, unde novæ demum propullulent plantæ, agant.

Radix ramoſa, fibroſa admodum, repens, ex ſummo capite caules longe ſarmentoſos, angulares, glabros, recte, ut in Clematide *vitalba*, purpureo-nigros fundit, unum, duoſve, ſingulis fere annis ſociis auctos: ſunt hi ſine fulcro ſemper proſtrati, humi ſerpentes, latas terræ plagas cooperientes, fulcrum nacti ſcandentes, etiam totos frutices minores tegentes, ramoſiſſimi varie implexi, non facile definiendæ longitudinis, cum ſingulis annis Clematidis *vitalbæ*, & facie, & habitu, & more fruticent. Caulium cortex etiam in noſtra, ut in *vitalba*, ex intorſione rimas agit, longitudinaliter finditur, & novo ſuccreſcente emoritur; eſt adhuc utrique eadem ſubſtantia, & multa in aliis ſimilitudo, quanquam enim noſtræ caules quam *vitalbæ* longe ſubtiliores ſint, tamen huic, ut illi, eadem hirſuties, eadem fere coniugationum foliorum diſtantia, idem petiolorum in cirrhos alternos incraſſandorum modus, natura,

natura, uſus, gemmarum axillarium idem ſitus, maior tamen atragini frequentia & numerus ad omnes petiolos, ſed & ad pedunculos, axillares petiolos duos, & ad caulem duos habet, qui alteri ſolum, & pro pedunculo, & pro caule, duo ſunt. Adhæc tenendum eſt, absque *gemma* una petiolum nullum deprehendi, nec absque duabus e medio harum egredientem pedunculum.

Petioli duorum pollicum leviter hirſutuli, canaliculati folia connectunt biternata, & triternata, lateralibus iterum petiolatis, extimis ex eo petiolo ortis: foliola vero hæcce plerumque ſeſſilia, quandoque exiguo petiolo nixa, quæ paria ſunt & minima, ex ellipticis alata ſerrato-inciſa, quæ imparia & longiſſima, etiam ſerrato-inciſa, ſed lanceolata magis. Scire tamen etiam iuvat quandoque minori baſi cum maiori confluere adhuc in iuventute, ut ſolum ternata aut duplicato-ternata eſſe videantur. Adhæc minora adeo profunde quandoque inciſa eſſe, ut quinque folia mentiantur. Cæterum ſunt ſuperna facie profunde, inferna dilute magis viridia, non ut in *vitalba* hirſutula.

Pedunculi longi baſi incraſſata, ex gemmis paribus egreſſis petiolis vaginantur, axillares ſæpius, terminales rarius, ſemper uniflori, ſolitarii.

Calyx quatuor, raro ſex (qualia ſpecimina ſervo, etiam ſæpius alia vidi) factus foliolis maximis, pulchre cæruleis, lanceolatis, externe villoſis, interne glabris, apice convoluto vel contorto, baſi profundius colorata, incraſſata, nervoſa.

Corolla duodecim, etiam pluribus inſtructa petalis ſpatulatis, venoſis, ſæpiſſime exalbidis, aliquando leni colore perfuſis, quæ quoniam calycis foliolis abſconderentur, nec ſtaminibus maiora eſſent, a multis negata ſunt, ita ut noſtræ plantæ corollam deeſſe hi, alii calycem deficere contenderint. Decidit Calyx, & corolla, & remanet ſolum ſemen cum cauda plumoſa in arcum flexa, & hæc ex numeroſiſſimis exemplaribus vivis deſcriptio eſt.

Eſtne iam planta noſtra

Atragene alpina LINN? Ego ſane nihil obſtare video, cum & definitioni conveniat & alpina ſit, & ipſo referente LINNAEO fruticet, ut habitus non adeo diſtinctus videatur. Ut alii male ex unius floris emarcidis petalis conjicientes ad Atragenem pertinere hanc ſtirpem, demirentur, quo potuerint pacto HALLERUS, LINNAEUSque cum Atragene *alpina* confundere,

fundere, cum habitu adeo differant, ut e CLUSIANA, HALLERIANA collata descriptione evidenter patet. An igitur nostra planta

Anemone tubis caudatis, tetrapetala, pinnis latissimis. HALLER. *Helv.* p.332? omnino licet descriptio aliquantulum recedat, quæ, quoniam ex planta ab HALLERO inventa facta non sit, ut patet legenti, ex specimine emarcido sicco facta esse videtur. Sed nonne Synonima id clare evincunt?

Cæterum totius plantæ habitus Clematidum evidentior quam Anemonum, ut primo intuitu & examine Clematidem esse, calyce incassum reclamante contendas; quare etiam, quod ego illi adieci cognomen, natura stirpis sibi vindicare videtur, nec illud aut *alpinæ* aut *austriacæ* de plantæ habitu, essentia, quidquam indigitat.

Observatio I. Ex unius floris emarcidis petalis coniiciens botanophilus ad Atragenem plantam nostram pertinere, ab atragene alpina separare non debet, cum capi non possit, quo pacto hic tanta fiducia distincti nihil videns, distinctum tamen & peremptorium iudicium ferre præsumat.

Observatio II. CLUSIUS huius plantæ descriptionem nunquam adornavit, utpote quod non vidisset, nec in sylvis, nec arvis, nec montosis sylvaticis, nec in fruticetis subalpinis Austriacis.

SILICULIS DEHISCENTIBUS.

1. Flore irregulari.

AQUILEGIA.

CHARACTER. Calyx nullus. Petala quinque, quibus quinque interposita stamina, posterioribus fulta basi clavata. Siliquæ distinctæ.

1.) *Aquilegia vulgaris.*

Aquilegia nectariis incurvis. LINN.
I. Aquilegia hortensis simplex. C. B.
II. Aquilegia hortensis multiplex flore magno. C. B.
III. Aquilegia flore roseo multiplici. C. B.
IV. Aquilegia degener virescens. C. B.
V. Aquilegia flore lanuginoso.

In sylva *Schönbrun*, in sylva *Glocknitz*, aliæ in hortis. V. in saxis subalpinis *Breyn.*

ACONI-

ACONITUM.

CHARACTER. Calyx nullus. Petala quinque inæqualia supremo galeato.

1) *Aconitum*, *Napellus*.
Aconitum foliorum laciniis linearibus superne latioribus linea exaratis.
Napellus *Offic.* STOERCK bona icon.
Napellus. MATTH. CAM. *Epit.* Icon plantæ alpestris. RIVINI flore minore T. 132. flore albo T. 134. & flore mixto T. 135. bene.
Napellus verus. LOB. iconum. p. 679.
Napellus vulgaris. CLUS. *Hist.* II. p. XCVI. bene.

In pascuis alpinis, subalpinis frequenter ad casas.

Observatio. Inveni etiam flore albo in sylva *Kleine Feuchten*, quæ est in itinere in Etscherum.

2.) *Aconitum lycoctonum*.
Aconitum foliis palmatis multifidis villosis. L.
Aconitum II. CAM. *Epit.* p. 827. bene.
Aconitum lycoctonon vulgare flore luteo. CLUS. *Hist.* II. p. XCIV.
Napellus flore luteo. RIV. *irreg. pentapet.* T. 131.

In *Kaltenberg* ea parte, quæ *Grinzing* spectat.

In definitionibus discrimen.

DELPHINIUM.

CHARACTER. Calyx nullus. Petala sex, quinque radiata, ex quibus supremum in conicum calcar abit, sextum in centro floris exstans, bifidum, fructificationem recondens. Silicula una, tres.

1.) *Delphinium*, *Consolida Reg.* Offic.
Delphinium flore unisiliquo, foliis tenuissime divisis ex HALL. *Helv.* Spec. I.
Consolida Regalis. CAM. *epit.* optime. BLAKW. T. 26.
Consolida Regia. TRAGI.
Delphinium vulgare. CLUSII *Hist.* II. p. CCV.
Delphinium nectariis monophyllis caule subdiviso. L. *Spec.* I.
Delphinium flore cæruleo.
Delphinium flore subalbo.

Ubique inter segetes, in aggeribus arvorum, etiam in sylvula *Gatterholz*, copiosissime in illa valli suburbici parte, quæ Collegio Thereſiano subiecta est.

Flos cæruleus; petala viridi ſtria ſubtus picta.

Obſervatio. Aegre diſtinguo a ſequenti; nam quæ ex caule ſimplici aut ſubdiviſo ſumuntur notæ, non adeo plantas diſcriminant, ut in duas ſpecies diſtrahi debeant.

2.) *Delphinium Aiacis.*
Delphinium nectariis monophyllis caule ſimplici.
Conſolida Regalis hortenſis flore maiore, minore. C. B.
Flos Regius. DODONAEI.

In hortis culta.

In hac non unam, ſed tres ſiliculas villoſas dicit ZINNIUS: & ſi demum ſeiungendæ videantur, ſilicula villoſa & ſilicula glabra felicius discriminarentur, quam caule ſimplici, & ſubdiviſo.

NIGELLA.

CHARACTER. Calyx factus foliolis quinque, coloratis, bifidis, corolla petalis calyce minoribus octo in orbem poſitis. Germina III. IV. V. plura. Siliquæ totidem, alias connatæ, alias liberiores.

Obſervatio. In aſſignando huius generis charactere plurimæ apud botanicos difficultas. Calycem nullum vult LINNAEUS, & calycem TOURNEFORTII pro corolla ſumit, corollam pro nectariis, quod cur faciat ipſe videat; utique nectarii ſignificatio hic plane arbitraria eſt, & in Atragene alpina calycem fecit, quem omnes corollam vocarent. Adhæc ſi hac voce uti par ſit, nectaria ſolum quinque facit, trifida, dum omnes, TOURNEFORTIUS, MALPIGHIUS, HALLERUS, ZINNIUS & alii botanici octo vident, bifida, & ſiliquas modo liberas, modo connatas; ex plurimo igitur capite character LINNAEI fallit.

1.) *Nigella arvenſis..*
Nigella flore foliis nudo.
Nigella I. *Spec.* HALLERI *Helv.* p. 316.
Melanthium ſylveſtre alterum. MATTH. CAMER. *Epit.* p. 553.
Melanthium agreſte alterum. TAB.
Nigella arvenſis cornuta. C. B. I. R. H. MOR.

In agrorum marginibus ubique, *Simmering*, *Döbling* &c. etiam in monte St. *Leopoldi.*

Calycis

Calycis foliola pedicellata, ex ellipticis acuminata, colorata, venoſa.

Corolla paria teſtudinum pedicellatarum ſuperne convexarum & pulchre pictarum octo ſimulat.

Cæterum in definitione diſcrimen, nec alia pro noſtra flora definitio aptior.

2.) *Nigella damaſcena.*
Nigella flore foliis nidulato.
Melanthium damaſcenum. DOD. *pempt.* 304.
Melanthium ſylveſtre. MATTH. LOB. Icon. 741.
Melanthinm damaſcenum flore pleno. CLUS.
Nigella anguſtifolia flore maiore ſimplici & pleno cæruleo. C. B. *pin.* 145.

Inter ſegetes rarior.

In definitionibus differentiæ ſunt.

2. Flore regulari.

HELLEBORUS.

CHARACTER. Calyx nullus. Petala quinque, plura cornicula bilabiata. Capſulæ erectæ liberæ polyſpermæ.

1.) *Helleborus hyemalis.*
Helleborus flore folio inſidente. L.
Helleborus ranunculoides præcox, tuberoſus, flore luteo. MOR. III. S. 12, T. 2. F. 4.
Aconitum unifolium bulboſum. C. B. *pin.* 183.
Aconitum hyemale. CAM. *Epit.* p. 828. ſine foliis icon.

In monte *Cetio* KRAMER, ego in alpibus inveni.

Definitione facile ab omni alio diſtinguitur.

2.) *Helleborus niger.*
Helleborus foliis pedatis flore roſeo.
Helleborus ſcapo ſubunifloro & ſubbifloro ſubnudo, foliis pedatis. L.
Helleborus niger legitimus. CLUS. *Hiſt.* I. p. 275.

In ſubalpinis etiam alpinis, *Schneberg*, *Breyn*, *Etſcher*.

3.) *Helleborus viridis.*
Helleborus foliis digitatis flore viridi.
Helleborus vaginis foliaceis digitatis. HALL. *Helv.* p. 317.
Helleborus caule multifloro folioso, foliis digitatis. L.
Elleborum nigrum alterum. CAM. *Epit.* 941. bene.

In monte *Cetio*, in ſylva *Hiedeldorff*, KRAMER, etiam in montanis ſylvis aliis.

Definitionibus diſcriminantur omnes tres.

Obſervatio. Piſtilla tria, raro quatuor, rariſſime quinque invenias, quod etiam ſuis notis R. P. FISCHER S. I. confirmavit: an feminæ frequenter abortiunt in decima tertia Claſſe ſexualis ſyſtematis, ut ex polygynis fiant trigynæ, tetragynæ? infelix ob abortus Claſſis, ad minimum nota digna.

TROLLIUS.

CHARACTER. Calyx nullus. Corolla polypetala 12. 14. tubuli plani. Siliquæ in capitulum collectæ cornutæ, monoſpermæ. L.

1.) *Trollius altiſſimus.*
Trollius flore pedunculato clauſo globoſo.
Helleborus uniflorus petalis & ſiliquis plurimis. HALL. *Helv.* 318.
Ranunculus flore globoſo DOD. purg. Icon. *pempt.* Icon. p. 427. bona.
Ranunculus glomerato flore. CLUS. Icon.
Ranunculus montanus aconiti folio flore globoſo. BOERH. p. 297.

In pratis ſubalpinis, humidis, in tota Auſtria frequentiſſimus.

Charactere, definitione cognoſcitur.

Folia radicalia longe petiolata petiolo ſulcato, hæc quinquefariam diviſa, etiam petiolo dirempta, pulchre ſecta, æqualia, ſingularum diviſionum petiolus exalbidus eſt, & ſingularum ſectionum angulus macula dilutiore notatur.

Caulis ſæpiſſime ſimplex, quandoque tamen ramoſus, ut CLUSIUS figura expreſſit.

Flos maturus aureus, immaturus viridis, petalis ſtriis rubris coloratis; petala ſemper duo, ex ordine oppoſita, ſupra ſtamina recurva reflexa, in univerſum octo, decem in meis ſpeciminibus.

Siliquæ

Siliquæ in capitulum collectæ, copiosæ, glomeratæ bivalves, cornu, recurvo, nigræ.

2.) *Trollius humilis* * *
Trollius flore involucrato, ex viridi pallescente, minus clauso.
Ranunculus glomerato flore II. CLUS. *Hist.* I. p. 237. descriptio.
Ranunculus humilior flore minore ex viridi pallescente. EIUSD. Descrip. bona.
Trollius humilis flore patulo. BUXBAUM *Cent.* I. T. 22. Icon, admodum nostræ plantæ conveniens & exquisita.

Is nunquam in pratis subalpinis, sed in summis montium *Schneberg* iugis solum mihi inventus,

Amborum discrimen in definitione, etiam in foliis nitidioribus posterioris, quæ BUXBAUMII figura rite exprimit. Semina non vidi; periit in hortulo, translata sæpius, florentem habeo in exemplari sicco, diceres BUXBAUMII prototypon.

ISOPYRUM.

CHARACTER. Calyx nullus. Petala quinque. Squammulæ stamina erecta tenentes quinque, auriculatæ, integræ. Siliquæ recurvæ, arietinæ, una, binæ, tres.

1.) *Isopyrum: Thalictroides.*
Isopyrum Thalictroides flore albo.
Ranunculus præcox I. Thalictri folio. CLUS. *Hist.* p. 233.
Ranunculus nemorosus Thalictri folio. C. B. *pin.* MOR. RAII.
Thalictrum batrachioides flore albo italicum. BOCC. *Mus.* T. 79. F. I.

Observatio I. Ovatum in stipulis divinari debet, nec opus est pro nostra Flora addere, cum tantum hanc speciem habeamus; sed neque *subulatum* adest in Sibirica planta, Isopyro nempe *fumarioide*, cum lata satis basi pedunculos amplexa duos solum laterales denticulos habeat, quales etiam ad petiolorum radicalium vaginas vides. Sed neque nectaria trifida LINNAEI cernere potui in Austriaca planta, minus adhuc in Sibirica, in qua spatulato-recurva, integra, ut antheræ stamina, & petala, aurea nunc adhuc video.

Observatio II. Modo uno, modo duobus, modo tribus pistillis instrui plantam sæpe mecum beatus R. P. FISCHER observavit, & licet per plures

plures annos plus triginta destruerem flores, videre nunquam contigit, pentagyniam esse. An igitur polyandra pentagyna hæc stirps? Interea quid est Ranunculus præcox II. Thalictri folio CLUSII apud LINNAEUM? heu nimium infidæ fœminæ, nunquam certo expiscandæ!

POEONIA.

CHARACTER. Calyx pentaphyllus. Petala quinque. Germina duo villosa, styli nulli. Capsula polysperma.

1.) *Poeonia officinalis.*
Poeonia foliis difformiter lobatis. HALL. *Helv.* 311.
Poeonia. BLAKW. T. 65.
II. Poeonia foliis lobatis ex ovato lanceolatis. HALL. *ibid.*
Poeonia mas. BLAKW. 245. LOB. Icon. 684.

In hortis.

CALTHA.

CHARACTER. Calyx nullus. Petala quinque. Nectaria nulla. Siliquæ stellatim dispositæ.

1.) *Caltha palustris.*
Caltha Omnium.
Populago maior. TAB. Icon 750.

In *Brader*, *Stadtgutt*, & alibi frequens, etiam in subalpinis, & alpinis locis, maxime udis, copiose ad casas *Breyninas*, etiam in *Gans.*

ORDO

ORDO IV.

RHOEADUM.

Fragmenta 30. Natur. LINN.

Obſervatio. Etſi primo etiam intuitu vix multo cohærere cæmento hoc fragmentum abunde intelligatur, ſervo tamen LINNAEANVM eſt.

CHARACTER. Calycis folia decidua. Petala patentia. Vires ſoporiferæ ZINNIUS. Sed Character non ſatis definitus eſt: calyx perſiſtit in Nymphæa, & dubium eſt omnes ſoporiferas vires habere: non potui emendare.

PAPAVER.

CHARACTER. Calyx bifolius, petalis bis binis ſeſe explicantibus detruſus. Capſula operculo radiato unilocularis, ita LINNAEUS.

1.) *Papaver rhoeas* Offic.

Papaver capſulis glabris, caule piloſo, foliis pinnatifidis inciſis.

I. Papaver capſulis glabris globoſis, caule piloſo multifloro, foliis pinnatifidis inciſis. LINN. *ſpec.* 5.

Papaver foliis pinnatifidis hiſpidis, fructu ovato. ROY.

Papaver erraticum maius. C. B. *pin.* 171.

Papaver erraticum minus, C. B. *pin.* ibid.

Papaver rhoeas prius DALECHAMP. rheas RAII.

Papaver rubrum fluidum. TAB. p. 570.

II. Papaver capſulis glabris oblongis caule piloſo ſimpliciſſimo, foliis pinnatifidis inciſis.

Papaver erraticum maius flore albo: varietatem vulgaris rubri, quam pro rariſſima planta habuit C. B. HALLERUS *iter*, in ſylv. Hercyniam p. 87. habet.

Primum inter ſegetes, & vallum ſuburbicum *Belveder.* Alterum ad orientem dirutæ arcis *Mödling.*

Observatio. Ne novam facerem a Rhoeade Officinarum, quam distinctam non esse persuadeor, speciem, generalis debuit poni definitio; equidem nec nostræ capsula globosa, sed oblonga est, nec caulis multiflorus, sed flos unicus albus leucophæus constanter.

2.) *Papaver album & nigrum* Offic.
Papaver calycibus capsulisque glabris, foliis amplexicaulibus incisis.
Papaver sativum III. DOD. *pempt.*
Papaver spontaneum sylvestre & hortense, semine interdum nigro, alias albo. LOB. Icon. p. 274.
Papaver nigrum. BLAKW. T. 482.

Frequens hinc inde in hortis suburbanis rhizotomorum.

3.) *Papaver* BURSERI. T. VI. F. 4.
Papaver pumilum scapo unifloro nudo, capsula hispida.
Papaver perenne pilis rigidissimis, foliis pinnatis, flore luteo hirsuto. HALL. *Helv.* 304. an perenne?
Papaver alpinum coriandri folio. T. R. H.
Papaver alpinum saxatile coriandri folio SEGUIERI *Ver.* Icon bona.
Argemone alpina lutea foliis scandicis. C. B. *prod.* 93.
Argemone alpina coriandri folio. C. B. *pin.*
Argemone lutea. PONAE. MOR. T. II. Sect. 5. T. 14. F. 13. capsula male, folia non pilosa itidem male.
Argemone minor. PONAE. DALECH. 1714.

In monte *Schneberg* Austriæ, qua parte ex pago eiusdem nominis perpendiculariter ascenditur, inter saxa D. BURSERUS reperit teste C. B. in *prodromo.* eodem loco 1759 adhuc inventa, tum 1758 alia eiusdem montis parte meridiem respiciente copiosissime, & hoc anno 1762. eruebam vastissimam plantam, viginti & unum scapos promentem in Gesletz-alpen-*Gus*, locis saxosis sterilissimis, torrente aquarum ex his alpibus singulis annis defluo, devastatis, in terribili illo itinere botanico, in quo alpes omnes prima die Iunii nive obducebantur, & præ frigore rigentes, essent fere inaccessæ.

Radix conica fibrosa inter saxa in sabulo alte defixa alba est in alpibus, nigra in hortis; hæc ex summitate emittit pediculos plurimos sese vaginantes, canaliculatos teneros, instar vitri cum sonitu fragiles; attactu odoros, coloratos hirsutos.

His *folia* insident exigua, profunde laciniata, bipinnata, hirsutie hispida, ut in icone recte expressa; ignorari tamen non debet, iam aliqua speci-

ſpecimina magis, alia minus rigide hiſpida deprehendi, adhæc magis glauca, illa nigre hirſuta eſſe.

Scapus unus 2. 8. 12. 20. plures, 4. 5. 6. 12. pollicum leviter pubeſcentes. Calyx bifolius ovatus, nigris pilis obſitus.

Flos unicus quatuor ſæpius, quandoque quinque petalis inſtructus ſubrotundis, baſi anguſtioribus, candidiſſimis niveis glaberrimis, pluvia, aut cœli inclementia flavis vitiatis, flavos enim puros nunquam vidi flores.

Stamina, de more Rhoeadum noſtrae plantæ coloris lutei, plurima.

Germen ex tota gente minimum oblongum, operculo convexo radiato, radiis 4. 5. plerumque ſex in capſularum dorſum protenſis, radicatis, operculi circumferentia non de more Rhoeadum elevata, aut reflexa, aut diſtante, ſed inclinata. Ipſa inter radios in foramina arcuata 4. 5. 6. capſula hiat, quæ oblonga hiſpida pilis ex albo flavis ſurſum ſpectantibus.

Semen exiguum fuſcum, & hæc ex viginti ſpeciminibus deſcriptio eſt.

Obſervatio I. Hæc fuit adeo exacta deſcriptionis huius plantæ relligio, quod etiam botanicorum principes hanc non viderint, & qui vidiſſent alii, priorum dubia ſolvere, & rem herbariam illuſtrare haud dignarentur, erat tamen de rara hac ſtirpe illis exacte referendum aut prorſus non ſcribendum: præter iconem SEGUIERUS nihil fecit, hoc adhuc minus alii, qui ſimpliciter enumerant. Cæterum non vidit LINNAEUS & ex BURSERIANIS ſchedulis ſolum retulit, flores plantæ BURSERIANAE apud CASPARUM BAUHINUM albos fuiſſe, non luteos aſſerente BURSERO, quam notam contra C. BAUH. HALLERUM & alios poſuiſſe videtur, qui luteos & hirſutos dicunt. Flos niveus purus eſt in noſtris omnibus alpibus, repoſitus vero in herbario ſæpe flavus fit; & bene obſervavit BURSERUS, in eo adhuc poſt cineres dolendus, quod ingratæ botanicæ tot itinera, duros labores olim conſecraverit, hodiedum LINNAEUM absque præmio doceat. Si tamen immortalitatem ullibi meruit botanicus, videbatur in Suecia meruiſſe BURSERUS, utpote quæ eius herbarium poſſidet. Ego Papaver BURSERI dixi, quod alii alpinum vocant, quoniam noſtrum a BURSERO rite deſcriptum, & in Auſtria primo ab illo inventum.

4.) *Papaver dubium* * *Enum.* * *Elenchus.*

Papaver capſulis oblongis, caule multifloro, ſetis appreſſis; foliis pinnatifidis inciſis.

An papaver dubium LINNAEI?

An papaver argemone Eiusdem. utrumque eſt.

In prato *Perſchling* eundo in *Crembs* ad viam regiam in ſabulo; nuper ad *Rodaun* etiam inventa, tum tertio inveni capſulis totis glabris ad margines agrorum *Incersdorff.*

Caules ex ſummis capitibus multi, diffuſi, terræ in arcum incumbentes, dein erecti, ramoſi, ramis fere ſemper interna facie caulium exortis, & ab hoc exortu cauli aut æqualibus aut maioribus: caulibus & ramis ſetis maxime adpreſſis, hiſpidis, præditis.

Folia radicalia multa, petiolis carinatis in arcum ſurſum erectis, ſetis patentibus hiſpidis, tripartito-pinnatifida: pinnis trifidis, bifidis, ſimplicibus, impari fere ſemper trifida; eſt tamen etiam, ubi coſtæ folioſæ non ſint pinnatæ ſed alterne pinnatifidæ.

Caulina petiolum exiguum habent, mox in tres coſtas pinnatifidas, cornua cervi vix non referentes, diviſas, hæcque omnibus ramis ſubiiciuntur.

Calyx gentis biſolius hiſpidus delabens.

Corolla quatuor petalis profundius igneis, unguibus nigreſcentibus prædita.

Stamina multa cæruleo-nigra: antheris leniter cineraſcentibus.

Capſula oblongo conica ſexangularis, ultra medietatem hiſpida, ſetis albentibus longis patenti erectis: alia glabra, ſuperius coronata ſtigmate elevato depreſſo ſtellato quinquefido.

Obſervatio I. Hæc planta manifeſte coniungere videtur papaver *Argemone* et *dubium*, quæ ut ſpecies diſtinctæ duæ a botanicis omnibus tum demum a cl. Viro LINNAEO propoſitæ fuerant, nec ſatis diſſentiunt icones MORISONI II. P. 278. ſ. 3. t. 14. f. 10. & f. 11. ſcilicet *Argemone capitulo tenuiore longiore hirſuto*, & *Argemone capitulo longiore glabro.* Nunc etiam certum eſt *Papaver foliis ternato-pinnatis, fructu angulato: Hort. Cliff.* quod *argemone* LINNAEI eſt, huic exacte convenire, & nuper idem capſulis glabris repertum eſſe ad *Rodaun.*

Obſervatio II. Cum vere dubium ſit, hæc denominatio ſervanda eſt, & eius varietas argemone expungenda.

CHELI-

CHELIDONIUM.

CHARACTER. Calyx bifolius glaber. Corolla quadripetala. Siliqua matura nodosa, unilocularis.

1.) *Chelidonium maius* Offic.
Chelidonium floribus, ex siliquis brevissimis.
Chelidonium pedunculis umbellatis caule piloso.
Chelidonium pedunculis umbellatis. L.
Chelidonium maius. FUCH. 865. vulgare. C. B. p. 144.
II. Chelidonium maius foliis quernis. C. B. *pin.* 144.
Chelidonium maius folio laciniato. CLUS. II. p. 203.

Prius in *Döbling*, posterius ad *Hamburgum* inveni.

Planta croceum fundit humorem. Flos exiguus flavus. Siliqua membranacea.

GLAUCIUM.

TOURN.

CHARACTER. Calyx bifolius hispidus. Corolla qnadripetala. Siliqua cornuta aspera bilocularis, extremitate fungiformi pileata.

Observatio. Incorrigibilis sane LINNAEUS est, qui post admonitiones HALLERI, aliorum, siliquam unilocularem adscribit suis Chelidonii speciebus, *Glaucio*, & *corniculato.* Sed non omnibus datum est, cum pertinacia contra euidentiam tueri errorem. An non leviori nota *Jasianum* separavit a *globulariis?*

1.) *Glaucium flavum.*
Glaucium caule glabro siliquis cornutis deflexis.
Papaver corniculatum. C. B. *pin.* 171.
Papaver corniculatum flavo flore. CLUS. *Hist.* II. p. 91.

In pomariis KRAMER, nullibi ego vidi nisi in hortis.

2.) *Glaucium phœniceum.*
Glaucium caule hispido siliquis cornutis rectis.
Glaucium hirsutum flore phœniceo. TOURN. *Inst.* 254.
Papaver cornutum phœniceo flore. CLUS. *Hist.* II. p. 91.

In vallo *Belveder* ab omni tempore.

Obſervatio. Non ſolum in definitione generica, ſed etiam in ſpecifica aberrat toto cœlo LINNAEUS; folia in phœniceo invenio magis amplexicaulia, quam in flavo, quæ in phœniceo dixerat ſeſſilia, in flavo amplexicaulia LINNAEUS.

ACTAEA.

CHARACTER. Calyx quadriphyllus. Corolla quadripetala. Bacca globoſa coriacea non pulpoſa, ſtigmate oblique depreſſo, unilocularis.

1.) *Actaea ſpicata.*
Actaea racemo ovato fructibus baccatis. L.
Chriſtophoriana. CLUS. *Hiſt.* II. p. 86. WEINMANN. T. 380.
Aconitum bacciferum. C. B. *pin.* 182.

Supra *Grinzing* in ſylvis.

Calyx lacteus purpura coloratus: in corolla multi decipiuntur.

Petala quatuor calycis foliolis magnitudine æqualia, non colorata, nivea.

NYMPHAEA.

CHARACTER. Calyx vel quadri-vel quinquephyllus. Corolla polypetala. Fructus multilocularis.

1.) *Nymphaea lutea.*
Nymphaea calyce magno pentaphyllo fructu pyriformi. HALL. *Helv.* 302.
Nymphaea lutea omnium. BLAKW. T. 497. 499.

In lacubus & paludibus *Neapolis* Auſtriae. Fluvio *Leyta* KRAMER.

2.) *Nymphaea alba.*
Nymphaea calyce tetraphyllo, fructu rotundo. HALL. *Helv.* 302.
Nymphaea candida. DODON. alba MATTH. BLAKW. T. 498. 499.
Nymphaea calyce tetraphyllo corolla multiplici. L.

Cum præcedenti.

ORDO

ORDO V.

COLUMNIFERARUM.

CHARACTER. Tubus ex filamentis ſtaminum coalitis compoſitus columnaris: adde Calycem duplicem.

MALVA.

CHARACTER. Calyx duplex, exterior triphyllus. Capſulæ plurimæ monoſpermæ.

1.) *Malva rotundifolia.*

Malva caule repente foliis cordato-orbiculatis, obſolete quinquelobatis. LIN.

Malva ſylveſtris folio ſubrotundo. C. B.

Malva ſylveſtris pumila. FUCH.

In ruderatis, etiam iuxta vias ad pagos.

2.) *Malva ſylveſtris.*

Malva caule erecto herbaceo, foliis lobatis obtuſis, pedunculis petioliſque piloſis.

Malva ſylveſtris folio ſinuato.

Malva. BLAKW. TAB. 22.

Ad vias & in campeſtribus.

Flos cordatus roſeus venis purpureis percurſus.

AL-

ALTHEA.

CHARACTER. Calyx duplex, exterior novemfidus. Capsulæ prioris.

1.) *Althaea officinalis.*

Althaea foliis simplicibus tomentosis. L.

Althaea DIOSCORIDIS, & PLINII. C. B. *pin.*

Hinc inde in via ad *Draskirchen*, ad sepes *Neugebäu*, & alibi.

2.) *Althaea cannabina.*

Althea foliis inferioribus palmatis superioribus digitatis, caule fruticoso. L.

Alcea cannabina. C. B. P.

Leytæponti KRAMER & alibi.

*) *Althaea hirsuta.*

Althaea foliis trifidis, piloso-hispidis. L.

Alcea hirsuta minima flore cæsio hispanica. BARR. Icon.

Non persuadeor, indigenam esse.

LAVATERA.

CHARACTER. Calyx duplex, exterior trifidus, interior quinquefidus; capsulæ plurimæ monospermæ.

Lavatera Thuringica.

Lavatera fructibus denudatis, calycibus incisis.

Althaea Thuringica, CAM. *Hort.* 12. T. 6.

Althaea Thuringica grandiflora. DILL. *Elth.* 9. T. 8. F. 8.

In *Inzersdorffer* Wald in initio ad finistram, etiam ad *Neugebäu*, in *Simmeringer* Wald 6. locis & alibi.

Calyx exterior reticulati operis simplicior, uterque sericeus.
Flos malvaceus odorus.
Petala cordata magna alba, venis carneis picta.

INDEX

INDEX GENERUM
FASCICULI SECVNDI.

STIR-

155

STIRPIUM AUSTRIACARUM

PART. I

FASCICULVS TERTIUS.

U 2

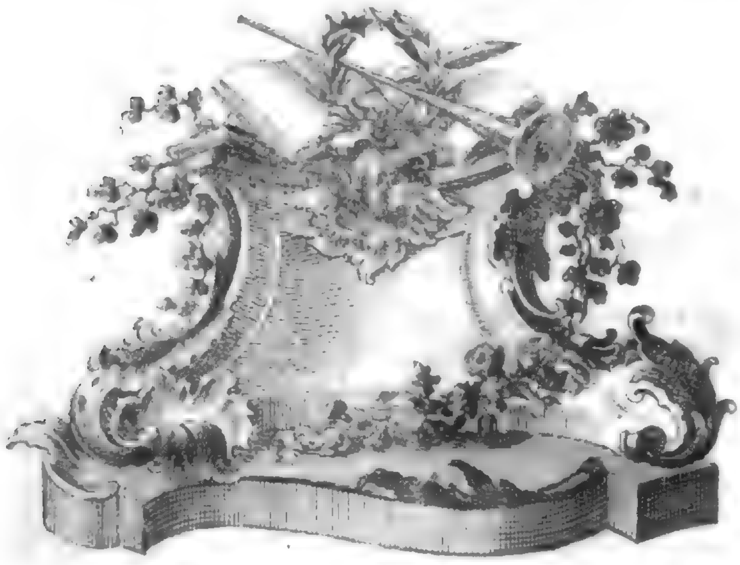
HENRICI IOA. NEPOM. CRANTZ

S. C. A. MAIESTATIS CONSILIARII, INSTITVTIONVM MED. ET MATERIAE MEDICAE VINDOBONENSIS PROFESSORIS PVB. ORD. ACAD. IMP. NAT. CVRIOS. ET SOCIETAT. BOTANIC. FLORENTIN. LITTER. ROBORET. SODALIS

STIRPIVM AVSTRIACARVM

FASCICVLI III

EDITIO ALTERA AVCTA

CVM FIGVRIS AENEIS

IMPENSIS IOANNIS PAVLI KRAVS
BIBLIOPOLAE VIENN.
MDCCLXIX

VIRO

DAVIDI SIG. AVGVSTO BÜTTNER

BOTAN. PROFESSORI PVBL. ORD.

HORTI REGII GOTTINGENSIS PRAEFECTO

DIGNISSIMO ETC.

AMICO

FLORVM AVSTRIORVM TERTIVM

SVVM FASCICVLVM

CONSECRAT

H. CRANTZ.

CLASSIS UMBELLIFERARUM.

HABITUS ABSOLUTI.

CHARACTER in natura pedunculorum ex eodem punɛto enatorum & fructificationem in umbraculis sustinentium vertitur. Petala quinque sunt; semina duo ad mediam axim sibi applicata.

ORDINES.

I. *Alatæ*.

II. *Costatæ* aut *Striatæ*.

ORD. SECTIONES.

Primi.

I. Ala marginali.

II. Ala marginali & dorsali.

Secundi.

I. Costis aut Striis nudis.

- α. Fructu tum lato, tum longo.
- β. Fructu longo magis, quam lato.
- γ. Lato plerumque magis, quam longo.

II. Costis aut Striis tectis.

- α. Membrana.
- β. Villo.
- γ. Armis hispidis.

VIII. LIGUSTICUM fructu oblongo, & post Chærophyllum longiore.

1. Levisticum.
2. Austriacum.
3. Mutellina.
4. Meum.
5. Podagraria.
6. Phellandrium.

IX. OENANTHE fructu ex cylindrico-anguloso armis coronato.

1. Pimpinelloides.
2. Fistulosa.

X. BUPLEURUM fructu profunde sulcato; foliis integris; petalis flavis.

1. Rotundifolium.
2. Falcatum.
3. Tenuissimum.

XI. SESELI fructu plus minusve ovato; foliis divisis; corollis nunquam flavis.

1. Bienne.
2. Articulatum.
3. Osseum.
4. Elatum.
5. Saxifragum.
6. Falcaria.
8. Pratense.

XII. CORIANDRUM fructu sphærico, aut globoso.

1. Sativum.
2. Testiculatum.
3. Cynapium.
4. Cicuta Offic.
5. Latifolium.

XIII. APIUM fructu solide cordiformi, aut ex lata basi acuminato minutulo.

1. Pumilum.
2. Tragoselinum.
3. Graveolens.
4. Petroselinum.
5. Sium *Riv.*
6. Ammi.
7. Carvi.

SEMINE

SEMINE TECTO.

XIV. ASTRANTIA fructu membrana plicata tecto.

1. Maior.

XV. LIBANOTIS fructu villo vel lanugine obducto.

1. Daucus Creticus Offic.
2. Montana.

XVI. CAUCALIS fructu aut pilis, aut setis, aut aculeis armato.

1. Grandiflora.
2. Leptophylla.
3. Antriscus.
4. Daucus Offic.
5. Sanicula Offic.

HABITUS DELIQUESCENTIS.

CHARACTER in eo est, quod nonnullæ stirpes, quæ cum umbelliferis maximam similitudinem, affinitatemque habent, aliqua vel umbraculi vel seminum binorum mediæ axi affixorum ratione deflectant.

XVII. ERYNGIUM. Umbella simplice multiflora, in receptaculo communi conica capitata.

1. Campestre.
2. Planum.

ORDO

A

FASCIC II.

nina. TAB: I.

z. Cipps Med: Stud:
ulpsit Viennæ.

ASC.II. TAB.II.

N.2.

F.4.

tin: Cipps Med: Stud:
culpsit Viennæ, 1762.

FASC. II.
TAB: III.

n: Cipps Med: Stud:
ulps: Viennæ 1761.

ASC. II.
AB. IV.

5.

ASC. II.
AB. V.

Cipps.
: del: et
ps: Vien:
760.

ud:
1760.

ORDO I.
ALATARUM.

ALA MARGINALI.

1. TORDYLIUM. Semen Tab. I. Nro. 1.

CHARACTER. Flos plerumque radiatus. Semen suborbiculatum plus minusve planum, ala crenata crassiore.

1.) *Tordylium maximum.*
Tordylium umbellis confertis radiatis, foliolis lanceolatis inciso serratis. L.
Tordylium. RIV. T. I.
Caucalis maxima sphondylii aculeato semine. C. BAUH. *pin.* 152.
Caucalis maior. CLUS. II. p. 101.
Seseli creticum. maius. C. BAUH. *pin.* 161.

In sepibus montosis.

2. HERACLEUM. Semen Tab. I. Nro. 2.

CHARACTER. Flos plerumque radiatus. Semen planocordiforme; ala membranacea.

1.) *Heracleum austriacum.* Tab. I. Fig. I.
Heracleum foliis radicalibus pinnatis utrimque pilosis scabris: floribus radiatis.
Heracleum foliis pinnatis utrimque scabris, floribus radiatis. LINNAEI.
Sphondylium alpinum parvum. C. B. *pin.* 157. *prodr.* 83 *descriptio* I. B. III. ex C. B. *ita* & MORIS. RAIUS, & *omnes sine icone*, & *nulla adhuc exstat.*

In Austriæ alpibus BURSERUS invenit, non vidit CLUSIUS; ad pedem *Gesletz alpen Breyn* copiose provenit, etiam in ipsa alpe *Breynina* & in *Schneberg*, & in *Etschero.*

Radice nititur nuda, nodosa, circulis cincta, Carotæ simili, sed tenuiore, fibris non multis aucta.

Caulis unius aut duorum pedum, plerumque unicus, striatus, leviter angulosus, & raro articulis omnibus pube obsitus, nec inde tamen oberranti digito hispidus, sed glaber, mollis, & in summitate solum villo albido hirsutus; cæterum aut simplex, aut uno alterove ramo foetus.

Folia radicalia longis insident petiolis hirsutis, pinnata sunt, pinnis sessilibus incisis 3-5 lanceolatis, ut in Pastinaca *sativa*, aut demum etiam rotundatis, extimo petiolato, semper foliolo, & trilobo, lobis pinnis prioribus respondentibus figura.

Vaginæ caulinæ longæ latæque, non villosæ, margine colorato pilosæ, folia promunt nunquam rotundata, sed semper lanceolata serrata, sæpe laciniata, aurita inferne aut simpliciter pinnata, aut pinnis etiam pinnatis cum caule anguloso; cæterum omnia folia albos in utraque facie pilos habent, & utrimque scabra sunt.

Involucrum universale uno alterove factum foliolo, quandoque nullo: vidi etiam ex foliolo vaginante amplo factum; *particulare* mox patens, dein reflexum, constat paucioribus pluribusve lanuginosis omnibus, & quasi hispidis, & alternis minoribus.

Umbella universalis facta 8, 12, pluribus hirsutis; *particularis* confertioribus magis hirsutis.

Flos ante efflorescentiam rubens, hispidus, dein albescit ex roseo-niveus, antheris viridibus; petala exteriora tria, aliis plerumque multo maiora profunde & inæqualiter divisa, laciniis oblongis auriculatis difformia, posterius pilosa.

Antheræ didymæ ad angulum acutum sibi commissæ ex viridi flavescentes, lateribus profunde purpurascebant in aliis observationibus.

Semen sphondylii lineatum & striatum, nec est distinctio.

Observatio I. In supplemento plantarum Veronensium ex peritura foliorum hirsutie argumentum desumens SEGUIERUS, Heracleum, seu Sphondylium *austriacum* & *alpinum* idem facit, minimeque separari has plantas posse contendit, licet separaverint C. BAUHINUS, BURSERUS, LINNAEUS, HALLERUS & alii Alpium botanici, meretur res expendi. Hæc Sphondylia ideo nequaquam separanda SEGUIERUS affirmat „quia „in montanis hirsutie quadam folia obducuntur, si in horto transferan-„tur, ea carent, præsertim superne„ verum enim vero *alpinum* iam hirsutiem nullam in alpibus habet, ut C. BAVHINUS, HALLERUS perhibent, ut minus convincens SEGUIERI ratiocinatio haberi possit; nec dicam Daucum *creticum* hirsutis esse & glaberrimis foliis præditam in iisdem alpibus plantam, quod magis stringeret, sed certum est, quotiescunque mea specimina cum icone C. BAUHINI in prodromo exstante confero, & cum

cum HALLERI deſcriptione comparo, me vix adduci poſſe, ut credam, Heracleum *auſtriacum* & *alpinum* unum idemque eſſe, maxime cum folia gerat ſimplicia *alpinum*, compoſita ſint *Auſtriaco.*

2.) *Heracleum protheiforme.*

Heracleum foliolis pinnatifidis, petalis auriculatis.

α. *Branca urſina* offic.

Sphondylium. DOD. *pempt.* 304.

Sphondylium vulgare hirſutum. C. BAUH. *pin.*

β. *Panaces* Botanicorum. * Elenchus.

Panaces Heracleum aut potius ſphondylium alterum. DOD. *pempt* p. 305.

Panax ſphondylii folio, ſeu Heracleum. C. BAUH. *pin.* 157.

γ. *Elegans* aut *Problematicum.*

Heracleum foliis ternatis, folio extimo quinquefido: laciniis oblongis acuminatis. *Enumerat. Stirp. Agri Vindobon.* p. 217. *cum foliorum nimis minuta adumbratione. Sed vide noſtram.* T. II. F. I. *plantam, quæ omnibus antecedentibus varietatibus conveniat, ut merito quæri poſſit, non quæ diſtincta ſit ſpecies, ſed ſolum, quæ ſit varietas.*

δ. *Palmatum.* ** Enumeratio, Elenchus.

Heracleum foliis ſimplicibus multifidis, laciniis oblongis acuminatis. *Mei horti.*

ε. *Anguſtifolium.* * Enumeratio.

Sphondylium foliis anguſtioribus. RIV. T. 5.

α. In pratis & pomariis humidis; in *Auugarten*, *Auu* ſylveſtribus locis prope *Maria-Brun*, *Maurbach*, & alibi paſſim.

β. In ſubalpinis ſylvis *Schneberg*, etiam in *Sau-grund* cum ſequente.

γ. In *Sau-grund Schneberg*, etiam e regione *albel Schneberg* ubi a fonte aliquantulum ſiniſtrorſum, dein directa iugum conſcenditur declivi & pingui loco creſcit feliciter.

δ. In prima botaniſatione 1758. horto intuli ex *Schneberg* collectum in *Ku-plancken* & in hodiernam diem durat.

ε. Infra *Weidling* ad rivum non procul a via regia KRAMER invenit; ego ad *Clauſtroneoburgum*, diſtinctiſſimum ſane a ſphondylio.

Obſervatio I. Heraclea plus una vice ſpeculatus, hirſutiem & diſſectionem foliorum admodum variare ſemper, & leves omnino, ex quibus ſpecies ſuas nonnulli multiplicarent, notas eſſe, deprehendi; ſed inde in difficili cæterum ſcientia difficultates accumulari evidens eſt; quæ quamvis in plantis pene multis eruendis atque diſtinguendis hinc inde non exiguæ occurrant, tamen in his maximæ fuere, dum ſtatim

 a primo

a primo botanices parente enatæ etiam ad noſtra tempora deductæ ſint, ut iam conquæratur RAIUS; ut vero ea dilucidius iudicari cauſa poſſit, ſcire iuvat, me non eas iniecturum difficultates, quæ vix non irreſolubiles ſint; ſcilicet, an quod aliis dictum eſt botanicis Panax Heracleum, Panax Heracleum fuerit DIOSCORIDIS? an MATTHIOLUS, LOBELIUS, BAUHINI fratres, aliive veram viderint DIOSCORIDIS herbam? nec de deſcriptionum, aut iconum plagiis quidpiam monebo, ſed id ſolum nunc examinandum ſuſcipiam, ſitne Heracleum *Panaces* modernorum botanicorum, diſtinctum ab Heracleo *Sphondylio?* Dubitandi anſam non infimi iniiciunt botanici: I. BAUHINUS Heracleum *Panacès* a fratre accepit, quod *Sphondylium* eſſe iudicaſſet, ni Heraclei *Panacis* nomen a fratre plantæ fuiſſet adſcriptum: DODONAEUS Heracleum *Panaces*, adeo ſimile *Sphondylio* eſſe affirmat, ut maius vel alterum genus eſſe appareat: in Flora Sibirica GMELINUS I. parte. p. 213. Heracleum *Sphondylium* in hoc nomen deſcribit; Heracleum *foliolis pinnatifidis* L. & LINNAEUS idem Heracleum *Sphondylium* a GMELINO ita deſcriptum, ſuum facit Heracleum *Panaces* hac definitione: Heracleum *foliis pinnatis, foliolis quinis intermediis ſeſſilibus, floribus radiatis.* An nunc aut videri aut cogitari maior unius eiusdemque plantæ confuſio poteſt? atque id primum eſt, quod dici poteſt, ſecundum vero & illud urgeri, quod, quæ alii pinnatifida videant, LINNAEUS pinnata dicat, quæ aliis pinnata apparent, LINNAEO pinnatifida folia ſint, ut in lubrica adeo vocularum incertitudine plantæ, quæ his ſolum nitatur, diagnoſis fundari non poſſit; nam quod Panaci adiecerit flores radiatos, hi & Sphondylio etiam adiici poſſunt, & alias differentias nec LINNAEUS nec alius invenit, aut ſcripſit.

Quod alia Heraclea ſpectat, quæ in noſtris alpibus creſcunt, etiam in horto Patavino vidi, & quorum ex littorali auſtriaco exempla pariter poſſideo, ab aliis diſtincta eſſe perſuaderi non poſſum; & *Elegans* quidem, quamvis folia ternata quandoque habet, tamen & eadem ſaepe confluunt, ut propius ad *palmatum* accedere videatur, ſed & *Sphondylium* vulgare ſæpe ternata habet, & *Panax* quod & extimum quinquefidum laciniis, etiam acuminatis inſtructum poſſidet, & in noſtro *palmato* ſemper obſerves, licet & id ipſum ſæpe ſeptemfidum, imo etiam novemfidum deprehendatur; & vidi ſane etiam ipſam in vulgari *ſphondylio* naturam variare, nec ſegmenta habere adeo rotundata, ſed magis lanceolata: certiores igitur notæ quærendæ ab illo, qui diſtinguere cupit.

Sed

Sed etiamnum certum eſt, ſphondylium *foliis anguſtioribus*. RIV. T. 5. adeo profunde laciniatum ſectumque, ab ipſo vulgari magis diſtinctum deprehendi, quam illud, quod aut *Panaces* vocatur, aut *Elegans;* cum tamen ſolum, ut varietas, *Sphondylio* Heracleo inſcriptum ſit, non video, qui *Panacis*, *elegantis*, *palmati*, minus manifeſtis notis differentes plantæ ſpecificari poſſint varietatibusque eximi. Alterum etiam illud omnino grave eſt argumentum, Pimpinellas adeo manifeſta foliorum natura diverſiſſimas, pinnis ſcilicet latis ſemilobatis circumſerratis in hac ſpecie, pinnis evidentius ſubrotundis circumſerratis in illa, in tertia demum foliolis exacte carviforma laciniatis ſeſe decuſſantibus non ſerratis amplius, in unam tamen Pimpinellæ ſaxifragæ ſpeciem, a LINNAEO coactas fuiſſe; poſt hæc ſane non videri amplius, ludentia adhuc minus in foliis Heraclea diſtingui debere aut poſſe.

Cum tamen iconem *Problematici* dederim Heraclei, neceſſe eſt etiam ipſam expedire plantam.

Radix longiſſima, unica extus flavicans, intus candida, ſaccharini ſaporis, cum levi nec ingrato mihi, minime vero mordicante aromate: caput nuda circulis cœpta.

Folioſus *caulis*, pedem unum, duos altus (quatuor, quinque pedum non vidi in alpibus) ad radicem ſæpe coloratus ruber, quatuor, plus, minusve geniculis cinctus, quorum duo radici propiora, minus a ſe invicem diſtantia, ablata vagina quaſi caulem intus ſuſcipere videntur. Cæterum genicula & loca inter hæc media, ſive infimus caulis admodum hirſutus eſt, ſpinulis inermibus confertioribus albidis incaneſcens quaſi & ſplendens, rotundus magis minus ſtriatus, parum ſcaber nec viridis. Superior caulis ſordide vireſcit non amplius albus, rarioribus etiam ſpinulis obducitur, magis vero ſulcatus. Notari vero meretur, hæc de iuniori planta florente potiſſimum dici, quoniam & in adultiore & præcedentis anni emarcido caule ſulcos & angulos infra primum deprehendas geniculum.

Vaginæ radicales exiguæ, craſſæ, longos promunt petiolos carnoſos hirtos, iisdem ſpinulis obſitos, canaliculatos, canaliculo glabro. Vaginæ *caulinæ* in univerſum pro altitudine plantæ amplæ, ventricoſæ, membrana in ſe convolutæ auctæ, loco circulari exortus plerumque ex purpura nigræ, ſtriatæ dorſo, quo petiolum radicant, ſuſtinentque emergentem,

gentem, & ibi albis, quæ ſeſe per omnes ſubalternos petiolos, aut potius nervos diffundant, inermibus etiam ſpinulis hirſutæ.

Ex vaginis iſtis *folia* modo longioribus, modo brevioribus, imo etiam foliolis & alatis emergunt petiolis, iam ternata, iam omnibus confluentibus ſimplicia, licet diverſimode palmata, facie canaliculata inæqualia rugoſa non adeo ſpinuloſa, licet in margine dorſali ciliata ſint & argute ſerris plerumque marceſcentibus exalbidis ſerrulata. Cæterum in diverſas portiones ſecantur, ut extimum foliolum modo cernatur quinquefidum, ut videre eſt in radicali a. modo trifidum, ut in ſupremo caulino b. modo ſeptemfidum, ut in c. ſunt adhuc in aliis aliæ laciniarum differentiæ, quas icon commonſtrat.

Involucrum univerſale unum aliudve hinc inde foliolum, vidi etiam nullum; *particulare* patentibus hiſpidulis.

Umbellæ *univerſalis* radii plurimi hirſuti; *particularis* ſimiles.

Flos in globulum primo clauſus, hirſutulus, radiatus ſenſim exſerit auriculas purpureo externe colore perſuſas, non adeo ut in *auſtriaco* amplas, ſed magis laterales, cæterum albent.

Antheræ in initio flavæ, dein ex rubro brunnæ inter foliola reclinatæ ſenſim eriguntur.

Semen gentis, & nulla eſt diſtinctio.

Obſervatio II. Curavi incidi plantam minimam alpinam, magnitudine, ut erat naturali omnibusque, ut inveni; in aliis vero vidi petiolos non adeo folioſos eſſe, ſed nudos magis fieri hirſutiemque foliorum minui; albidum magis dorſum foliorum profundiusque viridi colore coloratam faciem obſervo, cum ſcabritie in utraque pagina in exemplaribus littoralibus, & caulem noſtro anguſtiorem in ſummitate ramoſiorem, cum floribus purpureo colore levi perſuſis, ex viridi-luteis.

3. SELI-

3. SELINUM. Semen Tab. I. Nro. 3.

CHARACTER. Flos regularis, ſemen planum, alis marginalibus.

1.) *Selinum Alſaticum.*

Selinum caule folioſo, ramis ramoſis virgatis, *ita ex habitu facile, & ſemper diſtinguo, nec mihi viſa alia nota aptior.*

Peucedanum foliis pinnatifidis laciniis oppoſitis L. quid? *nomen multis conveniens, nec valent ſynonima.*

Peucedanum pinnis duplicato-pinnatis, foliis latiuſculis longe trifidis. HALL. *Helv.* p. 442. *Spec I. quo ad nomen, non ſynonima.*

Angelica pratenſis apii folio. TOURN. *intelligibili nomine &* LINNAEANO *meliore.*

Silaum quibusdam flore luteo. I. B. *etiam commode.*

In *Simmeringer* Walde abunde, etiam aliis locis ſiccis.

Radix furcata aut ramoſa, nigra capillaceo capite.

Caulis 3. 4. pedum, glaber anguloſus, angulis ſæpe ſanguineis, brachiatus, diſtortus, medulla farctus.

Petioli e vagina orti membranacea, ſanguineo colore marginem perfuſa, nervoſa, excavati ſeu canaliculati, ipſi etiam ſæpe ſanguineo colore tincti, ut & folia.

Folia ad radicem ſæpe minora ſeſe decuſſant, dum ſuperiora ſeſe nunquam decuſſant, & maiora ſunt; ſuperne profunde viridia, inferne magis pallent, nervis eminentibus, venis conſpicuis admodum venoſa, etiam margine microſcopio leniter ciliata. Foliorum circumſcriptio non ampliſſima; pinnæ duplicato pinnatæ foliis latiuſculis confluentibus, ſummitate trifidis, ita tamen, ut primæ ſint bifidæ, trifidæ, aliæ ſimplices, folio ultimo longe trifido.

Involucrum univerſale patens, 4, 5, 6 & pluribus factum foliolis; *particulare* quinque, pluribus, patentibus.

Umbella *univerſalis* inæqualis, viginti ad 30 facta radiis, ex placenta ſæpe incraſſata egredientibus.

Petala non aperti floris introrſum flexa cincinnata luteola, germine pariter luteo; aperti, ex albo lutea ſunt, quandoque etiam herbacea, minima, medio margine inflexo cordata, utrimque ſinuoſa.

Stamina

Stamina quinque inter petala posita, introrsum pariter in flore non aperto reflexa, circulos quasi constituunt coercentes, antheris sub petalis absconditis; hæc dein eriguntur, non omnia tamen simul, ut credas ex uno, duobus, tribus, solum patentibus, florem non tot instrui staminibus.

Pistilla duo, minima, flava.

Fructus ex rubro pulchre violaceus, dein niger, compresso-planus, striatus, margine alatus.

Observatio I. Ex descriptione arbitraria foliorum, confusa sæpe in Umbelliferis definitio, efficit, ut diu lateat planta, quæ cæterum brevi nosceretur, ut igitur, dum non certo distinguens in foliis nota, ea in differentiam adduci non debeant.

Observatio II. Flos quandoque variat; petala vero alba frequentius ex herbaceo-luteola sunt. Cacumina seminum flava videas; & semen ex rubro violaceum, in nulla alia umbellifera, quam in hac, adeo constanter deprehendo; est etiam Selinorum nostrarum regionum semen minimum.

Observatio III. Modo videas hanc plantam distortam, late diffusam, non adeo altam, modo pulchre erectam maximam, & quidem cum *Dauco alsatico* I. B. convenientem, inde dubitare subiit an *Daucus alsaticus* LINNAEO non recensitus sub varietate huius plantæ non lateret? certe non adeo recedit a descriptione *Cl.* HALLERI *itin. helu.* p. 318. §. XCIV. Dum eundem adhuc siccis locis & montosis non vero paludosis provenire dicat in *Fl. Jenensi.* p. 276.

Et nunc difficillimam plantam, constituto iam hoc fasciculo, occasione alterius denuo examinans, omnia muto, & loco Peucedani *Silai,* quod cum synonimis prius statueram, cognomen alsatici appono, definitionesque Peucedani *Silai*, quod nostram indigitent plantam, relinquo, quo, ut intelligatur evidentius, quam parum Peucedanum *Silaus* ab Alsatico distinctum fuerit.

Ignorari vero non debet, hanc nostram plantam a plurimis Austriæ botanicis pro Silao haberi, ita exstat in Elencho, in Enumeratione, & horto botanico. Alsaticum in specierum editione priori neglexerat LINNAEUS, forte etiam persuasus, a Silao distinctum non esse; nunc habet,

habet, ſed cum definitione, qua plantam meam a Silao non diſtinguo; ſcilicet *laciniis trifidis obtuſiuſculis;* quae quidem nota non diſtinctius plantæ meæ ineſt, quam illa, *laciniis trifidis oppoſitis*, quæ Silao tribuitur. Dicam ergo quae me, ut Alſaticum vocarem, magis determinaverint.

1. Synonima, quæ ſuo Silao, aut appoſuit LINNAEUS, aut HALLERUS meæ plantæ minime conveniunt; ergo quamvis generales horum Virorum definitiones, illi quoad nomen quadrent, non quadrant icones, nec aliorum deſcriptiones.

2. In paludoſis & ſubhumidis locis creſcere dicitur Silaus, dum noſtrum aſperis & ſiccis magis delectatur.

3. Sui Silai ſemina craſſa magna ita profunde tribus lineis ſulcata facit HALLERUS *helv.* ut fere alata videantur, quæ nota a noſtris aliena ſit.

4. Demum miſera & mutila Dauci *alſatici* a I. B. data icon, cui noſtra planta adulta ſimillima ſit botanicum exactius determinat, quam ænigmatica, & amphibiologica definitio; quare nunc conſtituo, Alſaticum eſſe his evidentiſſimis notis præditum. 1. Quod ſit admodum ramoſum, ramis tenuibus virgatis. 2. Quod habeat petiolos triangulos profunde ſulcato canaliculo notabiles. 3. Quod umbellæ pro proportione plantæ ſint admodum exiguæ, licet non raræ, quin contra numeroſiſſimæ. 4. Quod ſemina ex rubro-violacea fuſca fiant, & huius familiæ vix non minima ſint.

2.) *Selinum Paſtinaca* offic.
Selinum foliis pinnatis, lanceolatis, baſi ſemitrilobis.
Paſtinaca. RIV, T. 6.
Paſtinacae genus erraticum, umbellis luteis. CAMER. *epit.*
Paſtinaca ſylveſtris latifolia. C. B. TOURN.
Paſtinaca latifolia ſylveſtris. DOD. MORIS. HI. Sect. 9. T. 16. F. 2. *Sed noſtræ melius convenit icon F. 1. ut bene plurimi ſylveſtrem & ſativam diverſitates velint.*

Ubique in pratis, illis *Schönbrun*, *Lantz*, *Simmering*, *Grinzing*, aliis.

Radix nuda fibroſa.

Caulis ab uno pede ad humanam altitudinem, coſtis admodum eminentibus angulosus, ſcaber, hirſutus, coloratus, brachiatus & ramoſus.

Vaginæ femiamplexicaules, amplæ, coloratæ, modo lanuginofæ, modo minus; brachia caulis aliquando ramofa.

Folia ad angulos rectos exorta, lanceolata, inæqualiter fecta, & femitriloba. Involucrum utrobique nullum.

Umbella *univerfalis* radiis plerumque decem, aliquando tamen paucioribus, etiam pluribus: *particularis* confertior.

Petala vix unquam bene explicata herbaceo-flava.

Fructus compreffoplanus coloratus.

Semen elliptico rotundum, utrimque leviter emarginatum, alatum, interne fplendens fæpe.

3.) *Selinum carvifolium* CHABRAEI * Enumer.

Selinum foliis multiplicibus rad. circa coftam decuffatis. Tab. III. Fig. 2.

Selinum vaginis & foliorum fegmentis longiffimis.

Carvifolia. I. B. *videtur cum defcriptione commoda*, VAILL. *certo icon.* T. V. F. 2. *optima & prima folia carvi, caulis angulofus, involucrorum abfentia, femina lata, bene; fed admodum malefecit, quod defcriptionem non dederit.*

Sefeli *Carvifolium.* L. *male, non eft femen fefeli.*

Sefeli *montanum.* L. *nulla fimilitudine nec loci, nec defcriptionis convenientia, nec characteris nota.*

Selinum *paluftre.* KRAM. *ex fynonimis, fed involucra nulla habet hoc felinum.*

Carvifolia. CHABRAEI *certo ftirp. icon.* p. 389. *Icon bona, licet rudior.*

In pratis *Draskirchenfibus* & *Morobacenfibus* KRAMER; ego circa *Rodaun.*

Radix albicans, fibrofa multum, & ramofa, fummo capite emarcidis vaginis cincta, non capillata, multos promit caules.

Hi geniculati, ftriati, glaberrimi, glauci, eriguntur ad duorum pedum altitudinem.

Longa vagina ftriata, cuius latera membranacea funt, in petiolos fulcatos, longos, folvitur, inde folia radicalia fupra coftam exfurgunt, eandem & fere decuffantia, ut *carvifoliæ* folent, omnia bifida, aut trifida; ex vagina fuperiori firmula, adhuc fimilia, fed latiora, maiora, anterioribus feu vaginæ proximis, fæpe fimplicibus Vaginæ caulium laxiores, ftriatæ, membranaceæ, longiffimæ, magis planæ, reflectuntur, & a caule dependent, in his petioli folia habent pinnata, ultimo trifido dente medio longiffimo. Cæterum omnia folia fuperne profunde, inferne pallide magis viridia, nervum depreffum habent, & venofa funt.

ſunt. Ex ſingulo geniculo rami florales omnes, duplici vagina ſtriata, membranacea, roſeo aliquando colore perfuſa, cincti, quæ florem ante efflorescentiam complectatur, & quæ dein in ſui ſummitate in foliola pinnata ſolvatur.

Umbella *univerſalis* radiis facta a ſex, octo, ad tredecim, pluribus, inæqualibus; *particularis* conferta magis.

Involucrum *univerſale* nullum, particulare nullum aut rarius, uno, alterove factum foliolo.

Petala ante efflorescentiam ex herbaceo purpurea, in ordines duos circulares ordinata, centro calvo quaſi, nec cooperto, ut videas diſtincte, quomodo exigui radii a centro ad peripheriam umbellulæ cuiusvis progrediantur: ipſa petala exigua ſunt, floreſcentia facie ex herbaceo albida aut ſubflaveſcentia, dorſo purpurea, inflexa, obcordata, elevato per medium petalum aggere.

Semen compreſſo planum, alatum, Paſtinacæ, aut Selini ſylveſtris.

Obſervatio I. Huic SELINO *Carvifolii* addidi cognomen, quod non alia expeditiore nota, prima diſtingui fronte poſſit ſtirps, quæ cæterum & difficulter cognoſcatur, & mira laborans confuſione, non facile extricetur; iam DILLENIUS in *Catalogo Plantar. circa Giſſam creſcentium* de Angelica *tenuifolia* RIV. agens, id ipſum clare perſpexit & expunxit ſynonima a RIVINO Rivinianæ plantæ addita, & illud *Carvifoliæ* BAHINORUM his ſubſtituit, longa deſcriptione plantam illuſtrans. Verum qui iam prædeceſſoribus confuſam illuſtrare voluit plantam DILLENIUS, obſcuritatem maiorem iniecit. I. BAUHINI planta, folia habet Cari proxima, licet latiora maiora & ſegmenta ex intervallis cruces ramoſas caniculatæ rachi annexas æmulentur, ut ipſe dicit I. BAUHINUS, delineavit VAILLIANTIUS etiam mea exprimit icon, non cicutæ, cuius nec odorem contrita exſerat; habet etiam *Carvifolia* I. BAUHINI ſemina *Paſtinacæ Germanicæ*, ut ipſe teſtatur I. BAUHINUS, delineavit VAILLIANTIUS, etiam exprimi curavi, minime Angelicæ *ſylveſtris*, ut contendit DILLENIUS; & putem DILLENIUM de alia omnino planta, potius loqui, quam de *Carvifolia* BAUHINORUM. Inconceptibili errore LINNAEUS omnibus in editionibus etiam in ſyſtematis Naturæ decima reformata, *Seſeli* hanc ſemper incluſit, dum tamen exſtaret exacta I. BAUHINI ſeminis deſcriptio, ſeminis ſcilicet *Paſtinacæ* germanicæ ſimilis, exquiſita ſeminis icon

VAILLIANTII, etiam iam pluribus locis monuisset HALLERUS, vel ad *Peucedana* vel ad *Selina* spectare; quasi horum virorum fatui essent labores! sed solus est, qui eos spernere possit LINNAEUS! huius sectæ alii modestius fecere, alii audacius; Enumeratio nodum transiliit, & sicco, ut dicunt, pede insalutato hospite de cive austriaco ne voculam iniecit, Elenchus contra Magistri regulas, *Seseli* exemit, & *Selinorum* collegio cooptavit; at certum est hanc stirpem, ex illarum specie esse, quæ ex universo LINNAEI systemate determinari non possit, involucrum utrimque nullum habet, ut recte VAILLIANTIUS observavit, & ego nunc coram video, & per plures annos vidi, ut caducitas LINNAEO adstructa in excusationem adferri non possit, ut igitur nec *Selinum*, quod duplex postulat involucrum, esse possit, nec *Seseli*, quod simplex solum, & minus requirit: quodsi & hinc inde ligulam unam, alteramve minorem, ex succi nutritii abundantia proferat, non ideo *Seseli* esse potest, quantum ego enim novi, semen lato compressum, margine alatum, *Pastinacæ* aut *Selini*, semen non est *Seseli*. Sed etiam ultimo inseparabiles in quatuor plantis difficultates HALLERUS invenit, & *Carvifoliam* I. BAUHINI suum *Peucedanum* secundum facit, dum fatetur tamen & folia *Selini* tertii sui huic esse & iconem VAILLIANTII, quam citat, *Selino* suo primo similiorem esse: KRAMERUS vero noster Floræ lapponicæ auctoritate inductus, *Carvifoliam* I. BAUHINI nostram, seu VAILLIANTII plantam, *Selinum* tertium HALLERI, non primum facit, hinc Selinum *palustre* botanicorum esse contendit, cum synonimis, quæ meæ plantæ non conveniant. Ego vero minime perspicio, qui *Carvifolia* VAILLIANTII unquam cum *Selinis* aut *Tysselinis* conferri, aut confundi possit, non enim novi ex his plantis unam, quæ vel *Carvifoliæ* folia, caules, flores haberet.

Observatio II. In exemplari huius plantæ hoc anno 1763. ab amicissimo Viro KRAPFFIO S. C. R., & Apostolicæ Maiestatis apud Tergestinos Physico, nunc Sereniss. Archiduc. LEOPOLDI Archiatro flores albidos ante maturitatem rubentes, & involucrum partiale video.

Observatio III. Hæc quidem ita definiveram omnia, meis & aliorum laboribus inductus, dum Viennæ omnium primo appareret specierum Plantarum LINNAEI editio altera, in qua *Carvifoliam* Seseli expunctam ad Selina relatam conspicio, nec meam plantam, nec illam VAILLIANTII, aut CHABRAEI amplius agnosco, nec priora synonima invenio, sed

ſed alia a noſtra planta perquam aliena. Sed iam antea monſtravi DILLENII deſcriptionem plantæ noſtræ minime convenire, & nunc dicam, Angelicam ſylveſtrem RIVINI T. 18. pictam, ne habitum quidem noſtræ plantæ habere, nec ſemen, nec flores, nec exſtantia ſtamina noſtræ plantæ eſſe; minus adhuc feliciter noſtram plantam Selino *foliolis pinnatim laciniatis, lacinulis trifidis obtuſis in ſpinulam terminatis* GMELINI *Flor. Sibir.* p. 204. T. 48. conferri, dum nec lacinulæ adſunt, nec trifidæ, ſed longæ ſatisque latæ laciniæ, nec piſtilla fructus reflexa, quæ in ſuam diagnoſim LINNAEUS adducit, conſpiciuntur, ut denuo concludam, Selinum meum *Carviſolium* eſſe illud CHABRAEI ex icone, VAILLIANTII ex icone, I. BAUHINI ex deſcriptione, nullo modo vero aut Seſeli Carviſolium L. *Spec. edit. I.* Syſtematis Naturæ editione X. aut Seſeli montanum *Spec. edit. II.* aut Selinum *Carviſolium* Eiusdem *Specierum editione II.* Nam nec pedunculus ſub umbella ullo modo criſpatur, nec involucrum univerſale, quod nunquam in erumpentibus ex prælonga vaginula umbellis nec in magnis adultis deciduum vidi, dici poteſt, nec petala alba ſunt, ſed ſubtus certo rubent & ſemper. Denique *Carviſoliam* CHABRAEI dixi, quod & primus plantam delineaverit & aliqua tamen ſint (licet aliorum icones & deſcriptiones ſemper mutuaretur) huius viri in rem botanicam & aliorum pene multorum, quorum hodie floræ a LINNAEO & aliis dicantur nomina, etiam maiora merita.

Sed etiam nunc hoc deſerere penſum nequeo; & quid demum eſt pſeudo-Carviſolia LINNAEI? eſtne

I. Selinum foliolis pinnatim laciniatis. GMEL. p. 204. T. 48. quod in Synonimon ſuæ plantæ citat Cl. LINNAEUS? conſultus habet GMELINUS plantam ſuam, quam certe omni alio melius comparare potuit, forte eſſe Selinum radice fuſiformi multiplici involucro univerſali nullo. HALL. *helv.* p. 445. & Hallerianæ deſcriptioni, & Lobelianæ iconi ſatis bene reſpondere, nihil de habitu Carvi innuens, nec de flore, nec ſemine. Quodſi aliquis mihi ſit coniecturæ locus ex GMELINI icone, ut fuit LINNAEO, crediderim iconem GMELINI maximam habere convenientiam cum icone Seſeli *paluſtris lacteſcentis* C. B. *prodr.* p. 85. & ſemen, quod iconi ſuæ adiecit C. BAUHINUS piſtilla fructus reflexa habet & involucrum *univerſale* caducum, ut vel inde GMELINI plantam ad eam HALLERI accedere propius, quam ad illam LINNAEI pateret; ſed ſola coniectura eſt,

 &

& ex GMELINO ſemper evincitur, plantam ſuam non eſſe plantam LINNAEI.

II. *An eſt?* Angelica tenuifolia. RIV. T. 18. collatis omnibus hanc RIVINI plantam nec Selinum GMELINI eſſe, nec Carviſoliam LINNAEI, credo ſtatui poſſe. RIVINI enim glabra ſtirps caule leniter ſulcato gaudens, canaliculatis ſoliis non convenit aut GMELINI iconi, aut LINNAEI definitioni, nec RIVINI ipſius ſynonimis, quæ nobis conſervavit DILLENIVS. Dicerem potius noſtrum Seſeli Selinoides eſſe, ni obſtaret ſemen.

III. An Carvifolia LINNAEI, eſt Carvifolia DILLENII? Retulit DILLENIUS, ſuam plantam folia non habere prorſus Cari, ſed Cicutæ, aut potius Seſeli pratenſis ſimilia, obſcuriora tamen, dilutius autem virentia, quam cicutæ; addens totam plantam externa facie Cicutæ adeo ſimilem eſſe, ut illi pro Cicutæ ſpecie caule ſtriato primum fuerit habita, præſertim quod ſemina nondum matura, Cynapii RIVINI ſeminibus ſatis ſimilia eſſent.

Ergo planta Cicutæ habitu viſa DILLENIO, Selino ſylveſtri conveniré credita GMELINO, & Hyppomarathro II. Tabernæmontani RIVINO, & Laſerpitio prutenico LINNAEO, eſſet Carviſolia LINNAEI? arduum ſane eſt in mira hac confuſione æquum iudicium. Verum enim vero an non potius Seſeli pratenſe RIVINI Carviſolia eſſet LINNAEI? certe caulis ſulcatus anguloſus, Cari aliqua, ratione ſoliorum ſeſe decuſſantium, natura id ſuadere videntur, ni demum ſemen obſtaret; aut an non potius eadem ſub aliis plantis non rite definitis latet? Selina, tum ſylveſtre, tum paluſtre non ſatis conſtituta ſunt, aut diſcriminata; nec evidentius perſpecta *Seſeli pratenſe Monſpelienſium* PARKINSONII aut *Seſeli pratenſe noſtras* Eiusdem, quas plantas LINNAEUS nunquam citavit: aut *Daucus pratenſis Apiifolio, & Seſeli, pratenſe tenuifolium* C. BAUHINI, de quibus etiam non meminit LINNAEUS: aut *ſiler montanum* DOD. LOB. & *ſiler alterum pratenſe* EORUNDEM; in his igitur difficultates latere, quas nullus, ni ſemen viderit, tollere poſſit, certum eſt; unde a Cl. LINNAEO ſuæ Carviſoliæ figura cum ſemine, ut iudicari poſſit, petenda eſt maxime, cum Laſerpitii prutenici habitum, qui noſtræ plantæ nullus ſit, habere aſſerat.

4) *Seli-*

4.) *Selinum Peucedanum* offic.

Selinum (Peucedanum) foliis quintuplicato-tripartitis lineari ſubulatis integerrimis. L.

In pratis ad ſylvarum margines creſcere, dicit KRAMERUS, nondum vidi, nec Enumeratio habet.

5.) *Selinum Cervaria* * Elench. T. III. Fig. 1.

Selinum foliis cartilagineis, inferne appendiculatis, circum ſerratis ſerris denticulatis.

Selinum pinnis pinnatis, pinnulis appendiculatis, circum ſerratis triangularibus HALL. *helv.* p. 444.

Seſeli II. montanum pannonicum. CLUS. *hiſt.* CXCIII. icon.

Cervaria. RIV. T. 12. *commoda, ſed ſemen non adeo diſtinctum, ut* LINNAEUM *adducere potuerit non ad* Athamantas, *ſed ad* Selina *ſpectare.*

III. *Daucum* II. MATTH. *Comment. in* DIOSC. *curante* C. B. icon *elegans.*

Daucum alterum. CAMM. *epit.* 537. icon *bona.*

Libanotis Theophraſti nigra. TABERN.

Libanotis altera quorundam, aliis Cervaria nigra. I. B. III. *duplici icone* p. 165. *una altera ex* CLUSIO *ſub nomine alterius plantæ* p. 167. *nec aſtutior fuit* C. B. *aut* MORIS. *qui etiam bis repetiit, aut plagearibus* CHABRAEUS, *qui etiam ter pinxit.*

Daucus montanus apii folio maior. C. B. *pin.* 150. *malo omnino nomine, & aliam plantam exactius, quam hanc definiente, ſed adiecta bona varietatum nota.* Et.

Daucus montanus apii folio albicans. Eiusdem, *nomine itidem malo.*

In *Gatterholz*, *Simmeringer* Walde, montoſis *Badenſibus, Petersdorff.*

Radix glabra, ſecta ſuccum albidum, reſinoſum fundens, capillacea cincta corona fuſca, unum raro plures fundit caules.

Caulis teres, ſtriatus, modo coloratus ruber, modo halitu glauco afflatus, modo minus, brachiatus, ab uno ad quinque pedes altus eſt.

Vaginæ caulinæ longiſſimæ ab uno geniculo ad aliud fere elongatæ, craſſæ, latæ, marginem membranaceum habent, & in adultis purpuraſcentem.

Folia dura, cartilaginea, ſplendentia pinnata, pinnis ſeſſilibus ellipticis, aurito- lobatis aut ſaltem ſemi-lobatis, appendiculata vocant, circum-ſerrata, & hinc inde adhuc ſemel inciſa ſunt, auritis lobis ſerratis, & inciſis ſemper.

Involucrum *univerſale* dum adeſt plurimum, longum reflexum, particulare conſimile.

Umbella

Umbella universalis ampla, radiis facta longis, plurimis, 15, 20, 30. *particularis* plurimis.

Petala ante florescentiam purpurascentia, florescentia, nivea, ampla hæc, & cordiformia, centro marginali inflexo, lateribus sinuosis. Placenta delapsis petalis læte purpurascit.

Observatio I. In notis anni 1759. invenio, involucro utroque destui plantam; in illis 1760. involucrum *universale* modo integrum, factum foliolis septem circiter, modo dimidiatum, modo vagina una florali aborticnte constitutum, quæ & hodie iterum in diversis confirmo, & nunc radium unum alterumve unico calycino foliolo barbatum, præ manibus habeo.

Observatio II. Infelix admodum stirps, aliis pluribus botanicis duplici nomine & icone notata, LINNAEO in speciebus omissa, in appendice tandem inter *Selina* locum, quem hodie perdit, habuerat, nunc ex hac sede excussa, in nova enim Systematis Naturæ eaque decima reformata editione, inter *Athamantas* coacta fuit; sed semine compresso plano, margine alato, sociis dispar, ad undecimam reformationem iure appellat, *Oreoselinum* a LINNAEO *Athamantis* inscriptum, inter LINNAEANOS ipsos ancipitem & dubium patronum invenit, qui pronunciaret videri hanc plantam ad *Selina* verius pertinere, *Cervaria* nullum, cui videretur in tanta rariorum observationum diligentia, & exactitudine, dum tamen omnia haberet eadem. Neque in duas has solum stirpes LINNAEUS *Athamantarum* character impegit, sed in alias; *Meum* officinarum quid cum *Dauco cretensi* simile habet? aut cum *Libanotide* & hæc cum *Cervaria?* in foliis, caule, umbellis, semine nihil, ut recte sub diversis generibus iam olim proposuerit HALLERUS, & hunc sequi coacti fuerint, & ZINNIUS, & SCOPOLI; dum interea errorem suum nec fateri, nec corrigere vellet LINAENUS, & nihil examinarent Magistri fama gravidi oscitantes discipuli, tamen res naturales proprio privilegio munitæ persistunt, ut quemadmodum errores in his commissi, a nullo defendi, ita nec veritatis observationibus innixæ a toto sexualium orbe conculcari possunt. LINN. *Præfat.*

6) *Seli-*

6.) *Selinum Oreoselinum.*

Selinum foliolis costa refracta, divaricatis, caule æquali subnudo.

Selinum pinnis ad angulos obtusos pinnatis, pinnulis incisis, non serratis HALL. *helv. spec.* 5.

Oreoselinum. CLUSII *Hist.* p. CXCV. *icon commoda petiolis tanquam proiectis & contortis funiculis, bene.* MORIS. I. *Umb.* T. 10. F. 1. *mala.*

Oreoselinum. RIV. T. 8. *bona foliis divaricatis refractis.*

* Oreoselinum. f. Veelgutta. DOD.

Apium montanum nigrum. I. B. III. *icon non placet, & est certe alterius plantæ, nec arrident synonima omnia.*

In colle aprico sabuloso *Türckenschanz*, qua parte spectat vineas *Weinhaus* abundantissime.

Radix admodum longa, nullis fibris aucta, extremum bifida plerumque, extus ochroleuca, intus albida, modo summo apice caulem, modo apice truncato latere exserens, unum, duos, calamum scriptorium nunquam excedentes.

Caulis rotundus, glaber, sine angulis subtiliter striatus, virgatus, 2, 3, pedes altus, brachiatus, sæpe totus purpureus est.

Ex vagina dura, multo perfusa sanguine, longi rotundique petioli, intorti, huc illuc proiecti, folia radicalia petiolata, ad costam fractam, angulis rectis, aut rectis maioribus inserta oriuntur; hæc circumscriptione perampla, Petrosellini quasi forma, facie nigra, dorso læte magis virentia conspiciuntur, pinnata, pinnulis semiquinquefidis, semitrifidis irregulariter, extrema tridentata.

Vaginæ caulinæ membranaceæ magis, marginem, ut & circulum, quo cauli insident, sanguineo colore perfusum habent.

Involucrum universale foliolis decem, paucioribus, pluribus, reflexis, gracilibus, *particulare* simile.

Umbella universalis expansa ampla, planiuscula, umbellulis supra 20, *particularis* confertior magis, convexa.

Flos non florens ex herbaceo roseus, involucra expansa patentia habet, ut recte RIVINUS expressit; florens albus cordiformis, regularis, tubis minimis, involucris reflexis.

Semina cacuminibus ex herbaceo flavescentibus, ruberrima.

Fructus compresso planus immaturus marginem album, discum rubro colore perfusum splendentem habet, maturus complanato-planus margine alatus & magis fuscus est.

Observatio I. Planta fructum iam conficiente, auriculas foliosas ad fractas costas sæpe video.

Observatio II. Ad *Athamantas* LINNAEI referri non potest, ut ipse retulerat LINNAEUS.

7.) *Selinum Tysselinum* RIV. * Enumeratio.
Selinum umbellæ retusæ radiis asperis.
Selinum sulcis caulis hispidis umbella retusa.
Tysselinum PLINII. LOB. *icon.* p. 711. si sit: *Figura non commoda & caules rotundi non striati, umbellæ sine involucris male pinguntur; radix tamen omnino bona est, adeoque &* MORISONII I. *Umbellif.* T. 10. *cum folii vera icone, non vero Tysselinum* Eiusdem III. Sect. 9. T. 17. F. 2. *Licet innuat* LINNAEUS, *nulla cum nostra similitudine, ni quod in hac figura radix nostræ conveniat, sed certum est, illud nostrum non esse.*
Tysselinum. RIV. T. 19. & Tysselinum angustifolium. EIUSDEM Tab. 20. *& folia & caulis bene umbella compressa, ut* Tab. 19. 20. *admodum bene, sed radii glabri sunt, cæterum ipsissima planta.*

In *Au-Neustadt* locis aquas resedes habentibus abunde, cum flore, & semine mense Septembri.

Radix iunior fit ex multis in diversa secedentibus conicis radiculis, adultior ex napo, aut bulbo, supra quem similes pariter radiculæ simplices vel furcatæ decurrant; discissus bulbus, aut radicula maior intus candida est, & succum sudat acrem, ingrate aromaticum, lacteum, quem & petiolos & caulem, antequam umbellam educat, fundere memini.

Ex summo napo caulis exsurgit plerumque unicus, quandoque duo, a 3 ad 8 pedum altitudinem rotundus striatus angulosus æqualiter, fistulosus, cavus in summitate brachiatus, brachiis etiam ramosis: hic ad sui exortum constanter profunde purpureus, & ad petiolorum vaginantium exortum plerumque purpurascit, sed etiam ipsæ vaginæ radicales totæ purpureæ cum membranis sunt, & in partem petioli suam diffundunt purpuram.

Petioli radicales longissimi, rotundi, striati, profunde canaliculati, fistulosi; caulini suam proportionem servant, fere eadem habent, & folia gerunt superne profunde, inferne dilutius viridia, ut etiam subglauca sint, amplæ circumscriptionis triangularis pulchre dissecta, superba, recte ut MORISONII Figura expressum est, *Umbellif.* Tab. 10. Verum debent adhuc aliæ notæ addi, prætervisæ omnibus, ut semel de hac planta

planta rectius definiatur. 1. Petioli omnes ad costam angulo recto maiore eriguntur, & sunt hi in loco exortus semper incrassati, substantia albida, dura, quod & in lateribus subdivisis petiolis verum, unde etiam quasi geniculati, & inaequales, in parte insertioni aversa fiunt petioli, caeterum fistulosi. 2. Sunt laciniae foliorum trunci ultimae, omnes trifidae, media aliis duabus multo longiore, & omnium laciniarum apice albescente ex purpura dente notati.

Involucrum universale 8, 10 factum foliolis, magnis, reflexis, membrana alba margine auctis, caudatis, *particulare* consimile.

Umbella universalis inaequalis, distorta, convexa, radiis hispidis 3, 17, 20, pluribus, longis callo incrassato infixis, particularis fit bacillulis pariter longis, hispidis, aliquando paucioribus, aliquando pluribus, centro calvo semper.

Petala nivea, ampla haec, & cordiformia, patentia. Stamina longa sunt, nivea, his antherae virides insident; tubae longae reflexae distantes.

Semina abortiunt plurima, quae evadunt herbacea primo, dein rubescunt, matura rufa sunt, subrotunda, utrimque emarginata, tribus striis dorso percursa, singula margine rigidiusculo non adeo membranaceo alata.

Observatio I. An *Selinum sublactescens radice* unica HALLERI, quod est *palustre* LINNAEI, cum nostro idem? nostrum locis paludosis, opacis invenitur, radice intus candidissima, fracta succum sublacteum fundit, sed *radix unica* semper difficultatem habet, ut adeo illud esse non posset, ni etiam moneret in *Horto Göttingensi* HALLERUS, radicem sui *Selini* ramosam esse.

Observatio II. Iconem *Tysselini angustifolii* T. 20. adeo elegantem dedit RIVINUS, ut qui umbellam recte considerat, plantam illico, si forte fortuna offeratur, cognoscat; contuli cum 50 speciminibus, constantemque conformitatem deprehendi, folia tamen non placent, breviora haec, & in horto, ni fallor, producta etiam utriusque Tabulae eadem, licet 19 latiora, alia angustiora aliquantulum. Porro etiam ea statuenda differentia est, quae inter hoc *Tysselinum* & *Carvifoliam* 1. 2. intercedat, cum multi has duas plantas confundant, ut iam monuit, qui differentias promiserat, non vero dedit ipse SEGUIERUS. Sed certum est toto habitu diversissimos esse, caulis in *Tysselino* altior longe striatus,

 sulcatus

ſulcatus fiſtuloſus, qui in *Carvifolia* ſtriato-anguloſus, ſed nec ſulcatus nec fiſtuloſus ſit etiam minor & longe tenerior. Folia in *Tyſſelino* ampliſſimæ circumſcriptionis triangularis, dum ex petiolo cardinali tres alæ ſemper emergunt in *Carvifolia* non amplæ, ex unico, longa flaccidaque vagina in coſtam ſoluta, exorto petiolo, latiora folia, & non adeo arguto opere diſſecta, & ſeſe ſupra coſtam decuſſantia maxime; licet enim etiam aliqualis in *Tyſſelino* decuſſatio, hæc in hoc, ut in *Carvifolia*, non adeo evidens; adde in *Tyſſelino* petiolos cavos eſſe compreſſos crepantes. In *Tyſſelino* involucrum univerſale caudatum in alio nullum, umbella conferta retuſa petalis albis in hoc, in alio minus conferta, laxior petalis ſubluteis: in figura ſeminis tantam differentiam non video, Radicum diſcrepantia in deſcriptione videri poteſt. Cæterum *Tyſſelinum* cum *Oreoſelino* conferri non poteſt, ut mirer adnotaſſe TOURNEFORTIUM *Tyſſelinum* ab *Oreoſelino* ſolummodo differre lacteo ſucco, hancque notam SEGUIERO ſufficientem viſam, ut *Tyſſelinum* genus unum faceret, & Oreoſelinum aliud, quæ hoc ſolo diſtingueret ſigno.

Obſervatio III. Definitiones ex aſſe conveniunt plantis in loco natali creſcentibus, non vero in hortum deductis, in quibus obſervo, nec radios adeo aſperos eſſe, nec ſulcos caulis hiſpidos, licet calvitiem centralem umbellulæ ſervent.

8.) *Selinum paluſtre.* Tab. IV. Fig. 1.
Selinum leviter lacteſcens radice unica. HALLERI, LINNAEI *quid? Synonima non addo, cum videantur magis ad* Selinum *Tyſſelinum ſpectare. Definitionem non adiungo, cum non viſo ſemine incertus ſim.*

In lutoſas & reſedes aquas habente terra in ſylvis ſubalpinis creſcentem inveni, & prima fronte eſſe volui vel *Seſeli alterum pratenſe* DODONAEI, vel *Tyſſelinum* Plinii, LOBELII *icon.* p. 711. dubitavi etiam an non multum *Carvifoliæ* DILLENII conveniret, & nunc demum intellexi ex plantis ex horto patavino miſſis illis, *Selinum paluſtre* audire, ſed quia ſemina non vidi in meis, definire nihil poſſum: en plantæ deſcriptionem & iconem.

Radix nigra multis in diverſa abeuntibus radiculis facta, vaginas exſerit plures ſtriatas, breves, in longos petiolos ſolutas.

Caulis pedalis aut minor aut maior, raro cubitalis, in meis quatuor ſpeciminibus in univerſum viridis & tenuis eſt; is vel ſimplex non ramoſus,

ſus, vel ab infimis geniculis iam ramoſus, raro in ſummitate brachiatus; cæterum tota longitudine folioſus eſt, ſtriatus & anguloſus.

Vaginæ caulinæ quandoque coloratæ, albida membrana auctæ, non amplæ ſed exiguæ, in petiolum leniter canaliculatum abeunt.

Folia 5, 6, coniugationum non amplarum ſuperne profunde admodum viridia, inferne dilucidius, tenerrima, herbacea, aliquid dauci habent, ſed laciniis magis ovate ſectis & totis nudis; hæc cæterum pinnatifida ſunt pinnis ovatis trifidis, & adeo profunde plerumque ſectis, ut inferne acutis laciniarum ellipticarum angulis quaſi coalita videantur, dum obtuſus & amplior laciniarum exſtans margo leni dente inſtruitur, quem nervus dorſum percurrens format. Laciniæ canaliculatæ non ſunt.

Involucrum univerſale nullum, particulare aliquot factum foliolis tenerioribus non reflexis.

Radii univerſales ſtriati, pube obſiti non facile conſpiciunda. Petala primo ex herbaceo-albida, dein candicantia nivea, extremo mucrone reflexo quaſi alato-cordiformia.

Germina profunde ſulcata, viridia.

Semina non vidi, ſed ſtamine longiſſima exſtabant, tubæ etiam longæ, reflexæ, albæ longitudine germinum videbantur.

Nunc vero, cum matura non viderim ſemina, determinare nihil poſſum, nec volo, ut quidem plurimi faciunt, qui inique generibus plantas inſcribunt, hariolari; donec definiverint ex involucris alii, dicam ſimilitudines, differentiasque, quæ illi cum aliis plantis intercedant.

I. Multum convenit cum *Carvifolia* DILLENII, nulla vero illi ſimilitudo eſt cum *Carvifolia* noſtra, nulla cum *Peucedano*, nulla cum *Laſerpitio prutenico*.

II. A Tyſſelino noſtro, ſeu ſelino Tyſſelino RIVINI hæ differentiæ ſunt: 1. Caulis in Tyſſelino altiſſimus ſulcis profundis exaratus, evidentius ſuccoſus, ſtriis albidis variegatus, in hac minor ſolum anguloſus durior exſuccus viridis totus. 2. Folia diverſiſſima ſunt in noſtra, folia radicalia a caulinis diverſa atro-virentia lacinias manifeſtius ovatas non amplæ circumſcriptionis, dum in Tyſſelino radicalia & caulina æqualia omnia laciniis omnibus extimis, ſeu mediis longiſſimis lineari-lanceolatis non obtuſo aut ovato fine præditis ampliſſimæ circumſcriptionis.

3. Demum nulla nec in habitu, nec in umbella eſt huic cum Tyſſelino convenientia.

9.) *Selinum Imperatoria.*
Selinum foliis tripartito-diviſis, & ſubdiviſis.
Imperatoria. MATTH. CAMMER. C. B. ALIORUM. RIV. T. 7. *bona.*
Aſtrantia. DODON. *pempt.* CLUS. *hiſt.*

In ſylvis ſubalpinis *Gans.*

Involucrum *univerſale* nullum, *particulare* paucis factum foliolis, 3, 4ve ſetaceis, exſtans nondum evolutis foliolis, caducum aut eliſum expanſis inveni.

Umbella univerſalis expanſa, inæqualis, pluribus facta radiis, *particularis* conſertiſſima, etiam inæqualis.

Petala cordata, alba aut margine modice roſea, ſubæqualia, deorſum flexa.

Semen ſubrotundum, compreſſum, margine alatum, in medio tribus ſtriis percurſum.

Obſervatio. Angelicam *ſylveſtrem* Imperatoriæ nomine, & Podagrariam Angelicæ proponit in *Plant. Veronenſ.* T. II. SEGUIERUS, Imperatoriam *offic.* non habet & elidit; in ſupplemento vero Angelicam *offic.* ſeu Archangelicam *Botan.* etiam Imperatoriam facit.

10.) *Selinum argenteum* * Elench. Tab. IV. F. 1.
Selinum petiolis argenteis & viridibus ſtriis lineatum: ſemine alis latis albidis.
Seſeli montan. III. CLUS. *Deſcript. Hiſt.* CXCIV? I. B. *ex* CLUSIO *ita &* C. B. & MORISONUS & RAIUS *ex eodem citant, & deſcribunt; at certum eſt, horum neminem plantam vidiſſe, nec recentiorum ullum habere.*

In montoſis *Badenſibus* certo, cum prioribus, fama eſt creſcere in *Gatterholz*, forte ſi plantaretur creſceret, ni adeo amaret aſpera, ſaxoſa, aprica.

Radix lutea, admodum ramoſa & brachiata emarcidis vaginis nigris cincta, inde erigitur caulis ſtriatus 2, 3 pedes altus ſplendens, ſtriatus ſtriis argenteis, leniter ſulcatus, ſulcis viridibus cæterum ramoſus, brachiatus.

Vaginæ

Vaginae radicales, crassae, durae, ventricosae striis argenteis & sulcis viridibus variegatae, margine membranas latas, raro coloratas accipiunt.

Petioli longi, duri, teretes, parum sursum canaliculati, argenteis lineis & viridibus mixtim colorati, folia gerunt amplae circumscriptionis, costis ad insertionem foliorum petiolatorum fractis, & in arcum deorsum deductis, ut in *Oreoselino*, foliis pariter ad angulos fere rectos petiolatis, ut in eodem. Sunt vero nostrae plantae folia Peucedani *Silai* foliis similia, licet non adeo lata.

Involucrum *universale* novem plus minusve factum foliolis membrana albida auctis, reflexis, lanceolatis; *particulare* consimile, quandoque pluribus.

Umbella universalis hemisphaerica, ampla, facta radiis 20 ad 30; *particularis* similis.

Petala alba sunt, satis ampla regularia, unco reflexo cordiformia.

Fructus immaturus herbaceo-albidus, convexus utrimque, maturus planus, membranaceus *Heraclei*, sed hoc maior.

Semen utrumque alas latas pallidas habet, ipsum fuscum est & tribus costis membranaceis cinctum, fere angelicae sylvestris, ut quaeri possit, an non *Angelica tenuifolia* botanicorum?

Observatio I. Plantam hanc forte iam oblivioni traditam, forte etiam cum alia confusam, aegrius vindico; dicam primo aliorum, dein meam opinionem. Amicissimus Vir SCOPOLI, dum hic Viennae esset, in botanisatione badensi hanc stirpem *Selinum sublactescens radice unica* HALLERI; *Selinum palustre* L. esse, statuit, item *Selinum austriacum Enumerationis* esse, asseruit, licet novo & a LINNAEO diverso, & quasi novae plantae nomine, ibi exstet, vacuum labore & synonimis. Ego vero plantam hanc *Apii montani* DALECHAMPII nomine, herbario iam inscripseram, hac adiecta nota, LINNAEUM non habere, & iconi & descriptioni I. BAUHINI satis convenire, unde factum, ut plantam exactius lustrarem; et primo certum est, in asperis, saxosis, & lapidosis apricis provenire, non in palustribus in nostris quidem regionibus, & folia Apii potius habere, quam *Selini palustris*, cuius foliola & lacinulae oblongo lineares sunt GUETTARDO, ut ferulacea I. BAUHINO vocentur, cum nominet, *Seseli palustre lactescens acre foliis ferulaceis, flore albo, semine lato*, dum huic tamen ferulaceorum foliorum nihil insit. De *Apio* vero *montano*

DALE-

DALECHAMPII non minor occurrebat difficultas, quod a C. BAUHINO quidem, cum *Oreoselino*, quod esset *Apium montanum nigrum* confunderetur, hinc Apium DALECHAMPII & *Oreoselinum* pro una eademque planta C. BAUHINO haberetur, sed & hic æque certum est, C. BAUINUM titubante omnino sententia has duas plantas coniunxisse, I. BAUHINUM huic non subscripsisse, & utriusque plantæ descriptionem omnino diversam esse: sed in tanta obscuritate quis definire aliquid valeret? cum ipse I. BAUHINUS *Apium montanum nigrum* cum *Libanotide montana* confundat. MORISONUS iconem *Apii montani* DALECHAMPII, quam I. B. habet, magno errore inscribat Sect. 9. T. 17. F. 6, nomine *Daucus montanus Apii folio maior* C. B. s. *saxifraga Venetorum* LOB. quæ inscriptio, quoniam sit *Cervariæ nigræ* botanicorum, cuius iconem aliam novo errore det Sect. 9. T. 6. F. 3. patet & MORISONUM, quid voluerit, ignorasse. Cæterum dicam solum nostræ plantæ & *Oreoselini* non paucas differentias, tum etiam eas, quæ sint inter hoc *Selinum* nostrum argenteum, & *Selinum* nostrum *Tysselinum*. Et primo quidem *argenteum* ab *Oreoselino* differt petiolis erectis magis, & strictis, & albis striis percursis, qui *Oreoselino* proiecti, sæpe contorti, ut exacte CLUSIUS pinxit, nunquam albis striis percursi sint. Costæ in *Oreoselino* fractæ magis, minus in *Argenteo*. Folia quidem utrimque *Apii* etiam albo dente utrimque notata, licet hæc nota in argenteo evidentior, sed in *Oreoselino* ad singulam insertionem refracta, divaricata, quod non in *Argenteo* est. Est adhuc alia in foliis plurima differentia, ex habitu potius, quam descriptione cognoscenda. Caulis argenteis striis viridibus sulcis in *Argenteo* percursus, in Oreoselino glaber & sine angulis subtiliter tantum lineatus, viridis, aut purpureus. Ultima & evidentissima in semine differentia est, *Oreoselini* semen rotundum, orbiculatum, utrimque emarginatum, margine alas exiguas habet, aliud semen oblongum, amplum illud, albidis, latis, foliaceis Angelicæ sylvestris maioribus, alis. Nec minus manifesta est aut evidens ea, quæ inter hoc nostrum *Argenteum* Selinum & *Tysselinum* intercedit differentia; & ut de radice taceam. Caulis in *Tysselino* striatus quidem, sed in sulcis hispidus est, cavus hic, seu fistulosus, radiis alba hirsutie ornatis. Umbella retusa est. Semen margine quidem alatum, sed alis, ut in *Oreoselino*, rigidis, subrotundum, quorum nihil argenteo insit, & folia distinctissima sunt, & alia, quæ ex singulari descriptione peti possunt, ut demum de his certo defini-

definitum ſit. Sed eſtne *Apium montanum* DALECHAMPII Oreoſelinum neotericorum omnium?

Obſervatio II. Diſciſſa Radix non ſublacteſcebat, petioli interne fibras albas habebant, nec ſublacteſcebant diſciſſi, preſſus ne lactis minimum ſuppeditabat duriori medulla farctus non fiſtuloſus caulis. Radix admodum aromatica eſt cum amarore, ſaporis fere Angelicæ, niſi quod minus amara ſit.

Obſervatio III. Radii florales ſuperna parte ſtriati ſcabri, inferna minus & ob id glabri. Vidi hoc anno 1764. flores plenos, ſcilicet antherarum loco, foliolum unum cuneiforme trifidum, idque potiſſimum in umbella caulina, minus in brachialibus obſervavi.

11.) *Selinum ſylveſtre.*
Selinum foliis ovato-lanceolatis, ſemine oblongo plano.
Angelica ſylveſtris maior C. B. MORIS. III. Sect. 9. T. 3. F. 2. *planta, non ſemen.*
Angelica ſylveſtris II. TABERN. *Icon commoda.*

Ad aquas *Maurbacenſes*, in *Au-Neuſtadt*, & alibi non infrequens, etiam in *Au-Garten.*

Caulis rotundus, cavus, humanæ ſtaturæ altitudinem ſæpe ſuperans, brachiatus.

Vaginæ amplæ, ventricoſæ, membranaceæ.

Involucrum univerſale nullum; *particulare* tenuiſſimis factum filamentis ſemper.

Umbella *univerſalis* conferta plerumque, globoſa; *particularis* conſimilis.

Petala leviter roſea primo, dein alba.

Stamina in hac longiſſima, capillatas quaſi umbellulas efficiunt.

Semina ſtatim herbacea alis membranaceis albidis, dein colorantur, ſingulum elongatum, marginalibus alis membranaceis, latis, ſæpe criſpis, undulatis, dorſo coſtis tribus percurſum eſt foliaceis, non gibbum adeo, nec anguloſum, ut ad Imperatoriam videatur propius ſpectare, magis adhuc ad *Selinum* noſtrum *argenteum*, minime ad *Angelicas.*

Obſervatio. RAIUS in *Hiſtoria Plantarum* huic involucrum univerſale recte denegavit, quod tamen LINNAEO ubique obvium fuit in *Flora*

Lapponica, & a GMELINO videri non potuit in *Sibirica*, aut a me in *Austriaca*, quæ ergo sit involucrorum constantia aut certitudo viderint LINNAEANI.

ALA MARGINALI ET DORSALI.

4. ANGELICA. Semen Tab. I. Nro. 5.

CHARACTER. Semen alis marginalibus duris, dorsalibus in gibbositate nuclei quasi abscissis, & solum costatis.

1.) *Angelica Archangelica* * Enumer.
Angelica foliorum impari lobato. L. *exacte conveniens definitio.*
Angelica sativa. C. B. *pin.* 155.

In hortis Rhizotamorum KRAMERUS, ego in sylvis subalpinis ad Schwarza flumen.

Cognoscitur Charactere & definitione.

Observatio. Ab omni tempore botanici de genuina planta dubium movere, quæstiones duas iam olim proposuit de colore floris I. BAUHINUS, duas itidem, & unam de colore, alteram de magnitudine eiusdem RAIUS, omnes resolvit LINNAEUS. Tota vero resolutionis vis in eo vertitur, ut *Angelicæ Archangelicæ* flos e viridi luteus, *Angelicæ sylvestri* niveus ab illo adscribatur, nequidem differentiæ specificæ utriusque plantæ facta mentione, huius *foliorum impari lobato*, alterius *foliis æqualibus ovato-lanceolatis serratis;* dicam ego, quid sententiam; & primo quidem dubito an color hic constans sit, & an signum decretorium dare possit, nostra, quæ est *foliorum impari lobato*, albida est. II. Semina, quæ in officinis habentur, sunt semina simillima nostræ, flore albido præditæ, nam & ea semina subquadrangula, latas margine alas habent, medium eminentem gibbosum nucleum, in capsulam bivalvem, in qua semen proprie dictum admodum aromaticum gravis odoris contineatur, divisibilem, qua vero gibbus est locis depressioribus, alatum, dum in ipsa gibbositate costatus deprehenditur, recte ut semina Angelicæ lucidæ pinguntur a RIVINO T. 16.

III. Semina

III. Semina illius plantæ, quam pro *Angelica sylvestri*, scilicet foliis æqualibus ovato-lanceolatis habeo, inveni semper a præcedentis plantæ seminibus diversissima, sunt compresso plana, nec eminentem nucleum, ut priora habentia, nec semialata, dorso alis abscissis, sed solum, ut in *Imperatoria* & *Selinis*, aliis striata, quæ etiam ratio fuit, quare Angelicis eximerem & Selinis inscriberem, maiorem cum his, quam aliis affinitatem habentem & aromatis omnino carent vehementia, quare miram illam, quam apud botanicos plurimos circa hanc plantam esse, moneret in *Flora Lapponica* confusionem, adeo non sustulit, quin auxerit LINNAEUS, maxime, dum etiam harum plantarum differentias haud recte proponeret, & in sylvestri L. Angelica, foliorum impar lobatum multos viderem decipere. Ego ex semine semper distinguo.

5. LASERPITIUM. Semen Tab. I. Nro. 6.

CHARACTER. Semen interna facie concavum, externa rotæ molendinaris undique alatum.

1) *Laserpitium asperum.* * * Enum. Elench.

Laserpitium foliis obcordatis inciso-serratis, foliorum dorso petiolisque hirsutis: Tab. 1. F. 2. *folium.*

Laserpitium Chironium. L. *certo., non vero synonima, nec notæ. Alia synonima ob summam incertitudinem addere non possum; nostram plantam nemo descripsit.*

Non infrequens in cædua montis *Hamburgensis* sylva, inveni etiam in asperis lapidosis montis *badensis* locis.

Radix capillato capite crassa, nigra, longa.

Caulis strictus, glaber, argute lineatus, glauco rore abstergendo obductus, 4, 5, pedes altus ex medio brachiatus.

Vaginæ radicales amplæ caulem late amplexantes, striatæ glabræ, dant priores petiolos angulosos, anguli acie lateribus compressis sursum spectante, striatos, hirsutos scabros; his secundarii foliosi anteriori facie implantantur similiter facti & hirsuti.

Folia, quæ simplicia sunt, oblique cordata visuntur, nulla Pastinacæ convenientia, sed latifolii LINNAEO dicti Laserpitii simillima, nisi quod facie saturate viridia sint & glabra, dorso glauca nervis venisque hirsutie donatis aspera; quæ minus simplicia sunt, biloba etiam triloba

 visun-

visuntur, laurinis omnibus & inciso-serratis, serris spinula exasperatis.

Vaginæ caulinæ radicalibus fere ampliores & vacuæ, conflexæ, postica emarginatione petiolos dant tres non adeo hirsutos, amplius etiam aliis foliolis vestitos, ultimo plerumque trifido, aliis raro, licet tamen aliquando uno alterove dente sectis; adhæc sunt hæc foliola omnia conflexa quasi carinata & a priorum forma recedentia, ut icone expressum est.

Involucrum universale amplis factum foliolis margine undulatis, coloratis, acuminatis, & reflexis & ita quidem se habent in loco natali; *particulare* filiformibus non adeo reflexis, sæpe abortientibus, ut etiam nullum deprehenderim.

Umbella universalis ampla hemisphærica conferta facta radiis plurimis, qui ex incrassata placenta egrediantur: hi magni sunt superna parte manifestius striati, ut ob id etiam asperi deprehendantur, inferna glabri toti; *particularis* etiam convexa & conferta sed centro sæpe abortiente calva.

Flos albus, patens, non magnus, a RIVINO bene pictus staminibus exsertis; pistilla declinata perstant & rubent, ut & sæpe fructus, qui alis latis eminentibus plus minusve crispis ex purpura coloratis percursus, calyce exiguo quinque dentato coronatur.

Observatio I. Mira & insolita ratione huius plantæ apud omnes oscitatio non solum in iconibus, sed etiam in descriptionibus, quas a se invicem mutuantur spectabilis, me eo impulit, ut plantam alio insignirem cognomine, cum revera persuaderi non possim, hanc nostram Panaces peregrinum, quod hodie Laserpitium Chironium appellavit LINNAEUS, esse. Non inquiram an Panaces peregrinum DODONEI sit Chironium DIOSCORIDIS, an a LINNAEO huic plantæ hoc cognomen recte inditum? sed id solum contendam, meam plantam nec Chironium DIOSCORIDIS esse, nec illud LINNAEI ex synonimis, licet definitionem Chironii posterioris huius botanici scilicet foliolis oblique cordatis petiolis hirsutis ad amussim sustineat. De Chironio DIOSCORIDIS res plana est, ut probatione non egeat. De illo LINNAEI has contrarias habeo rationes; & primo quidem nullum Laserpitii Chironii synonimum meæ componi plantæ potest. *Panax Heracleum* MORIS. III. p. 315. S. 9. T. 17. F. 1. nec in icone meæ plantæ simile, nec in descriptione: in icone quidem quam a DODO-

NEO

NEO mutuatus, quod caulem & pedunculos hirſutos faciat, qui meæ plantæ glaberrimi ſint, & folia longa nimis & ex cordatis lanceolata, quæ in noſtra maxime obtuſa, ſemina compreſſa planiora omnino mala noſtris non ſimilia; recedit pariter deſcriptio, quod pedunculos canaliculatos dicat, qui in loco canaliculi, ſint in noſtra in aciem verſi, caulem policaris & pene brachialis craſſitudinis cum umbellis aureis ſeminibus ſubrotundis & compreſſis, quæ omnia in noſtra planta deſiderantur. Aliud C. B. ſynonimum *Panax paſtinacæ folio* noſtram plantam minime indigitat; nec tertium DODONEI nomine *Panacis peregrini* eandem deſignat icone ac MORIS. eadem, deſcriptione etiam magis, quam MORISONII manca, cum floribus aureis. Supereſt unica in ſpeciebus a LINNAEO adiecta nota in hæc verba „folia integra lobo ſuperiore breviore crenata „obtuſa. Petioli valde hirſuti. Involucrum parvum tam univerſale, „quam particulare; hinc diverſa a *Paſtinaca coſtina.*„ In noſtra vero folia non ſemper integra, quin nonnulla horum frequentius biloba trilobave viſuntur, obtuſa quidem, & lobo ſuperiore, ſi recte quid velit, capio, breviore, non crenata tamen, ſed manifeſtius ſerrata; nec involucrum aut univerſale aut particulare adeo parvum video.

Obſervatio II. Non alia planta maiorem habet cum Laſerpitio mox ſequente, aut *latifolio* LINNAEI ſimilitudinem, ut etiam pro varietatibus haberi poſſint.

Obſervatio III, Vidi umbellas axillares ſæpe abortientes, & caulinæ umbellulas centrales.

2) *Laſerpitium glabrum.*

Laſerpitium foliolis cordatis, inciſo-ſerratis, glabris.

Seſeli æthiopicum. MATTHIOLI, CAM. *Epit. malæ icones.* DOD. CLUS. *itidem malæ. Radice non capillata, quam tamen priores habent.*

Laſerpitium I. ſpecies. HALL. *Helv. cum omnibus fere ſynominis.*

Laſerpitium. RIVIN. T. 21. *certo. Cæterum omnes varietates ſequentes authores melius expreſſere.*

Laſerpitium lobis latioribus ſemine criſpo, & verucoſo. MORIS. III. S. 9. T. 19. F. 1. &

Laſerpitium lobis latioribus ſemine plano. Seu Seſeli æthiopicum. DOD. ibidem T. 6, *Folia & habitus omnino bene, quæ præcedentium nullus habet.*

Libanotis alpina latifolia ſemine criſpo. BOCC. *muſ. di Piant.* p. 24. T. 3. *licet rudis, tamen vera icon.*

In ſubalpinis *Gans*, etiam *Sau-Grund Schneberg*.

Radix capillata longa teres.

Vaginæ radicales ſolidæ ſtriatæ compreſſæ, in loco canaliculi in aciem verſæ, ex purpura coloratæ.

Petioli minores folioſi anteriori facie implantantur, etiam compreſſi in aciem verſi, in loco coniunctionis confluentes, ut quaſi ſequens geniculus depreſſior ſit & ex poſtica prioris parte ortus videatur.

Folia circumſcriptione ſatis ampla; paria pinnarum primarum fere quatuor ſunt, ultimo impari foliolo; ſecundarum duo aut unum cum impari, reliqua cardinali petiolo hærent. Cæterum folia oblique cordata ſunt, ut MORISONUS recte expreſſit, laurina ſuperna facie profunde viridia, inferna quodammodo cineraceo colore glauca, glabra utraque ſerris ſpinuloſis ex purpura leviter tinctis circumſerrata, ſæpius quidem integra, aliquando tamen ſemi-biloba, quod etiam in foliis caulinis invenias.

Caulis rotundus glaber variæ altitudinis.

Involucrum univerſale multis confectum foliolis inæqualibus, lanceolatis, membrana alba auctis; *particulare* exiguum filamentis albidis quaſi criſpatis filiforme.

Umbella univerſalis ampla, numeroſis facta radiis longis, ſtriatis, *particularis* fere ſimilis.

Flos ante muturitatem ex viridi albus, dein purpura tingitur, apertus ex albo roſeus eſt, petalis inæqualiter cordiformibus, unco oblique recurvo colorato, perianthio proprio ſuffultis.

Stamina petalis maiora exſerta alba, antheris ex albo-flaveſcentibus.

3) *Laſerpitium ſelinoides.* * Enumeratio.

Laſerpitium foliolis pinnatifidis connatis: laciniis ſuboppoſitis, nervis petiolisque hiſpidis.

Laſerpitium primis caulis geniculis pedunculisque hiſpidis; Seminum alis dorſalibus ſæpe pygmæis.

Laſerpitium herbaceo-aſperum, ſeminum alis dorſalibus nonnunquam ſemilatis. *Ita ex ſolo habitu duriori, aſpero, arido ab omni Laſerpitio, quod ego cognoſco, facile diſtinguo.*

Laſerpitium prutenicum. HALL. *hort. Göttingenſ. certo.*

Laſerpitium daucoides prutenicum viſcoſo ſemine. BREYN. *cent.* 167. T. 84. *plurima bene.*

Laſerpitium minus. RIV. T. 23. *utcunque.*

An? Laſerpitium prutenicum. LINNAEI *divinare non potui.*

In

In montibus *Medlingensibus* KRAMERUS, ego in exitu pineti *Breyn* arido sole tamen aliquantulum lustrato loco inveni plantam asperam & pauci succi, quæ a BREYNII & RIVINI iconibus multum diversa sit.

Radix in iunioribus unica fusiformis, Carotæ iuvenis similitudine, tenuis, albida: in adultioribus exigua, ramulis hinc inde horizonti vix non parallelis facta, nigrior, vix capillata.

Vaginæ radicales duæ tresve striatæ, solvuntur in petiolos leniter canaliculatos, tenues, longos, hispidos, sparsos; *caulinæ* similes.

Caulis diversæ altitudinis duorum, trium pedum & ultra, tenuis, virgatus, rigidulus, angulosus; inferne coloratus, villo satis rigidulo exstante hispidus: superne aliquantulum minus hispidus, non villosus, plerumque viridis, ibi ramosus, licet quandoque tota longitudine talis deprehentatur, ramis virgatis satis longis rigidulis.

Folia exacte, ut incisa sunt, sæpe purpura tincta tota aut saltem maculata; superne nullo villo, inferne iuxta nervum & oras hispido cilio cincta; foliorum particulares alæ sæpe foliolum retrorsum decussant. Cæterum pinnatifida sunt, pinnis non semper exacte ex opposito ortis, ovatis, dente rigidulo exstante notatis, alia in figura videri possunt.

Involucrum utrumque polyphyllum, membrana alba ampla sæpe crispa auctum, reflexum, interne exalbidum.

Radii umbellarum rigiduli, longi, canaliculati, externi maiores, interni minores; omnes rigiduli, quandoque colorati, semper hispidi, radii umbellularum prioribus proportionales, & æquales.

Flores candidos, quos solum emarcidos vidi, non describam.

Semina capitulo coronata purpureo in meis speciminibus, & perianthio, & tubis reflexis purpureis. Seminum caro ex atro-purpurea alas marginales habet amplas albidas, quasi cereas, non pubescentes, dorso gibbero costas exstantes aliquantulum magis, quam in Selino nostro sylvestri, sed quæ alatæ dici non possint, ut molendinaceum exacte semen non sit, quod tamen fore, ut tale evaderet, sperasses.

Observatio I. Diu hæsitavi an laserpitii prutenici nomine mea planta salutanda foret, cum LINNAEI definitionem huic accommodare neutiquam possem, quomodo enim de illa dici potest, *Laserpitium foliolis lanceolatis integerrimis extimis coalitis?* erant igitur alia lustranda synonima, illud ROYENI parum explicabat, BREYNII cum viscoso semine non aderat,

rat,

rat, ut debuerim ad icones confugere. Icon breyniana habitum nostræ habet & plurimam aliam similitudinem; tamen est in foliis differentia, & marginalia foliorum cilia nec BREYNIUS, nec RIVINUS notarunt, omisere etiam potissimum dentem illum rigidulum, nec radios fecerunt subangulosos nec hispidos; neque tamen inde hos viros culpare velim, cum id sæpe solius Calcographi festinantis peccato fiat, hæc tamen, ni fallor, descriptionem ingredi debent, ne semper male descriptæ relinquantur plantæ.

Semina BREYNIUS perfecte molendinacea pingit, quæ nec RIVINUS, nec ego vidi; villosa post HALLERUM LINNAEUS dixit, quæ nec RIVINUS, nec BREYNIUS, nec ego observavi. Cæterum vehementer lætabar, me etiamnum de nomine plantæ meæ dubium hærentem paucis ab HALLERO scriptis verbis in eiusdem cognitionem certius fuisse deductum, quam ænigmatica LINNAEI definitione, cum in Horto Göttingensi scripsisset HALLERUS „semine tribus alis (costis) brevibus percursa, præter „quas duæ magnæ plicatæ albæ siccæ alæ (marginales scilicet) adsunt; „sed etiam parvæ alæ (costæ) nonnunquam grandiores fiunt; & nume„rus adeo alarum a 2 ad 8 (forte etiam 10) in uno fructu varius est.„ In RUPPIO hanc fecit animadversionem „folia caulina angusta Silai.„

Observatio II. Cum Selinorum habitum planta habeat, seminaque sæpe dorso alata non sint, & ob hanc circumstantiam Selinis propius accedant, cognomen illi selinoides dedi, quod maiori possideat, quam illud prutenicum. Et nunc merito quæri potest, an non pro Selino imo Carvifolio L. proponi posset? de habitu, utriusque plantæ convenientia iam consensit LINNAEUS; de variabili alarum in semine natura testis HALLERUS est, RIVINUS & ego plus quam in 50 seminibus vidi, cum pistillis fructus reflexis. Adhæc observo in uno exemplari caulem nitidum, folia etiam non hirsuta, ut Laserpitium prutenicum hisce datis Selinum facile statuatur idque Carvifolium LINNAEI. An non sic natum, quod vocat Selinum Monnieri LINNAEUS? ex descriptione LINNAEI persuaderi possem, ni ex MONNIERO evidens esset, semina parva esse, non Selini planta, sed sulcata gibba Aethusæ, plantamque ad Aethusam reduceret, quam LINNAEUS dein contra characterem genericum Selinis inferret, quasi facile esset, semen sulcatum angulosum gibberum Aethusæ, cum semine plus minusve plano margine solum foliaceo cincta Selinorum combinare? utique convenientius discentibusque facilius foret, ex seminibus characterem generum non desumere, quam hunc & lectores constanter ludere.

ORDO

ORDO II.

COSTATAE aut STRIATAE.

I. SEMINE NUDO.

Fructu tum lato tum longo.

6. SILER. Semen Tab. I. Nro. 7.

CHARACTER Flos regularis. Semen latolongum 4, 5, coſtatum.

1) *Siler montanum* offic.
Siler foliis integris glabris longe ellipticis ſine aculeatis.
Siler montanum. CLUS. *Hiſt.* II. 19:. *Icon radicis absque capillitio mala, mala pariter* LOBELII, & ALIORUM, *ſola* MORISONI III. S. 9. T. 3. F. 2. *bona.*
I. Liguſticum X. Matthioli. *Comment. in Dioſcorid. curante* C. B. *Icon mala, nimis ramoſa, & radice non capillata.*
Liguſticum quod ſeſeli officinarum. C. B. TOURN.
Seſeli BLACK. T. 426.

Non rara in montoſis, in *Badenſibus* frequens, etiam in ſubalpinis *Gans*, & *Saugrund-Schneberg*.

Radix craſſa longa, ſetacea corona cincta, fuſca.

Caulis virgatus totus medulloſus, teres, glaber, lineis albis & viridibus tota longitudine variegatus, ſæpe etiam ex rubro-coloratus, 5, 6, pedum altitudinis, brachiatus.

Petioli radicales ex longa non lata, ſed admodum cartilaginea oriuntur, lateribus compreſſi, triſurcati, geniculis conſtanter albentibus oſſeis.

Folia ſubglauca, laurinæ craſſitiei, glabra, venis transparentibus admodum venoſa; ipſa ramis pinnatis pinnis tripartitis petiolatis longe elliptica ordiuntur, ſine ſpinula colorata inermi prædita.

Involucrum univerſale multifolium, patens, ſæpe etiam reflexum; *particulare* tenuioribus ſactum foliolis non reflexis.

Umbella univerſalis ampliſſima, conferta radiis longis ſacta; *particularis* ſimilis ſæpe abortiens.

Flos primo ex herbaceo-purpurafcens dein albefcit, & petalis erecto-conflexis ftamina exferta gerit.

Fructus ovato-oblongus collo inftructus, coftas quinque longiores, quatuor minores habet in fingulo femine, & hæ quidem evidentiores funt, quam in filere *trilobo*, quod etiam hoc latius eft. Floris perianthium non nifi adhibito microfcopio diftincte videtur.

Obfervatio. Sapor non ingratus Thuris odorem revocat; & in fpeciminibus in Gans lectis nodos in caulibus tumere video, nec tota circumferentia vagina cœptos, fed deliquium patientes. Tubæ declinatæ erant, & longæ.

2) *Siler Trilobum.*
Siler foliis amplis laurinis trilobis incifis.
Angelica foliolis tripartitis lobis fuperne incifis obtufis. ROY. *prodr.* 104.
Ligufticum Rauwolffii foliis aquilegiæ. I. BAUHINI? *ex icone nunquam divines.*
Siler aquilegiæ foliis. MORIS. III. S. 9. T. 3. F. 3. *nec hæc.*

In monte *Cecio* CLUSIUS, KRAMER ibi frequentem, rariorem in montofis *Badenfibus* inveni, crefcit etiam in *Dornbach*, qua parte rudera rupium funt.

Habitus glaucus caulis, ramorum, dorfi foliorum.

Radix craffa admodum longa, fufca, corona fetacea tecta eft.

Caulis 5, 6, pedum ftrictus, cartilagineus quafi, foliofus, brachiatus, etiam ex atra purpura coloratur adultus.

Petioli ex vagina cartilaginea rigidi caulini folitarii tria fuftinent folia, duo ex adverfo feffilia, medio remotiori longe petiolato, omnia plerumque triloba funt; lobis etiam fectis, dentibus fphacelatis inftructa; fuperna parte læte viridia, inferna multum glauca, & venis transparentibus admodum venofa.

Involucrum univerfale aut nullum, aut unum alterumve foliolum; *partiale* itidem modo nullum, modo polyphyllum 5, 6, 7, marcefcendis foliolis conflatum. Eft tamen in iis involucris opus hac animadverfione, quod, ubi deficiunt, receptaculum, ex quo egrediantur radii tam univerfalis quam particularis umbellæ, dura offeaque fubftantia incraffatum confpiciatur.

Umbella

Umbella universalis multis facta radiis longis, strictis, plerumque 13, 14, pluribus etiam; *particularis* totidem fere, sed in quibus multa abortiant semina. Flos petalis exiguis albus.

Fructus capitatus, sæpe priori magis compressus, costas quinque habet magis conspicuas & longiores, quibus aliæ quatuor interpositæ cernantur, fabrica priori simillima, non vero Laserpitiorum comparanda.

Observatio I. Etiam in hac planta non parva LINNAEI confusio deprehenditur; dum Laserpitia, & Silera, quæ multo botanico iudicio distinxerant sapienter MORISONVS, BOERHAAVE, & alii, ita male confundit, ut stirpes foliis convenientes, discrepantes semine distingui non possint amplius; quasi demum in umbellatarum stirpium cognoscendis generibus, eo esset deventum, ut ex figura foliorum non seminis genera eruenda venirent.

Planta nostra folia habet triloba, incisa, semen non Laserpitii alatum molendinaceum, sed exactissime sileris montani vide Umbelliferarum Tab. I. N. 7. Illa vero, quæ nomine *Laserpitii trilobi* inscripta est in Herbario Krapffiano, & foliis est trilobis incisis, & semine margine alato leviter crispo, ut semen *Selini sylvestris*, quod Tab. I. N. 3. in medium trium positum est, satis referat: quanquam vero solum dorso costatum deprehendatur, molendinaceum futurum esse, ut in Selinoide fieri paulo ante monui, prævidetur.

Nunc autem certum est meam plantam cum Tergestina illa, licet folia satis conveniant, componi non posse, & posteriorem a LINNAEO non scriptam, non exiguum mihi laborem facescere.

Trutinavi igitur omnium primo synonima Laserpitii *trilobi* I. C. BAUHINUS ex horto CAMERARII plantam obtinuisse videtur, semenque in hunc modum descriptum reliquit „semen longum, latum, striatum, „geminum, puniceum.„ Hæc, ut & alia omnia pro suo more I. BAUHINUS exscripsit, nemo vero omnium aut alatum, aut molendinaceum semen esse monuit, ut primo constet, Laserpitium *trilobum* LINNAEI semine alato molendinaceo non instrui, & idem hocce Laserpitium verum Siler esse, & quidem nostrum Siler *trilobum*, non vero Laserpitium tergestinum trilobum. Laserpitiorum alias non paucas species MORISONUS habet, quarum nomina iconibus haud respondeant, ut inde has species

multi confundant; ſed ex hoc Viro nihil eruere potui, quod Tergeſtinam plantam illuſtraret. Poſt MORISONUM BOERHAAVE plurimas Laſerpitii ſpecies, aut varietates recenſuit, quas itidem LINNAEUS neglexit; & apud hunc quidem Virum unicum ſolum nomen invenio utcunque plantam, de qua ſermo eſt, indigitans in hæc verba, Laſerpitium lato glauco ſplendente trifido folio, flore albo, umbella ſphærica, & eſt eius Laſerpitium octavum; non probo vero ſynonima omnia. Sed en Tergeſtini cum noſtra ſimilitudo differentiaque.

Noſtra planta altior longe eſt, 4, 5, pedum; Tergeſtina ſolum cubitalis tenuiori etiam caule prædita. In utraque folia ex triplici propullulant petiolo in noſtra longe trifida, ſeu tres lobos diviſa, ſine magis retuſo, & medio foliolo inſidente exactius longiusve cuneiformi; in Tergeſtina extima etiam longe trifida ſunt, ſine tamen minus retuſo & evidentius ovato, medio etiam foliolo inſidente non adeo longe cuneiformi: lateralia vero foliola raro triloba & ob id ſæpe ad coſtam auriculata, quod non adeo in noſtra video. Cæterum eadem in utraque planta foliorum natura, Laſerpitiorum ſcilicet cum glabritie dura nitidaque, multum venoſa & transparentia; eodem modo etiam ſuperna facie ſaturatius virentia, interna glauco-exalbida, in obtuſis ſerris eminentem dentem habent. Involucrum utrumque in tergeſtina rarum. Semen in noſtra ſemini Sileris ſimillimum, in Tergeſtina Selino-Laſerpitii, alis marginalibus latis albidis ſubcriſpis, coſtis dorſo, quæ in alas erumpere velle videantur; capitulis in Tergeſtina criſtatis, criſpis, in noſtra magis capitatis.

3) *Siler Gallicum.*

Siler foliis cuneiformibus furcatis. L.

Laſerpitium foliolis ramuloſis ſeſſilibus. ROY. *prodr.* 101.

Laſerpitium gallicum. C. B. *pin.* 156.

Laſerpitium anguſtifolium, foliis conjugatim poſitis, quinquefidis. MORIS. III. p. 321.

Fama eſt, in montibus ſylveſtribus circa *Petersdorff* rariſſime inveniri; ſed vereor, ut ſola fama ſit, & ſolum naſci ex ſemine miſſo in poculo viſa ſit.

Fructa

Fructu longo magis quam lato, hinc elongato oblongo, ovato ex his composito cylindrico &c.

7. CHAEROPHYLLUM. Semen Tab. I. Nro. II.

CHARACTER. Fructus plus, minusve rostratus, aut in aciem terminatus. Arista, bipartibili fructu dehiscente, aut delapso, in radio perstans. Non est, cur ad florum colorem, aut regularitatem attendas, nec ad involucrorum naturam, licet ea excepto Chærophyllo pecten veneris in umbellulis partialibus reflexa sit.

1) *Chærophyllum Pecten veneris.*
Chærophyllum minimum fructu evidentius rostrato.
Chærophyllum umbellæ simplicis rostro longissimo.
Scandix foliis omnibus tenuissime divisis. HALL. *Helv. Spec.* 1.
Scandix pecten veneris. DOD. *pempt bona icon. purg. eadem.*
Scandix semine rostrato vulgaris. C. B. MORIS. TOURN.

Hinc inde in agris rarior, in *Badensibus* ego legi.

2) *Chærophyllum Bulbosum.*
Chærophyllum caule maculato: inferne hispido superne glabro, radice bulbosa.
Cicutaria pannonica. CLUS. *Hist.* II. p. 200.
Myrrhis foliis glabris radice rotunda carnosa. HALL. *Helv. spec.* 3.
Chærophyllum radice turbinata carnosa. LIN.
Myrrhis fœtens. RIVIN. T. 50. *Laudat* HALLERUS, *mihi vero minime placet, nec nostris satis conveniens est plantis, tum ob folia, quæ nimis extenuata, tum ob semina, quæ nimis crassa, & caulem minime maculatum.*

Crescit abunde in *Incersdorffer* Walde.

Radix napum est exiguum vix caule crassius, fibris albis multis instructum.

Ex brevi napo exsurgit caulis unicus, superne ramosus 4, 5 pedum altitudine, ampla fistula pertusus, ad duos, si infimum non numeres, articulos hispidus pilis terram spectantibus, albidis rigidiusculis, spinulosis, modo simplicibus, modo compositis ex colorato bulbulo egredientibus. Aliis articulis nitidus caulis est, plerumque obsoleta pur-

pura longe maculatus, lituratus, glaber, nisi quod hinc inde ex simili colorato scabioso bulbulo una alterave emergens spinula asperitatem iniiciat. Infimi articuli non adeo tumeant, ut superiores.

Vaginæ caulinæ in hac gente vix non longissimæ glabræ membrana introrsum flexa petiolos largiuntur primores non canaliculatos, hinc inde tamen spinulosos, dum secundarii, qui foliacei sint & carinati & maxime pilosi deprehendantur, etiam per foliorum nervos, in quos diffunduntur, barbam manifestam habeant.

Folia pulchre & argute secta, Cicutæ Officinarum foliis tenuiora, omnia fere semper & ad costam, & ad petiolum foliaceum, decussantia, læte viridia, inferne tamen non splendentia.

Involucrum *universale* aut nullum, aut uno alterove folio lanceolato reflexo constans *particulare* 5, 6, reflexis membrana auctis & quasi folium externis.

Umbella universalis inæqualibus facta radiis, ita & *particularis*, quæ convexiuscula.

Petala nivea cordiformia minora, exteriora quasi internis maiora.

Stamina exserta, sed brevi decidua.

Semen primo tubis distantibus sursum latum, dein extenuandum Chærophylli.

Observatio I. Semina ovata RIVINUS habet, non bene: in suis immaturis longa & stricta esse dicit HALLERUS, & ita ego in siccis invenio, quæ sursum angusta striata nunc coram video, & sic semper me vidisse memini; est tamen id attentione dignum, immatura in principio sursum latiora videri.

Observatio II. Non florentem adhuc plantam in Cicutæ extractum cogi Viennensibus Pharmacopæis, certo novi, ut plurima Cicutæ adscribantur, quæ ad alias pertineant plantas & extracto cicuta Viennensi plurimæ nationes decipiantur.

3) ***Chærophyllum temulum.***

Chærophyllum caule maculato scabro, geniculis tumidis, umbellis floridis declinatis.

Myrrhis annua vulgaris caule fusco. MORIS. III. ***annua non est.***

Myrrhis. RIVIN. **T. 49.**

Mirrhis

Myrrhis pinnulis femi pinnatis, ordinatim decrefcentibus. HALL. *Helv. fpec.* 1.
Chærophyllum caule maculato: geniculis tumidis L. *malum nomen.*

In *Au-Garten* in hortulo laterali *Belveder*, in fepibus *Grinzing* &c.

Caulis raro rotundus plerumque compreffus, adultus etiam fulcatus angulofus, maculis ex profunda purpura variegatis, minima hirfutie afper.

Ex vaginis arcte geniculis tumidis iunctis petioli defluunt canaliculati, hifpidi, angulofi.

Folia lata funt nulla cognatione gentis, lanugine veftita, fcabra fere, fuperne profundius, inferne dilutius viridia, irregulariter fecta, ora fere hirfuta.

Involucrum *univerfale* nullum aut unum alterumve foliolum florale, *particulare* 6, 8, factum foliolis inæqualibus hirfutis, in morem gentis reflexis, denfo ordine pofitis, ut unicum appareant in totidem fegmenta fectum.

Umbella *univerfalis* facta radiis 8, 9, irregularibus, particularis denfa pluribus. Hoc vero umbellæ habent, quod floridæ declives fint & quafi in latus declinent.

Petala exigua alba, irregulariter cordiformia.

Fructus oblongus acuminatus, immaturus levis, maturus ftriatus, ftriis nitidis fplendentibus.

Obfervatio I. Hoc Chærophyllum *temulum* caule maculato geniculis tumidis definit LINNAEUS & ex illo Floriftæ fexuales, nec attendunt definitionem æque *bulbofo* convenire, quod & caulem maculatum habet & genicula tumida.

Obfervatio II. Umbellas virgines dormientes, cernuas, umbellas vero in medio abortientes notat LINNAEUS. Umbellulas florentes in latus inclinatas, centrales aliquando totas abortientes, etiam in his medios folum flofculos ego obfervo.

4) *Chærophyllum Cerefolium* offic.
Chærophyllum caule levi glabro, feminibus levibus nigris.
Scandix feminibus nitidis ovato-fubulatis, umbellis feffilibus lateralibus L. *femina ovato-fubulata non invenio.*
Chærophyllum feminibus levibus, umbellis ad nodos feffilibus. BOEHM. *Lipf.*
Chærophyllum fativum. C. B.

Hinc inde ad fepes. Annuæ

Annuæ plantæ radix exigua, multum fibrosa.

Caulis glaber imperceptibili pene pube obductus.

Vaginæ membranaceæ, striatæ, margine admodum pilosæ, pilis niveis.

Flores conferti, fere semper inter folia floralia latitantes in initio.

Involucrum universale aut nullum aut folium, quod frequentissime adest, florale; *particulare* lanceolatum reflexum, ora pilosum.

Petala in initio ex herbaceo-luteola, dein nivea, exigua, distantia, patula, quasi cruciformiter cordiformia, basi aliquantulum secta, lateribus postrorsum, eminente media linea plicatis.

Fructus gentis, non scandicis.

Semen oblongum leve, non striatum, coloratum nigrum, tubis iunctis, ut solum una videatur subulatum.

Observatio. Cur *Cerefolium* officinarum scandici illatum sit a sexualibus, perspici vix potest, Floristæ exscribunt, non examinant. Petala non sunt integra in *Cerefolio*, ut perhibent, & semen est *Chærophylli* non *scandicis;* de flosculis disci sæpe masculis vix possunt aut debent esse solliciti, cum Chærophyllum temulum etiam alia, æque sæpe ac hoc abortiant, ita saltem ego observo.

5) *Chærophyllum sylvestre.*

Chærophyllum caule sulcato, seminibus levibus, non striatis nigris.

Chærophyllum seminibus levibus nitidis, nervo foliorum subhirsuto. HALL. *Helv. spec. 2. bene.*

Cerefolium sylvestre. RIV. T. 44. *bona, cum caule sulcato & seminibus corniculatis.*

Cerefolium sylvestre perenne, seminibus levibus nigris. MORIS. *optimo nomine.*

Chærophyllum sylvestre perenne Cicutæ folio. TOURN. *commode.*

Chærophyllum perenne, Cicutæ folio, seminibus asperis MESS. AMM. *Ruth.* 120. *sed asperitatem oculo armato quæsivit, quam tactu explorare non posset.*

Frequenter in pomariis, in sylva & *Maria-Brun*, etiam in subalpinis & in *Saugrund-Schneberg.*

Perennis plantæ caulis crassus, magna fistula pertusus, nostratibus Chærophyllis omnibus magis angulosus & sulcatus, adultus alba pube obductus & plurimum brachiatus.

Vaginæ

Vaginæ ſtriatæ lanuginoſæ, infimæ etiam rubro colore perfuſæ petiolos dant profunde carinatos, inferne intermixta pube ſubrubros, leni pube obductos, quæ etiam in foliorum nervos continuetur.

Involucrum univerſale nullum vidi; *particulare* ovato-lanceolatum ſex & ultra foliolis oram piloſam habentibus conflatum.

Petala ita ſe habuere, ut exteriora maiora patula, non adeo cordata viderem, interiora vero minora eſſent, omnia quaſi integra, non, utut Chærophylli eſſe ſolent, ſecta: hæc in initio luteola ætate albeſcunt, ut nivea ſint.

Fructus Chærophylli ſurſum acuminatus tubis approximatis; immaturus ex herbaceo ruffeſcens, maturus totus niger eſt, in utroque ſtatu ſplendens, nitidus, non ſulcatus nec ſtriatus, ſed leviſſimus, licet lente viſus conſpiciatur tuberculoſus.

Obſervatio I. Multa admodum & varia in deſcribendo hoc Chærophyllo utitur definitione LINNAEUS, quo eventu plantam proprio marte determinantes iudicent.

I. Chærophyllum caule ſtriato: geniculis tumidiuſculis. *Flor. ſuec.*

II. Chærophyllum floſculis omnibus fertilibus: caule æquali. *Spec. plant.*

Iam vero licet caulis geniculis tumidiuſculis & caulis æqualis ideas confundant, etiam hæ definitiones ſeſe mutuo deſtruant, nulla tamen ex his *ſylveſtre* ab *hirſuto* Chærophyllo ſeparat, nam & in *hirſuto* caulis leviter ſtriatus eſt, genicula etiam ſubtumida ſunt. Quod ſecundam ſpectat definitionem obſervari poteſt, non magis fertiles in *ſylveſtri* deprehendi floſculos, quam quidem in *hirſuto* & caulem in utroque æque æqualem eſſe. An verior tertia eſt.

Chærophyllum ſeminibus levibus nitidis petiolis rameis æqualibus. *Hort Cliffort. ſuntne petioli ramei inæquales in hirſuto?*

Certum eſt, ſexualibus omnibus melius definiiſſe C. BAUHINUM hoc nomine, Myrrhis ſylveſtris ſeminibus levibus, & magis appoſitæ MORISONUM, Cerefolium ſylveſtre perenne ſeminibus levibus nigris; inter omnia enim Chærophylla noſtratia Cerefolium officinarum & hoc ſylveſtre ſemina ſolum habent nitida levia, nigra, non ſtriata. Et nunc addam hoc Chærophyllum *ſylveſtre* C. B. MORIS. TOURN. HALL. differre a *Cerefolio* caule profunde ſulcato, anguloſo, qui alteri glaber ſit, nec alia

inter Chærophylla est planta, quæ melius Libanotidi angulosi caulis componi aliquando possit, quam hæcce; differt etiam umbellis magis regularibus semper summis, quæ ad nodos positæ multum irregulares sunt in *Cerefolio:* tum tertio involucro particulari manifestiore integro, quod ætate vel nullum sit, vel solum dimidiatum in *Cerefolio;* sunt adhuc aliæ, tum in flore, tum in semine differentiæ. Cæterum ab *hirsuto sylvestre* in eo recedit, quod caulis *hirsuti* leviter solum lineatus nulla fere fistula pertusus, hinc inde parva pube obsitus deprehendatur, dum *sylvestris* non solum striatus, sed vere angulosus & præ lanugine sæpe albidus, etiam magna fistula pertusus visitur. Folia utriusque omnino diversissima sunt, nec unquam confundi possunt; est etiam non exigua in semine differentia, quod aureum nigrescit in *sylvestri* nunquam, in *hirsuto* & tubæ, quæ perstant in *hirsuto*, magis distant, quam in *sylvestri*, possent adhuc alia addi.

Observatio II. Caulis non semper, nec cito pubescit. Imberbis erat planta Gans, nec adeo sulcata. Petala irregularia, vix secta, ut magis sint scandicis, quam illa Cerefolii. Involucra partialia colorata erant in specimine *Saugrund* etiam manifestius ciliata & quasi pilosa.

6) *Chærophyllum hirsutum.*

I. Chærophyllum caule æquali seminum striatorum corniculis maxime distantibus.

Chærophyllum caule æquali, petalis ciliatis.

Myrrhis palustris. RIV. T. 51. bona. *Semen sulcatum omnino bene.*

Cicutaria latifolia hirsuta. I. B. III.

Cicutaria palustris latifolia alba & rubra. C. B. *pin.*

Chærophyllum caule æquali foliolis incisis acutis, seminibus subulatis. L. *mala definitio.*

Myrrhis seminibus strictis longissimis. HALL. *Helv. spec.* 4.

II. Chærophyllum caule inferne hispido, superne glabro; seminum striatorum corniculis maxime distantibus.

I. In subalpinis, in alpe *Breynina*, in *Saugrund-Schneberg* minime rara. II. Ibidem, sed rarior.

Radix non unica, sed multæ crassæ nigræ admodum longæ fibræ, quæ plurimum ramosæ sint.

Ex summo eoque lato capite in curva origine efferuntur caules plurimi, raro unicus; hi in iunioribus plantis glabri fere æquales, in superioribus articulis striati, in inferioribus lineati, in summitate solum ramosi;

mosi; in adultioribus vero vel in infimis articulis hirsuti, vel, si demum glabri fuerint, ex obscura purpura lineati, & ad vaginularum exortum solum hirsutuli & asperi. Plantæ in Saugrund-Schneberg lectæ caulem habebant subhirsutum.

Vaginæ caulinæ carnosæ sunt, ampla membrana margine parum pilosa auctæ.

Petioli sulcati lineati sæpe etiam leniter colorati glabri, ramei costæ quasi fractæ insistunt carinati iam asperi & hirsuti; aspera hæc & spinulosa quasi hirsuties per omnes medios foliorum nervos diffunditur.

Folia a RIVINO recte picta sunt: ampla hæc & incisa etiam ad costam sæpe sese decussantia; alia non opus habeo addere, nisi quod superne obscure, inferne dilute viridia sint, nitida etiam & splendentia inferne, superne minus; tum iuniora non solum in dorso iuxta omnes nervos pilosissima esse, sed etiam oras ciliatas habere & ipsum etiam in facie nervum pilosum, vidi tamen etiam glabra tota.

Flores inter folia in initio latitantes dein eductis pedunculis eminent: non potui invenire pentandros, sed nec stamina quinque in aliis umbelliferis observatu facilia sunt, ut potius divinare debeas, ea adesse debere, quam adesse commonstres & ex habitu ad umbellatas referas, non ex staminum certo observato numero.

Umbella densa irregularis.

Involucrum universale nullum; radiorum sulcatorum *particulare* lanceolatum margine membrana exalbida cinctum, 8, 9, 10 foliolis ætate reflexis factum.

Petala exteriora magis patent, dum interiora plicata sunt, hæc exigua cordiformia ex herbaceo-albida nivea fiunt & lente visa, oram ciliatam habent. Modo integræ umbellæ, modo duæ, tres centrales umbellulæ abortiunt.

Semen sursum acuminatum immaturum, glabrum, non striatum, ut fere omnia esse solent, divergentia duo cornicula habet, maturum coloratum striatum eadem servat & longissima sunt inter nostratia omnia Chærophylla.

Observatio I. Vidi hoc Chærophyllum glabrum, vidi hirsutum, vidi floribus albis, vidi etiam purpureis præditum, ad hæc foliis latioribus etiam tenuius dissectis aliis in ipsis alpibus.

Obſervatio II. Caulem æqualem folia inciſa acuta, ſemina ſubulata in diagnoſim huius plantæ adducit LINNAEUS; primum ſignum planta habet, ſecundum & tertium vix multæ eſſe utilitatis poteſt in diſcriminandis Chærophyllis, quibus plerumque inſunt, & ſi ad literam definitio ſumi debeat, eandem Chærophyllo *ſylveſtri* magis convenire, quam *hirſuto* contendo; nam & *ſylveſtre* caulem æqualem habet ex obſervatione LINNAEI, foliola certo inciſa acuta, & ſemina ad minimum adeo ſubulata, ut *hirſutum*, ex mea ſæpe confirmata obſervatione. Miror ſane noſtrorum Floriſtarum negligentiam, qui Linnæanam determinationem ſecuti, ne neceſſaria quidem in hac planta obſervarunt.

Obſervatio III. Multo labore & inſigni eruditione, ut alias ſolet, monſtravit HALLERUS in Opuſculis botanicis, nec Fratres BAUHINOS, nec RAIUM, nec MORISONUM plantam noſtram noviſſe, id ſolum addens „ſemina longa bicorni tuba ſua inſignia ſtriis conſpicuis non notari,„ in noſtris vero conſpicuis ſtriis matura notantur, quæ in immaturis non videntur, quod etiam ante me, qui huius plantæ quærendæ cauſa in montem Bructerum conſcendit RIVINUS, exacte in hæc verba notavit „ſunt autem „huius ſemina longiora & anguſtiora inſtar Cerefolii, niſi ſtriata forent.„

8. LIGUSTICUM. Semen Tab. I. Nro. 12.

CHARACTER. Semen ovato-elongatum, quinque coſtis, vel membranaceis elatis magis, vel carneis depreſſioribus, ut in Phellandrio inſtructum. Involucra varia ſunt, etiam pro parte, vel pro toto deficiunt, ut in Podagraria, ſunt & flores varii, albi, lutei, rubri,

a) *Liguſticum Leviſticum* offic.
Liguſticum foliis multiplicibus, foliolis ſuperne inciſis, floribus luteolis.
Liguſticum vulgare. C. B. *pin.* 157.
Liguſticum vulgare foliis apii. I. B. III.
Leviſticum vulgare. MORIS. III. p. 275. S. 9. T. 3. F. 1. RIVIN. T. 61. *bona.*
Angelica montana perennis palud-apii folio. TOURN.

Non vidi alibi, quam in hortis Rhizotomorum.
Caulis humanam ſtaturam ſæpe excedens, fiſtuloſus.

Involu-

Involucrum universale foliolis ſæpe confluentibus exſurgens, ſeptem reflexis; *particulare* monophyllum aut totidem ſegmentis, aut pluribus, etiam reflexis omnibus, & membrana alba fimbriata auctis.

Petala minima, herbacea in initio, dein exalbeſcentia, placenta ſeu ſeminum cacumine flavo.

Fructus gibbus oblongus, ſemi-alis foliaceis decem, omnium in hoc genere maximis & evidentiſſimis.

Obſervatio. In Adverſariis lego, Liguſticum *Leviſticum*, maius ius habere inſcriptionis familiæ Laſerpitiorum L. quam Laſerpitium *trilobum* Eiusdem; & tantam corollarum æqualitatem, diſtinctiſſimam ab omnibus aliis, non inveniri, ut eadem certam genericam notam ſuppeditare valeat.

2) *Liguſticum Auſtriacum.*

Liguſticum foliis bipinnatis confluentibus nervo fiſtuloſo.

Seſeli I. montanum, pannonicum I. CLUS. *hiſt.* II. 193. *icon egregia.* MORIS. S. 9. T. 6. F. 1. *cum ſemine.*

Seſeli montanum cicutæ folio glabrum. C. B. *pin.*

Seſeli alpinum ſ. montanum primum Cluſio, folio ſplendente, floſculis albis. I. B. III. p. 168. *cum icone, nomine, & deſcriptione* CLUSII.

In celſis *Schneberg*, & aliarum Auſtriæ alpium iugis, ubi lætiora ſunt paſcua CLUSIUS. In *Sau-grube-Schneberg* ego inveni.

Radix craſſa ramoſa lutea, emarcidis vaginis cincta, non capillata.

Caulis altus, craſſus, fiſtuloſus, ſtriatus, admodum folioſus & brachiatus.

Vaginæ radicales carnoſæ in petiolos abeunt craſſos, carnoſos, cavos, a vaginis tota longitudine profunde ſulcatos, petiolis folioſis fere triangularibus, anteriori facie nervo eminente percurſis; caulinæ ſeſſiles membranaceæ expanſæ, crenatæ, fimbriis coloratis in tres petiolos ſolvuntur, qui folia bipinnata foliolis confluentibus gerant.

Involucrum univerſale polyphyllum foliolis latis albidis, latera membranaceis, modo ſimplicibus, modo pinnatis, reflexis omnibus; *particulare* itidem polyphyllum foliolis latis erectis exterioribus.

Umbellæ univerſalis radii ſurrecti, ſtricti, plures: centralis viginti, 24, 25; brachiorum 10, 12. plurium; Umbellæ *particularis* 18 plurium, dum aliquot tamen ſemper abortiunt.

Petala ampla patula albida, in his margine centrali aliquantulum reflexo-cordata, in aliis ovato-acuta recta tubis diſtantibus etiam reflexis, quæ ſucceſſu temporis roſeo colore perfundantur, ut &, quod magnum eſt & notabile, perianthium, & fructus.

Fructus ex ovato-acutùs. Semen ſemi-alis inſtructum quinque.

Obſervatio. Hanc plantam in phyto-pinace Seſeli II. ſive montanum poloponenſis folio, C. BAUHINUS nominavit, quæſivitque, an eſſet Liguſticum alterum Belgarum LOBELII? eſſe in pinace ipſe C. BAUHINUS aſſeruit, & nuper SEGUIERUS, cui Lobeliana in Hiſtoria plantarum Lugdunenſium denuo cuſa icon, utpote Cluſiana accuratior, magis placet *ſupplemento Veronenſ.* p. 227. Primum determinare non auſim, cum utriusque plantæ exemplaria non poſſideam, ſed ſolum auſtriaci noſtri in alpibus lecti plurima. Quod alterum ſpectat, evidens eſt, a CLUSIO datam iconem aliorum omnes multa exactitudine ſuperare; nam huic plantæ quaſi proprium eſt, folioſam eſſe, quod Cluſiana icon non Lobeliana habet; itidem & hoc perſpicuum, inter omnes Lobelianas icones in Hiſtoria plantarum Lugdunenſium recuſas minime nitidam eam eſſe, de qua quæritur, dum truncatam conſpicis & media umbella omnino minore pictam, confer LOBELII icones, obſervationes, & Hiſtoriam plantarum Lugdunenſium. Et nunc demum certus pronuncio, hoc liguſticum auſtriacum omnino idem eſſe cum liguſtico GMELINI T. XLV. quod LINNAEUS pro Cicutaria latifolia fœtida B. habet, mea enim in locis umbroſis & humidis collecta exemplaria illius iconi exacte reſpondent.

8) *Liguſticum Mutellina.* * Elench.

Liguſticum foliolis acute multifidis, caule ſubnudo.

Mutellina. CAM. *epit.* p. 8. *icon. Non placet, nec alius tamen meliorem habet.* I. B. RAI. Alior.

Daucus montanus. CLUS. *Hiſt.* II. p. 198. *deſcriptio.*

Meum alpinum umbella purpuraſcente. C. B. *pin.* HALL. *Opuſc.*

Seſeli caule vix ramoſo, umbella purpurea, pinnulis acute multifidis. HALL. *Helv.* 431.

Seſeli humile alpinum umbella purpuraſcente. MORIS. III. *cum ſimplici deſcriptione.*

In omnium alpium ſublimibus paſcuis CLUSIUS. In *Schneberg, Breyn, Etſcher* invenias.

Radix

Radix fusca, corona setacea cincta, multa promit capitula, non semper florifera omnia.

Inter folia vaginantia surgit *caulis* longe nudus, unus frequenter, quandoque duo, rarius tres, aut plures, summitate etiam axillari umbella sæpe donatus, cui adstet vagina foliacea membranacea, roseo in alpibus colore persusa, folium promens quasi florale ex adverso floris explicatum.

Folia tenuia pinnata sunt pinnulis acute multifidis, folia Chærophylli dicit LINNAEUS, quæ non observo.

Involucrum *universale* nullum, aut unum alterumve foliolum, tenue, caducum; *particulare* dimidiatum fere, externe factum, foliolis quatuor quinque constans longitudine radiorum.

Petala læte aut pallide purpurea, æqualia, cordiformia, linea media eminente percursa exigua. Notari meretur, quod inæqualiter cordiformia, etiam extimum insigniter maius in alpibus helveticis viderit HALLERUS; tale specimen nondum conspexi, & antheræ flavo colore persusæ staminibus exstantibus purpurascentibus in nostris cernuntur.

Umbella *universalis* radiis 8, 10, 12, *particularis* pluribus conflatur.

Fructus ex ovato-extenuatus.

Semen singulum quinque semi-alis percursum, hoc recte delineavit Tabula seminum umbellarum generali Fig. F. F. MORISONUS.

4) *Ligusticum Meum* offic.
Ligusticum foliolis capillaribus.
Meum. MATTH. DODON. *purg.* 478. *optime.* RIVIN. T. 63. *bona.*
Daucus Meum. CLUS. *Hist.* II. p. 197. *cum icone.*
Meum foliis Anethi. C. BAUH. *pin.*
Athamanta foliolis capillaribus, seminibus glabris striatis. L. *admodum male, cum nec glabra sint, nec striata semina.*

Nullibi frequentius, quam in *Durrenstain.* CLUS. etiam in aliis alpium iugis idem & vere.

Radix fusca corona capillacea cincta, cæterum parum fibrosa, intus candida, sapore primo dulci, dein admodum aromatico.

Vaginæ radicales exiguæ solvuntur in petiolos angulosos, anteriori facie compressos, in aciem versos, inferne ex purpura coloratos, foliosi anteriori facie implantantur eodem modo facti.

Foliola tenuissima sunt & in penicillos fere collecta fere rotunda.

Caulis

Caulis pedis unius, etiam unius cum dimidio altitudinis ſtriatus & leniter anguloſus eſt in ſummitate ramoſus.

Involucrum univerſale unum alterumve foliolum habet longum, quando in apice in lacinias ſolutum *particulare* conſtantius factum plurimis itidem longis.

Semina gentis nullo perianthio cincta, tubis in oppoſitum diſtantibus.

Obſervatio. Semina glabra ſtriata huic plantæ tribuit LINNAEUS, an unquam vidit? ſunt coſtis foliaceis ſatis elevatis prædita in noſtris alpibus, & pene alata in Helveticis vidit HALLERUS. Taceo totum Athamantæ genus LINNAEI non conhærere.

5) *Liguſticum Podagraria.*
Liguſticum foliis caulinis ſummis, ternatis, radice repente.
Podagragia. HALL. *Helv.* 427. RIV. T. 47.

In *Au-Garten* abunde, hinc inde etiam in locis udis ad ſepes, & in pomariis.

Radix repens. *Caulis* anguloſus. *Folia* lata, trifoliata. *Involucrum univerſale* nullum, nullum etiam *particulare*. *Petala* aliquantulum irregularia alba. *Fructus* craſſus, longus, coſtatus, omnino huius gentis.

6) *Liguſticum Phellandrium.*
Liguſticum aquaticum foliorum ramificationibus divaricatis.
Phellandrium. DOD. *pempt.* p. 580. *icon bona.*
Cicutaria paluſtris tenuifolia. C. BAUH. *pin.* 161. MORIS.
Cicutaria paluſtris. LOB. *icon.* 735. & *obſer.* 424. *ubi eaſdem icones plerumque repetit.*

In foſſis inundatis *Ebersdorff* frequens, etiam hinc inde in *Au* & *Laxenburg*.

Radix multis niveis fibris facta, caulem, cuius prima genicula radices effundant luto radicatas, emittit.

Caulis craſſus, fiſtuloſus, glaber, leniter ſtriatus, brachiatus admodum, & ramoſus, & diſtortus eſt.

Ramorum petioli primis geniculis complanati ſuprema parte plani, inferna rotundiores magis, & ſtriati viſuntur; primi floralium breviſſimi, ut fere ſeſſiles videantur.

Vaginæ ſub pedunculis ortæ alba membrana auctæ, caulem arcte amplectentes diſtorquent, ex his petioli nudi fiſtuloſi, non carinati, exorti ſuſtinent folia multiplici diviſione tenerrima, circumſcriptione ampla, angulis rectis poſita.

Umbellæ *univerſales* exiguæ involucro deſtitutæ cernuæ ſunt, & radios pedunculo umbellam ſuſtinente maiores fere habent; radii ſunt ſeptem, novem, plures inæqualis longitudinis. Umbellulæ *particulares* conſertiores involucra habent lanceolata, linearia.

Petala exigua, unco reflexo cordiformia, patula, alba, non æqualia ſunt, & ſtamina ipſa exſerta viſuntur. Deciduis petalis piſtilli cornicula duo longe excreſcunt, quæ & in ſemine perſtent.

Fructus perianthio quinque dentato coronatus, oblongus, carneis coſtis quinque, non adeo eminentibus factus, glaber.

9. OENANTHE. Semen Tab. I. Nro. 13.

CHARACTER. Fructus ex cylindrico-anguloſus, perianthio coronatus. Flos irregularis.

1) *Oenanthe Pimpinelloides.*
Oenanthe foliis radicalibus ovatis inciſis, caulinis integris, linearibus, longiſſimis, ſimplicioribus. L.
Oenanthe Apii folio. C. B. *pin.*
Oenanthe aquatica pimpinellæ ſaxifragæ diviſura. PLUK. T. 49. F. 4.

In pratis rarius inveniri dicitur in Enumeratione. KRAMERUS non habet, nec veterum Auſtriacorum botanicorum forte ullus, cum ſolum aliquibus abhinc annis hinc inde ſata fuerit, inveni in lacu vineæ ſub Kaltenberg. 1762. ubi ſane paulo ante non erat conſpicua. Alienum civem non deſcribam; ſed ſolum monebo, ſemen in hac planta cylindrico-anguloſum, perianthio coronatum, & tubis perſtantibus longiſſimis, & aſperis dare definitionem genericam huius generis certiſſimam.

Certiorem inter auſtriacas ſtirpes locum habet alia eius ſpecies

2) *Oenanthe fiſtuloſa.*
Oenanthe ſtolonifera, foliis caulinis pinnatis teretibus fiſtuloſis.
Oenanthe aquatica ſerpens. CAM. *Epit.* 265.
Oenanthe. RIV. *pent.* 66.

In Stagno *Himber.*

In fossis agrorum resedes aquas alentibus ante *Himber* copiose, abundantissime iterum in prato stagni eiusdem loci.

Radix cava fere exiguis fibris, licet copiosis, luto radicata.

Caulis erectus ramis divaricatis diffusisque, inferioribus sæpe longe repentibus & per intervalla foliosis. Is pedem unum & ultra altus ad radicem purpureus admodum nodosus est & ramosus, cavus & cum ramis & foliorum petiolis fistulosus, tener leniter striatus & totus glaber, aliquando etiam subglaucus est.

Folia ex longis caulem amplexantibus petiolis cavis fistulosis aliqua longitudine apertis sectis, dein clausis subrotundis oriuntur, ita, ut in loco exortus communis petiolus coangustatus sit a particularibus, quibus foliola linearia exigua pinnata innascantur: pinnis aliquando simplicibus plerumque trifidis, instar cornuum cervi ramosis.

Umbellæ particulares solitariæ sæpe primo florent, confertæ hæ & densæ aliquando capitatæ.

Flores ex albis leniter rubent & admodum difformes sunt: antheris flavis: staminibus albis longe exsertis.

Umbellæ universalis radii quinque, octo, plures.

Involucrum universale polyphyllum, *particulare* monophyllum in quinque lacinias digitatas sectum.

Semen gentis.

10. BUPLEURUM. Semen T. I. Nro. 14.

CHARACTER. Folia integra. Flores regulares exigui lutei. Semina profunde sulcata lateribus compressis.

1) ***Bupleurum rotundifolium.***
Bupleurum foliis ovatis perfoliatis.
Perfoliatum vulgatius flore luteo, folio umbilicato. LOB. icon. p. 396.
Perfoliata. RIVIN. T. 45. BLAKW. T. 95.
Perfoliata II. TABERN. p. 759.

Inter segetes hinc inde rarius.

Caulis tenuis, rotundus, rigidus, lignescens, non herbaceus.

Folia circumnata cava, glauca, nitida, glaberrima, venosa, venis transparentibus.

Invo-

Involucrum universale nullum; *particulare* quatuor, quinque factum foliolis inæqualibus.

Umbella universalis 6, 7, pluribus composita radiis; *particularis* vix non sessilibus flosculis.

Seminum cacumina lata sunt, petalis introrsum circinnatis, in meis speciminibus aurantiis.

Stamina 5 videre non potui, nec semen subrotundum, quod in definitione generica postulat LINNAEUS.

Semina sunt ex violaceo-nigra.

2) *Bupleurum falcatum.*
Bupleurum foliis petiolatis falcato-ellipticis acutis. HALL. *Spec.* II.
Bupleurum. RIVIN. T. 45.

In ascensu *Kaltenberg* ad sepes, in *Simmeringer* Walde, in *Incersdorffer* Walde, & alibi.

Caulis modo rectus, modo aliquantulum flexuosus, præcipue maior, & in hortis cultus: omnis plus, minusve ramosus, brachiatus, rigidulus, exsuccus.

Folia admodum variant, radicalia longe petiolata ex ellipsi vel in finem rotundiorem terminantur, vel etiam acutiori fine desinunt falcata magis; caulina diversis in plantis, & diversis locis natis, diversa conspiciuntur, summa sessilia sunt, angusta magis, & lanceolata: omnia nervosa, rigidula.

Involucrum universale constantius 2-phyllum foliolis inæqualibus; *particulare* 5-phyllum arista terminatum.

Umbellulæ plurimæ exiguæ radiorum 5, 6, 7, aliquando etiam terminales bifidæ, aut trifidæ sunt.

Petala exigua flava.

Semen gentis.

Observatio. LINNAEANI hoc Bupleurum modo *rigidum*, modo *falcatum* vocant, docet Enumeratio, & Elenchus stirpium Austriacarum, ego ex HALLERI & RIVINI figura determino, dum certum est, Linnæanas definitiones malas esse.

3) *Bupleurum tenuissimum.*
Bupleurum gramineo folio, umbellis & calyculis omnium minimis.
Bupleurum foliis linearibus acutis sessilibus. L.
Bupleurum angustissimo folio. C. B.
Bupleurum III. minimum. COLUM. *ecphr.* I. p. 85. T. 247. *bona.*

Inter vallem *döblingensem* & danubium KRAMERUS, ibi & ego collegi.

II. SESELI. Semen T. I. Nro. 15.

CHARACTER. Fructus ovatus, ut tamen in acumen abeat, quandoque striatus in hac sectione minutulus. Umbellulæ globosæ. Involucella polyphylla. Foliola in tota gente tenuiter secta. Excipe Falcariam, cuius semen etiam in acum desinat.

1) *Seseli bienne* * Elench.
Seseli caule recto admodum folioso.
Seseli petiolis rameis, membranaceis, ventricosis emarginatis. L. *malum nomen, quod etiam aliis applicari posse plurimis, Cl.* HALLERUS *monstravit.*
Fœniculum sylvestre annuum, tragoselini odore, umbella alba. VAILL. *Paris.* T. 9. F. 4. *omni numeroso fere absoluta, & densa umbella bene, ut & particulare involucrum & caulis striatus & rami ramosi & vaginæ & folia.*
Seseli annuum. L? quia VAILLIANTIUM citat. *At mirum est, omnes iconem* Rivini *prætervidisse botanicos.*
Pimpinella tenuifolia RIV. T. 83. *certo & bene.*

In Pratis *Simmering*, *Grinzing*, *Schönbrun*, *Lautz*, aliis; in collibus apricis *Petersdorff*, sylvosis locis *Gatterholz*, *Simmeringer* Walde &c.

Radix capillata, fusca napiformis, fibrosa, non alte in terram immersa, ut caule tracta facile excutiatur.

Caulis ex hac radice constanter unicus, multum ramosus, diversæ altitudinis a Spithama ad tres pedes, subtiliter striatus, sæpe ex purpura coloratus, & leni pube obsitus.

Vaginæ radicales & caulinæ copiosæ, striatæ, margine membranaceo colorato; petioli striati canaliculati maculati.

Folia radicalia fere omnia saturate viridia, lente hispida & ciliata apparent, an bipinnata aut tripinnata dicenda sint, alii viderint, hic bipinnata dicit, quæ alter tripinnata vocaret.

Rami

Rami ipsi sæpe etiam ramosi & proliferi, ut recte delineavit VAILLIANTIUS & ego in omnibus maioris staturæ plantis constanter observo.

Involucrum universale plerumque nullum, aut foliolum hinc inde raro unicum; *particulare* confertum foliolis ad 15, 16 lanceolatis, membrana aut alba, aut purpurascente fimbriata auctis.

Umbella universalis conferta, densa, convexa, 20 etiam 30 radiorum; *particularis* similis.

Flos ante florescentiam rubens, florens ex albo ruber, etiam totus niveus locis sylvosis. Cacumina delapsis petalis modo profunde purpurea sunt, modo albida. Semen

Observatio I. Annuum seseli dixit LINNAEUS, an non forte bienne est. Et ramos ramosos recte pinxit VAILLIANTIUS, quidquid enumerator contendat.

Observatio II. Pauci suspicantur saxifragam pannonicam CLUSII esse hoc seseli, coniectura admodum erronea; nec enim descriptio convenit, nec figura. Cæterum affinitatem multam habentes plantæ facile sequentibus distinguuntur notis: *bienne* radice nigra napiformi caulem solum unum promit *articulatum* seu saxifraga pannonica CLUSII, radice flavicante plures, prius iterum caulem crassiorem, rectiorem, & ramosiorem habet, posterius angustiores, deflexos, minus ramosos, & magis glabros; *bienne* nec umbellam universalem seseli, quæ rarior, distans fit, habet, ut *articulatum* possidet; & omnino involucra diversa sunt; & differentiam non exiguam habent maiora in *bienni* & laxius sese contingentia petala, exigua in *articulato*, & a radiis involucro pelviformi coactis densius sese stipantia, & arctius ad se invicem pressa, ita demum putem, plantas has rite distinctas esse, ut confundi amplius non possint.

2) ***Seseli articulatum.*** Icon. Tab. V. F. 1. 2.
Seseli involucro pelviformi.
Hippomarathrum. KRAM. *Elench. alia synonima cum quadam certitudine vix addi possunt.*

In collibus apricis sabulosis rupestribus *Baden*, *Petersdorff*, etiam ad latus *Simmeringer* Walde & alibi.

Radix flavicans ramosa multa promit capita, corona setacea tecta omnia.

Caules plurimi, tenues, duri tamen iuncei, erecti, aut deflexi, in summitate plerumque brachiati, brachiis etiam aliquando ramosis, ut in figura expressum; cæterum glauci sunt vel purpurascentes, in utroque vero casu nitidi.

Vaginæ rigidulæ caulinæ, margine membranaceæ membranis albidis aut purpureis, rarius foliosæ in terra sterili & lapidosa, in fertili magis, ut in figura expressum est.

Folia subglauca, non ut in *bienni* adeo profunde viridia & huius posterioris plantæ foliis fere minora, bipinnata, foliolis pinnatifidis, rigidiusculis, crassiusculis. Pedunculi saturate sæpe purpurei, ut & radii & involucrum pelviforme, & ipse clausus flos.

Involucrum universale nullum, aut unum hinc inde foliolum; *particulare* pelviforme, margine fimbriato membranaceo radios florales complectens.

Umbella universalis inæqualis radiis facta aut novem aut paucioribus pluribus; *particularis* consertior, densior.

Petala alba unco inflexo-cordata.

Stamina albida cum antheris eiusdem coloris & tubis minimis.

Fructus depresso involucro pelviformi dense congestus, ovatus, decem iugis percursus.

Observatio I. CLUSII Figura exacta est & solum deest involucrum pelviforme. Umbella semine maturescente semper contrahitur, & radii florales incrassantur, ut etiam pelviforme involucrum detrudatur.

Observatio II. Umbellæ semina conficienti sæpe involucrum universale monophyllum laciniatum, ut nunc in quibusdam plantis observo, succrescit.

Observatio III. In foliolis plantæ solo arido (quod verum natale est) crescentis manifestior differentia est; foliola petiolis, ex quibus oriuntur articulatis, etiam articulantur, ut hoc cognomen *articulati* in cognitionem plantæ clarius deducat, quam illud Hyppomarathri.

Observatio IV. Duplex curavi delineari exemplar huius plantæ & letiori solo & aridiori crescentis minutissimorum foliorum & caulis vaginis non foliosis A est plantæ aridioris & montanæ, aliud vero B letioris & pinguioris soli.

9) *Seseli*

3) *Sefeli offeum.* * Elench.
Sefeli caule alto ramofo patente, geniculis offeis, ramis & femine ftriis argenteis.
An Sefeli glaucum. LINNAEI?

In monte Thermis *Badenfibus* imminent copiofe, & alibi in montanis afperis non infrequens.

Obfervatio. Plantam hanc fefeli offeum dico primo, quod genicula fubtumida offeæ duritiei gerat, fecundo, quod nomina diverfa ei ab Auftriacis fcriptoribus & aliis botanicis concedantur, equidem in enumeratione dicitur fefeli *glaucum petiolis ramiferis, membranaceis, oblongis, integris, foliolis fingularibus binatisque,* canaliculatis levibus petiolo *longioribus.* Licet flores ante explicationem nunquam viderim purpurafcentes, nec purpurafcentes in explicatis antheras. Alii vero hanc eandem plantam Sefeli tortuofum, caule alto rigido, foliolis linearibus fafciculatis vocant, quia & caulem altum rigidum & foliola linearia quafi fafciculata habet. Sed ipfi viderint; ego meam plantam defcribam.

Biennis plantæ radix fummo capite comata eft, ipfa albida aut ochroleuca admodum, brachiata ramofa, intus candidiffima, faporis aromatici amari non grati. Exfurgit caulis unicus multum brachiatus & ramofus rigidus, ut quafi ligneus fit, alba medulla farctus. Cutis glauco colore obducta, quo deterfo pulchre picta vifitur, in infimo caule lineis fanguineis virides intercurfantibus in medio, ut & ramis fæpe iisdem, frequentius tamen argenteis viridibus intermixtis; cæterum Caulis levis eft, humanæ plerumque altitudinis, geniculis, quæ vaginæ longæ arcte amplectuntur, tumidis, albidis, præ duritie offeis. In diverfa plantæ ætate vaginæ petioli ramiferi folia ipfa variare folent; nam in primi anni planta vagina radicalis alba membrana aucta ftatim in petiolum rotundum folvitur ad omnes aut petiolorum aut foliorum infertiones cofta fracta, quafi callofa, pellucida materie turget & folia obliqua magis elliptica & fparfa, in fecundi anni planta florente vero vaginæ radicales latæ non adeo longæ in petiolos ramiferos folvuntur, non amplius rotundos, fed angulofos aut lato canaliculo ad primum articulum cavos, non membranaceos, fed duros ligneos, nec adeo membranis tectos, ut definitio glauci commode verificari poffit, fed bene albis lineis argenteis fplen-

ſplendentes. Tum foliola minora ſunt, magis canaliculata rigidiora & lente viſa hirſutula, ſingularia binata, ternata. Vaginæ rameæ ſæpe non folioſæ, ut recte in ſeſeli *maſſilienſi* nonnullorum pinxit CAMMERARIUS in *Epitome* & C. B. in *Commentariis*. Involucrum *univerſale* nullum; *particulare* conſertum radiatum radiis floralibus minus. Umbella *univerſalis* rarior inæqualibus radiis 7, 9, plurium, placenta radiorum diſtantium oſſea; *particularis* denſior hemiſphærica petalis albis patentibus unco intus recurvo compreſſo cordatis, maniſeſte æqualibus ſtaminibus, & antheris exſtantibus albis; ſemen gentis ovatum, coſtis membranaceis 5 fere argenteis cinctum, ſulcis inter coſtas fuſcis.

4) *Seſeli elatum.*
Seſeli caule elongato geniculis calloſis foliis duplicato-pinnatis: pinnis lanceolatis linearibus diſtantibus. L.
Daucus montanus folio fœniculi longiore. MAGN. *Monſp.*
Apium montanum folio tenuiore. C. B.

In Auſtria creſcere dicit LINNAEUS, nondum vidimus.

5) *Seſeli Saxifragum.*
Seſeli caule filiformi divaricato foliis duplicato-ternatis, linearibus umbellis ſubſexfidis. LINN.
Pimpinella ſaxifraga tenuifolia. C. B. *prodr.*
Pimpinella tenuifolia. RIVIN. *pent.*

Circa *Fiſchamentam* rarius invenit KRAMER. Enumeratio non habet, nec ego vidi, vix credo diſtinctum eſſe ab *articulato* ex LINNAEI definitione: & ex Synonimis a *bienni*; Pimpinella enim tenuifolia RIVIN. certo eſt noſtra biennis.

6) *Seſeli Falcaria?*
Seſeli foliis ſerratis decurrentibus connatis.
Eryngium arvenſe foliis ſerratis. C. BAUH. *pin.* 386.
Ammi perenne repens. MORIS. III. S. 9. T. 8. F. 1.
Falcaria. RIVIN. T. 48.

In Aſcenſu *Kaltenberg*, in vallo ſuburbico, & alibi.
Caulis glaber, diffuſus, brachiatus.
Folia elliptico-lanceolata, argute ſerrata, nervo folioſo.
Involucrum univerſale factum foliolis pluribus tenuibus; *particulare* ſimile.

Umbella

Umbella *universalis* radiis longis; *particularis* tenuis non conferta.
Petala alba.
Fructus oblongus, ſtriatus.

7) *Seſeli pratenſe.* * Elench. Icon. T. VI. F. 1.
Seſeli pinnis pinnatifidis planis ovato-lanceolatis.
Seſeli foliorum ramulis arcuatis, petiolo ad angulos rectos inſertis: foliolis planis, integris, trifidisque.
Seſeli pratenſe. RIV. T. 59.

Prope *Lantz*, *Ebersdorff*, in prato ſupra *Grünzing*.

Radix unica profunde defixa, ſæpe bicapitata, capillata.

Ex ſummo capite exſurgit Caulis unus vel plures cubitum & ultra altus, qui ex omnibus geniculis fere ramoſus ſit, ramis quandoque etiam ramoſis; cæterum notabiliter ſtriatus obſolete anguloſus eſt, viridis totus, dum prima articulatione frequentiſſime purpureus viſitur.

Vaginæ radicales ſtriis alias purpureis, alias viridibus, etiam quandoque albis coloratæ, aut notabili membrana auctæ, in petiolos cardinales longos, rotundo-compreſſos, canaliculatos purpura tinctos ſæpe, ſolvuntur, quibus foliorum alæ exactius ramuli ſecundariis ſuis inſiſtant petiolis ad angulum fere rectum in priorum facie inſertis, & in loco inſertionis coſta quaſi confracta calloſis, ſeu gelatinoſa materie exalbidis.

Rami ex trunco orti in loco exortus compreſſi, quaſi complanati ſunt, etiam colorati & ſtriis percurſi ſanguineis.

Vaginæ caulinæ caulem arcte amplectuntur, & membrana colorata, quæ ſæpe petiolorum initia inveſtiat augentur: raro reflexæ & a ramis depreſſæ dependent; cæterum petiolos largiuntur acutiſſime ſtriatos, attactu magis, quam caulis ſit, aſpere multangulos.

Folia in icone videri poſſunt, quæ exactius depinguntur, quam deſcribantur; ſunt vero hæc nitida pulchre venoſa, vel integra, vel bifida, vel trifida, ſpina exigua exalbida inermi terminata; naturalis magnitudinis hic dedi depicta.

Involucrum umbellæ caulinæ *univerſale* aut nullum, aut unum alterumve foliolum: in axillaribus enim quandoque plura, quandoque nullum inveni; *particulare* multifolium 8, 9, 10 factum foliolis longitudine radiorum, raro furcatis.

Umbella universalis inæqualis, radiis externis internis multo longioribus, nec his æqualibus; *particularis* iisdem, sed densioribus & convexiuscula, petalis ante florescentiam herbaceis, florescentibus exalbidis, patentibus, non cordatis, sed longo reflexo cornu & eminente aggere, ut quasi biutricularia videantur excavatis.

Seminum cacumina ex viridi flavicant; divergentes tubæ albent; ipsa semina seseli sunt, dorso gibbera, coniunctionis loco non plana, sed concava, quinque costis dorso percursa, marginalibus quidem aliquantulum magis conspicuis, non tamen alatis selini.

Observatio. Non dubitavi, huc revocare seseli pratense RIVINI T. 59. quod nonnulli Peucedano silao convenire autumant, ut etiam hoc illi in synonimum adscribant; cum vero illud ipsum pratense RIVINI seseli, minime habeat semen plus minusve planum margine membranaceo cinctum, sed manifeste gibbum, ut in umbellatarum stirpium generali schemate testatur auctor, potius huc revocandum esse putavi. Equidem seseli sui pratensis semen minime ad compressa plana Peucedani reduxit RIVINUS, sed ad longa profundius sulcata seseli; nec *siler alterum pratense* DODONAEI, cuius figura ab HALLERO laudatur, quodque sub Peucedano *silao* a LINNAEO notatur, semen Peucedani habere, in DODONAEO invenio, nec in ipso MORISONO, qui quamvis seminis iconem subministret, marginem foliaceum non habet, nec in icone, nec explicatione.

12. CORIANDRUM. Semen Tab. I. Nro. 16. 17.

CHARACTER. Fructus vel perfecte globosus, vel loco commissuræ compressus. Flores albi. Folia tenuiter secta, excepta ultima specie.

FLORIBUS RADIATIS.

1) *Coriandrum sativum.*

Coriandrum fructibus globosis, calyce instructis.

Coriandrum maius. C. BAUH. *pin.* 158. MORIS. III. Sect. 9. T. 11. F. 1.

Coriandrum. CAM. *epit. icon.* 523. *bona.*

Dicitur crescere in cultis, & agris.

2) *Cori-*

2) *Coriandrum testiculatum.*
Coriandrum fructibus didymis. L.
Coriandrum minus testiculatum. C. BAUH. *pin.* 158. PLUK. *alm.* 120. T. 169. F. 2. MORIS. III. Sect. 9. T. 11. F. 2.

Dicitur crescere in arvis rarius, & tum demum putem id ipsum evenire, dum a botanico seritur; non sunt enim patriæ hæ plantæ.

3) *Coriandrum Cynapium.*
Coriandrum caule distorto, involucellis dimidiatis pendulis.
Cicuta minor. CORDI.
Cicuta minor petroselino similis. C. BAUH. *pin.* 160.
Cynapium. RIVIN. T. 76. *Umbellæ cum involucellorum dependente barba, etiam inæqualibus petalis,* bene.

In vallo *Döblingensi*, in prato *Murobacensi*, etiam in *Tabor*, in *Hernals* ad aquas.

Radix alba parum fibrosa.

Caulis violaceo-nigri coloris maxime infimis geniculis, licet & alia hoc perfundantur; cæterum rotundus, striatus, distortus, etiam ramosus est.

Vaginæ alba membrana auctæ, quæ cornicula, aut auriculas supra petiolos ternatos, canaliculatosque efficiat, abeunt in folia superna parte triste, inferna lætius viridia, ambitu tenuiter secta.

Pedunculi non longi sunt.

Involucrum universale nullum; *particulare* dimidiatum externum foliolis longis dependentibus.

Umbella universalis irregularis, sic & *particularis* est.

Flores difformes petalis inæqualiter bifidis, tubis reflexis.

Semen subglobosum, costato-sulcatum, lateribus non compressis, sed exstantibus, ut, qua committuntur facie, planum deprehendatur.

FLORIBUS AEQUALIBUS.

4) *Coriandrum Cicuta* offic.
Coriandrum caule maculato-fœtidum.
Cicuta. STOERCKII *icon elegans.*
Cicutaria maior vulgaris. CLUS. II. p. 200.

Crescit plurimis Austriæ locis, tam siccis, quam humidis; in margine vinearum infra *Kaltenberg* abunde, supra *Grünzing*, *Ebersdorff.*

Radix alba, ramosa.

Caulis infernis geniculis sanguine perfusus, aliis glaucus, & litturis sanguineis maculatus, rotundus, lineatus, rarius striatus, rectus, fistulosus, superna parte multum ramosus, altus.

Vaginæ membrana alba, quæ etiam in summis ramis auriculata sit, auctæ, radicales petiolum dant statim foliosum, floralium vero pedunculorum in ternatos petiolos solvuntur canaliculatos, dum inferiores rotundi magis, non canaliculati visuntur.

Foliola ampla circumscriptione argute secta, petiolis ad genicula fractis dependentia, colore sanguineo quandoque perfusa.

Involucrum universale polyphyllum lanceolatim reflexum; *partiale* consimile, sed potius patens, aut suberectum.

Umbella universalis irregularis patens; *particularis* similis.

Petala alba irregulariter cordiformia, unco reflexo.

Semina gibba, costato-sulcata, lateribus compressa, quandoque granulata.

5) *Coriandrum latifolium.*

Coriandrum caule argute angulato, foliis latis pinnatis serratis.

Sium. RIVIN. T. 78. *optima. Semen omnino bene.* DODON. *Pempt.* 589. *icon bona.*

Sium latifolium. C. BAUH *pin.*

Sium foliis pinnatis, umbellis terminalibus. LIN. *sed semen non habet subovatum.*

β. Sium f. Apium palustre foliis oblongis. C. BAUH. *pin.* 154. *non vero synonima, quæ admodum confusa sunt.*

In inundatis *Ebersdorff* frequens. β. vero in paludosis *Nusdorff.*

Radix in fibras albas plurimas soluta caulem plerumque erigit unum fistulosum, insigniter costis angulorum exstantibus angulosum, tamen nitidum, erectum.

Vaginæ lata membrana albida cinctæ, auriculatæ, longos fundunt petiolos, argute striatos, fistulosos pariter, tenui aut nulla carina præditos, quibus folia anteriori facie insideant, pinnata, serrata serris denticulatis, herbacea elliptica; primitiva tamen foliola ab his distinctissima sunt, tenuiter dissecta, pluribus coniugationibus pinnatifida, fere ut Phellandrii *aquatici.*

Caulis

Caulis etsi generaliter rectus, tamen ad genicula aliquantulum intorquetur, geniculis omnibus floridis, sæpe etiam ramorum ramis.

Involucrum universale laciniis longis constat, & reflexis, ut recte RIVINUS habet, quinque vidi cum folio florali ternato, ut illi *sisari* LINNAEI conveniret definitio *foliis pinnatis floralibus ternatis*; *particulare* constat pluribus patulis, exterioribus in nondum florentibus maioribus, in florentibus reflexis.

Umbella universalis ampla in meis hemisphærica; *particularis* similis.

Petala nivea, cordi-formia, æqualia, staminibus declinatis brevi deciduis.

Fructus omnino globosus, ut Coriandri Cicutæ *offic.* lateribus compressus, & costato-sulcatus.

Observatio I. Cum plurimorum consensu minime sibi sia LINNAEI cohæreant, hanc plantam visum est priori iungere, nec alio ratione seminis spectare potest.

Observatio II. Sium, seu Apium palustre foliis oblongis, quod LINNAEI auctoritate, non in integrum tamen consentiente HALLERO varietatem præcedentis feci, a nostris floristis omissum est, folia habet pinnata, angustiora longe præcedenti, nec unquam auriculata. Petala ex albo-rubentia sunt. Umbellæ summos ramos terminant. Fructum non vidi. Sed si priori non similis sit, ad Apium spectare evidens est.

13. APIUM. Semen variet. No. 18.

CHARACTER. Semina minutula omnia, excepto primo. Fructus plus minusve ovalis, ventricosus basi, apice angustus, quasi cordis forma. Distinguitur a seseli, quod fructus in seseli sit magis ex ovato-oblongus, & longior, quam latior, nec ullam cum cordis figura similitudinem habeat.

INVOLUCRO DESTITUTA.

1) ***Apium pumilum.* * *Elench.***

Apium umbellulis paniculatum, foliolis linearibus peucedani.

Selinum montanum pumilum. CLUS. II. p. 200. *icon commoda.*

Saxifraga montana minor foliis peucedani. MORIS. III. *cum icone Clusiana.*

Daucus

Daucus montanus multifido folio, felini femine. C. B. *pin.* 150. *malum nomen.*

Selinum montanum pumilum Clusii, foliis fœniculi, aut peucedani, flore albo, femine felini. *Adhuc prius; & certum est, nec flores, nec femen hos viros unquam vidisse; tamen etiam albos enumeratio facit, sed male.*

Fœniculum minimum patulum. TOURN. *bonum nomen.* SEGUIERI *descriptio itidem bona.*

Dicitur crefcere in pratenfibus in Enumeratione Stirpium Auftriac. Sed funt prata montana, declivia, funt ficca, & humida diverfimodè per Auftriam diffufa, nec planta adeo obvia eft, ut in pratenfibus ftatim inveniatur, inveni in monte *Mödlingenfi*, & *Badenfi.*

Radix napus niger eft, fibris nigris fatis longis præditus, radicis capillaceum caput, & vaginis rubentibus præditum: fi enim non male obfervavi, annua planta eft.

Caulis infigni ratione angulofus, angulis adhuc ftriatis, ramofus ramis ramofis, ut totus paniculatus videatur & diftortus, vix unquam fpithama altior, & frequenter coloratus deprehenditur.

Vaginæ caulinæ, & rameæ membranis albidis auctæ ftriatæ funt, multum ventricofæ, ex purpura coloratæ fæpe, triangulæ.

Folia funt peucedani, fed minora longe.

Involucrum nullum.

Umbellæ parvæ, caule & ramis cruciatim diffufis denfæ, petalis nunquam albis, licet enumeratio afferat, fed parvis herbaceo flavis, etiam ex purpura ochroleucis.

Semen in initio viride aut pallens ultimo nigrefcit, in hac gente craffiffimum, hoc peculiare habet, quod coftas gerat craffas, carneas, non ut aliarum umbelliferarum femina folent, foliaceas.

2) *Apium Tragofelinum.*

Apium floribus fubradiatis, foliis pinnatis, forma variabili.

Pimpinella foliis pinnatis: foliolis radicalibus fubrotundis; fummis linearibus. L. at certum eft, hirciniam hac definitione nunquam divinari poffe.

β. Pimpinella faxifraga maior altera. C. BAUHIN. *pin.* 159.

γ. Pimpinella faxifraga maior umbella candida. C. BAUH. *pin.*

δ. Pimpinella faxifraga maior umbella rubente. *Ibidem.*

ε. Pimpinella faxifraga tenuifolia. *Ibidem, de his omnibus icones* RIVINI *confuli poffunt*, T. 80. 81. 82. 83. *Notari vero meretur, fub nomine Pimpinellæ minoris tenuifoliæ exhibiffe* Sefeli *bienne.*

Priores in *Gatterholze*, pofteriorem in fubalpinis apricis inveni.

Radix

Radix brachiata acri ingrato hirci ſapore.

Caulis anguloſus.

Flos irregularis immaturus, ſplendens, cordis forma.

INVOLUCRO INSTRUCTA.

3) *Apium graveolens.* * Enum.
Apium foliolis caulinis cuneiformibus, umbellis ſeſſilibus.
Apium paluſtre, ſeu Apium officinarum. C. BAUH. *pin.* 154.
β. Apium dulce Celeri Italorum.

In *Tabor*, & ſcrobibus inſularum danubialium KRAMER.

4) *Apium Petroſelinum.* officin.
Apium foliolis caulinis linearibus, involucellis minutis. L.
Apium hortenſe Petroſelinum vulgo. C BAUH. *pin.* 153.
Apium hortenſe. DODON. *pempt.* 694.

In hortis oleraceis.

Involucrum univerſale quandoque pinnatum eſt, aliis foliolis ſimplicibus; *particulare* quaſi monophyllum in plures lacinias ſectum.

Petala ex olivaceo colore flaveſcunt,

Fructus in initio viridis, ſplendens, cordisforma, in coniunctione ſectus, non multa Apii graveolentis ſimilitudine; quod fructum admodum ſtriatum habeat.

Obſervatio. Non recte ſedent in ſectione tertia LINNAEI, quæ utroque involucro careant Apia.

5) *Apium Sium.* RIVINI * *Enum.*
Apium foliis pinnatis, inferioribus ſimplicibus, ſuperioribus ſemi-trilobis: omnibus ſerratis, ex HALL.
Sium minus. RIVIN. T. 79 *optima, alia ſynonima ob incertitudinem non addo, præter*
Sium II. HALL. *Helv.* 435.

In aquis ſtagnantibus *Neuſtadt* frequens, nec infrequens in ſubalpinis *Breyn*, & humidis locis ad rivulos.

Radix vix certa in aquis ſtagnantibus Neuſtadt, ſed primus caulis geniculus tribus, quatuorve fit radicibus albidis cavis fibroſis: ſequentem circumſtat longum fibrarum capillitium, quo luto ſeſe planta immergat, & radicet Phellandrii aquatici more. Proſtrata cæterum non erecta planta totum quandoque caulem in radicem concedit; vidi enim etiam

etiam in ſexto caulis geniculo, ubi iam ramoſus fieret caulis, fibras, quibus luto radicaretur, erumpere.

Caulis rotundus glaber fiſtuloſus, admodum ramoſus eſt, contritus odoris multi.

Ex brevibus vaginis membrana albida exſtante emarginata auctis, etiam totum caulem in loco complexus anguſtantibus, ex purpura coloratis, longi emergunt petioli, qui folia pinnata portent ſeſſilia, elliptica, profunde ſecta, ut etiam laciniata videantur, impari ſemper, ſemi quandoque, etiam integre trifido; eſt enim magna in his foliolis varietas obſervanda, rami ipſi ſæpe admodum ramoſi, ramulis etiam ramoſis, hac lege, ut in ſupremis umbellulæ naſcantur folio oppoſitæ, dum aliæ ſubiecta folia habent. Cæterum pedunculi ad genicula emergentes umbellas ſuſtinent axillares, quæ ſeſſiles dici non poſſint, cum in meis ſpeciminibus pedunculi etiam longiores ſint.

Involucrum univerſale ſeptem, etiam paucioribus factum foliolis latis inæqualibus, quorum nonnulla dentibus pinnatis, alia veris pinnis inciſa ſint, aliqua etiam manifeſtius trifida deprehendantur, reflexum eſt, & ad pedunculum ſeſe decuſſat; *particulare* ſimile paucioribus tamen conſtans foliolis & uno alterove plerumque maiori.

Umbella univerſalis expanſa, planiuſcula, radiis extimis longioribus horizonti parallelis, mediis media aliorum longitudine ſuberectis, in univerſum 10. 13. &c. Umbella *particularis* expanſa convexior.

Petala nivea, cordiformia, reflexa, patentia.

Fructus nitidus, tragoſelini, cordiformis. Vidi tubas diſtantes perſtare.

Obſervatio. Auſtriacarum ſtirpium Enumeratores hanc plantam in integrum omiſere; an ſium LINNAEI pro Apio eiusdem ſumpſere? verum enim vero ſi ad characterem genericum confugio, quæſita prius, in qua ſedere poſſit, ſectione: plantam noſtram utroque involucro, ut deſcripſi, gaudere obſervo; quare Sium potius pronunciabo, quam Apium, dum etiam reliquum characterem Sii potius, quam Apii ſuſtineat. Character Sii in fructu ſubovato ſtriato, involucro polyphyllo, petalis cordatis vertitur, Apii vero in fructu ovato ſtriato, involucro monophyllo, petalis inflexis fundatur. Nunc noſtræ plantæ fructus nec ſubovatus eſt, nec ovatus, involucrum illi eſt polyphyllum, Siorum alio-

rum

rum in morem reflexum, quod Apio solum monophyllum sit; petala cordata sunt, non inflexa, quæ Apium exigit; ergo & nunc potius Sium LINNAEI est, quam Apium eiusdem. Id demum certissimum est, eam, quam describo, plantam RIVINI Sium minus esse, cuius icon prostet in RIVINI *pentapet.* mihi tabula 79. Iconem laudo quoad folia, utriusque involucri reflexi lacinias, radios, petala, deflexas etiam in feminibus tubas; semen non admodum probo, sed quis ad minutula hæcce semper adeo attendere potest? Fructus in initio glaber, splendens, cordis aliqua forma, maturus striatur, recte, ut in Petrosellino *officinarum*, & Tragoselino.

Quodsi nunc quæratur, quale Sium LINNAEI, Sium minus RIVINI esse possit, iam determinavit HALLERUS *nodiflorum* esse; & nunc non sine fundamento dubitare incipio, an Sium *nodiflorum* ab Apio *palustri* distinctum sit ratione definitionis specificæ; de generibus enim liceat dubitare, donec a LINNAEO melius definita sint. Apii *graveolentis* cognitio est in *foliis caulinis cuneiformibus*, *umbellis sessilibus*; *nodiflori* vero Sii in *foliis pinnatis*, *umbellis axillaribus sessilibus*; & Apii *palustris* icon in CAMERARII *epitome* optima pronunciata HALLERO Sii *nodiflori* definitionem omnino sustinet, dum folia pinnata, umbellas axillares sessiles commonstrat, & iam monuit dudum HALLERUS in Sio *nodifloro* pedunculos modo maiores, modo breviores esse.

6) *Apium Ammi.*

Apium involucris pinnatifidis laciniis foliorum, caulis folis lanceolatis.
Apium involucris pinnatifidis, floribus radiatis.
Ammi maius. C. B. *pin.* 159.
Ammi vulgare. DODON. *pempt.* 415. *de purgant.* icon. p. 477.

In arvis requietis *Hernals*, & aliis hinc inde rarius.

Folia inferiora caulina ex petiolo terna, lanceolato-ovata sunt, aut lanceolata solum, ad medietatem, etiam ultra serrata, dentibus acutis & longis; superiora tenuiora magis secta, laciniis ellipticis, aut incurvis.

Involucrum universale pinnatifidum, iuvenili umbellæ intermixtum, matura umbella patens; *particulare* itidem patens fere longitudine radiorum.

Umbella universalis inæqualis; *particularis* conferta.

Petala nivea profunde ſecta, ſegmentis etiam ſeſe decuſſantibus radiata.

Fructus minutulus primo ſplendens priorum.

7) *Apium Carvi* offic.
Apium pinnis coniugatis, pinnis circa coſtam ſeſe decuſſantibus.
Carum. Omnium *fere*. CAMMER. *epit.* icon. p. 516. *bene.*

In omnibus pratis ſubalpinis, etiam in *Draskirchenſibus*, & aliis humidioribus.

Biennis plantæ Radix ex albo-flavicans nuda.

Caulis ramoſus admodum.

Folia ad coſtam ſeſe decuſſantia.

Involucrum utrimque nullum, *univerſale* tamen hinc inde uno alterove factum foliolo.

Umbella univerſalis inæqualis radiis exterioribus longioribus; *particularis* ſimilis plana.

Petala inflexo-cordata æqualia.

Fructus ovatus, ſtriatus, ſtriis membranaceis albidis ſulcis fuſcis, vere ſeſeli præcedentis oſſei, dum maturus eſt, immaturus enim grandior & coloratus.

II. SEMINE TECTO.

Membrana plicata.

14. ASTRANTIA. Semen Tab. I. Nro. 19.

CHARACTER. Involucrum partiale coloratum umbella maius; flores abortientes; Semen quinque coſtis percurſum membranaceis plicatis.

1) *Aſtrantia maior.*
Aſtrantia foliis quinquelobis, lobis trifidis.
Aſtrantia f. Imperatoria nigra. MORIS. I. *Umbellif.* T. 4. F. 4.

Ad aquas *Dornbach*, in margine ſylvæ huius pagi, etiam in ſubalpinis non infrequens.

Caulis ſæpius ramoſus, aliquando minus, ſtriatus, glaber, rectus, umbellas ex ultimo folio caulino involucrante plures promit.

Umbella

Umbella universalis radio uno, duobus, tribus axillaribus facta; *partialis* numerosissimis. Radii umbellæ *universalis* crassi satis firmi; *particularis* filiformes colorati purpurei.

Involucrum universale foliis caulinis involucrantibus confectum; *partiale* foliolis particularibus lanceolatis albidis, externe roseo colore perfusis cum apice viridi secto, basi margine purpurea, cæterum consertis venosis.

Perianthium proprium quinque factum foliolis erectis, concavis ex ovato-acutis, coloratis.

Petala albida erecta inflexo-aurita.

Stamina corollula longe maiora.

Fructus oblongus gibbus membrana lanuginosa tectus.

Lanugine aut villo.

15. LIBANOTIS. Semen Tab. I. Nro. 20.

CHARACTER Fructus villo aut lanugine tectus. Involucrum ordinario utrumque. Flores regulares. Nota: villum facile detergi.

1) *Libanotis Daucus creticus* offic. * Elench.
Libanotis rotundi caulis.

I. Libanotis argute & breviter multifidis caule subnudo rotundo.
Daucus creticus. CAM. *epit.* icon. 536.
Daucus creticus semine hirsuto. I. BAUHINI III. p. 56.
Daucus II. Dioscoridis. C. B. in Matth. *cum eadem icone.*

II. Libanotis foliis multifidis longis, caule folioso & ramoso.
Myrrhis annua semine villoso breviore. MORIS. III. S. 9. T. 10. *imaginaria icone.*
Daucus cretensis verus LOB. icon p. 722. *vere plantæ littoralis, sed sine involucris pinxit, & radicem habet mihi non observatam.*
Daucus foliis fœniculi tenuissimis. C. B. *pin.* 150. &
Daucus alpinus multifido longoque folio, sive montanus umbella candida. EIUSDEM. *Cum bona nota variantium in posteriori foliorum, quanquam tamen ob eadem folia ipse* C. BAUHINUS *inter priorem & hunc distinctionem velit, & duas plantas distinctas faciat, quas etiam* LINNAEUS *habet sub* Athamantæ *Cretensis & Annuæ nomine.*
Athamanta foliis capillaribus seminibus hirsutis L. *de qua cum dubitat* HALLERUS *an nostra planta sit? respondeo, esse, licet* LINNAEUS *non optimo nomine utatur, ut nostrarum regionum plantam designet.*

Athamanta foliis linearibus planis hirſutis, petalis bipartitis, ſeminibus oblongis hirſutis L. *nec hæc definitio melior eſt, aut verior, & prima quidem ſigna difficulter intelliguntur, hirſuties plurimis deeſt, & petala bipartita non vidi in noſtris.*

In *Durrenſtein* frequens CLUSIUS, *Etſcherus* tamen illo magis abundat IDEM. In *Etſchero*, *Schneberg*, & in aliis alpibus promontorio *Breynalpen*, ipſa alpe *Breynina* & in ſummo dorſo *Grün-Schacher alpen* inveni.

Radix longa fuſca, conica, multis vix fibris aucta, caput habens folioſum, præcedentium annorum emarcidis vaginis cinctum, caulem edit unum, alterumve, plurimis œptum vaginis longe folioſis, membranaceis, violaceo colore perfuſis, inde multum diviſus diffunditur, tum ſæpe longe nudus eſt.

Caulis ſpithamam vel aliquantulum magis altus hirſutus, ſtriatus, ex nigra purpura frequenter coloratus.

Involucrum univerſale varians, aliquot ſæpe factum foliolis, particulare conſtans ſuberectis, hirſutis, minimis.

Umbella univerſalis nuda 6, 7, facta radiis, lanuginoſis raro pluribus; *particulare* itidem lanuginoſis, ſed plurimis.

Petala alba, aut leviter colorata, dorſo parum piloſa, cordiformia medio margine inflexo lateribus ſinuatis.

Cacumina herbacea ſunt.

Fructus alba lanugine obſitus, gibbus, villis eminentibus ſtriatus quaſi.

Obſervatio I. Non parvam difficultatem hæc planta habet, & in radice, foliis, caule. Quod radicem ea prælonga, altiſſime defixa, modo plurima edere capita tenuia, a radice elongata, modo ſolum unum ſolet in noſtris alpibus, nec figuræ LOBELII unquam convenit, ſi caulem umbelliferum gerat, ut illa LOBELII gerit planta. Folia in noſtris regionibus hanc varietatem patiuntur, quod vel glabra vel hirſuta ſint, cæterum tenuiſſime ſecta lacinulis non adeo longis, ut italica habent exemplaria, quibus mea confero. Caulis apud nos hirſutus eſt, quem glabrum omnino in italicis ſpeciminibus video, eſt & noſter raro folioſus aut ramoſus, quod italico familiare & altior in italicis caulis, noſtris humilior.

Obſer-

Obſervatio II. Petala bipartita, qualia LINNAEUS in definitione ponit, non invenio; nec ſunt, ſed longe obcordata lateribus reflexis fiſſuram mentiuntur.

Obſervatio III. Vaginæ radicales plantæ in hortis cultæ peramplæ, & latæ petiolos emittunt foliaceos funiformes, quos in alpibus non habent.

Obſervatio IV. Nunc demum aliquid de alia in littorali auſtriaco & in Italiæ montibus creſcente planta, quæ ſæpe pro Dauco cretico ſumitur, & a nobis ut varietas II. indicata eſt, aliis vero Athemantæ annuæ nomine ſalutatur, dicendum eſt, maxime cum huius exemplaria plurima a Magnifico Sereniſſimi Auſtriæ Principis LEOPOLDI Archiatro Carolo KRAPFFIO iam confecto hoc Umbelliferarum Faſciculo acceperim, & me aliqua in ſynonimis auctorum emendare, & ſimilitudinis aut differentiæ comparatarum inter ſe ſtirpium rationem habere poſſe, intelligerem.

Plantæ igitur littoralis exacta icon illa eſt, quæ inter icones LOBELII exſtat p. 722. nomine *Daucus cretenſis verus Dioſcoridis;* tum quæ repetita eſt *obſervat.* p. 416.

Iam vero differentias inquiram I. Noſtra vix Spithama maior eſt; Littoralis cubitalis imo aliquando fere brachialis. II. Noſtra plures ſæpe ex diverſis radicis capitulis, ut pulchre erpreſſit CAMMERARIUS, promit caules; quod de illa littorali inter decem exemplaria non ſemel obſervo, cum in iiſdem unicus tantum caulis conſtanter deprehendatur. III. Noſtra vix unquam ramoſa nudicaulis enodis eſt: rariſſime enim unum in ſummitate habet; littoralis aut ab inferiori iam parte ramoſa, aut ſaltem multum hac folioſa eſt, caule rotundo quidem, ut in priori, ſed ad genicula nodoſo, nec ut in præcedenti rectiuſculo, ſed declinato; eſt etiam glaber magis & nitidus in littorali caulis, quamvis leniter ſtriatus, & quandoque etiam, ut in noſtra coloratus. IV. Vaginæ ampliores radicales: caulinæ membrana alba ampla cinctæ in littorali, in longiores petiolos, eosque tres ſemper ſolvuntur, tum & foliola valde diſcrepant; in noſtra carnea firma plana aliquando hirſuta aliquando minus, tenuiſſime & breviter ſecta ſunt, recte ut CAMMERARII figura habet; in littorali longiora longe, linearia & ut ex exſiccatis exemplaribus apparet, teretiuſcula cum fœniculi habitu, ut icone LOBELII expreſſum eſt. V. Involucra utraque in utraque plerumque adſunt; ſed particularia in littorali

rali manifestiora alis latis, membranaceis, mucronatis, hirsutulis cincta, ut fere aliquid Bupleuri habere videantur. VI. Semina in utraque villosa villo candicante; in nostra torulosa magis tubis reflexis: in littorali apice extenuata magis Chærophylli similitudine. Differentias dixi, nunc harum similitudines proferam. Exsiccatæ radices cortice eodem obducuntur, & eædem videntur; capita iisdem vaginis squamosis eodem modo coloratis cinguntur; Vaginæ virentes eædem sunt & in utrisque idem color ex pallide ceruleo in rubrum defluens, quo & caules sæpe inchoantur; & sola magnitudinis, ut & ramositatis ratio vere diversa est, nec credo *cretensem* Libanotidem ab *annua* Myrrhide diversam esse, dispiciant nunc alii; an separari debeant, an coniungi. En veriores utriusque determinationes & nomina.

* 1. *Libanotis Pumilla.*
Libanotis non ramosa foliolis argute & breviter sectis, planis.
Daucus creticus. CAMMER. *epit.* icon. p. 536. *laudabilis.*

* 2. *Libanotis Italica.*
Libanotis foliolis capillaribus longis, caule folioso & ramoso.
Daucus cretensis verus. LOB. icon. p. 722.
Daucus alpinus multifido longoque folio. C. BAUH. *pin. quoad nomen.*
Athamanta annua. LINNAEI *cum synonimis.*

2) *Libanotis montana.*
Libanotis angulosi caulis.
Libanotis foliis latis supra costam decussatis: caule anguloso.
Daucus angulosi caulis. CORDI: *bonum nomen.*
Daucus montanus Apii folio minor. C. BAUHIN. *prodr. icon. quanquam rudis, bona est, & locus natalis, ubi* BURSERUS *collegit, consentit, nomen cæterum malum est, & veriori dixisset nomine.*
Daucus montanus apii folio albicans; *sed id male iterum ad Cervariam transtulit.*
Apium petræum sive montanum album. I. B. *commodo nomine & plantam designante, cum & caulis albidus sit, & folia aversa facie.*
Libanotis. RIV. T. 37. *egregie & umbella nondum florens involucris partialibus exstantibus incompta bene, & florens conferta, densa, bene.*
Athamanta foliis pinnatis, pinnis pinnatifidis radicalium circa costam decussatis. *Fl. sibir. icon folii* F. 2. T. XL. *bona.*

In montosis passim in *Baden*, *Petersdorff* &c. etiam in subalpinis.

Radix corona tecta setacea.

Caulis

Caulis a duorum ad quinque pedum altitudinem elatus, insigni ratione angulosus, sulcatus, alba rigidiuscula lanugine aspersus, quam adultior perdit; adhæc admodum brachiatus.

Vaginæ petiolorum strictæ, petioli longi hirsuti.

Varia diversa ætate foliorum amplitudo & facies, semper tamen se se decussant, sunt hæc facie profunde viridia, dorso magis glauca etiam ciliata.

Involucrum universale latis deprehendi factum foliolis, 12. pluribus, coloratis, albidis villosis reflexis, vidi etiam pinnatis; *particulare* totidem, patentibus aut reflexis, umbellulam non explicatam longe superantibus, ut & incompta hispida & hirsuta videatur.

Umbella densa petala ex farinaceo albida aliquando ante efflorescentiam colorata.

Semen ovatum villosum.

Observatio I. Et hæc difficulter vindicari planta potuit, Cl. HALLERUS de ea multa excitavit in *itinere helvetico* V. quod legendum; LINNAEUS minime tetigit, signa ex foliis bipinnatis planis umbella hemisphærica desumens: I. BAUHINI icon admodum mala est, illa C. BAUHINI, etsi decussationem foliorum non exacte exprimat, exprimit tamen, & longe melior est, descriptio vero omnino erronea deprehenditur, quod ex exemplari sicco a BURSERO misso, facta sit, & petala alba sunt, non lutea & iconis inscriptio ad aliam pertinet plantam non ad iconem inscriptam; in Pinace enim C. BAUHINUS daucum suum VI. vocat montanum apii folio minorem, qui noster non sit, nec iconis BAUHINIANAE, & numero VIII. *pinacis* Daucum montanum Apii folio flore luteo, qui primus in Prodromo missus ex Austria a BURSERO, qui noster sit, licet flores luteos dicat, qui hunc colorem, quem non habuere, in herbario solum susceperunt, & qui certo est iconis & recte notavit I. BAUHINUS Casparum fratrem forte hic has plantas confundere.

Observatio II. Fructus non est ovato oblongus, hinc non debet referri ad Athamantas LINNAEI; confunditur a multis hæc cum Selino *Cervaria* planta, sed non est in his ulla similitudinis ratio, nec in caule, foliis, floribus, semine.

Observatio III. In alpibus longe minor planta, in plurimis a montana diversa est; nec sese decussant adeo insigni ratione foliola, quæ admodum

modum exigua ſint, dorſo cineracea, nec ulla in planta hirſuties eſt, ſi caulis ſummitatem & radios excipias; Vaginæ petiolorum & caulis manifeſtius colorati.

* Libanotidis tenuifoliæ germanicæ C. B. varietas floribus candidioribus quid? in Auſtria inferiori naſci in *actis ſuecicis* reliquit BURSERUS, addit C. BAUHINUS ſynonimon THALII Libanotis γαρ θιμοειδες: ſed & hic in deſcriptione intelligi non voluit, & ego divinare non poſſum, nec in I. BAUHINO, nec MORISONO, nec RAIO invenio, an Oreoſelinum non ſit, interrogat HALLERUS, folia fœniculacea THALIUS requirit.

Armis hiſpidis.

16. CAUCALIS. Semen Tab. I. Nro. 21.

CHARACTER. Semen aculeis armatum.

Corollis radiatis.

1) *Caucalis grandiflora.*
Caucalis petalis extimis maximis.
Echinophora flore magno. RIV. T. 25. *bene.*
Caucalis albo flore. CLUS. *Hiſt.* p. CCI. RAII.

In monte arcis *Hamburg* ad occidentem, in via ex *Kaltenberger-Dorffe*, in *Leopoldiberg* ad orientem abunde.

Involucrum univerſale in hac perpetuo invenio 5, 6, factum foliolis lanceolatis, margine membranaceis albis perſiſtentibus, hæc foliola umbellulas nondum expanſas in figuram ovatam cogunt. Involucrum *partiale* latius totidem factum foliolis, membrana marginali alba piloſa auctis, umbellulas in initio abſcondentibus.

Petala alba profunde ſecta, marginalia ampliſſima, diſci minora & in his, quæ in circumferentia ſingulæ ſedent umbellulæ, maiora ſunt.

Semen latum aculeis filiformibus.

Obſervatio I. Involucrum pinnatifidum non invenio, quod LINNAEUS obſervavit; nec perpetuo ſemper pentaphyllum minus adhuc foliolum unum duplo maius, ſed in *univerſali* umbella foliola modo plura, modo pauciora æqualia 3. maiora, ſæpe duobus minoribus. In *partiali* 3. exteriora duobus interioribus maiora, ampliora, idem de petalis confirmo, modo in una umbellula tria exſtantia petala maxima video, modo duo,

duo, in umbellulis centralibus vero petala circumferentiæ maiora aliis quam prioribus minora.

Obſervatio II. Involucrum utrumque perſtat. Fructus convexus immaturus, maturus aliquantulum planior fit.

2) *Caucalis Leptophylla.*

Caucalis lacinis foliorum peranguſtis; ſeminum uncis rigidis.

Echinophora. RIV. T. 24. *bene.*

Caucalis arvenſis echinata, parvo flore & fructu. C. B. *pin.* 152. indicio LINNAEI, cui tamen vix ſubſcribere poſſum, dum certum eſt, nullam caucalidem in noſtris quidem regionibus fructum habere, adeo ſpectabilem & florem adeo minutulum, ut quidem hæcce Leptophylla ut contraria, magis naturæ conveniens, definitio omni examinanti habeatur, ſcilicet Caucalis echinata, parvo flore, fructu magno.

Caucalis ſeminum aculeis triglochidibus uncinatis: pilis verticillatis hiſpidis L. *ænigmatice, an intelligunt diſcipuli?*

In agrorum aggeribus extra portam ſancti *Marci*, in vallo ſuburbico *Belveder*, & alibi.

Involucrum univerſale raro video; *particulare* frequentius, & fere ſemper modo tribus, modo quatuor, modo quinque ſubæqualibus factum foliolis lanceolatis, margine piloſis, membrana alba non auctis perſiſtentibus.

Umbella facta radiis paucis umbellulæ pluribus, quarum aliquæ ſemper abortiunt.

Petala iuniora purpuraſcentia, explicata alba, unico in quavis umbellula maximo.

Germen perianthio manifeſto coronatum.

Obſervatio I. Qui ſub eodem genere has duas *Caucalides* cogere volunt, in charactere generis, involucri *univerſalis* mentionem haud iniiciant, ad evitandam confuſionem; & bene monuit HALLERUS involucrum *univerſale* ſæpe nullum eſſe; de *Leptophylla* confirmavi ſæpius, etiam de *Antriſco.*

Obſervatio II. Involucris *grandifloræ* ſemina coercentur, dum *Leptophyllæ* nuda ſunt, involucris linearibus reflexis. Adhæc adhuc multa eſt in ſeminibus differentia, cornicula Perianthii in *grandiflora* prælonga deflexa ſunt, dum in *Leptophyllæ* ſeminibus ſunt admodum exigua,

conniventia: eſt etiam Perianthium in *Leptophylla*, quam in *Grandiflora* longe evidentius.

3) *Caucalis Antriſcus.* * Elench. * Enumer.

Caucalis laciniis foliorum latis; ſeminis ovati aculeis rectis.

Caucalis. RIV. T. 32. *nec dubium eſt* T. 33. 34. *huc ſpectare, & illas varietates obſervavi.*

Caucalis minor, flore rubente. PARK. MORIS. &

Caucalis arvenſis humilior ramoſior. MORIS III. p. 338. *bonum nomen & tantum varietas eſt præcedentis.*

Creſcit ubique in ſepibus, maxime in illis *Grinzing*, in itinere ad vineas.

Radix annuæ plantæ parum fibroſa.

Caulis diſtortus, anguloſus, brachiatus, hiſpidus, ſcaber, multum aculeatus, aculeis lente albidis.

Folia iisdem aculeis albidis hiſpida & facie & dorſa circumſcriptione triangularia pinnata, pinnis regulariter ſatis decreſcentibus, maculis ſanguineis ſæpe reſperſa, adulta tota purpuraſcentia.

Involucrum universale ordinario multum, raro hinc inde folium unum alterumve. Involucrum *partiale* externum foliolis 5. 6, plerumque factum inæqualibus, ſubulatis, hiſpidis, perſiſtentibus.

Umbellæ 8 plures *univerſalis* irregulares, *particularis* planæ.

Petala intima minora, extima maiora, ut in Caucalide etiam inæqualiter inciſa.

Semen gibbum, hiſpidum, hirſutie purpurea veſtibus adhærens.

Obſervatio. Non alia maiorem difficultatem fecit ſtirps; ſub Caucalide LINNAEUS non habet, Tordyliis LINNAEI confuſam ſuſpicantur HALLERUS, ZINNIUS, frequentis adeo plantæ notam, quæ rem illuſtrare potuiſſet, non dedere Auſtriacarum plantarum Enumeratores, atqui tamen, ſi ulla, tum hæc hanc poſtulaſſet planta, dum hic Tordylium *latifolium*, alter Tordylium *antriſcum* facit. Primo vero ſynonima Tordylli *antriſci* L. plantæ noſtræ conveniunt omnia & illud C. B. Caucalidis ſemine aſpero, floſculis ſubrubentibus, cum icone habitum plantæ magis referente quam illa MORISONII, quæ

quæ tamen ſemen ovatum melius habet, dum in umbella optime pinxit RIVINUS. Sed iam evidens eſt, Tordylium L. eſſe non poſſe, dum Tordylii character in fructu ſuborbiculato, margine crenato, involucris longis vertitur & noſtra ſtirps ne ullam quidem harum habet proprietatum: feceram ſtatim ex noſtra planta ſcandicem *antriſcum* L. cum adhuc huic magis conveniret, quam Tordylio, ob ſemina *ovata hiſpida*, quæ ſolum depoſcit LINNAEUS in charactere ſpecifico, ſed certum eſt, neutrum eſſe & ex LINNAEO determinari non poſſe, & eſſe Caucalidem *antriſcum* HALLERI & Tordylium *antriſcum* L. in Auſtria certo non dari nec forte in mundo cum ſynonimis LINNAEI; interea plantam fictam ex flora Auſtriaca expunxi cum icone ſeminis orbiculati & margine crenati & involucris longis inſerendam, ſi demum in lucem prodeat. Sed an Tordylium *latiſolium* L. an *nodoſum* EIUSDEM, ſemina habent ſuborbiculata, margine crenata? ſi ſinceræ ſeminum icones MORISONII ad Tordylia hæ non ſpectant plantæ, & vellem paulo accuratiorem LINNAEUM eſſe, ut eos diſcipulos demum non ſemper decipiat, qui tranquilli errores per Floras longe lateque diſpergunt, nec eos ſemper deſperet in omni generum examine botanophylos, qui eadem ac ego methodo incedentes nec herbariorum, nec alterius authoritatem curant, ſed proprio marte omnem plantam ex præſcripto prototypo generico definiunt, quod inculcari ſatis non poteſt.

4) *Caucalis Daucus* offic.

Caucalis involucris pinnatifidis.
Daucus ſeminibus hiſpidis. LIN. ROY.
Daucus vulgaris. CLUSII.
Paſtinaca tenuifolia ſylveſtris. DIOSCORIDIS. BAUHINI *pin.* 151.

Ubique in pratis & incultis.

Obſervatio. Non multa ratione a Caucalide ſeiunctum Daucum Caucalidi denuo inſcribo.

5) *Caucalis Sanicula* offic.

Caucalis flosculis omnibus sessilibus: umbellis subcapitatis, subternis.

Sanicula. BLACK. Tab. 63. RIVIN. Tab. 31. *commoda.*

Sanicula s. Diapensia. Bot.

Sanicula foliis radicalibus simplicibus, flosculis omnibus sessilibus. LINN.

In omnibus sylvis etiam subalpinis.

Radix mira in uno specimine, truncata, nec ultra tres lineas crassa aut longa; inde porrigens fibras tres tenues, rigidas tamen & satis longas.

Folia radicis capiti circumfusa, plurima, nitida, duriuscula, profunde semi-quinquefida, lobis quasi in cuneiformam sectis, ipsis etiam trilobis, circumserratis.

Caulis tenuis nudus pedem unum & sesquipedem altus, radio uno florifero hinc inde auctus.

Involucrum universale quinque video constare foliolis, nonnullis etiam bifidis, aut potius bracteis pinnatis e cuius centro 5-quatuor radii, qui in media longitudine duobus foliolis maioribus tribus aliis quasi denticulatis involucrati adhuc sint, eriguntur. *Particulare* involucrum constat imbricatis simplicibus.

Umbella universalis 4-5. radiis facta longissimis, rara dissita.

Petala alba erecta intus conflexa filamenta longa habent pistillis coloratis.

Semina hispida, uncinata concrescunt 2. 3. ut angulosa sint pistillis, diu perstantibus & multis aliis floribus abortientibus.

Observatio. Simplicitatem foliorum, cui tantum tribuit LINNAEUS, ut etiam in definitione magnificentius iactet, ego non capio, dum etiam HALLERUS ea profunde triloba: lobis lateralibus bipartitis, omnibus iterato-tridentatis, circumserratis describens, simplicitatem refellit.

HABI-

HABITUS DELIQUESCENTIS.

17. ERYNGIUM.

CHARACTER. Umbella ſimplex multiflora, in receptaculo communi conico capitata.

1) *Eryngium campeſtre.*

Eryngium foliis amplexicaulibus pinnato laciniatis; involucris fere ſubulatis capitulo longioribus.

Eryngium vulgare. C. BAUH. *pin.* 386.

Eryngium campeſtre vulgare. CLUS. *Hiſt.* II. p. 157. icon.

Eryngium. Omnium.

Eryngium. BLACKW. T. 297.

In vallo ſuburbico *Belveder*, & arenoſis aliis locis copioſe.

2) *Eryngium planum.*

Eryngium foliis radicalibus amplis, planis, inæqualiter ſerratis, nervoſis; involucris lanceolatis, ſpinoſis, capitulis pedunculatis longioribus.

Eryngium foliis radicalibus ovalibus, planis, crenatis, capitulis pedunculatis. LIN. ROY. *Lugdb.* 92.

Eryngium latifolium planum. C. BAUH. *pin.* 87.

Eryngium pannonicum latifolium. CLUS. *Hiſt.* II. p. 158. icon.

Circa *Hamburgum.*

Caulis firmus, ſtriatus, glaber, ſplendens, admodum ramoſus, ramis ex cæruleo-ſplendentibus.

Folia radicalia lata, craſſa, facie viridia, nervoſa, dorſo pallidiora, inæqualiter ſerrata; ramorum involucrantia, pinnata dentibus ferocibus albidis.

Involucra particularia reflexa lanceolata, ex cæruleo-glauca, dentibus pinnatis.

Flos capitatus.

Calyx 5. factus foliolis, nervo albo ariſtato percurſis, & membrana alba auctis.

Petala omnino mira, erecta, albida, aurita, auribus cæruleis.

Stamina 5 ex albo-cærulea antheris amethyſtinis, tubis duabus albis.

Fructus coronatus perianthio, inter ſquamas pinnatas hærens, & ipſe hiſpidus.

INDEX GENERUM

FASCICULI TERTII.

ASC. III. TAB. I.

os Med: Stud:
os: Viennæ, 1765.

B

III. TAB. II.

b.

a.

II. TAB III.

Cappr M. St:
lel. et sculp:

FASC.III. TAB.IV.

A. Cipps M. St. sculps.

TAB.V.

III.

A: Cippr. M: St: del: et sculp.

F

TAB.VI.

:Cipp. M.S. del: et sculpsr.

HENRICI IOA. NEPOM. CRANTZ

S. C. A. MAIESTATIS CONSILIARII, INSTITVTIONVM MED. ET MATERIAE MEDICAE VINDOBONENSIS PROFESSORIS PVB. ORD. ACAD. IMP. NAT. CVRIOS. ET SOCIETAT. BOTANIC. FLORENT. LITTER. ROBORET. SODALIS

STIRPIVM AVSTRIACARVM

PARS II

CONTINENS FASCICVLOS TRES

CVM FIGVRIS AENEIS

IMPENSSIS IOANNIS PAVLI KRAVS, BIBLIOPOLAE VIENN.

MDCCLXIX.

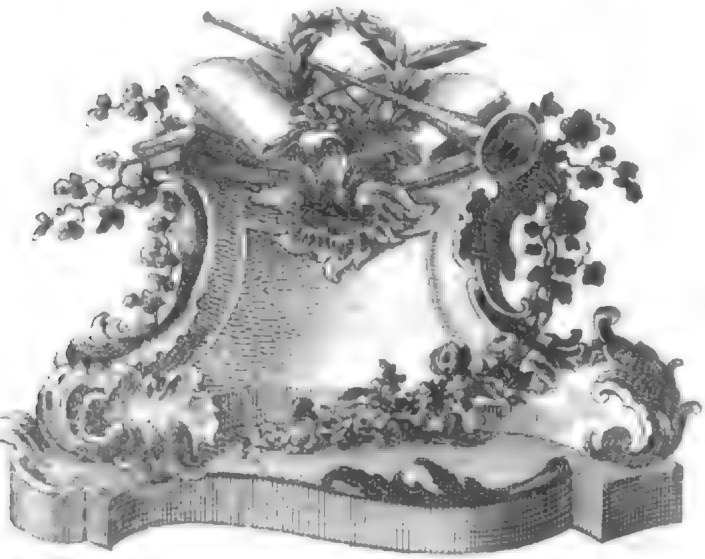
HENRICI IOA. NEPOM. CRANTZ

S. C. A. MAIESTATIS CONSILIARII, INSTITVTIONVM MED. ET MATERIAE MEDICAE VINDOBONENSIS PROFESSORIS PVB. ORD. ACAD. IMP. NAT. CVRIOS. ET SOCIETAT. BOTANIC. FLORENTIN. LITTER. ROBORET. SODALIS.

STIRPIVM AVSTRIACARVM

FASCICVLI IV

EDITIO PRIMA

IMPENSIS IOANNIS PAVLI KRAVS
BIBLIOPOLAE VIENN.
MDCCLXIX

ILLVSTRI

ACADEMIAE LITTER.

ROBORETANAE

OB HONORIFICENTISSIMAM SVI

COOPTATIONEM GRATITVDINIS

HOC MONVMENTVM

POSVIT

H. CRANTZ.

STIRPIUM AUSTRIACARUM

PARS II

CONTINENS
FASCICULOS TRES

FASCICULUS QUARTUS

RINGENTES
HABITUS ABSOLUTI.

I. GYMNOSPERMAE.

503. SALVIA.
1. Sclarea.
2. Aethiopis.
3. Glutinosa.
4. Verticillata.
5. Sylvestris.
Nemorosa.
6. Pratensis.

505. LEONURUS.

506. GLECOMA.
1. Hederacea.

509. SIDERITIS.
1. Montana.

511. 512. TEUCRIUM
1. Chamæpitis.
2. Botrys.
3. Chamædris.
4. Scordium.
5. Reptans.
6. Pyramidale.
Genevense.
7. Montanum.

515. BETONICA.
1. Officinalis.
2. Alopecuros.

516. 517. LAMIUM.
1. Amplexicaule.
2. Foliosum.
3. Nudum.
4. Ladanum.
5. Tetrahit.
6. Galeobdolon.

518. STACHIS.
1. Betonica.
2. Sylvatica.
3. Palustris.
4. Lanata.

519. NEPETA.
1. Paniculata.
2. Cataria.

521. 522. MARRUBIUM.
1. Nigrum.
2. Vulgare.
3. Peregrinum.

524. SCUTELLARIA.
1. Galericulata.
2. Hastifolia.

525. THYMUS.
1. Serpyllum.
2. Acinos.
β. Montanus.

527. PRUNELLA.
1. Officinalis.
2. Laciniata.

529. DRACOCEPHALUM
1. Austriacum.

531. ORIGANUM.
1. Vulgare,
album.

532. CLINOPODIUM.
1. Vulgare.

534. MELLITIS.
1. Melissophyllum.

535. MELISSA.
1. Calamintha.

Hh 2 II. AN-

II. ANGIOSPERMAE.

584. VERONICA.

1. Orchidea.
2. Longifolia.
3. Spuria.
4. Officinarum.
5. Aphylla.
6. Teucrium.
7. Fruticans.
8. Beccabunga.
9. Anagallis aquatica.
10. Serpyllifolia.
11. Subbifcutata.
12. Scutellata.
13. Pratenfis.
14. Chamædrys.
15. Latifolia.
16. Agreftis.
17. Arvenfis.
18. Hederifolia.
19. Triphyllos.
20. Dillenii.

588. LIMOSELLA.

1. Aquatica.

594. DIGITALIS.

1. Lutea.

CLASSIS
RINGENTIUM.

Classicus hic flos in corolla monopetala irregulari, plus minusve ringente, seu personata & labiata TOURNEFORTII, quæ calyci cuicunque, præterquam spathaceo insistat, fundatur; sicque ex prima & simplici externa facie agnitus, Habitus est simplicis, si vero insuper Stamina possideat duo, vel quatuor, duobus plerumque, si quatuor fuerint, minoribus, tum probæ præscriptæ tenax, est habitus absoluti. Vide *primas Lineas Institut. Rei Herb. & diversas Ringentium icones*, exceptiones in *Institut. Rei Herb.*

HABITUS ABSOLUTI
I. GYMNOSPERMAE.

DIANTHERAE.

503. SALVIA.

CHARACTER. *Calyces* bilabiati: labio superiore retrorsum acto. *Flores* verticillati. *Corollæ* galea plus minusve falcata. *Filamenta* crusculis articulata suspensa duo. *Semina* quatuor nuda.

Observatio. Stamina bifurcata non sunt.

1) *Salvia sclarea.*
Salvia foliis rugosis cordatis oblongis villosis serratis: bracteis floralibus calyce longioribus concavis acuminatis: calycibus lanatis.
Horminum sclarea dictum. C. B. *pin.*
Orvala. DOD. *pempt.* 292. *icon.*

In *Turckenschantz* & alibi rarius tamen.

Caules quadranguli firmi pilis albis asperis obsiti, & hi ramosi sunt, pedem unum & ultra alti.

Folia

Folia lato crassoque petiolo, eoque adhuc piloso orta, obcordata, onga, rugosa, & quasi detrita, tota villosa. Hæc ad ramorum exortum bracteata, breviora sensim fiunt.

Flores albi, in verticillis numerosis, bracteis duabus albidis, pilosis, ciliatis, ipsis fere calycibus longioribus, inclusi sedent.

Calyx firmo fulcro nixus, venosus, angulosus, bilabiatus, labio superiori adscendente reflexo angulis biaristatis: inferiori bidentato, dentibus etiam aristatis.

Corollæ in gentis tubus longitudine calycis; fauce patente labium superius concavum, compressum, incurvum, emarginatum: inferius trifidum: laciniæ laterales reflexæ & in dentem sursum convolutæ, cærulescentes: media maxima est, emarginata. Alia gentis sunt.

Observatio. Calyces etiam aliquid glutinosi habent attacti, pressi.

Ita quidem de hac planta in horto tum culta vere definitum fuerat; cum vero in botanicis excursionibus inventas plantas ad meas descriptiones iterum iterumque exigam, factum est, ut de veritate modo descriptæ sclareæ dubitem & eam pratensis speciem niveam habeam, tum, quod in plurimis recedat a sclarea, definitionem LINNAEI non sustineat, nec in foliis *cordatis*, nec in *ly villosis*, nec in bracteis calyce *longioribus*, quæ perpetuo minores sint; tum, quod nec ipsis LINNAEI synonimis magis competat, sic *foliolis floralibus lanceolato concavis* nunquam gaudet, nec habitum orvalæ DODONAEI citati habeat, sed bene orvalæ sylvestris speciei quartæ Eiusdem. Quæ omnia ut rite discerni possint, dabo plantæ, quam nostrates sclaream vocant, descriptionem, ut in loco natali reperitur in *Turckenschantz*.

Radix florentis plantæ nigra crassula, fere semper obliqua.

Folia ad radicem plurima in orbem posita, ovato-oblonga, cordati nihil habent, & longis, crassis & fere planis purpurascentibus petiolis nituntur, rugosa, serrata & pene laciniata etiam maculis sanguineis vitiata, minime vero villosa; est tamen postica parte nervus.

Caulis unicus, & hic vel simplex, vel ramosus, quadrangulus, admodum villosus villo albente non aspero, unum alterumve folium præter bracteas habens: pedem unum & ultra altus est.

Verti-

Verticilli primi quandoque ſolum dimidiati & magis diſtantes, alii completi his minus.

Bracteæ calyce raro maiores, ut caulis villoſæ ex latis acuminatæ.

Calyx eadem ratione villoſus, angulis obſcura & ſordida pictis purpura; cæterum gentis, mollis & quaſi unctuoſus.

Corolla alba aut ex albo ochroleuca, fauce antrorſum ventricoſa.

Galea mollibus purpuraſcentibus ſpinulis ad oculum armatum hirta, compreſſa, incurva, emarginata.

Barba trifida brachiis duobus ſtatim ex lateribus faucis exortis, longis; medio ſegmento ampliſſimo, & ad manifeſtam plicam leniter concavo cæterum expanſo, inferne vero quaſi emarginato, lateribus undulatis.

Stamina cum piſtillo longiſſima deorſum arcuata.

Piſtillum leniter ex cæruleo coloratur, dum ſtamina ſincera manent. Non memini me vidiſſe ſtamina adeo longa.

Quare definiturus hanc plantam, ſit ſclarea noſtratum, aut non ſit illa LINNAEI dico

Salvia foliis rugoſis ſerrato-laciniatis, undulatis, caule nudo fere; ſtaminibus longiſſime exſertis.

Etiam nunc omnibus compulſis haud perſuadeor, noſtram hanc plantam a pratenſi diverſam eſſe, quæ etiam folia habeat circa radicem in terra fuſa, pauca vero in caule.

2) *Salvia æthiopis.*

Salvia foliis oblongis laciniatis, hirſutis; verticillis lanatis; barbæ lacinia media cucullata.

Aethiopis foliis ſinuoſis. C. B. *pin.*

Salvia æthiopis. BARR. icon. 183. bene.

Ad ſylvulam *Simmering* etiam in paſcuis apricis eiusdem ſylvulæ.

Caulis brachialis etiam humanam ſtaturam aſſequitur, quadrangulus, & totus intertexta, quæ & angulos exprimat, lana obductus: cæterum iam ex medietate fere ramoſus ramis patentibus paniculatis, brachiatis; omnibus ſurſum aſcendentibus arcuatis ramoſis ex purpura coloratis in loco natali.

Folia latis firmis & canaliculatis petiolis etiam lanuginoſis orta, lata, & late laciniata, ſinuoſa, fine lanceolato terminantur; cæterum rugoſa, detrita,

detrita, & dorſo iuxta omnes nervos lanata. Superiora caulem amplectuntur cordato-lanceolata, complicata aliquantulum recurvato ad caulem fine, & hæc etiam ſuperne magis purpuraſcunt, inferne texuntur, non ligata, nec intertexta, ſed recta aſſurgente magis lana.

Bracteæ ſeu floralia folia ex albo viridia, erecta, concava, fine dentato, aut exactius ariſtato, ſubſpinoſo, ora lanata, colorata.

Rami quadranguli, ut & pedunculi etiam lanati, & colorati ſub ipſa lana.

Calyx lana obrutus, primo aſpectu deſcribi non poteſt, nam plures quaſi in bractearum erectarum lanatis nidis lana abſcunduntur, ſed lana ablata conicus, ſtriatus, bilabiatus in lacinias quinque, qui in dentes ariſtatos, carnei fere coloris abeant, aut profundioris, ſectus cernitur.

Flores nivei ſunt. Tubus exiguus cum late ſecta fauce, non ideo vero ampliore, calyci inſidet fere. Ipſa galea compreſſa eſt, & retrorſum oblique fertur, ſuperne emarginata, & pilis, qui ex glandulis pellucidis oriantur, hirſuta albis, in initio vero roſeis.

Barba trifida, fit lateralibus duabus lanceolatis laciniis manifeſtius convolutis, media cucullata, & poſtrorſum ſecta, exſtantibus lateribus: fine inferiori cæco.

Structura ſtaminea generis, antheris oblongis flavis.

Stylus hirſutus erat, ſtigmate bifido.

Obſervatio. Egregia eſt BARRELIERI icon foliis rameis in arcum reflexis, ramis ramoſis brachiatis, floribus bracteis elevatis tanquam nido inſidentibus; unicum malum eſt, quod totam ſtirpem glabram pinxerit. LINNAEUS virum non citavit.

3) *Salvia glutinoſa.*

Salvia foliis cordato-ſagittatis, ſerratis, acutis: dentibus calycinis ſummis non ſatis diviſis.

Orvala tertia. DOD. *pempt.* 292. *icon bona.*

Horminum ſylveſtre ſecundum. CLUS. *hiſt.* II. p. 29. *eadem icon.*

Horminum luteum glutinoſum. C. B. *optimo nomine.*

Horminum flore luteo. RIV. T. 35.

In ſylvis danubialibus non infrequens.

Caules decumbentes, plures, craſſi quadrati, hirſuti, folioſi, in ſummitate certo glutinoſi, ut etiam cum calyce & bracteæ & flos ipſe, reſinoſo

resinoso aromatico non ingrato glutine prægnent. Sunt hi cæterum tres quatuorve pedes alti, ramosi.

Folia longis petiolis canaliculatis, basi, ut in mutuam coniunctionem tendant, latioribus orta, cordato sagittata, ampla, rugosa, dentibus inæqualibus serrata, fine acuto visuntur. Ad hæc sunt adhuc superna parte læte viridia, inferna albida magis; utraque pilosa, hirta, odoris primulæ veris fere.

Florales tum in ramis tum in caule *spicæ* in dimidiatos verticillos dispositæ, floribus, quorum medius magis exstet, constant tribus & bractea singulo flori subiecta, quæ inferne magis, quam superne pilosa sit.

Calyx bilabiatus; superiori labio fere integro, aut leviter solum emarginato, tribus eminentibus aggeribus in apicem eiusdem labii concurrentibus, notato: inferiori bifurcato,

Flos luteus ingenti rictu longaque tuba notabilis. Tuba calyce longior, sed eius cavo angustior, dorso aliquantulum gibba, & lateribus compressa, satis recta, fine, maxime vero ad faucem, externe interneque ubique pilosa.

Galea maxima, falcata, bifida, pilosa, & extrorsum hirsuta, interne lineis & punctis obsolete brunnis picta, externe iisdem maculata.

Barba eadem, maculata, modo trifida, quadrata fauce, ex reflexis elongatisque lateralibus barbæ partibus, patente; medium segmentum longius prominet, purius, nec adeo aliis coloribus vitiatum, fimbriatum tamen seu emarginatum, & quasi dentatum.

Machina staminea aliter quam in aliis, quas vidi, facta: trabibus horizontalibus fauci nexis lateraliter duo innituntur crura arcuata, quæ pariter lateraliter articulentur longius arcuatis staminibus; Staminum inferiores arcus in fauce liberi & suspensi exstant, fine dilatato seu semi auriculato nexi; superiores vero antheras sustinent longas: postica parte ad locum articulationis exstantia duo tubera habent. Possunt stamina supra crura mediante articulatione antrorsum & postrorsum moveri facile. Stamina abortientia duo, in postica faucis parte retro modo memoratam articulationem evidentia conspiciuntur.

4) *Salvia*

4) *Salvia verticillata.*

Salvia foliis cordatis crenato-dentatis; verticillis ſubnudis; ſtylo corollarum labio inferiore incumbente.

Horminum ſylveſtre latifolium verticillatum. C. B. *pin.*

Horminum ſylveſtre tertium. CLUS. *hiſt.* II. p. 29.

Ubique fere in incultis aſperis, maxima quantitate in montis Rodaun arci imminentis parte occidentali.

Caulis craſſus, quadrangulus, ſulcatus, albis pilis hiſpidus, ſæpe e purpureo violaceus.

Petioli inferiores longi, canaliculati, hiſpidi, ſæpe alati.

Folia cordata, ſunt crenato dentata, utraque pagina piloſa, inferiori tamen magis, & rugoſa, ſcabra.

Verticilli florum in longis virgis ſulcatis, purpureis anguloſis craſſis ſedent: primoribus a ſe magis diſtantibus.

Calyx tubulatus, anguloſe conicus, coloratus, piloſus, tribus dentibus ſuperioribus quaſi connexis, infimis diviſis, licet magis approximatis.

Flos ringens, galea connivente, ſubclauſa, piloſa; barba emarginata eſt, in quam piſtillum longum inclinatum propendet. Hic ex violaceo purpuraſcit.

Stamina duo ex tuba longe orta, in media, ubi eriguntur altitudine dente donata.

Obſervavi primo, iam in duabus ſpeciebus *glutinoſa* nempe & *verticillata*, me obſervaſſe laciniarum calycinarum ſupremarum coaleſcentiam, ut ex charactere generico emendato expungi debeat, calicem bilabiatum in 5 dentes fiſſum eſſe.

Obſervavi ſecundo, pedunculos emarcido flore magis erigi.

5) *Salvia ſylveſtris.*

Salvia foliis ovato-lanceolatis acutis; bracteis flore brevioribus.

Hormini ſylveſtris V. altera ſpecies CLUS. II. p. XXXI. icon & deſcriptio, & Hormini ſylveſtris V. ſpecies prior. ibidem.

Horminum ſylveſtre ſalvifolium maius maculatum C. B. *pin.*

In agrorum & vinearum marginibus eundo in *Caltenberg* in *Simmeringer walde* abunde.

Caules modo plures, modo unicus, palmaris cubitalis & ultra, quadrangulus, depreſſa mollique pube obſitus, fuſcis purpureisque

 punctis

punctis asperfus & angulis fæpe purpureis præditus, inferne foliofus & admodum ramofus.

Folia petiolata petiolo fatis duro albente ex ovato-oblongis lanceolata, rara aut nulla cordiforma, rugofa, venofa, & ferrata modo magis undulata, modo plana magis, fuperiora vero furrecta funt, fupra omnia fordide viridia, infra magis glauca, eodem ut in fequenti modo.

Bracteæ ex latis acuminatæ, molli dente terminatæ, purpureæ, ciliatæ, venofæ, flore plerumque minores.

Spicæ calycibus coloratis claufæ, adhuc aggregatæ ante florefcentiam exacte fatis tetragonæ.

Calyces purpurei ftriati angulofi, bilabiati gentis.

Corolla ringens: tubo longitudiue calycis albo: galea profunde cærulea erecta compreffa, emarginata, punctis albis ut in fequente afperfa, dorfo villofa: barba trifida, fegmentis duobus lateralibus ad faucem exftantibus quafi canaliculatis medio latiffimo, modo tota circumferentia, modo folum lateribus furfum revolutis eiusdem ac galea coloris.

Tuba apice bifida exferta eft.

Stamina in loco articulationi oppofito villofa: antheris fufcis polline flavo.

Obfervatio. Differt a fequenti, quod magis ramofa plerumque fit, florem maiorem plerumque habeat magis coloratum & bracteas femper coloratas, fed hæc figna vera, minus adhuc illa LINNAEI diftinctam speciem, fed folum varietatem efficiunt; adeoque

* Salvia nemorofa LINNAEI * Enumeratio.
  Salvia foliis cordato - lanceolatis, fimpliciter ferratis, ftaminibus galeam æquantibus ZINN. goett. non bene.
  Sclarea folio falviæ minor feu glabra TOURN. optime & LINNAEO longe melius.

Inter fepes agrorum eundo in *Simmeringer Wald* & alibi non infrequens; etiam in *Gatterholtz*, fed longe maior & bracteis coloratis ipfis verticillis pedalibus & ultra.

Caules modo plures, modo unicus palmares, cubitales, & ultra, quadranguli molli pube obfiti, fæpe etiam fufcis punctis maculati, inferne admodum foliofi, & ramofi.

Folia

Folia petiolata petiolo ſatis duro albente ex ovato-oblongis lanceolata, rara aut nulla cordis forma, rugoſa, venoſa, gentis, ſed glabra, & ut in priore ſerrata, modo magis undulata, modo plana magis, ſuperiora vero ſurrecta ſunt, ſupra omnia ſordide viridia, infra magis glauca.

Bractea ex latis acuminatæ, molli dente terminatæ, virides aut coloratæ, venoſæ flore minores plerumque, aliquando, coloratæ

Spicæ calycibus viridibus clauſæ ante efflorescentiam, exacte ſatis tetragonæ.

Calyces virides plerumque, aliquando colorati, ſtriati, bilabiati gentis.

Corolla ringens: tubo longitudine calycis albo: galea albide cærulea, erecta, compreſſa, emarginata, punctis albis ſolo microſcopio viſibilibus adſperſa, dorſo villoſa: barba trifida ſegmentis duobus lateralibus ad faucem exſtantibus deorſum reflexis, quaſi canaliculatis, medio latiſſimo modo tota circumferentia, modo ſolum lateribus ſurſum conflexis, galea coloratior in his in illis eiusdem & ſaturatioris coloris.

Tuba apice bifida exſerta eſt.

Stamina in loco articulationi oppoſito villoſa, antheræ fuſcæ polline flavo.

Obſervatio I. In ſalviarum charactere eſſentialem notam ſtaminum bifurcationem contendit LINNAEUS, ſed certum eſt ſtamina non bifurcari, ſed unum vectis crus ſtamini ſupponi, ut mediante articulatione mobile ſit; in noſtra hac planta in fine quaſi remi palma eſt una parte conflexa altera patente.

Obſervatio II. An vere diſtinguuntur ſalvia *ſylveſtris* & *nemoroſa*, quam etiam in Auſtria creſcere dicit LINNAEUS? certe diſcriminis ſigna ab illo data nihil decernunt, & huc usque noſtrum nemo diſtinxit; ad hæc *cordato lanceolata*, ut utrimque definivit, raro videas folia, & *biſerratum* multum imaginationis habet, quærens divinare non potui, nec ſemper adeſt *maculatum*, ut immiſceri definitioni debeat.

6) *Salvia pratenſis.*

Salvia foliis cordato-oblongis, ſummis amplexicaulibus; verticillis ſubnudis; corollarum galea glutinoſa.

Horminum ſylveſtre CAM. Epit. icon. 629. bene.

Horminum pratense. RIV. T. 36. foliis ferratis c. B. *pin.*
Hormini fylv. IV. prima fpecies CLUS. II. p. XXX.
a. Horminum pratenfe niveum foliis incanis.

Ubique obvia & in pratenfibus & aliis; a. rarius primo reperi circa *Petronel*, & nuper in *Turckenfchantz*.

Caules quadrati, firmi, recti, inferne admodum pilofi, fuperne minus & tantum depreffo villo afperi, diverfæ altitudinis, funt pedis unius, duorum, trium, aliquot vicibus nudi. Sæpe folum unicus eft; omnibus brachiatis.

Folia infima longiffimis, craffis, & pilofis petiolis nituntur ovato-oblonga gentis; inde in caule longo intervallo nudo folum unum par eft feffile cordato-fagittatum, fere amplis auriculis, tum ad brachia fimile, fed longe minus & iam bractearum nomine defignandum.

Bracteæ fub verticillis binæ exiguæ virides fæpiffime ad caulem deorfum deflexæ, maxime in defloratis.

Verticilli diffiti fubnudi funt.

Calyces exiguis pedunculis nixi ftriati gentis & colorati aliquantulum deorfum propendentes, ad attactum glutinofi.

Corollæ fpeciofæ faturate cæruleæ: tubo albo, fauce deorfum ventricofa, cærulea, galea longe afcendente compreffa, ad attactum glutinofa, hirfuta, apice fiffa: barba trifida, lateralibus fegmentis antrorfum inclinatis anguftioribus, medio fere cordiformi, dentato, crenato, elevato margine & plicato.

Tuba bifida longe exferta.

Stamina galeæ longitudine, antheris nigro-violaceis, polline flava.

Semina gentis.

Obfervatio I. Varietatem huius niveam iam ante defcriptam dedi fub *fclarea*, & mirum eft, corollarum galeam labium æquantem cum flore niveo, eam LINNAEO impreffionem facere non potuiffe, ut corollarum labium infimum reflexum; equidem priorem plantam, quæ corollarum galeam labium æquantem habet cum flore albo, varietatem *pratenfis* fecit, & pofteriorem, quæ corollarum labium infimum reflexum poffidet, fpeciali *nemorofæ* nomine infignivit & a fylveftri feparavit, ita demum labia magis quam galeas facit LINNAEUS; fed nonne iam antea monui, etiam corollarum labium infimum in *fylveftri* reflexum effe, quomodo igitur diftinguitur *fylveftris* a *nemorofa*? Quod fi vero multiplicare fp- cies

cies luberet, per omnia certum eſt, hormium pratenſe niveum noſtrum in *Turckenſchantz* lectum & deſcriptum a pratenſi magis diſtinctum eſſe, iam antea recenſita definitione, quam ſit a *ſylveſtri nemoroſa.* Vide adhuc aliam in orobanches, pertractatione obiectionem.

TETRANTHERAE CALYCE QUINQUEFIDO ET MULTI-DENTATO.

505. LEONURUS.

CHARACTER. *Calyx* 5-dentatus angulatus. *Galeæ* labium ſuperius apice rotundato obtuſum. *Antheræ* polline ſeminali nitido adſperſæ.

Obſervatio. Non parum confuſa erat generis huius definitio, quam in *antheris glandulis nitidis adſperſis* placide repoſuerat *Cl.* Vir LINNAEVS facti haud ſatis conſcius; ego enim raro verificare characterem hunc potui, aut plantam ex eo cognoſcere, quanquam etiam numeroſos aliquot ramorum deſtruerem flores, & ipſum etiam adhiberem microſcopium. An ſeminale pollen, quod antheris ineſt, & quod ex gravidis nondum defloratis exprimi poteſt, *pro glandulis nitidis ſumpſit* LINNAEUS? vix credibile eſſet, plantarum ſexus adeo ſtudioſum virum, ſeminale pollen, quod album nitidum eſt, pro glandulis nitidis aſſumpſiſſe, ni certum eſſet, alias præter hocce non adeſſe glandulas, ſaltem in noſtro Leonuro. Et nunc etiam verum eſt, didymas in illo antheras lateribus findi, ſemenque quam in aliis abundantius profundere, & antheris adhærens videri, & deprehendi; in illis enim, quas ego examinavi, huius generis plantis, antheræ modo purpureæ, modo flavæ, lateribus fiſſis eructabant niveum nitidumque & adhærens glutinoſum pollen, imo vidi quaſi effloreſcere eodem prorſus, ut in Epipactide *purpurea*, modo, & nunc hanc notam in aliis plurimis obſervavi ſtirpibus, quæ tamen Leonuri non ſint.

1) *Leonurus cardiaca.*

Leonurus foliis caulinis lanceolatis trilobis.

Cardiaca FUCHS. hiſt. 395. icon. LOB. icon p. 516. RIV. T. 20. bene. BLACKW. T. 171.

In ruderatis *Baden.*

Caules

Caules ramoſiſſimi 4. 5. 6 pedes alti, erecti, tetragoni, modo lanugine pubeſcentes, modo nudi, angulis ſolum tenui pube ſplendentibus, colorati, plerumque, cavi, & alba medulla farcti, multum folioſi, & ſecundum genicula evidentiori linea notati.

Folia ex petiolo pube plus minusve obſito (dantur enim & glabri & hirſuti) carinato, ſatis longo dependent, ſuperne venoſa, rugoſa, obſolete viridia: inferne dilucide magis, quandoque præ pube caneſcentia. Ipſa in tres plerumque lacinias divergentes ſecta, licet etiam occurrant, quæ in quinque diviſa ſint, iterumque ſubdiviſa. Hæc folia ſimpliciora, tamen etiam ex verticillis omnibus, quos multa parte tegunt, dependent, imo coronant apicem verticilli, quaſi in aciem diſpoſiti.

Calyces inferi paleis ſuffulti, alii minus, hi quidem conico-pentagoni quinque dentati: dentibus tribus ſuperioribus, erectis: duobus inferioribus antrorſum cum calyce productis: omnibus ſpinoſis.

Tubus exiguus, inflatus, fauce ſubventricoſa.

Galea primo fornicata, dein inſtar cochlearis cava, ut in Betonica *alopecuros*, tum erecta, planior, aliquando etiam retroflexa, ſic enim in diverſa florum ætate inveni in plurimis, eſt enim quaſi galea manifeſte articulata; extus admodum piloſa.

Barba exigua eſt, brevi periens, trifida, lateribus reflexis fauce ſpectabili.

Flos modo ex albo-purpureus, ſeu maculis purpureis variegatus, antheris didymis atro-purpureis: modo albus, antheris flavis & ſtaminibus defloratis etiam ad latera deflexis.

Obſervatio. Stamina deflorata in hac ſpecie ſemper ſunt ad latera deflexa, ut inde confundi poſſit cum Stachydibus, ſed etiam dein per plurima aliarum ſtirpium exempla patebit, glandulas nitidas etiam aliis aſperſas eſſe, ut ſane non ſatis, per omnes Ringentium ſpecies, conſulta natura, ſed ex paucis ſolum, ut ſolet, particularibus Leonurum unico hoc ſigno antheris glandulis nitidis adſperſis cognoſcendum propoſuerit botanicis LINNAEUS.

506. GLE-

506. GLECOMA.

CHARACTER. *Calyx* 5-fidus. *Galea* obtusa semibifida. *Antheræ* per paria in formam crucis conniventia.

1) *Glecoma Hederacea.*

Glecoma caulibus procumbenti-erectis radicatis, foliis renum aut cordis forma crenatis.

Hedera terrestris CAM. *Epit.* p. 400. icon. RIV. T. 67. BLACHW. T. 225.

Hedera terrestris vulgaris C. B. *pin.* MOR.

Calaminta humilior flore rotundiore TOUR.

Primo vere in locis resedes aquas habentibus inter iuncos in *Brader* copiose, tum etiam in sæpibus & ad arborum radices non infrequens.

Caules modo pauciores, modo plures, aliqui constantius serpentes, pluribus radiculis radicati, nonnullis quasi stoloniferis, ramosis. Qui floriferi sunt, crassescunt procumbenti-erecti, quadranguli, colorati, etiam aliquando intorti.

Folia ex omnibus geniculis opposita, longe petiolata, petiolis longis, rigidis caulem suo ortu amplexantibus; eaque varia sunt, modo cava modo plana, dorso facieque obscuro rubore perfusa, venosa, circumserrata, modo cordis, modo renum forma. Notari meretur rosula in vertice foliorum non satis evolutorum in planta iam florente.

Flores in verticillis dimidiatis dispositi cærulei, etiam aliquando rubentes.

Calyx cylindricus subulatus, striatus hirsutus, obscure rubens, ore quinquedentato acuminato, patente, colorato magis.

Corolla ringens hirsutula: tubo longo tenui compresso: galea erecta semibifida, lateribus postrorsum in corniculum conflexis quasi bicorni: barba latissima patente: lacinia intermedia maxima, emarginata, ad faucem paleis munita pluribus & maculis saturatioribus rubris picta.

Antheræ crucis aliqua forma.

509. SIDERITIS.

CHARACTER. *Calyx* 5-fidus. *Galea* angusta, fere semper bifida. *Stigmata* duo: superius cylindricum, inferius membranaceum brevius, vaginans superius.

1) *Sideritis montana.*

Sideritis herbacea ex decumbenti erecta calycibus corolla fere maioribus spinosis: labio superiore trifido.

Sideritis montana, parvo varioque flore. C. B. *pin.*

Sideritis montana parvo flore nigro-purpureo: capite medio croceo. COL. *ecphr.* 1. T. 196.

An Sideris herbacea decumbens ebracteata calycibus spinosis: labio superiore trifido L.?

In montosis asperis *Rodaun*, *Baden* & alibi.

Caulis ad angulum rectum fere depressus, terræ incumbens, dein erectus, pedalis & ultra, subtetragonus, foliosus lanatus, sæpe ramosus.

Folia elliptica obtuso fine quandoque, quandoque acuto, nervosa, utraque facie pilosa: inferna tamen magis, petiolo amplexante fere, sessili nixa, reflexa hinc inde in fine rariter serrata, & ultimo demum dente instructa, quod tamen non perpetuum est.

Flores verticillati, minimi fauce flava margine nigro-purpureo, his folia floralia seu bracteæ aliis caulinis maiores semper interiiciuntur, in longa spica aut novem floris aut sex floris, verticillis non adeo approximatis, licet tamen copiosissimis.

Calyx fere sessilis, tubulatus, erectus, pilosus, in 5 lacinias finditur ex ovatis aristatas, spinosas, quarum superiori loco, tres reflexæ: inferiori duæ prioribus minores fere, sed æque ut superiores patentes. Aristæ albent & splendent.

Tubus longus, incurvus est, totus cum corolla calyce inclusus.

Corolla minima, flava, modo calycem non excedens, modo hunc parum superans, extus villosa.

Galea leviter a fauce reclinata, ita exigua, ut prima fronte Bugulam aut Teucrium credas, integra, aut crenata, non bifida.

Barba

Barba porrecta, parce trifida: segmento medio maiori, integro, aut crenulato, & sursum reflexo. Cæterum tota ora corollæ facile vitiatur, & sphacelatur.

Observatio I. Corolla adeo exigua est, ut character ex facili verificari non possit; stigma brevius involvens alterum, difficulter quæras.

Observatio II. Folia floralia verticillis subiici video, sed hæc bracteæ sunt LINNAEO, ut non intelligatur, qui *ebracteata* dici possit planta, imo definiri posset

Sideridis bracteis sub singulo verticillo ternis reflexis foliis caulinis latioribus.

Observatio III. Flores defloratos vitiari & ex nigro purpurascere sæpe vidi.

511. TEUCRIUM & BUGULA 512.

CHARACTER. *Corollæ* galea nulla, sed loco huius dentes duo, pro egressu staminum.

1) *Teucrium Chamæpitys.*

Teucrium foliis trifidis, linearibus, integerrimis; floribus sessilibus, lateralibus solitariis; caule diffuso.

Bugula foliis trifidis, floribus sparsis in alis foliorum. HALLER. *Helv.*

Chamæpitys fere Omnium. CAM. *epit. icon.* p. 679. *bona.* RIV. T. 14.

Chamæpitys lutea vulgaris f. folio trifido. C. B. *pin.*

Caules prostrati, diffusi, inferne ramosi, pilis obsiti & ex obscura purpura colorati, tetragoni, toti foliosi, & florigeri, floribus axillaribus ex adverso ut folia solitariis.

Folia læte viridia superne, inferne minus, quod magis pilosa sint, trifida, linearia, integerrima nervo inscripta.

Calyx pilosus ventricosus, striatus, quinque dentatus, dente uno nexo ita in omnibus plantis Anno 1765 observo: aliis æqualibus calycem longitudine æquantibus.

Flos sulphureus, tubo ventricoso, conico, piloso.

Galea abscissa, loco huius dentes duo laterales, in quorum diremptu stamina efferantur.

Barba trifida: laciniis duabus divergentibus, exiguis, media producta longa, in medio incisa, fauce punctata, pilosa.

Stamina pariter pilosa sunt, & tota planta multum resinosa est.

2) *Teucrium Botrys.*

Teucrium foliis multifidis, pedunculis axillaribus subternis.
Chamædrys, foliis pinnatis, pinnis obtuse trifidis. HALL. *Helv.*
Chamædrys altera MATH. CAM. *epit. icon.* p. 568.
Chamæpitys III. DOD. *purg.* p. 431. *optime.*
Iva moschata folio multifido. RIV, T. 14.

In montosis apricis *Kaltenberg*, qua parte *Claustro-Neoburgum* spectat rarius, in monte *Rodaun* abunde.

Radix annuæ plantæ exigua, dura.

Caulis unicus, coloratus, villosus, admodum diffuso ramosus in speciminibus, in aliis depresso quasi principaliori caule, plures alios laterales educit, non adeo amplius ramosos.

Rami oppositi, alterni, etiam quadranguli, villosi, colorati.

Folia longe satis petiolata, leviter canaliculato & villoso petiolo, multifida segmentis integris, bifidis, ultimo trifido; adhæc nervosa, pilosa utraque facie, superiori tamen minus.

Flores in foliorum alis pedunculati, pedunculo non minimo, hirsuto colorato, calyci superne, non basi, qua ventricosus est, implantato, subverticillati in caule, in singula ala semper terni: hinc in uno verticillo sex; in ramis bini solum, quod tamen etiam in minoris plantulæ caule vidi.

Calyx spectabilis, amplus, ex basi inferne gibba coangustatus, segmentis quatuor constans: quorum supremum sursum reflexum est, duo lateralia vero vix multum pateant: infimum prioribus minus bifidum sit. Est cæterum ipse calyx venosus, coloratus, venis leni pube obsitis, & interne notabiliter pilosus, segmentis ciliatis, apice aristatis, & quasi subspinulosis.

Corolla ampliato primo tubo angustata, dein iterum dilatatur, galeamque cum media fauce resectam habet, quo loco stamina basi villosa, apice aliquantulum colorata, cum pistillo summitate bifido, colorato, incurvato, barbam spectant. Residuum faucis inferne laciniatum est, donec segmenta duo in suprema barbæ parte anteriori loco exstantia hastata terminentur. Hasta sulcata in sulco striam vividius purpuream habet.

Barba

Barba demiſſa, lata, ampla eſt, & cava & in medio ſulcata, lateribus quandoque eroſis; cæterum ipſa latis marginibus violacea, triangulum, quod etiam ex fauce oriatur, album habet, punctis & maculis purpureis pictum.

Semina quatuor.

3) *Teucrium Chamædrys.*

Teucrium foliis cuneiformi-ovatis, inciſis, crenatis, petiolatis, floribus ſubverticillatis ternis.

Chamædrys maior repens. C. B. *pin.* & minor Eiusdem.

Chamædrys vulgaris maior. CLUS. & vulgaris ſ. ſecunda Eiusdem. *Hiſt.*

Chamædrys. RIV. Tab. 10. *bona.*

Chamædrys Triſſago. BLAKW. T. 80.

In aſperis apricis circa ſylvulam *Simmering*, in aſcenſu montium *Badenſium* inter vineas abunde, in *Gatterholtz* & alibi paſſim.

Bracteæ ſæpe rubent, ſæpe folia vitiantur.

4) *Teucrium Scordium*

Teucrium foliis ellipticis ſerrulatis ſeſſilibus, floribus plerumque geminis axilaribus pedunculatis; caule diffuſo.

Scordium. CAM. Epit. 588 icon, DOD. *pempt.* 126. icon. BLACKW. T. 475.

Chmmædrys paluſtris allium redolens MOR. III. bonum nomen.

In pratis uliginoſis paſſim, ad *Incersdorff. Himberr.*

Vulgares has & officinarum notitiæ plantas, deſcribere ſuperſedeo.

5) *Teucrium reptans.*

Teucrium ſtolonibus reptantibus; caule ſimpliciſſimo; foliis ovatis crenatis.

Bugula foliis ovatis inter flores ſtipatis flagelis repens. HALL. *Helv.* 634.

Bugula RIV. T. 76.

Bugula conſolida media. BLACK. T. 64.

Deſcribam eam quæ invenitur ad margines ſylvarum *Kaltenberg*, ſiquidem aliquantulum ab aliis teneritudine recedat.

Folia radicalia longiſſime petiolata in terram ſparſa, obovata crenata, petiolis rubentibus.

Caulis unicus debilis, pedem fere altus nudus, villoſulus, uno pare foliorum veſtitus.

Stolones tenues longi, hinc inde foliis veſtiti, nudi, glabri.

Verticilli rari dein magis conferti, primo etiam pauciflori dein magis denſi ſoliis longiſſimis, ut radicalia & alia, glabris longe ſuperantur, & hæ bracteæ florales ultimo ex cæruleo colorantur.

Calyx villoſus laciniis quinque inæqualibus, maculatus.

Corolla grate cærulea: tubo longo cylindrico villoſo. Labio ſuperiore quaſi refecto leniter fiſſo: barbæ medio ſegmento ampliſſimo obcordato, lateralibus duabus minoribus.

Piſtillum cæruleum longe eminens, antheris polline aureo præditis.

6) *Teucrium pyramidale.*
Teucrium foliis anguloſe dentatis, caule ſimplici.
Bugula montana. RIV. T. 76.
Phyllochnois RENEAL. *Spec.* 125. Conſolida media cærulea alpina RAI. Aiuga pyramidalis & geneveнſis. LINN.

In *Gatterholtz* etiam in montes & alpes aſcendit.

Radix intricata fibroſa.

Caulis ſimplex quadrangulus, angulis coloratis, pedalis, & ultra, maior procumbit ſæpe, minor vero erectus eſt, raris foliis veſtitur, & villo incano maxime ad ſpicam floralem albeſcit.

Folia ima longe petiolata, floralia ſeſſilia, lata, anguloſe dentata, inferne nigra purpura perfuſa, plerumque tridentata, haſtata. Omnia hirſuta ſunt, aſpera, dentata, ciliata.

Flores verticillati, verticillis aſcendendo denſioribus, grate cærulei.

Calyx cærulee violaceus aut niger, pubeſcens, laciniis 5. ſubæqualibus viridantibus, piloſiſſimis.

Tubus longus, cylindraceus, incurvus, cæruleo-albens, piloſus, vix galeatus, dum loco galeæ exiguum faucis ſegmentum ſolum ſupereſt, in medio emarginatum.

Barba trifida orchidum forma, cruſculis diſcedentibus minoribus: lacinia media maxima emarginata verticaliter cordata, albedine & ſaturatioribus venis picta: omnibus ſubtus piloſis.

Stamina eiusdem coloris longe exſerta: antheris polline aureo.

Obſervatio I. Bracteæ florales fere ſemper tridentatæ ſunt media haſtata, ut etiam pinxit RIVINUS, & ſpica tetragono-pyramidalis, non naturæ, ſed fingentis imaginationis ſoboles eſt.

Obſer-

Obſervatio II. Genevenſem gratis ab hac ſeparavit LINNAEUS, HALLERUS bene coniunxit, ſic & ego faciam cum cive, quem non habet nec Elenchus nec Enumeratio.

* Teucrium *genevenſe* ** Elenchus. Enumeratio.
Bugula carneo flore. CLUS. II. p. 43. ORDER. T. CLXXXV.

In paſcuo ſterili ſummi montis *Durrenſtain.*

Radix caudex admodum fibroſus.

Caulis ſimplex coloratus, purpureus, piloſus, quadrangulus, vix ſpithamam altus.

Folia oppoſita lato ſatis petiolo orta prima, alia ſeſſilia ſunt, nervoſa, rugoſa, ſerrata, ut aliquando etiam admodum dentata conſpiciantur.

Bractea ſub verticillis latæ tridentatæ media lacinia haſtata.

Calyx exiguus ſeſſilis nigra purpura maculatus, in 5. lacinias calyce longiores ſolutus, piloſus.

Corolla galea deſtituta, & loco huius collare bifidum; cæterum amœne roſea.

Tubus cylindraceus incurvus ſtriatus.

Barba magna patens trifida, lacinia media latiori, omnibus margine ciliatis.

Stamina, tuba, rubent: antheris nigris.

Ex *Durrenſtain* redux in *Crembs*, ſiquidem etiam pyramidalem collegeram, has inveni differentias.

Folia quidem anguloſe dentata utrimque, ſed in carnea magis obovalia, in altera longa.

Bractearum in carnea color rubens, in alia cæruleſcens.

Spicæ nulla differentia carneæ conſertior tamen.

Barbam in cærulea manifeſtius emarginatam vidi.

Stamina in cærulea piloſa.

Solidæ omnino differentiæ nihil.

7) *Teucrium montanum.*
Teucrium corymbo terminali foliis integris anguſtis ellipticis ſubtus incanis.
Polium lavendulæ folio. C. B. *pin.* MOR. TOUR. bonum nomen.
Aiuga folio integro. RIV. T. 15. bona.

In montibus ſiccis, ſaxoſis, *Maurbach*, *Rodaun*, *Baden*, *Durrenſtain*, *Hambourg* &c. *Radix*

Radix craſſa nigra lignea.

Caules plurimi diffuſi proſtrati repentes, quorum aliqui ſimplices, alii ſint ramoſi multum, id enim variare ſolet; primo ſatis teneri, fragiles villo depreſſo cani, ramis eodem modo ſe habentibus; dein firmiores fere liqueſcunt.

Folia exiguo petiolo cano qui in eminentem poſteriori parte nervum diffundatur, nixa, firmula elliptica, facie nervo carinata, ſplendentia, viridia & leniter ſubrugoſa, margine utrimque revoluta & quandoque undulata, dorſo ex depreſſo villo incana ſunt; apicibus ſæpe magis albentibus nec adeo, ut facies, viridibus.

Flores corymboſi inter folia ſingula ſolitarii, pedicellati, caules ramosque terminant.

Calyx ſubulatus pentagonus in quinque dentes ſolutus fere ariſtatos, in mea planta eodem depreſſo villo albidus.

Corolla inverſa, barba ſcilicet erecta ſuperiore & revoluta, quod viſitur, in actu fœcundationis, tumque quatuor cornua exſtantia habet; poſt hanc calore ſolis vero explicata depreſſiore; eſt cæterum nivea.

Galea gentis, nulla, reſecta & loco huius eminentes duas, quæ piſtilli ſtaminumque ſitum moderentur, ellipticas latas concavas, virides magis, ex fauce erectas ciliatas auriculas, quæ unum par cornuum ante explicatorum conſtituebant.

Barba nivea longa hæc trifida, ſuperne in duas auriculas ſecta eſt, quæ alterum cornuum par conſtituunt & nervo viridi percurrantur medio ſegmento ampliore, concavo cucullato margine undique elevato & antrorſum crenato, ut etiam pene tripartitum videatur.

Antheræ reniformes quaſi in modum crucis ſibi applicatæ cinamomeæ & glandulis, ut LINNAEUS vocare amat, nitidis oſſeisque aſperſæ.

515. BE-

515. BETONICA.

CHARACTER. *Calyx* 5-fidus, ariſtatus, duriori aut molliori ariſta. *Corollæ* labium ſuperius planiuſculum, tubo cylindraceo.

1) *Betonica officinalis.*
Betonica verticillorum calycibus bracteisque ſpinuloſis, tubo longiſſimo.
Betonica fere Omnium. RIV. T. 28. BLAKW. T. 46.
Betonica vulgaris. CLUS. *Hiſt.* II. purupurea. I. B. III.
Betonica purpurea. C. B. *pin.*
β. Betonica alba. C. B. *pin.* TOUR.

In ſylva cædua *Haderkling*, in marginibus ſylvulæ *Simmering*, in agrorum monticulis herbidis aſperis.

Caulis cubitalis, brachialis, quandoque etiam altior, quadratus, erectus, aut ſuberectus, hirſutus, geniculis admodum diſtantibus factus. Quanquam vero caulis raro ramoſus ſit, video tamen pedunculos longos, totos nudos, ex antepenultimo florali geniculo erectos, ſpicam ſuſtinere.

Folia circa terram plurima: radicalia & ima caulina, longe petiolata petiolo baſi dilatato, & caulem amplexante, canaliculato, hirſuto; ſed etiam folia hirſuta ſunt, & rugoſa, magnis ſerris ſerrata, ſuperne fere nigra, atræ viriditatis ſplendentis tamen, cordato-oblonga, ſine in radicalibus obtuſo, ut lingulata magis videantur: in caulinis acuto, ut figuram antea deſcriptam exactius referant.

Spica caulina, reflexis & ſerratis foliis conſtans, primo interrupto & quaſi aggregato dimidiato utrimque verticillo facta eſt, qui ſequitur ſecundus, denſior, foliis flore maioribus, & bracteis vix multo calycem ſuperantibus, ora piloſis ſine ariſtatis componitur.

Calyx tubulatus, incurvus, hiſpidus, in dentes quinque ariſtatos & pungentes ſolvitur.

Tubus incurvus eſt, calyce multo maior, cum fauce deorſum extenſa.

Flos purpureus eſt, galea minus, barba magis colorata.

Galea bifida, ita ego in meis multoties obſervavi, erecta, & pro ſtaminum parvitate alta.

Stamina in faucis rictu, ut nunc coram video; non alta.

Barba trifida, lateralibus partibus depressis minoribus, media maiore, plicata, serrulata, quandoque adhuc in duo segmenta satis lata divisa, ut duplicem esse velis.

Observatio I. Betonica hæc officinalis ex LINNAEI definitione vix ac ne vix quidem ab *alopecuro* dignosci potest, cum eius definitio exacte *alopecuro* quadret; nam in hoc spica æque interrupta est, & corollarum lacinia labii intermedia emarginata, an igitur *officinalis* Betonica, est Betonica *officinalis*, aut *alopecuros?*

Et nunc etiam certum est, non magis a definitione *alopecuri* repelli *officinalem*, hæc enim non minus basi foliosam spicam gerit, quam *alopecuros*, & corollæ galea bifida æque est, & confirmavi in loco natali sæpius, & sæpius inveni galeam bifidam esse, quid igitur iterum est Betonica spica basi foliosa corollæ galea bifida? an officinalis an *alopecuros?*

Observatio II. Hæ quidem erant meæ satis constantes observationes, dum posteriori tempore in autumno circa sylvulam *Simmering* Betonicas examinans officinales observavi, etiam esse, quæ galeam haberent integram.

2) *Betonica alopecuros.*

Betonica antheris didymis.
Betonica spicæ calycibus bracteisqne mollioribus', tubo brevi, galea bifida.
Betonica albo flore. CLUS. *hist.* II. p. 28.
Horminum minus album Betonicæ facie. C. B. *prodr.* 114.
Betonica montana lutea. BARR. *icon.* 339
Betonicæfolia capitulo alopecuri. C. B. *pin*,
Betonicæfolia alopecuros quorundam. I. B.
Alopecuros alpina Betonicæfolia capitulo alopecuri. PONT. SEGUIER.
Horminum alpinum luteum Betonicæ spica. RAII. *Hist. qui omnes ex habitu dixere, cognoscentes tamen distinctam esse.*

In *Sau-plancken-Schneberg.*

Caules aliquot, plus minusve alti, raris geniculis, uno, duobus, tribus cœpti, inde longe nudi, non ramosi, angulosi pubescunt.

Folia radicalia in cespitem fusa, satis ampla, obcordato-ovalia, rugosa, pube utraque pagina obsita, crenata, serrata, serris obscuro dente instructis; cæterum longe petiolata, petiolis canaliculatis hispidis. Caulina opposita & rara, ut ante dixi.

Flos

Flos ochroleucus, sessilis, in capitulum collectus saepius, aliquando adhuc verticillo uno alterove paulo inferiori loco auctus; bracteis suffultus 2. 4. pluribus, his maioribus, illis minoribus.

Calyx conico-ventricosus, hirsutus 5. dentibus longis subulatis factus.

Tubus brevis, fauce leniter ventricosa, cylindrico-angulosa, villosa.

Galea ex fornicato-surrecta, suprema parte bifida, denticulis distantibus, dorso & facie pilosis.

Barba trifida, segmentis lateralibus acutis, media rotundiore, integra aut emarginata.

Stamina gaudent quatuor antheris duplicatis; habet enim unum quodque stamen, duas sibi incumbentes antheras, quarum singula alteri staminis loco inserta visatur.

Observatio I. Ex charactere LINNAEI, cuius vis in eo est, quod *Calyx 5-fidus sit aristatus, corollae labium superius planiusculum tubo cylindrico,* nunquam cognosci potest; praeterquam quod enim aliis etiam plurimis hae notae insint ad alia genera reductis speciebus, nec corollae labium superius planiusculum sit in *Alopecuro*, nec tubus cylindricus, nec calyx stricte aristatus, ut sane ex solo habitu Betonicae *officinali* iunctam fuisse a LINNAEO in propatulo sit.

516. LAMIUM & GALEOPSIS 517.

CHARACTER. *Calyx* 5-aristis. *Corollae* faux utrimque in plerisque denticulo plus minusve spectabili. *Labium* superius fornicatum.

Observatio. Iam veteres omnes Lamii & Galeopsidis species promiscue proposuere, veras & sufficientes dissimilitudines nullus assignavit, ego coniungo.

Rictu ½, *denticulo setaceo, labio superiore plerumque integro.*

1) *Lamium amplexicaule.*
Lamium foliis floralibus sessilibus, amplexicaulibus, obtusis.
Alsines species. TABERN. p. 214. *bene.*
Galeopsis folio caulem ambiente minor. RIV. T. 63.
β. Lamium folio caulem ambiente maius & minus. C. B. *pin.*

In *Au-garten* abunde.

 Caules

Caules proiecti semipedales, pedales, inferne ramosi, foliosi, dein longe nudi, quadranguli.

Folia ima longe petiolata, serrata, maioribus lobatis: floralia sessilia, caulem amplexantia, opposita, villosa, lobata, serrata.

Flores in densis verticillis purpurei.

Calyces parvi, toti hirsuti, laciniis 5. aristatis.

Tubus gracillimus, longissimus, hirsutus, fauce ampla ventricosa deorsum protensa compressa, margine reflexo, denticulis in fauce vix conspicuis.

Galea purpurea, magis hirsuta, fornicata.

Barba margine modo integro, modo crenato, medio secto: segmentis subrotundis, concavis, hinc verticaliter cordiformis est, apice maculis profundius purpureis picta, quales etiam faux habet.

Antheræ pilosæ polline aurantio.

Stigma bifidum.

2) *Lamium foliosum.*

Lamium foliis cordatis, acuminatis, petiolatis, calycibus sæpe maculatis.
Lamium album non fœtens folio oblongo. C. B. *pin.*
Galeopsis. CAM. *epit.* 865. *icon bona.* & RIV. T. 62. *bona.*

In locis udis resedes aquas habentibus, etiam in aliis haud infrequens, in Brader, Auu, insulis danubialibus.

Radiculæ breves, plurimæ, etiam per aliquot genicula continuatæ.

Caulis solidior, quadrangulus, hirsutus, pedalis, brachialis, cubitalis, statim ab origine ramosus.

Folia saturate viridia, hirsuta, ad singula genicula, quæ plurima sint, longe petiolata, oblongo-obtuse-cordata, serrata, venosa atris superne venis, & quasi reticulata, inferne pallidiora, & inter petiolos foliosos & caulem, novi iunioresque rami constanter observantur.

Flores in summis verticillis magni, purpurei, qui tamen etiam in singulis geniculis adsint.

Calyx nullo modo bilabiatus, sed conico compressus, basi livescens frequenter, in quinque lacinias sectus reflexas, patentes, aristatas, virides, hirsutas, sæpe etiam coloratas.

Tubus ventricosus ex gibbositate, compressus, ad faucis initium quasi strangulatus.

Faux

Faux ampliſſima, inflata, anteriori parte impreſſa, & ibi denticulos duos exſerit filiformes, ſubulatos, inferiori loco duos angulos obtuſos facit.

Barba lata, emarginata, crenata aliquando, contra ſe ipſam ſæpiſſime conflexo-concava, maculis lineisque ſanguineis pulchre picta.

Galea erecta, aſſurgens in fornicem abit emarginatum, ætate etiam bifidum.

Antheræ ſub fornice erectæ bifidæ, baſi piloſæ, polline aurantio.

Obſervatio. Variat flore penitus albo, & ſaturate purpureo, & ob id folioſum malui dicere.

3) *Lamium nudum.*
Lamium foliis cordatis, obtuſis, in ſummo caule congeſtis.
Urtica iners altera. DOD. *pempt. bene.*
Galeopſis II. TABER. p. 545. *bene.*
Lamium rubrum. BLAKW. T. 152.
Galeopſis minor. RIV. T. 62.

Ad ſepes non infrequens.

Radiculæ exiguæ.

Caules plurimi, cavi, quadranguli, craſſi ſatis, ſemipedales, pedales, inferne fere nudi, aliquando triſti purpura colorati.

Spica floralis folioſa foliis lato ſatis & canaliculato petiolo cordatis, ſerratis, inter verticillos denſos fere, in pyramidem decreſcentem exſtantibus, admodum venoſis, ex herbaceo flavis, obtuſe ſerratis.

Caulis anguli ad verticillos cærulee liveſcunt.

Verticilli ſatis denſi ſunt.

Calyx obſcure bilabiatus, nervoſe anguloſus, ſegmentis in ariſtas terminatis ſpinuloſas, inferioribus patentibus, divergentibus.

Flos exiguus admodum, albus & purpureus, hirſutus.

Galeam video bifidam ſtamina & piſtillum in barbam deorſum deprimentem.

Barba deſcendendo dentata, medio ſegmento in faucem revoluto, maculis profunde purpureis picto, in duo cruſcula cava, quæ dentes ſint cavi, ut in orchidibus diviſo.

Antheræ inferne faſciculis piloſis niveis duobus inſtruuntur, corticem nigrum habent, pollen aurantium.

Observa, praecedentis plantae flores spectabiles esse, huius vero minime, est etiam longe haec minor, & nuda.

Rictu $\frac{1}{3}$, *denticulo cavo, galea serrata.*

4) *Lamium Ladanum.*

Lamium internodiis caulinis aequalibus: verticillis omnibus remotis, foliis longe ellipticis subhirsutis.

Ladanum segetum. RIV. T. 24. & latifolium ibidem.

Sideritis arvensis angustifolia rubra. C. B. *pin.*

Galeopsis patula segetum purpurascente flore. TOUR.

Inter segetes, maxime vero post messem in arvis, quibus itur ad sylvulam *Incersdorff*, tum in asperis locis molendinae *Mödling*, qua ascenditur in arcem.

Radix annuae odorae & pungentis plantae exigua, admodum fibrosa.

Caulis unus, suberectus, a primis geniculis ad summum brachiatus, ramosus, diffusus, tetragonus, durus, ad genicula incrassata nodis aequalibus, nodosa & colorata, saepe sulcatus, totus subhirsutus. Brachia, rami, eadem se habent lege, & haec quidem adhuc ramosa sunt, ramis nempe ex geniculis ramosis.

Folia maiora, aut ramos aut ramulos sustinentia, petiolata, ex ovatis utrimque elongata, & acuta, in medio serris distantibus serrata sunt: minora ex ellipticis lanceolata magis, serrata aut integra: omnia molliter hirsuta venosa, inferne pallidiora. Notari meretur multum variare, ut recte notavit RIVINUS, quandoque tota linearia deprehendi, & vix multum serrata.

Verticilli plerumque in principibus ramis, duo (in lateralibus enim solum unus est) remoti, supremus tamen quasi duobus non remotis, sed sibi mutuo insidentibus constituitur; ad hos inferiores nempe pedunculi magis candicant, confertiori pube donati. His folia duo maiora, tum minora plura, lanceolato-canaliculata, aristata subiecta sunt.

Calyx campanulatus in 5. lacinias inaequales aristatas sectus, albus, laciniis viridibus, aristis duris pungentibus albentibus. Segmenta tria barbam spectantia maiora, duo galeam minora.

Tubus calyce altior, primo albidus, dein leniter purpurascit pubescens.

Faux angulosa, dentes duos albidos educit.

Galea

Galea valde purpurea, alba hirſutie & punctis extus picta, fornicata, crenulata, fiſſa, incumbens.

Barba ampla, ſegmentis duobus lateralibus reflexis plerumque, margine crenulatis, in centro maculatis: medio prioribus latiore, margine crenulato fiſſo, aut ſecto, & in ſuperiori parte macula albida circumiecta linea purpuraſcente magis notato.

Obſerva, diſtingui a congeneribus, frequentia brachiorum, habitu duriore, verticillis quaſi lanatis.

5) *Lamium Tetrahit.*

Lamium internodiis caulinis & rameis primis incraſſatis, foliis & caule hiſpidis, flore calyce quadruplo longiore.

Cannabis ſpuria flore maiore. RIV. T. 32. *optima.*

Canabina flore magno luteo labiis purpureis. BOERHAAVE. H. p. 159.

Obſervatio. Notavit HALLERUS, BAUHINOS & TOURNEFORTIUM non habere.

Ad aquas *Maurbach*, abunde vero inter populos *Brigittau*, & inter ſegetes *Breyn.*

Radix annuæ plantæ exigua, admodum fibroſa.

Caulis inferne ſæpe maculatus, ſurſum magis magisque hirſutus, hiſpidus, internodiis infernis ſæpe monſtroſe incraſſatis, ſupremis vix conſpicuis, æqualibus; cæterum multum ramoſus, internodiis ramorum primis etiam incraſſatis, ſupernis vero æqualibus magis: omnibus coloratis.

Folia oppoſita longe petiolata iuxta nervum oblique nervoſa, ſuperne piloſa, hiſpida, inferne minus exſtantibus nervis ſolum piloſis: baſi integra, cordata, ſerrata, ciliata.

Verticilli primi abortientes, floribus quaſi abſque verticillis axillaribus in magnis foliis, remoti, ſummi ſubcontigui, 6. 8. 10-flori, ſi nempe abortientes calyces computes, petiolis folioſis, & ſquamis ariſtatis piloſis ſuffulti.

Calyx primo tubulatus, conicus, albens, 5-angulus, angulis viridibus, dein ventricoſus magis fructificatione facta, aut campanulatus, deſinit in ariſtas quinque, longas, rigidas, patentes, piloſas pilis globulo balſamico terminatis.

Corolla

Corolla insigni ratione calyce maior, duplo & ultra, tubum longissimum habet pilosum, inferne album, antice sub fauce flavum, postice purpureum.

Faux externe purpurea multum angulosa, cum cavitatibus tuberculata; denticulos infra dicam.

Galea concava, lata, fornicata, emarginata, crenulata, extus læte purpurea & pilosa, intus alba.

Barba ampla, lacinias tres habet amplas: lateralibus duabus deflexis, purpureis, aliquantulum concavis, margine crenulatis, crenis sæpe ciliatis: medium segmentum latius est, & oblique antrorsum porrectum, crenulatum, purpureum, aut venis profundius purpureis pictum, ad faucem convexum, aggeribus duobus elevatis flavis, inter quos sulcus sit satis profundus. Ad initium sui barba hæc cum lateralibus segmentis in duo cornua elevatur, ad angulum cordiformis faucium aperturæ, exstantia, purpurea: hi dentes sunt.

Antheræ manifestius divisæ, in singulo stamine quasi duæ, triangulares, virides, ora ciliatæ, cilio albido.

Stamina villo quasi connexa.

Observa, Corollam rubram aut albam a LINNAEO perhiberi, & flavam, qualia pulcherrima inter segetes exemplaria.

Observa, facile distingui a *Ladano* definitione & amplitudine foliorum.

Denticulo nullo, Galea integra.

6) *Lamium Galeobdolon.*
Lamium verticillis dimidiatis subsexfloris: ore edentulo.
Urtica iners tertia seu lamium flore luteo. DOD. *pempt.* 153. bona.
Lamium flore luteo. RIV. T. 20.

Ad margines sylvarum ubique, frequentissima in *Dornbach.*

Caules erecti quadranguli, cavi, frequentibus verticillis ornantur, aliquando ramosi.

Folia infima magis ovata, alia ex oblongis lanceolata, multum serrata, serris latis, satis rugosa hirsuta, & hæc adhuc duplicia sunt vel pura viridia, vel maculis albis aut aliis multum picta, maculata, utraque longe, petiolis sensim adscendendo decrescentibus, petiolata, urticæ forma.

Verti-

Verticilli primo distantes, dein vicini magis quasi dimidiati, quia separationem utrimque manifestam habent, incerto florum numero, plerumque tamen in uno verticillo duodecim sunt, hinc in dimidiato sex.

Calyx omnis spinulam stipulantem subiectam habet, ipse monophyllus conicus striatus nervosus, nervis hispidis in quinque dentes aristatos, rigidos, divergendo patentes abeuntibus, quorum unus superior solus sit, duo laterales medii, & duo barbam spectent.

Flores flavi speciosi.

Tubus exiguus in faucem incurvatus purpura tinctus, fauce fere compressa, nullum denticulum supra basim labii inferioris exserente.

Barba aurea magis, mediante habena depressa, trifida, laciniis lateralibus irregularibus angulosis, antrorsum acuminatis, media latioribus. Lacinia vero media longior est, aliquando plana, aliquando sulcata, fine obtuse triangulo. Hoc singulare semper barba habet quod ad ostium faucis, maculis luteo purpureis semper pingatur, quæ in lateribus sæpe absint.

Stamina cum pistillo multa longitudine cohærentia, quasi concreta, ex curvitate fornicata sub galea hærent, ipsa albent: antheris oblongis fere thlaspideis, puris, non hirsutis, purpurascentibus margine, hinc non rotundis bifidis, ut dicit LINNAEUS.

Stigma inter alba stamina rubet, apice bifidum.

Semina in fundo calycis quatuor.

Observatio. In novum genus hanc stirpem evexerat DILLENIUS non sine ratione, Cardiacæ coniunxerat non male HALLERUS, coegit inter Galeopsides male LINNAEUS, ex hoc enim toto charactere sextæ editionis *generum* hanc nunquam eruere valebit, minus adhuc ex editione decima reformata *Syst. Naturæ*, ut fucum sibi, aliisque faciant, qui ita pulchre ulcera generum Linnæanorum curare & emollire nituntur. Novum genus facturo, ni in charactere generico magis concludatur planta, non repugnavero.

518. STACHYS.

CHARACTER. *Calyx* 5-fidus. *Barbæ* laciniæ lateribus reflexæ. *Stamina* deflorata versus latera inclinata.

1) *Stachys Betonica.*
Stachys foliis basi attenuatis, corrollæ galea erecta.
Betonica foliis inter dissitos verticillos longioribus, ellipticis, serratis. HALL *Helv.*
Stachys foliis lanceolatis, sessilibus, basi attenuatis. ROYEN.
Alyssum maius. TABER. p. 541. *bene.*
Syderitis flore albo, barba luteola. RIV. T. 69.

In asperis siccis montanis retro templum *Mödling*, in ascensu fruticeti *badensis* inter vineas, & alibi, circa sylvulam *Simmering* &c. In arvis.

Caulis quadrangulus, admodum ramosus, aliquando coloratus, sæpe deflexus, sulcatus, inter verticillos hispidus.

Folia varia, inferna lata, longe petiolata, aliquando obcordata, ascendendo minora, superna sessilia, sub verticillis dissitis utrimque extenuata, superne triste viridia: inferne dilutius, hirsuta, aspera omnia, serrata, venosa, & quasi spinulis ciliata.

Verticillis 5. 6. 8. 9. florum.

Calyx conicus, 5-dentibus patenti-reflexis, aristatis, & vere spinosis in planta in sole nata, in umbra non item, cæterum striatus, hirsutus longus, fere sessilis

Flos ex albo ochroleucus ingenti rictu, maculis purpureis variegatus, ad angulum rectum aut hoc non multo minorem exstans.

Galea ascendens, fornicata, laterali margine profunde purpureis aut striis aut punctis picta frequenter.

Barba lateralibus partibus reflexis, sæpe bifidis, longa, medio segmento producto maiore, complicato-reflexo, emarginato, crenato.

Observatio I. Stamina purpurea deflorata versus angulos galeæ reflexa. In planta in umbra nata, vidi semper galeæ dorsum pilosum, eius summitatem tridentatam, aut crenato-fimbriatam, galeam albam aliquot in latere punctis purpureis pictam; barbam vero sulphuream longo ex fauce sulco donatam, & stamina villosa apice geniculata, antheras punctis osseis quasi coralliis albis aspersas, suspendentia.

Obser-

Observatio II. Plantæ vero in ſole educatæ ſtrictior, aſperior habitus, rictus etiam maior, faux recte fere dimiſſa. Stamina purpurea, ſuperius utrimque geniculata, antheras punctis oſſeis haud aſperſas habebant, & tamen planta in umbra nata omnes antheras in vaſtiſſima & ramoſiſſima planta punctis oſſeis etiam ordine poſitis ornatas gerebat. Ergo una eademque planta eſt Leonurus annuus LINNAEI, & Betonica annua LINNAEI, & Stachys annua LINNAEI, ſicque incerta & vaga per tria genera incertæ ſedis vagatur. Poſtremo Cl. Viro LINNAEO aſſerere poſſum, puncta oſſea in hac noſtra planta eadem eſſe, ac illa ſunt in Cardiaca, Cardiacam enim ſimul experimenti cauſâ cum altera examinavi, contuli.

Obſervatio III. Betonicam annuam dixerat olim LINNAEUS hanc plantam, Betonica dici poterat, cum galeam haberet aſſurgentem, quam noſtrates Stachydes non habent, ſed mala erat definitio *calycibus ſpinoſis*, quos ipſe nunc fatetur ſolum mucronatos, non ſpinoſos eſſe. Sed adhuc dum correctæ & ad aliud genus redactæ plantæ definitio LINNAEANA mala eſt hoc nomine

Stachys verticillis ſexfloris, foliis ovato-lanceolatis, trinerviis, lævibus petiolatis. *Spec.* 9.

dum verticilli non ſemper ſunt ſexflori, quos HALLERUS quinque circiter facit florum, ego vero hos 5. 6. 8. 9. florum deprehenderim, dum nec folia trinervia, nec lævia ſint, quæ HALLERUS ſubhirſuta facit, & ego aliter inveni. His ſcriptis collegi in arvis *Bellveder* plantam LINNAEI definitionem ſuſtinentem.

2) *Stachys ſylvatica.*

Stachys foliis cordatis, acuminatis, petiolatis; floribus laxe ſpicatis, verticillis circiter ſexfloris.
Galeopſis legitima. CLUS. *hiſt.* II. p. XXXVI. *cum bona icone.*
Stachys ſylvatica. RIV. T. 26. *bona.*
Galeopſis. BLAKW. T. 84.

In *Au-garten* abunde, tum ad aquas ex ſylvula *Haderkling* defluentes, in nemoribus aliis humidis, umbroſis.

Caulis duorum, trium pedum altitudinis, tetragonus, aſper, hiſpidus, aliquando coloratus, ramoſus.

Folia longe petiolata, cordata acutiori fine, utraque facie hirſuta, venoſa, ſuperna triſte, inferna dilutius viridia, latis dentibus ſerrata.

Flores in verticillis longis ſpicatis ſexflori, octoflori, id enim variat.

Bracteæ ſub ſingulo verticillo ſolum duæ, hiſpidæ, calyce quidem, non vero flore maiores, rectæ non declinatæ, ut in *paluſtri*, in aliis.

Calyx ſeſſilis fere, coloratus, anguloſo-tubuloſus, conicus, incurvus, piloſus, hiſpidus, quinque dentibus patentibus inſtructus, quorum inferiores duo minores ſint tribus ſuperioribus maioribus: medio maximo omnibus ariſtatis.

Corolla purpurea.

Tubus brevis albus.

Faux prælonga, purpurea, anguloſa, dorſo leviter piloſa.

Galea integra, margine ciliata fornicata, cochlearis forma.

Barba magna, ampla, longa, lineis albentibus, picta lacinias latere duas obtuſas habet, reflexas plerumque: media productiore crenata, aut emarginata, ſulco percurſa.

Obſervatio I. Floris odor non ingratus in plantis ad aquas natis.

Obſervatio II. Stamina duo deflorata conſtanter ad latera faucis deflexa obſervavi, ut hæc recte characterem ſuſtineat.

Obſervatio III. In planta ex ſylvis ſubalpinis allata, quam nunc coram video, calyces admodum piloſi, nigredine fere ſphacelati, verticilli caulini conſtanter 14. 15. flori, ramei 8-flori. Galea ſubinciſa. Barba non lineis picta, ſed polline ſeminali albo polluta.

3) *Stachys paluſtris.*

Stachys foliis ſubhirſutis ellipticis ad baſim emarginatis, verticillis ad 10-floris.

Stachys aquatica. TABERN. p. 577. *bona icon.*

Stachys paluſtris. RIV. T. 26. fœtida. C. B. *pin.*

Ad aquas *Herrnals*, glabro lucente folio in *Brigittau.* in *Brader.* &c.

Caulis ſylvaticæ altitudine, etiam hanc multo ſuperans, craſſior, quadrangulus, aſper, non adeo longo, ut hæc villo, ſed minutulis ſpinulis obſitus, coloratus, ex imo ramoſus.

Folia ſeſſilia auriculas ad caulem reflexas habent, inde longe lanceolata ſunt, ſerrata ſerris tenuioribus, dorſo ſæpe aſpera, ſæpe minus.

Verticilli

Verticilli longe magis, diſſiti, ſpicis non adeo longis.

Bracteæ coloratæ villoſæ, ſerratæ reflexæ.

Calyx ut in ſylvatica idem.

Flos dilute magis purpureus, non odorus.

Tubus, *Faux* eadem ſere.

Galea fornicata, modo integra modo emarginata.

Barba ampla, lateralibus partibus, quam in *ſylvatica* minoribus, reflexis: media ampliſſima, modo emarginata, modo crenata ſolum, ſemper vero plurimum picta.

Obſervatio I. Plantam totam hiſpidam & ſpinulis rigidam in loco natali miteſcere in horto video, etiam tomentoſa lanugine fere veſtiri. Adhæc in horto culta barbæ ſegmentum maximum nunquam emarginatum habuit, quod neque adeo evidenter emarginatum deprehendatur in *germanica*, ut incertum Stachydis ſignum adduci poſſit; ſed neque labium hoc emarginatum eſt plantæ in loco natali creſcenti, id enim modo integrum, modo argute crenatum, modo ad anteriora, ut in Nepetis flexum, modo poſtrorſum actum cerno. *Folia lineari lanceolata* LINNAEI quid?

4) *Stachys lanata.*

Stachys foliis tomentoſis, albis, caule lanato verticillis denſiſſimis ad baſim exſectis longe decreſcentibus.
Stachys montana. RIV. T. 27. *optima.*
Stachys folio denſiore candicante ſerrato & acuto maior. MOR. III.
Stachys foliis oblongo cordatis, floribus verticillatis. ROY.

In paſcuis ſylvaticis *Leopoldiberg*, qua deſcenſus eſt in *Clauſtroneoburgum*, in cedua ſylvula *Gatterholtz.*

Caulis variabilis altitudinis pedem unum cum dimidio, ad quinque altus, inſigni ratione cum quatuor ſulcis quadrangulus, lana molli albiſſima ſplendente obſitus, vel ſimplex eſt, vel ramoſus, nivea medulla farctus.

Petioli foliorum rigidi, canaliculati, trianguli, eodem modo lanati producunt folia cordato-lingulata, venoſa verrucoſa ſalviarum quodammodo foliis ſimilia, ſerrata ſerraturis ſubimbricatis, ſuperne triſte viridia & piloſa, inferne magis lanata fœtidi odoris.

Verticilli multiflori ad quadraginta in ſua definitione habet LINNAEUS, plurimi, bracteis lanatis reflexis in fine ſpinulis acutis ſuffulti.

Calycis anguloſi lanati, quinque dentes, rigidi, reflexi: tribus ſuperioribus latioribus.

Corollæ tubus breviſſimus.

Faux oblonga deorſum gibba.

Galea aſcendens dorſo lanata, facie purpurea, fornicata eroſa, aut emarginata aut bifida.

Barba trifida, lateralibus partibus reflexis; media longiore aliquando emarginata.

Obſervatio. Hoc genus male diſtrahitur ex Galeæ integra, aut bifida natura.

Stachys alpina? * *Enumer.* * Elenchus.

Stachys foliis auriculato cordatis: galea intus piloſiſſima; ſtaminibus poſticis uncinato-pedatis.

Stachys foliis hirſutis ſpicam diſtinguentibus, obſcuri coloris, imis cordiformibus. HALL?

Stachys alpina. LIN.?

In *Gans* prima botaniſatione.

Caulis quadrangulus nitidus ſæpe livida purpura, lata plaga perfuſus, cubitalis, brachialis, & altior eſt, erectus, ſimplex, vel ramoſus.

Folia radicalia longo, firmo hirſuto, aſperoque petiolo exorta baſi exciſa quaſi auriculata, longe cordata ſunt; rugoſa hæc hirſuta, venoſa, circumcirca ſerrato-dentata ſunt, dentium apicibus emarceſcentibus ſæpe, unde forte ſerraturas apice cartilagineas non recte dixerit LINNAEUS, dum ut in ſaxifragis maxime cotyledone ſerraturis cartilaginis & roboris hic nihil eſt.

Folia caulina præcedentibus ſimilia, floralia vero petiolata, baſi non exſecta, magis lanceolata ſunt & ſerrata, ſerraturis magis acutis.

Verticilli denſiſſimi ſetis piloſis ſurſum incurvatis coloratis hiſpidi.

Calyx inſidens erectus, unifolius tubuloſo-anguloſus angulis piloſis, in quinque breves rigidas piloſas ariſtas ſectus eſt, quarum inferiores duæ tribus ſuperioribus longiores ſint.

Corollæ ringentis tubus, ſi a loco inflexionis faucis initium ſumas, breviſſimus; galea incumbens magis, quam erecta hirſuta, margine alba barba

barba ciliata, bifida, cornubus laciniatis. Intus tota barbata pilosa est, ut etiam stamina & antheras abscondat & coerceat.

Barba trifida est, segmentis lateralibus minoribus reflexis, medio maximo in centro canaliculato margine toto crenulato & lateribus deflexo: omnibus debiliter purpurascentibus & linea una sanguinea pictis: medio non emarginato.

Stamina quatuor, quorum duo anteriora breviora ex angulis faucis oriuntur, duo posteriora profundius postica parte exorta principia uncinata recurva, libera habeat, quod aliis in speciebus me observasse non memini.

Observatio. In hac planta mira confusio. Foliorum serraturas apice cartilagineas habet LINNAEUS, nec HALLERUS, nec alter scriptor meminit, nec ego invenio, ni alias cartilaginei ideas induam. Verticillos duodecimfloros caule villoso habet LINNAEUS, *Hort. Upsal.* densissimos dicit HALLERUS, ego inveni; caulem villosum non vidi nec meminit HALLERUS. Floralia folia iterum ovata habet LINNAEUS, quae non invenio, nec HALLERUS habet. Labium corollae planum dicit LINNAEUS, non meminit HALLERUS, nec constans est, licet ob densos verticillos, quibus labium incumbit non adeo in lateribus dimitti possit. Medium segmentum emarginatum vidit HALLERUS, in nostris non fuit. Synonima *creticae* LIN. *alpinae* HALLERUS adiecit, definire nihil possum. Mea ab illa LINNAEI, HALLERI in eo recedit, quod galeam habeat pilis, qui stamina recondant abscondantque, refertissimam, crura in staminibus posterioribus duo, unde ex natura plantae definitionem duxi.

Observatio II. An non ex hac planta novum genus constitui debet? dum in aliis congeneribus nec pilos in cavo galeae, nec stamina posteriora crure instructa invenio.

519. NE-

519. NEPETA.

CHARACTER. *Calyx* 5-fidus. *Galea* erecta. *Barbæ* trifidæ alæ reflexæ, medio ſegmento quaſi petiolato deſcendente, ſolitario, maiore, concavo & undique circumſerrato. Sunt qui barbam indiviſam velint, & alas has ad fauces ſpectare dicant, res in idem redit, modo ſciatur.

1) *Nepeta paniculata.*
Nepeta foliis cordatis petiolis obſolete crenatis, floribus paniculatis.
Nepeta caule paniculato, pedunculis partialibus ramoſis multifloris. ROYEN. *prodr.*
Nepeta pannonica maior & elatior. MOR. III. *Sect.* 2. T. 6. F. 6.
Mentha montana verticillata. C. B. *pin.*

Caules quadranguli, ſulcati, erecti, geniculis fere æquidiſtantibus, & membrana ex petiolo orta cinctis, geniculati ramoſi ramis paniculatis, & multum folioſi.

Folium ex brevi petiolo ortum, primo cordis aliqua forma exſectum, ſæpe alis caulem tegit, & quaſi amplectitur, dein oblongum fit, anguſtiore fine. Eſt igitur cordato-oblongum, ſuperne obſolete & triſte, inferne obſoletius & dilutius viride, ora manifeſtius ſerrata.

Spicæ floriferæ aliquando ex rubro coloratæ, pedunculos habent ramoſos, multifloros, etiam foliolis ſeu bracteis ſuffultos.

Calyx ſtriatus, cylindricus, dentibus quinque ultra cylindrum exſtantibus factus, leni pube obſitus, erectus.

Tubus dentibus calycinis longior, incurvus, leniter pubeſcens in meis.

Galea ſurrecta, emarginata auriculis reflexis cordiformis.

Faucis auriculæ duæ reflexæ, ad latera rimæ punctatæ punctis ex cæruleo in purpureum deliqueſcendibus. Hæ vero auriculæ pro lateralibus partibus barbæ ſumuntur.

Barba punctata, piloſa, concava, ora antrorſum undique elevata & ſerrata, magnitudine alias partes ſuperans.

Odorem gentis, ſylveſtrem ingratum habet.

Obſer-

Observatio. Stamina deflorata ad latera constanter video, ut inde cum stachydibus confundi possit, maxime cum etiam hæc Nepeta labium inferius lateribus reflexum habeat, sic video etiam hoc anno 1763. stamina ad latera deflexa in Betonica alopecuros.

2) *Nepeta Cataria.*
Nepeta foliis cordatis, petiolatis, verticillis spicatis subpedicellatis: corollarum labio superiori papilionaceo.
Herba gattaria. MATH. p. 719. *bene.*
Nepeta. RIV. T. 52.
Nepeta seu mentha cataria. BLAKW. T. 455.
b. Mentha cataria minor. * Enumer. * Elenchus.

Prima circa *Viennam.* b. in scopulis *Durrenstain.*

Caules quadranguli, molliter hirsuti, ramosi ramis patentibus.

Folia opposita, longa, petiolata petiolo crasso hirsuto, modo angustiori, modo retusiori apice obcordata, ex nervis rugosa, & latis serris margine secta, obsoleta, quia pulvere frequenter aspersa.

Flores verticillati verticillis pedunculatis, angulis petiolorum foliosorum insistentibus, & iuxta caulem erectis subcymosis, bracteatis.

Calyx primo cylindricus, striatus, hirsutus, subbilabiatus, labio superiori trifido, inferiori bifido: laciniis pilosis: pilis ciliaribus evidentioribus, dein vero conicus magis evadit.

Corolla ample ringens, albida punctis rubris intus picta: tubo longitudine calycis: fauce ampliata: labio superiore, ut in papilionaceis, vexilliformi satis profunde emarginato, lateribus reflexis: labio inferiori in plures portiones secto: lateralibus duabus faucis patentibus, semicircularibus reflexis: *Media barbæ* in centro aggere piloso prædita, dein concava, ora undique elevata, & manifestius serrata.

Stamina & pistillum approximata, & quasi in unum fasciculum collecta, carnei coloris.

Antheræ ex atra purpura colorantur reniformes.

Pollen seminale ochroleucum.

Observatio. Planta b. seu mentha cataria minor ramosa non est, pedem & ultra alta, caule fere toto purpureo, molli pube tecto, foliis mollissimis rugosis hinc inde ex purpura maculatis. *Calyx* circiter 17. striatus, hirsutus, prioris; primo cylindricus, dein urceolatus dentibus pur-

purafcentibus plumofis ariftatis. *Galea* erecta multum emarginata, ut quandoque duo galeæ fegmenta dentata adhuc appareant. Barba manifeftioribus 6. aut 7. dentibus pectinata fere reliquis omnibus partibus amplior, concava. Maculæ purpureæ ut in priori & faux & laciniæ faucis. Planta erat odoratiffima odore calaminthæ montanæ, fed gratiori.

522. MARRUBIUM. BALLOTE 521.

CHARACTER. *Calyx* hypocrateriformis, feu 5- aut 10-dentatus, femper 10-ftriatus, cum conftanti una in utroque harum notarum præfentia. Verticillorum nempe involucris linearibus, aut galea fuperiori recta femibifida.

Verticillorum involucris linearibus, galea concava crenata.

1) *Marrubium nigrum.*
Marrubium foliis cordatis, indivifis, ferratis, calycibus acuminatis.
Marrubium nigrum f. Ballote. BLAKW. T. 136.
Marrubiarftrum. RIV. T. 65.
Marrubiaftrum nigrum fœtidum. C. B. *pin.*

In fruticeto fylvulæ *Simmering*, *Incersdorff*, in *Au-garten*, in horto Principis *Schwarzenberg* inter carpinos, ubique ad domos, ruderata.

Caules quadranguli 3. 4. pedum, hirfuti, afperi, cavi, medulla alba farcti, geniculis diftantibus coanguftati, medio rariter ramofi.

Folia petiolata petiolo canaliculato hifpido, nervofa, molliter hirfuta, trifte fuperne, inferne dilutius viridia, bafi integra obcordata, ferrata ferris adhuc denticulatis, & fuperioribus inferiores decuffantibus, & fere uno latere pofitis: altero aut nudo, aut certe fubnudo.

Pedunculi femiverticillati, alterno ordine difpofiti, folia floralia fubiecta habent, & anteriori facie fetas lineares etiam villofas, recte ut in Clinopodio, licet numero pauciores, in involucro dimidiato.

Calyx hypocrateriformis decem-ftriatus, 5-dentatus dentibus ariftatis.

Tubus longitudine calycis coloratus.

Galea

Galea nec erecta, nec ovata, licet ita in charactere generico præscripserit LINNAEVS, sed procumbens quasi, & quadrato-concava: latere supremo emarginato, superna facie pilosa.

Barba trifida, lacinia intermedia orchidea, purpurea striis albis picta, fine sursum reflexo, in meis emarginato.

Observatio I. Ballotam involucrum Clinopodii, calycem Marrubi, corollam stachydis habere, hinc Marrubio proximam esse in nota characteris generici reliquerat LINNAEUS. Ego vero ex triplici ratione coniungo I. ex habitu. II. ex involucro verticillis subiecto, quod plurima LINNAEI Marrubia habent, & III. ex calyce decem-striato & 5-dentato.

Observatio II. Differt Marrubium a Clinopodio, cum quo confuudi posset. I. Calyce 5-10-dentato, quod Clinopodio bilabiatum sit, & nunquam decem striatum.

Verticillorum involucris præsentibus, aut absentibus, galea erecta, semibifida.

a) ***Marrubium vulgare.***

Marrubium dentibus calycinis setaceis uncinatis, medio corollarum segmento orchideo.

Marrubium Omnium fere. MATTH. p. 828. *bene*, vulgare. CLUS. *Hist.* II. p. 34.
Marrubium seu prasium album. TABER. p. 539. *icon bona.*

Caules multi, quadrati, lanati, foliosi, erecti, ramosi, cubitales & ultra.

Folia lato canaliculatoque petiolo oriunda, ex subrotundis acuminata, reflexa, sordida, admodum rugosa, & serris inflato-cincinnatis serrata, villosa.

Verticilli densissimi sedent in petiolis foliorum satis longorum: involucro piloso equiseto, seu denticulis setaceis adhuc suffulti.

Calyx pilosus decem-dentatus, dentibus albentibus, reflexis, alternis minoribus.

Corolla alba: longo tubo cylindraceo, fauce tubulosa.

Galea assurgens in triangulum, cuius apex bifurcetur.

Barba latior reflexa semitrifida, laciniis lateralibus minoribus exstantibus: media latissima orchidea, in medio elevata lateribus depressis ora crenata.

Stamina & pistillum non facile videntur, profunde in tubo hærentia.

3) *Marrubium peregrinum.*

Marrubium foliis ovato-lanceolatis ferratis, calycum denticulis fetaceis, corolla lanuginofa parva.

Marrubium alterum pannonicum. CLUS. *Hist.* II. p. 34.

Marrubium album latifolium peregrinum. C. B. *pin.* & varietas anguftifolium Eiusdem, &

Marrubium creticum. DALEC. *hist.* 962.

Frequens ad *Belveder*, in vallo *Belveder* eundo ad portam S. MARCI.

Caules plurimi, ramofi, admodum paniculati, tetragoni, lanuginofi.

Folia varia: infima maxima, petiolo fubinvolucrante orta, nervofa, rugofa, mollia tamen, margine circumferrato brevi lanugine obfita: fuperiora ex ovato-lanceolata, petiolata, infra medietatem ferrata, ex viridi fordide albentia, quafi pulverulenta.

Rami ex foliis oppofitis oppofiti, furfum adfcendentes, longe nudi, & hi dein ramofi fæpe.

Verticilli non infrequenter divifi 8-10-florum, fere feffiles, licet exactius attendenti exiguo firmoque pedunculo nitantur, qui in calycum floralium fulcrum bracteas emittat firmas, hirfutas, & univerfales & particulares alias.

Calyx eadem lanugine ac tota planta indutus, 10-angularis, tubulatus in 5. dentes fubulatos inæquales folutus, cum aliquot aliorum fæpe etiam 5. rudimentis: imo vidi in multis decem dentatum calycem, alternis dentibus minoribus.

Tubus longitudine circiter dentium.

Corolla lanuginofa, parva, alba.

Galea erecta bicornis.

Barba trifida: lateralibus fegmentis patentibus, obtufis, crenulatis, medio depreffo latiori, aggere centrali elevato, percurfo, ora crenulato, raro emarginato, & auriculis lateralibus depreffis, concavis, ita frequenter vidi.

Stamina cum antheris in fornice faucis hærent.

Germen corona pilofa coronatur.

Antheris

Antheris 4. calyce bilabiato,

524. SCUTELLARIA.

CHARACTER. *Calyx* ore integro poſt floreſcentiam ſquamula incumbente clauſo, operculato, & ſic Calyx galeam criſta & operculo repræſentat. *Galea* trifida caſſidea. *Barba* ſimplex.

1) *Scutellaria galericulata.*
Scutellaria foliis cordato lanceolatis, crenatis, floribus axillaribus.
Iudaicæ herbæ alia ſpecies. DOD. p. 93. *bene.*
Tertianaria. TABER. p. 375.
Scutellaria. RIV. T. 76.

Infra pontes Danubiales & in inſulis danubialibus.

Radix alba, fibroſa, tædioſe ſerpens, non craſſa.

Caules quadranguli, angulis acutis admodum geniculati, folioſi, ramoſi ſæpe, ex triſti purpura colorati, cubitales & ultra.

Folia brevi, firmo tamen & canaliculato petiolo hærent cauli, obcordato-lanceolata, baſi vix excavata, rariter ſerrata, venoſa, ſuperne profunde, inferne dilutius & glauce viridia.

Flores plerumque gemelli ex foliorum alis brevi pedunculo nixi, quaſi ſeſſiles, ſubercecti, longiſſimi ex brevi exiguoque calyce.

Calyx in florente planta monophyllus, tubulatus, breviſſimus, utrimque latere emarginatus, ſuprema parte ſquamula operculi vicibus fungente tectus: in fructificante bifolius, utrimque ex emarginatione modo dicta diviſus, operculo etiam ab alio foliolo dilabente, ita in notis invenio.

Tubus brevis ſurſum ad angulum flexus, cum fauce longiſſima, quam totam villoſam video, & anguloſe compreſſam ob adnata ſtamina.

Galea dilute cærulea, fornicata, caſſidea, incumbens, tripartita, ſegmentis lateralibus ad medium fornicatum emarginatumque reflexis & quaſi criſpato emarginatis, adſcendentibus.

Barba ſimplex, indiviſa, lata, medio ſemper, quandoque etiam lateribus emarginata, cum albis aggeribus ſulcum intercipientibus longitudinalem, maculis violaceis pictis.

Antheræ qua finduntur parte barbatæ, non defloratæ cordiformes, ſtaminibus modo nudis, modo barbatis.

2) *Scutellaria haſtifolia.*
Scutellaria foliis inferioibus baſi dentatis haſtatis, ſuperioribus ſagittatis, integerimis.
Scutellaria folio non ſerrato. RIV. T 77. mala
Scutellaria foliis integerrimis; inferioribus haſtatis, ſuperioribus ſagittatis. LINN. admodum male.

Ad aquas ex ſylva per vineas Ottakling defluentes

Radix exigua non multum fibroſa.

Caulis quadrangulus tenuis ſtriatus, vix niſi ad genicula villoſus, ramis axillaribus ramoſus.

Folia oppoſita exiguo petiolo hærentia, baſi lata, quaſi triangula in utroque baſeos latere ſemel, bis, terve dentata ſunt, cæterum integra & hæc quidem inferiora ſunt. Superiora angulos baſeos exſtantes magis habent nullo dente inciſa, unde ſagittata magis & integerrima, cæterum ſuperne profunde viridia, inferne pallide magis & multum venoſa.

Flores etiam axillares ſunt & plerumque bini ſedent cærulei, ut in priori ſpectabiles.

Calyx gentis colorata hirſuta.

Unguis tubi albidus brevis, ipſe tubus, quem iam ad faucem in præcedente numeravi, longiſſimus, cæruleus, hirſutus, anguloſus, ad angulum rectum ex ungue exortus, erectus.

Faux ampla anterius duabus foveis impreſſa.

Galea trifida lateralibus ſegmentis reflexis medio fornicato ſaturate cæruleis.

Barba indiviſa in medio elevata convexior, lateribus magis demiſſis, ſulcum medium & duas foveas habet, in anteriori parte emarginata, tota in meis cærulea.

525. THY-

525. THYMUS.

CHARACTER. *Calycis* bilabiati ſaux villis clauſa.

1) *Thymus ſerpyllum.*
Thymus floribus capitatis caulibus repentibus; foliis planis baſi ciliatis.
Serpyllum vulgare. DOD. *pempt.* 277. minus & maius, C. B. *pin.*
Serpyllum capitulis lanuginoſis. TOUR.

Vulgaris iu locis aridis valli *Belveder*, in paſcuis ſylvulæ *Simmering*, & alibi.

Caules tenues, colorati, pubeſcentes, decumbentes, ramoſi, folioſi.

Folia petiolata, ex ovatis utrimque acuta, aut fine magis obtuſo definentia, a petiolo aliqua longitudine ciliata ciliis albis, cæterum glabra, & nervo vix multum depreſſo plana.

Flores verticillato capitati.

Pedunculi colorati, pubeſcentes, ſimplices, & aliquando ramoſi.

Calyx villoſus, lineatus lineis coloratis, bilabiatus, labio ſuperiore trifido: inferno bifido: ſegmentis omnibus ciliatis, coloratis ſurſum verſis. Faux calycis villis albis clauſa.

Tubus albus, lanugine obſitus.

Galea barba minor, concava, purpurea, villoſa, emarginata.

Barba trifida ſegmentis ſubæqualibus purpureis, maculis ſaturatioribus picta.

Antheræ didymæ purpureæ galeam longe ſuperant, & exſtant.

2) *Thymus acinos.*
Thymus floribus verticillatis; pedunculis unifloris, caulibus ſubramoſis, foliis ovatis utrimque acutis.
Clinopodium RIV. 43. vulgare CLUS. hiſt. I. p. 354. bene.
Acinos LOB. icon. 506.

Locis aridis ſiccis non infrequens etiam in *Caltenberg*.

Radix lignea, fibroſa, nigra.

Caules plerumque plures, inclinato-erecti pedem & ultra alti, inferne magis nudi & fere rotundi, ſuperne folioſi, quadranguli magis & aſperi, piloſi, in medio ſubramoſi.

Folia

Folia vel ex ovo, vel ex oblongo ovo utrimque acuta, venosa, dentata, petiolata ad angulum rectum fere extant.

Fructificatio in medio caule ramosa, in supremo vertice sessilis, utraque verticillata, verticillis singulo folio subiectis, dimidiatis, quibus paleæ ad pedunculos subiectæ.

Calyx gentis ex incurvo gibbus, striatus, pilosus, fauce barbata, in quinque dentes, quorum duo inferiores fere minores sint sectus.

Corolla cærulea longissimo tubo instructa, fauce inflata, galea emarginata incumbente, lateribus aliquando reflexis.

Barba trifida est: media ex fauce emergente lacinia duobus aggeribus albis pilosis distincta.

3) *Thymus montanus*..
Thymus verticillis subsexfloris; foliis obtusiusculis concavis subserratis.
Clinopodium austriacum CLUS. I. p. 353. commode.
Acini pulchra species. I. B.
Clinopodium montanum. C. B. *pin*. TOUR. BOCC. Mus. 2. p. 50. t. 45. & nullus alpinum dixit.

Abunde in montosis Baden, Rodaun, Durrenstain, Mödling alpibus, Schneberg

Radices admodum fibrosæ, multicipites.

Caulium ex inclinatis erectorum cespes; ipsi plerumque ex neglecta purpura colorati, quadranguli, villosi, frequentissimis geniculis distincti, & conflexi, pedem etiam alti.

Folia ex petiolis caulem amplexantibus, longe petiolata, firma, carnosa, modo rotunda & obtusa, modo ex rotundis acuta, sæpe argute subtiliterque serrata plerumque conflexo- concava.

Flores verticillati, verticillis infimis paucifloris, superioribus magis confertis, floribus amplis. Verticilli autem sunt 6. 8. flori.

Pedunculi solitarii non longi, firmi satis hirsuti paleis suffulti.

Calyx deorsum ventricosus, dein incurvus, lineis eminentibus distinctus, coloratus, hirsutus, bilabiatus, intus totus villosus.

Corolla ex purpura cærulea, hirsuta, longa, angulosa, fauce instructa est: galea depresso erecta, bifida, segmentis rotundis: barba latiore patente trifida & sæpe rosa segmentum medium latissimum emarginatum monticulos duos pilosos ad portas faucium habet.

527. PRU-

527. PRUNELLA.

CHARACTER. *Calyx* bilabiatus, mirus, auriculis auctus: labio inferiore plicatili? *Filamenta* duo longiora, bifurca, alterno apice antherifera.

1) *Prunella officinalis.*
Prunella foliis omnibus ovato oblongis, petiolatis.
Brunella. DOD. *pempt.* 136. I. non vulgaris. CLUS. *hist.* II. p. 42. *icon bona.*
Brunella flore maiore. RIV. T. 29. BLAKW. T. 24.
Brunella maior folio non diffecto. C. B. *pin.*
β. Brunella cærulea magno flore. C. B. *pin.*

Ubique, etiam in asperis *Türckenschantz* & alpibus.

Caulis aut procumbens, aut suberectus, semipedalis, etiam pedalis, quadratus fere, sed cum sulco & aggere in lateribus sibi respondentibus, hirsutulis ex atra purpura sæpe coloratus.

Folia ovato-oblonga, petiolata petiolo amplexante hirsuto & longe canaliculato: floralibus tamen exceptis, in quibus deprehenditur communiter ala foliosa auctus. Cæterum sunt hæc margine obiter secta, & inde dentata subhirsuta.

Flos e purpureo cæruleus.

Spica densa: erecta hispida, foliis late cordatis mucronatis complicatis hispidis distincta.

Calyx in hoc genere mirus, pedicello erecto hispido suffultus, bilabiatus, plicatilis: labio superiori ex gibbositate ascendente fine abscisso lato, aliquando crenulato, secto; tridentato, nervo in spinulam terminato; ex latere in facie anteriori dependent duæ auriculæ inferne, qua anteriori seu inferiori iunguntur labio, latiores superne in angulo coniunctionis cum labio superiori in spinulam terminatæ. Labium inferius in duas lacinias adscendentes aristatas sectum, dilapso flore ad superius accedit, naturaliter plicatile, ne semina elabantur, quæ continet quatuor; cæterum superne gibbus calyx, striis viridibus eminentibus aut purpureis percursus, totus pilosus est, pilis albentibus.

Galea alta, fornicata, cuculata ex exiguo tubo, sed amplissima & ventricosa fauce, orta, nervum superiori loco pilosum habet, & anteriorem marginem leviter emarginatum.

Barba tribus facta laciniis: lateralibus auriculatis, deflexis: media latiore, emarginata, subdivisa.

Observatio I. Staminum summitatem duo tubera habere video, an in his essentiam characteris fundat LINNAEUS, dum dicit, *essentialis character consistit in filamentis bifurcis?* videtur. Sed nunc etiam flores plures mox aperiendos destruo, & stamina simplicia esse, observo, non bifurca, sed antheras didymas orbiculari placenta, cuius lateri stamen inseratur, iunctas, an turgentibus antheris finduntur solum? videtur.

Observatio II. Brunellam cæruleam magno flore, quam nostræ varitetatem fecit LINNAEUS, separavit *Helv.* p. 637. HALLERUS, & novam speciem fecit, nec sequendum LINNAEUM monet, si in cultu grandifloræ perseverent; videtur fere sententiæ HALLERI standum, dum ipse LINNAEUS laciniatam a priori ortam dicit, sed structura hodie persistentem diversam speciem facit.

2) *Prunella laciniata.*
Prunella foliis imis integris, superioribus laciniatis, parviflora.
Brunella folio laciniato. C. B. *pin.* RIV. T. 30.
Brunella II. non vulgaris. CLUS. *hist.* II. p. 43. &
Brunella verbenæ folio flore cæruleo. VAILL. *paris.* T. V. F. 1.

In pascuis omnibus, præcipue circa *Lantz*, *Weidling*, *Ottakling*. &c.

Radix tuberosa, exigua, multis fibris prædita producit folia multa petiolata: petiolis canaliculatis hirsutis coloratis, ovato-oblonga, acuta: nonnullis integris, aliis dentatis, hirsuta omnia, ex altera vero parte.

Caules aliquot, duos, tres plerumque, qui ex curva suberecti, crassiusculi, hirsuti multis geniculis distincti sint, tetragoni: angulis vel solis coloratis, vel caule toto purpurascente.

Folia caulina laciniata, obscura cornucervi figura, hirsuta, crassa.

Spica globosa.

Bracteæ ut in præcedenti cordatæ totæ, vel margine coloratæ, ad gutturnium dentatæ.

Calyx, ut in præcedenti, mirus.

Flos niveus, aut ochroleucus, suberectus.

Corolla ringens, ex tubo latescens in angulosam & depressam faucem.

Galea

Galea longe producta inferne ad faucem utrimque plicata, inde cucullum facit superna parte breviter emarginatum, dorso villosum.

Barba in tres partes secta lateralibus obtusis leviter depressis: media ampla circumcrenata, elevata ut in Nepeta, ita quidem, ut nulla cum Nepeta differentia sit, nisi quod præterea in medio exsecta sit.

Stamina uno crure libero, altero antheras suspendunt.

Observatio I. Flores in summo vertice florentes cavum sæpe intercipiunt calvum, squamis floralibus inferne tabulatum.

Observatio II. Operæ pretium esset, ut Autoptæ *Hyssopifoliam* examinarent Prunellam, quoad calycem, ut inde character magis firmari huius generis possit.

529. DRACOCEPHALUM.

CHARACTER. *Calyx* bilabiatus. *Corolla* ringens. *Faux* inflata: labio superiori concavo.

1) *Dracocephalum austriacum.*

Dracocephalum floribus spicatis, foliis bracteisque linearibus, partitis, spinosis.

Hyssopus austriacus magno flore, folio Chamæpithys. HERM. *Lugdb.*

Chamæpithys austriaca. CLUS. *hist.* II. p. 185. *icon.*

CLUSIUS loco citato descripsit, ubi invenerat, post hunc virum nulli bona fide visa est. Nolui tamen austriacum civem, quanquam non cognoscam, iure incolatus defraudare.

531. ORIGANUM.

CHARACTER. *Involucrum* ſpicatum bracteis imbricatis ovatis coloratis, ſ. ſtrobilus tetragonus ſpicatus calyces colligens.

Obſervatio. Hæc involucra dant evidentius faciliusque generis ſignum, quam & artificioſe & anxie quæſita aliqua fructificationis pars.

1) *Origanum vulgare.*
Origanum ſpicis umbellatis paniculatis, bracteis ovatis calyce parum longioribus.
a. Origanum ſpicis folioſis breviſſimis coloratis umbellatis. HALL. *Helv.*
Origanum RIV. T. 60. BLACK. T. 280. vulgare. CAM. Epit. 459.
b. Origanum ſpicis folioſis brevibus decoloribus, umbellatis, floribus albis.

In aſperis ſylvulæ *Gatterholtz* abunde, in *Baden.* b. rarior cum priore.

Radix horizonti fere parallela, lignoſa, nigra, multum fibroſa.

Caules erecti cubitales, brachiales, admodum folioſi, & ſuperne multum ramoſi, quadranguli, non teretes, villoſi ſæpiſſime purpurei.

Folia petiolata, oppoſita, integra ex ovatis acutiora, ſuperne atræ viriditatis, inferne margineque ſubcana, leniter hirſuta, nervoſa.

Spicæ in ramis erectis firmis folioſis ramoſis capitato-umbellatæ, in noſtris minime laxæ, ſed confertæ & paniculatæ.

Bracteæ ovato-acutæ, hirſutæ, ſæpe coloratiſſimæ calycibus ſubiectæ, & his vel pares vel parum longiores, hinc inde tamen etiam invenias minores.

Calyx tubulatus hirſutus, cuius quinque dentes purpuraſcant ut bracteæ, dum faux eius piloſa eſt.

Corolla ringens extus hirſuta, rubra carnea tubo ſuo calycem ſuperat.

Galea barba minor, incumbenti-erecta, plana, emarginata, non cordata.

Barba fauce ampliſſima patente trifida laciniis ſubæqualibus media productiore argute crenulata conſlatur.

Stamina galea longe maiora.

Antheræ

Antheræ in ſingulo ſtamine mediante divergente crure articulatæ, duæ, hinc in ſtaminibus quatuor, antheræ octo ſunt. Aliter ſcribere non poſſum, quam video, & neſcio, cur LINNAEUS ſimplices dicat. Cæterum emarcidæ contrahuntur & ad ſe accedunt.

b. Origanum ſpicis decoloribus umbellatis; floribus albis.

Nemo habet & æque a ſocio vulgari diſtinctum eſt, ac ſalvia nemoroſa a ſylveſtri, quæ tamen ſtirpes, ut iam ante monui, male diſtinxit LINNAEUS. Huius hæc deſcriptio eſt.

Caulis prioris, ſed poſtrato-erectus ex pallido ſemper albens.

Folia eadem.

Spicæ eodem modo ſe habent, ramis peduneulisque non coloratis, ſed albentibus.

Bracteæ eædem, ſed virides & tales permanentes.
Calyx idem, ſed nunquam coloratus.
Corolla eadem, ſed nivea.
Antheræ etiam hic octo.

532. CLINOPODIUM.

CHARACTER. *Involucrum* verticillorum ſetaceum aut lineare. *Calyx* bilabiatus. *Galea* emarginata. *Barbæ* lacinia maior emarginata.

1) *Clinopodium vulgare*
Clinopodium foliis ovatis acutis, capitulis ſubrotundis, denſiſſimis diſſitis, bracteis ſetaceis.
Clinopodium RIV. T. 43. CAM *Epit.* p. 563.
Clinopodium origano ſimile elatius maiore folio. TOURN.

In fruticoſis ſylvulæ *Simmering*, *Incersdorff.* *Brigittau*, ut etiam in aſperis *Badenſibus*.

Caules erecti tetragoni molliter hirſuti, ſubincani, intus cavi, & alba medulla farcti, unius, duorum, trium pedum altitudinis, geniculis diſtantibus cincti, haud longis brachiis inferne ramoſi.

Folia petiolata (petiolo & foliis molliter hiſpidis) ſuperne profunde viridia, inferne albentia magis, ex ovatis acuta, quaſi integra baſi

 longe

longe cordiformia, obſoletis rariſque crenulis ſecta, nervoſa, aliquando maculata.

Verticilli inter lata folia denſi, imbricati, pedunculis inſident ramoſis, bracteis ſuffultis & involucro multiſeto, plumoſo inſtructis.

Calyx bilabiatus: labio ſuperiore trifido, ſurſum flexo: inferiore bifido etiam ſurſum flexo: dentibus inferioribus longioribus; cæterum ſtriatus eſt, coloratus, incurvus, piloſus: pilis hiſpidis ſplendentibus iuxta angulos ex ordine enatis.

Flos dilute purpureus: Galea lateribus reflexis ſurrecta, emarginata: barba fauce admodum piloſa, trifida, medio ſegmento maiore crenulato.

Tubus ſenſim in faucem explicatur.

Faux dilatata, piloſa, picta.

Galea fornicata, erecta, emarginata, lateribus reflexis.

Barba trifida, ſegmentis lateralibus latis, leniter deflexis, medio latiore, emarginato, concavo.

Stamina quatuor minora in fornice, maiora in fornicis margine.

534. MELITTIS.

CHARACTER. *Calyx* bilabiatus. *Galea* plana. *Barba* crenata. *Antheræ* per paria in crucem conniventes.

Obſervatio. Coniungenda eſt glecomati, calycis 5-fidi & bilabiati diviſionibus ſublatis, nunc vero ab eo ſatis diſtinguitur poſita hac diviſione & deſcriptione calycis & corollæ.

1) *Melittis Meliſſophyllum.*
Lamium pannonicum primum verſicolore flore. CLUS. *hiſt.* II. p. 37.
Meliſſa. CAM. *Hort.* p. 99. *icon bona.* Nro. 30.

In ſylvula *Gatterholtz* abunde, aliis etiam ſylvis apricis & fere ſemper ad ſylvarum margines.

Caules quadranguli, firmi, erecti, cubitales & ultra, hirſuti, modo ſimplices, modo parum ramoſi.

Folia foliis Meliſſæ ſimilia, ex ovatis acuminata, ſerrata, multum venoſa, ſuperne inferne hirſuta molliter, firmis coloratis petiolis erecta.

Flores

Flores in multis ſpeciminibus ſemiverticillati, in aliis inferne ſolum, ſuperne minus, dum inferne 5. 6. ſuperne ſolum 2. 3. numerare potes, id vero varium eſt.

Calyx petiolo hirſuto, arcuato ſæpe, craſſoque ob floris & calycis gravitatem ſuſtentatus, amplus, bilabiatus, in tres latas lacinias ſectus eſt: ſuperiore ampliſſima, ſolitaria, in medio leniter ſecta, crenulata, dentata: duabus inferioribus ſociis variantibus aut crenulatis aut ſimplicibus, brevique exſtante ariſta terminatis; cæterum externe piloſus eſt, ampliſſimus calyx interne glaber. Notandum eſt, calyces poſt floreſcentiam in integrum colorari & obſoleta purpura perfundi.

Flores totius gentis maximi, ex longiſſimo capacique ſatis tubo hirſutulo albido & venis purpureis picto oriuntur, ex albo purpurei.

Faux picta lineis albis purpureis intermixtis.

Galea fornicata incumbens alba purpureis venis percurſa, aliquando tamen tota alba eſt.

Barba tribus laciniis facta, lateralibus amplis ſatis & purpura ſæpe tincti: media ampliſſima, rotunda ex cæruleo purpurea undulata, & quaſi crenulata & hæc pars floris vel maxime colorata eſt, ſubtus albida.

Antheræ cruciatæ leniter citrinæ, polline albo granuloſo variegatæ.

Obſervatio. Vidi hoc anno flores totos niveos.

535. MELISSA.

CHARACTER. *Calyx* bilabiatus ½ angulato campanulatus ſupra planus. *Corolla* ringens labii inferioris lacinia media obcordata.

1) *Meliſſa calamintha* offic. * *Enumeratio.*

Meliſſa foliis obtuſe cordatis caule ex inclinato erecto, panicula ſpicata terminato, an bene?

Calamintha montana DOD. pempt. 98. icon. BLACKW. T. 166.

Calamintha RIV. T. 46. maioris plantæ & in horto cultæ, ut cognoſci non poſſit, ut potius folio incano noſtram referat T. 47 cui etiam Calamintha CAM. Epit. Pag. 481. ſimplior ſit, ſed iterum maior eſt illa RIVINI. alia ſynonima ob difficultates inextricabiles non addo.

In ſaxoſis lapidoſis ſemitis ſimulque glaceoſis circa Etſcherum.

Caules

Caules ex inclinatis erecti, quadranguli hirsuti, inferne dilapsis foliis obscura nigraque purpura rubentes, medio (si sint) ramosi ramis oppositis brachiatis; cæterum admodum foliosi. Vidi tamen etiam ex procumbentis caulis geniculis primis admodum ramosos, ramis caulis unde orirentur altitudine, craffitie, soliditate.

Folia petiolo hirsuto orta opposita, obtuse cordata adeo nervosa, ut fere rugosa sint & iuxta nervos inciliato margine elliptice serrata, utraque facie hirsuta, inferiori tamen magis, iuxta nervorum decursum pilosa, punctisque impressis, ut in viti idea gaudentia, post pluviam quasi profundo viridi vernice splendentia; hæc pedunculatos semiverticillos sustinent, dein decrescunt bracteata, in ultimo fine evanescunt.

Pedunculi axillares villosi, dichotomi, foliis minores in dichotomia medium plerumque florem educunt recte, ut in scrophularia aquatica. Pedicilli ex pedunculis orti stipulis fulciuntur hirsutis.

Calyx manifeste bilabiatus labio superiore tridentato dentibus minoribus, inferiore bidentato: maioribus plumosis. Est cæterum striatus hirsutus coloratus subcampanulatus fauce paleis pilosis obsita.

Corolla longo ad faucem tubo hirsuto albo instruitur, fauce dilatato-angulosa, maculis cærulescentibus asperfa.

Galea ex incumbenti parum lateribus reflexa, subrotunda, emarginata cæruleo colore perfusa.

Barba tribus latis partibus facta iisque patentibus, media maiore in faucis aggeribus barbata, maculis purpureis picta, inferne emarginata, ut retuse cordata videatur.

Antheræ in modum crucis sibi applicatæ cum punctis osseis sæpe.

Observatio. Omnibus nunc perpensis merito quæri potest, quæ hæc sit Melissa? utique nec melissa *calaminthæ*, nec nepetæ definitionem sustinet, dum hæc est *pedunculis axillaribus dichotomis longitudine foliorum:* & altera *pedunculis axillaribus dichotomis folio longioribus, caule procumbente* LINNAEI. An iam observavit HALLERUS, pedunculorum foliorumque longitudinem variare, quod inde definitionem non sumpserit? certum est, in exemplaribus mearum plantarum siccarum olim collectarum pro diversa ætate, modo maiores foliis pedunculos, modo minores ad summum floribus æquales videri, hinc incertas has notas omitti debere, dum

dum etiam Melissæ calaminthæ discrimen in foliis quæreret HALLERUS in hunc modum

Calamintha foliis ex ovatis acuminatis; caule erecto panicula spicata terminato.

Aliam vero *Nepetam* dictam.

Calamintha foliis ovatis obtusis caule procumbente.

Sed an bona fide Melissa *calamintha* & Melissa *Nepeta* differunt? iudicent autoptæ & meliora suppeditent discrimina. Interea observabo caule recto priorem *calaminthæ* nomine, officinalem LINNAEO C. BAUHINI forte authoritate moto dici, dum *nepetam* caule decumbente, qui bene de officinalibus meruit plantis, & quem LINNAEUS semper alto despicit supercilio BLACKWEL, officinalem facit, & ea, quam nunc descripsi, caule ex inclinatis recto in nostris officinis recipiatur. In hac confusione vix non omnia synonima reieci, ut quæ hanc *personant* stirpem, subtilitates definitivæ evitentur, eaque officinis illibata servetur. Ergo

Calamintha montana vulgaris LOB. icon 513. quo ad folia optima, spicam in planta adultiori non iuniori, sed nonne & hæc caules ex inclinatis erectos habet, ut vicina *Calamintha altera odore gravi pulegii, foliis maculosis.* Eædem icones sunt DOD. pempt. 98.

An Calamintha montana præstantior flore purpureo BOCC. Mus. T. 40? folium naturale bene, sed glabram pinxit.

An Calamintha RIV, T. 46? sed is vir semper plantas in hortis cultas maiores pingit, hanc etiam glabram & folia superficialibus nervis percursa. Calamintha eius *fol. incano* T. 47. forma foliorum propior, sed ita alta ramosa in nostris nunquam visitur.

II. ANGIOSPERMAE.

DIANTHERAE

542. PINGUICULA.

CHARACTER. *Calyx* bilabiatus 5-fidus. *Corolla* ringens calcarata, *capſula* unilocularis ſemina tegens.

1) *Pinguicula alpina.*
Pinguicula calcare conico flore albo breviore.
Pinguicula flore albo CLUS. hiſt. l. p. 311.
Pinguicula nectario conico, petalo breviore *Flor. Lapp.* T. 12. F. 3. omnino mala, nec foliorum, nec florum forma. Nec exſtat bona deſcriptio.

Abunde in omnibus alpinis alpibus, inveni primo in *Schneberg*, dein *Etſcher*, ubi cicurata magis deſcendit etiam ad pagos, tum in Breyninis omnibus alpibus ſub pinaſtro.

Radix brevis fibroſa.

Foliorum late petiolatorum, craſſorum, pinguium, marginibus ſurſum convolutis ovato oblongorum roſula modo magis patens explicatis foliis & longitudinaliter ſtratis, modo ut flos martagon retrorſum in arcum convolutis globoſa magis.

Scapos 1. 2. 3. ad 7. vidi aphyllos unifloros diverſæ altitudinis vidi etiam ſpithamæos.

Calyx bipartitus, labio ſuperiori tripartito lacinia media maxima: inferiori bifido, aliquando ſolum quaſi emarginato.

Corolla irregularis ringens alba. Labio ſuperiori bilobo: lobis rotundatis; inferiori labio trilobo: medio maximo, aliis flavo colore tinctis omnibus fauce barbatis. Inferius cornu conicum antrorſum prominens horizonti parallelo inferiori labio minus.

Labium floris monopetali poſterius rotundo foramine pertuſum eſt, cui exigua incurvataque filamenta cum antheris flavis circumponantur per foramen hoc ſtigma ventilabriforme piloſo margine præditum intrat floremque totum ſuſpendit.

Capſula calyce tecta ovata apice fere compreſſa.

2) *Pingui-*

2) *Pinguicula vulgaris.*
Pinguicula calcare cylindrico flori violaceo æquali.
Pinguicula CLUS. I. p. 310. icon. OEDER. *Danic.* XCIII.

In udis pratis. *Himberr.*

Differentia patet & deſcriptione opus non eſt.

Calyce 5 - fido.

539. GRATIOLA.

CHARACTER. *Corolla* 5-fida irregularis. *Stamina* duo fertilia: duo caſtrata. *Capſula* 2-locularis.

1) *Gratiola officinalis.*
Gratiola floribus pedunculatis; foliis lanceolatis ſerratis.
Gratiolata. MATTH. p. 697. *bene.* RIV. T. 105. BLAKW. T. 411.

In Inſulis danubialibus.

Radix alba repens fibroſa.

Caules inferne rotundi, ſuperne anguloſi, cavi, multis geniculis facti folioſi, glabri, recti, ramoſi, ſemipedales, pedales & ultra. Ramos invenio quadrangulos.

Folia oppoſita, lata baſi ſeſſilia & quaſi amplexicaulia, ima manifeſte trinervia, ex ovatis lanceolata: ramea lanceolata: omnibus maiori minorive longitudine argute ſerratis.

Flores ex foliorum alis uniflori, longe pedicellati, pedicellis tamen folio minoribus.

Calyx foliis acutis lanceolatis, ſeptem nunc conſtanter video: duobus exſtantibus ſuperiori facie magis patentibus: tribus ſub his poſitis & infimis duobus, an id ordinarium eſt?

Tubus longus, deorſum incurvatus ad extremitatem ſurgit calyce duplo omnino longior, anguloſus, coloratus, ſtriatus limbo 4-partito: lacinia ſuperiore latiore, emarginata, erecta, aliis ſufficienter patentibus etiam emarginatis.

Faux lutea, piloſa.

Stamina duo prolifera, lanugine alba prædita, brevia hæc, & craſſa: alia abortientia tenuiora, longiora.

Stigma compreſſum uncinatum album.

543. UTRICULARIA.

CHARACTER. *Calyx* 2-folius. *Corolla* ringens anthirrinea ſeu mento-barbata & calcarata. *Capſula* unilocularis.

1) *Utricularia vulgaris.*
Utricularia calcare conico, ſcapo paucifloro.
Linariæ affinis paluſtris, millefolii folio lenticulato, flore luteo. MAGN. Hort. bonum nomen.
Lentibularia. RIV. T. 78. bene.

In paludibus *Brader* &c.

Caules longi, ramoſi copioſiſſimis foliis capillaribus multoties ramoſis aquæ innatant, his ad alas diviſionum inſident irregulares purpuraſcentes veſiculæ, quas nonnulli lenticulares vocant.

Scapus ex his extra aquam erigitur incurvato-erectus, aphyllos, ſuperne e purpura obſcura coloratus, rotundus, carnoſus. Spithama minor, ut in pediculari roſtrata L. ſubramoſus, racemum 2. 3. ad 7. florum gerens.

Pedunculi ſubpurpuraſcentes erecti, ſtipula ſpathacea involucrante utrimque aurita inferne cauli appreſſi, non minimi.

Calyx biſolius, foliolis obſcure purpuraſcentibus ovatis concavis: ſuperiori concavo magis & anguſtato, inferiori magis complanato corolla decidua adhuc perſtantibus.

Corolla pro plantulæ portione magna, amœne flava, ringens.

Galea plana lata, quaſi operculi vicibus fungens, parum hians, minime erecta aut obtuſa, ſulco in medio notata, lateribus modo plane incumbentibus modo aliquantulum reflexis, modo e contrario deflexis, pileum antrorſum acutum caput tegens repræſentans. Eſt hæc in vertice obliquo foramine ventricoſo & fornicato aditu perforata, alia ſane, quam in pinguicula, ratione, foramina in operculi concavitatem duo patent, in anterius piſtillum intrat craſſum rotundum ſtigmate ſquamoſo, lato, aperturam ſeu os ſtigmatis tegente, & tota circumferentia ciliato: in poſterius germinis globoſi lagenarii pars hiat.

Stamina arcuata inferius foramen conſtituunt omnino vulvæ ſimile, ſuperne ſuis apicibus ſuſtinent antheras, ſibi iuxta longitudinem adiacentes

centes duas, ad ſuperioris foraminis oſtium poſitas, longas & magnas ſatis.

Pars floris inferior evidentius maxilloſa eſt, mento linea media dividente impreſſo, inferne tuberculato lineis aurantiis picto. Ex mento medius per fauces ſulcus eſt, qui calcar poſtice ducat.

Barba ampla dependens anteriori facie terplicato-anguloſa & trifida, lateraliter minus longa, adſcendens poſtrorſum.

Calcar iuxta deliquium barbæ poſtica parte deſcendens paulo antrorſum verſum, conicum, lineis aurantiis pictum, aut obſcurioribus.

Obſervatio. Huius generis ſtructuram obiter deſcripſit LINNAEUS.

ANTHERIS 4.

Calycibus diphyllis, monophyllis bifidis quadrifidisque.

544. OROBANCHE.

CHARACTER. *Calyx* bifidus. *Corolla* ringens. *Glandula* ſub baſi germinis. *Capſula* unilocularis,

1) *Orobanche maior.*
Orobanche caule ſimpliciſſimo calycibus 2-3phyllis.
Orobanche maior caryophyllum olens. C. B. *pin.*
Orobanche I. CLUS. *hiſt.* I. p. 270. RIV. *irreg. monop.* T. 88.

Abunde in pratis ſterilibus ſylvulæ *Incersdorff*, in illis *Kaltenberg*, *Leopoldiberg* &c.

Radix bulbus ligneus fere, aut flaveſcens clava, breviter fibroſa, multum ſquamoſa.

Caulis ſimplex, plus minusve rectus ſolidus, craſſus, ex neglecta purpura rufus, adultus pube obſitus, ſquamis admodum laxis, piloſis, brevi emarcidis inſtructus, cæterum aphyllus, ſulcatus.

Spica floralis iunior denſa, ætate laxatur, ſuffulta ſquama piloſa, quæ vel floris longitudinem habeat, vel aliquando parum eam excedat.

Calyx in omnibus meis bene numeroſis ſpeciminibus duobus factus foliolis trifidis, lacinia media longiori, piloſa, colorata.

Flores ampli etiam hirſutuli ex albo flavent, aut leni ferrugine, aut profunde nigra rubedine perfuſi ſunt, & flavo polline conſperſi, bilabiati.

Tubus latus, crassus est.

Galea fornicata, oram fimbriatam cincinnatamque quandoque in nullas, quandoque in aliquas partes divisam, habet.

Barba evidentius in tria segmenta reflexa secta est, ora simili, lacinia media ampliore.

Stamina gentis.

Pistillum stigmate bifido crassiusculo flavo; vidi etiam trifidum.

Ovarium ex ovato-acuminatum.

Capsula.

Observatio I. Calyx nostræ plantæ non sustinet definitionem LINNAEI, ut mirum sit, tot floræ scriptores id non notasse. Gratum caryophyllorum odorem flores habent. In novis speciminibus in Gatterholz lectis id denuo observo, calycem se habere, ut dixi, ita etiam se habere pistillum, quod etiam in aliquibus quadrifidum video. Sunt præterea tres in isthmo barbæ inferioris elevati & admodum colorati aggeres.

Observatio II. Cum inter hanc maiorem & lævem LINNAEI notas invenire haud certas potuerim, quæ certo discriminarent, volui lævem dictam ut varietatem subiungere; adeoque

β. Orobanche magna purpurea monspessulana. I. B. II. *bono nomine.*
Orobanche caule simplicissimo lævi staminibus exertis. LINN. *nomine vago,* nec certo.
Orobanche caule simplici, cæruleo; bractes brevibus. SAUV.

In sabulo *Turckenschantz* passim.

Radix, *Caulis*, *Squamæ*, prioris sed totus habitus cereus magis leniter cærulescens, pube non adeo conspicua, & quasi in telam ducta, cuti accreta.

Spica floralis squama suffulciens eodem se habent ut in priori modo.

Calyx factus foliolis duobus, ovato acuminatis, concavis, hirsutis, idque frequentius, aliquando foliolum unum lineare inter hæc duo squamæ calycinæ insidens inveni, rarius vero foliola trifida, ut in priori observavi.

Flores præcedentibus minores, profunde cærulei, valde hirsutuli.

Tubus, *Galea*, *Faux* cum plicis in fauce iisdem ut in priori, licet hic albidis; pistillum & stamina etiam eodem modo se habent.

Obser-

Obſervatio. I. Nec in hac invenitur calyx genericæ definitioni LINNAEI ullo modo conveniens, & certe non eſt monophyllus, nec quinquefidus, ſed eſt ex duobus ſoliolis ſolum factus calyx.

Obſervatio II. Nec ſtamina hic magis exerta ſunt, quam in priori licet etiam numeroſa conferrem exemplaria eiusdem ætatis, & nunc demum intelligere mihi videor, cur ſtamina exerta magis dixerint, ſcilicet ex iſthmo faucis barbam ſpectante coloratam, duo eminent albidi monticuli, qui pro decumbentibus ſtaminibus illis impoſuiſſe videntur.

Obſervatio III. Si ſtamina in orobanche hacce parum exerta per hypotheſim diſtinctam faciant ſpeciem, erit mea ſalvia ſabuloſa Turkenſchantz ſtaminibus longiſſime exertis diſtinctiſſima ſpecies & a *ſclarea* & a *pratenſi*.

547. LATHRAEA.

CHARACTER. *Calyx* corolloides coloratus amplus villoſus 4-fidus. *Antheræ* piloſæ. Arcus carneus ad baſim germinis.

1) *Lathræa ſquamaria.*
Lathræa caule ſubterreſtri ſimpliciſſimo, floribus unilateralibus in ſeries digeſtis.
Squamaria RIV. *monop. irreg.* T. 83. *bene.* RUPP. HALLER. *Helv.*
Dentaria. MATTH. p. 964. *bene.* BLAKW. T. 430. maior. CAM. *epit.* p. 705. Aphullos. I. CLUS. *hiſt.* CLX.
Orobanche radice dentata maior. C. B.

In Augarten, Brader, Stadtgutt ad vias primo vere.

Radix coralloides ſquammoſa ſquamis albis, ut recte ſquamaria dicta ſit, admodum ramoſa.

Caules plurimi in ceſpidem collecti, ſubterreſtres quaſi, humum enim, ut floreſcentiam ſuam proferant, dividunt, craſſi, carnoſi, colorati, aphylli, niſi quod hinc inde ſquamis albidis brevi emarceſcentibus, quaſi cordatis aſperſi ſint.

Squamæ florales caulinis fere maiores, ſubrotundæ, ex albo pallide coloratæ, ad pedem pedunculorum iuxta caulem erectorum, & appreſſorum hærent, quos fulciant, floresque diſtinguunt: ipſis pedunculis & caule florigero villoſis.

Flores

Flores ex cæruleo purpurascentes in spicam uno versu dispositam & iuxta lineas longitudinales digestam ad angulum rectum fere, pendent tamen pedunculo.

Calyx campaniformis coloratus hirsutus totum florem fere involvens ore quadrifido, segmentis duobus superioribus fere maioribus, perstans.

Corolla monopetala ringens: labio superiori saturate purpureo suberecto simplice complicato adunco, inferiori minore complicato trifido, segmentis convolutis albidis.

Stamina 4. duobus labio inferiori, superiori duobus infixis, inferioribus fere ut in salviis articulatis. Antheræ subflavæ didymæ margine pilosæ.

Tuba longa, e flore exstans colorata, apice lato cavo, sphacelato.

Ovarium ex ovato duabus evidentioribus lineis sulcatum inferiori facie arcum exstantem glandulosum habet citrini coloris; ipsum ovarium uniloculare est, elastice dehiscens maturum.

548. STAEHELINIA. Bartsia L.

CHARACTER. *Calyx* 4-fidus. *Corolla* personatæ labium superius emarginatum. *Barba* triloba lobis in faucem conflexis. *Antheræ* nido piloso similes *Bracteæ* coloratæ.

1) *Staehelinia alpina.*

Staehelinia foliis oppositis sessilibus obcordatis, obtuse serratis.
Clinopodium alpinum PONAE apud Clusium icon commoda.
Pedicularis genus montanum OED. *dan.* T. 43. elegans, sed caulis rotundus pingitur.
Pedicularis alpina teucrii folio, purpurascente coma TOUR. bonum nomen.

Copiose in omnibus alpibus.

Radix alba, coralloides geniculata serpens.

Caulis unicus, plures, simplices quadranguli alterne ut in veronica *chamædri* pilosi, ex inclinatis primo, erecti, quandoque obscurius purpurei, vix medium pedem alti.

Folia

Folia sessilia opposita, caulem superne involucrantia seu amplectentia inferiora minora & fere cordata, superiora vero minus, venosa, rugosa, obtuse serrata serris pilis ciliatis, tristis admodum coloris omnia.

Bracteæ florales foliosæ sunt violacea purpura tinctæ.

Flores in hac spica foliosa degunt violacei incanescentes, erecti, longi omnino.

Calyx breviter pedicellatus, tubulatus, striatus, hirsutus, quadrifidus laciniis barbatis pilosissimis.

Corolla obsolete ringens.

Tubus albus incurvatus longus.

Galea erecto-incumbens emarginata, non ut LINNAEUS integra.

Barba triloba portionibus exiguis ad galeam conflexis.

Stamina violacea in exiguo floris rictu antheras offerunt, nido pilosissimo simillimas.

Capsula ovato compressa acuminata.

Observatio. Cum HALLERUS primus hanc plantam novum nomen mereri monuerit, etiam imposuerit, STAEHELINI videtur servandum, maxime cum Character Bartsiæ a LINNAEO eidem plantæ inscriptus, non hanc, sed aliam indigitare videtur.

Bartsiæ iuxta LINNAEUM. *Calyx* 2-lobus emarginatus, coloratus. *Neutrum nostra planta habet.* *Corolla* minus ipso calyce colorata, *quod sane nunquam in alpibus nostris invenitur;* labio superiore longiore & adhuc in ultima generum editione integro, *de quo errore iam* HALLERUS LINNAEUM *monuerat, sed, ut solet, non curavit.*

Stæhelinia igitur hæc sit *alpina* & quam eodem nomine insignivit plantam LINNAEUS alio instruatur, nostra planta cum Bartsiis LINNAEI stare non potest, & cum genuinus non sim botanicus, aliud imponere non possum.

 549. RHI-

549. RHINANTHUS.

CHARACTER. *Calyx* quadrifidus, ventricosus. *Corolla* ringens. *Antheræ* bifidæ, hirsutæ. *Capsula* bilocularis, obtusa, compressa.

1) *Rhinantus crista galli.*

Rhinantus calycibus glabris, foliis inter flores latioribus. HALL. *Helv.* p. 624.

α. Criasta galli Omnium fere. RIV. T. 91.

Pedicularis pratensis lutea seu Crista galli C. B. *pin.*

β. Crista galli angustifolia montana. C. B. *pin.* adde omnes varietates, ramosas, non ramosas, latifolias, angustifolias &c.

In pratis fere omnibus; quam ego vero nunc descripturus sum, vulgaris notæ a plurimis memoriæ proditæ plantæ varietatem, inveni semper in gramine pratorum *Simmering*.

Caulis unicus, in singulis geniculis brachiatus, brachiis sursum erectis, adhuc ramosis; is quadrangulus est, leni villo obsitus, exiguis lineolis nigris variegatus serpentum more, quod etiam de ramis verum est, unde *serpentarius* posset cognominari.

Folia sessilia, longe lanceolata, serrata nervo depresso, superne venosa, villum habent leniter asperum.

Spica longa, foliosa.

Calyx amplissimus, latus, compressus, albidus, punctis nigris pro magna parte imo & lineis pictus, margine ciliatus; cæterum glaber, quatuor dentibus instructus triangularibus, in quo laxe positus hæreat flos *flavus*, cæterum calyci subiecta est bractea cristata, amplior.

Galea omnino spectabilis, ochroleuca, apice bifida, segmentis cærulescentibus pistillum coercentibus.

Barba flava, trifida, quandoque ad faucem etiam maculata.

Antheræ didymæ, lateraliter villosæ, barbatæ.

Pistillum anterius etiam maculatum.

Capsula in amplissimo calyce compressa, orbicularis, retusis axeos partibus bilocularis, axi superne spinula instructa.

Semina compressa, fere reniformia; in loculo uno tria inveni, in altero 4, 6, modo etiam plura continent, modo pauciora: alata omnia.

Obser-

Observatio. Cum galeam semper maiorem barba invenerim, nec hanc certo compressam, non intelligo, qui LINNAEUS, & qui illum secuti, plantam his notis definire distinguereque voluerint, tum in *Fl. Lapp. Fl. Suec. Hort. Cliffort.* & *Speciebus.*

Rhinanthus corollarum labio superiore compesso, breviore.

An diversa species est, aut solum varietas, quam in *Gatterholz* cum priore collegi.

γ. Crista galli mas. C. B. *pin.*
Rhinanthus calycibus hirsutis, foliis inter flores latioribus. HALL. *Helv.* p. 624.

Caules pedales & bipedales, quadranguli, superne magis hirsuti, & brevioribus ramis ramosi.

Folia sessilia cordato-lanceolata, serrata, nervosa, superne profunde viridia sericeo tactu, inferne glauca, & eodem modo, ut fructificationis punctula in filicibus in inferiori pagina disposita sunt, filicina, nervis exstantibus, ita quoque punctatis retrorsum scabris.

Spicæ floralis bracteæ minus longæ sunt, magis acute serratæ.

Calyx brevi valido hirsutulo pedunculo suffultus, ample cordatus, hirsutus, venosus, apice longitudinaliter & transversaliter sectus in lacinias æquales quatuor.

Flos flavus, tubo compresso albo hinc inde hirsutulus.

Galea inflato impressa flava est, & anteriori parte exstantes in conum appendices albidas habet, aliquando maculis lividis perfusas.

Barba trifida medio segmento cordato: omnibus ad se invicem sursum conflexis, plicatisque.

Antheræ biloculares aurantio-flavæ, margine albo villo pilosæ.

Observatio I. Etiam in hac aberrat LINNAEI definitio.

Observatio II. Ob læviorem notam sæpe LINNAEUS novam speciem fecit.

550. EUPHRASIA.

CHARACTER. *Calyx* quadrifidus. *Corolla* ringens, *Antheræ* corniculatæ didymæ uno corniculo ariſtatæ vel ambobus. *Capſula* bilocularis, ovato-oblonga.

1) *Euphraſia Coris.*
Euphraſia foliis inter flores ſerratis: piſtillo corollarum labio inferiori incumbente.
Euphraſia flore luteo. CAM. *hort.* p. 59.
Coris monſpeſſulana lutea. I. B. III. *icon commoda.*
Odontites flore luteo. RIV. T. 90.
Pedicularis ſerotina lutea. TOUR. VAILL.

Locis herbidis in prato marginali ſylvulæ *Simmering*, locis ſabuloſis apricis *Türckenſchanz.*

Radix intorta parum fibroſa dura.

Caulis unus (aliquando duo) tenuis, rectus, aſper, virgatus, folioſus, obſcure rubens, ſpithamam & ultra altus, ſupra medium plerumque ramoſus ramis tenuiſſimis folioſis, multifloris, etiam triſte rubentibus. Cæterum durus, ſiccus, lignoſus.

Folia anguſta, vix linearia, hiſpida, arida: inferioribus aliquantulum denticulatis, ſuperioribus integris, linifoliis ſimilia, deorſum inflexa.

Flores lutei, ſpicati, inter alterna integra folia pedunculati, pedunculis tenuiſſimis.

Calyx monophyllus, viridis, anguloſus, angulis ex rubro fuſceſcentibus, quadripartitus laciniis inferis maioribus; cæterum gibbus.

Corolla patenti ringens, cincinnata, piloſa.

Galea emarginata.

Barba concava, ciliata, piloſa trifida, laciniis fere æqualibus.

Antheræ obtuſis corniculatæ corniculis, didymis, flavis: ariſtatis omnibus & in longis ſtaminibus flavis baſi villoſis, ſedentibus, ante labium non ſub labio poſitis, æqualibus.

Piſtillum flavum ſtigmate ſimplici. Defloratum in fructu perſtat piſtillum ſed nunc rubens. Piſtillum labio inferiori incumbit, ut in ſalvia *verticillata.*

Fructus villoſus villo ſplendente albo, ut in odontite.

Obſer-

Obſervatio. Cognomen *coris* aptius eſt priori, eſt enim varietas officinalis eiusdem nominis.

2) *Euphraſia odontites.*
Euphraſia foliis inter flores ſerratis. HALL. *Helv.* p. 627. *bono nomine, quod ſub ſe complectatur varietates foliorum linearium & latiorum.*
Euphraſia pratenſis rubra. C. B. *pin.*
Odontites. TABER. RIV. T. 89.
β. Euphraſia ſylveſtris maior purpurea latifolia. COLUM. *Ecph.* T. 202. F. 1.

Poſt meſſem in arvis, eundo ad ſylvulam *Incersdorff* ad aquas molendinæ *Medling*, abundantiſſime vero in pratis *Brigittau.*

Radix dura, ramoſa, fibroſa.

Caulis ligneus, durus, hirſutus, aſper, admodum brachiatus & ramoſus diffuſus, adſcendendo tetragonus, ex atra purpura coloratus.

Rami folioſi, ramoſi, florigeri, lignei fere, & eodem modo colorati.

Folia triſtia, brevi petiolo lanceolata, ſerrata, venoſa, margine ciliata, inferne evidenti ob hirſutiem aſperitate prædita; hæc in ſummis ramis ſerrata æque ſunt, & ſpicas ſuſtinent florigeras.

Spica floralis modo alternis, modo oppoſitis facta foliolis, ut modo unum, modo duos e vicinia ſibi reſpondentes flores gerat.

Calyx monophyllus longe hirſutus, quadrifidus, laciniis fere æqualibus, erectis, coloratis; cæterum brevi pedunculo hirſuto ſuffulcitur.

Flos obſoletus fere, & ſquallide rubens, tubo exiguo, calyce multo minore.

Galea reliquis partibus maior eſt, erecta, hirſuta, concava, margine ciliata; ipſa ex albo purpurea.

Barba facta ſegmentis tribus: medio minimo, omnibus erectis ciliatis, nulla cum euphraſiiis aliis ſimilitudine.

Stamina flava.

Antheræ didymæ flavæ, corniculatæ corniculis omnibus ariſtatis.

Stigma capitatum.

Capſula ovato oblonga villoſa.

Obſervatio. Foliis linearibus plantam indigitat LINNAEUS, quo ſigno vix ac ne vix quidem unquam recognoſcas, bene HALLERUS, ut paulo ante monui.

3) *Euphrasia officinalis.*
Euphrasia foliis ovatis, acute dentatis.
Euphrasia. CAM. *epit. icon.* p. 767. BLAKW. T. 427.
Euphrasia. TABER. p. 862. *commoda icon.*
An huc referendæ omnes varietates floribus cæruleis, floribus minimis luteis, quæ in nostris subalpinis frequens fit? Sed posteriori definitio foliis ovatis non quadrat, dum folia solum linearia habet. Et huc Euphrasia caule simplici foliis linearibus acute serratis. Euphrasia caule ramosissimo foliis lanceolatis acute serratis.

In omnibus pratis humidis in alpibus *Gans*, *Breyn*, etiam in siccis apricis *Dornbach*, *Maurbach*, &c.

Radix tenera fibrosa.
Caulis tenuis in non ramosis, in ramosis fortior.
Folia opposita quasi cordato-obtusa crenata.
Calyx quadrifidus.
Flos imperfectius ringens, axillaris, albus: labio superiori bifido: segmentis crenatis.
Barba patens trifida segmentis lateralibus bifidis: medio quasi cordato-emarginato, macula intus flava picto.
Antheræ gentis.

551. MELAMPYRUM

CHARACTER. *Calyx* quadrifidus. *Corolla* ringens. *Galea* compressa margine replicato. *Capsula* bilocularis, obliqua, hinc dehiscens. *Semina* duo gibba.

1) *Melampyrum cristatum.*
Melampyrum spicis quadrangularibus, bracteis cordato compactis, denticulatis imbricatis.
Melampyrum spica brevi & densissima, foliis inter flores cristatis apice reflexis. HALL. *Helv.*
Melampyrum cristatum. RIV. T. 80. *optima.*
Melampyrum angustifolium spica quadrata flosculis ex luteo pubescentibus. PLUCK. *bono nomine.*

In herbidis asperis circa sylvulam *Simmering*, in pratis *Simmering*, *Draskirchen.*

Cauli

Caulis erectus, inferne rotundus, aut exigua ratione angulosus, post primos oppositos ramos evidentius tetragonus, inferne nudus fere, dein admodum ramosus, pedalis, cubitalis etiam, sæpe coloratus.

Folia caulina lata, sessilia, lanceolata, ad exortum sæpe laciniato-pinnata, dein integra, non serrata, nervo depresso subcanaliculata, dorso pulchre venosa: alia linearia, longa angusta: omnia aspera, & retrorsum hispida, maxime ob nervum & margines rigido cilio cinctos.

Spica in summis ramis quadrangula, compacta, imbricata, cristata, modo herbacee-ochroleuca, modo albida magis, modo ex viridi profunde purpurascens.

Crista fit bracteis floralibus perstantibus, basi latissimis, plicatis, margine imbricato-serratis, mucrone guttato deorsum flexo.

Corolla varie colorata ut crista, barba, & interna fauce plerumque luteis.

Calyx in huius bracteæ cristatæ basi sedet tubulosus, villosus, semiquadrifidus: laciniis inferioribus minoribus & sæpe vix conspicue divisis.

Tubus oblongus, recurvus, compressus.

Galea cucullata, margine reflexo piloso, barbæ ut in Antirrhinis insistens.

Barba non evidenter barbata, erecto-convexa, lateribus exstantibus, semitrifida, portione media depressiore guttata.

Antheræ margine barbatæ, oblongæ.

Capsula in medium circulum secta, ex utroque latere elevato aggere villoso-angulosa, iuxta semicirculi circumferentiam dehiscens.

Semina duo 3. 4.

2) *Melampyrum arvense.*

Melampyrum spicis conicis laxis: bracteis dentato-setaceis.

Melampyrum spica densa longiori, foliis inter flores laciniatis adscendentibus.

Melampyrum purpurascente coma. C. B. *pin.*

Melampyrum arvense. RIV. T. 79. *bona.*

Iisdem locis.

Caulis fere ut in priore, sed altior, & non adeo ramosus.

Folia caulina & ramorum prima exiguo petiolo nixa, longissime lanceolata, quorum nonnulla obtuso magis fine quasi lingulata; hæc, quo

quo magis ad ſpicam floralem accedunt, baſi latiora fiunt, & pinnato-laciniata: cæterum tota glabra.

Spica ſæpe denſa minor, ſæpe longior & laxior, bracteis floralibus ſurſum adſcendentibus pinnato-laciniatis, pro maxima parte coloratis.

Bracteæ ſuis laciniis calycem & tubum floris ſuſtinent, complectuntur.

Calyx tubulatus, conico compreſſus, ſplendens, in alis foliorum floralium ſeſſilis, aliquando purpureis ſtriis coloratus, in quatuor lacinias ſolvitur baſi latas, dein longe ariſtatas, & hæ ſæpe in ſumma ſpica coloratæ ſunt, in infima virides totæ.

Flos prioris: totus ex cæruleo purpuraſcens: fauce lutea: tubo oblongo, recurvo, compreſſo, purpureo.

Galea cucullata purpurea, margine reflexo piloſo.

Barba elevata exigue ſecta: media lacinia minore.

3) *Melampyrum nemoroſum.*

Melampyrum ſpica laxiſſima colorata, bracteis cordato-lanceolatis calycibus lanatis.

Melampyrum ſpica laxiſſima foliis inter flores laciniatis patentibus. HALL *Helv.*

Parietaria ſylveſtris I. CLUS. *hiſt.* II. p. 44. *bene.* OEDER. *Flor. dan.* T. CCCV. *bene.*

Melampyrum ſylvaticum. RIV. T. 80. *non bene.*

In virgultis montanis apricis *Kaltenberg*, qua parte verſus *Clauſtro Neoburgum* deſcenſus eſt, copioſiſſime.

Caulis præcedentium forma, ramoſus, patens, quadrangulus, quandoque coloratus, curta hirſutie obſitus.

Rami ex adverſo enaſcuntur hirſutuli.

Folia brevi craſſoque & hirſuto petiolo nixa, modo integra ex ovatis acuminata aut elliptica, modo ſagittata magis, & baſi auriculato-dentata, inſerne hirſuta ora hiſpida, ciliato-aſpera.

Bracteæ florales pulchro cærulee violaceo, aut violacee nigro colore perfuſæ, patentes, baſi & lateribus laciniatæ aut dentatæ, inferne non coloratæ, ſed lanatæ, ſæpe tamen in ſuperioribus etiam coloratæ ſunt.

Flores in alis bractearum oppoſitarum, & in ſingula ala unicus, vel amœne vel ex herbaceo luteus, rictu & origine faucis profundius luteis. Cæterum laxe diſpoſitus.

Calyx

Calyx coloratus, lanatus, firmo, licet exiguo pedunculo nixus, compressus, superne gibbus in quatuor lacinias finditur herbaceas.

Tubus purpureus incurvus.

Galea gentis.

Barba pariter, sed magis producta.

Antheræ basi barbatæ.

4) *Melampyrum sylvaticum.*

Melampyrum floribus sparsis binatis, corollis hiantibus.

Melampyrum floribus sparsis sessilibus binatis foliis omnibus indivisis. HALL. *Helv.* OEDER. *Fl. danic.* Fasc. III. T. CXLV. *planta maior est.*

Melampyrum latifolium floribus parvis. *Fl. Lapp.*

In udis musco obsitis sylvis subalpinis *Hengst*, aliis omnibus, tenerrima & exigua planta; quæ vero in terra provenit firmior aliquantum, & altior est.

Radix ex musco filiformis fere.

Caulis unicus, tenuis, rotundus - sursum angulosus, & villosus, modo simplex, modo sed raro ramosus 3. 4. 5. digitos, etiam aliquando medium pedem & ultra altus est.

Folia levi petiolo ex adverso bina, carinata, longe lanceolata, flave viridantia, margine & nervo retro aspera, sustinent in singulis alis florem unum, suprema folia quandoque basi dentata seu hastata aut cristata videas, quod in multiplicibus exemplaribus vidi.

Calyx pedunculatus breviter, tubulatus, lineis 4. eminentibus in quatuor lacinias elliptico lanceolatas patentes, calyce, non tamen flore maiores finditur. Hæc omnia, scilicet pedunculus, calyx, laciniæ leniter villosa sunt.

Flos cum virore aliquo in galeæ lateribus profunde flavus.

Galea pro parvitate floris ampla, obtusa, extus glabra intus flavis pilis hirta, compressa, margine replicato.

Barba vix multum a galea patens, aut distans, trifida, & purpurea utrimque linea intus sæpe picta.

Filamenta ad angulum flexa.

Antheræ sagittatæ, longe ex viridi flavicantes, uno latere barbatæ, inferne dentatæ, minime eminentes.

Capsula ex ovato antrorsum compressa, triangularis: triangulo compresso vacuo, dente instructo uncato, parte ovata seminibus fœta distenta, biloculari, seminibus oblongis testiculatis.

Observatio. Confusa plantæ apud botanicos historia effecit, ut diu plantam ignorarem habentem antheras basi spinosas Euphrasiæ, galeam compressam margine replicato melampyri, sed etiam in musco aut terra sola proveniens differentias habet, ad hanc rem cum attenderim in ipsis alpibus exactius credo me id etiam definire posse.

I. Planta in musco proveniens tenerrima, palma sæpe haud altior, simplici caule, angustis foliis nec dentatis, & corolla clausa flava instruitur.

II. In sylvis alpinis in terra proveniens, altior, modo simplici modo ramoso caule, foliis modo totis integris, superioribus modo basi dentatis, & aliquantulum assurgentibus. Utraque in herbario facile vitiatur, nigrescit.

4) *Melampyrum pratense.*
Melampyrum floribus binatis, corollis clausis.

In sylvis montosis argillaceis *Kaltenberg*, *Maurbach* crescit hæcce species, cuius hæc historia est.

Caulis tetragonus, firmior, leni pube obsitus, sæpe coloratus, modo humilior, modo altior, pedem altus, sæpe ramosus.

Folia breviter ex lingulatis petiolata, supremis basi laciniatis, hastatis.

Flores in pedunculis unifloris binati, ex foliorum alis strictis uno versu dispositi, lutei plerumque toti, quandoque albente tubo, quandoque etiam colorata ex levi purpura barba, ut in illis Maurbach vidi.

Calyx compressus exiguus in quatuor dentes laxos virides solutus, angulosus, purpureis maculis aspersus constanter.

Corolla prismatico-compressa exiguo, nec patente ore.

Galea margine non reflexo intus pubescente.

Barba maxillosa ad superiora conflexa, in medio leviter trifida, non pubescens

Antheræ margine ciliatæ aut barbatæ.

Capsula ovato-acuminata.

Semina

Semina quatuor.

Obſervatio I. Habet fere omnia gentis, ſed calyces minores evidentioribus ſtriis purpureis lineatos & flores fere rariores, primos remotiores. An hæc *pratenſis* LINNAEI?

Obſervatio II. A præcedentibus quidem differt calyce conſtanter ex purpura maculato, exigua corolla clauſa, colore variante, tubo albente, barba purpuraſcente extus, ſed folia horizonti parallela ſunt, in omnibus inciſiones variant, os clauſum & apertum non adeo conſtans nota eſt. An vere differunt? an Melampyrum non poſſet coniungi Euphraſiæ, Rhinanto, Pediculari?

Calyce 5-fido, & multipartito.

553. TOZZIA. * Enumeratio * Elenchus.

CHARACTER. *Calyx* 5-dentatus. *Corolla* hypocrateriformis 5-fida. *Capſula* unilocularis globoſa monoſperma.

1) *Tozzia alpina.*
TOZZIA alpina lutea Alſines folio radice ſquamata. MICH. T. 16.
Dentaria buguloides radice globoſa: ſquamulis myontoideis alpina. MENZ. *pug.* T. 9. F. 3. 4.

Ex *Schneberg* HARTMANNUS attulit, ſed nolo ex ſicco exemplari deſcriptionem facere, eandem alia occaſione nitide daturus.

Nunc ex botaniſatione huius anni 1768 deſcriptionem addo.

Fragilis omnino & tenera planta eſt.

Radix, minimus bulbus fibris admodum intricatus; ſquamæ nonnullæ ſurſum aſcendentes paulo ſupra bulbum, ſed quæ ad radicem non ſpectent. Radicem MICHELII non vidi nec illam MENTZELII.

Caulis inclinato-erectus, quadrangulus, albidus, piloſus, pedem medium, aut unum & ultra altus, ramoſus: ramis oppoſitis & folioſis: foliis itidem oppoſitis.

Folia radicalia non vidi, caulina ſeſſilia, oppoſita chamædrys forma dentibus obtuſis ſecta, nervis poſterius exſtantibus in inciſuras finitis. Cæterum pallide viridia.

Rami naturæ caulis, primo nudi, dein folioſi in ſummitate floriferi.

Pedunculi ex foliorum alis breves, fere filiformes, oppoſiti ſeu binati, uniflori.

Calyx monophyllus tenerrimus naturæ plantæ, viridis, plerumque quadridentatus, aliquando quinque dentatus perſiſtens.

Corolla lutea: tubo calyce aliquantulum longiore: fauce inflata. Eſt hæc cæterum bilabiata: labio ſuperiore bifido, ſegmentis longioribus: altero trifido, minus longis, ſed latioribus, omnino margine rotundatis parum ciliatis.

Stamina quatuor, corolla parum longiora flavo albentia: antheris didymis baſi ariſtatis, ſpadiceis, minime ſubrotundis, ut dicit LINNAEUS.

Piſtillum antherarum longitudine, etiam longius diu perſiſtit: ſtigmate ſimplici non capitato, ut dicit LINNAEUS.

Capſula infundibuliformi calyce incluſa, globoſa eſt.

Semina adeſſe, dicit HALLERUS, LINNAEUS unum, matura non vidi & nolo hariolari.

554. ANTIRRHINUM.

CHARACTER. *Calyx* quinquefidus. *Corollæ* ringentis baſis deorſum prominens, aliquando manifeſtiori calcare inſtructa. *Capſula* irregularis bilocularis.

Obſervatio. Dantur caudatæ, & ecaudatæ ſpecies.

1) ***Antirrhinum alpinum.***

Antirrhinum caule ad radicem debiliore, procumbente, foliis ſubquaternis linearibus; floribus racemoſis, calcare recto.

Antirrhinum caule procumbente foliis verticillatis quaternis; floribus racemoſis. HALL. *Helv.* 614.

Linaria III. Stiriaca. CLUS. *hiſt.* I. p. 321.

Linaria pannonica II. CLUS. p. 309. *bene.*

Linaria quadrifolia ſupina. C. B. *bonum nomen.*

Inter lapides in *Schneberg*, in *Breyn*, & aliis alpibus.

Radices repentes, ramoſæ, ſibi ipſis implexæ, teneræ, albidæ, fragiles, leni aliquando purpura tinctæ, quæ iam inter lapides extra terram vegetant & tenellis foliorum rudimentis cinctæ.

Caules

Caules adſcendendo craſſiores, & ubi craſſiſſimi etiam radices, e quibus enati ſunt, craſſitie ſuperantes, ut vix firmo ſtare talo valeant, ſed in ſaxa, ſabulum decumbere neceſſe habeant. Hi vix dodrantales, inferne leni aut atro rubore magis, quam ſuperne perfuſi.

Folia rationem caulis ſervant, inferne, ubi is debilior eſt, minora, ſuperne, ubi craſſeſcit, longiora longe viſuntur; adhæc inferne etiam quandoque alterna, adſcendendo ſeſe ita ordinant, ut in verticillis approximatis quaterna, terna, raro ſolum duo ſibi opponantur; cæterum glauca ſunt, carnoſa, linearia, & utrimque acuta, baſi tamen ſere magis. Caulis dein aliqua longitudine nudus eſt, donec conſertiorum florum quaſi ſpicam generet.

Pedunculi foliis ſuffulti, firmi, ſæpe ex cæruleo colorantur.

Calyx monophyllus, baſi globoſa ſæpe albente, laciniis longis ellipticis lanceolatis inferiori margine etiam albentibus, cætera ex viridi cæruleſcentibus ſubæqualibus.

Flos omnino pulchellus. Labium utrumque violaceum, mento aurantio.

Calcar longiſſimum recta dimiſſum, acuminatum.

Galea recta incumbens longis auriculis bifida.

Barba inſigni eminente ſulcato aurantioque mento lata explicata trifida eſt, media portione minore, omnibus ſæpe, conſtantius tamen lateralibus emarginatis.

Antheræ oblongo didymæ flavæ hærent in fauce piloſa.

Obſervatio. Verticillos foliorum remotiſſimos, & calycum unam laciniam longiorem in ſuis ſpeciebus perhibuit LINNAEUS, nec unum, nec alterum in Auſtriacis obſerves. Vidi tamen nunc in *Breyn* etiam aliter, infimum par, laciniarum minimum, proximum grandius, maiore impare.

2) *Antirrhinum Geniſtifolium.*

Antirrhinum corollarum labio ſuperiore maxilla deſtituto, panicula virgata flexuoſa.

Linaria geniſtæ folio glauco, flore luteo. HERM. *parad.* DILL. *elth.*

Linaria flore pallido rictu aureo. C. B. *pin.*

Linaria pannonica I. CLUS. *hiſt.* I. p. 321.

In aſperis ſiccis *Kaltenbergerdorffe* ſupra muros vinearum, paſſim eundo *Clauſtroneoburgum*, in montibus *Mödlingenſibus* inter rupes rarius.

Caules aliquot virgati, erecti, aut saltem suberecti, rotundi, glabri, glauci, duos cum dimidio, etiam tres pedes alti, admodum foliosi, e medio ramosi ramis virgatis, longis, glaucis, iisdem foliis præditis, & iis adhuc subramosis.

Folia alterne sessilia, glabra, glauca, carnosa fere, enervia, utroque fine acutiora, medio latiora, lanceolato-acuminata genistæ tinctoriæ foliis satis similia.

Racemus florum alternorum in paniculam dispositus, virgis in florentibus plerumque rectis, in fructificantibus de calyce in calycem fere flexuosis.

Pedunculi tenues, non erecti ad caulem.

Calyx in 5 lacinias sectus, pedunculorum aut capsulæ fere longitudine.

Corolla sulphurea, caudata, tubo basi quasi calyci superposita: hæc reliqua parte angulosa.

Pro *Galea* solum est conflexum vexillum anteriori facie bifidum, & deest maxilla superior, quæ in aliis invenitur Antirrhinis.

Mentum notabile est, convexum, prosiliens, interne multum villosum aureum, & propendens in barbam trifidam: segmentis lateralibus maioribus, medio minore plerumque prominente, divisum.

Capsula gentis.

Observatio. Sæpe observo ab eo, quo stirpes exactius describo, tempore, esse nonnullas a congeneribus magis distinctas, quam a se invicem sint genera sibi vicina, an ergo illa non contrahenda.

3) *Antirrhinum Linaria.*

Antirrhinum foliis linearibus adscendentibus congestis, ramis (quasi umbellatis) spica florali terminatis. HALL, *Helv.*

Osyris. CAM. *epit. icon* p. 930.

Linaria. RIV. T. 82. Lutea vulgaris. BLAKW. T. 115. Sed quid causæ est, quod utiles BLAKWEL figuras, ne uno quidem citet loco LINNAEUS? an etiam animis vegetabilibus iræ?

In campestricis sylvaticis *Simmering* abunde. In asperis viæ Regiæ *Nusdorff* in *Brater*, aliis &c.

Caulis pedem unum & ultro altus, rotundus, coloratus, leni pube aspersus, foliosus, & in summitate ramosus & quasi subumbellatus.

Folia

Folia linearia, lanceolata, canaliculata, elliptica, ſubalterna, adſcendentia.

Flores in ſummis ramis in breves & denſas ſpicas congeſti, magni, diverſis partibus diverſimode colorati.

Pedunculi albentes, pube donati ſuſtinent calycem in quinque lacinias fere æquales profunde ſectum, hi calyce & bractea longiores ſunt.

Tubus obtuſus, dorſo acutus, lateribus compreſſus.

Calcar exterius deorſum protenditur, incurvum, conicum, pedunculo & calyce multo longius, & evidentius citrinum.

Galea auriculis quaſi erectis & ad ſe invicem quaſi plicatis facta, hinc conflexa, vexillum refert, anteriori facie, qua plicatum, longe ſectum; atque id ochroleucum eſt.

Mentum circumvallatum, in medio quaſi aurantium eſt, ora ſuperiori qua galeam tangit, villoſum, villo aurantio.

Barba a mento dependens lata longaque, ſubciliata, trifida medio ſegmento minore, ſurſum reflexo.

Capſula gentis.

4) *Antirrhinum minus.*

Antirrhinum foliis obtuſe lanceolatis, caule diffuſo ramoſiſſimo; calcare brevi. Nota, caulem quandoque minus diffuſum & ramoſum eſſe.

Linaria arvenſis minima. RIV. T. 84.

Antirrhinum tertium. CAM. *Epit.* p. 922. icon.

In ruderatis arcis Mödlingenſis, in ædificio maieſtuoſo S. CAROLI BOROM. tum in aſperſis glareoſis ad margines vinearum *Leopoldiberg*, etiam inter ſegetes paſſim.

Planta mire varians cum ſolo orontio confundi poſſet, ſed facile diſtinguitur.

Radix parva alba fibroſa.

Caulis erectus ex rotundo leviter anguloſus diverſæ altitudinis, raro ſpithama maior, totus villoſus, quandoque inferne ex purpura coloratus, admodum ramoſus & ab infimis geniculis, ramis oppoſitis & brachiatis, dein vero alternis; primis etiam ramoſis naturæ caulis villoſis.

Folia longa, nervo percurſa, lanceolata obtuſe aut ex ovatis acuta, prima oppoſita, ſuperiora alterna dorſo frequenter purpuraſcunt, craſſula, ſæpe reflexa.

Flores

Flores in longis, etiam villosis pedunculis ex foliorum alis egredientibus unifloris, exigui.

Calyx 5-partitus laciniis naturæ foliorum villosis viridibus.

Corollæ tubus sessilis, ex huius anteriori facie exiguum prodit calcar, & ipsa ampliatur angulosa tumensque faux.

Galea incumbens emarginato-cordiformis,

Barba maxillosa tripartita laciniis profunde sectis; guttur floris ex violaceo rubet, galeæ dorsum etiam, coloratum est & pilosum, cætera alba sunt.

Capsula ovalis calyci insidens leniter villosa.

5) *Antirrhinum orontium.* * Enumeratio * Elenchus.
Antirrhinum corollis ecaudatis subsessilibus, calycibus digitatis corollis longioribus.
Antirrhinum arvense. RIV. T. 81. optima.
Antirrhinum sylvestre phyteuma. DOD. *pemp.* 212. icon bona.

In arvis *Helzendorff* passim, ut & illis *Waring*.

Radix præcedenti longior, magisque fibrosa, cæterum alba similis.

Caulis ex curvitate erectus, rotundus, viridis inferne glaber, superne hirsutus scaber, ramosus inferne, superne simplex, pedem & ultra altus.

Folia prioribus satis similia, sed longiora multo molliter hirsuta, facie viridia dorso magis glauca, nervo eminente, & margine postrorsum crassiore, fere ut in Teucrio *montano*.

Calyx longissimo folio, suffultus, breviter pedicellatus, ut fere crederetur obiter examinanti sessilis, in quinque ellipticas, easque longissimas lacinias flores superantes sectus est, harum duæ inferiores magis distant & minores sunt, suprema media longissima: omnibus postrorsum patentibus, hirsutis.

Flores erecti ex albo leniter purpurascentes alterni, solitarii, ecaudati.

Tubus ventricoso ortus principio lateribus angustatur.

Labium superius incumbens hirsutum, lineis purpureis pictum, emarginatum in medio & in lateribus adhuc fissum angulosum, modo reflexum lateribus, modo tegens.

Labium inferius maxillosum convexum lineis purpureis striatum, e quo barba dependeat trifida plerumque, reflexa deorsum ad guttur conca-

concavum, ut hoc variat & aliquando lacinia media reflexa eſt aliis extenſis.

Antheræ aurantiæ.

Capſula dehiſcens animale cranium refert.

6) *Antirrhinum ſpurium.*

Antirrhinum foliis rotunde obcordatis caulibus procumbentibus.

Veronica femina. CAM. Epit. p 462. icon. DOD. *pempt.* 42.

Linaria ſegetum nummulariæ folio villoſo. TOUR. *bonum nomen.*

Elatine. RIV. T. 85.

In arvis illis Enzersdorff, Zeiſelmauer abundantiſſime.

Caules humi ſtrati, ramoſi, folioſi admodum hirſuti & ex ſingulis foliorum alis florigeri.

Folia exiguo hirſutoque petiolo nixa, rotundo-acuminata & quaſi baſi plena, non ſecta, obcordata, hirſuta mollia, in caulibus alterna.

Pedunculi in alis foliorum florigeri hirſuti inferne foliis minores, ſuperne fere maiores.

Calyx quinquephyllus foliolis ovatis tribus ſuperioribus galeæ incumbentibus, duabus infimis magis dehiſcentibus.

Flos frequenter inverſus tubo, vix ullo præditus, qua in re minime characteri genirico LINNAEI convenit.

Galea incumbens bifida lateribus exiguis erectis atro purpureis.

Maxilla minus, quam in aliis manifeſta barbam notabilem trifidam habet, ſegmentis lateralibus maioribus medio obcordato & ſuperiori loco duobus tuberibus aucto.

Stamina piloſa erant, antheris nigris.

Calcar incurvum ſubulatum.

Capſula.

556. PEDICULARIS.

CHARACTER. *Calyx* bifidus, aut quinquefidus. *Corolla* ringens. *Capſula* bilocularis mucronata, obliqua. *Semina* tunicata.

1) *Pedicularis verticillata.*
Pedicularis caule ſimplici, foliis quaternis verticillatis; calycibus piloſis.
Pedicularis alpina floribus purpureis ſpicatis, foliis pinnatis verticillatis. HALL. *Helv. icon.* T. XVII. F. 1. *optima.*
Filipendula montana altera floribus purpureis. C. B. *pin.*

In omnibus alpibus Auſtriæ frequens, ſtatim in adſcenſu *Breyn alpen* loco meridionali terra glareoſa, in *Geſletzleiten*, in alpe *Zirophandel*, *Breyserin* &c. etiam in *Schneberg*.

Radix flava, brevis, quandoque furcata, paucis fibris inſtruitur.

Caules ex eo ſurgunt plures tres, quatuor, vidi etiam ſeptem; nec tamen diſſimulandum eſt, quandoque etiam unicum ſolum apparere. Cæterum hi nunquam ramoſi ſunt, ſed ſimplices, & ita ſtriati, ut anguloſi ſint; leni præterea villo obducuntur, & inter verticillos folioſos longe nudi ſunt, diverſæ altitudinis, modo quatuor digitos, modo ſpithamam & ultra alti.

Folia alia radicalia ſunt, longe petiolata, in loco pingui Schneberg creſcentis plantulæ longiora, in aliis locis minus: alia caulina, quæ verticillos plerumque duos, raro enim tertius adeſt, in caule moliantur, differenti in diverſis plantis loco; in minoribus enim ſpeciminibus digitum altis, verticillus primus paulo ſupra radicem eſt, inde totus caulis ad ſpicam floralem nudus, ſub ſpica florali alterum verticillum recipit, in altioribus, ut illa eſt figura HALLERI, quaſi defectuoſus unus inferiori loco verticillus ſedet, medietatem caulis principalis ille obtinet & ſub ſpica de more ordinarius eſt; in illis vero ubi unicus tantum altior caulis eſt, verticillum illum principalem paulo infra floralem ſedentem video, eſtque inter hæcce horum verticillorum folia exigua hæc differentia, quod illa inferiorum petiolata magis ſint, petiolo latiuſculo hirſuto canaliculato, ſenſim tamen in ſupremo emoriente & nullo, dum ipſa folia iam latiori baſi ſub floribus ſedent. Cæterum pinnata ſunt folia, pinnis ellipticis, ſerratis & fere lanceolatis.

Flores

Flores primi verticillum, ſed non ſatis diſtinctum, primo formant, dum verticilli folioſi inſident in orbem poſiti, hi vero brevi denſiores, & in ſpicam fere ſurſum lateſcentem, & quaſi capitatam confluunt, diſtincti tamen foliis, ſed floribus brevioribus. Cæterum læte purpurei.

Calyx ventricoſus, inter petiolum & caulem oblique poſitus, poſtrorſum quaſi elatior, antrorſum demiſſus, magis oblique antrorſum apertus, ſuperius dentes tres habet: medio minore: præter hos in plurimis nullum alium, aliquando tamen, licet id rariſſime contingat, obliqua deorſum ora finditur, tumque cum prioribus tribus duo alii apparent dentes, & in univerſum quinque. Cæterum ex albo purpuraſcit calyx, & venoſus eſt, venis viridantibus, aut ex viridi purpuraſcentibus, admodum piloſis, pilis albidis, ſine purpureis: ora maxime purpurea & piloſa.

Tubus brevis, antrorſum in faucem inferne compreſſam inflexus.

Galea compreſſa clauſa purpurea aliquantulum tantum aut vix roſtrata.

Barba tribus ſegmentis latis ſecta, medio anguſtiori ampla læte purpurea, venoſa venis profunde coloratis.

Antheræ nigræ ſunt aut olivaceæ, polline albido.

Stamina ſub antheris modice piloſa aliqua, non omnia, vidi etiam aliis annis hæc pube carere.

Obſervatio I. Stirps hæc ſæpe adeo depreſſa eſt, ut ſolum caput e terra extollat.

Obſervatio II. Admiratione dignum eſt, *Cl.* Virum LINNAEUM in pedicularium ſynonimis tanta cura pediculares CLUSII plantas, quas in aliis eſſentialibus locis omittit, citare, dum tamen pediculares CLUSII nequidem arte magica divinari poſſint.

a) *Pedicularis folioſa.*
Pedicularis caule ſimplici, floribus hirſutis inter folia congeſtis, corollæ galea obtuſiſſima integra.
Pedicularis alpina foliis alternis, pinnis pinnatis foliis ex ſpica florigera longe eminentibus. HALL. *Helv.* T. XVII. F. 2. *ſed ſtamina exſerta propendentia nunquam vidi, ſynonima alia addere non poſſum.* LINNAEUS iterum, ut alias HALLERI, omiſerat, nunc tandem habet tuberoſæ nomine.

Abunde in omnibus alpinis pratis illo *Gans*, *Schneberg*, & nuper in alpibus *Breyninis*.

Radix ex caudice bi- aut trifurca, furcis incurvis terræ parallelis, unum plerumque, quandoque duobus capitibus duos erigit caules.

Caulis spithamæus, pedalis, & altior longe, rectus, crassus, purus aut rara pube obsitus, sæpe nudus aliquando tamen uno alterove petiolo alterno foliosus, nec ramosus nec fistulosus.

Folia quæ vel ad terram, vel in caule pauca fuere, sub spica & inter flores aggregantur, petiolis modo hirsutis, valde etiam latis, sessilibus, alternis, egressa, modo vero glabrioribus nixa, sub spica manifestius pinnata sunt, pinnis pinnatis triangulariter iuxta nervum decrescentibus, pinnis vero ad exortum petioli, caulem decussantibus recte, ut sua icone expressit HALLERUS.

Pinnæ pinnatæ, alternæ nervum in diversis exemplaribus durum non foliosum in aliis iterum plurimis foliosum alatum habebant. Superiora folia pinnatifida, nunquam inveni, sed longe nudo canaliculatoque petiolo & hirsuto exorta simpliciter pinnata, *non sessilia.* Cæterum erant omnia dorso hirsuta, cum pallido virore, pinnulis denticulo instructis.

Spica crassa, foliis longe eminentibus comatur, dum flores singuli in concavis & densis foliorum petiolis sedent.

Calyx cylindro lato, turgido factus, angulosus angulis pilosis exstantibus in quinque dentes terminatis, quorum unus eminentior sit, aliquando dentium sinubus valde pilosis.

Corolla ochroleuca. Ex tubo angusto, lata satis faux.

Galea fere recta ascendit, pilosissima, & antrorsum obtuse descendit clausa, tum ubi patet, labiis conniventibus quasi membrana, ut in Umbellatarum petiolis sæpe observamus, aucta est, non amplius pilosa: hæc anteriori facie deorsum descendens longe in trianguli aperturam fluctuat, & ipsam etiam faucem tegit, tum eius laterales angulos, e quibus barbæ laterales partes emergant, constituit.

Barba ampla, in tres lacinias secta: duabus lateralibus ellipticis fere, sæpe & amplioribus: media rotundata leviter concava, & quasi ex duobus aggeribus oblique in faucem decurrentibus, exorta depressior,

&

& ſub lateralibus abſcondita. Barba etiam ochroleuca eſt, ſed non piloſa. Guttur eius inferne canaliculatum.

Filamenta ſub antheris flavis longe villoſa ſunt, non exſerta.

Piſtilli ſtylus ſolus extra galeam eminet, non ſtamina.

Obſervatio I. Adeo obtuſa galea eſt & clauſa, ut nulla antherarum, quæ cæterum coercitæ hærent in galeæ fornice, educi poſſit flore non dilacerato, unde nec acuta nec emarginata dici poteſt galea.

Obſervatio II. In enumeratione *Stirp. Agri vindob.* interrogatur an hæc noſtra ſtirps, ſit *comoſa* LINNAEI? LINNAEUS quaſi totam plantæ deſcriptionem non cæpiſſet, in *nova ſpecierum editione* nec ad *comoſam* nec ad *tuberoſam* retulit, plantamque auſtriacam intactam reliquit; dicam, quid ſentiam, plantas LINNAEUS ex ſiccis ſpeciminibus hariolatur, & in imponendis cognomentis, ſatis infelix eſt, nam nunc in ſecunda ſpecierum editione *comoſam* vocat plantam, quæ ſpicam floralem foliis vacuam nudam non comatam habeat, ut docet icon ALLIONE: dum tamen tum Helvetica, tum Auſtriaca planta, quam egregie & ad naturam HALLERUS pinxit unice comoſa eſt, unde etiam *ſpica folioſa* definitionis LINNAEI repugnat, & iconi & deſcriptioni Cl. ALLIONI, qui adeo non *comoſæ* L. conſert, ut dicat, referre potius *recutitam* L. quam præter LINNAEUM nemo *comoſam* vocabit; ergo delendum eſt ALLIONE ſynonimon in *comoſa* L. & manebit comoſa L. vel planta ficta, vel ex exſiccato aridoque auguriolo male admodum definita; LINNAEUS certe in hac planta minime ſincere egit, vide enim, ut *pedicularem* comoſam *caule ſimplici ſpica folioſa corollis galea acutis emarginatis*, *calycibus 5-dentatis* ſolum creſcere faciat in alpibus Helveticis in *editione prima*, & in *editione ſecunda* eandem pedicularem comoſam faciat creſcere in alpibus ſolis Italicis, quia, qui illum tueatur, patronum quærit ALLIONIUM, qui ſemper negat, pedicularem ſuam *comoſam* L. eſſe, non enim monet, *galeam emarginatam* eſſe, *floribus folia non interponi* manifeſte ſcribit. Ultimo potuiſſet ſuperſedere Enumerator criſi iconis CLUSIANAE, planta ALLIONE habet *plures oblongos pulbulos*, ut ipſe fatetur Clariſſ. Autor. Nec ſatis certum eſt, cur ſibi quæ vincat, monſtra fingat, cum nec LINNAEUS nec HALLERUS CLUSII plantam in ſynonimon adduxerint.

Obſervatio III. Omnino ridiculum eſt, LINNAEUM plantam Helveticam & Auſtriacam, comoſam nempe HALLERI, quam antea in ſynonimon

ſuæ comoſæ adduxerat, in editione ſecunda quaſi fictitiam in integrum omittere nulla huius mentione facta, & comoſæ Helveticæ, non comoſam Italam comoſæ tamen nomine ſubſtituiſſe, quaſi nobis liberum non eſſet, æque ac illi fictas revera multas eiicere Lapponicas.

5) *Pedicularis obſoleta.*

Pedicularis radice tuberoſa; ſtaminibus floribus minoribus obſoletis maioribus.

Pedicularis alpina foliis alternis pinnatis, floribus ex atro rubentibus in ſpicam denſam congeſtis HALL. *Helv.* p. 625. T. XVI. F. 2. icon bona, hic etiam primus deſcripſit.

In *Grünſchackeralpen* ad deſcenſum *Kolberg* in foſſis cum veratro albo & ſolidagine *alpina.*

Radix conflatur aut uno, aut pluribus, ſi ſucceſſuri adhuc alii caules ſint, tuberibus, ligneis fere, fibroſis.

Caulis unicus ſectionis huius non ramoſus, craſſus ſatis, glaber, obſcure anguloſus aliquando leviori purpura afflatus, inferne plerumque nudus dein multum folioſus, foliolis ſuperne congeſtis & ſub ſpica multis. Hic cæterum pedalis cubitalis rectus viſitur.

Folia radicalia multa longis carnoſis ſeu craſſiuſculis, canaliculatisque petiolis orta adſtant; caulina paulo infra mediam caulis altitudinem egrediuntur, mox pinnis ornata, non adeo, ut radicalia, longe nuda ſunt; utraque pulchre pinnata ſunt pinnis omnibus iuxta eminentem foliorum nervum confluentibus: ipſis etiam nervoſis, utroque latere dentatis, carnoſis, ſtatim ſeſe corrugantibus, facie ſaturate viridibus, dorſo magis pallidis pinnarum parium 13. ad 16.

Flores ex alis ſuperiorum foliorum ſolitarii ſeſſiles ſæpe, dein in denſum conglomerantur latumque caput; ſpicam adeo longam, ut HALLERI icon eſt, non vidi. Cæterum hi ſunt obſoletæ rubedinis, ex gummi lacca, totius familiæ minimi & maximi rictus, dum galea fere rectiſſima in noſtris minime, ut in icone HALLERIANA inclinata & forte ex exemplari ſicco deſumpta, & ipſa barba angulo recto exeat.

Calyx bracteola fulcitur ſæpe ex atra purpura colorata bi-tridentata, ſæpe etiam integra, & inter flores conferta, quaſi folioſa. Is glaber, turgidus, in quinque lacinias ſuperne plerumque ſectus (eſt enim ubi etiam

etiam solum quatuor videas) quatuor oppositis una impari. Sunt hæ laciniæ sæpe margine coloratæ & pilosæ.

Corolla ringens tubo circulo albo orto, brevi vividiori purpura colorato, striato, tum inflato & paulo post iterum coangustato.

Galea complicata obtusa parum superne emarginata longissimum pistillum ad angulum acutum satis deorsum flectit; laterales galeæ margines primo viridant, ut & galeæ emarginatio.

Barba ex fauce interne pilosa duos habet elevatos aggeres, inter quos cavum interiaceat, hæc trifida est, segmentis lateralibus minoribus vix crenatis: medio maiore ex aggeribus paulo ante dictis pendulo fovea in medio impressa ornato; est tamen, ubi etiam contrarium videas, lateralia segmenta maiora medio minore, omnibus crenulatis. Barba inter omnes minima est, viridans.

Stamina primo in flore plicata, dein explicata exserta dependent galea longiora superne ad insertionem antherarum etiam maiori longitudine pilosa.

Antheræ bicapsulares & inferne hiantibus finibus quasi sagittatæ virides polline flavo.

Pistillum duplo fere galea longius ad angulum, ut dixi, satis acutum in barbam reflexum, quod in aliis non adeo memini me vidisse.

Capsula basi complanato-ventricosa, apice obliqua.

Observatio. CLUSIANA icon Hist. II. p. CCX. Alecterolophos alpina de planta nostra nihil habet, nec quoad radices, folia, flores, quos galea crenata pinxit. In vegeta florente planta tuba sæpe non adeo longe prominet & stamina nunquam exserta sunt nec videntur, ut hæc in definitione omittere necesse sit.

4) *Pedicularis rostrato-spicata.* * *Enumer.*

Pedicularis caule strigoso recto, spica oblonga canescente; floribus rostrato-acuminatis.

Pedicularis alpina purpurea, strigosior, spica oblonga incana floribus alternatis & per intervalla positis. BURS. *Act. suec.* optime, ex natura.

In alpium Breyninarum costis vix vero in pratis. In Schneberg iam dudum collegeram.

Radix ligneum fere tuber, ex quo exiguæ fibræ flave horizonti parallelæ fere proficiscantur.

Caput

Caput radicis præcedentium annorum foliofis emarcidisque & nigris vaginis veſtitur.

Radicalia folia aliqua longis nudisque petiolis cœpta, pinnata, pinnis ſemipinnatis confluentibus, longe plus, quam in ſequente diſtantibus, etiam maioribus & longioribus, aliquando dentatis & obſcurius in utramque folii partem verſis, ſeu oblique ſolum retroverſis.

Caulina numeroſa ſunt, totam caulis longitudinem veſtientia ſæpe quinque &, ubi plurima numeravi, etiam octo; cæterum omnia ſemper alterna ſunt & radicalibus ſimilia, niſi quod ſenſim adſcendentia decreſcant, quod moneri non debuiſſet.

Caulis plerumque unicus, rariſſime duo, is anguloſus rectus pede minor, aliquando tamen etiam hoc maior, ſtrigoſus, ex purpura coloratus, in longa florali ſpica evidentius purpureus & conſtanter alba lanugine incaneſcens viſitur, haecque nota iam a longa diſtinguitur, ut mirum alpinos id prætervidiſſe viros, neminem plantam vere examinaſſe aut diſtinxiſſe, quaſi ſuffeciſſet, roſtratam eſſe, ut roſtrata LINNAEI diceretur.

Bracteæ florales a foliis vere degenerant, ex enim firmo cavoque petiolo & colorato ortæ pedicellum cauli apprimunt plerumque trifidæ, lacinia media longiſſima, petiolo laciniisque hinc inde piloſis. Aliquando etiam brachiatim multifidæ ſunt.

Pedicelli ad caulem erecti non longi in ſequenti longe maiores.

Spica florum longa primo rara, dein, ut fieri ſolet, confertior, aliquando etiam quaſi in parvum capitulum ultimo collecta, ubi parva fuit decem, ubi longior 19. numeravi idque plus quam in viginti, quæ nunc coram habeo, exemplaribus omnibus recentibus & ex alpibus tum a me, tum ab aliis delatis, & cum deſcripta iam planta collatis.

Calyx ex viridi purpuraſcens, ſubhirſutus aut potius villoſus, anguloſus, ſtriatus, ventricoſus, in quinque lacinias ſolvitur non criſtatas. Sinus laciniarum fere toti pubeſcunt.

Flores alterne ſpicam ſcandunt aut ex albido purpurei, aut integra purpura læti.

Tubus pro portione floris exiguus, incurvus; albidus aut roſeus plerumque.

Faux fere eliſa, & compreſſa, complicata.

Galea

Galea compressa, in initio angusta, medio ventricosa, fine longe rostrata est, rostro barbæ incumbente hancque in unum alterumve latus obliquante. Rostri apex modo in duas, modo in tres partes finditur, modo in labra solum duo bi-tridentata, per quæ tuba purpurea apice viridi instructa emineat, solvitur. Galea diversi in diversis partibus coloris est, modo enim viridior est, modo ex viridi albens aut herbacea, quæ dein obscuriori purpura perfundatur, dum rostrum roseum est, aut amœnius purpureum.

Barba ampla est, plerisque floribus oblique depressa, cordata, trifida, segmentis lateralibus maioribus, medio a prioribus abscondito, minore, vomeriformi, ora antrorsum elevata. Medius ex fauce canalis, duobus aggeribus elevatis factus, in medium segmentum ducit.

Stamina abscondita villosa non inveni.

Antheræ gentis.

Observatio. Non aliæ in tota ringentium gente stirpes mihi maius facessebant negotium, quam hæc *spicato-rostrata*, & sequens *capitato-rostrata.* Quo ad hanc quidem quod inter numerosa exemplaria ad examinandum cœpta, inter alia cum radice, ut in hortulo meo crescat, eradicata, & inter omnia alpina visa, non occurreret unum, quod caule esset ramoso, hinc sub pediculari

Caule subramoso, corollis galea rostrato-acuminatis, calycibus subhirsutis,

militare non posset. Neque sane maius lumen affundebat aut icon, aut definitio HALLERI *Helv.* p. 621. *Spec.* 2. T. 16. F. 1. cum nec calyx cristatus sit in nostra, ut pingit, minus adhuc flores sparsi sint & pedunculi ex foliorum alis longi, ipsæ etiam breviter essent retroversæ & imbricatæ foliorum pinnæ, quod, ut nec alia plura, de hac planta nemo perhibuisset. Dolui semper in pedicularibus & cytisis describendis dormivisse CLUSIUM, & poterat LINNAEUS herbario BURSERI utens plantas austriacas multas melius cognoscere & definire.

Nunc vero his omnibus iam ita per annum constitutis, pervenit ad manus CAROL. ALLIONII Pedem. Stirp. specimen primum, in quo T. XII. F. 2. meam hanc plantam ex habitu cognosco, hac insuper inscriptione superaddita.

Pedicularis foliis alternis pinnis femipinnatis floribus roftratis laxe & longiffime fpicatis.

In defcriptione vero inter fynonima.

Eritne pedicularis alpina purpurea, ftrigofior fpica oblonga incana; floribus alternatis & per intervalla pofitis BURSERI. *omnino.*

Cæterum icon ALLIONII commoda eft, fed voluiffem caulem ftriatum angulofum, caulis florigeram portionem villo incanefcente obductam, calyces villofos, & folia non ita compreffa, quafi ex herbario ficco effent picta, bene vero expreffit calcographus foliorum formam bracteas ramofas trifidas omnino bene, ut & formam calycis & florum, fed quod calcographo defuit, uberrime fupplevit Egregius ALLIONIUS; meretur conferri defcriptio ALLIONII cum mea.

Hanc vero Cl. ALLIONII ftirpem LINNAEUS fere fuam *incarnatam* facit hac adiecta fimplici nota, quod *calyces acutiores & villofi* effent, & fic funt, &, fi unquam, ut non dubito, incarnata LINNAEI debeat migrare ad noftram hanc ftirpem, tum clarum erit fimplex BURSERI nomen *fpica oblonga incana*, hanc plantam exactius indigitare, quam vel totam LINNAEI definitionem, vel quinque linearum adiectam defcriptionem.

5) *Pedicularis* roftrato-capitata.

Pedicularis foliis in utramque paginam verfis crifpatis; fpica capitata foliofa; floribus roftrato-acuminatis.

Pedicularis foliis pinnatis, pinnulis obtufis dentatis, galea roftrata. HALL. Helv Spec. 3. T. VIII. ut certo cognofcatur, licet ficca picta fit.

In alpibus Breyninis cum præcedente copiofa.

Planta diverfa facie obfervabilis, modo vix duos digitos fupra terram eminet tribus tantum floribus collectis confpicua, modo altior eft aliquantulo plures habens, modo pedem medium & ultra affurgit & poffidet plures inter folia pofitos.

Radix fere femper præmorfa eft, aliquando exiguum format caudicem, cui radicula aurefcat, in omni cafu longis teretibusque conftat aut ochroleucis aut magis albidis 3. 5. nunquam tuberofa eft, vidi etiam in uno fpecimine craffam carnofam, dein bifurcam.

Caput radicis fquammis obovatis 3. 4. 6. pluribus obfidetur, quæ folia radicalia caulesque enatos coerceant.

Radi-

Radicalia folia omnino numerosa, hæc longis, canaliculatis, & sæpe purpurascentibus petiolis instructa, pinnata, pinnis confluentibus, utrimque obtuse dentatis dentibus reflexis & in utramque folii partem versis. Folia hæc quasi cincinnata sunt, carnosa, rigidula tamen, & innocue pungentia attacta, suntque non in faciem, sed sursum versa, seu ut male retroversa, imbricata, vocant.

Caulina eodem modo se habent, in his vero est hæc animadversio tenenda, quod pauciora semper sint quam in præcedenti planta, tum modo alterna, modo visantur opposita, oppositionihus sæpissime duabus solum, aliquando vero tribus; hæ vero ita se habent, ut mox in exortu caulis vaginæ petiolares caulem amplectantur, quæ tamen sæpe desint, dum supra caulis medietatem, ut & sub capitulo oppositiones sint constantiores. Folia in his oppositionibus fere ramosa visuntur, dum in alternis id non nisi sub capitulo observetur.

Caulis unus, aliquando duo ex eodem capite vaginis cœpto oriuntur, diversæ, ut iam dixi, altitudinis, in specie minima quasi caulis in pedicellos solvitur, ut in icone *Flor. lapp.* T. IV. F. 3. in aliis rarius hinc inde edit florem caulinum solitarium longo pedicello inhærentem, ut fere in icone HALLERI *Helv.* T. XVI. F. 1. plerumque tamen capitulum florum foliosorum sustinet. Caulis paulo maior semper incurvatus, parum villosus, purpureus.

Florum subverticillatum magis retusum, quam in pediculari verticillata, caput involucratur & quasi rosula comatur. Folia hic naturam foliorum servant & pinnis quasi ramoso-pinnatis gaudent; sunt cæterum speciosi flores præcedentibus similes colore & rostro, & mihi aliquantulum maiores apparent.

Pedicelli tenues purpurei in prima specie minima non foliosa adeo, quia plerumque solum tres flores sunt erecti, in capitato-foliosa a foliis magis depressi, in nostratibus longissimi.

Calyx angulosus, striatus, amplus omnino & longus, etiam in minima variatione parum, aut vix hirsutus, superne in quinque portiones cristatas divisus, quæ solum in sectionum sinubus villosæ sint.

Tubus incurvus albens præcedenti duplo longior.

Galea præcedenti maior nigro purpurea ubi ventricosa; non vidi viridantem, ut in priori, sed æque barbæ rostro suo oblique incumben-

tem. Eſt etiam roſtri finis, ut in priore, bifidus, tuba pariter colorata eminet aliquantulum,

Alia fere prioris ſunt, niſi quod ſtamina aliqua manifeſtius hirſuta ſint.

Obſervatio. Illuſtris vir HALLERUS in opere Helvetico duas iam propoſuerat *roſtratas* purpureas pediculares, quarum etiam icones adiecerat & deſcriptiones, ſed quaſi una diſplicuiſſet LINNAEO e foro botanico eiecit nec floræ etiam in altera editione ſpecierum inſcripſit, ſed quo usque tandem! . . . . & patrios . . . . in cineres?

Videtur ſane LINNAEUS neutram harum ſtirpium vivam vidiſſe; de hac poſteriori evidens eſt, cum in ſpeciebus omnibus non habeat, de priori roſtrata dicta æque certum dum quaſi dubitaret exiſtere, in ſecunda ſpecierum editione KRAMERI noſtri auctoritatem adderet in hunc modum,

3. *Pedicularis roſtrata.*
Pedicularis caule ſubramoſo, corollis galea roſtrato-acuminatis, calycibus ſubhirſutis. KRAM. *auſt.* 153. n. 3.

& in prima ſpecierum editione eandem definitionem nudam proponeret, nulla auctoritate muitam; verum enim vero quam noſtrarum ſtirpium indigitare KRAMEUS voluerit, dici non poteſt, ſufficiebat roſtatam eſſe ut roſtratam diceret, probe gnarus (& quod unaniniter omnes ſexuales fatentur) adeo laxas & tergiverſatiles LINNAEI definitiones ſpecificas eſſe, ut ſunt Genericæ; & certe Agri Vindobonenſis ſcriptores utramque confudere.

Et nunc adhuc alio argumento probari poteſt, neutram harum ſtirpium vivam a LINNAEO viſam, dum nec floræ Laponicæ, nec floræ Suecicæ inutiles definitiones ſæpe, roſtratæ ſubiicit, & ſolum in *Helvetia* & *Auſtria* creſcere dicit, ergo definitionem ſuæ plantæ dedit e ſpecimine ſicco, & ſic multi proximum ſuum decipiunt, vividam plantæ vitam ex arida morte pingentes, ſic ex obſoleto laceroque ſpecimine nova genera, novasque ſpecies hariolantur, ex excuſſo ſtamine decandria fit enneandria, ex tuba, monœcia &c. & botanicos in difficultates inſuperabiles coniiciunt; at illi, botanici nomen venentur, ego ſolum id cupio exacti honeſtique ſcriptoris, dum quam recentem non poſſum deſcribere plantam potius in faſciculis meis omittam.

Volo

Volo tamen adhuc ſuppeditare alias utriusque ſtirpis definitiones ut facilius cognoſcantur.

4. *Pedicularis roſtrato ſpicata.*
Pedicularis radice tuberoſa floribus galea roſtratis.
Pedicularis calycibus non criſtatis: floribus galea roſtratis. et

5. *Pedicularis roſtrato-capitata.*
Pedicularis radice ſubpræmorſa; floribus galea roſtratis.
Pedicularis calycibus criſtatis amplis: floribus galea roſtratis.

Et ita quidem has plantas, ut non amplius confundi poſſint, ſatis diſtinctas reor.

Obſervatio II. Improprie omnino clariſſimi viri eas pediculares ramoſas, aut ſubramoſas vocant, quæ in elongato aliquantulum pedunculo ſolitarium gerente florem ramoſititatem caulis ſolum habeat, nam ſi inde caulis ſubramoſus dicendus, an non ſexcentæ ſpecies aliorum generum erunt male admodum a LINNAEO definitæ? viderit LINNAEUS.

Obſervatio III. Siquidem *Ill.* vir LINNAEUS hanc noſtram plantam primam, ſcilicet pedicularem roſtrato-ſpicatam, ſuam fere incarnatam faciat hinc a *roſtrata* propria alienam neceſſe eſt, ſiquidem duæ hæ roſtratæ ſolum noſtris in alpibus inveniantur, & Auſtriarum plantarum ſcriptores roſtratam LINNAEI recenſeant, neceſſe, inquam, eſt, ut hæc poſterior roſtrata LINNAEI ſit.

Sed nunc non eſt in hac ultima caulis certius ſubramoſus, quam in prima, nec calyces certo ſubhirſuti ſunt, dum in numeroſiſſimis exemplaribus vix ſubhirſutum videas, ut iam ex definitione *roſtrata.* L. vix divinari haece planta poſſit aut roſtrata dici.

Secundo ſub roſtratæ ſynonimis citat *Ill.* Vir LINNAEUS *Pedicularem alpinam foliis alternis pinnulis inciſis floribus ſparſis roſtratis purpureis.* HALL. *Helv.* 621. T. 16. F. 1. at hæc radicem manifeſtius tuberoſam habet, quæ noſtræ talis nunquam ſit, ergo roſtrato-capitata, roſtrata LINNAEI eſſe non poteſt, & roſtratam ex roſtro ſolum dixere.

Ultimo hoc ſciat LINNAEUS, noſtræ plantæ *flammeæ* ſuæ definitionem etiam convenire

Caule ramoso.

6) *Pedicularis palustris.*

Pedicularis caule ramoso erecto; calycibus bifidis 4 fidisque, laciniis fimbriatis.

Pedicularis caule ramoso erecto, calycibus bifidis crenatis. HALLER. *Helv.* 621.

Pedicularis caule ramoso, calycibus calloso-punctatis; corollis labio obliquis. LINN. quæ etiam in aliis visuntur.

Pedicularis. RIV. T. 93. bona.

Pedicularis palustris rubra elatior. RAI. TOUR. VAILL.

Pedicularis danica maxima. LOB. *illust.* 147.

In prato uliginoso *Hamettel* infra *Guttenbrun* eundo in *Crembs*, & abunde in locis resedes aquas habentes stagni *Himberr.*

Radix, gentis parva, crassula, flava.

Caulis modo unicus, modo plures: uterque ab infimis geniculis ramosus ramis mediam & ultra altitudinem attingentibus. Cæterum rectus fistulosus, crassus, angulosus, superne ex purpura coloratus pedem unum, aut unum cum dimidio assequitur.

Rami angulosi, striati, superne purpurei quandoque uno alterove latere, quod tamen minime perpetuum sit, leniter villosi.

Folia, ut recte pinxit RIVINUS, petiolo carinato nixa, pinnato-serrata, dura, extremis pinnis confluentia, ramis & pedunculis supposita.

Calyx pedunculo ad caulem erecto aut parum solum ab eo remoto nixus, in summitate etiam sessilis, maximus est, recte ut pinxit RIVINUS, nec memini me in aliis adeo ventricosum vidisse, striatus, rugosus, purpura insolatus, perpendiculariter bifidus, quandoque adhuc transversaliter sectus quadrifidus, segmentis omnibus sectis, mediis longissimis cristatis, infimis & supremis minoribus.

Flos ex albo rubens: galea viridante pistillo non exerto: barba trifida segmentis lateralibus latioribus superne purpureis, inferne albidis aut roseis, medio minimo.

Galea ætate ex viriditate purpurascit & striatur.

Barba latissima est, inferiori segmento minore exstante, lateralibus latioribus divergentibus. Ipsa barba semper ad galeam appressa est obliquum situm habens.

Pistillum in deflorato flore prominet, quod in florente non videtur.

Capsula

Capſula ex fundo calycis exſurgens bifidum calycem in loco fiſſuræ ſcindit obliqua, apice dente cornuto inſtructa, bilocularis.

Semina immatura amœne purpurea ovato-acuta, tunicata poſtulat LINNAEUS, non vidi, niſi exteriorem ſeminum epidermidem per abuſum tunicam vocet, quo caſu omnia ſemina tunicata ſunt, & ſpecifici nihil habent.

560. SCROPHULARIA.

CHARACTER. *Calyx* 5-fidus. *Corolla* ſubgloboſa, reſupinata 5-fida. *Capſula* 2-locularis, 2-valvis.

1) *Scrophularia nodoſa.*
Scrophularia foliis cordatis baſi transverſis; caule & ramis ſpica nuda paniculata terminatis.
Scrophularia nodoſa, fœtida. C. B. *pin.* TOUR.
Scrophularia CAM. *Epit.* 866. icon. RIV. T. 106. commoda. BLACK. T. 87.

Ad aquas & in ſucculentis frequens, ita ſupra *Ottackring.*

Radix tuberoſa multiformis.

Caulis pedes duos, quatuor, & ultra altus, quadrangulus angulis ſatis acutis, quandoque linea membranacea auctis non recte alatis, ex obſcura nigraque purpura coloratus, ſtriatus, ramoſus, ubi apice etiam in ramis piloſus, pilis glandulis ſeu ampullulis oleoſis inſtructis.

Petioli firmi erecti leniter alati colorati.

Folia imperfecte cordata, quia baſim transverſam non ita in cordis formam exſectam habent, erecto-patentia, rugoſa, venoſa, ſerrata, longa, contrita fœtida, minime trinervata.

Bracteæ exiguæ, pedunculos longos ſulciunt, primæ ex laciniatis lanceolatæ ſunt, aliæ lanceolatæ aut lineares.

Pedunculi piloſi, pilis in fine globulis oleoſis præditis, colorati.

Calyx 5-fidus conicus viridis.

Corolla globoſo ventre calyci inſidens, viridis hinc inde ex ſordida purpura colorata.

Galea recta incumbit medio in duos lobos diviſa, color hinc ſuperne ſordide, interne profunde purpureus in puncto diviſionis, interne adhuc labrum habet itidem purpureum.

Laciniæ

Laciniæ duæ laterales, erectæ, viridant.

Barba rotundata deflexa eſt viridis.

Antheræ flavicant ſtaminibus latis & in fine quaſi complanatis.

Obſervatio. LINNAEI definitio foliis cordatis *trinervatis* caule acutangulo, admodum mala eſt, dum etiam eius diſcipuli caulem obtuſangulum eſſe, qui tamen non ſit, perhibent.

2) *Scrophularia aquatica.*
Scrophularia foliis cordatis obtuſis, decurrentibus; caule membranis alato: racemis nudis terminalibus.
Scrophularia femina CAM. *Epit.* 867. icon.
Betonica aquatilis DOD. p. 50. bene. aquatica BLACKW. T. 86.
Scrophularia aquatica maior caule fimbriato LOES. pruſſ. *bonum nomen.* p. 248. icon T. 13.

Ad ſtagnantes aquas *Lieſing.*

Radix aquaticarum more multum fibroſa, ſæpius radicata, quaſi fluitans.

Caules plures diverſæ altitudinis plerumque alti, hominis etiam ſtaturam æquantes firmi, quadranguli, angulis alatis, alis membrana ſæpe ex purpura colorata cinctis, admodum folioſi, etiam ramoſi.

Folia petiolo lato craſſo ſæpe purpuraſcente, marginibus alato orta, obtuſo principio cordata ex ellipſi lente extenuantur, venoſa, ſerrata quandoque ſubtus purpuraſcunt purpura per venas aut nervos gliſcente.

Pedunculi caulis naturam ſervant, quadrangulis alis ex alis prodeuntibus bracteisque in exortu fulciuntur; ſunt hi ramoſi, oppoſiti, multiflori novisque bractearum laciniis fulti, quæ etiam ſingulis pedicellis particularibus ſupponantur. In centro duorum racemorum plerumque pedunculus unus ſolitarius ante omnes alios florens conſpicitur.

Alia prioris.

HABI-

HABITUS DELIQUESCENTIS

I. GYMNOSPERMAE.

DIANTHERAE ſ. TETRANTHERAE.

577. LYCOPUS.

CHARACTER. *Corolla* 4-fida: lacinia unica emarginata: *Stamina* diſtantia. *Semina* 4. retuſa nuda.

1) *Lycopus Europæus.*
Lycopus foliis pinnato & ſinuato ſerratis.
Marrubium aquatile. DOD. p. 595.
Pſeudomarrubium paluſtre. RIV. T. 21.

Ad aquas in pratis *Ottackling*, in ſylvis *Dornbach* ad easdem ubique.

Caulis quadrangulus firmus, ſtriatus, ſubhirſutus, rectus pedalis, bipedalis & ultra, modo ſimplex, modo ramoſus.

Folia oppoſita petiolo alato pinnato inſtructa frequenter, ovato-oblonga lente decreſcentia ſinuato ſerrata, aut laciniata, glabra aut hiſpida; hoc enim multum variare ſolet.

Verticilli in caule ad foliorum alas ſeſſiles lanceolatis bracteolis ſuffulti.

Calyx tubulatus ſemiquinquefidus, laciniis quaſi ariſtatis.

Corolla monopetala inæqualis ſubringens, alba maculis purpureo cæruleis picta, quadrifida.

Faux ventricoſa barbata.

Labium ſuperius latius exſectum, inferius lateralibus maius; non ut LINNAEUS minus: omnibus punctatis ſæpe, inferiore vero magis.

578. VERBENA.

CHARACTER. *Calyx* 5-dentatus uno dente præmorſo, anguloſus. *Corolla* 5-fida ſubæqualis tubo curvo. *Stamina* 2-4. nuda. *Semina* 2-4.

1) *Verbena officinalis.*

Verbena ſpicis anguſtiſſimis paniculatis, foliis multifido-laciniatis; caule ſolitario.

Verbena BLACK. T. 41. RIV. T. 56. in horto culta.

Verbenaca MATTH. p. 1052. icon. CAM. Epit. 797.

Ad aquas Rodaun etiam ad vias.

Caulis erectus quadrangulus, ſulcatus, glaber, diverſæ altitudinis a pede uno ad quatuor in hortis altus, etiam non tamen ſemper brachiatus, brachiis purpuratis.

Folia lato longoque petiolo orta laciniata, admodum primis laciniis latioribus, aliis non ita regularibus, ultima longiori hinc inde obtuſe ſerrata. Hæc cæterum nervoſa ſunt rugoſa, ut fere ſcabra inveniantur. Superiora fere tripartita, & ultima aliquantulum minus ſecta: omnibus undulatis, criſpis fere.

Pedunculi ſpicarum purpurei hiſpidi.

Spicæ longæ gracillimæ.

Calyx ſtipula ſuffultus hirſuta tubulatus angulatus denticulo uno præmorſo.

Corolla monopetala inæqualis rotate ringens: tubo cylindraceo longo: fauce aperta: limbo ſemiquinquefido laciniis ſubæqualibus patentibus, aliquando crenatis.

508. MENTHA.

CHARACTER. *Corolla* ſubæqualis 4-fida: lacinia latiore ſæpe emarginata. *Stamina* erecta diſtantia.

1) *Mentha ſpicata.*

Mentha floribus ſpicatis foliis oblongis ſerratis, viridibus.

Mentha anguſtifolia ſpicata C. B. nomen anguſtifoliæ noſtræ plantæ non convenit.

Ad foſſas.

Radix

Radix longe lateque ſerpens.

Caules plurimi, tetragoni, ſæpe ex purpura colorati, admodum ramoſi.

Folia exiguo petiolo pene ſeſſilia, admodum venoſa, rugoſa, ſuperne ex atro virore ſplendentia, acutis dentibus margine ſerrata, ex ovalibus longe lanceolata.

Spicæ in ultimis ramis ex verticillis ſenſim confluentibus, quorum primi diſſiti evidentiores & inciſas latas bracteas poſſident, dum ſequentes iam minores fiunt, ſolis fere bracteis lanceolatis.

Calyx pedicellatus, tubulatus, conicus, coloratus, anguloſus in quinque dentes ſolvitur profundius coloratos.

Tubus calyce maior, eodem modo factus, albidus, conicus.

Corolla in 5. ſegmenta ex albo cærulea ſecta, patens.

Stamina ſegmentis longiora.

2) *Mentha gentilis.*

Mentha floribus verticillatis, foliis ovatis acutis ſerratis, ſtaminibus corollæ brevioribus.

In *Brigittau.*

Obſervatio. Si a ſequente vere diverſa eſt: differet caule magis ramoſo, foliis pallidioribus, ſtaminibus non exſertis, cæterum idem utriusque plantæ odor calaminthæ montanæ, alia etiam eadem.

3) *Mentha verticillata.*

Mentha floribus verticillatis, foliis utrimque ovato acutis ſerratis, calycibus caneſcentibus hiſpidis, ſtaminibus corollam longe æquantibus.

Mentha verticillata. RIV. T. 48. *optima.*

Ad aquas *Maurbach*, in locis aquas reſedes habentibus *Brigittau* abunde cum odore calaminthæ montanæ.

Radix ſerpens.

Caules aliquot tetragoni inferne colorati non adeo ramoſi, pedem unum & ultra alti aſperi, pube obſiti.

Folia longo ſatis petiolo orta, ex acutis lateſcunt, dein vero iterum anguſtantur, hinc ex ovatis utrimque acuta, pilis albidis rigidulis leviter aſperſa, a petiolo ciliata integra, dein pro magna parte manifeſtius ſerrata ad apicem, ſingulos verticillos longe ſuperant, exſtantia.

Verticilli conſertiſſimi, etiam hirſutis ſquamis lanceolatis aucti.

Pedunculi atro purpurei, tenelli, calycis fere longitudine, raris pilis adſperſi.

Calyces toti hiſpidi, hirſuti, tubulati, in 5 lacinias coloratas ſecti, quarum una ſæpe bifida ſit.

Corolla gentis, ſed extus ut intus in fauce hirſuta, in quatuor ſegmenta diviſa ex albo profundius cærulea, uno alterove ſegmento latiore & eo quandoque ad huc fiſſo, ut quinque ſegmenta adeſſe appareant, aut ſaltem emarginata.

Stamina corollam ſuperant, aut æquant.

Obſervatio. Mira confuſione definitiones LINNAEANAE laborant. *Verticillatam* in ſyſtemate naturæ dixerat, quam in nova ſpecierum editione iterum omiſit, quod cum *arvenſi* denuo confunderet hac adiecta nota, *caules diffuſos eſſe*, quod in noſtris non adeo frequens eſt; tum *verticillos laterales eſſe*, quod obſervare non potui, in aliis diverſum eſſe, & ſtamina certo longe ſuperant limbum corollæ in noſtris & exſtant.

4) *Mentha candicans.*

Mentha ſpinis oblongis, foliis oblongis ſubtus tomentoſis ſerratis ſubſeſſilibus, ſtaminibus corolla longioribus.

Mentaſtrum. RIV. T. 51. nullum habitum habet.

Menthaſtrum ſpicatum folio longiore candicante. I. B. III. RAI. ob incertitudinem ſynonima alia omitto.

Ad aquas ex ſylvis defluentes prati *Ottackling*, *Caltenbergerdorff* &c.

Caules quadranguli, erecti, ſtriati, hirſuti, ad pedes tres & ultra alti admodum ramoſi.

Folia exiguo craſſoque petiolo nixa fere ſeſſilia ſunt, ex oblongis longe acuminata, inæqualibus dentibus ſerrata, facie neglectæ viriditatis, dorſo incano-glauca, molliaque.

Rami

Rami ſupra caulis medium numeroſi caulis naturam ſervant, etiam folioſi foliis eiusdem ac in caule conditionis.

Verticilli ut in ſpicata primi evidentioribus & longioribus bracteis diſtincti, alii ſolum lanceolatis, vix verticillos æquantibus.

Calyx familiæ ſed ſubhirſutus.

Flos familiæ extus hirſutus.

Stamina corollam longe ſuperant.

5) *Mentha pulegium offic.*

Mentha floribus verticillatis, foliis ovatis obtuſis ſubcrenatis caulibus proſtratis exalbidis ſtaminibus corolla longioribus.

Mentha galea integra.

Pulegium CAM. *Epit.* 471. icon. RIV. T. 22. BLAKW. T. 312.

Ad foſſas reſedes aquas habentes *Hernals.*

Caules omnino multi proſtrati repentes fere & hi admodum ramoſi, quadranguli, angulis non adeo eminentibus aut acutis, exalbidi.

Folia ad ramorum exortum maiora ſunt, longe ſatis petiolata ex ovatis obtuſa, nervoſa, triſte viridia, obiter dentata, etſi unquam hirſuta; alia longe minora ſunt canaliculato-conflexa.

Verticilli denſi non nudi ſunt in noſtris, ut in ſuis vidit HALLERUS, ſed veris ſubiectis foliis non bracteis ſuffulti.

Calyx familiæ etiam tubulatus, 5-fidus, hirſutus.

Corolla perinde ut in aliis plurimis hirſuta ex albo purpuraſcens.

Galea integra non emarginata.

Stamina corolla & piſtillo longiora.

Obſervatio. Prædeceſſores a menthis pulegium excluſere, quod officinalis eſſet, ex habitu menthis LINNAEUS coniunxit, in charactere vero generico excluſit, quem errorem, licet illi dudum indicaſſet HALLERUS, nec correxit, nec revocavit.

6) *Mentha aquatica.*

Mentha ſpicis capitatis, foliis ovatis ſerratis petiolatis; ſtaminibus corolla longioribus.

Mentha foliis ovato-lanceolatis, verticillis paucis ſupremo maximo. HALL. *Helv.* bona dictione, ſed pro ut iacet.

Mentha aquatica. BLAKW. T. 32. paluſtris ſpicata. RIV. T. 49. *bona.*

β. Mentha aquatica ſeu ſyſimbrium hirſutius. I. B. RAI. MOR.

Ad aquas e ſylvis defluentes per prata *Ottackling.*

Mentha ſtolonibus reptantibus verticillis paucis ſupremo capitato?

Stolones in mea planta vere reptantes.

Caules plures pedales cubitales & ultra quadranguli colorati, hirſuti, aſperi, ramoſi, folioſi.

Folia longo petiolata lata ex ovatis acuminata, varia tamen ſubhirſuta ſæpe maculata.

Verticilli terminales duo, tres, ultimo maiore capitato.

Calyx familiæ tubulatus, ſtriatus, 5-fidus, hirſutus.

Corolla ex albo cæruleo purpurea familiæ ſtaminibus longe exſertis & galea inciſa.

Obſervatio. Plantam glabram facit LINNAEUS, quæ tamen modo glabra, modo hirta reperiatur HALLERUS. Sed idem vir clariſſimus HALLERUS ſtamina corolla breviora facit, & barbam bifidam, quod minime ſit huius menthæ.

II. AN-

II. ANGIOSPERMAE.

Calyce 2- vel 4-fido.

584. VERONICA.

CHARACTER. *Coroll.* monopet. irregularis, vel rotata, vel ringenti-orchidea: ſegmento infimo minore. *Capſula* bilocularis calyce perſtante complexa. Planta bianthera.

Spicatæ.

1) *Veronica Orchidea.*

Veronica corolla orchidea, bilabiata; floribus ſpicatis ſeſſilibus; caule ſimpliciſſimo.

Veronicaſtrum HEIST. *Cata.* Hort. *Helms.*

An? Veronica ſpicata. LIN. videtur.

An? Veronica foliis obtuſis caule non ramoſo ſpica nuda terminato. HALL. *Helv.* p. 531. Sed neuter ad florem attendit a rotalis Veronicæ corollis aliis abludentem.

In virgultis montanis *Ottakling.*

Radix horizonti parallela, fibroſa, caule vix craſſior.

Caulis ſtatim inclinatus erigitur, ſimpliciſſimus, duos cum dimidio pedes altus, leniter villoſus, longis intervallis geniculatus, foliis oppoſitis & ibi leniter anguloſus, cæterum rotundus.

Foliorum breves petioli caulem quaſi involucrantes.

Folia acutiori utrimque fine: infima magis elliptica, ſuperiora lanceolata magis utrimque in lateribus ſerrata, ſuperne ſplendentia, venoſa, pulchre viridia, non rugoſa, inferne diluta magis, nervis & margine leviſſime ciliatis; hoc vero ſuperna habent, quod etiam facie magis villoſa ſint.

Flores in ſpicam longam diſpoſiti, bractea fulciuntur, calycem, non florem excedente.

Calyx monophyllus, profundiſſime in quatuor ſegmenta breviſſima hirſuta & ciliata ſectus.

Corolla

Corolla violacea, sessilis, ringenti-orchidea, qualem ante hæc in alia veronica non vidi, tubo tubuloso compresso crasso albido, calyce longiore.

Galea longissima, ut duas antheras proteget, dilatata, inde conflexa assurgit fine convoluto aut revoluto bifido vel integro, vidi enim in una eademque planta satis utrumque. Hæc galea dilute cærulea est, venis magis cæruleis adhuc picta.

Faux pilosa recondit stamina duo profunde violacea, quibus antheræ longæ didymæ insistant, dilute violaceæ.

Barba multo latior in tres lacinias divaricatas, fere ad faucem usque divisa est: lacinia media angustiore lateralibus amplioribus, & superiori latere etiam galeam complectentibus. Apices trium horum segmentorum revoluti sunt & quasi cincinnati; ipsa barba horizonti parallela est, ut in orchide alpina.

Observatio I. Ita quidem 1760. in loco natali, quod novam crederem speciem, plantam hanc descripsi cum singularibus his animadversionibus; corolla non est rotata 4-fida, sed bilabiata orchidea, ut aliud genus fere postulet, nec sane maiori iure a veronicis exulat Pederotto LINNAEI; stamina duo deflorato flore subito extenduntur & ipso etiam pistillo longiora fiunt.

Varietas minor spica simplici.

Veronica spicata minor. VAILL. T. XXXIII. F. 4. OED. *dan.* LII.

Hæc in pascuis aridissimis ante Incersdorffwalde abunde & alibi.

Varietas minor spica duplici.

Eodem loco quasi bifurcato caule orta. An igitur est vere distincta a *longifolia*, quam etiam habeo spica terminali simplici? nec dissentit clar. OEDERI icon.

2) *Veronica longifolia* * Enumeratio.

Veronica spicis terminalibus foliis oppositis lanceolatis serratis acuminatis. LIN.

Duplex est, latifolia & angustifolia.

a. Veronica prima erectior latifolia CLUS. I. p. 346. icon bona.

b. Veronica II. erectior angustifolia. icon ibidem. bona.

In *Türkenschantz*, *Baden* & alibi.

Radix crassa multum fibrosa.

Caul

Caulis unus vel plures pedales & ultra rotundi, ſolidi, duri, parvo aſperoque villo obducti, in ſummitate plerumque ramoſi, ubi vel unam, vel duas, vel tres ſpicas edunt, licet tamen hinc inde ex alis foliorum etiam enitantur.

Folia ſtricto canaliculatoque & ſemiamplexante petiolo cauli, quem craſſiorem reddant, hærent; ex hoc proficiſcuntur oppoſita folia admodum longa nervo duro in arcum fere profecto conflexa, tota longitudine ſerrata, fine brevi magis acuto terminata. Sunt cæterum hæc craſſa ſatis triſte viridia, retro ſuperne magis aſpera, aliquando purpuraſcentia.

Spicæ in pedunculis firmis caulis naturam ſequentibus, longe ſtriatæ denſæ; hæ in initio oppoſitas bracteas ſæpe habent.

Calyx ſquamula hirſuta ſuffultus, ſeſſilis eſt & ad caulem erectus, familiæ quadrifidus, duobus ſegmentis minoribus, aliis maioribus, omnibus hirſutis.

Corolla violacea familiæ.

Tubus exiguus ventricoſus albus.

Galea latior, conflexa, incumbens.

Barba anguſtior deflexa.

Stamina piſtillumque longe exſerta.

Capſulæ familiæ hirſutæ.

3) *Veronica ſpuria* * Enumerat.
Veronica ſpica terminali foliis ternis æqualiter ſerratis.
Veronica ſpicata anguſtifolia. C. B. pin. 246.
Veronica mas ſurrecta elatior. BARR. icon. 155. T. 891.

Inter *Dornbach* & *Weinhaus* circa viam in aggeribus.

Caulis unicus, plures, glaber, teres, fiſtuloſus ultra tres pedes altus, inferne ad genicula coloratus, ſuperne ad ſpicam pubeſcens.

Folia ad ſingula genicula, terna, petiolata, pendula glabra, lanceolata tota longitudine ſerrata, inferne nervoſa magis pallida, ſuperne triſte viridia concava canaliculata.

Spica floralis terminalis unica, aliquando plures, pubeſcens.

Calyx familiæ, pedunculo hirſuto colorato ſuffultus, hirſutus & purpuraſcens, in 4. lacinias ſolutus.

Corolla longo ſatis tubo ex cæruleo purpuraſcens, fauce ſquamis piloſis clauſa labio ſuperiori emarginato.

Capſula colorata, turgens, cordiformis.

Obſervatio. Ut in ſuis ſolum ſpicas terminales vidit LINNAEUS, ita in noſtris ſolum ſpicam terminalem unicam vidi.

4) *Veronica officinarum.*

Veronica ſpicis axillaribus pedunculatis; foliis oppoſitis; caule procumbente.

Veronica CAM. Epit. 461. bene. RIV. T. 92. mas. BLAKW. T. 143.

Eſt omnino Veronica repens, ex alis ſpicata foliis rotundis, firmis glabris ALL. *Pedſ. Spec.* I. utique aliquid durioris habent.

In ſylvis frequens maxime vero in ſylvula illa ſterili ſupra *Grinzng*, in *Mauerbach* &c.

Caules ceſpitis in modum procumbentes, hirſuti, rotundi, duri, ſæpe obſcure rubentes.

Folia opoſita exiguo firmoque & hirſuta petiolo erecto-deflexa, ovato-oblonga aut magis ovata, rotunda, firma omnia & hirſuta ſubaſpera, crenata,

Spicæ florales ex foliorum alis firmulæ hirſutæ ſuberectæ.

Calyx monophyllus 4-fidus familiæ, duabus laciniis maioribus omnibus hirſutis.

Flores varii, in meis palide cerulei.

Capſula Thlaſpeos hirſuta hiſpida.

Corymboſo racemoſæ.

5) *Veronica aphylla.*

Veronica alpina pumila ſcapo ſubaphyllo.

a Scapo nudo corymbo terminali.

Veronica parva ſaxatilis cauliculis nudis SEGUIER Ver. I. T. 3. F. 2. foliis ſpathulatis.

Veronica foliis ovatis radicalibus, caule nudo ROY. *prod.*

b Veronica ſcapo bracteato pedunculis duobus unifloris.

Veronica alpina pumila caule aphyllo BOCCON. *Muſ.* T. 1. *commode*, & 9. eadem icon ſcapis duobus.

Teucrium minimum CLUS. I. p. 350. deſcriptio.

c. Veronica ſcapis bracteatis unifloris.

In omnibus alpibus etiam in *Schneberg.*

Hæc

Hæc ſtirps admodum variat & nullum alpinum virum omnes eius varietates, quæ difficulter una definitione complecti poſſunt, notaſſe, valde miror; igitur mihi notas exigam ad 20 exemplaria.

Radix modo plus, modo minus ſerpens.

Scapus ex radice modo unicus, modo duo; hicque nudus in ſummitate vel corymboſus flores 4. 6. plures ſuſtinens, vel in duos pedunculos bracteis exiguis oppoſitis fultos dividitur, qui uniflori ſint, vel demum etiam ſimplex eſt uniflorus.

Eſt etiam, ubi ex radice caulis folioſus admodum erigitur, e quo ſolum emergat ſcapus, eodem modo ſe habens, ut antea dixi. Cæterum ſcapus erectus 1. 2. 3. pollicaris hirſutulus.

Folia circa radicem aut caulem, e quo erigitur ſcapus, conferta, in roſulam fere diſpoſita, varia ſunt, modo magis rotunda, modo ex rotundis magis acuminata, modo ovata magis, omnia circumſerrata hirſuta & ciliata, breviter petiolata.

Bracteæ, ſi in medio caule adſint, ovatæ, ovato-acutæ oppoſitæ; ſi vero pedunculis, quos fulciant, ſupponantur, lanceolatæ magis.

Pedunculi primi in corymboſis ſatis longi hirſutuli alterni.

Calyx hirſutus familiæ.

Flos proportione plantulæ magnus, amplus, pallide cæruleus.

Capſula Thlaſpeos aliquantulum hirſuta.

6) *Veronica Teucrium Etſcher.*

Veronica corymbo terminali, foliis caulinis oppoſitis, pene glabris; calycibus fructibusque hiſpidis.

Veronica caule non ramoſo, floribus congeſtis terminato, foliis ovatis, pene glabris HALL. *Helv.* 531. T. XII. F. 2. pro una varietate, optima.

An? veronica caule floribus terminato foliis ovatis crenatis. *Flor.* Lapp. T. 9. F. 4. vix habitum habens, in ſummitate folum villoſa petaliſque anguſtioribus omnino fere fictitiis, aut ſi hæc ſit, vere varietas eſt.

Veronica alpina cæruleæ bellidis folio, non ita craſſo, vix crenato, caule folioſo? BURS. *aſt. Suec.* bono nomine; cur BURSERI herbarium non inſpexit LINNAEUS?

Teucrium Etſcherianum CLUSII *Pann.* 616. qui primus invenit & deſcripſit. OEDER. *dan.* T. XVI. foliis, quam in noſtris plantis, remotioribus, & calycibus, quod contra naturam ſtirpis eſt, glabris.

Inveni in *Etſchero*, ubi olim CLUSIUS, in *Schneberg*, & fere omnibus alpibus, in *innere Breynerin* ad caſas, locis lapidoſis, pingui terra tectis.

 Radix

Radix, ut præcedentis, fibrosa serpens.

Caulis, ut præcedenti, sæpe inferne terræ incumbens, dein erectus, duorum, trium pollicum, etiam palmaris & maior. Hic simplex, nunquam ramosus nec divisus, plus minusve hirsutus, admodum foliosus est.

Folia variant radicalia, exigua sunt emarcescentia, caulina opposita sunt, & licet tamen hinc inde nonnulla alterna intercurrant, plerumque conferta, vel magis rotunda, vel ovata magis, aut etiam ovato-acuta, qualia HALLERUS pinxit & exacta specimina duo habeo, aliorum vero plura.

Hæc parum hirsuta sunt, imo etiam vidi glabra nitida, ut *serpyllifoliæ* veronicæ fere adnumerarem, ni corymbus fuisset terminalis calycesque hispidi; crenis nullis aut paucioribus incisa, superne fere sessilia, nec eo, ut in inferioribus, petiolo donata, plerumque magis tenera, licet tamen & crassiorum specimina habeam.

Flores in corymbo brevi latiusculo capitato, in nostris quidem alpibus vix numerosi, 4. 6. plures, duodecim nunquam inveni, nec eum, quem OEDERUS pinxit, numerum.

Corymbus non elongatus, ut icon *Flor. Lapp.* sed densus pedunculis brevibus hirsutis quandoque coloratis, bracteis suffultis, in nostris fere omnibus vel latioribus foliis involucratur, vel numerosis bracteis; secundum OEDERUS expressit, primum nemo notavit.

Calyx familiæ, etiam valde hirsutus s. pilosus, sæpe cærulescens.

Corolla præcedente minor segmentis subrotundis, non, ut LINNAEUS pinxit, acutis alterius veronicæ florem suæ appingens, læte cæruleis.

Capsula hirsuta admodum non, adeo, ut in præcedente, exsecta atro cærulescens; & omnino facilis nota est, qua ab omnibus in nostris quidem alpibus exemplo distinguatur.

Veronica caule simplicissimo folioso; fructu hirsuto atro cærulescente.

Observatio I. In Enumeratione Helvetica quæsivit HALLERUS, an non esset Veronica petræa semper virens PONAE Baldi & recte respondit, non esse, adderem adhuc, folia nimis incisa esse, hæc a caule nimis divergere; sed cur plantæ PONAE nullam unquam iniecit mentionem LINNAEUS?

Obser-

Obſervatio II. In ſynonimon huius plantæ cooptat LINNAEUS *veronicam ſaxatilem* I. B. 3. p. 284. quam ad *ſerpyllifoliam* PONAE revocavit HALLERUS, ſed certum eſt, LINNAEUM erraſſe, qui nec figuram veronicæ *fruticoſæ*, quam hæc planta I. B. refert, vidit, nec eiusdem viri deſcriptionem, licet illa CLUSII longe imperfectiorem, an *veronica corymbo terminali foliis oppoſitis calycibus hiſpidis* LINNAEI habet caules ramoſos, flores ex alis foliorum & longis pedunculis ſparſos, ut icon I. B? LINNAEUM propria icon *Floræ lapponicæ*, propria verba eiusdem floræ *rami nulli* refellunt. An veronicæ eius *alpinæ* flores adeo magni, ut dicit I. B. *maiusculos eſſe chamædryos ſpuriæ vulgaris floribus ſimiles*, quos acutos LINNAEUS pinxit & rotundatos OEDERUS.? certe ſi in ſynonimon ſuæ plantæ adduxiſſet veronicam IO. HALLERI & elegantem eius iconem, quam tamen ſemper neglexit, melius feciſſet, iam coniunxit recte OEDERUS, licet tamen etiam hic vir clariſſimus non bene addat Veronicam minorem alpinam ſerpylli folio PONAE, quæ verius ad ſequentem ſpectet.

7) *Veronica fruticans.*

Veronica corymbo ex pedunculis axillaribus longis terminali; corollarum ſpecioſarum umbilico purpuraſcente.

Veronica caulibus fruticuloſis fructu ovato-compreſſo integro.

Veronica III. fruticans CLUS. I p. 347. icon adultioris plantæ bona & hic plantam primus deſcripſit & delineavit, illum tamen LINNAEUS non excitat. OEDER. *flor. dan.* T. CCCXLII.

Veronica ſaxatilis I. B. 3. p. 284. icon commoda, cum miſera deſcrptione.

Veronica ſerpyllifolia omnium minima PONAE *Baldo.*

Veronica alpina cærulea ſerpylli folio minor. BURS. *act. ſuec.* 1724. p. 508.

Veronica alpina fruteſcens. C. B. *pin.* ex CLUSIO & primus BAUHINUS bene *ſerpyllifoliam* PONAE huic coniunxit.

a. Veronica foliis ovatis crenatis; fructu ovali; floribus in ſummo caule purpuraſcentibus. HALL. *Helv.* T. IX. icon.

In omnibus alpibus herbidis ſaxoſisque locis, & abunde in *Schneberg.*

Radix lignoſa & multas fibras ſpargens: quin ipſi (caules) proxime radicem atque etiam longius a radice, ſi paululum terra operiantur, ad ſingulos nodos fibras & radices agunt, ita CLUSIUS, & bene, cæterum ramoſa eſt horizonti fere parallela repens.

Caules veteres ſcabioſi ex deciduis foliolis, nudi ſupra terram proſtrati aut inclinati iacent, & ex ſummitate ſurculos novos, modo cruciatim, ſi quatuor pluresve adfuerint brachiatos primo in terram inclina-

 tos

tos, dein subrectos educunt; feruntur modo longioribus virgis, pedalibus, duris, lignosis, lentis & flexibilibus, humi sparsis & diffusis atque veluti cinctis frequentibus nodis, unde ex adverso semper utrimque ramuli enascuntur virescentes. CLUSIUS bene. Virgæ novæ viridi-albescentes, quæ nunc florentium caules sint, aut totæ prostratæ, aut suberectæ, simplices rotundæ, vix adeo conspicue hirsutæ, ad summum leviter subhirsutæ inferne, superne evidentius.

Folia circa exortum viridi-albentium novorumque caulium confertiora multo & densiora, quasi in rosulam disposita & minora, recte ut CLUSIUS in uno ramo pinxit, opposita licet hinc inde etiam alterna intercurrant; hæc dein rariora fiunt maiora vel ex acutis-ovata, vel ex ovatis oblonga obtuso vel acuto fine. Sunt cæterum omnia fere laurina aliquantulum splendentia, levia, nervo in medio depresso exarata, quandoque integra, quandoque obiter serrata, ita quidem in nostris; in varietate enim HALLERI & maiora sunt & multum circumdentata.

Pedunculi ex foliorum summorum, quibus longiores constanter sint, alis oppositi in nostris, licet & hinc inde alternus unus observetur, quos alternos omnes HALLERUS pinxit, CLUSIUS non vidit, nec ego observavi; paulo magis hirsuti, uniflori, aliquando colorati, quod etiam cauliculis accidit.

Flores in summo caule laxius sæpe spicati, sæpe corymbosi, imo etiam racemosi duos ad sex vidi, CLUSIUS octo, 12. HALLERUS, sunt hi pulchre cærulei, carneos tamen vidit HALLERUS.

Calyx familiæ, leviter hirsutus, ciliatus, asper.

Corolla omnium nostrarum speciosissima patens profunde cærulea & semper, ut exactus observavit CLUSIUS, nec ego unquam aliter vidi, pallente umbilico & rubro circulo eum ambiente, seu umbilico ex sanguineo-purpureo, centro herbacee ochroleuco. Segmenta corollæ purpureis lineis picta non adeo, ut in aliis diversa; infimum enim, quod insigni ratione in aliis minus, in hac stirpe parum solum recedit; sunt cæterum omnia subrotunda obtusissima. Stamina in medio crassiora & quasi triangula vidi & cærulea, antheris & stigmate albidis.

Capsula herbacee albida primo & ob id brevi albidaque hirsutie non adeo insignis, quæ tamen eadem plurimum instruatur & valde aspera sit, dein

dein ligneum colorem ut aliæ acquirit. Eſt hæc ovalis utrimque ſulcata, ſurſum utrimque intropreſſa, integra, non exſecta aut emarginata.

Obſervatio. Planta palmaris, ſpithamea & maior differt a Veronica præcedente, non, ut LINNAEUS in nota adiecit, *caule erectiuſculo*, quod præcedenti magis, quam huic competit, ſed plerumque proſtrato ſuberectiuſculo lignoſo magis, nec *calycibus glabris*, qui certo hirſuti ciliati aſperi ſint; ſed non debent dici differentiæ poſt exactiores deſcriptiones & definitiones, nec ſane unquam poſſunt conſundi & ſolus inter omnes conſuderat, quod HALLERUM non legeret, LINNAEUS, in prima ſpecierum editione, ex ſynonimo C. B. *Veronicæ* ſcilicet *alpinæ fruteſcentis*, & nunc in ſecunda confundit ex ſynonimo I. B. *Veronicæ ſaxatilis*, & hæc quidem fata ſunt botanicorum ex emarcidis ſiccisque ſpeciminibus, quaſi ex ſpeculo, hariolantium. Heu quale chaos americanarum plantarum ſede ſua excideret, ſi viva ſolum ſpecimina deſcriberentur! & quam non facile eſt, *neglecto habitu* ex delapſo ſtamine tetrandram facere, quæ pentandra ſit, hoc utique novere ſexuales.

Obſervatio II. Hanc ſtirpem in eum ponendum Veronicarum ordinem, qui in pedunculis unifloris ſuam geſtaret fructificationem, facto & exemplo docuerat HALLERUS, & quidem bene, tamen non ſecutus eſt LINNAEUS, ego non magnos limites video, quoties aphyllam contemplor, nec adeo decretorios in veronicis hos ordines ullus habere poteſt, tamen certum eſt, ſerpyllifoliam a LINNAEO male huic ordini inſcribi, quæ inter *ſpicatas* & *pedunculis unifloris* magis ambigat.

8) *Veronica Beccabunga offic.*
Veronica caule repente, foliis ovatis, planis, racemis lateribus.
Beccabunga RIV. T. 99.
Anagallis aquatica. DOD. *pemp.* 823. BLAKW. T. 48.
Anagallis aquatica maior minorque. C. B. *pin.*

In rivis aquisque purioribus.

Caulis in radicem abſumitur pro parte & per fibrarum manipulos luto radicatur, dein quaſi decumbens erigitur, inferne leniter purpuraſcens, ſuperne viridis, nitidus, rotundus, ſucculentus.

Folia oppoſita latis brevibusque petiolis orta, ſæpe ſubtus purpuraſcentia inferiora, ſuperne nervo venisque albis percurſa, ovato-oblonga levia

levia, undique circummserrata, beccabungæ minori RIV. T. 101. convenientia in iis, quæ describo speciminibus; vidi tamen etiam longe latiora.

Racemi longi rari in foliorum alis.

Pedicelli bracteola suffulti lanceolata.

Calyx gentis.

Corolla etiam, sed calyce maior læte cærulea.

9) *Veronica anagallis aquatica.*
Veronica caule erecto, foliis lanceolatis serratis, racemis lateralibus.
Betula maior. TABERN. 1094.

Ad fossas inundatas etiam sæpe cum præcedente.

Caulis sæpius præcedenti rectior.

Folia sessilia adscendendo amplexicaulia; inferiora magis ovata sunt, superiora oblongo lanceolata, omnia serrata.

Racemi, quam in præcedente, longiores corollis magis pallentibus & quasi subcarneis.

In reliquis non multa differentia est.

10) *Veronica serpyllifolia.*
Veronica racemo terminali subspicato; foliis ovatis glabris crenatis.
Veronica pratensis DOD. p. 41. bene.
Veronica minor serpyllifolia. LOB. icon. p. 472.
Veronica erecta sylvestris. RIV. T. 92.

In pratis udis, etiam alpinis.

Radix diffusa, serpens, fibrosa plantæ cespitosæ.

Caules hinc inde diversi, inclinati supra terram sedentes ramosi & ad ramos fibris terræ affixi, dein eriguntur rotundi ex viridi albentes.

Folia primo opposita petiolata, dein sessilia & subamplexantia, ovalia glabra, argute serrata aut dentata, in summitate alterna: bracteis pedunculis maioribus.

Pedunculi ex foliorum alis parvi, foliis minores.

Calyx quadrifidus.

Corolla ampla satis albens, petalo ampliore, cæruleis striis magis picto, opposito minimo toto albo, ita in nostris.

11) *Vero-*

11) *Veronica subbiscutata* * Enumer. * Elenchus non habent.

Veronica racemis lateralibus paucifloris; calycibus hirsutis, foliis petiolatis ovatis crenatis; caule debili.

Alyssum Dioscordis montanum. COLUM. *Ecphr.* I. p. 289. T. 288.

Chamædry spuriæ affinis rotundifolia scutellata. C. B. *pin.*

Veronica rotundifolia scutellata aut biscutata hederæ folio. MOR. II. p. 321. *veron.* 15. T. 23. *sect.* 3. F. 15.

Veronica supina teucrii folio. TOURN.

Veronica procumbens HALLERI. *Hort Gotting.* qui RIV. T. 92. citat, quam ego in specioso meo exemplari non invenio, ut deesse debeat, item. ZINN. *Hort. Gotting.*

In sylva *Maurbach* ad aquas defluos.

Radix aquaticarum plantarum in morem serpens & tenuissimis hinc inde filamentis luto radicata, sæpe longissima.

Caulis unicus aut hinc inde plures, admodum debiles, palmares, pedales & ultra, per terram strati atro-purpuei, hirsuti, etiam hinc inde ex geniculis radicati.

Folia ex petiolis oppositis, angustis, hirsutis, satis longis orta hederacea, triste viridia, crenata venosa & parum hirsuta aliquando, aliquando magis.

Pedunculi ex mediis, ut et supremis foliorum alis filiformes & petiolo folioso & folio longiores, pauciflori, hirsuti.

Calyx gentis, hirsutus, ciliatus.

Corolla rotata, cærulea, exigua, lacinia suprema ampla.

Fructus, quam in aliis, maior compressus scutorum forma, sed biscutatus, dum septo medio & exstante pistillo gaudet, margine ciliatus.

12) *Veronica Scutellata.*

Veronica racemis lateralibus pedicellis pendulis foliis linearibus integerrimis.

Anagallis aquatica angustifolia scutellatata. C. B. *prod.* p. 119.

Anagallis aquatica angustifolia. I. B. III. p. 791. icon.

Veronica aquatica angustifolia minor, polygoni instar. MOR. II. p. 323. T. 24. F. 27.

Veronica palustris angustifolia. RIV. T. 95.

In fossis horti Schönbrun.

Caulis procumbens radiculas hinc inde agit, dein erigitur tenuis glaber.

Folia angustissima linearia opposita mucrone acuto. Vidi tamen etiam latiora, ut icone MORISONUS expressit, glabra splendentia, fere lanceolata.

Pedunculi ex foliorum alis ramosi tenues, foliis longiores: racemis laxe floriferis: fructificantibus pendulis.

Calyx gentis exiguis segmentis.

Corolla ex rubello albida rotata, petalis tribus maioribus rubellis lineis pictis minore albido.

Fructus compressus scutellatus.

13) *Veronica pratensis.*

Veronica racemis lateralibus densis; foliis duris lanceolatis serratis; caulibus ex prostrato-erectis.

a. Foliis oblongis lanceolatis angustis.

Veronica minor angustifolia s. Chamædrys spuria angustifolia I. B. III. p. 287. cum icone. MOR. II. T. 23. sect. 3. F. 16. folia *bene*.

Chamædrys spuria minor agustifolia. C. B. *prod.* p. 117.

aa. Huius varietas foliis laciniatis.

Veronica Cappadocica foliis laciniatis. TOURN.

Chamædrys Austriaca foliis tenuissime laciniatis. C. B. pin. 248.

Veronica Austriaca LIN.

Veronica tenuissime laciniata s. chamædrys spuria tenuissime laciniata I. B. MOR. II. T. 23. F. 17.

b. Foliis magis ovatis & prioribus magis latis.

Teucrium V. CLUS. I. p. 350. icon.

Teucrii IIII. tertia species CLUS. I. p. 349. icon & bona.

Veronica supina facie teucrii pratensis LOB. icon. p. 473. ex CLUSIO.

V. Teucrium pannonicum. TABERN. p. 771. icon CLUSII.

Chamædrys spuria maior angustifolia. C. B. pin. 248.

Veronica prostrata LIN. quoad definitionem.

Veronica Teucrium LIN. quoad synonima, non definitionem.

In pratis, pascuis hinc inde obvia non difficilis inventu in *Braderau Tabor*.

Variabili facie planta pro ut diverso solo crescit lætior, altior, latioribus angustioribusque modo magis serratis, modo laciniatis magis foliis.

Radicem

Radicem habet duram ligneam fere, non profundam fibrosam.

Caules ex eadem plerumque tres, quatuor, etiam pauciores humi primo prostratos, dein erectos, aliquando tamen minus, duriusculos suffruticosos fere subrubentes rotundos, tenui densoque villo, qui in exsiccatis magis observabilis fit, quod incanescat, oblitos, quatuor quinque seu etiam transversos digitos longos, in vertice racemosos, racemorum pedunculis naturæ caulis.

Folia in diversis speciminibus & varietatibus varia, modo oblongis lanceolatis, modo magis ovato-lanceolatis recte, ut auctorum icones indicant; modo his ad medietatem caulis ovato-oblongis, dum superiora angustiora sunt, modo inferioribus oblongis magis, dum primis racemis subiecta magis ex ovato-oblonga sunt; his iterum ad medietatem foliorum serratis fine integro; illis argutius & tota longitudine sectis, aliis iterum magis laciniatis. Hoc omnia habent, quod sint opposita sessilia & fere subamplexicaulia, si inferiora maiorum speciminum excipias, sint etiam serrata serris oppositis. Nulla sunt ovata obtusiuscula, ut in definitione *Teucrii* dicit *ill.* LINNAEUS, nec folia ima cordata habent, ut perhibuit *cl.* HALLERUS, quæ synonima ad aliam plantam spectant.

Racemi laterales amplis floribus subspicati, aliquando longi sæpissime densi & subovati, minime longissimi, ut dixit LINNAEUS, quæ vox chamædri & latifoliæ solum convenit, non nostris plantis, sæpe colorati, semper brevissima pube instructi.

Calyx firmo, colorato, hirsutulo nixus pedunculo laciniis 4. aliquando 5. inæqualibus, ciliatis omnibus & coloratis finditur. Pedunculi bracteola elliptica fulciuntur.

Corolla ex albo cærulea, venis cæruleis lineata, ampla satis.

Antheræ cæruleæ, sagittatæ gentis.

Observatio. Primam LINNAEUS non habet; eiusdem varietatem laciniatam in speciem singularem *austriacæ* evenit; secundam *Teucrium* vocavit & post illum omnes, quæ illius definitioni minime, nec cognomento HALLERI conveniat, & ultimo huius varietatem exsiccatam incanam magis & iacentem, dixit *prostratam*. Veritas in eo est, plantam, quam LINNAEUS ex sua definitione *Teucrium* vocat, *chamædrys* vel latifoliæ veronicæ varietatem esse, LINNAEUM tantum plantas ex exemplaribus siccis sæpe definire, & hic certo plantas confudisse, quæ iudiciosior

 sepa-

ſeparaverat C. BAUHINUS, is enim chamædri ſuæ XII. ſpuriæ maiori alteræ ſive fruteſcenti (quod ſynonimum Teucrio ſuo inſcribit LINNAEUS,) Teucrium quartum CLUSII p. 349. icon & quarti ſpeciem ſecundam adſociat; ſed Teucrium quartum CLUSII eſt veronica *chamædrys* vel *latifolia* ominum conſenſu, ergo *Teucrium* LINNAEI eſt *chamædrys* vel latifolia LINNAEI, adde etiamnum definitionem a LINNAEO datam *Teucrii*, recte Teucrio IIII. CLUSII ſeu chamædri convenire: *racemis lateralibus longiſſimis foliis ovatis dentatis obtuſiuſculis caule erecto.* Ita pariter convenire ſatis definitionem HALLERI a LINNAEO adductam: *foliis imis cordatis ſuperioribus anguſtioribus;* & pariter convenire definitionem *latifoliæ* LINNAEI eidem.

Alterum, quod C. BAUHINI iudicium, LINNAEI vero errorem commonſtrat, definitio eſt chamædrys XIV. BAUHINI in hæc verba: *chamædrys ſpuria maior anguſtifolia*, quam iterum in ſui *Teucrii* ſynonimon male cooptavit LINNAEUS, dum bene notavit BAUHINUS, hanc ſtirpem a ſua XII. ſ. Teucrio IIII. CLUSII diſtinctam eſſe, alia etiam ſynonima adducens, quæ adhuc evidentius ex ſequentium hiſtoria patebunt.

14) *Veronica Chamædrys.*

Veronica racemis lateralibus, foliis cordato-ovatis, ſeſſilibus, dentatis; caule ſtria oppoſita piloſa incana.

Veronica angulis caulis oppoſitis, ciliatis, incanis.

Difficillimæ plantæ & nullius verbis rectæ adumbratæ ſynonima pauca, quod dubia, addam.

a) Planta maior ſylveſtris pedunculis floralibus elongatis longiſſimis.

Veronica foliis cordatis, ſuperioribus maioribus, acutioribus ex alis racemoſa. HALL. *Helv.* 529. quæ verba etiam conveniunt Teucrio II. TABER.

Quod veronicam latifoliam potius, quam chamædrym refert. 9. ſpecifica non ſunt.

Teucrium pratenſe & Teucrium ſpurium chamædrioides LOB. icon. p. 490. bona meo exemplari conveniens. Eadem icon MOR. II. T. 23. ſect. 3. F. 12. ſed glabra male & cum malo nomine.

Chamædrys ſylveſtris CLUS. I. p. 352. icon, ſed etiam nuda eſt.

Teucrium III. minus. TAB. p. 771. icon cum foliis longitudine iam magis æqualibus, & bene.

Veronica racemis lateralibus, foliis ovatis ſeſſilibus, rugoſis, dentatis; caule debili. LIN. quod aliquibus

Chamæ-

Chamædrys ſpeciebus, non omnibus convenit. 9. nec hæc ſpecifica definitio eſt.

aa) Varietas altera eiusdem tenuiſſime laciniata, qualem ſub æſtatis finem in Auſtriæ ſylvis frequens.

b) Planta multicaulis 4. 5. pollicum altitudine, foliis pulchre circumſectis.

Veronica racemis lateralibus, foliis ovatis ſeſſilibus rugoſis, dentatis, obtuſiuſculis, caule recto.

Veronica *Teucrium* LINN. certo.

An? Veronica tetragona recta minima COLUM. MOR. II. T. 13. *Sect.* 3. F. 14. meo ſpecimini multum conveniens, quod tamen magis laciniatum ſit & virgas ſimpliciores, non ramoſas habeat.

bb) Aliquantulo minor, foliis non adeo chamædryos laciniatis.

An? Teucrium V. CLUSII I. 350. icon, ſed glabra eſt & faſciam oppoſitam, ut mea, non habet, cæterum meis ſpeciminibus ſatis convenit.

a) Sylveſtribus locis frequentiſſima, ſed etiam herboſis aliis invenitur frequentiſſima in *Brader*, *Caltenberg*, *Dornbach*, ubi etiam aa).

b) Statura a priori tota diverſa, foliis exiguis, magis nitidius & pulchrius circumſerratis, locis aſperis ad ſylvarum margines in *Brigittau* non frequens.

bb) In aſperis apricis ad ſylvarum margines in *Ottakling*.

Omnibus nunc deſcriptis meis hoc proprium eſt, angulis oppoſitis villoſas eſſe ſ. ciliatas.

Radix maiori plantæ longa, ſerpens, horizonti ſæpe parallela, per intervalla radicata, fibroſa.

Caules ex decumbenti-erecti, debiles, angulis oppoſitis ciliatis, pube conferta barbatis, diverſæ altitudinis.

Folia oppoſita ſeſſilia ex ovatis aut ſubcordatis rugoſa venoſa, nervis inferne villoſis, margine ciliata, dentata, ſerrata, & aliquando profundiſſime ſecta laciniata.

Pedunculi laterales villoſi, colorati longiſſimi, ſæpe elongati, laxe ſpicati, brachiati.

Pedicelli colorati, ſæpe bractea ſuffulti, erecti.

Calyx gentis.

Corolla rotata ampla, læte cærulea, venis atro-cærulefcentibus, umbilico ex atro nigrefcente, centro ex albo virefcente. Corolla etiam quandoque dilutior eft.

b) *Radix* multiceps fibrofa pulchræ plantulæ.

Caules plures, longitudine pratenfis & colore atro purpureo, fed angulis ciliatis, incanis, duriores & quafi frutefcentes.

Folia conferta oppofita æqualia magis & vere chamædryos & laciniata fere.

Racemus quandoque terminalis fimplex, funt etiam in aliis laterales non longiffimi, recte ut in pratenfi.

Corolla eadem ampla, fed dilutior.

bb) Siccioris aliquid habet, caulis rubicondior eft, quandoque fimplici racemo terminatus, quandoque lateralibus & pro plantula longis, hæc habitum primæ magis refert.

15) *Veronica latifolia* * Enumeratio.

Veronica racemis lateralibus longiffimis, foliis cordato-mucronatis, venofis, rugofis, dentatis; caule ftricto.

Veronica caule craffo, duro, pedunculis ftrictis, calycum laciniis & florum racemis longis.

Veronica pratenfis omnium maxima BUX, *Cent.* I. p. 23. T. 34.

Veronica magna, folio quercus. DALECH. MOR. II. T. 23. *fect.* 3. F. 18. bonum nomen.

Veronica fpuria maior latifolia. C. B. *pin.* 248.

a. Foliis admodum laciniatis, quale ingens fpecimen habeo.

In fruticetis *Simmeringwalde*, *Incersdorffwalde*, ubique & per totam Auftriam.

Radix cauli fingulo ex multis geniculis fibrofa.

Caules plures ad terram plus minusve inclinati, dein eriguntur, cubitales, brachiales fplendentes fæpe, hinc inde colorati, duri, firmi, hirfuti.

Folia oppofita iam in medio caule feffilia, fere cordata, lata, admodum venofa, rugofa hirfuta, dentata, longe mucronata, urticæ maioris fere forma, in arcum fæpe reflexa.

Pedunculi longi, duri ftricti, villofi ex foliorum fuperiorum alis fuftinent fpicam florum fatis laxam.

Pedicelli

Pedicelli exigui hirſuti modo bractea hirſuta ciliata longiores, modo breviores.

Calycis laciniæ longæ, licet inæquales.

Corolla albo violacea, calycibus maior, umbilico magis colorato.

Obſervatio. Iuvenis inter digitos contrita fœtet; variat ſtatura. Laciniata varietas flores habet ampliſſimos ex rubro violaceos, racemi laciniis calycis longis conſpicui & dirimentibus flores.

Obſervatio II. Flores parvos facit HALLERUS in Helveticis.

Pedunculis unifloris, aut floribus ſolitariis.

16) *Veronica Agreſtis.*

Veronica foliis cordatis inciſis, pedunculis fructificantibus longioribus cernuis; calycibus baſi gibberis.

Veronica folio chamædrys RIV. T. 96. bene, qui etiam nutantes fructus obſervavit.

Alſine foliis triſſaginis. TAB. p. 1089. icon.

Alſine ſerrato folio glabro. I. B. III. p. 366. icon, quæ, licet mala, tamen habitum plantæ habet.

In arvis circa *Belveder* verſus St. Marcum, & alibi frequens.

Radix exigua, caudice capillorum conflata, multiceps.

Cauliculi horizonti paralleli dein in aliquibus eriguntur, ipſi primis geniculis admodum ramoſi: ramis oppoſitis, piloſi, obſcuriore colore perfuſi, non virides, nec læte purpuraſcentes.

Folia in noſtris quidem ſpeciminibus oppſita, non alterna, ut habet LINNAEUS, licet in ſummitate cauliculorum unum alterumve raro alternum viſatur. Hæc denſe ramos obſident craſſiuscula, ſaturate viridia, glabra ſerrata, obcordata, chamædrys forma, exiguo petiolo hærentia, & in ſummitate huius deorſum verſa flexa.

Pedunculi uniflori & rari, ex foliorum alis orti, folia longitudine multum ſuperant, naturæ ramorum ſubcolorati, piloſi.

Calyx baſi gibberus, fere ut in cruciformibus, quatuor factus laciniis obſcurius cordiformibus in florente apice reflexo, in deflorato complanato inſtructis.

Corolla fere calyces ſuperat, ſaturate cærulea.

Capſula modo piloſa, modo glabra, perſtante ſtylo ſatis longo thlaſpideo-teſticulata.

17) *Vero-*

17) *Veronica arvensis.*
Veronica foliis oppositis, cordatis, crenatis, floribus in caule virgato sessilibus.
Veronica foliis subrotundis, crenatis, petiolis calyce brevioribus. HALL. *Helv.* p. 533. *bene.*
Alysson. COLUM. *Phytob.* p. 26. icon.
Alline serrato folio hirsutiore, floribus & loculis cauliculis adhærentibus. I. B. III. 367. icon ex COLUM.

In pratis *Braderau*, locis siccis.

Radix unica, non multum fibrosa.

Caulis ex hac unicus, genu in terram inflexus, dein erectus, virgatus quasi, palmam spithamam altus, non ramosus in meis, inferne coloratus, sæpe pilosus.

Folia opposita cordata, subrotunda aliquando hinc inde, non multum tamen incisa, brevi aut nullo petiolo sessilia, hirsutula, inferne aliquando purpurea Floralia magis elliptica sunt minus incisa.

Flores in elongata quasi virgula dispositi minimis pedunculis sessiles in alis foliorum.

Calyx gentis.

Corolla cærulea aut ex cæruleo cinerascens, minima,

Capsula cordiformis,

Observatio. Habeo specimina rariorum in caule foliorum & pedunculorum foliis multo longiorum. Vidi etiam in aliis speciminibus folia multum crenata hirsutula, margine ciliata; ultimo vidi etiam ramosos caules.

18) *Veronica Hederifolia.*
Veronica foliis cordatis planis, calycis segmentis sagittatis, ciliatis; fructu quadrangulo.
Veronica folio hederæ. RIV. T. 96.
Morsus gallinæ folio hederulæ. LOB. p. 463.

In agris hortisque frequantissima primo vere.

Radix exigua capillacea.

Caules procumbentes primo, dein eriguntur villosi & ad prima genicula oppositis brachiis ramosi, obscura lenique purpura perfusi.

Folia plus minusve longe petiolata varia, modo uno alterove dente tantum incisa, minime quinqueloba, modo 3-5-loba, modo ampliora, modo minora ex exortu ramorum oposita, dein semper alterna, ciliata,

liata leniter, villosa, floribus longiora subglauca, aliquando inferne purpura tincta.

Pedunculi ut rami leniter colorati, pilosi.

Calyx 4. factus foliolis distinctis cordatis ciliatis, quatuor sinuum angulis exstantibus & in pyramidem conniventibus.

Flos modo calyce minor, modo maior, modo ex albo pallide cærulescens, modo cæruleus magis.

Capsula biglobosa, tetracoccos, quadrangula, lateribus intropressis.

Semina umbilicata.

19) ***Veronica triphyllos.***

Veronica foliis digitato-partitis; floribus solitariis in foliosorum capitulorum rosulis congestis.

Veronica parva erecta folio alsines hederaceæ, sed rutæ modo diviso. LOB. icon 464. bona.

Veronica folio rutæ. RIV. 95. bona, licet maior.

Prima iam in aprili florens planta in mœnibus.

Radix parva, parum fibrosa alba.

Caulis erectus, subrubens, hirsutulus.

Folia oppsita hirsutula, infima petiolata parum, in alia fere sessilia, subtus sæpe rubentia, sanguinea, superne triste viridia: infima angulosa laciniata sunt, dum superiora magis trifida aut 5-fida laciniis satis longis media longissima visuntur.

Pedunculi quasi rami, modo ex solo vertice inter rosulas foliorum egrediuntur, modo iam media altitudine oriuntur & flores gerunt solitarios; cæterum sunt aphylli, licet foliis in exortu sustineantur.

Calyx profunde quadrifidus, laciniis aliquando laciniatis, hirsutis, ciliatis, coloratis.

Flores præcedentibus ampliores, læte cærulei, cum lineis profundius cæruleis, umbilico ex albo virente.

Capsula Thlaspeos, sed villosa, colorata, turgidula.

Obſervatio. Cum pedunculi ſæpe inveniantur foliis breviores, falſam ſuam definitionem corrigat LINNAEUS, qui cæterum in Veronicis multoties erravit.

20) *Veronica Dillenii.*
Veronica foliis digitato-partitis; floribus ſolitariis ſpicatis, ſeſſilibus.
Veronica humilis erecta montana, flore parvo cæruleo. DILL. *append.* 38.

In ſummis montibus *Durrenſtain* locis aridis apricis, & paſcuis frequentiſſima.

Radix annuæ plantæ exigua, capillamentis donata.

Caulis unicus, mox ſupra terram in genu inflexus, dein erectus, modo ſimplex indiviſus multa veronicæ arvenſis ſimilitudine, modo id vero rarius ramoſus, ramo uno ſatis longo virgato ab unica ad dimidium pedem, etiam unum altus, rotundus, villoſus, aliquando inferne rubens, aliquando minus, ſuperne in longam ſpicam florigeram villoſam ſolutus.

Folia inferiora oppoſita, ſuperiora ſpicæ alternæ. Primum caulinorum par breviter petiolatum ovatum, uno alterove dente inciſum tridentatum, etiam crenatum eſt; aliud, quod ſequitur priori plerumque, ſimile vel magis iam & evidentius inciſum laciniatum; tertium fere ſemper ad caulis diviſionem manifeſtius pinnatum aut digitato-partitum lacinia media longiore latiore lanceolata aut ex ovato acuta. Inferiores floralium bracteæ uno alterove dente inciſæ adhuc ſunt, dum ſuperiores integræ viſuntur lanceolatæ, villoſæ.

Pedunculi in infimis breves nunquam foliorum floralium longitudine brevi in ſpica ſatis longa decreſcunt, ut flores in ſpica ſeſſiles habeantur.

Calyx quadrifidus gentis foliolis lanceolatis non parvis.

Corolla pallide cærulea, venis cæruleſcentibus picta.

Antheræ nigræ, polline flavo fœtæ.

Capſula cordiformis, calycis lacinias non excedens.

Et hæc poſt DILLENIUM prima deſcriptio eſt.

Obſer-

Obſervatio. LINNAEI veronica floribus ſolitariis foliis digitato-partitis pedunculo longioribus æque triphyllos ac huic convenit, & multus dubito, DILLENII plantam a LINNAEO viſam, quanquam, etiam in Suecia inveniri, ſcribat. Si enim vidiſſet faciles differentiæ notas adiecisſet.

588. LIMOSELLA.

CHARACTER. *Calyx* 5-fidus. *Corolla* campanulata 5-fida æqualis. *Stigmati* capitato minores in quadrato antheræ quatuor ſubiectæ. *Capſula* unilocularis 2-valvis polyſperma.

1) *Limoſella aquatica.* • Enumeratio de genere non meminit.
Limoſella foliis longe petiolatis ſive ſpatulatis.
Plantaginella. DILL. *nov. gener.* p. 113. RUP. HALL. *ien.* 23. T. 6. F. 2.
Alſine paluſtris repens, foliis lanceolatis PLUCK. *alm.* T. 74. F. 4.
Alſine paluſtris exigua foliis lanceolatis. MENTZ. pug. 2. T. 7. F. 6.
Spergula perpuſilla lanceolatis foliis. LOES. pruſſ. T. 81.

Radices tenues luto immerſæ repentes.

Folia longiſſime petiolata, maiora, ſive ſpatulata, minora fere ovata, tenera, glabra, parum carnoſa, quæ omnia in principio diverſis locis, mediantibus vaginis petiolatis cohæreant.

Scapi e foliorum vaginis parvi erecti, florem in fine ſuſtinent unicum, exiguum, muſcoſum; hi vix dimidiam petiolorum longitudinem aſſequuntur.

Calyx monophyllus quinquefidus, obiter ob nervos anguloſus, maculis purpureis pictus; calycis laciniæ erectæ, ſive cucullato incraſſato.

Corolla monopetala, quinquefida, foliolis ovato-acutis, calycinis laciniis aliquantum maioribus, erectis, albis & ex purpura leniter coloratis.

Stigma capitatum latum, ad quatuor angulos tanquam in quadrato antheras minores, æquales, nigras, ſtantes habet.

Capſula ovata.

Obſervatio. Hanc ſtirpem plantaginellæ nomine pentapetalis vaſculiferis RAI. & ranunculis HERMANNI, primus exemit DILLENIUS, ſed cur didynamiis, dum nulla hic ſubordinationis potentia viſitur, inſcripſit LINNAEUS? cur alii ringentibus? & ultimo perſonatis, qui manifeſtiori errore eius folia oppoſita argutulataque facit, & flores ſolitarios axillares, centunculum *minimum* cum Limoſella *aquatica* confundens ADANSONUS? nihil ſane ego inveni in hac planta aut ringentis aut perſonati, nec video, in claſſe deliqueſcentium ſtare poſſe omni iure cooptationis vacuam, quare etiam numerum eius delevi, & ſub ſcabello Plantaginis Plantaginellam DILLENII, ut ipſe fecerat, locavi. Character Generis, a LINNAEO traditus, intelligi non poteſt.

594. DIGITALIS.

CHARACTER. *Calyx* 5-partitus. *Cor.* campanulato-ventricoſa, obtuſa, 4-fida. *Capſula* ovata 2-locularis. 2-valvis, polyſperma.

Obſervatio. Corollam 5-fidam ponit GLEDITSCHIUS, quam omnes alii ſolum 4-fidam vident.

1) *Digitalis lutea.*

Digitalis caule ſimplici; calycinis foliolis lanceolatis; corollæ ſegmentis acutis: ſuperiore emarginato.

Digitalis flore venoſo, maculoſo & puro. HALL. Helv. 617. qui non bene ſeparat.

Digitalis. RIV. T. 104. & 105. minor.

In foſſis ſabuloſis vinearum *Caltenberg*, *Nusdorff* &c.

Caulis pedem cum dimidio & quandoque ultra altus, rectus, lanuginoſus, folioſus, anguloſus in loco natali, non ramoſus.

Folia ſeſſilia & quaſi ſemiamplexicaulia, conferta, alterna, longe lanceolata, modo erecta, modo in arcum flexa, modo plus, modo minus argute ſerrata, nervoſa, nervis poſtica parte villo obductis.

Bractea

Bractea foliosæ sub primis floribus longæ, sæpe flore longiores, dein minuuntur ovato-lanceolatæ, concavæ, foliorum naturæ.

Flores in spicam raram uno versu sæpe disponuntur, aliquando magis in racemum componuntur; sunt cæterum villosi ex herbaceo-luteoli, intus modo maculis sanguineis picti, modo his absentibus puri.

Calyx laciniis 5. longis, lanceolatis factus hirsutis, ciliatis, superiore aliquando minore, cæterum subæqualibus.

Tubus ex globo fere calyce cœpto coangustatus latescit deorsum ventricosus.

Limbus quadrangulo-oblongus in quatuor lacinias sectus aliquantulum reflexas in maturis, & acutas; triangulares duæ laterales cum inferiori sunt, nec notavit RIVINUS, qui plantæ in horto educatæ iconem dedisse videtur; suprema, quæ pro galea sit, magis obtusa in loco natali modo insensibiliter emarginata, modo tamen evidentius exsecta.

Antheræ crucis in modum sub galea sibi appositæ, idque per paria recte, ut in glecomate. Stamina incurva arcuata angustato tubo inarticulata, coniunctioni loculorum inserta, ut dicit HALLERUS, non invenio, nec triquetram tubam.

Observatio I. In Enumeratione posita fuerat digitalis *purpurea* pro *lutea*, quod dein correctum fuit, hac adiecta in *Observ. Botan. part. II.* nota „quoad LINNAEANAM quidem determinationem, sed forte a LINNAEANIS huiusce synonimis distincta planta, ita, ut plures sint digitales lutescente corolla, quæ diversæ a purpurea, inter se etiam specie differant„. Nunc respondeo, folia calycina ovata a foliis calycinis lanceolatis certe esse distinctissima ad oculum, & in hac re LINNAEANAM determinationem valere, *sed labio superiore bifido* in nostra non deprehendi, hinc neque quoad LINNAEANAM determinationem *Luteam* esse, synonimis vero LINNAEI convenire.

Obſervatio II. Antheris, per paria in formam crucis conniventibus cum calyce quinquefido, eſſentialem & *inalterabilem* Glecomati notam iniuſſit LINNAEUS, nunc viderit ipſe an digitalis *lutea* non ſit Glecoma. Ego ſolum obſervo.

Obſervatio III. In ſylvula *Gatterholtz* nunc recte invenio digitales altiſſimas, pedes fere tres æquantes, quarum caulis albente villo hirſutiſſimus ſit, flos interne magis coloratus, lineis abruptis pictus, calycina folia ſemper lanceolata, ſed labium ſuperius floris leniter crenato-emarginatum, duobus in aliquibus, tribus in aliis denticulis exiguis inſtructum; bifidum hucusque non vidi, licet examinarem pene multas plantas diverſis in locis creſcentes.

INDEX

INDEX GENERUM.

RINGENTIUM PLANTARUM.

Origa-

STIR-

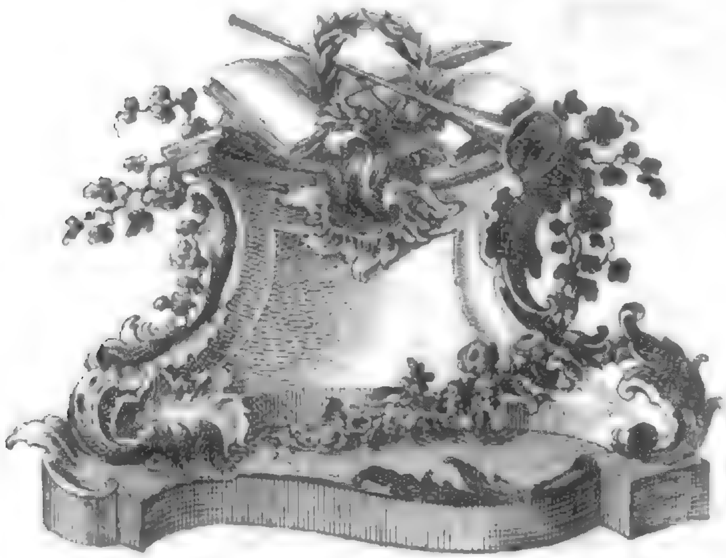
HENRICI IOA. NEPOM. CRANTZ

S. C. A. MAIESTATIS CONSILIARII, INSTITVTIONVM MED. ET MATERIAE MEDICAE VINDOBONENSIS PROFESSORIS PVB. ORD. ACAD. IMP. NAT. CVRIOS. ET SOCIETAT. BOTANIC. FLORENTIN. LITTER. ROBORET. SODALIS

STIRPIVM AVSTRIACARVM

FASCICVLI V

EDITIO PRIMA

CVM FIGVRIS AENEIS

IMPENSIS IOANNIS PAVLI KRAVS
BIBLIOPOLAE VIENN.
MDCCLXIX

VIRO

CLARISSIMO

PETRO ASCANIO

HISTORIAE NATVR. ET BOTAN.

PROFESSORI DANO

HVNC SVVM FASCICVLVM

CONSECRAT

H. CRANTZ.

STIRPIUM AUSTRIACARUM

PARS II

FASCICULUS QUINTUS

PAPILIONACEAE
HABITUS ABSOLUTI.

STAMINIBUS OMNIBUS CONNEXIS.

STIGMATE IMBERBI.

609. GENISTA. *Cal.* 2-labiatus $\frac{2}{3}$. *Cor.* vexillum ovatum reflexum. *Stigma* involutum. *Legumen* uni-multiloculare.

1. Germanica.
2. Pilosa.
3. Tinctoria.
4. Sagittalis.

612. ONONIS. *Cal.* 5-partitus linearis. *Vexill.* striatum. *Stamina* in cylindrum connata. *Legumen* Rhombeum uniloculare.

1. Spinosa.

613. ANTHYLLIS. *Cal.* ventricosus villosus 5-dentatus. *Legumen* subrotundum minimum tectum calyce.

1. Vulneraria.

STAMINIBUS NOVEM COALITIS, DECIMO LIBERO.

STIGMATE PUBESCENTE.

621. OROBUS. *Cal.* 5-dentatus, dentibus superioribus brevioribus. *Vexill.* obcordatum apice lateribus reflexum. *Stylus* aliqua interiori longitudine pubescens. *Legumen* teres.

1. Niger.
2. Vernus.
3. Austriacus.
4. Tuberosus.

623. LATHYRUS. *Cal.* 5-fidus laciniis superioribus brevioribus. *Vexillum* maximum. *Stylus* supra villosius, superne latior.

1. Sylvestris.
2. Pratensis.
3. Tuberosus.
4. Palustris.
5. Latifolius.

627. PHACA. *Cal.* 5-dent. tubuloſus. *Legumen* inflatum uniloculare.

1. Ochreata.
2. Montana.

LEGUMINIBUS ARTICULATIS.

631. HEDYSARUM. *Cal.* 5-fidus. *Carina* apice transverſa. *Legumen* articulo uno vel pluribus diſcedentibus.

1. Onobrychis
2. Controverſum.
3. Humile.

632. CORONILLA. *Calyx* vix bilabiatus denticulis ſuper. approximatis. *Legumen* longiſſimum ad ſingula ſemina contractum.

1. Emerus.
2. Coronata.
3. Varia.

635. HIPPOCREPIS. *Cal.* 5-dentatus. *Legumen* incurvum, ſutura inferiore ſinuatum.

1. Comoſa.

636. MEDICAGO. *Cal.* 5-fidus. *Legumen* arcuatum ſ. cochleatum gyro ſimplici, pluribus.

1. Lupulina.
2. Sativa.
3. Falcata.
4. Minima

HABITUS DELIQUESCENTIS.

653. FUMARIA. *Calyx* ſubbifolius. *Cor.* mira. *Machina* ſtaminea conus per axim ſectus, ſingulo cono ſtamina tria.

1. Bulboſa.

652. POLYGALA. *Cal.* trifolius, *Cor.* mira. *Alæ* duæ. *Vexillum* bifidum. *Carina* apice ventricoſa. *Stam.* connata.

1. Vulgaris.
2. Amarella.
3. Auſtriaca.
4. Chamæbuxus.

CLASSIS
PAPILIONACEARUM.

CHARACTER in singulari floris structura & papilionem plus minusve æmulantis figura obvius fundatur.

HABITUS ABSOLUTI.

STAMINIBUS OMNIBUS CONNEXIS.

STIGMATE IMBERBI.

608. GENISTA.

CHARACTER. *Cal.* bilabiatus $\frac{2}{3}$. *Cor.* papilionacea: vexillo ovato acuto a carina remoto toto reflexo: *Stig.* involutum. *Leg.* uniloculare sæpe; aliquando etiam multiloculare.

Observatio. Non castæ sunt tum LINNAEI, tum ADANSONII observationes, dum in charactere generico unilocularem naturam siliquæ adscribunt Genistis.

1) *Genista germanica.*

Genista foliis ovato-lanceolatis, spinis in ramis senescentibus ramosis. HALL. *Helv.* p. 593.
Genista spinis compositis, ramis floriferis inermibus, foliis lanceolatis. ROY.
Genistella spinosa. CLUS. *Hist.* p. 104. *obiter.* RIV. T. 69. *bene.*
Genistella aculeata. TAB. 1102. *bene.* RAI.
Genista spinosa minor germanica. C. B. *pin.* 395.

In *Gatterholtz* rarius, frequentius in cædua sylva *Ottakling*, *Pötzleinsdorff* &c.

Radices, ut fruticum radices, duræ, lignosæ.

Caules fruticosi ramosissimi in diversam partem diffusi; horum seniores rami aphylli, virides tamen, & spinis viridibus ramosis sæpe spinosi

nosi: iuniores virides pilosi, alternis foliis ex ovato-lanceolatis, oram ciliatam & infernam faciem pilosam habentibus, instructi, in axillis nova nascentis rami foliola, cum spinula in medio, herbacea adhuc, & inermi, gerunt.

Flores quasi in spica sessiles.

Calyx brevi firmoque pedunculo fultus, carnosus, viridis, ora pilosus, bilabiatus: labio inferiori trifido segmentis longioribus, superiori bifido.

Corolla papilionacea flava: vexillo verticaliter cordato, sulcis exarato venosis, & toto reflexo, carina multo breviore, longitudine tamen alarum.

Alæ breves, profundius coloratæ, concavo-inflatæ.

Carina longa, recta, cymbiformis puppa, leniter emarginata, multum pilosa, ut ob id subincana videatur, inter alas dehiscens, mirum hoc habet, quod cum legumine, aliis iam emarcidis petalis, diutissime perstet.

Stamina basi connata, fere ad medietatem soluta: antheris rufa flavedine tinctis.

Stylus assurgens: Stigmate simplici non semper involuto.

Legumen rhomboidale hirsutum, minime oblongum, obtusum, ut præscribit LINNAEUS.

2) *Genista pilosa.*

Genista floribus sessilibus sparsis, caule tuberculato decumbente.

Chamægenista prima. CLUS. *Hist.* p. 103. *bene.*

Genista humilior procumbens. RAI. Pannonica. TOUR.

Genista ramosa foliis hyperici. C. B. *pin.*

Chamægenista foliis genistæ vulgaris. C. B. *pin.*

Ad saxa, rupes in montibus *Mödlingensibus* statim retro templum. Tum in *Badensibus*, aliis, imo in alpes ascendit, quam nunc describo, ex *Schneberg* delata est.

Depressus humi & serpens fruticulus, caules undiquaque spargit exiguos, etiam ramosos, minimis tuberculis, quæ foliorum delapsorum fulcra quondam erant, inæquales, striatos, sulcatosque, & ultimo demum suberectos.

Folia

Folia ex uno tuberculo, (quod tamen etiam variat,) plerumque tria, exiguo petiolo nixa, lente latescentia in obtusiorem finem, qui tamen quandoque in acumen abeat; hæc nunc pura sunt, nunc dorso & margine albo splendente villo, quo ne caules quidem, dum stirps pubescit, eximantur, prædita visuntur.

Flores alterni & ex foliorum alis solitarii, tamen ob viciniam tuberculorum, tam folia, quam flores gignentium, quasi racemosi; ipsi longo satis pedunculo villoso sustinentur.

Calyx exiguus, villosus, 5-dentatus, dentibus 2 superioribus magis distantibus profunde sectis, inferioribus tribus minoribus: omnibus fere ciliatis.

Flos calycis rationem non servat, spectabilis aureus: vexillo lato reflexo: alis ascendentibus: carina longitudine fere vexilli.

Siliqua utrimque attenuata, quasi inæqualia triangula eidem basi insisterent, a priori diversa est, licet etiam villoso-cana sit.

Semen modo unicum, modo plura.

Observatio I. Legumen subrotundum in charactere generico requirit LINNAEUS, in nostris Genistis id non obtinet.

Observatio II. Cytisi characterem in legumine basi attenuato fundavit LINNAEUS in *Syst. Nat.* qui etiam nostris conveniat genistis.

Observatio III. In illis speciminibus, quæ 1767. ad lapidicinam *Dornbach* locis siccis legi, inveni Stamina quasi in columnam iuxta stylum disposita, ut in columniferis.

3) *Genista tinctoria.*

Genista floribus sessilibus spicatis, ramis striatis, teretibus, erectis.

Genista vulgaris. CLUS. hist p. 101. tinctoria. DOD. tinctoria germanica. C. B. *pin.*

Genistella. RIV. T. 67. *bene.*

In *Simmeringer Walde*, abunde in *Gatterholtz*, rarius in *Dornbach*, & alibi.

Folia rarius lanceolata, verius ex ovatis utrimque acuta, facie læte viridia, nitida, nervo tamen piloso, totius folii margine albido splendente, rariori tamen villo conspicuo; dorso magis albida. Hæc exiguo petiolo cauli insident, ut quasi sessilia appareant, multis in locis ad caulem, quem contegunt, erecta, alterna obiter canaliculata.

Caulis

Caulis erectus, virgatus, ſtriatus, pube levi obſitus, ſuperiori parte multum ramoſus, floribus ſpicatis pedunculis exiguis ex alis foliorum ſuſtentatis.

Calyx non longus, exigua pube obſitus, labio ſuperiori bidentato, inferiori tridentato.

Vexillum in actu fœcundationis a piſtillo ſtaminibusque ſurſum reactum, marginibus ad piſtillum ſtaminaque conflexis, cordatum.

Alæ & *Carina* in hac deorſum actæ ſunt, quod in aliis non adeo obſervo.

Legumen oblongum utrimque acuminatum, multiloculare, ad ſemina turgidulum, inæquale, nigrum.

Obſervatio. Iam monuerat HALLERUS, Helveticis Geniſtis ſemina aliquot eſſe, dum unum ſolum numeraret LINNAEUS, Geniſtæ *tinctoriæ* ſiliquam longiuſculam eſſe, & polyſpermam, dum ſubrotundam in charactere generico definiret LINNAEUS, & tamen errorem in hodiernam diem non correxit, nec characterem generis emendavit, quaſi ipſe privilegium, quo res naturales munitæ ſunt, conculcare poſſet, aut præter illum nemo obſervare valeret. Ergo legumen *ſubrotundum* male, *uniloculare* male. Eundem errorem ADANSONUS erravit & in eo adhuc peius fecit, quod adhuc novum genus ex illa faceret Carnioliæ nomine.

4) *Geniſta ſagittalis.*
Geniſta caule ancipiti articulato, petiolis decurrentibus, foliis ovato-lanceolatis.
Geniſtella altera caule foliato. GESN. *Coll.*
Chamægeniſta altera. CLUS. *hiſt.* p. 103. *bene.*
Chamægeniſta ſagittalis. C. B. *pin.* ſagittalis pannonica. CAM. *Hort. icon.* XIII. *optima.*

In pinetis apricis aridis *Breyn;* in pratis aridis *Simmeringer* Walde eundo ad paſcua ad dextram in via.

Radices lignoſæ ſerpentes, ramoſæ horizontales fere.

Rami florales plures, ſimplices, ancipites, vix pede altiores, alis decurrentibus folioſis, modo tribus maioribus elatioribusque, modo ſex depreſſioribus cincti, aliquando triangulares ſemper, dum inſidens ovatum aut ovato lanceolatum folium caulem contrahit, articulati; hi in pedunculum purpureum non folioſum, ſed hirſutulum ſolvuntur.

Rami non floriferi toti foliosi minime triangulares, sed complanati, nervo solum bialato cum insidentibus iisdem foliolis ovatis, aut ovato-lanceolatis.

Folia in uno ramo diversa, numero tria ad sex, supremis sensim decrescentibus, omnibus ovato lanceolatis & dorso leniter pilosis.

Florum in capitulis brevis spica.

Calyces dentibus tenuibus hirsutis, exstantibus duobus fulciuntur præter bracteam brevem hirsutam coloratam. Hi ampli sunt ventricosi, satis flavicantes, bilabiati hirsuti 5-fidi.

Vexillum amplissimum rotundum longitudine alarum fere, assurgens, reflexum, flavum.

Alæ longæ non, ut LINNAEUS dicit, reliquis breviores, sed vexilli & carinæ ferme longitudine.

Carina deorsum & sursum fissa, vexillo non longior, contra ac LINNAEUS habet.

Stamina connata.

Legumen ex ventricoso compressum hirsutie incanum, sæpe abortit.

Observatio I. Genistarum character a LINNAEO quoad nostras solum species non recte definitus est; in ultima hac planta adeo alæ reliquis breviores non sunt, ut etiam sint carinæ longitudine, quod etiam iam olim HALLERUS observaverat, adhæc stigma involutum observare non potui.

Observatio II. Vexillum carina dimidio brevius in suis observavit HALLERUS, in meis numerosis & vivis speciminibus video alarum & carinæ longitudine.

512. ONO-

612. ONONIS.

CHARACTER. *Calyx* 5-partitus linearis. *Vexillum* ſtriatum. *Stamina* in cylindrum integrum connata. *Legumen* rhombeum turgidum uniloculare ſeſſile?

1) *Ononis ſpinoſa.*
Ononis floribus racemoſis; foliis ternatis, ramis ſpinoſis.
Anonis floribus pene ſeſſilibus, vaginis foliorum ampliſſimis, ramo quolibet in ſpinam terminato. HALL. *helv.* 569.
Anonis. RIV. Tab. 69. *bene.* BLAKW. T. 301.
Reſta bovis. TRAGI. p. 869.
Anonis ſpinoſa & non ſpinoſa flore albo, flore purpureo & aliis varietatibus. *conſentit* LINNAEUS.

Vulgatiſſimæ plantæ ad vias, in arvis, pratis in initio mites, dein evadunt feroces pungentes.

Radix lignea, fibroſa, nigra.

Caules multi, ſuberecti, fruteſcentes, ramoſi, ſtriati, rubentes, leniter villoſi, ſpinoſi.

Spinula ex omni geniculo exit, quæ vaginis petiolatis admodum latis, coloratis, bifidis, crenatis abſcondatur.

Folia ex vaginulis amplioribus orta, ternata, exigua ſunt, hæc ſerrulata ſunt, quandoque præmorſo, quandoque acuto magis fine; prima tamen quaſi pinnata ſunt tertio impare.

Flores in mea ramoſiſſima planta fere ſolitarii, axilares, pulchre rubentes.

Calyx ſuſtentatur vaginula, & inde dependente foliolo unico; is cæterum breviter pedicellatus, ſtriatus, leniter piloſus, in quinque dentes ſolvitur, quorum ſuperiores duo ſibi adiaceant.

Corollæ vexillum ampliſſimum, primo omnes partes involvit, dein aſſurgenti-reclinatum, dorſo hirto, rugoſo, lineato, lineis ex rubro magis coloratis, ungue exiguo albido inſtruitur.

Alæ albidæ convolutæ, vix carinæ longitudine, roſeo colore hinc inde perfuſæ.

Carina inferne usque ad angulum bifida, alba, dein longe adſcendit acuminata rubens.

Stamina connata antheris flavis.

Obſervatio. Calyx non eſt quinquepartitus, nec vexillum ſtriatum, ut perhibuit LINNAEUS, nec melior eſt eius adeo variata definitio.

Ononis floribus ſubſeſſilibus ſolitariis lateralibus, cauſe ſpinoſo. *Hort.* CLIFF.
Ononis floribus racemoſis geminatis, foliis ternatis, ramis ſpinoſis. *Spec. edit. priore.*
Ononis floribus racemoſis geminis; foliis ternatis: ſuperioribus ſolitariis; ramis inermibus ſubvilloſis *ſpec. edit. ultima.* quis tandem dicet, quid ſibi velit, vel in floribus vel in ſpinis LINNAEUS?

Obſervatio II. Huius varietatem habeo nunc noviter creatam, Ononidem *antiquorum* non adeo ſane diſtinctam a ſpinoſa, quam ononidem ſpinis carentem purpuream C. B.

Obſervatio III. Ononis *minutiſſima* ius incolatus auſtriæ reſpuit, illud littoralis Auſtriaci ſibi vindicat; ſpecimina & ſemina ex littorali auſtriaco primo adducta fuiſſe omnibus notum eſt; habeo etiam ego & potuiſſem deſcribere, ſed non opus habeo, exteras plantas noſtris ſociare, ut & fertilis & elegans harum habeatur enumeratio. Certo non creſcit in *Baden*, ni denuo ſparſo ſemine huic loco obtrudatur.

613. ANTHYLLIS.

CHARACTER. *Calyx* ventricoſus villoſus 5 - dentatus. *Legumen* ſubrotundum minimum tectum calyce.

1) *Anthyllis vulneraria.*
Anthyllis herbacea foliis pinnatis inæqualibus capitulo duplicato.
Vulneraria foliis ad terram ſimplicibus, ovatis ad caulem pinnatis. HALL. *Helv.* p. 570.
Anthyllis. RIV. T. 18.
b. Vulneraria ſupina flore coccineo. DILL. *elth.*

In paſcuis omnibus, etiam montoſis *Baden*, *Maurbach* &c. tum in alpibus b. in *Rodaun.*

Caules proiecti ſimplices, rotundi, leni lanugine tecti, ad inſidentes flores incurvati.

Folia

Folia ima varia, ovalia, ovato-oblonga, ſimplicia, aliquando, ſed rarius evidentius pinnata, longe petiolata, petiolo una alterave ſpernenda pinnula ornato, omnia leni pube obſita. *Media* pinnata ſunt: extremo impari ampliore. *Floralia* digitata ſemi-3 aut 5-fida.

Flores lutei vigentes, deflorati aurantii in involucris folioſis ſedent, quaſi in umbellam congeſti, admodum multi in capitibus duobus.

Calyx inflatus ovato-oblongus, alba lanugine totus incaneſcens, in 5. dentes ſectus: ſupremis latioribus altioribusque, infimis ſubulatis minoribus.

Vexillum longius aſcendens lateribus reflexis, medio leniter ſectum, & venis aliquando ſaturatioribus percurſum.

Alæ carina longiores, contra præſcriptionem LINNAEI.

Carina longo ſatis roſtro.

Stamina connata fine ultimo ampullacea alba antheras gerunt flavas.

Stigma obtuſum eſt.

Obſervatio I. Calycis laciniæ in montoſis rubent, & ipſum vexillum interne ſæpe lata purpura perfuſum eſt, quod etiam in adultiori carina vidi.

Obſervatio II. In montanis folia ſæpius pinnata video, & flores roſeos minores longe, ut in *Rodaun.*

Obſervatio III. Calycem anguſtum & brevem non bene facit ADANSONUS in cognitionem generis, quem omnes inflato-oblongum inveniant, & peius adhuc ex tribus ſpeciebus Anthyllis, tria genera excitat ex TOURN. ex *vulneraria* genus Vulnerariæ, ex *erinacea* genus Erinaceæ & ex barba iovis, genus Barba iovis.

Obſervatio IV. Anthyllis *montana* non dum in auſtria lecta eſt, licet in hac in monte Anas creſcere ſcribat LINNAEUS, ſed Mons Anas non in Auſtria, ſed Carniolia eſt.

STAMINIBUS NOVEM COALITIS DECIMO LIBERO.

STIGMATE PUBESCENTE.

621. OROBUS.

CHARACTER. *Calyx* basi obtusus 5-dentatus, denticulis superioribus brevioribus. *Vexillum* obcordatum apice lateribusque reflexum. *Stylus* linearis latere interiori aliqua longitudine pubescens. *Legumen* teres.

1) *Orobus niger.*
Orobus caule ramoso, foliis teriugis ovato-oblongis.
Orobus pannonicus II. CLUS. Hist. II. p. 230. *icon mala.*
Orobus sylvaticus, viciæ foliis, siliquis propendentibus, floribus purpurascentibus. MORIS. II.
Orobus foliis viciæ. RIV. T. 60. *bona.*

Abunde in sylvula *Gatterholtz*, in illa *Dornbach*, in *Caltenberg*, *Weidling* &c.

Radix tuberosa fibrosa.

Caules plures recti, virgati, firmuli, angulosi, hinc inde colorati, ramosi, faciem foliorum suorum inflexis paululum ramis & foliorum costis offerunt.

Foliorum pinnæ 3. 4. ad 5. 6. paria sine impari. Folia sunt ex ovato-oblonga, fine rotundo spinula terminato, superne læte viridia, inferne glauca uno solum nervo percursa. Costæ foliosæ plano caniculatæ exiguis auriculis, figuræ lathyri *tuberosi* simillimis, & supremis solum lanceolatis non calcaratis auctæ in spinulam terminantur; adhæc etiam satis constanter in una alterave costa suprema pinnas primas bracteorum forma abortientes videas, dum sequentes iustæ sunt dimensionis.

Scapus costis constanter longior non foliis in longitudinem eductis, & hic subvillosus est, ad costas leniter inclinatus, floribus in terram pendulis.

Racemus plerumque 5. pluribus paucioribusve componitur flosculis, ex vivida purpura coloratis.

Calyx

Calyx a pedunculo colorato villoſo dependet, coloratus, venoſus, leniter villoſus, obtuſus, ſuperna parte gibberus minor, inferna longior, dentibus vix adeo notabilibus inſtructus, maxime ſupremus.

Vexillum carinam late dimidiato cono cartilagineo ad carinæ angulum fere tegens, brevi erigitur emarginatum anteriori facie pulchre pictum, profunde roſeum, dorſo ſplendens.

Alæ longo pede albido rectæ, dein adſcendentes ex purpureo violaceæ ſummitatem carinæ non angulum obtegunt.

Carina ſpecialis ſtructuræ nec in aliis generibus ſimilis viſa, qua enim vexillum ſpectat & aperta eſſe ſolet ſpeciali membrana interiori articulationis vallo ſubtenſa, utrinque tecta eſt, preſſa tamen, apice, ut in aliis hians, aperte; cæterum parum a recto recedente angulo conflexa in apicem vexillum reſpicientem leviter ad angulum colorata eſt. Bipedes manifeſtius huius generis ſpecies omnes contendit LINNAEUS, in hac nihil inveni.

Stylus ſurſum reflexus, planus, interna facie pubeſcens.

Legumen apice acuminato adſcendente, utrimque primo compreſſum, pendulum, dein vero erectum nigrum, recte ut RIVINUS pinxit, ſeminibus in medio incluſis.

Obſervatio. Pulcherrima hæc ſtirps facillime vitiatur, & nigredine aterrima ſeu in floribus, foliis, caule, ſiliqua ſphacelatur ita quidem, ut rarum ſit exemplar non vitiatum in herbario reconditum.

2) *Orobus vernus.*
Orobus foliis pinnatis, ovatis, acutis; caule ſimplici.
Orobus pannonicus I. CLUS. *hiſt.* II. p. 230. icon bona.
Orobus ſylveſtris vernus THALII. p. 80. icon VI. bona.
Orobus RIV. T. 58.

Primo vere in ſylvis, maxime illa *Dornbach*, dein *Pötzleinsdorff*, *Mariabrun*, *Caltenberg*, *Grinzing*.

Radix tuberoſa, lignoſa, nigra, admodum fibroſa.

Caulis unicus, quandoque tamen plures, fere pedalis, iunioris & nondum florentis plantæ debilior, inclinatus, florentis rectus, purpura coloratus, quadrangulus, ſtriatus, coſtas folioſas tres quatuorve exſerit in varium ſenſum deflexas.

Coſtæ

Costæ foliosæ petiolo canaliculato colorato instructæ, duo, tria, foliorum paria edunt sine impari.

Folia ovato-elliptica, ampla satis, complicata, nervoso-rugosa, marginem in adultis sæpe leniter coloratum habent.

Stipulæ caulem involucrantes quasi, singulis foliosis costis adstant auriculatæ, rugosæ, auriculis quandoque imperfecte incisis, quandoque, sed raro, serratis. Hæ in inferioribus costis minores, in superioribus fere semper maiores sunt, & in ramis aliquando auriculis carent, aut harum solum rudimentis instruuntur.

Pedunculus unicus, & hinc inde alter in ramis, rectus, striatus, angulosus, ex purpura coloratus, flores 6. 7. 8. sustinet pulchros, satis amplos: vexillo vegeto pulchre rubente, obsoleto vero sordide cærulescente.

Calyx coloratus quinque dentatus, duobus dentibus superioribus minimis, infimo longissimo: omnibus acuminatis.

Flores in nondum explicatis penduli, in explicatis erecti magis, pulchri, ut ante dixi.

Vexillum amplum amœne ex cæruleo-rubens, venis sanguineis venosum, margine postrorsum plicatum, emarginatum, &, ut carinam & alas complectatur & coerceat, singulari callosa plica instructum.

Alæ vexillo longe minores, carina longiores sunt; hæ ex albo rubent, dein sordide cærulescunt complicatæ emarcidæ.

Carina ex albo subrubet ascendens, lateribus, ut foveam habeat auricularem compressa.

Stamina unum & novemfidum.

Stigma, qua parte vexillum spectat, longe pubescit, & ad angulum fere rectum erigitur.

Siliquæ erectæ primo rubent, dein nigræ fiunt, semina 5. 6. continentes.

3) *Orobus Austriacus.*

Orobus foliis 2-3-iugis erectis longe lanceolatis, radicibus tuberosis cylindricis. T. I. F. I.

Orobus pannonicus 3. CLUS. II. p. 231. bene, etiam cum brevioribus & latioribus foliis. I. B. ex CLUSIO.

Orobus foliis coniugatis subsessilibus lanceolatis, stipulis semisagittatis integerrimis; radice fasciculata. *Elenchus* bene.

Orobus foliis biiugis sublinearibus, stipulis lanceolato-linearibus, semisagittatis; caule simplici. *Enumer.*

Invenit

Invenit magna copia in pratis non procul *Waltersdorff*, *Maurbach*, *Mödling*, *Baden*, etiam in montosis ultra Danubium locis ad sylvarum cæduarum margines industrius vir CLUSIUS. In pratis circa *Minckendorff*, *Salmersdorff*, KRAMERUS. Ego pratum ante *Atzkersdorff* ad dextram viæ regiæ hoc lotum consitum vidi, in prato inter *Liesing* & *Rodaun* rarius inveni, ut etiam in illo *Ottackling*.

Radices oblongi bulbilli in cylindrum fusi, modo minores, modo longiores, foris nigricantes intus albi 3. 4. 6. plures; iuniores etiam extus albent, ut in figura expressum est.

Caulis plerumque simplex rectus, nisi quod a vento inclinatus crescat, aut a floribus nutet, parvis in initio geniculis, ascendendo vero longissimis distinctus; cæterum tenuis, rigidus tamen, compresso-angulosus pedem facile attingens, unum cum dimio non superans.

Stipulæ semisagittatæ caulem amplexantes, in extremitatibus sæpe leniter coloratæ, lanceolatæ.

Petioli carinati, quibus folia mediante cartilagine transparente nexa sunt; ipsi spinula cartilaginea exigua in fine gaudent, plerumque aliquantulum deflexa.

Folia modo linearia, modo, quod in diversis speciminibus multum variare observavi, latiora, plus minusve carinata, herbacea, longa, fine in acumen rigidum terminato. Hæc in inferioribus costis foliosis plerumque uno solum opposito pare instructa, uniiuga, in aliis vero duobus paribus gaudentia biiuga sunt. Est etiam ubi in summis fere costis unum folium luxuriet, modo inter paria positum, modo inter ultimum par medium, ut quasi tunc ultimum impar sit.

Pedunculi firmuli longissimi ex alis costarum foliosarum superioribus egrediuntur, diversi numero, nunc enim in una planta solum unum, nunc duos, etiam tres videas: unum specimen habeo, ubi quatuor sunt. Sunt cæterum etiam hi, ut caulis, angulosi.

Pedicelli exigui purpurei.

Racemus trium ad octo florum est, ante florescentiam ex albo viridium, aliquando etiam sanguineorum, in florescentia vero niveorum cum leni hinc inde purpura.

Calyx monophyllus tubulatus basi obtusus, ex purpura coloratus: ore obliquo quinquedentato: denticulis duobus superioribus minoribus,

bus, arcu ſeparatis ſeſe tamen reſpicientibus finibus converſis: tribus inferioribus longioribus.

Corolla papilionacea: vexillo niveo in laterum angulis & margine leni rubedine perfuſo, carinæ toto ſuo ungue incumbente, & quaſi ephippio inſidente, alis reflexo & medio carinato & apice emarginato.

Alæ vexillo minores, carina tamen multo longiores, dorſum, non ventrem carinæ tegunt, hinc in tecti modum incumbunt.

Carina vix lineam bipes, cæterum ventricoſa, aſſurgens, roſtrata, poſtica parte impreſſiones habet, quibus inſidenti vexillo firmitatem conciliet.

Stamina decem connata *certo*, non ſimplex & novemfidum, ut in generis præſcriptione invita natura poſtulat LINNAEUS.

Stigma aſcendens latere vexilli multa longitudine pubeſcens.

Legumen primo enſiforme erectum lateritiæ rubedinis, tamen ſplendens, dein vero magis rotundum fit.

Obſervatio. Plantam hanc, quam CLUSIUS primus deſcripſit & delineavit, I. BAUHINUS CLUSII icone & deſcriptione mutuatis nobis conſervavit, omnes auſtriarum plantarum ſcriptores recenſent, in integrum neglexit LINNAEUS, ne minima quidem eius mentione iniecta, aut ſcriptoribus his fide adhibita; quare novam exactamque & naturalem plantæ iconem dedi finitamque deſcriptionem & ſtirpis ab aliis differentias, ut tandem videat, an cum *tuberoſo* orobo, ad quem absque omni dubio retulit, confundi poſſit.

Sed etiamnum certum eſt, ne orobum quidem *tuberoſum* præ manibus habuiſſe, ſed potius noſtram in foliis latioribus ludentem plantam, dum orobum *tuberoſum* definiret in hæc verba:

> **Orobus foliis pinnatis lanceolatis, ſtipulis ſemi ſagittagis integerrimis; caule ſimplici.**

Utique hæc naturam orobi noſtri Auſtriaci magis, quam orobi tuberoſi exprimunt! quas enim eſſentiales orobus *tuberoſus* habet differentias, has LINNAEUS non vidit, ex natura vero pinxere ita THALIUS, LOESELIUS, HALLERUSVE: „Orobus tuberoſus tuberibus & filamentis inter tubera plurimis factus eſt, alis foliaceis caulis inſtruitur, folia ima ovata ſunt, flos purpureus„. Ergo non poterat definiri *foliis pinnatis lanceolatis*, *ſti-*

pulis

pulis semisagittatis integerrimis; caule simplici, sed contra *foliis imis ovatis superioribus lanceolatis; caule alato simplici*, sicque a nostro Austriaco, qui radicibus longe aliis, caule nudo non alato, foliis omnibus iisdem & flore perpetuo albo gaudet, recte fuisset distinctus, sed a nemine vult doceri LINNAEUS.

Observatio II. In stirpe locis montosis siccis & ad sylvarum margines *Caltenberg* crescente, differentiæ nonnullæ occurrunt, quæ scitu necessariæ sunt, ut specie non distinguantur. I. Plantæ montosæ radices longissimæ, & hæ conum inversum, cuius basis a caule remotissima apex vero in caulem confluat, constituunt, quandoque etiam inter duas angustatas extremitates cylindrulus farciminalis intercipitur, id enim variare solet. II. Caulis aliquando ramosus, crassior, firmior. III. Folia latiora strictiora, sæpe triiuga. IV. Flos pallidior.

4) *Orobus tuberosus.*

Orobus foliis imis ovatis, superioribus lanceolatis; caule alato simplici.

Orobus caule non ramoso, foliis imis ovatis, supernis ellipticis acutis HALL. *Helv.* p. 603.

An orobus tuberosus LINNEI & discipulorum? definitione nihil indigitante nec austriacum a tuberoso distinguente.

Astragaloides. s. Astragalus sylvaticus astragalo magno Fuchsii vel chamæbalano leguminosæ affinis planta I. B. LINNAEANA determinatione certius nomen.

Orobus radice tuberosa RIV. T. 59.

Astragalus sylvaticus THAL. *herc.* 7. T. I. icon.

Lathyrus angustifolius rad. tuberosa. LOES. *pruss.* 138. icon 37.

Supra Corneoburgum *Elenchus*, in sylvis *Enumeratio* assignant, sed sylvæ multæ sunt in Austria! commodius adhuc potuisset dici in herbario sicco. Sed si vere est visus, licet nec ego nec ullus meorum amicorum in Austria viderit, cur non emaculata fuit LINNAEI definitio? Quare de planta quidem HALLERI, & RIVINI, & THALII, & LOESELII satis certum est, de florarum autem & catalogorum scriptoribus vel maxime dubium.

 623. LA-

623. LATHYRUS.

CHARACTER. *Calyx* 5-fidus laciniis 2 ſuperioribus brevioribus. *Vexillum* obcordatum maximum. *Stylus* planus ſupra villoſus, ſuperne latior.

1) *Lathyrus ſylveſtris.*

Lathyrus foliis binatis enſiformibus: internodiis membranaceis, pedunculis multifloris.

Lathyrus ſylveſtris maior. C. B. *pin.* OEDER. *flor.* dan. T. CCCXXV.

Lathyrus ſylveſtris. CLUS. *hiſt.* 129.

Lathyrus ſylvaticus. RIV. *Tab.* 39.

Ex dumetis *Dornbach* Dominus WINTERL M. Doctor, botanices ſtudioſiſſimus, attulit.

Radix in adulta planta craſſa, conice ſenſim attenuata longiſſima, cute fuſca externe obſita: interne albicante dura ligneaque fere ſubſtantia prædita. Hæc plures ex ſummo capite ramos, eosque lentos, carnoſos, horizonti parallelos, & fiſſa cute ex fuſco & albo variegatos fundit.

Caules acutis angulis erumpentes multi, imbecilles hi & proſtrati iacerent, ni fulcro cirrhis prehenſo innixi erigerentur; cæterum toti herbacei profunde virides triangulo folioſo alati, a duobus ad quatuor pedes longi, admodum ramoſi implexi.

Cirrhi conſtantius triphylli, quós diphyllos definivit LINNAEUS.

Auriculæ pro plantæ altitudine tenues, exiguæ, vix lineares cum parvo recurvoque hamo.

Folia ex triangularibus alatisque & brevibus, licet tamen firmis petiolis elliptica, ipſis petiolis multis vicibus longiora (vidi enim vix non ſpithamam æquare ea, quæ eſſent longiſſima) non ſine aliqua latitudine tribus iisque magis conſpicuis nervis percurſa, fine acutiora & in ſpinulam terminata.

Pedunculi firmuli obiter ſtriati, petiolis bis, ter, quaterve longiores, aliquando longiſſimi ſunt, etiam pedem æquantes, multiflori, tres, quatuorve flores geſtant mediæ in hac gente amplitudinis.

Calyx

Calyx ſcapo colorato purpureo incurvo nixus, coloratus, venoſus, brevis, amplus, ſuperiores breves, & in ſe conniventes dentes habet: inferiores longiores & magis diſtantes.

Vexillum amplum ſatis, aſſurgens, medio carinatum emarginatumque, lateribus reflexum & in meis quidem ſpeciminibus vivis tota ora cincinnatum; cæterum læte purpureum & lineis pictum.

Alæ in carinam, qua longiores, conflexæ, late purpureæ.

Carina admodum inflata roſtro recurvo virideſcit herbacea, ea vero parte, qua vexillum ſpectat, membranacea etiam leviter coloratur.

Stamina erant connata, & *Stigma* pubeſcebat lateribus utrimque ſulcatis.

Siliqua fere piſi, venoſa.

Semina nigra ſunt rugoſa.

2) *Lathyrus pratenſis.*
Lathyrus foliis binatis utrimque acutis pedunculis multifloris, floribus luteis.
Lathyrus ſylveſtris luteus foliis viciæ. C. B. *pin.* dumetorum. I. B. II. p. 304. *cum icone commoda.*
Lathyrus pratenſis. RIV. T. 43.

Abunde in pratis *Dornbach*, etiam ad margines ſylvulæ eiusdem pagi, in via regia ad *Clauſtroneoburgum*, ad *Weidling*; in aſcenſu montium Badenſium inter ſepes per totam auſtriam frequentiſſima.

Radicula tenuis omnino, lenta tamen & fibroſa.

Caulis unus alterve aut proſtratus aut cirrhis ſeſe attollens, admodum folioſus, quadrangularis angulis acutis, herbaceus, etiam ramoſus.

Stipulæ ad ſingulos nodos duæ, quæ ex lata baſi auriculas deorſum dimittant inæquales duas, ſibi nihilominus correſpondentes, ita quidem, ut anguſtior unius ſtipulæ auricula iungatur anguſtiori alterius, latior latiori, licet etiam in hoc ordine alternare ſoleant, ut modo anguſtiores ſiniſtram, modo dextram caulis partem occupent & contra. Hæ ſunt lanceolatæ & quaſi ſagittatæ latiori lobo quandoque ſecto & denticulo inſtructo.

Petiolus folioſus angulo ad caulem acuto cauli inſiſtens triangulus, interne plane canaliculatus, folia in fine duo promit longe lanceolata aut potius elliptica fine utrimque acuto, nervoſa nervo in dentem terminato reflexum, cauda petioli cirrhoſa, cirrho in aliquibus monophyllo, in aliis di-

 phyllo

phyllo, triphyllo etiam ramoſo; notandum eſt, in loco quo emergit petiolus folioſus, aut pedunculus maculam purpureo violaceam conſpici etiam hos colorantem.

Pedunculus anguloſus leni villo aſperſus, firmus, altus, hoc ſingulare poſſidet, quod plerumque ſit unicus, & ſi etiam plures fuerint, unus ſolum alterno deflorato floreat.

Florum læte citrinorum aut ſulphureorum racemus numero varius fere in decem conſiſtit floribus, dum frequentius octo ſolum numerantur.

Calyx obliqua baſi, nulla cum Lathyro tuberoſo ſimilitudine, lanuginoſus, dentibus 5, longis, viloſis, ſuperioribus minoribus & ad ſe invicem accedentibus factus bracteis modo fulcitur modo minus.

Vexillum longo abſciſſo cono carinam tegens, parte latiori perpendiculariter erigitur lateribus reflexis in medio carinatum, vix emarginatum & qua carinam anteriori facie ſpectat, aliquot lineis herbacee nigris pictum, & eminentibus duobus cartilagineis angulis, quibus carinam amplectatur, notabile conſpicitur.

Alæ aſcendentes ſulphureæ nec aliæ pertinacius nexæ.

Carina recta, dein aſcendens herbacee lutea.

Stylus ſurſum erectus.

Stigma planum villoſum.

Legumen recto calyci inſiſtit, ut flos ſolebat, fine acuminatum.

Obſervatio I. In Lathyrorum hiſtoria id ignorari non debet, definitionem ex cirrhis deſumptam ſæpe in errorem ducere, ducere etiam foliorum non ſatis expreſſam verbis formam. Equidem primo in Lathyro *cicera* cirrhos polyphyllos imo ramoſos ſæpe obſervavi, folia minime lineari lanceolata, ſed ex ovatis oblonga, qualia in *tuberoſo* ſunt, & planta tota hirta fuit & aſpera, internodiis membranaceis rigidis hiſpidis, petioli latere membranaceo ſeu ſtipulato, licet LINNAEUS in nota, ſpeciebus adiecta, abeſſe dicat. Vexillum rubrum ampliſſimum, alæ ampliſſimæ albæ carinam longe ſuperantes, licet contrarium LINNAEUS habeat, ſtylus complanatus, qua vexillum ſpectat, lanuginoſus. Secundo in hoc *pratenſi* modo monophyllos, modo 2 - 3 - phyllos, imo etiam ramoſos obſervavi, & folia utrimque acuta, ut minus recte dicantur lanceolata, qua voce etiam *Cl.* Vir HALLERUS ſe uti non poſſe clare perſpexit. Tertio

tio demum eandem in *ſylveſtri* difficultatem occurrere, iam antea demonſtravi, ut non adeo ex cirrhis definitio ſpecifica deſumi debeat.

3) *Lathyrus tuberoſus.*
Lathyrus foliis binatis ovatis; radice tuberoſa; pedunculis multifloris.
Terræ glandes. DOD. *hiſt.* p. 550. *bene.*
Lathyrus arvenſis repens tuberoſus. C. B. *pin.*
Lathyrus arvenſis. RIV. T. 42.

Ad aggeres viarum publicarum inter ſegetes abunde, eundo in *Gatterholtz* frequenter videas.

Radices ex HALLERO *bene* longiſſima tubera habent, adnata fibris repentibus, ſpiræ in modum ſæpe convolutis albidis.

Caulis ſubquadrangulus aut ſaltem triquetrus duorum triumve pedum, plerumque proſtratus ſerpens, & tum ſolum erectus dum cirrhi vicinis plantis adhærent. Cæterum folioſus ramoſus duabus auriculis ad foliolarum paginarum exortum inſtruitur; auriculæ hæ tribus diſtinctis partibus conſtant, ſuperna longiore cono leporinæ auris ſecundum longitudinem ſecto ſimili: media petioli & caulis confinio hærente breviſſima & crure uno caulem ambiente, ut inde claviculam trifidam dicat HALLERUS.

Petiolus durus canaliculatus folia duo ovalia non emarginata, ſed dente ex poſtico nervo inſtructa educit, cauda in cirrhos triphyllos, & hos ſæpe ramoſos abſumpta, ut inde prior obſervatio firmetur, & LINNAEI definitio infringatur.

Scapi tubere duriore cauli hærent lateraliter & ad angulum fere cum caule rectum exorti, incurvi, longi.

Flores in unum latus verſi profunde roſei colore & odore, ipſi pedunculo incurvo, firmo tamen, hærent bractea ſuffulti.

Calyx campanulatus durior, venis herbaceis pictus, dentibus quinque; duobus ſuperioribus minoribus conſtat.

Vexillum magnum emarginatum ex ungue brevi cartilagineo reflexum perpendiculariter reliquis partibus incumbit.

Alæ latæ, obtuſæ ſurſum aſcendentes.

Carina tumens alis minor, ſed etiam ſurſum aſcendens.

Stylus ſurſum erectus, ſtigmate plano, anteriori facie villoſo.

4) *La-*

4) *Lathyrus paluſtris*, * Elenchus. * Enumeratio.

Lathyrus pedunculis multifloris, cirrhis 3-4-phyllis, ſtipulis lanceolatis: internodiis membranaceis.

Lathyrus paluſtris flore orobi nemorenſis verni. RUP. *bonum nomen* & p. 210. T. 1. *icon.*

Lathyrus peregrinus foliis viciæ, flore ſubcæruleo pallideve purpuraſcente flore. C. B. *pin.*

Ex Pannoniæ confiniis Grecſowski locis paludoſis creſcentem attulit; nuper etiam circa *Maurbach* invenit, & circa *Himberr* egregius Pharmacopeus Well botanicæ amantiſſimus, ubi & ego inveni.

Radix ſerpens tenuis longa.

Caules tenues ſubereɛti vicinis ſuffulti, ex auriculis ex uno geniculo in aliud decurrentibus, tota longitudine alati ſeu membranoſi, membranis aſcendendo evidentioribus nunquam tamen ea, qua conſpiciuntur in *ſylveſtri* latitudine, cæterum leniter anguloſi, ſtriati ſtriis albis.

Auriculæ lanceolatæ cum calcare lanceolato.

Petioli firmuli in capreolos longiſſimos polyphyllos abeunt, & folia exiguo ſpernendoque petiolo ſeſſilia fere habent, plerumque 4. rariſſime 6. pinnata.

Folia ex ovatis utrinque lanceolata; lata ſatis, ſuperna parte pulchre viridia, inferne glauca, nervoſa ſunt, nervis centralibus, qui in manifeſtum dentem abeant, fere parallelis, frequentiſſime biiuga, rarius triiuga. In illo *Himberr* ſemper triiuga anguſtiora lanceolata vidi in loco natali.

Pedunculi ſtriati ſubanguloſi & ſubhirſutuli duplo & ultra petiolis longiores, in firmis coloratisque fulcris flores gerunt Orobi nemorenſis verni ſimilitudine 4. 5. plures; in illa *Himberr* ſolum duos,

Calyx ſtriatus latus ſuperne baſi dentibus ſuperioribus obſcura purpura fere ſemper tinɛtus, in 5. ſegmenta ſolutus, quorum ſuperiora breviora obtuſa ſint, tria inferiora longiora, anguſtiora, medio longiſſimo. Tota calycis ora ciliata eſt,

Vexillum longo ungue carinæ impoſito aſſurgens, reflexum obcordatum, non evidenter emarginatum, ex purpura profundius violaceum.

Alæ carinam tegunt vexilli, fere longitudine carina langiores, aſſurgentes; ungues albeſcunt, dum limbus ut vexillum coloratur.

Carina

Carina recta protensa fere ad angulum rectum assurgit, albida tota & infra apicem in dorso leniter colorata.

Stamina diadelpha.

Stigma a medietate styli ad apicem fere undique villosum.

Legumen longum, compressum, latum, acuminatum, polyspermum, bivalve.

Observatio. Estne hicce Lathyrus idem cum Lathyro palustri LINNAEI? de internodiis membranaceis memorat nihil, atqui hoc tamen manifestius in oculos signum incurrit.

5) *Lathyrus latifolius*,
Lathyrus pedunculis multifloris, caule alato, foliis & floribus maximis.
Lathyrus latifolius CLUS. II. CCXXIX. icon. GARID. icon 108. bene.
Lathyrus maior latifolius, flore purpureo, speciosior. I. B. II.

Et in pratis & in asperis montosis *Caltenberg* abunde in ascensu ad muros monachorum, ubique ad margines sylvulæ *Simmering*.

Caules in diversa vagantes, prostrati tamen, etiam scandentes, alati alis ciliato-aculeatis.

Folia petiolo auriculato & alato orta bina opposita, lata hæc ovata, venosa, pulchre viridia concava tota circumferentia aspera sunt & in fine spinulam exsertam habent; cæterum petiolo mediante globulo cartilagineo hærent.

Auriculæ maximæ ovato acutæ cum calcare simili, licet minore, tota circumferentia aspero-ciliatæ.

Petioli, ut paulo ante dixi, dum dedere folia, abeunt nudi, rigidi, in capreolos semper triphyllos, aliquando ramosos, licet diphyllos solum LINNAEUS dixerit.

Pedunculi ex auricularum & petiolorum sinu exorti duri, rigidi, striati, in curvam erecti plerumque, licet tamen id variare soleat, longissimi sunt, aliquando pedem assequuntur. Hi in summitate minores peduncellos emittunt coloratos deorsum in arcum flexos subulata stipula hinc inde suffultos.

Calyx conicus, nitidus splendens, purpura nigra ætate tinctus, quasi bilabiatus, labio superiore bidentato, dentibus obtusis: inferiore tridentato,

tato, dentibus longioribus lanceolatis patentibus. Tota calycis ora ciliata eſt.

Racemus ſpecioſus ad 13. 14. flores profunde roſeos amplos.

Vexillum brevi ungue carinæ ephippiato aſſurgenti-patens & retrogradum amplum, emarginatum, venoſum, læte coloratum, incumbens ſæpe.

Alæ carina maiores, vexillo minores, aſſurgenti-patentes, læte roſeæ, aliquando ex cæruleo vitiantur.

Carina in arcum aſcendens apice intorto ſæpe & contra ſe reflexo albide herbacea eſt.

Stamina, unum & novemfidum, antheris flavis.

Stigma in ſummitate undique villoſum.

Legumen.

Obſervatio. Definitio pedunculis multifloris, *cirrhis diphyllis:* foliolis *lanceolatis.* L. admodum mala eſt, in plantis omnibus in Caltenberg lectis, folia ovato obtuſa ſunt, de cirrhis iam ante dixi; nonne & HALLERUS iam dudum LINNAEUM monuerat, folia ovata eſſe?

Obſervatio II. Planta tota quandoque glauco colore perfuſa eſt brevi tamen detergendo, & flores omnes ante floreſcentiam nutant.

624. VICIA.

CHARACTER. *Calyx* ſemi 5-fidus. *Stylus* ad angulum rectum aſſurgens ſub apice barbatus.

Floribus longe pedunculatis.

1) *Vicia piſiformis.*

Vicia petiolis polyphyllis, foliis latiſſimis ovatis: infimis ſeſſilibus pedunculis multifloris.

Piſum ſylveſtre. CLUS. *hiſt.* 2. p. 229. perennne. C. B. *pin.*

Cracca flore ochroleuco. RIV. 52. *bona.*

In *Gatterkoltz.* In *Kaltenberg* exitum ſylvæ *Leopoldiberg* ſpectante, ubi aquæ inter duos montes in vineas defluunt.

Radix tædioſe ſerpens huc illuc lata, longa paucis per intervalla fibris aucta fuſca.

Caulis

Caulis modo unicus, modo diverſis locis exorti plures aut proſtrati aut innixi & cirrhis ſurgentes, ſtriati, anguloſi, late diffuſi, expanſi, alis folioſis fere ad angulum rectum e caule egredientibus alternis inſtruuntur. Hæ alæ pinnarum quinque paria, quæ in ſummitate decreſcant, habent, primis pinnis ex origine petioli exortis obcordatis, caulem obtegentibus, latiſſimis, aliis ſenſim minoribus.

Folia latiſſima totius generis & fere gentis, foliis Aſtragali *glyciphylli* ampliora fere, ad ea *latifolii* amplitudine accedentia, obtuſe cordata, facie pulchre viridia, dorſo glauca & eminente ſpinula prædita ſunt; Cæterum pulchre venoſa venis ad ſolem tranſparentibus. Notari meretur folia ſæpe integra, ſæpe fine emarginata videri, quod ex collatione plantarum e diverſis locis erutarum obſervavi.

Stipulæ amplæ ſatis & latæ, at reſpectu foliorum exiguæ, a foliis non occultantur erectis; hæ auriculam habent 3-4-dentatam cum calcare oblongo, ſæpe piloſo.

Pedunculi ex folioſis alis in ſummitate emergunt erecti, ad caulem incurvi, longi alis folioſis, ex quibus flores dependent ochroleuci, fere pares; florentes ſenſim dimittuntur & fructificantes angulo recto e caule procedunt.

Calyx ochroleucus, in ſingulum dentem, quorum quinque ſunt, nervum viridem demittit: dentes inferiores ſuperioribus longiores ſunt & ſuperiores ad ſe invicem inclinant; etenim & hic gibbus calyx.

Vexilli unguis longus carinam late tegit, ipſum dein elevatur lateribus reflexis; cæterum vix carinam aut alas ſuperat, ut certe vexillum exigua ratione carina maius dici poſſit.

Alæ aſcendentes non latæ vix carinam tegentes.

Stamina unum & novemfidum.

Stigma barbatum.

Siliqua lata, longa, utrimque attenuata.

a) *Vicia dumetorum.*

Vicia foliis reflexis ovatis mucronatis, ſtipulis ſubdentatis, pedunculis multifloris.

Vicia maxima dumetorum. C. B. *pin.*

Cracca ſylvatica. RIV. T. 50.

Cum præcedente in *Caltenberg.*

Radix fibrosa non adeo serpens nec diffusa.

Caules ex uno capite plures, aliquando etiam ex infimis geniculis ramosi, manifestius quadranguli, angulis ipsis exstantibus acutis parvaque pube obductis. Cæterum debiles sese solum mediantibus cirrhis sustinent maiores, dum minores firmuli satis suberecti sunt, expansis alterno latere foliorum alis, ad angulum fere rectum ex caule exortis.

Folia omnino post viciam *pisiformem* amplissima, cum quibus etiam multam seu in amplitudine seu teneritate seu colore venisve convenientiam habent, licet aliquantulum a figura recedant. Sunt vero hæc ex ovatis oblonga apice integro denticulo instructo, superiori facie pulchre & læte viridia herbacea, inferiori glauca magis. Foliorum horum e petiolo anguloso canaliculato hic exortus est, ut minus, quam in reliquis, pinnata sint, sed in inferiori pagina quinque sint distinctis locis exiguis petiolis planis exorta, quinque itidem in superiori reperiantur locis inter alia intermediis orta ad finem decrescentia fine cirrhis polyphyllis ramosis, quibus sese sustinere planta solet instructa. Cæterum folia ad caulem nulla sedent, ut in vicia *pisiformi* assolent, sed remota sunt. Habet vero caulis, qui obscure violacea macula coloratur, ubi petiolus exoritur, stipulas amplas, inæqualium laterum triangulas, multis & quasi imbricatis dentibus præditas, calcare petiolum semper spectante tenuissimo.

Pedunculus vix non ad angulum rectum exsertus multiflorus est.

Calyx tubulosus lateribus compressis, dentibus 5 exiguis in meis speciminibus instruebatur.

Vexillum gentis, lineis grate purpureis pictum, medio plicatum, emarginatum, lateribus reflexis.

Alæ carina longiores ex violaceo purpureæ.

Carina ventriculo subinflato utraque extremitate contracto gaudet, suprema rostriforma.

Stamen decimum arcte aliis applicatum, ut videatur connatum, tamen est separabile diadelphum.

Stigma inferne barbatum.

Siliqua gentis.

Observatio. Et hic alæ carina longiores sunt & stamen decimum apparuit connatum.

3) *Vicia*

3) *Vicia Cracca.*

Vicia foliis linearibus hirſutis pedunculis multifloris, ſiliquis ſubhirſutis, longis.

Vicia multiflora nemorenſis ſeu dumetorum. I. B. II.

Vicia multiflora. C. B. ROY. TOUR. VAILL.

Cracca. RIV. T. 49. optima.

Vulgaris ad ſepes, dumeta, maxime vero in *Incersdorffer* Walde.

Habitus triſte viridis villoſus.

Caulis quadrangulus ſtriatus villo obſitus, ſæpe tota longitudine florigerus, quandoque tamen ſolum ſuperiori parte, & ut aliæ viciæ folioſus; cæterum altus ramoſus.

Stipulæ hirſutæ auriculatæ ſunt, tribus partibus conſtantes: minima in confinio petioli & caulis hæret: altera calcare caulem ſpectat, quem ſæpe ambit: maxima erecta eſt; nulla dentata.

Petiolus folioſus, ſtriatus, anguloſus, pubeſcens, canaliculatus, paria foliorum 7. 8. habet; primis arcte ad caulem ortis: omnibus utraque pagina pubeſcentibus & dente, qui modo lanceolatum, modo rotundiorem finem occupet, inſtructis. Notari meretur, folia quandoque glabra & minus villoſa deprehendi. Cirrhi polyphylli ſunt.

Pedunculi ſtriati, lanuginoſi, aliquando etiam colorati multiflori, floribus ex violacea purpura in cæruleum deliqueſcentibus, imbricatis, pendulis.

Calyx tubulatus coloratus, in piloſa varietate piloſus, dentibus 5. conſtans: ſuperioribus duobus vix conſpicuis & ad ſe accedentibus: tribus aliis triplo longioribus viridibus.

Vexilli unguis longus conicus inferne etiam alas & carinam longe complectitur. Vexillum ſuberectum inſigniter emarginatum, facie duobus aggeribus & media vallecula inſtructum eſt: partibus vexilli omnibus ex purpureo-violaceis.

Alæ multo carina longiores, ut anteriores lobi haud in gratiam carinæ facti videantur; hæ cæruleæ ſunt & quandoque ex cæruleo albent.

Carina bipes roſtro exiguo maculato.

Stigma lanuginoſum.

Legumen tumidum pendulum dum maturum.

Observatio I. Figura RIVINI commoda licet stipulas non habeat, nec pubem, nec variantia folia, primas pinnas recte expressit.

Observatio. II. Alæ etiam hic carina & magna ratione longiores.

4) *Vicia militans.* * Enumerat. * Elenchus carent.

Vicia pectore convexo, foliis obovatis, subhirsutis, pedunculis multifloris, siliquis latis brevibus. T. I. F. 2.

Viciæ pulchrum genus habitu orobi nigri, ita olim semper vocavi.

Viciæ pulchrum genus multifolium sive galegæ species quibusdam. I. B. II. p. 316. icon non adeo abludit.

In sylvula *Gatterholtz* abunde, ut etiam alias stirpes quærenti incommoda molestaque sit, licet visui semper placeat, tum etiam in aliis sylvis non infrequentem inveni, in illis *Grinzing*, *Dornbach.*

Radix tenuis, fusca, serpens caules per intervalla educit.

Caules pedales, bipedales, brachiales angulosi, inferne villosi molles, superne minus, aliquando ramosi, sæpe multiflori & foliosi.

Costæ foliosæ foliis factæ pluribus pinnatis, pinnarum, ab octo ad duodecim & tredecim, paribus, sine impari, pulchre venosis, pene ovatis, spinula ex nervo exeunte. Sunt cæterum hæc folia in infimis costis pube utrimque obsita, inferne vero magis; in superioribus autem pura, nitida ad oculum magis, microscopio vero etiam leniter sericea. Habitum ex costis foliosis specialem hæc elegans stirps habet, quod omnes costarum foliosarum facies quasi convexa pectora aspicienti obvertat, ut orobus niger solus id inter omnes nobis quidem cognitos orobos facit. Cirrhi polyphylli sunt; & primæ pinnæ foliorum caulem sæpe amplectuntur.

Stipulæ ut in vicia *cracca* tribus partibus constant, minima in caule & petiolo folioso, altera deorsum procedens caulem spectat, quem sæpe ambit, tertia eaque maxima erecta est, nulla dentata, sed omni pube obsita, hamata.

Pedunculi seu scapi florigeri numerosi ex omnibus fere alis, quod tamen non perpetuum est, sed recenter collecta conferendo numerosa specimina, scribo, costa foliosa minores, tres quatuorve digitos alti, in faciem costarum antrorsum exstant, hi striati, leniter villosi sunt, spicamque gerunt multifloram, florum 5. ad 14. ubi plurimos vidi, & densam

ſam. Pedunculos ut etiam aliquando caulem primæ foliorum pinnæ conſtanter fere amplectuntur.

Flores modo facie modo dorſo, oculo adverſi, purpureo violacei, viciæ craccæ ampliores exiguo coloratoque pedicello pendent.

Calyx tubuloſus, ex viridi purpureus, ſplendens, ad dentes ſtriatus eſt, dentes ſummi ad ſe converſi fere minores ſunt, infimo longiore, omnibus acuminatis.

Vexillum longo ephippio eoque purpureo carinæ inſiſtit ſtrictum, lateribus violaceis ſtriis percurſum reflectitur, patens tamen & explicatum, anterius emarginatur carina aliſque longius.

Alæ carina longiores albidæ.

Carina alba, apice aliquando violaceo colore inficitur.

Stamen decimum ſeparatum, antheris flavis.

Stigma ex omni parte ſuperne pubeſcens.

Siliqua brevis, ſed lata rhomboidea, dependens, pene glabra. In maturis ſemen ſolum unum invenio nigrum rotundo-compreſſum.

Obſervatio. Mirandum omnino eſt, quod I. BAUHINI plantam, quam iam ſuo tempore tanquam ex orco vocatam reliquit SCHEUCHZERUS, nullam omnino memoriam iniecerit unquam LINNAEUS. Excitavit quidem etiam inter Helveticas, locavit ſtirpes elegantiori alia plantæ adiecta icone HALLERUS; ſed quaſi non placuiſſet ſexualium Numini, hominem alia, quam ſexus pietate inſignem, honeſtum veracemque credere, tanquam a ſe fictam obtruſiſſet plantam, & ſuæ ſexipotentiæ ius uſurpaſſet, in exteriora aulæ cum viciæ pulchro, genere etiam eum reiecit, ludibrioque dedit purpuratis.

5) *Vicia Gemella.*

Vicia foliis linearibus, ſiliquis obtuſis gemellis, ſeminibus globoſis quaternis.

Vicia foliis linearibus, ſiliquis obtuſis polyſpermis. HALL. *Helv.* 601.

Vicia ſegetum ſingularibus ſiliquis glabris, C. B. baſ. TOUR. OEDER. Faſc. II. T. XCV.

Cracca minor cum ſiliquis gemellis. RIV. T. 53. RUPP.

In agris rarius, inter ſegetes.

Caulis ſolitarius brachialis & ultra, tener, infirmus, ſubquadrangulus: angulis duobus magis depreſſis, duobus magis exſtantibus acutis, folioſus eſt, & ad coſtas folioſas parum inclinatus.

Stipulæ

Stipulæ ſimplices calcare caulem ſubamplexante inſtruuntur.

Coſtæ folioſæ pinnatæ pinnarum 4. 5. parium. folia ipſa pulchre viridia, glabra, anguſtiori principio coſtæ hærent, dein æqualis ubique latitudinis finiuntur coarctato in dentem fine; hæc cæterum linearia ſunt.

Pedunculi tota fere longitudine caulis enati internodiis caulinis ſæpe longiores, etſi filiformes, tamen ſtricti ſunt, & flores perpetuo binos ſuſtinent exiguos.

Calyx purpura coloratus ſuperne late inter dentes ſuperiores, qui inferioribus minores ſint, exſectus.

Vexillum omnibus floris partibus longius, venis purpureis pictum, dilute cæruleum, aut ex cæruleo albidum.

Alæ carina longiores ſordide albentes inflatæ.

Carina in fine roſtri violacea.

Stamina diadelpha.

Stigma parte anteriori aliquantulum pubeſcit antheris leviter aureis.

Legumen latum pendulum, obtuſum quatuor ſemina aut plura continens.

Obſervatio I. Solida ſane eſt apud botanicos exiguæ huius plantæ confuſio, ad Erva clariſſ. Vir LINNAEUS reduxit, hunc fere alii omnes exſcribunt, de ſede plantæ haud ſolliciti, dum tamen veteres botanici, BAUHINI, RAIUS, MAGNOLIUS, MORISONUS, TOURNEFORTIUS, VAILLIANTIUS viciis accenſerent & viciam *minorem*, *minimam*, appellarent. Noſtris temporibus ſolus HALLERUS viciis iterum intulit; & potuiſſet LINNAEUS monente HALLERO, aut ſtirpem iterum cum generico Ervi ſui charactere conferre aut viri auctoritate ſtare. Vicia eſt, non Ervum; nam nec perianthium eſt longitudine corollæ, nec eſt ſubæquale, nec legumen teres; etſi demum a Vicia ſolo ſtigmate Ervum differt, ut in obſervatione LINNAEUS ſcripſit, in propatulo eſt Viciam non Ervum eſſe, quanquam *novis ſpeciebus* notam plantæ adiecerit.

Obſervatio II. Et in hac Alæ carina longiores ſunt, & ſtamen decimum HALLERO viſum eſt connatum, quod in meis ſpeciminibus obſervavi ſolutum.

Floribus

Floribus axillaribus subsessilibus fere.

6) *Vicia sativa.*
Vicia leguminibus sessilibus subbinatis erectis; foliis retusis; stipulis notatis.
Vicia sativa vulgaris semine nigro. C. B. *pin.* TOUR. VAILL.
Vicia. RIV. T. 54. *bona.* BLAKW. T. 425.

Ubique, inter segetes crescentem describam.

Caulis angulosus, striatus.

Stipulæ alatæ, alis dissectis dentatis, dentibus aristatis, postica parte petiolo proxima macula nigra aut fovea notatis.

Folia quandoque solum retusa, quandoque etiam quasi exsecta, dente instructa, facie nitida, dorso villosa, 6. 7. 8. parium. Cirrhi polyphylli.

Flos in foliorum alis sessilis, unus, duo.

Calyx spectabilis, tubulosus, longus, angulosus, pilosus, dentibus quinque pilosis longis, in hac specie fere æqualibus constat.

Vexillum amplum est.

Alæ quoque amplæ sunt & colore variant, sæpe pulchra purpura fœtæ.

Carina nigra apice maculata.

Stigma lanuginosum.

Legumen strictum.

Observatio I. Ex stigmate latere inferiore transverse barbato character generis desumitur, an bene? non semper invenitur. An in exigua carina macula vitiata genus fundari possit? invenio in adversariis, nunc definire nihil possum ab his laboribus remotus.

Observatio II. Stipulas in aliis non adeo dentatas & alatas observo, sed simpliciores & maculam exustam magis conspicuam. Video etiam folia multum variare.

7) *Vicia sepium.*
Vicia siliquis pedicellatis subquaternis erectis, foliis ex ovatis obtuse decrescentibus.
Vicia sepium folio rotundiore acuto. C. B. *pin.*
Vicia sepium. RIV. T. 56. *optima.*

Ubique in sepibus, dumetis, sylvarum marginibus.

Radix tenuis alba, serpens vaga.

Caules inferne anguſtiores colorati, medio craſſeſcentes herbacei, angulis exſtantibus quadranguli, cubitales, brachiales & ultra.

Auriculæ non in omnibus maximæ ſerratæ ſerris ſubariſtatis: ſuperiores ſimplices ſunt & foveam impreſſam coloratam gerunt.

Folia integra ex ovata figura diminuuntur in finem obtuſum 5. 6. plerumque coniugationum, læte ſatis viridia.

Scapus floralis ex alis foliorum brevis, obſcura purpura perfuſus.

Flores in ſcapo plerumque quatuor haud elegantes.

Ex purpura liveſcit *Calyx* venoſus, venis in dentes productis recurvos, quorum ſuperiores duo breviores ſunt tribus inferioribus notabilioribus.

Vexillum ex albo & cæruleo colore liveſcit & venis perfuſum eſt ſaturatioribus.

Alæ ſimiles ſunt cæruleæ, tamen magis & hinc inde violaceæ, ut & carina.

Stamina diadelpha.

Piſtillum ad angulum rectum aſſurgens ſtigmate parte anteriori undique plumoſe criſtato, ut etiam videatur bifidum, quod tamen non ſit.

Legumen brevius, ſed latum.

8) *Vicia Lathyroides.*

Vicia leguminibus ſeſſilibus, ſolitariis, erectis glabris, foliolis ſenis inferioribus obcordatis.

Vicia lathyroides purpureo-cæruleis floribus HERM. *parad.* 242. icon. OEDER. *Danic.* T. 58. optime.

Ex montoſis *Baden* exemplar famulus attulit, e ſylvis *Schneberg* alii.

Radix exigua non multum fibroſa.

Caules palmares & ultra, debiles ſuberecti, ut nunc video, quadranguli, ſtriati, leniter hirſutuli inferne, aliquando etiam ex nigro purpuraſcentes.

Auriculæ ſemiſagittatæ lanceolatæ, calcare inferiori ſæpe dentato; cæterum ſubhirſutæ.

Folia lanceolata fine longe ariſtato fere, triiuga frequentiſſime, aliquando bi-rariſſime quadriiuga, ſubhirſuta, cirrhis ſimplicibus aut diphyllis, & hæc caulina ſunt ſuperiora, inferiora vero, ut & radicalia, rotundata aut obcordata minima.

Flos

Flos solitarius in alis foliorum sessilis purpureo cæruleus.

Calyx tubulosus nervis exstantibus fere angulosus, in 5. longos dentes solutus, dentibus superioribus conniventibus.

Vexillum alis carinaque longius, apice emarginatum, lateribus reflexum, cæruleum.

Alæ carina longiores multo, amplæ, incumbentes, magis purpureæ.

Carina albida magis. Alia gentis sunt.

Observatio. OEDERUS cirrhos non habet, quos HERMANNUS pinxit & ego in mea planta video; folia caulina ad hæc, in utraque icone diversa sunt, & meæ plantæ nulla conveniunt.

9) *Vicia Pannonica.*

Vicia leguminibus sessilibus reflexis, pilosis, solitariis, polyspermis, corollæ vexillis hirsutis.

An Vicia sylvestris lutea siliqua hirsuta. C. B. *pin?* alia synonima ob difficultates insuperabiles non addo.

Ex confinio Austriæ versus Hungariam ad vinearum aggeres crescentem attulit GRECSOWSKI, & eandem plantam spithamæ altitudine ex radice solum ramosam cum floribus albis vexillo siliquisque hirsutissimis nuper ad aggerem *Belveder* inveni.

Caulis angulosus cubitalis, quandoque brachialis, decumbens, etiam ramosus, ramo in medio enato sæpe pedali, firmo.

Stipulæ, ut in sativa, simplices exiguæ macula ferruginea subtus notatæ.

Foliorum coniugationes plures, pinnarum sex, octo, novem paria. Folia cæterum sunt fere ovata, utrimque sericea, dente ex nervo exeunte instructa, retusi nihil habentia. In parvo exemplari cirrhi simplices aut diphylli; folia inferiora fere nitida erant, dum superiora essent pilosissima.

Flores in foliorum alis fere sessiles bini plerumque ochroleuci, in ultimis ramis nondum explicatis quasi congesti.

Calyx pilosissimus in 5. lacinias sectus, quarum quatuor fere longitudine pares sint: infima minore. In parvo exemplari totus incanus.

Vexillum subrotundum maius, dorso hirsutissimum, medio incisum, anteriori & posteriori facie venis fuscis pictum, suberectum, in parvo exemplari lateribus complicatum.

Alæ vexillo minores, carina multo longiores.

Carina obtusa ventricosa compressa.

Stamina connata antheris polline herbaceæ flavedinis fœtis.

Pistillum ad angulum rectum adscendens, stigmate sub apice barbato, referente conum per medium sectum pilosum, quam notam in aliis viciis me vidisse haud memini.

Legumen & latum & longum dependens, acumine terminatum, pilosum 6. 7. 8. seminibus fœtum.

Observatio I. A Lutea LINNAEI differt corolla vexillis hirsutissimis & stipulis integerrimis, macula, ut in sativa, sphacelatis, foliis etiam non obverse ovatis.

Observatio II. Ab Hybrida in eo recedit, quod nec folia retusa habeat, stipulæ ad caulem fusca macula notentur.

Observatio III. Si a lutea omnino distincta nostra planta sit, debet adhuc addi huic fasciculo

10) *Vicia Lutea.*
Vicia leguminibus sessilibus, reflexis, pilosis, solitariis pentaspermis; corollæ vexillis glabris.

Ad sylvulam *Simmering* rarius KRAMER, unde etiam Enumerator in sylvestribus rarius.

II. STIGMATE IMBERBI.

LEGUMINIBUS UNILOCULARIBUS.

645. CYTISUS.

CHARACTER. *Folia* ternata. *Umbella* vel capitata vel axillaris. *Calyx* bilabiatus $\frac{2}{3}$ aut tridentatus. *Carina* in ventre rostrata. *Legumen* pedicellatum in origine angustius in progressu crassescit.

1) *Cytisus nigricans.*
Cytisus foliis ovato - oblongis, racemis simplicibus erectis.
Cytisus glaber nigricans. C. B. *pin.*
Cytisus IV. CLUS. *Hist.* I. p. 95. *icon bona.*
Cytisus. RIV. T. 72.

Tota

Tota montium, quæ Danubium ſpectat, coſta, ad viam regiam *Clauſtro-neoburgenſem* abunde, in aſcenſu ex *Grinzing* in *Caltenberg*, & paſſim tota Auſtria.

Radix craſſa lignea ramoſa ceſpitem caulinum erigit in diverſa abeuntium ſuffruteſcentium ramoſiſſimorum & aphyllorum fere, ex his ſurgunt.

Virgæ plurimæ inflexo-erectæ pedis unius, duorum altitudinis, modo ſimplices, modo ramoſæ. Hæ lentæ fractu contumaces ex viridi albidæ & quaſi pulverulentæ cum leniori pube.

Folia gentis terna petiolo ſatis firmo ſuffulta, utrinque villoſa, ovato-acuta, nervo in dentem abeunte manifeſtiorem & reflexum; inde ſubtiliter plicata, prona, facie profunde viridia & quaſi ex viridi nigricantia: ſupina vero pallentia & leni depreſſaque ipſi etiam folio parallela barba variegata, quæ etiam digito in contrarium ſenſum folium oberranti aſpera ſit, nullo modo vero ſericea, ut id in numeroſis meis exemplaribus his locis lectis & examinatis mihi conſtitit. Adhæc ſunt hæc folia, quam in aliis noſtris Cytiſis, fere minora, & craſſiora.

Flores odori, odorem gratum mellis habent, racemoſi, racemis longis terminalibus, læte flavi; in herbariis ſæpe nigri fiunt & fœtent.

Calyx brevi pedunculo erectus, bractea ſuffulcitur inferne ſatis firma, eſtque cum pedunculo bractea duriori villo obſitus. Notatu dignum calyx habet, quod ab aliis noſtratibus Cytiſis multum deflectat, eſt enim admodum brevis & cartilagineus fere, baſi retuſus, ſurſum lateſcens, ore patente bilabiatus: labio ſuperiore (ſaltem ad ſenſum) unidentato, inferiore tridentato, dentibus plerumque ſphacelatis nigris.

Vexillum in nondum explicato flore aliis partibus longius aut ſaltem alarum longitudine: in expanſo reflexum & poſtrorſum longe præter familiæ morem reclinatum, & quaſi Geniſtarum exemplo a carina remotum. Cæterum alarum longitudine viſitur reductum, & carinæ laxe inſiſtens planum obtuſe cordatum lateribus nullo modo reflexis.

Alæ inflatæ utrimque dehiſcentes.

Carina admodum arcuata inferne alas longe ſecans, ſurſum acuminata, ſerpentinis maculis aliquando intus fœdatur.

Stamina connata non *diadelpha*, polline antherarum aurantio.

Stigma obtuſum.

Siliqua iunior candicante villo prædita membranam staminеam sphacelatam nigram diu adhuc servat sibi subiectam, tum totum utrimque acuminatur legumen.

Semina reniformia sunt.

Observatio I. Ergo Cytisus nigricans præter definitionem specificam sese. 1. calyce bilabiato: labio superiore quasi indiviso, aut dentibus ita confluentibus, ut unidentatum videatur. 2. Staminibus connatis & 3. siliqua utrimque acuminata non obtusa, quæ omnia contra characterem genericum a LINNAEO præscriptum faciunt, ab aliis alienat.

Observatio II. Iam olim vidi, Cytisos Genistis componi posse, an in revoluto vexillo lateribus non reflexo manifestius aliquod signum, maxime dum stigma involutum haud in omnibus obtineat, an hæc ratio est, cur post Cytisos Genistam statim scripserit HALLERUS *Helv?*

2) *Cytisus austriacus.* * Enumeratio.

Cytisus caulibus erectis, virgatis, foliis lanceolatis, floribus capitato-umbellatis.

Cytisus floribus capitatis, foliis ovato-oblongis caule fruticoso. MILL. *Dict.* T. 107. F. 2.

Cytisus incanus, folio oblongo austriacus. C. B. *pin.*

Cytisus V. CLUS. *hist.* I. p. 95. *commoda icone.*

In asperis apricis circa sylvam *Incersdorff*, *Simmering* copiose, tum circa *Neugebaü*, & alibi per totam Austriam.

Habitus glauco-incanus, nec est illi ulla cum aliis similitudo; post omnes alios serius floret.

Radix lignea, crassa, fusca.

Caules plurimi pedem etiam unum cum dimidio alti viminei, virgati, fractu haud contumaces, incani, aliquando admodum ramosi, ramis virgatis ascendentibus, non adeo paniculatis & flores in capitulis gerentibus.

Folia longo satis petiolo, incano, piloso, leniter canaliculato terna, ea cum eodem petiolo a caule recedente angulum plerumque obtusum faciunt cauli incumbentia, dein vero ab eo magis recedunt & ex angusto principio sensim & lente dilatantur angustato iterum fine, & dente splendente armato; non sunt recte lanceolata, minus adhuc ovata, sed

sed superne & inferne villosa, villo splendente, albide cinereo curto, omnino incano.

In petiolorum alis aut rami aut iuniora foliola magis albicantia. In summitate caulium petioli foliis ternatis præditi quatuor quinqueve, etiam plures umbellam patentem formant, cuius centro flores insistant tres, quatuor, quinque ad decem cum tribus in medio abortientibus, capitati, brevi crassoque & lanuginoso pedunculo suffulti, recti & ita dispositi, ut vexilla sese respiciant, carinæ in circulari peripheria hæreant.

Calyx pallide citrinus, ventricoso-oblongus, lanuginosus, basi manifesta bractea denticulata, una, duabus, etiam pluribus auctus; in plerisque maxime vero in superioribus floribus evidentius bilabiatus: labio superiore ampliore in medio triangulariter secto, & ibi aliquando sphacelato, sæpe etiam angulis non multum exstantibus ornato: labio inferiore longe minore, triangulari, & quasi indiviso basi intus flexo apice canaliculata.

Vexillum patens emarginatum sulco in medio notabili conflexum, valde amplum, striatum, striis obscuris concoloribus, ora undulato-erosa, quasi fimbriata crispa. Notandum est, vexillum dorso villosum esse.

Alae ascendentes carina longiores, vexillo minores, margine undulatæ & aliquando incisæ.

Carina bipes longe patens inferne & iuxta totam longitudinem, qua villosa est, findenda.

Stamina certo connata.

Siliquae hirsutæ.

Observatio I. Non una ratione in Cytisorum charactere generico etiam *in ultima editione* erravit LINNAEUS, perianthium *breve* postulat, quod sane in aliis generibus vix invenias aut *maius* aut *amplius*, tum labium *superius* bifidum, *inferius* trifidum, quod non semper, imo rarissime invenias, vidi enim in hac potissimum specie inferius triangulare simplex & indivisum, dum in præcedenti labium superius ita frequentius sese obtulit. Nec vexilli latera *reflexa* sunt, ut statuit, sed contra *inflexa*, nec alæ *longitudine vexilli* deprehenduntur, quæ semper minores sint.

Observatio II. Stamina connata sunt, non simplex & novemfidum, ut perhibuit LINNAEUS, & iam dudum in suis tamen solis duabus speciebus, Cytiso nempe *Laburno* & *nigricante* observavit HALLERUS.

5) *Cytisus*

3) *Cytisus hirsutus.*

Cytisus foliis ovatis, ramis decumbentibus, floribus capitato-umbellatis.

Cytisus supinus foliis infra & siliquis molli lanugine pubescentibus. C. B. *pin.* bene.

Cytisus VII. Species altera. CLUS. *Hist.* I. p. 96.

Abunde in sylvula *Gatterholtz*, ad lapidicinam *Dornbach* & alibi.

Radix lignea ramosos supra terram caules producit, ex quibus plures exsurgant rami in eandem inclinati decumbentes.

Rami recentes virgati, pedem, ultra alti, herbacei, pilosi, non ramosi, aliquando raris foliis (dum nulla ex alis petiolorum alia oriuntur) præditi.

Folia petiolis firmulis suffulta lata, ovata, superne viridia, inferne pallida, ora nervoque pilosa, facile sphacelanda, foliis Cytisi nigricantis satis similia & ut hæc in herbario sæpe vitiantur.

Flores in ramorum summitate quasi umbellati quini, seni, aliquando etiam 12. insident foliorum coronæ nec ulli alii per ramos disperguntur.

Vexilla, ut in Austriaco, maxima postrorsum sese contingunt carinis in peripheria positis: cæterum ut in præcedenti reflexum, emarginatum, undulatum.

Alae carina longiores, & crispatæ.

Siliqua lata hirsuta purpurascit.

Observatio. Videtur LINNAEUS horum cytisorum cognomina transposuisse, hic omnium hirsutissimus recte *hirsutus* & alter æque ac hic prostratus, melius *supinus* dicitur aut *canus*.

4) *Cytisus supinus.*

Cytisus floribus axillaribus, ramis decumbentibus, foliolis ovatis subtus incanis.

Cytisus incanus siliqua longiore. C. B. *pin.*

Cytisus subrufa lanugine hirsutus. C. B. *pin.*

An est? Cytisus VII. CLUS. I. p. 95. icon? certe non est.

Cytisus CLUS. I. p. 94. citationis LINNAEI indeterminatæ.

In montosis *Caltenberg*, supra lapidicinam *Dornbach*, in *Gatterholtz* & alibi cum præcedente.

Caules lignei magis, aliquando longe nudi, decumbentes, ex atro purpureo cortice obducti rubentes, & ubi floribus ex alis foliorum adscendentibus rami vestiuntur, parva incanaque lanugine albent.

Folia

Folia terna, plerumque exigua, duobus præcedentibus minora, ubi lata ovata, ubi tenuia ex ovatis oblonga, dorſo cana.

Flores in foliorum alis ſæpe longe ſpicati, aliquando tamen ſuperiori parte ſolum exorti caput mentiuntur, exiguis ſimplicibusque pedunculis ordinario ſuffulti, flavi, ut præcedentes & fere aliquantulum minores.

Calyces longi, laxi, pilis niveis longis candicantes, dum epidermidis color fere ochroleucus eſt in iunioribus, in herbario ſicco pulchre caneſcunt, quod alii nunquam faciunt. Cæterum bifidi ſolum ſuperiore labio emarginato: inferiore bifido, trifido, ut id quidem in meis ſpeciminibus in Gatterholtz lectis video, in aliis aliter etiam obſervavi. In genere vero dici poteſt, omnium horum cytiſorum Auſtriaci hirſuti ſupini calyces quoad inciſiones ſibi ſimillimos eſſe, nec huius quam aliorum magis trifidos calyces eſſe, ut haud æqua ſit LINNAEI determinatio.

Siliquæ incanæ non adeo ut præcedentes latæ.

647. LOTUS.

CHARACTER. *Folia* ternata 5-nata. *Umbellula* fere ſimplex. *Calyx* 5-fidus tubuloſus. *Vexilli* unguis oblongus, concavus. *Alæ* ſurſum longitudinaliter conniventes. *Stigma* inflexum. *Legumen* aut cylindraceum ſtrictum aut membranaceo quadrangulare.

1) *Lotus ſiliquoſus.*

Lotus foliis ternatis ſubtus pubeſcentibus; caulibus procumbentibus: leguminibus ſolitariis membranaceo quadrangulis.

Lotus ſcapo unifloro procumbente ſiliqua quadrangula. HALL. *Helv.* 511. bene.

Trifolium ſiliquoſum. TABERN.

Lotus pratenſis ſiliquoſus. CLUS. Luteus. C. B. *pin.* maior & durior. TOUR.

Lotus tetragonolobus. RIV. T. 79. *bona.*

In pratis danubialibus haud rara in *Brigittau, Tabor, Au-garten, Stadtgut, Brader* &c. in illis udis *Dornbach, Weidling, Draskirchen, Baden.* &c.

Radix fibroſa ſæpe unum, quandoque plures fundit caules

Caulis in initio decumbens, dein suberectus spithamam longus, raro ramosus, aliquando tamen; hi inferna parte foliosi rubentes stipulas ex ovato-acutas caulem & emergentem ex caule petiolum arcte, ut etiam his adnascantur, complectentem habent.

Folia ternata mollia, nervo gibbero notata & hoc leniter pubescentia, margine splendente; medio latiora sunt duobus triangulis fine extenuatis cum exiguo dente.

Scapus rotundus flexuosus, aliquando pubescens, ad calycem sedentia foliola tria habet magis elliptice lanceolata.

Calyx longus tubulatus splendente pube obsitus, quandoque levibus striis coloratus, lateribus magis complanatus, dentibus subæqualibus superioribus duobus ad se accedentibus, quod aliter HALLERUS.

Flos luteus solitarius aliquando leni rubedine perfunditur, & in herbario sæpe eadem vitiatur.

Vexillum longo conico duro tenui ungue calycis longitudine exortum carinæ incumbit, inde antrorsum erigitur amplum, anterius sulco plicatum, vix emarginatum, lateribus reflexis & posteriori facie duos alveolos constituit, ut etiam videatur quadrangulum.

Alæ inflatæ carinam fere totam includunt, & carinæ in hac specie non articulantur, quod tamen in aliis papilionaceis, me observasse (ni fallor) memini, sed particulari articulatione in postica & superiori trianguli parte exortæ vexillum sustinent.

Carina, pro magnitudine floris spernenda, cruribus duobus in medio exsertis distantibus ultimo demum confluit.

Siliqua stricta quadrangula, lateribus membranaceis undulatis.

2) *Lotus corniculatus.*

Lotus caulibus decumbentibus, capitulis depressis, leguminibus cylindricis patentibus.

Lotus floribus umbellatis, siliquis pendulis, *sed* caule recto.

Lotus pentaphyllus maior flore luteo splendente. C. B. *pin.* TOUR. & varietas glabra & hirsuta & carnosa & fruticosa.

Trifolium corniculatum. DOD. *pempt.*

Lotus. RIV. T. 76. *bene.*

Locis udis, etiam in alpes ascendit, en descriptiones varietatum.

I. Ex alpe *Breynina*, ubi frequens, & sic invenio in adversariis 1762. & hæc minime umbellata est.

Radix

Radix perennis, dura, lignoſa multos emittit caules.

Caules humi proſtrati, diffuſi, ramoſi, pedales, fruticoſi, ſere cortice pulchre rubente obducti, & tanquam purpureo vernice ſplendentes.

Folia ad caulem bina oblique cordata, ad pediculum tria, lateralibus ellipticis: medio latiori aliter facto, craſſa, glaberrima, glauca, ſuperne profundius, inferne dilutius viridia.

Scapi ex alis foliorum uniflori, ſæpius biflori.

Calyx conicus ſenſim dilatatus, apice rubens, laciniis longis factus & tribus inferioribus longioribus fere & ad ſe invicem accedentibus.

Corolla papilionacea flava.

Vexillum ſubrotundum plicatum facie, dorſo lineis rubentibus pictum, ungue ex gibboſitate deorſum flexo.

Alæ vexillo paulo breviores, inflatæ, ſurſum conniventes.

Legumen ſtrictum, ex anguſtiori principio ſemper lateſcens, coniforme, compreſſum, maculatum.

Semina exigua una parte gibba, altera cava.

II. Loco udo ſabuloſo inter montes *Caltenberg* & *Leopoldiberg*.

Radix multum fibroſa diffuſa.

Caulis unicus varie anguloſus, angulis eminentibus etiam ſtriatus & nigra purpura leviter perfuſus, proſtratus, admodum ramoſus ramis ramoſis angulatis pauca pubæ adſperſis, quæ cauli adhuc parcior ſit.

Folia carnoſa craſſa ſunt anguloſa, in caule ſeſſilia duo, ut perfoliata videantur: cæterum obcordata angulo uno exſecto altero amplexante.

Petiolus brevis plane carinatus tria dat folia lata æque ac carnoſa, quorum extima duo, ea, qua medium ſpectabant parte abſciſſa erant, medio integro ex acuto ovato; omnia utraque facie glauca erant, inferna tamen magis & venoſa, quanquam etiam rariori pube ut ſuperna obſita.

Pedunculi adulti, rigidi, ſtriati, anguloſi, longi: iuniores breviores præ alba lanugine incani; adulti modo dimidiata florum flavorum capita, modo pleniora gerunt: numeravi quatuor ad ſeptem, tribus ex uno latere ſuppoſitis dimidiatæ umbellulæ foliis.

Calyx conicus dentibus 5. acutis villoſis æqualibus.

Vexilli unguis conico ventricosus, supra carinam decurrens vexillum erigit in fauce striis profundis coloratis præditum. Ipsum latera reflexa habet nervo carinoso non emarginato.

Alæ sursum ascendentes ventricosæ.

Carina bipes, cruribus tenuissimis ultra crura & articulationem alarum fissa.

Legumen teres strictum.

Observatio. Vidi itidem aliam saturatius viridescentem & hirsutiorem longe.

3) *Lotus Dorycnium.*
Lotus foliis sessilibus quinatis, floribus albis minimis.
Dorycnium. CLUS. *Hist* I. p. 100?
Dorycnium Monspeliensium. LOB. *icon.* II. p. 51.
Trifolium album angustifolium, floribus veluti in capitulum congestis. C. B. *pin.*

In montosis aridis *Medling*, non infrequens in illis *Baden*, *Rodaun.*

Radix longa, nigra, lignosa, aliquando furcata.

Caules ex una capite ramoso plurimi, cespitosi spithama vix longiores, rotundi, tenues, rara pube obsiti, glauci, foliosi supra medium pedunculati.

Folia ex omni geniculo tria, quinque parva, elliptica, pube obsita, glauca.

Calyx purpura coloratus pilosus dentibus 5. subæqualibus pilosis & purpureis præditus.

Corolla alba est.

Carina profunde brunna & quasi ex purpura nigricans.

Vexillum quasi cordiforme conflexum, non exsectum & sursum vix non in apicem terminatum niveum.

Alæ in fœcundationis actu supra carinam pulchro triangulo conflexæ, post hunc patentes vexillo non breviores, quin latiores?

Siliqua in calyce sedet rufa.

Observatio I. Flores capitati nostratium minimi folio uno, duobus, tribus in omnibus meis plantis in monte Medling lectis & examinatis suffulti sunt, ut mala LINNAEI definitio

Lotus *capitulis aphyllis.*

Obser-

Obſervatio II. In aliquibus quidem hic lotus ab aliis recedit, alas ſcilicet non habet ſurſum conniventes, nec longum adeo unguem vexilli, tamen non viſum eſt, ob leves has notas novum genus conſtituere.

644. ERVUM.

CHARACTER. *Calyx* 5-partitus longitudine corollæ æqualis. *Legumen* rhomboidale, quod oblongum teres nodoſum faciunt LINNAEUS, GLEDITSCHIUS. *Stigma* purum.

1) *Ervum hirſutum.*
Ervum pedunculis multifloris ſeminibus globoſis binis.
Cracca minor. TABERN. p. 507. *icon bona.* RIV. Tab. 53. *bona.*
Vicia parva ſ. Cracca minor cum multis ſiliquis hirſutis. I. B. II.

Inter ſegetes.

Radix tenuis.

Caules multi tenues proſtrati, anguloſi, quadranguli ramoſi.

Stipulæ ad foliorum alas exiguæ lineares ſuperne ſæpe purpura tinctæ.

Folia quinque vel novem pinnarum paria habent, anguſta conflexo canaliculata, fine in veſtigium dentis ex nervo exorti & remanentis præmorſo quaſi aut reſecto.

Capreoli intricati, non ſimplices.

Pedunculi ex foliorum alis foliorum coſta longe minores, non alti, firmuli, ſulcati, quatuor plerumque exiguo fulcro donatos flores gerunt ex cæruleo albidos.

Perianthium anguloſum hirſutum longitudine fere corollæ, 5-fidum, laciniis quatuor non adhuc explicato vexillo incumbentibus omnibus apice purpuratis.

Corolla papilionacea: vexillo erecto antrorſum, lateribus convexo concavo poſtrorſum lateribus in anteriora conflexis, & circa medium in denticulum plicato.

Alæ concavæ ſunt patentes carina multo longiores, vexillo quidem, ſed ſane non dimidio breviores.

Carina ad angulum fere rectum adſcendit, lateribus macula cærulea pictis.

Stylus brevis ſtigmate obtuſo.

Legumen rhomboidale turgidum, hirſutum, ſeminibus duobus fœtum globoſis.

620. TRIFOLIUM.

CHARACTER *Flores* ſubcapitati. *Folia* plerumque ternata. *Calyx* 5-fidus. *Legumen* vix calyce longius mono ſ. polyſpermum, calyce aut corolla perſiſtente tectum.

Obſervatio. Difficillimum eſſe omnibus aſſignare ſpeciebus convenientem characterem, omnes teſtantur; & quoniam nunc LINNAEUS, has ſolo habitu convenientes in plura genera dirimi non poſſe, ex ſolius habitus potentia contendit, eſt ſane quod ſibi plurimum gratuletur mecum habitus.

Meliloti

Leguminibus nudis polyſpermis.

1) *Trifolium M. officinarum.*

Trifolium leguminibus racemoſis, nudis diſpermis, turgitis rugoſis, caule erecto.

Melilotus RIV. T. 6. bona. BLACKW. T. 80.

Trifolium odoratum DOD. *pempt.* 567. icon bona.

Vulgaris inter *ſegetes*, ad *vias* &c.

Caulis diverſæ altitudinis, vidi enim etiam ſtaturam humanam adæquare, anguloſus, ſtriatus, fiſtuloſus, admodum ramoſus ramis erectis.

Folia ternata, ita tamen, ut duo pinnata ſint, impari longiore petiolo exorto, glauca, glabra, ovata, circumſerrata.

Racemi conferti, longi, florum pendulorum flavorum.

Calyx exiguus in quinque dentes ſubulatos ſolutus.

Vexillum carina aliquantulum & alis longius, elevatum recedens, lateribus breviter reflexis, margine emarginato.

Alæ carina longiores, convolutæ, in longas auriculas divergentes.

Carina obtuſe adſcendens, ſuperne fiſſa.

Siliqua deſcripta, manifeſtius rugoſa.

LOTOI-

Lotoidea.

Leguminibus tectis polyspermis.

2) *Trifolium repens.*
Trifolium capitulis globosis, leguminibus tetraspermis, caule repente.
Trifolium repens RIV. T. 13 bona.

In pratis, sylvis, etiam ad fossas viarum.

Caules horizontales fere, repentes per intervalla radicati.

Folia e longis petiolis ternata ovata, dentibus ciliata, macula albente Λ notata sæpe.

Scapi florigeri, ut petioli longi nudi, capitulum globosum sustinent albidorum florum.

Calyx pedunculo sustultus, striatus, albens, superne purpurascit, dein in dentes virides longos, quorum superiores ad se inclinant, solvitur.

Vexillum longissimum plicatum.

Alæ carina longiores.

Carina brevis.

Siliqua.

Observatio I. Hoc peculiare hæc stirps possidet, quod deflorati flores a florentibus discedant reflexi & coronam pendulam repræsentent, ut exacte pinxit RIVINUS; in pratis sæpe roseo colore persusam video.

Observatio II. In montibus apricis ut & in pratis siccis hoc trifolium admodum depressum est, & aliquando solo exstante capitulo visitur.

Lagopoda.

Calycibus villosis.

3) *Trifolium arvense.*
Trifolium spicis villosis ovalibus; calyce & denticulis plumosis.
Lagopus CAM. Epit. icon. p. 714. DOD. *pempt.* RIV. T. 15. BLACKW. T. 450.

In *arvis* exeuntæ æstate, abunde etiam in montosis apricis *Dornbach.*

Radix annuæ plantæ exigua fibrosa.

Caulis erectus, modo minus, modo magis ramosus palmaris, spithamæus, pedalis; hic tenuis, molli lanugine obsitus, aliquando purpurascens.

Folia exiguis vaginis petiolaribus villosis filiformibus dentibus præditis orta breviter petiolata oblonga & angusta sunt, utraque pagina leniter villosa, fine ad eductum in spinulam nervum incisæ.

Spicæ

Spicæ totæ tomentoſæ ex cinereo rubentes.

Calyx exiguus anguloſus admodum hirſutus, incanus fere, ſolvitur in 5. dentes longiſſimos purpuraſcentes pappo fere pinnato, albo inſtructos.

Flos ſubcarneus defloratus ſubaurantius.

Semen ovatum in calyce continetur.

4) *Trifolium rubens.*

Trifolium ſpicis villoſis longis; corollis monopetalis, caule erecto foliis ſerrulatis.

Trifolium ſpicis villoſis calyce glabro dentibus villoſis imo longiſſimo. HALL. *Helv.* bene, ſed florem tetrapetalum facit, quem nunquam obſervavi.

Trifolium montanum ſpica longiſſima rubente. C. B. *pin.* bonum nomen.

Trifolii maioris tertii altera ſpecies CLUS. II. p. CCXLVI. icon.

Lagopus maior alter DOD. *pempt.* eadem icon. p. 568.

In montoſis ſylvaticis *Grinzing*, *Baden* &c. etiam in depreſſioribus ſylvis *Gatterholtz* abunde.

Radix perennis craſſa fibroſa ſæpe multiceps.

Caulis unus, plures recti anguloſi, aliquando etiam colorati, admodum folioſi ſunt, modo longiſſimis petiolis vaginantibus ab uno ad alterum geniculum caulem amplexantibus, modo in longiori planta magis diſſitis gaudent, ſunt cæterum pedales, bi-tripedales.

Vaginæ petiolorum duabus longis erectisque auriculis ſuperne auctæ, glabræ ſtriatæ aliquando e purpura coloratæ, in ſummo caule ampliores fiunt, & oppoſitæ.

Folia ex petioli media nudaque & elongata coſta inferne egrediuntur, ſuperna fere ſeſſilia ſunt, omnia ternata, longe lanceolata, nervo ſuperne depreſſo pulchre venoſa, profundius aliquando, aliquando flave viridia, ſubtus magis glauca, margine aliquando purpureo, ſemper ciliato-ſerrato.

Spica longa villoſa pulchre rubens, ſed ob villum glauco rubentem mitigati coloris.

Calyx nitidus, argute ſtriatus, conicus baſi rubens, in quinque dentes ſolutus, quorum duo minores, alii duo maiores, quintus longiſſimus ſit florem ſuperans: omnibus piloſis & pilis albis longiſſimis plumoſis.

Corolla

Corolla monopetala ob tubum ex rubro albidum connatum.

Vexillum erectum aliquantulum patulum, & carina non multo longius.

Alæ carinæ longitudine, aut convolutæ, aut revolutæ.

Carina profundius purpurea.

5) *Trifolium alpestre.* * *Enumeratio.*

Trifolium spicis subglobosis villosis terminalibus sessilibus, caule erecto, foliis lanceolatis serrulatis; dente imo corolla minore.

Trifolium 12. HALLERI *Helv.*

Trifolium maius 2. CLUS. II. p. 245. non album, sed rubrum I. B. hist. II. p. 373.

Trifolium spica longiore, flore purpureo. RIV. T. 12. bona.

In montosis *Grinzing*, *Caltenberg*, aliis omnibus.

Duplici statura occurrit, modo vix palmam altum, modo pedem & ultra grande, maius ego describam.

Caulis unus, plures, ramosi vaginis distantibus cœpti, angulosi villosi.

Vaginæ petiolorum striatæ striis rubentibus, laxæ, de more auriculatæ, costam pro inferioribus foliis nudam inter auriculas emittunt, qua superiora careant.

Folia ternata fere præcedentis, nisi quod in meis quidem speciminibus inferiora & media margine haud ciliato-serrata inveniantur, dum tamen superiora talia visuntur, & inde erit, quod nonnulli folia integerrima dixerint. Folia cum vaginis caput floris unius, aliquando etiam uno emarcido alterius ad latus depressi sustinent.

Spica globosa pulcherrima, nitidaque purpura splendens.

Calyx conicus albus, totus villosus, basi dentibusque papposis coloratis, dente ultimo, qui in præcedenti erat longissimus, flore minore.

Corolla monopetala.

Vexillum lateribus aliquantulum reflexum

Alæ vexilli longitudine.

Carina coloratior.

6) *Trifolium pratense.*

Trifolium spicis subvillosis in oppositis vaginis foliosis sessilibus; foliis non serrulatis.

Trifolium spicis villosis foliis insidentibus vaginarum caudis capillaribus. HALL. *Helv.* bene.

Trifolium RIV. T. 11. *bona*. vulgare BLACKW. T. 20.
Trifolium pratenſe CAM. *Epit.* 582. icon. DOD. pempt. 555. icon mala, floribus nequidem foliis inſidentibus; eadem LOBELII, licet laudet HALLERUS.

In ſylvis cæduis *Grinzing*, ubique in pratis.

Variat pariter hæc ſtirps; ego illam in ſylva cædua *Grinzing* lectam deſcribam.

Caulis unicus, plures, incurvi plerumque, anguloſi, ſubhiſpiduli, variis foliis exiguisque vaginis cœpti, ad genicula colorati, aliquando ſpithamæi & ultra.

Vaginæ exiguæ baſi amplexantes auriculis minores, coloratæ.

Folia e vaginis petiolata ſemper petiolo in floralibus exiguo, ovato-acuta, pallidiori macula notata, ternata.

Caput florum ſupra vaginas oppoſitas duorum foliorum ternatorum ſeſſile, ex albo purpureum.

Calyx exiguus, albidus, ſtriatus ſtriis purpureis, baſi coloratus dentibus viridibus non multum piloſis inſtructus, omnibus etiam flore minoribus.

Corolla monopetala tubo longiſſimo albente.

Vexillum aliquantulum reflexum patens rubellum.

Alæ erectæ vexillo paulo minores.

Carina profundius purpurea plerumque.

Obſervatio I. Hoc ſingulare hæc ſtirps habuit, quod prima corollarum inferioris circuli ſeries, dum florere recte & expandi incipit, dimittatur, & ab aliis non florentibus ſeparetur; huius exemplum aliæ brevi ſequuntur, ſicque omnes aliquantulum, ſed ſemper in circularem ambitum dimittuntur.

Obſervatio II. Inveni & capita duo ita ſeſſilia, & folia alpeſtri ſimiliora, etiam ſerrulata ſtrigoſiora; cæterum in pratis multum ramoſa eſt, aliquando etiam admodum exigua, depreſſa, parva, forte a tenera ætate conculcata.

7) *Trifolium album.*

Trifolium foliis cauleque erecto hirſutis; corollis florentibus erectis; vexillis ſubulatis in dorſum reclinatis.
Trifolium caule erecto ſpicis albis denſis brevibusque terminato; foliis nervoſis inferne ſubhirſutis HALL. *Helv.* ſpec. 8. bono nomine, ſed florem iterum tetrapetalum facit, quem ſemper monopetalum inveni.

Trifo-

Trifolium ſpicis ſubimbricatis ſubtribus, vexillis ſubulatis emarceſcentibus; calycibus nudis; caule erecto LIN.? eſt tantum unius varietatis definitio illa HALLERI inferior, ergo dicam omnes.

Trifolium maius I. CLUS. II. p. CCXLV. icon optima primæ ſpeciei, eadem I. B. II. 380.

In pratis ſylvaticis *Gatterholtz*, *Incersdorff*, *Simmering* &c. inveni etiam in aliis pratis ad aquas.

Radix, craſſus ſæpe oblongusque bulbillus.

Caulis unus aut plures pedales & ultra anguloſi firmi, ſtriati, villoſi raris foliis veſtiti & multum nudi.

Vaginæ villoſæ ſtriatæ auriculis ſubulatis-capillaribus.

Folia petiolo villoſo fulta oblonga, anguſta, ciliato-ſerrulata, carinata, ſæpe plicata, dorſo caneſcentia, dura, ſtrigoſa.

Florum niveorum monopetalorum capitula ſubterna, recte ut CLUSIUS obovata.

Calyces albi parum & aliquando non villoſi, parvi, dentibus viridibus corolla minoribus, aliquando etiam ſubrubellis.

Vexillum elongatum carina multo longius reflexo-diſtans.

Alæ carina longiores.

Obſervatio. Flores deflorati ut in repente deorſum pendent.

β. In ſylvis cæduis *Gatterholtz*, aliis etiam pratis ſylvoſis, & paſcuis montanis.

Caulis unicus pedalis anguloſus hirſutiſſimus frequentioribus priore foliis veſtitus, aliquando ramoſus coloratus, decumbens.

Folia mollia glaberrima, villoſiſſima, utraque pagina non ſerrata ut præcedentia, longe petiolata ex ovatis acuta utriusque.

Vaginæ præcedentium caudis ſubulatis alternæ, in ſummo caule oppoſitæ.

Capitulum pedunculo paulo ſupra vaginas elato, unicum, floribus ex viridi albis.

Calyx piloſiſſimus parvus dentibus pennato-plumoſis.

Vexillum præcedentis & alæ & carina.

Illud idem eſt, quod olim in *Brader* lectum in adverſariis ita deſcripſi.

Caulis unus, plures hirſutiſſimi rubentes aliquando, ſæpe ramoſi, pedales, ſeſquipedales, erecti, leviter anguloſi.

Vaginae petiolares, ſtriatæ, hirſutæ, exiguæ, dentibus capillaribus longis non maiores, ex quorum centro longi petioli hirſuti egrediantur in ſummitate decreſcentes; hæ ſunt ſub ſpica florali, a qua aliquantulum diſtant, ſemper oppoſitæ.

Folia ternata ex ovali-oblonga, anguſtiora tamen ſuperiora ſunt, omnia integerrima, margine nunquam ciliato-ſerrulata, ſed ex purpura colorata.

Spica alba denſa ovalis, non longa.

Calyx piloſus obſcure decemſtriatus tubulatus ex viridi ochroleucus, ſuperne coloratus, dentibus piloſiſſimis ex viridi purpuraſcentibus: impari vix tubum corollæ excedente.

Corollæ erectæ pollicares fere: tubo monopetalo longiſſimo: vexillo ad caput carinæ dilatato, dein retrorſum flexo, carina aliſque multo longiore, aut convoluto, aut patente.

Alæ carinæ longitudine & paulo maiores.

Carina & alæ magis viridabant.

Obſervatio. Hoc trifolium non eſt diſtinctum a *pannonico*, quod ſolo pinguiori proveniens ſolum omnia maiora habet, & habeo etiam ſpicam elongatam in ſpecimine paſcuorum Rodaunenſium lecto.

c. Trifolium folio longo flore albo RIV. T. 12. commoda, pro foliis bene.

Trifolium pratenſe album TAB. p. 907. mihi optima pro capitulis involucratis, cæterum mala, imo peſſima.

Non eſt

Trifolium pratenſe alterum CAM. Epit. p. 583. licet innuat HALLERUS, utique purpureos flores illi tribuit CAMERARIUS.

An etiam huc aut ſaltem ad β.

Trifolium pratenſe hirſutum maius flore albo ſulphureo ſ. ochroleuco. RAI. & aliorum & HALLERO *pratenſis* varietas? LINNAEUS hanc ſtirpem neglexit, nec citavit.

In ſylva *Gatterholtz* & alibi ſed ex hac ſylva lectam deſcribam.

Radix plantæ perennis admodum fibroſa multiceps.

Caules

Caules plerumque plures, aliquando brachiales, virgati, hirſuti, aliquando ramoſi virides aut ex nigra purpura maculati, vaginis raris cœpti, ſuperne in pedunculos ſubternos longos ſoluti.

Vaginæ pro altitudine plantæ certe exiguæ, hirſutæ, ſtriatæ ſtriis aliquando purpuraſcentibus prioribus ſimillimæ, cum auriculis piloſis capillaribus.

Folia longiſſimis hirſutis petiolis nixa ternata, utraque pagina, inferiori tamen magis hirſuta, aliquando plus, aliquando minus ciliato-ſerrulata in una eademque planta, ex ovatis magis oblonga, eſtque in exſiccatis folii nervus medius in ſpinulam faſciculate piloſam herbaceam prominulus.

Spicæ ex albis ochroleucæ perpetuo aut vaginis ſolis aut his foliis bis ternatis oppoſitis inſident.

Alia omnia præcedentis ſunt præter dicta.

Obſervatio. Recte rigore definitionis ad pratenſe hoc ultimum redegerat HALLERUS, ſed tamen affinitas tanta eſt cum *montano albo*, ut ſeparari non poſſint, omittendo ſcopulos evitavit LINNAEUS, quare compulſis omnibus aliter definiendum putavi, cum nec ſpicæ ſemper duæ aut tres ſint, minus adhuc calyces nudi, ut de *montano albo* perhibuerat LINNAEUS. Et nunc certum eſt, a pratenſi non adeo diverſas omnes has varietates eſſe, licet LINNAEUS montanum album inutili ſatisque infirma catena Lupulina *vexillis corollae inflexis* ſeparaverit, quaſi aut *pratenſe* magis eſſet Lagopodum *calycibus villoſis*, quam hoc *album montanum*, aut *pratenſe* minus Lupulinum vexillis corollæ inflexis. Non repugnarem coniungenti.

Lupulina

Vexillis corollae inflexis.

8) *Trifolium ſtrepens.*
Trifolium racemis ovalibus ſtrepentibus; vexillis deflexis perſiſtentibus.
Lupulinum RIV. T. 10.
Trifolium pratenſe luteum, capitulo lupuli ſ. agrarium VAILL. T. 22. F. 3.
Trifolium agrarium DOD. *pempt.* 566.

Locis montoſis apricis *Dornbach* abunde.

Radix fibroſa exigua.

Caules plures duri recti, folioſi villoſi, aliquando colorati ſubpurpuraſcentes, ſuperne ramoſi; aliquando unus ſtatim ab infimis geniculis brachiatus brachiis fere dichotomis.

Folia vaginis involucrantibus auriculatis tenui petiolo hærent terna oblongo-ovata, glauca, nervoſa, ultra medietatem ſerrata.

Capitula ovalia ſtrepentia denſis floribus non deciduis prædita.

Calyx exiguus ex albido viridis quinque laciniatus tribus longioribus.

Vexillum amplum ſtriatum plicatum incumbens alis carinaque multo longius, flavum, ſuperne emarginatum, exſuccum ſtrepens.

Alæ flavæ carina longiores.

Carina albidior eſt.

Obſervatio. Notam poſuit LINNAEUS dicens, calycem ante efflореſcentiam vix manifeſte viloſum eſſe, ſed neque ego in flore deflorato villoſum invenio, eam vero caulis partem, quæ floralem ſpicam ſuſtinet, villoſiſſimam.

Veſicaria
Calycibus inflatis.

9) *Trifolium fragiferum.*

Trifolium capitulis ſubrotundis, calycibus, in defloratis, inflatis, caule repente.

Trifolium fragiferum VAILL. *Bot.* 195. T. 22. F. 2.

Trifolium fragiferum repens minori & rotundiori folio BARR. icon. 852.

In locis udis.

Radices ex procumbentibus caulibus oriuntur per intervalla multæ.

Caules procumbentes foliorum faſciculos mediantibus vaginis ſibi cohærentes per intervalla educunt, pedunculoſque largiuntur foliis longiores nudos.

Folia in extremis petiolis vaginantibus terna, ovalia, glabra, argute ſerrata.

Spica ſubrotunda florum rubicundorum.

Calyces multum pubeſcentes, piloſi, ad vexillum ſeu dorſo ventricoſi 5. dentibus inſtruuntur ſuperioribus maioribus omnibus purpuraſcentibus.

Vexillum plicatum roſeum alis longe maius.

Alæ carina longiores.

Carina minima.

Calyces maturiores inflantur ſordide roſei, hirſuti ſeu villoſi, in ſuperiori globi parte bidentati, cernui.

LEGU-

LEGUMINIBUS SUBBILOCULARIBUS.

625. ASTRAGALUS.

CHARACTER. *Calyx* 5-dentatus tubulatus. *Vexillum* reliquis longius ſpectabile. *Legumen* biloculare gibbum loculis ad alterum latus magis flexis.

1) *Aſtragalus Cicer.*

Aſtragalus caulefcens proſtratus; leguminibus ſubgloboſis inflatis mucronatis piloſis.

Cicer ſylveſtre, foliis oblongis hiſpidis magis. C. BAUH. *pin.*

Cicer ſylveſtre. CAM. *epit.* 205. *optime.*

Aſtragalus luteus perennis ſiliqua gemina rotunda veſicam referente. MOR. II. *bono nomine.* TOUR.

Glaux. RIV. T. 108. bene.

Ubique in pratis ſpeciatim in illis *Simmering*, *Baden*, *Haderkling*, *Weidling*, & per totam Auſtriam reperi, & in *Incersdorffwalde* circa marginem abunde.

Radix longa funicularis repens, dulcis.

Caules procumbentes admodum ramoſi, leniter hirſuti, aſperi, anguloſi, cubitales, brachiales.

Coſta folioſa ad caulem auriculata auriculis calcare deſtitutis elliptico lanceolatis, paria foliorum habet ad quindecim cum impari foliis ovalibus hirſuto mollibus, ſuperne læte viridibus nervo leniter carinatis, apice reflexo acuminatis.

Scapi ex foliorum alis firmuli, anguloſi naturæ caulis, vix coſta folioſa longiores.

Spica in vegete florentibus inordinata ſatis denſa, in defloratis in lineas redacta.

Flores ochroleuci non ampli.

Calyx tubulatus, ochroleucus, ſed herbacee, pilis nigris obſitus, 5-dentatus denticulis inferioribus gradatim maioribus, nigris pilis copioſis veſtitus, ſtipula ſemper ſuffultus lanceolata piloſa.

Vexillum reliquis longius carinæ inſidens, dein erectum lateribus reflexis, carinatum, ſine quaſi bicorne ita emarginatum eſt.

Alæ

Alæ iuxta carinam erectæ, qua maiores ſint, vexillo minores fine quaſi in auriculam conicam convolutæ, quod tamen in aliis aliter obvenit, ut in diverſis nunc video.

Carina ad vexillum tota longitudine patens, & antrorſum emarginato imo fiſſo fine gaudens, antrorſum obtuſe erigitur.

Stamina unum & novemfidum.

Legumen villoſum villis primo albidis, dein nigreſcentibus, inflatum coloratum biloculare loculis polyſpermis.

Obſervatio. Certum eſt, inverſum calycem deſcripſiſſe LINNAEUM, dum de aſtragalo perhiberet, denticulos inferiores gradatim minores eſſe, qui tamen conſtanter maiores deprehendantur. Adhæc carinam longitudine alarum emarginatam dicit, qui carinam examinat & videt, capiat, ſi poteſt, ego non intelligo, quid ſibi velit, nec opus erat ſimilibus notis Aſtragalum diſtinguere a Phaca.

2) *Aſtragalus glyciphyllos.*

Aſtragalus caulefcens proſtratus, leguminibus ſubtriquetris arcuatis, foliis ovalibus pedunculo longioribus.

Aſtragalus luteus perennis procumbens vulgaris. MORIS. II.

Glycirrhiza ſylveſtris floribus luteo pallentibus. C. BAUH. *pin.*

Aſtragalus. RIV. T. 103.

In ſylvula *Incersdorff*, *Gatterholtz*, *Simmering*, in illa *Dornbach*, & paſſim in *Caltenberg*.

Radix craſſa profunde in terram infixa multos emittit caules vel proſtratos vel ſuper alios frutices diffuſos 4. 5. pedum longitudinis.

Caules admodum geniculati, folioſi, floriferi, hoc peculiare habent, quod alternis lateribus anguloſi & rotundi ſint, ſcilicet caulis eminens dorſum habet in illo latere, in quo cum pagina foliorum, florum pedunculus egreditur: facie averſa rotunda, & quoniam alternus eſt, quatuor quinqueve digitorum diſtantia petiolorum exortus alternare & acuties laterum & rotunditas debent.

Auriculis petioli & pedunculi ad caulem cinguntur duabus erectis, latis, ſectis, marceſcentibus. Hæ vix colorantur, licet caulis petiolus pedunculique læte ſanguineo colore tingantur.

Petiol

Petioli carinati brevi & intorto fulcro emittunt folia ampla ovata tota pinnata, ſuperne ex flavo-viridia, inferne glauca, pinnarum ſeptem paribus cum folio impari.

Scapi florales ex ſingulis fere geniculis prodeunt foliorum ramo minores & hi ſæpe ad exortum colorati ſunt. Cæterum anguloſi aut ſtriati. Racemus brevis latusque floribus ochroleucis factus cum viridi pallore.

Calyx exiguo firmoque pedunculo ſuffultus bracteam lanceolatam emarceſcentem ſubiectam habet. Ipſe in hac ſpecie ſuperne ventricoſus & brevior ab ungue vexilli elevatur, in totum obliquus, gibbus & ut in Orobo obtuſus, ex albo-herbaceus, quinque dentibus viridibus factus, non piloſus.

Vexilli unguis incurvus a carina remotus: ipſum lateribus reflexum marginali limbo emarginatum carina & alis maius.

Alae carina longiores.

Carina bipes.

Siliqua effœto flore ſtatim imbricatim depreſſa, matureſcens & ætatem conſequens ſenſim ſeſe elevat & apicibus aſtra ſpectat bilocularis.

Obſervatio. In tenella, & exigua planta, folia infirmuli caulis infima rotunda obſervo, ab aliis ſuperioribus longe diſtincta, facie profundius & ex nigro viridia dorſo glauca quidem, ſed villoſa; auriculas coalitas villoſas; cauliculos purpureos villoſos.

3) *Aſtragalus Onobrychis.*

Aſtragalus cauleſcens diffuſus, pedunculis ſpicatis, vexillis flore duplo longioribus.

Aſtragalus anguſtifolius caule erecto ramoſo, ſpicis erectis caulem terminantibus, violaceis. HALL. *Helv.*

Onobrychis purpureo flore. CLUS. *pann.* 751. *cum bona icone. Hiſt.* II. p. CCXXXIII. eſt Onobrychis I.

Onobrychis ſpicata purpureo flore. C. B. *pin.* MORIS. II. TOUR.

In aſperis lapidoſis valli *Belveder* ad montes, *Mödling*, in ipſis montibus etiam ſecus vias.

Radix ſerpens diffuſa, quaſi ſarmentoſa.

Caules humi longe ſtrati, florentes ſuberecti, folioſi & ramoſi, ex rotundo leniter anguloſi, pube primo alba, dein nigricante hiſpidi & pulveribus conſperſi, colorati.

Ad ſingulum geniculum *Vaginae* duæ modo peduncul is & petiolis oppoſitæ, modo hos lateraliter complectentes.

Folia anguſta, lanugine alba hirta, canaliculata pinnarum ad 15 paria cum impari.

Scapi ſimplices, longi, hirti.

Flores ſpicati ex violaceo purpuraſcentes, ſinguli bractea, quam in Cicere Aſtragalo, latiore ſuffulti.

Calyx tubulatus albis & nigris pilis præditus, ſuperne albens, inferne coloratus, 5-dentatus, dentibus fere æqualibus, & inferioribus tribus maioribus: piloſis omnibus.

Vexillum noſtratium longiſſimum & anguſtiſſimum ſupra alas & carinam in fæcundationis actu conflexum, cæterum reflexum, canaliculatum, erectum, limbo vix emarginatum.

Carina alis minor, cruribus parum, neque ad articulationem cum alis fiſſa.

Styli baſis villoſa.

Legumen villoſum coloratum biloculare.

Obſervatio. De Lathyris perhibuit LINNAEUS, *lacinias calycis duas ſuperiores inferioribus tribus minores eſſe*, de Aſtragalis vero, *lacinias tres inferiores gradatim minores fieri;* ſic ergo Aſtragali noſtri eſſent potius Lathyri LINNAEI. Vereor vero, ut calycem inverſum deſcripſerit; videatur Aſtragalus *Cicer*, videatur *Onobrychis*.

4) *Aſtragalus auſtriacus.* * Elenchus.
Aſtragalus cauleſcens procumbens, floribus racemoſis; leguminibus teretibus utrimque acutis; foliolis linearibus præmorſis. T. II. F. 1.
Onobrychis floribus viciæ dilute cæruleis. C. B. *pin.*
Onobrychis 2; CLUS. *Hiſt.* II. p. 239. icon commoda.

In montis *Badenſis* illa parte, quæ inter duas ultimas ſtationes eſt adſcendendo ad ſiniſtram loco aprico arido tenui gramine veſtito paſſim, abunde circa *Simmering*, & omnium Auſtriorum ſcriptorum primus inveni.

Radix non multum fibroſa, quandoque furcata, fuſca capita emittit plurima, ex quibus in orbem fere aut in phalanges multi fundantur caules.

Caules

Caules tenues, breves, vix ſpithamam progredientes, dum ſunt longiſſimi, humi proſtrati, vixque elevati, hi in extremitate ſolum pedunculati ſunt, & niſi deſtructa fuerint folia multum folioſi: cæterum leni pube obſiti ſtriati, licet rotundi & triſte purpuraſcentes.

Auriculæ ſimplices exiguæ piloſæ coloratæ.

Petioli primores latioribus & brevioribus foliolis facti ovatis aut obcordatis lanceolato-præmorſis. Hi modo ad caulem nudi, ſæpe una ſolum pagina deliquium patiuntur (hæc ita ſcribo, quia video, licet perſuadear id ipſum ex aliis cauſſis eſſe non naturalibus) & qui veſtiebantur foliolis, habebant prima pinnarum paria arcte cauli adſtantia. Pinnarum paria 5 ad 10 ſunt plerumque tamen ſolum octo obſervantur cum impare.

Folia exigua linearia omnibus viciis anguſtiora, rigidula tamen, ut etiam in una eademque planta folia aliquot coniugationum integra obſerves.

Pedunculi hirſuti ſæpe colorati ex alis foliorum racemoſi, floriferi ala folioſa longiores, fructiflori floralibus longiores, variabili, licet non facile determinanda ratione.

Flores erecti ſunt ex pallida purpura cærulei, & albidis maculis picti, noſtrarum Papilionacearum plantarum minimi. Hi pedicellis exiguis, firmis tamen & exigua bractea ſuffulciuntur laxe diſtributi.

Calyx tubuloſus lateribus compreſſis, herbacee flavus exiguis pilis obſitus, ut in Aſtragalo *Cicere* ſuperne late exſectus, inferne ad carinam productus, denticulis 5. inſtructus, duobus ſuperioribus brevioribus.

Vexillum pro floris parvitate ungue longo inſtruitur, ipſum ſatis pro eadem latum, reflexum leviter lateribus, in medio emarginatum & ſulcatum eſt, ſulco albente & latis utrimque ad alas maculis albis purpureis etiam punctis interſtinctum, ita tamen ut ex pallide purpureo leviter cæruleſcat.

Alæ carina longiores multo, vexillo breviores, ſtriis albidis percurſæ ſunt, & eodem ac vexillum colore perfunduntur adſcendentes patulæ & medio fere apice ſunduntur, ut videantur cordiformes, etiam revera oblique cordiformes dici poſſent.

Carina obtuſa intus apice maculata.

Legumen extenuatum, coloratum, ſæpe hirſutum, toruloſum, parvum, etiam inter noſtrates Aſtragalos minimum, pendulum plerumque, aut ſaltem ſubpendulum, calyce purpureo nunc cinctum video, & ſulcum longitudinalem habere, quo ſit biloculare.

5) *Aſtragalus piloſus* * Enumer. * Elenchus.

Aſtragalus cauleſcens erectus ſubpiloſus; floribus ſpicatis pallidis; leguminibus ſubulatis piloſis.

Onobrychis III. CLUS. *pann.* 756. icon & deſcript. Hiſt. II. eadem, & bene & ad vivum, ut, cur primum huius plantæ poſſeſſorem non excitaverit LINNAEUS, capi non poſſit.

Onobrychis quibusdam flore pallido vel Polygalon. I. B. omnia ex CLUS. ſiliquas tamen addidit ex Geſnero.

Cicer montanum lanuginoſum erectum. C. B. prod. 148.

Aſtragalus villoſus erectus ſpicatus, floribus flaveſcentibus. AMM. *ruth.* 166.

Rariſſimam hanc plantam, & auſtriacis botanicis ignotam iam 1759. inveneram, & nuper, ſcilicet 1767. dum calceolum quærerem, qui mecum fuerat D. WINTERL med. doctor, iterum eodem loco invenit, provenit in campeſtribus montoſis montis Cecii illa parte, qua in *Clauſtroneoburgum* deſcenſus.

Radix ramoſa, lignoſa, multiceps.

Caules plurimi, recti, ſtricti, ſtriati, rotundi, ſeſquipedales & altiores, in meo exemplari villoſi, in illis D. WINTERL minus, ſuperne in duos plerumque, aliquando etiam plures ramos ſolvuntur; cæterum folioſi ſunt.

Vaginae petiolares ſimplices ſurſum ſolum auritæ, exiguæ, villoſæ.

Petioli firmuli, erecti, canaliculati, hirſutuli, ſuſtinent folia pinnata longa, in meo ſpecimine I. aliquantulum latiora, in aliis anguſtiora, in his magis nitida, in aliis magis villoſa piloſa, cæterum ſemper pinnata, pinnarum acutarum decem quatuordecim & ultra coniugationibus cum impari compoſita.

Pedunculi longi, firmi, ſtriati, villoſi, inter ſpicam floralem nigris pilis obſiti.

Spica florum primo rara, uno alterove flore diſtante laxa, brevi admodum denſatur, plus minusve longa, quinque fere pollicum in primo meo ſpecimine, in aliis vero brevior eſt; in apice plerumque abortit, florens ochroleuca eſt.

Pedun-

Peduncelli exigui firmi, bractea fine acuminata fulti, cum eadem piloſi ſunt.

Calyx longus pallens herbacee ochroleucus, pilis nigris, ut in Aſtragalo *cicere*, oblitus, in quinque dentes infimis longiſſimis iisdem nigris pilis hirtos ſolvitur, qui in nondum explicata ſpicæ parte ariſtati quaſi exſtent & ſpicam, concurrente ſimul calycum nigredine, herbacee nigram efficiant. Calyx erectus eſt floresque ad pedunculum apprimit.

Vexillum longum eſt non adeo latum, primo carinam alasque complectitur, dein vero ab his recedens poſtrorſum patet lateribus reflexis haud latis; id ipſum ſupremo margine exſectum eſt, & tota latitudine lineis ſaturatioribus ſtriatum flavis.

Alæ vexillo breviores, ut carina longiores,

Carina non multum obtuſa.

Stamina diadelpha unum & novemfidum.

Siliqua.

Obſervatio. Vidi etiam vexilla non emarginata, ſed aliquoties inciſa.

627. PHACA.

CHARACTER. *Calyx* 5-dentatus tubulatus. *Legumen* inflatum uniloculare:

Habitus Aſtragali, ſed vexillum fere minus reliquis partibus.

1) *Phaca ochreata.* T. II. F. 2.

Phaca caulescens erecta glabra; ſcapum floribus, leguminibusque calceiformibus pendulis.

Phaca geniculis ochreatis petiolis ſquamatis; foliis latis ovatis venoſis.

In ſummis pratis *Schneberg*, tenui gramine veſtitis & ſoli perpetuo expoſitis.

Radix tenuis rotunda cortice fuſco tecta, lenta, longe lateque horizontaliter ſerpens, ramoſa, prolifera.

Caules a prima ſtatim origine ad genicula ſquamis plurimis exalbidis, latis, concavis, modo obcordatis, modo magis ovatis teguntur; hi tres quatuorve pollices alti in latum diffunduntur ramoſi, folioſi, & nonnunquam manifeſtius craſſeſcunt, & anguloſi fiunt, aſcendendoque in petiolos & ſcapos ſolvuntur.

 Sub

Sub ſingulo petiolo folioſo ſquamæ tales duæ ſunt, quæ & cauli & petiolo innaſcantur.

Petioli craſſi, leviter canaliculati, trianguli, quatuor, quinqueve, aut ſex foliorum paribus cum impare uno gaudent, quo etiam aliquando carent, & ſcapo maiores altius exſtant, quod tamen iterum variat.

Folia pallide viridia quaſi glauceſcentia, dorſo & margine villoſa, ovata ſunt vel ex ovatis acuta; cæterum multum venoſa, & nervo depreſſo aliquantulum conflexa, viciæ vix aliquam formam habent, & parva non ſunt, ſed ſatis lata.

Scapus, ſi unicus quaſi ſubradicatus, ſi plures, tum ex alis folioſis educuntur, ſunt omnes firmi, craſſi, anguloſi, leni villo obſiti, duos ad ſummum tres pollices alti, plerumque inter bracteas concavas pubeſcentes, florum racemum ſuſtinent brevibus pedicellis, nigris pilis obſitis imbricatim dependentem.

Bracteæ pedicellos ſuſtinent.

Calyx longus, ut in Aſtragalo *Cicere*, & nigris pilis etiam, ut in hoc obſitus, & ochroleucus, maculis inſuper leviter purpureis pictus, in quinque dentes ſectus confertioribus pilis nigris obſitos.

Floris ochroleuci partes fere æqualis ſunt longitudinis. Eſt etiam ubi flores albent magis.

Vexillum amplius tamen video dorſo multum flavum, primo incumbens dein margine reflexum, inſidens ſuprema ora emarginatum.

Alæ adſcendentes carinæ longitudine magis albent.

Carina albida eſt, & interne ab antheris croceis coloratur.

Stamen unum & novemfidum.

Germen longe pedicellatum, villoſum etiam nigris pilis.

Legumen longe pedicellatum, pedicello longitudine emarcidi calycis, ipſum inde fere triquetro ventricoſum inflatum deorſum magis complanatum deſcendit, ita tamen, ut una facie magis planum, altera elevato aggere elevatum ſit, quaſi moduli calcei formæ; cæterum hirſutum, rectum eſt, & anterius acuminatum, ſuturis non lateralibus, ſed medium legumen dividentibus in duas valvas naviculares ſine compreſſas, nullo ſepto diremptas, ſed unicam cavitatem formantes.

Semina reniformia.

Obſer-

Obſervatio. Plantæ noſtris in alpibus omnibus frequentiſſimæ, & quam omnium auſtriorum ſcriptorum in *Schneberg* collegeram primus, iconem dare viſum eſt, cum difficulter eruam ex aliorum ſcriptis.

LINNAEUS in prima ſpecierum editione ſolum phacas tres habuit, in nova editione eaque decima *Syſt. Nat.* novam *frigidam* adiecerat, quam iterum in ſecunda ſpecierum editione omiſit. Stirpium auſtriacarum enumerator facile perſpexit noſtram plantam phacam LINNAEI *alpinam* eſſe non poſſe, hinc noſtram *frigidam* vocavit hoc nomine LINNAEANO. *Phaca caulescens erecta glabra; leguminibus oblongis inflatis ſubpiloſis*, in eo diſtinctam ab *alpina*, quod hæc eſſet *leguminibus ſemiovatis.* Nunc vero, quanquam & noſtram, & Sibiricas, & Italicas iterum confundat LINNAEUS univerſali hac ſpecies omnes exigente definitione, *Phaca caulescens erecta glabra, leguminibus oblongis inflatis ſubpiloſis*, certum eſt, LINNAEUM noſtram Auſtriacam plantam nunquam vidiſſe, aut ſi viderit, male admodum aliis coniunxiſſe.

Primo quidem ne habitu quidem convenit *Aſtragaloidi elatiori ſupinæ glabrae foliis acutioribus* TILL. *Hort. piſ.* T. 14. F. 1. 2. minus adhuc aſtragaloidi elatiori erectæ, viciæ foliis; floribus luteis; ſiliquis pendulis AMM. *Ruth.* p. 111. Nro. 148. quas ſtirpes etiam botanico veroque iudicio ſeparat HALLERUS *Act. Helv.* T. V. alias enim ſi liceret, plantas habitu, floris colore, forma foliorum, fructus, coniungere in unum ſpeciem, ut fecit LINNAEUS, ſpecies LINNAEANAE ad medietatem reduci poſſent; ſed vide deſcriptionem, vide iconem, vide ob leviorem & fere nullam botanicam notam dividentem aſtragalum *cicer* a microphyllo &c.

Obſervatio II. Neque etiam ſolum id in huius plantæ legumine obſervare poſſum, ſuturam unam ad alteram apreſſam eſſe, quod quidem in univerſali familiæ charactere attulit LINNAEUS, de hac ſpeciatim edixit Enumerator, in eo veritas eſt, legumen pedicellatum eſſe, hinc hac parte attenuatum, ſtatim vero ventricoſum videri, ſutura una ab altera fugiente & quaſi in angulum extrorſum extenſa, ut pedem calypodio inſtructum fere referat; antrorſum magis complanatum iungi, & ibi ſuturam ſuperiorem verſus inferiorem depreſſam ſatis apparere & inferiorem ad ſuperiorem accedere.

Obſer-

Obſervatio III. Quod hæc ſtirps ad genicula vaginas late inſtar ochrearum veredariorum exſtantes gerat, ochreatam appellare libuit.

2) *Phaca montana.*

Phaca ſubacaulos procumbens hirſuta, ſcapum floribus erectis, leguminibus ovato-lanceolatis.

Phaca ſcapis petiolisque rubentibus, foliolis exiguis ovato-lanceolatis piloſis.

Phaca caule procumbente foliis ovato-lanceolatis. HALL. *Emend.* & *auct. Miſc. Taur.* T. 1.

Onobrychis IIII. CLUS. Hiſt. II. p. 240. icon commoda.

Onobrychis CLUSII IV. TABERN.

Aſtragalus quidam montanus vel Onobrychis aliis. I. B. *Hiſt.* II. RAY.

Aſtragalus montanus. LIN. & Diſcipul.

In alpium ſaxoſis culminibus non infrequens, ita reperitur in *Schneberg*, in *Breyn* &c. cum præcedente.

Radix prælonga fuſca multiceps, capitulis ſquamoſis folioſis & florigeris.

Caules humiſuſi ex purpura colorati pubeſcentes emarcidas præcedentium annorum ſquamas habent, inde brevi ſpatio nudi iterum recentes ſquamas coloratas pubeſcentes aſſumunt, ex quibus petioli colorati pubeſcentes emergant.

Folia denſe congeſta flavicantia, exigua, ex ovatis argute acuminata carinata, margine ciliata & microſcopio tota piloſa, plurima, per paria fere ordinata ultimo impari minimo.

Scapi florales ex medio duorum petiolorum orti paginæ folioſæ longitudinem fere aſſequuntur, & hi colorati purpurei piloſi eriguntur, toti cæterum nudi. Racemus brevis eſt florum.

Flores ex rubro purpurei, erecti.

Calyx fuſce cæruleſcens & purpuraſcens piloſus pilis in baſi & apicibus, denticulis nigris medio albidis; adhæc exiguo pedicello piloſo hærens & bractea colorata piloſa brevi emarceſcente ſuffultus; denticuli calycis duo ſuperiores breviores, inferioribus tribus maioribus & fuſceſcentibus.

Vexillum ungue albido cæruleum venis profundius cæruleis pictum, emarginatum.

Alae iterum carina longiores profunde cæruleæ.

Stamina

Stamina omnia coalita vidi in vaginam in meis ſpeciminibus antheris aureis; dum vero nunc legumen conſpicerem, vidi ſtamen unum manifeſte ſolutum eſſe ab aliis novem coalitis ita, ut debeat dici ſtamen unum & novemfidum.

Legumen nondum ſatis maturum pedicellatum pilis nigricantibus undique hirſutum, dum eam excipis lineam cavam, ubi ſulcus eſt profundior imberbis, cæterum ovatum, inflatum, ſine lanceolato ſtylifero acuminato, diſſectum, uniloculare fuit nullo ſepto diviſum, quod etiam HALLERUS confirmat in adultiori & tota adulta ſiliqua, quam omnino invenit absque veſtigio bilocularis naturæ, loculosque (ſi adeſſe videantur) non membranaceum adeo alicuius longitudinis ſeptum, ſed receptaculi contiguitas ad mediam ſuperioris convexitatis ſiliquæ ſedem elevati dividere vidit.

Obſervatio I. Aſtragalis hanc ſtirpem iam in prima editione intulerat LINNAEUS, quam etiam inter hos in ſecunda reliquit, imo erroneæ cooptationis ſponſorem Cl. JACQUIN adduxit, at illi viderint, an hanc plantam ita bene creaverint. HALLERUS primus ad phacas vere revocavit in *Emend. & auct. Miſcell. Taur.* T. I. p. 12. Ego ſubſcribo, dum in noſtris quidem aſtragalis ſepta duo invenio, etiam nunc in exteris, ut *galegeformi*, aliis intueor; in hac ſtirpe ne ſimplicis quidem rudimentum aut inchoamentum microſcopio video.

Obſervatio II. *Scapis folio longioribus* hanc plantam inter alia diſtinguendam propoſuerat LINNAEUS, noſtris in alpibus, ubi ingens huius vis eſt, videre poſſet ſæpe ſcapos coſta folioſa breviores, quod & in Hedyſaro *controverſo* verum eſt, ſiquidem humile valde & diffuſum frequenter inveniatur vix longitudine ſcapi apud HALLERUM delineati.

Obſervatio III. Scaporum nondum florentium capitula tota nigreſcunt hirſuta.

LEGUMINIBUS ARTICULATIS.

631. HEDYSARUM.

CHARACTER. *Calyx* 5-fidus. *Carina* apice transversa. *Legumen* articulo uno vel pluribus discedentibus.

1) *Hedysarum onobrychis.*

Hedysarum foliis pinnatis leguminibus monospermis, aculeatis, corollarum alis calyce brevioribus, caule elongato.

Onobrychis. DOD. *pempt.* 545. *bene.* CLUS. *eadem icon.* RIV. T. 2. *optima.*

Onobrychis folio viciæ, fructu echinato maior. C. B. *pin.* TOUR.

Onobrychis s. caput gallinaceum. RAI.

Ubique ad vias in vallo *Belveder*, in asperis sylvulæ *Simmering*, copiosissime in montanis apricis *Leopoldiberg*, qua parte Claustro Neoburgum spectat & alibi.

Radix perennis multiceps.

Caules in terram prostrati diffusi, foliosi, ramosi, rotundi, striati, colorati sæpe, & hinc inde pube obsiti.

Genicula prima rara, dein pollicis solum distantia confertiora habent auriculas duas foliorum paginam & scapum cingentes.

Folia ovalia aut ex his elongata carinata carnosa, pulchre venosa, ut in Trifolio *montano* in fine recurvo, evidentiore spinula notata, dorso leniter villosa. Sunt vero foliorum pinnæ novem, plures paucioresve.

Pedunculi ex foliorum alis inter nostrates longissimi, anguloso-complanati, recti vel incurvi, inferne villosi.

Spicæ florum plus minusve villosæ, contortæ aut inflexæ pro florescentiæ spicæ parte.

Calyx exiguus hirsutus firmo fulcro nixus, bractea hirsuta suffultus emarcescente 5. dentes habet satis conspicuos patentes, subæquales, subulatos fere virides & margine pilosos.

Vexillum spectabile, reflexo compressum, ex carneo album, totum striis & punctis ad latera sanguineis percursum, exiguo & duro canaliculato ungue instruitur; est hoc limbo emarginatum medio carinatum.

Alarum sola adsunt utrimque rudimenta seu exiguæ particulæ laciniis calycis breviores

Carina

Carina eo evidentior, quæ ſe ſolam ſuſtineat, latior etiam & ſanguineis, non adeo tamen vividis, verum emorientibus lineis pingitur, in vomere vero herbacee coloratur. Carinæ ungues exigui denticulos diceres fiſſos fiſſura ad angulum carinæ continuata.

Legumen monoſpermum aculeatum, dentibus calycinis perſtantibus complexum.

Semen reniforme.

2) *Hedyſarum controverſum.*

Hedyſarum foliis pinnatis; ſtipulis vaginalibus; floribus racemoſis & leguminibus articulatis glabris, pendulis. T. II. F. 3. Legumen.

Aſtragalus caule erecto ramoſo; ſpica purpurea nitente terminato HALL. *Helv.* T. 14. non optima & fecit, ut LINNAEUS caule flexuoſo definiret.

Aſtragalus cauleſcens erectus ſtipulis vaginalibus. LINNAEI I. *ſpec. edit.* 5.

Hedyſarum *obſcurum* & *alpinum.* Eiusdem. *edit.* 2.

Hedyſarum alpinum ſiliqua levi. C. B. ita HALLER ſed C. B. habet ſub nomine onobrychis ſemine clypeato lævi.

In paſcuis Schneberg ſummis cum phaca.

Radix horizonti parallela longiſſime, ut vix ſequi poſſis, ſerpens, ruſeſcente, glabro tamen cortice tecta, teres, non craſſa, per intervalla multiceps in capitibus emarcidis fuſcisque ſquamis veſtita, quæ etiam iunioribus caulibus ſæpe adſint.

Caules modo unicus, modo plures, ſpithamæi, ſemipedales cum ſcapo pedales, id enim pro loco diverſum eſt. Hi inferne per geniculorum interſtitia vaginis cinguntur amplexicaulibus, aſcendendo ſemi amplexicaulibus, illa, ubi ſcapus educitur, latiſſima medio exſecta biaurita, omnes hæ vaginæ ex adverſo petiolorum folioſorum oriuntur, ſquallent, aliquando bifidæ, aliquando ariſtatæ. Poſt has vaginas alis folioſis inſtruuntur alternis tribus, quatuor cum axillari ſæpe, ſunt cæterum caules inter folia glabri, virides anguloſi.

Petioli folioſi incraſſato fere circa caulem principio orti erecti, firmi, leviter canaliculati, longi, folia gerunt pinnata ovato oblonga, ſuperne ſaturatius, inferne dilucidius viridia, inferne pulchre venoſa, pinnarum 7. 8. 9. paribus cum impari, fine modo acutiore, modo minus præditis & ſpernenda ſpinula terminatis.

Caulis floriger aut irradicatus ſcapus ex alis ortus modo ſolitarius, modo etiam unum axillarem adhuc inferiori loco ortum habet, hic fere ſemper aſcendendo firmior fit, rectus eſt ſtriatus hirſutus, modo palmam,

 modo

modo vix non ſpithamam, quod tamen rarum, altus, ſpicam florigeram copioſam ſpecioſamque gerit florum numeroſorum aliquando ad 18 aut cæruleorum aut ex purpurea cæruleſcentium aut læte purpureorum.

Bractea florales lanceolatæ pedicellos florum fulciunt, ſatis longæ ſunt, hirſutæ valde, brevi emarceſcentes.

Calyx ſæpiſſime calyculatus, una alterave adhuc lacinula ab eius baſi profecta, & ſupra illum applicata auctus, monophyllus, admodum hirſutus, lateribus leniter compreſſus, & dorſo ſæpe e purpura coloratus, in quinque dentes hirſutos virides craſſos ſatis ſolutus eſt, quorum ſuperiores duo ad ſe apicibus ſuis accedant

Vexillum primo incumbit lateribus dimiſſis, alis carinaque brevius; dein vero erigitur, latera reflexa compreſſaque gerens & ſupremum emarginatum marginem.

Alæ minima floris pars ſunt, vexillo tamen longiores, carina multo breviores, iuxta carinam exporrectæ.

Carina ſpectabilis, recta, compreſſa, extrorſum latior, obtuſa, ſuperne tota patens.

Stamen unum & novemfidum antheris profunde flavis.

Siliqua articulis ſubrotundis compreſſis, numero diverſis, margine membranaceis, venoſis, pube confertiſſima alba curtaque primo canis, idque in immaturis conſtanter video, dein minus dum maturæ ſunt, ultimo articulo fere maiore ſtyliſero.

Et hæc quidem ex viginti exemplaribus omnibus recentibus deſcriptio eſt; invenio vero in adverſariis anni 1758. folia margine ſericeo eſſe, ſine ſpinula inermi reflexa; in illis 1760. nec ſericum nec manifeſtam ſpinulam fuiſſe. Conſtans eſt obſervatio pedicellorum & calycum pubeſcentium hirſutorum, non adeo certa leguminum; vidi enim in illis 1763. variæ longitudinis eſſe, modo ſolum duos articulos habere, modo tres ſemine unico in ſingulis fœtos, modo legumen longum non articulatum ſemina quatuor poſſidere, quinto ſolo particulari terminali articulo, qui etiam in dentem deſinat, incluſo-compreſſum legumen eſſe, venoſum, margine coſta membranacea roſea cinctum; Venas ad ſolem eſſe tranſparentes.

Obſervatio. Nec huius quidem plantæ facilis declaratio eſt, LINNAEO, ut ſolet, confuſionem iterum iniiciente, ut fere credam quod etiam

iam aliqui discipuli fatentur, videri huius quidem viri species solis aliorum inscriptionibus, & exemplaribus siccis natas stare.

Inter methodicos primus astragalis stirpem hanc intulerat HALLERUS; quam, quoniam florem hedysari habere perhibuerat, etiam astragalis cognomento Astragali *hedysaroidis* intulit LINNAEUS. Neuter semen viderat. In nova editione *Syst. Nat.* ut & illa *specierum* eandem stirpem Hedysarum *obscurum* vocavit sincera, ut videtur, dictione, & ad eam, quam is de planta haberet notionem, aptissima. HALLERUS vero in *Emendat. & auctuar. Miscell. Taurinens.* T. I. p. 14. ita habet, iterum ex fructus ignoratione mihi & LINNAEO *Spec.* p. 756, & ante nos SCHEUCHZERO accidit, ut inter astragalos recenseremus Hedysarum *caule recto ramoso foliis ovatis filiquis levissimis venosis* „ adiiciens „Sibiricam plantam a sua non esse diversam fructu, flore, folio habitu„ scilicet Hedysarum saxatile siliqua lævi, floribus purpureis. AMM. *Ruth.* N. 152. inutili & sine descriptione nudo nomine, quod tamen LINNAEUS ab illa HALLERIANO separarat, & in synonimon Hedysari *alpini* adaptaverat, non bene, cum in nostra siliqua æque lævis, flores æque purpurei, planta etiam saxatilis esset; sed quo fundamento LINNAEUS has separet stirpes, nunc dispiciendum.

Numerosas omnino plantas & in hortum vivum & in siccum attuleram ex *Schneberg* in prima mea excursione alpina 1758. alpinum civem ex alpino viro HALLERO statim cognovi, unde etiam astragalum *Hedysaroidem* LINN. cum tamen astragalis repugnaret, conveniret Hedysaris, volui ad Hedysara absolute flectere & facile vidi Hedysarum alpinum esse L. & certum est unam eandemque plantam a viro clariss. LINNAEO bis fuisse repetitam stantibus iis, quæ ille quidem adducit synonimis; cum enim Hedysaro suo in *Schneberg* lecto nomen det Hedysari *alpini* Enumerator *stirp. Austr.* LINNAEUS eum citet sub nomine Hedysari *alpini* ea vero mea sit nunc a me exactius descripta stirps, & ea etiam illa HALLERI, quam LINNAEUS Hedysarum *obscurum* vocet, patet convictio. Ea nunc ratio est, quare aut *alpini* nomen Hedysari aut illud evitarim *obscuri*, illudque indiderim *controversi*.

Neque etiam in definitionibus specificis LINNAEI, ullam eruas, qua a se invicem plantæ repellantur, specificam differentiam; alpinum quidem suum *foliis pinnatis*, *leguminibus articulatis glabris*, *cauleque erecto* indigitat,

digitat, quæ ex asse meo hedysaro conveniunt; *obscurum* vero suum dicit esse *foliis pinnatis; stipulis vaginalibus; caule erecto flexuoso floribus racemosis pendulis*, quæ æque meam plantam adumbrant, ut priora omnia. Et semper incorrigibilis est LINNAEUS, nec audit nec videt, quod Enumerator *stirp. Agri. Vindob.* scribat & dicat stipulas, quæ infra folia habentur subimbricatas & vaginantes esse in Hedysaro alpino, esse etiam floribus racemosis pendulis & foliis pinnatis „ut igitur omnia consentiant præter caulem flexuosum erectum, de quo HALLERUS nihil memoriæ prodidit, ut si *ly* flexuosum apud LINNAEUM tanti sit, & synonimon HALLERI expungendum illi veniat, sedeat Hedysarum LINNAEI *obscurum* in multa obscuritate obscurum & solum, novamque tunc phacæ austriacæ speciem excitandam habet *ill.* Vir, quia & unum exemplar possideo flexuosi caulis. Sed an demum non est ridiculum clarissimum cæterum virum & de re botanica immensè meritum, eo procedere superbiæ, ut a nemine velit doceri & naturam ipse creare?

Ultimo demum male etiam ut varietatem Hedysari alpini citat Onobrychin semine clypeato lævi C. B. quæ 2. est in *prodromo*, cum nostra planta sit, cum in numerosis exemplaribus caulem modo breviorem, modo longiorem viderim, flores modo plures, modo pauciores, flores etiam modo minus magnos, modo aliquantulum plus; calyx vero in omnibus pubescebat, licet non monuerit Enumerator.

Observatio II. HALLERUS in duabus definitionibus caulem semper ramosum dicit, quem ipse tamen simplicem pinxit, ego frequentissime vidi. Habet se ramositas huius stirpis ut phacæ *austriacæ*, in locis etenim altioribus vides simplicem, in aliis ramosum, & secundus ramus æque semina perficit ut primus, cuius contrarium in Enumeratione exstat, nec mirum.

3) *Hedysarum humile.*

Hedysarum foliis pinnatis; leguminibus monospermis articulatis asperis; corollæ alis obsoletis: spicis hirsutis, caulibus depressis.

In agrorum marginibus crescere relatum est in Enumerat. alii non inveniunt.

635. HIP-

635. HIPPOCREPIS.

CHARACTER. *Calyx* 5-dentatus. *Legumen* aliqua ferri equini forma, incurvum, ſutura inferiore ſinuatum.

1) *Hippocrepis comoſa.*
Hippocrepis leguminibus pedunculatis, confertis, margine exteriore repandis.
Ferrum equinum germanicum, ſiliquis in ſummitate. C. B. *pin.* 346. GARID. icon 33.
Ferrum equinum comoſum ſ. capitatum. COLUM. *Ecphr.* I. p. 302. T. 301. MOR. II. ſect. 2. T. 10. F. 3. RIV. T. 97.

In pratis alpinis frequentiſſima, nec facile alibi.

Habitus coronillæ. Flos in umbella. Legumen diverſum.

Radix nigra ligneſcens.

Caules in terram proſtrati, ex ſingulis geniculis aut ramoſi, aut folioſi, ad genicula ſtipulas duas pro fulcro habent, quæ marceſcentes incraſſatis ſimul geniculis, caulem & ramos nodoſos reddant. Cæterum rotundi ſunt, non ſtriati, per terram diffuſi, non longi, vix pedem ſuperantes.

Folia in longo canaliculato petiolo ſtipulis fulcrato duobus, plurima, pinnata, foliolis ovatis, aliquantulum complicatis glabris, margine extremo in adultioribus magis retuſis; & ſpinula revoluta inſtructis, in iunioribus exactius ovatis: pinnarum paribus 6. 7. pluribus cum impari.

Pedunculi herbacei, longi, ſtriati, aphylli, coronam florum ſuſtinent, flavorum, quam in coronillis longe minorum.

Calyx exiguo pedicello ſuffultus ex viridibus punctis ſerpentatus breviſſimus, compreſſus, bipartitus: labio vexilli breviter bifido: carinæ tridentato dentibus minoribus.

Corolla vexilli ungue a carina remoto aliquantulum viridante, limbo alis aliquantulum longiore, ſtriato, reflexo.

Alæ ſurſum conniventes & extrorſum carinam complectentes, carina longiores, ad ungues fere filiformes trochantere inſtruuntur.

Carina ſurſum adſcendens, inferne hiat.

Stamen unum & novemfidum.

632. CO-

632. CORONILLA.

CHARACTER. *Calyx* vix bilabiatus denticulis ſuperioribus duobus fere connatis approximatis. *Legumen* longiſſimum ad ſingula ſemina, contractum.

1) *Coronilla Emerus.*
Coronilla fruticoſa pedunculis ſubtrifloris, corollarum unguibus calyce duplo longioribus.
Colutea elatior. CLUS. *Hiſt.* p. 97.
Colutea ſcorpioides. CAM. *Epitome icon.* p. 541. *optima.*
Emerus. TOUR. SCHEUCHZ.
Coronilla maior. RIV. T. 97.

In cædua ſylva *Dornbach. Pötleinstorff. Grinzing. Caltenberg* &c.

Fruticoſa planta hominis quandoque ſtaturæ, quandoque etiam humiſuſa, vix ſpithamea.

Caules multi, admodum ramoſi, rotundi, non anguloſi in illis, quas nunc examino: adulti corticem in diverſis locis fiſſum emarcidumque poſſident: iuniores læte viridem tempore findendum & lignoſa lepra fœdandum; tenuiores vero rami omnes anguloſi ſunt, ut ex ramis potius, quam caule LINNAEI de hac ſtirpe verificetur propoſitio *caule angulato.*

Petioli omnes ſtipulis obſcura purpura tinctis ad caulem ornantur. Hi interne ſplendentes leviter carinati pinnarum folioſarum quatuor paria cum impari fere conſtanter educunt.

Folia ex acutis ovata, nervo exarata ſine ſpinula, ſuperne herbacee viridia, inferne albida, & pulpoſa facile vitiantur. Cæterum ad petioli carinam conflexa magis ſunt, quam ad eius dorſum.

Pedunculi inter petiolorum auriculas egreſſi ala folioſa longiores, ſubtriflori.

Calyx obſcure bilabiatus denticulis 5 obtuſis ſuperioribus minori intervallo diſtantibus, ut LINNAEUS connatos viderit forte, ut ego in *Cytiſis*: inferioribus maioribus & carinam & alam complectentibus.

Vexilli unguis cartilagineus rectus longus a carina diſtans elevatus. Ipſum vexillum vix alis longius, in initio his ſuperpoſitum, dein reflexum emarginatum, interne lineis exaratum.

Alarum

Alarum recti ſupra carinam ungues. Ipſæ ſurſum elevatæ, latæ ſatis arcum carinæ non tegunt, carina tamen longiores.

Flos totus flavus eſt.

Legumen longum plus minusve incurvum, ſalcatum, iſthmis interceptum, & tamen a coronilla non ſolum genere, ſed ſectione etiam ſeparat ADANSONUS, ſed quis huius Viri innovationes capiet?

Obſervatio I. Corollarum ungue triplo longiore poſuerat LINNAEUS, van ROYEN *duplo* poni debere iam monuerat, ſed LINNAEUS non auſcultavit.

Obſervatio II. Vidi uno anno ter florentem hunc fruticem & vexilli poſticam partem ſtria ſanguinea ſpectabili frequentiſſime pingi.

2) *Coronilla coronata.*

Coronilla foliis novenis obovatis: foliolis intimis cauli approximatis, ſtipulis oppoſitifoliis bipartitis, ſiliquis pendulis.

Coronilla caule duriori erecto, ſiliquis articulatis pendulis, flore luteo. HALL. *iam dudum. Helv.* p. 574.

Colutea ſcorpioides altera. CLUS. *hiſt.* I. p. 98.

Colutea ſiliquoſa minor coronata. C. B. *pin.* MOR. RAY.

Coronilla montana. RIV. T. 95. *optima, ſiliquæ dependentes, caulis ſtrictus ad genicula inflexus.*

In *Leopoldiberg*, in montibus *Badenſibus* inter ſaxa copioſe & alibi, ad exitum ſylvulæ montanæ *Grinzing.*

Radix dura lignea flava.

Caules multi erecti virgati, duri, leviter anguloſi, inferne ſæpe rubentes & nudi, ſuperne vero glauco rore obducti quaſi. Cæterum vel ſimplices, vel ramoſi, cubitales, brachiales.

Folia ut in aliis carnoſa, glauca, glabra, extremo impare pinnata, 5. communiter, aliquando tamen 6, 7 parium: ſuprema foliorum parte variante: modo reſecta, modo integra rotunda & ſemper cum denticulo.

Petioli craſſi planiuſcule canaliculati, caulis angulis ſuſtentati ex oppoſita plerumque parte, rarius vero laterali, auriculas habent ſatis ſpectabiles folioſas, ſæpe bifidas, diverſas quam in Coronillis, aut *Emero*, aut *varia.*

Scapi alis foliosis longiores multo, erecti, rigidi, glauci; flores sustinent pulchros, luteos capitatos suis pedicellis coloratis, qui illis *Emeri* longiores sint, pendulos, & quasi in medio aliquando calvos, foetidos.

Calyx exiguus durus viridis bilabiatus: labio superiore bidentato dentibus approximato divergentibus: inferiore tridentato dentibus distantibus.

Vexillum arcuato ungue a carina soluto & calyce coercito carinae insidet, id iam in media carinae longitudine erectum, medio carinatum & emarginatum lateribus reflexis.

Alae amplissimae, vexillo & carina maiores, instar tecti incumbentes.

Carina ex arcu ascendens.

Stamina connata.

Legumen longum pendulum.

Observatio I. Botanicorum recentiorum nemo hanc plantam sufficienter examinaverat ante HALLERUM, is Coronillae suae speciem quartam fecerat. LINNAEUS suis in speciebus omiserat, nunc addidit, nescio an huius, aut alterius viri auctoritate motus.

Observatio II. Legumina pendula sunt. Caulis non teres, durior, subfruticosus.

3) *Corinilla varia.*

Coronilla herbacea leguminibus teretibus torosis, numerosis, foliosis, plurimis glabris.

Coronilla herbacea siliquis articulatis pendulis (erectis habet LINNAEUS) flore suave rubente. HALL. *Helv.* 574. ex *synonimis.*

Coronilla flore vario. RIV. T. 96. *optima.*

Ubique in sepibus ad vinearum margines per totam Austriam in asperis.

Radix ad taedium serpens undique vagatur.

Caules flexuosi, ramosi, striati, angulosi, saepe purpura colorati herbacei non sine artificio sese mutuo sustinentes, caeterum prostrati.

Petioli auriculis evidentioribus & a caule reflexis donantur. Pinnae foliorum plurimae & folia fere exsectionem in fine habent cum denticulo, caeterum pulposa glabra.

Pedun-

Pedunculi alis foliosis, quibus egrediuntur, maiores striati angulosi & quasi subvillosi caput florum sustinent ex albo rubrorum s. variegatorum.

Calyx ut in *Emero* obscure & vix bilabiatus denticulis iisdem & eodem modo dispositis.

Vexilli unguis parvus arcuatus. Vexillum reflexis lateribus quasi quadratum & inferius & anterius lineis purpureis pictum.

Alæ amplissimæ sunt parvo ungue præditæ.

Carinæ apex constanter atro-purpureus.

Legumen pendulum.

Observatio. In charactere generico huius generis dentes calycis tres inferiores minores esse, quod nec in hac, nec in *Emero*, minus in *coronata* observavi; sunt etiam superiores ut in *Emero*.

636. MEDICAGO.

CHARACTER. *Calyx* 5-fidus. Legumen reniforme, arcuatum s. cochleatum membranaceo-compressum.

1) *Medicago Lupulina.*
Medicago floribus racemosis ovalibus; leguminibus reniformibus monospermis; caule procumbente.
Melilotus minima RIV. T. 3. icon commoda plantæ maioris.
Trifolium pratense luteum capitulo breviore. C. B. *pin.*

Ubique in pratis etiam ad vias frequens.

Caulis admodum ramosus ramis cum caule prostratis, plus minusve longis pedalibus & ultra, angulosi subvillosi glauci.

Vaginæ petiolares exiguæ aristatæ, serratæ, inter quas longi satis petioli parum carinati subvillosi tria sustineant folia.

Folia ternata aut ovata, aut late cordiformia, aut obtuse quadrangula, superne triste viridia, inferne glauca, hirsuta, mollia, superne circumserrata.

Pedunculi petiolorum naturæ fere firmiores, tamen non carinati spicam ovalem gerunt florum minimorum luteolorum.

Fructus, in racemum ovatum congestus, constat leguminibus reniformibus hirsutis, striatis, rugosis.

2) *Medicago sativa.*

Medicago floribus racemosis spicatis; leguminibus contortis; caule erecto glabro.
Medica legitima. CLUS. II. 242. icon seminis bene.
Medica sativa. MOR. II. T. 16. sect. 2. F. 2. semen bene.
Medica sativa flore violaceo. GESN. *coll.*

In sylvis cæduis apricis passim.

Variat statura planta, vidi etiam hominis assequi.

Caulis firmus rectus, admodum ramosus ramis erectis quadrangulis cavis.

Vaginæ exiguæ circumdentatæ abscedunt in longos dentes apice filiformes; inter hos petioli crassi firmi carinati gerunt folia.

Folia ternata pene ovata, utrimque acutiora, supra medietatem circumserrata nervo dentato, superne profunde, inferne dilutius viridia vix villosa.

Pedunculi firmi erecti longi spicam florum sustinent violaceorum pro gente spectabilium.

Calyx tubulatus striatus in longos dentes virides viridis solvitur.

Vexillum carina alis longius, erectum, emarginatum, venis pictum saturatioribus.

Alæ carina longiores & eam anterius concludentes superne patent & limbo aliquando sectæ sunt; cæterum eæ valde latæ sunt.

Carina dilutioris sæpe coloris.

Siliqua cochleata bis terve circumgyrata, leviter pubescens, calyce cœpta.

3) *Medicago* falcata.

Medicago pedunculis racemosis, leguminibus lunatis; caule prostrato.
Medica flavo flore CLUSII hist. II. p. 243.
Trifolium sylvestre luteum, siliqua cornuta C. B. *pin.* 330.
Falcata RIV. T. 84.

Vulgaris ad semitas, sepes. 4.

Sliqua semilunaris lata magna.

4) *Medicago polymorpha minima.*

Medicago leguminibus cochleatis, aculeis uncinatis alternis, stipulis integris.
Cochleata echinata minima. RIV. T. 68.

Medica

Medica cochleata polycarpos annua capſula minima rotunda. MOR. II. p. 144. T. 15. n. 20.

In ſiccis pratenſibus etiam lapidoſis montoſis *Baden*, *Rodaun*.

Folia parva glauce caneſcentia cordiformia.

Auriculæ non laciniatæ.

Caules pubeſcentes.

Siliqua ſpira multiplici echinata, rotunda.

Alias varietates, quas adhuc plures habemus, omitto.

HABITUS DELIQUESCENTIS.

653. FUMARIA.

CHARACTER. *Calyx* ſubdiphyllus. *Corolla* inter ringentem & papilionaceam media. *Machina ſtaminifera* conus per axim ſectus. *Stamina* 6. ſingulo cono tria. Lucerna involvens partes fructificationis.

1) *Fumaria bulboſa.*

Fumaria caule ſimplici, bracteis coloratis longitudine florum calyce ſtipulante.

a. Fumaria bulboſa radice cava maior. C. B. flore purpuraſcente. I. B. TOURN.
Fumaria altera. CAM. *epit.* 891. *optime.*
Radix cava maior. CLUS. *Hiſt.* 271.
Pſeudo-Fumaria. RIV. T. 72. *bene.*

b. Fumaria bulboſa radice non cava maior & minor. C. B. viridi aut albente flore. BOERH. LOB. MOR.

In nemoribus ad pontem *Maria Brun* ad Hideldorff, in inſulis danubialibus & alibi.

Radix rotundo-compreſſum tuber, cavum, flavum.

Caulis unicus profunde in terram demerſus, levis, complanatus, anguloſus & albus ſupra terram emergit aphyllus, aliqua inde altitudine petiolos exſerit duos carnoſos admodum, quaſi de ſubſtantia caulis factos, maxime cum is dein craſſitie decreſcat. Hi longi ſubſulcati in minores ſolvuntur folia ſuſtinentes.

Folia lata, latæ circumſcriptionis Liguſtici Umbelliferæ plantæ ſimilia, ſubglauca tenera, nervoſa nervis poſtica facie purpuratis, ut tota ora

folii ſubpurpuraſcente. Folia modo in tres lacinias ſecta, modo in plures, lateralibus adhuc diviſis diſſectisque, media ſegmento medio latiore.

Scapus ex his folioſis brachiis emergens ſubanguloſus, carnoſus, purpura coloratus ſuſtinet laxum ſatis racemum floralem 12, 14, & ultra florum.

Bracteæ latæ ex viridi purpura obſcuræ ſeu ſaturatiores nervos transparentes habent & floribus perpetuo longiores ſunt; prima bractea plerumque petiolo nixa tribus conſtat foliolis & his adhuc laciniatis aliæ ſeſſiles ſimplices ſunt & latæ.

Flores exiguo pedunculo colorato nixi, quaſi ſeſſiles ſunt, plus minusve purpuraſcentes.

Calyx vix ullus & loco huius, ut in viciis, coloratæ ſtipulæ dentatæ, quæ corollæ labium inferius ad ſuperius firment.

Corolla ringens molendinacea, petalorum auriculis quatuor, tanquam totidem molendinæ alis: labium ſuperius ex calcare conflexo ad pedunculum Papilionacearum more ſurſum fertur, vexillumque erigit in medio emarginatum, lateribus reflexis pulchre purpureum: labium inferius ſtatim ex pedunculo emergens ventricoſum coanguſtatur, dein vero, nova cavitate facta, pro ſingulari carina etiam dilatatur in ſpeciem vexilli inverſi, pariter emarginati, cuius auriculæ pateant, aliquantulum ſurſum conflexæ ſunt, etiam hæ pulchre purpureæ, dum cavitatis decolores albent. Eſt adhuc notandum, auriculas labii inferioris in flore non bene aperto ſuperioribus appreſſas eſſe & tunc quaſi alas æmulari.

Carina ſingularis nemini bene dicta, quod enim de nectariis LINNAEUS ſemper ſomniat, non intelligitur; eſt vero particularis machina cava inſtar veſicæ, alata, etiam molendinacea, alis lateralibus latiſſimis membranaceis non adeo diſſimilis cicadæ laternariæ, hæc utrimque fiſſa eſt, reconditque partes fructificationis ſumma cohærente fornice.

Stamina ſex, quorum tria ſemper una membrana pyramidali cava nitantur, hæc minima, antheris non longiora albida, antheris flavis oblongis.

Machina Staminifera duplex dimidiatus conus cavus, membrana albo-viridi conflatus & ſolidiuſculo viridi incurvo & aſſurgenti acuminato germini applicatus, quorum ſingulus in ſummitate tria edat filamenta; baſis ſuperioris dimidiati coni radicatur in petalo ſuperiori; baſis vero inferioris pedunculo.

Stigma

Stigma quasi ex orbiculato cordiforme compressum.
Silicula pendens, nodosa ventricosa.
Semina nigra splendentia vitreæ superficiei, fere reniformia.

Observatio. In varietate b nullam inveni præter colorem differentiam & illam radicis.

652. POLYGALA.

CHARACTER. *Flos* mirus. *Calyx* triphyllus. *Corolla* inter ringentem & papilionaceam media, magis tamen papilionacea. *Alæ* duæ. *Vexillum* ex tubulato patens, reflexum bifidum. *Carina* apice ventricosa, aliquando cristata. *Stamina* 8. connata.

Cristatæ

1) *Polygala vulgaris.*

Polygala floribus racemosis, caulibus herbaceis simplicibus procumbenti-erectis; foliis lanceolatis.

Polygala vulgaris maior I. CLUS. I. p. 324. icon commoda. VAILL. *Bot.* 151. T. 32. F. 1. optima.

Polygala vulgaris L. & monspeliaca Eiusdem.

In pratis, pascuis siccis, etiam montibus & declivioribus sylvis.

Variat multum statura, foliis, floris colore albo, purpureo, cæruleo.

Caulis modo unus, modo plures, spithamam, pedem unum, in sylvis aliquando duos altus, simplex, aliquando ramosus, virgatus, ex inclinato-erectus, inferne foliosus.

Folia varia aliquando linearia, sæpe latiora, semper lanceolata, exiguo petiolo nixa, fere sessilia, viridia lateribus fere reflexis nervo medio eminente, fere buxina crassitie.

Spica florum longa. Vidi pedis unius in sylvis.

Flos familiæ mirus, calyce triphyllo.

Alæ subovatæ coloratæ medio nervo percursæ, planæ, maiores dependentes, extra alias corollæ partes positæ, persistentes, tuncque colorem mutant, pallide virides fructum tegunt.

Tubus

Tubus oblongus cylindraceus ſuperne in vexillum figuratur bifidum, ſuper ſe plicatum.

Carina concava compreſſa ſuperne ventricoſa in barbam penicilliformem aut fimbriatam concedit.

Filamenta omnia in tubum connata, cui antheræ octo inſiſtant.

Fructus thlaſpideus.

Obſervatio. Polygalam monſpeliacam, quæ in montoſis Mödlingenſibus provenit & quam tum Enumeratio, tum Elenchus omiſerunt, non ſeparo a priori vulgari, etſi caulis ſtrictus magis & flores coloris obſoleti carneis lineis variegati & folia lanceolato-linearia, alias enim adhuc nova ſpecies ſylveſtris fieri deberet.

2) *Polygala amarella.*

Polygala foliis circa radicem ſparſis obovatis magnis.

Amarella GESN. *Epiſt.*

Polygala vulgaris foliis circa radicem rotundioribus, flore cæruleo, ſapore admodum amaro. C. B. *pin.*

Polygala minor foliis circa radicem rotundioribus. VAILL. *Bot.* &

Polygala buxi minoris folio flore cæruleo T. XXXII. F. 2.

Vulgatiſſima apud nos in paſcuis ſiccis, etiam in pratis, in *Augarten, Brader*, ſed etiam in alpes aſcendit, ubi longe lætior.

Radix lignea, fibroſa, tenuis non longa, cuius caput foliorum firmorum obovatorum & magnorum ceſpite quaſi veſtitur.

Caules ex multicipiti radice plures ſubercćti, primo folioſi, foliis alternis ſeſſilibus ellipticis, radicalibus nulla ratione comparandis induuntur, dein vero florum in alpibus læte cæruleorum, aliquando tamen etiam ex cæruleo & albo variegatorum, denſo racemo cinguntur.

Flos familiæ mirus pedunculatus, ut præcedens, pedunculo itidem colorato.

Alia prioris ſunt.

Obſervatio. Hanc plantam primus vindicavit ex recentioribus HALLERUS optima hac definitione.

Polygala foliis imis ſubrotundis, ſuperioribus anguſtis, acutis.

LINNAEUS, etſi moneretur icone VAILLANTII plurimorumque botanicorum nominibus, neglexerat tamen; ſane diſtincta magis eſt a *vulgari*, quam *monſpeliaca*.

3) *Poly-*

3) *Polygala austriaca* * *Enumerat.* * *Elench.*

Polygala caule herbaceo ramoso, panicula sparsa nutante. T. II. F. 4.
An?
Polygala ramosa, angusto prælongo folio, flore cæruleo pulcherrime fimbriato, ex diario Messerschmidt, AMM. Ruth. Nro. 45.

In pratis sylvaticis udis circa *Neostadium* inveni iam anno 1759.

Radix tenuis ramosa, fibrosa, multiceps.

Caules aliquot, vel iam ex infimis geniculis ramosi, vel supra medium solum in ramos soluti ramis aliquando adhuc ramosis; hi cæterum virgati, foliosi, graciles, virides, erecti, paniculati: panicula sparsa nutante, ebracteata, medium pedem alti.

Foliorum circa radicis caput ovatorum cespes, vulgaris polygalæ magnitudine similium. Caules, rami, imo pedunculi (nam & hi lineari-lanceolata habent) longis, ex ellipticis lanceolatis instruuntur foliis, haud linearibus, sed pro plantulæ portione satis latis.

Flos familiæ mirus, sed omnium minimus albus.

Silicula familiæ aliquando purpura perfusa.

Observatio. Non potui componere aut cum paniculata, aut Sibirica.

4) *Polygala Chamæbuxus.*

Polygala floribus cristatis inter folia sparsis: carina apice ventricosa, caule suffruticoso.
Polygala floribus cristatis, carina calycisque folio longissimo ventricosis.
An polygala chamæbuxus LINNAEI?
Anonimos flore coluteæ CLUS. I. p. 165. icon bona.

In monte *Mödling*, ubi diruta arx est, statim retro molendinam, & alibi.

Radices serpentes, exiguæ, rotundæ, fibrosæ.

Caules virgati, ramosi, ramis aliquando ramosis serpentibus, fere erecti, exigui, suffruticosi, nudi, in extremitate solum foliosi, purpura colorati; qui his succrescunt virides, fructificant, & fere soli eriguntur.

Folia alterna diversæ figuræ, modo lanceolata magis, modo magis ovata crassa buxi nervulo spinulam semper educente.

Flores solitarii inter folia sparsi rari, quandoque tamen in vertice congesti, quasi essent capitati, quod tamen rarius obvenit, modo solitarii, modo ex uno eodemque pedunculo per paria egrediuntur.

Pedunculi incrassati colorati, ubi pedicelli virides inarticulantur, excavati & squamula pedicellos sustinente instructi.

Calyx triphyllos, duobus foliolis ovato-acutis, ſeſe inſerne tegentibus, ſuperiori unico longiſſimo, ventricoſo & quaſi calcar mentiente.

Flos familiæ mirus, ſed carina concava canaliculata alba tubam tota longitudine tegit, & in machinam, quam apice ſuſtinet, deducit; eſt hæc machina (ſeu carinæ apex) ventricoſa, criſtata, criſtis reflectis, primo flava, dum vitiatur purpurea.

Tuba longiſſima dum hanc machinam intrat, abit in craſſiorem & clavatum incurvatumque canalem, cui filamenta octo, baſi connata, circumnaſcuntur.

Capſula familiæ.

Obſervatio. Mirum in modum ſe torquet LINNAEUS, ut hanc ſtirpem inter imberbes & non criſtatas reponat, etiam hic loci aliorum auctoritate utens, ſed contra notas a natura impreſſas fruſtra pugnant.

INDEX GENERUM.

PAPILIONACEARUM PLANTARUM FASCICVLI QUINTI.

STIR-

FASC. V.

Cl. Prof. Gouan: Tab. I.

Cipps M. St del. sculp.

FASC.V. Tab. II.

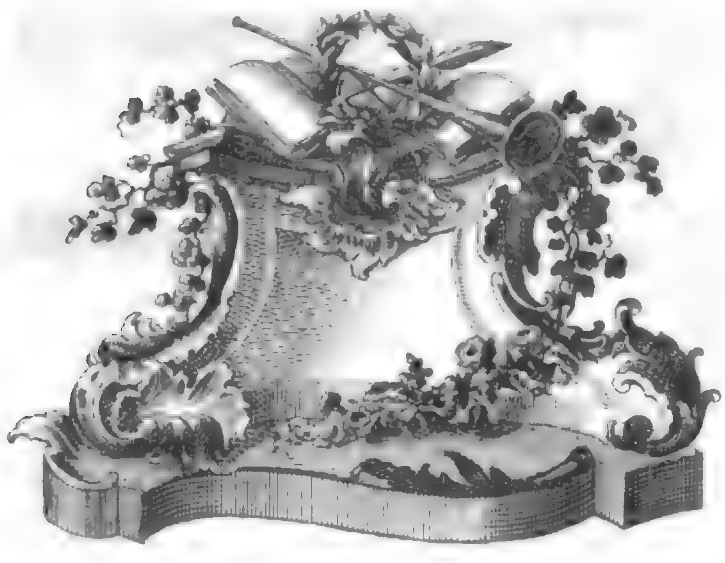
HENRICI IOA. NEPOM. CRANTZ

S. C. A. MAIESTATIS CONSILIARII, INSTITVTIONVM MED. ET MATERIAE MEDICAE VINDOBONENSIS PROFESSORIS PVB. ORD. ACAD. IMP. NAT. CVRIOS. ET SOCIETAT. BOTANIC. FLORENTIN. LITTER. ROBORET. SODALIS.

STIRPIVM AVSTRIACARVM

FASCICVLI VI

EDITIO PRIMA

CVM FIGVRIS AENEIS

IMPENSIS IOANNIS PAVLI KRAVS
BIBLIOPOLAE VIENN.
MDCCLXIX

STIRPIUM AUSTRIACARUM

PARS II

FASCICULUS SEXTUS

DE
ORCHIDUM ORDINE, GENERIBUS
DISCURSUS.

Quæ ſit diſtincta a natura pluribus ſtirpibus impreſſi ſigilli vis atque poteſtas, botanicorum neminem, qui claſſes naturales obiter ſolum conſiderat, latere poteſt; hæc vero, etſi in aliis non obſcure pateat ordinibus, in illo orchidum ſane æque conſpicua, gravis & decretoria eſt, dum facillime quælibet huius tribus planta ex nota fronti impreſſa ad ſua vexilla redit; ergo etiam iam a prima botanicæ ſyſtematicæ origine, conſtitui facile Orchidum ordo potuit, quem in hodiernam diem nemo aut mutavit, aut invertit.

„Gentis nempe (ut verbis HALLERI utar) character, definitur ab „habitu monocotyledone, foliis ſemper integris, ſemper a nervis ſibi „& oræ folii parallelis, a fructu uniloculari, tribus latioribus carinis „facto, tribusque peranguſtis valvis, a valvarum in maturo fructu diſceſ„ſu, & a foraminibus inter eas carinas natis, per quæ ſemen ſcobis ſi„mile defluit, ab eius ſcobis ſeminalis ad medias cavas carinas adhæſio„ne, a flore fructui innato, plerumque hexapetalo, & quinque plerum„que petalis ſimplicibus, ſexto maiori, & multiformi. Sed etiam ſta„mina ſemper duo, & eminenti utcunque colliculo adnata ſunt, qui „pro tuba eſt, & in quo via reperitur, quæ ad ovarium ducere videtur. „Hic modus, quo ſtamina cum tubis uniuntur, fecit, ut Gynandras Ill. „vir, Eques LINNAEUS has ſtirpes claſſico nomine dixerit.

Non eadem generum felicitas fuit; & hæc a TOURNEFORTIO ad nos usque, aliter & aliter, tum ex radicibus, tum ex calcare, tum ex barba, aut floris figura a diverſis artificibus ordinata diſtributaque fuere; nec valuit Illuſtris vir, Eques LINNAEUS, qui novo omnino labore & animo hoc conficere penſum in Actis Upſalienſibus anni 1740. adlaboravit, hæc eadem firmare, dum ipſo celeberrimo HALLERO teſte: „a clariſſimo hocce botanico ſuſceptus labor omnino non ita reſpon„derit, ut vel ſibi ipſe *Cl.* Vir placuerit, vel naturæ vocem nobis tra„diderit.

ILLVSTRI

ALBERTO v. HALLER

PRAESIDI SOCIETATIS REG. SCIENT. GOETTINGENSIS ETC.

FLORVM AVSTRIORVM SEXTVM FASCICVLVM

CONSECRAT

H. CRANTZ.

„denuo margine superiori nectarii tectas. Neottia eo tempore habuit „nectarium petalorum longitudine planum, reflexum, obtusum, oblon-„gum, integrum, ad basin utrinque denticulo notatum; filamenta duo „pistillo insidentia, antheras duas erectas, sub margine interiori nectarii „reconditas. Ophrys nectarium accepit petalis longius, semibifidum, „ad basin utrinque denticulo notatum; filamenta duo brevissima pistillo „insidentia; antheras erectas, tectas margine interno nectarii. Cypri-„pedium denique petala, præter nectarium, quatuor, filamenta quidem „pariter brevissima pistillo insidentia, antheras erectas, tectas labio su-„periori nectarii, hoc amplum cavumque habet, ut mirum sit, potuisse „Orchideum muscam referentem plano, minime cavo, petalis manifesto „quinis, nulla nota consentiens, Cypripedio accensuisse.

„In *editione secunda* non multa mutavit. Orchidi tamen inferius la-„bium unice magnum, patens latumque fecit: Satyrio planum, pendu-„lum: Serapiadi inferne gibbum, trifidum, acuminatum, intermedio „segmento cordato, obtuso, basi cicatrice bifida tridentata. In reliquis „vix mutavit quidquam.

„In nupera *quinta* vero *editione* omnino longissime a prioribus re-„cessit. Expunxit duo genera, Neottiam & Herminium, & inseruit „Ophry. Cypripedii species illas nihil habentes calceo simile, huic ipsi „generi reddidit. Characteres fecit eiusmodi. Classicum quidem con-„stituit ex filamentis semper duobus brevissimis: stylo sæpe vix distin-„cto: antheris binis, nudis, tunica carentibus, cellulis tectis, quæ de-„orsum aperiuntur &c. Inde Orchidem quidem, & Serapiadem, & „Cypripedium, & Satyrium vix mutavit. In Ophry omisit denticulos, „nectarium vero fecit petalis longius, dependens, postice carinatum. „Genera exotica omitto. Et multa quidem hic in melius mutata vi-„deo, ut omissis superfluis, Orchis calcare longo, Satyrium calcare bre-„vi, Serapia calcare nullo, labello integro, Cypripedium nectario cavo, „definiatur. Ophrydis genus a serapiade videtur separare, quia huic la-„bellum inferius tripartitum fecit, & corde denticulato notatum. In „*Floræ Suecicæ* nupera editione hæc ipsa genera conservavit.

„Dicen-

„Dicendum nunc eſt, quare in hac ultima Clari viri ſententia non „maneam, cum præterea videam, pleroſque botanicos eius genera & „characteres recipere,

„Nempe intercedit ea, quæ ſola me regit, *Natura*, reique ipſa ve„ritas. Et primo quidem, omiſſis omnibus prioribus, obſoletis, ſectis, „omiſſis LINNAEI prioribus generibus, inter nupera inque univerſo pri„mum charactere non poſſum probare duo illa filamenta, quæ omni„bus orchideis plantis tribuit, ego vero in ſola mea orchide reperio, „cum in ophry (quæ & Ophryn & Serapiadem LINNAEI una comprehen„dit) omnino filamenta nulla unquam viderim. Sæpe numeroſiſſimos „flores immaturos in variis generibus Helleborines, & in ampliſſimo „Limodoro ſpeculatus ſum. Vidi antheras duas ſeſſiles, velo integro „tectas, cavas, polline plenas ſeminali. Id velum per ætatem finditur, „pollen defluit, & viſcida quadam materie ad aliquam ſedem ſuſtenta„culi adhæret, ſed tenue & absque certa ſede, aut vero petiolo. Fila„mentis nihil hic ſimile eſt. (Ego tamen ſæpe vidi.)

„Dein in generibus, non video, quare ab Ophry ſerapiadem noſter „ſeparet. Simillima in utraque gente facies, flos ſimilis; ſimillima ne„ctariſera fovea in Nido avis aliisque eſt, qualis in Helleborines omni„bus ſpeciebus, neque diviſionem labelli ad diſcrimen ſtatuendum uſus „eſt *Cel.* LINNAEUS, cum multæ eius Ophryes labello integro ſint, & „ovato lanceolato, ut in ſpeciebus 12. 8. & 2. *ſpec. plantar.* p. 945. 947. „948. Denique Serapiadis labellum neque ullo modo trifidum eſt, ne„que cordiforme tuberculum, quod montanæ ineſt & paluſtri ſpeciei, „in Helleborine alba aut rubra reperitur, & notæ adeo, ex quibus hoc „genus LINNAEUS videtur conſtituere, omnino partim in nulla ſpecie, „partim non in omnibus reperiuntur. Sed eius etiam Serapias altera, „neque enim niſi duas habet, vera Orchis eſt, ex eſſentiali charactere „filamentoſæ & capitatæ antheræ.

„Uti non probo Serapiadis ab Ophry diſtinctionem, ita longe mi„nus Satyrii ab Orchide, quæ unice in calcare breviori ponitur. Potuit „ne LINNAEUS Linariam calcare donatam, cum Antirrhino calcare de„ſtituto coniunxiſſe, Orchidem vero a ſatyrio ſeparaſſe, non, quod nul-

„nullum huic calcar, ſed quod brevius ſit? Potuit ne prætervidiſſe, duo „ſe genera facere Orchidem & Satyrium, in quorum utroque, incredibili „exemplo, & gemellæ bulboſæ radices reperiantur, & aliæ ſpecies pal- „matis radicibus. Sed nihilo melius in Satyrio LINNAEI calcar eſt, quam „in Ophry prima, neque ulla ratio adparet, quare hæ duæ plantæ ad „diverſa genera referantur.

„Quare, cum ad omnia circumſpexiſſem, mihi quidem viſum eſt, „labellum & carcar ad genera conſtituenda hic non poſſe adhiberi. Non „calcar, quod id per omnes gradus auctæ longitudinis a levi fovea „Ophrydis bifoliæ ad profundiorem depreſſionem Nidi avis, Hellebori- „nes, Orchioidis Trewianæ, ad calcar breviſſimum Palmatæ nigræ, viridis, „& albovirentis, hinc ad paulo longius calcar Orchidis rotundi, & Palmatæ „anguſtifoliæ brevibus calcaribus, & Panonicæ quartæ, denique ad lon- „giora cornua Militarium Orchidum adſcendat. Neque labellum ad- „hibui. Nam integrum a diviſo vetat ſeparare iterum, quod utrumque „calcar & cum palmatis & cum teſticulatis radicibus reperiatur, & Epi- „pactis Zeelandica, & Ophiogloſſoides, integris ſuis labellis tamen cum „Ophrybiſolia inſeparabili naturæ vinculo connectantur. Bifida labella „qui vellet a trifidis ſeiungere, ab eo quidem requirerem, ut ſigna po- „neret, quibus definiret, num militares illæ Orchides & Palmata batra- „chites ob ſpinulam trifidum labellum, aut ob minimam ſpinulæ ad duo „crura rationem bifidum obtineant.

„Ad ea ergo ſigna confugi, a quibus alioquin tota Claſſis conſtitui- „tur, atque omnibus aliis diſtinguitur, etiam a ſimillimis liliaceis: „nempe ad coniunctam illam ſtaminiferam machinam, in qua fovea un- „guinoſa eſt, quæ ad ovaria videtur ducere. Et primum quatuor an- „theras unica planta in hac gente habet, quam Corallorhizam poſt alios „*Cl.* viros dicimus. Deinde vel a baſi huius machinæ ſtamina oriuntur, „& diverſis omnino craſſisque filamentis nudæ antheræ inſident, quæ Cal- „ceoli fabrica eſt, cui præterea & quatuor cuculli vaga petala ſunt, bi- „na binaque æqualia & ſimilia, & labellum unico exemplo ovale, ca- „vum, ut cavea ſua iniecta corpora comprehendat & retineat. Hic „calceolus eſt, cur enim poeticam illam *Cypridem* addamus, ut nominis „ratio ex evidentiſſima latina græca fiat & obſcurior?

„Deinde ſcapus, qui antheras ſuſtinet, in plurimis plantis erigitur, „& in duas partes terminatur. Superior plerumque fungoſa, inferne „in duabus foveis duas antheras ſeſſiles, cavas, membrana tectas conti-„net, quæ, rupta ea membrana, pollinem ſuum fundunt. Inferior an-„theris eſt pro ſuſtentaculo, quarum etiam elapſus pollen eminente hoc „margine retinetur, ut in proximam, ſub ſuſtentaculo ſubiectam vul-„vam facillime incidat. Quæ ergo plantæ eiusmodi antheras duas ſeſſi-„les habent, fungoſo capite bifidi ſcapi ſubnatas, eas antiquiſſimo no-„mine voco Epipactides, ut eo genere & Ophrys LINNAEI, & Serapias „comprehendatur. Limodorum TOURNEFORTII ſcapo, antheris, label-„lo cum Helleborine convenit, & ob ſolum calcar ad alienæ fabricæ „Orchides non debet referri.

„Quæ vero plantæ ſcapum ſtaminum breviorem habent, non bifi-„dum, ſed anterius nodis duobus grandibus excavatum, qui longiori-„bus membranis ſuis integris, & ſuo tempore fiſſilibus duo ſtamina con-„tinent, ab eodem inferius ſcapo filamento conſpicuo nata, & pulveru-„lentum pro anthera capitulum ferentia, eæ plantæ Orchides nobis „ſunt. Hæc ſimplicitas etiam hoc naturæ nutu confirmatur, quod Or-„chides omnes ita definitæ vel palmatæ ſint, vel teſticulatæ, reliquæ alia-„rum figurarum radices generi Epipactidis relinquantur.

„Eſt ergo, ut ſemel repetam, Corallorhiza antheris quaternis, „Calceolus ſtaminibus duobus indiſtantibus nudisque filamentis craſſiſ-„ſimis: Epipactis antheris duabus ovatis ſeſſilibus in inferiori facie par-„tis ſuperioris ſcapi ſtaminiferi, quibus proprium præterea idem ſcapus „ſuſtentaculum ſubmittit: Orchis antheris duabus rotundis, petiola-„tis, quæ nidis membraneis ſcapi ſtaminiferi occultantur.„

Hæcce HALLERIANA omnia fere aſſumpſi, uno genere minus, nec credo optimum HALLERUM id ægre laturum, ſi viri Botanices facilitati ſtudentis rationes audiverit non læves. Omiſi ſcilicet Corollorhizæ genus, unicamque eius ſpeciem, cæterum Epipactidibus per omnia ipſo fatente clariſſimo viro ſimillimam, in naturali epipactidum familia conſervavi.

Equidem

Equidem quanquam etiam *clariss.* HALLERUS, & cum illo *Exper.* CHATELAIN, quatuor ovatos globulos s. antheras in hac planta vidisset, quos tamen non vidi, primo certum est, hanc anatomen, hancque apparitionem non adeo obviam facilemque esse, ut ex hac difficilius apparente nota, genus, si evidentior faciliorve alia supersit, fundari debeat; nec secundo magis obscurum est, in Epipactidibus antheras se aliter quam in Orchidibus habere & observari, stamina in his ut in aliis non adeo evidentia esse, anthoras sæpe sagittatas bifidas, imo dum in integrum relaxatæ sunt, divisas videri & quatuor, quæ tamen non sint; esse etiam ubi stamina in Orchidibus minus videantur, dum in aliis speciebus sunt longissima, ut, si ex his exiguis notis & bonis avibus solum apparentibus multiplicare genera aliquis vellet, admodum posset, & adeo laudabiliter constitutam ab illustri HALLERO orchidum classem in pristinum chaos coniicere.

Quare ex sola staminea machina ipsisque capsulis seminalibus, sepositis antheris, sepositis staminibus, quæ tamen in Epipactidibus etiam vidi, & demonstravi aliis, totam orchideam gentem fundabo primus, constitutamque a clarissimo viro classem tuebor.

Nec ante nec post HALLERUM quidpiam botanicorum ullus cum fructu in hac gente tentavit, nam & illi qui systemata dedere, vel prædecessorum infida vestigia presserunt, vel rem aliis verbis haud in se correctam emendatamque proposuerunt. Novissime celeberrimus ADANSONUS, dum orchidibus omnibus antheram unam bilocularem, cuius filamentum ex centro ovarii miro omnino itinere educeret, tribuisset, ex octo LINNAEI generibus septem constituit, LINNAEI Limodoro Serapiadeque in unum Epipactidis genus redactis. *Vanillam* in petalis convolutis & stylum involventibus fundat. *Epipactidem* in petalis pendentibus & nervis intus striatis, *Calceolum* in petalo calceoliformi. In flore calcarato *satyrium quærit* longisque circa caulem foliis; & in notis studiose frivolis alia, in quibus nunc tempus meum non perdam.

Trium igitur, quæ solum habemus generum charecterem æri incidi curavi, ut facilius caperetur, descriptiones individuorum, ut alias semper, ita hic ex vivis plantis feci, non quod HALLERIANAE haud sufficerent, sed quod nostræ aliquando variarent stirpes.

ORCHIDUM ORDO

GENERA

I. CALCEOLUS

Flos calcei lignei forma.

Capſulæ ſeminales laterales duæ.

II. EPIPACTIS.

Scapus columnaris evidentior plerumque.

Glans illi articulata, inſidens, mobilis.

III. ORCHIS.

Galea cucullata immobilis foveæ unguentariæ imminens, ſuprema, in una ſpecie lateralis magis.

SPE-

SPECIES ET DIVISIONES.

1. CALCEOLUS

marianus.

2. EPIPACTIS.

Calcare nullo.

Labello integro.

1. purpurea.
2. alba.
3. paluftris.
4. corallorrhiza.
5. helleborine.
6. repens.
7. fpiralis.

Labello bifido.

8. ovata.
9. nidus avis.

Labello calcarato.

10. pfeudo-limodorum.
11. Epipogum.

3. ORCHIS.

Calcare nullo.

1. monorchis.
2. graminea.
3. infectifera.
4. fuciflora.

Calcare breviffimo.

5. hircina.
6. alpina.
7. miniata.
8. HALLERI.
9. Amœna.
10. viridis.

Calcare longiufculo.

11. maculata.
12. latifolia.
13. cimicina.
14. morio.
15. mafcula.
16. militaris.

Calcare longiffimo.

17. bifolia.
18. pyramidalis.
19. conopfea.

ICONUM
DECLARATIO.

F. 1. Calceoli ſeminales capſulæ laterales, quæ generis huius characterem conſtituant, duæ. c. c.

F. 2. a. Epipactidis *albæ* germinis, ſcapi ſtaminiferi. *s.* foveæ unguentariæ. f. glandis. g. aliquantulum elevatæ delineatio, microſcopio aucta, & a latere viſa.

F. 2. b. Epipactidis *purpureæ* declaratio, directa quo ad ſcapum. *s.* foveam unguentariam. f. glandem. g. & capſulas longas ſeminales hic albidas. c. Sunt omnes partes microſcopio auctæ.

F. 2. c. Epipactis *nidi avis* a latere viſæ conſpectus. Scapus. *s.* glans. g. ligamentum glandem in epipactidibus ſuſpendens. l. Glans ut etiam fovea unguentaria in hac ſpecie roſtrata. r. Sunt etiam hic principaliores partes microſcopio aliquantulum auctæ.

F. 3. Epipactidis *purpureæ* icon, in qua duo petala ex propoſito deflexa, ut machina ſtaminea ſeu ſcapus ſtamineus cum glande impoſita cernatur. Cymba erecta. c. cymbæ auriculæ machinæ ſtamineæ lateraliter adſtantes. a. Labellum cymbæ antrorſum articulatum & dependens. l. Labelli elevati margines qui quaſi pontem conſtituant, aut labelli auriculæ. a. a.

F. 4. Epipactidis *albæ*, in qua cymba erecta. c. Labelli cum cymba articulatio inciſione argutula expreſſa eſt, labellique in labrum reflexi natura. a. deſignantur.

F. 5. Epipactidis *paluſtris*, in qua floris penduli habitus, machinaque prolifera incumbens deſignatur, & natura nympharum duarum criſpatarum albarum. n. quæ hic pro auriculis ſunt, aliaque labelli vomeriformis. v. conſtitutio.

F. 6. Repræsentat epipactidem *Helleborinem* & quidem eam varietatem, quam viridantem voco, ubi videas cymbam unguentatam cartilagineam albo margine cinctam. c. & labellum eius vomeriforme. *v.* & superiori supra cymbam loco depressam glandem.

F. 7. a. Characterem orchidis exprimat ab antica parte ablatis petalis visæ; & imprimis foveæ unguentariæ. f. hic galea insidet. g. quæ insculptos in anteriori facie habeat cucullos duos seu capsulas seminales duas. c. c. quæ in eminens supra foveam unguentariam corpus, modo plus minusve rotundum aut auctum, *s.* quod spinulam HALLERUS vocat, ego vero sæpe clytoridem appello, desinant. In fovea unguentaria plica nigra aditum in calcar designat.

F. 7. b. est eadem orchis a latere visa, sed cum stamine. *s.* & anthera pyriformi. a. clytoridi insistente, calcare longo. c. ovario intorto. o.

F. 8. est orchidis bifoliæ, quæ unico in nostris exemplo capsulas seminales c. c. in laterali foveæ unguentariæ margine habet. Est etiam hic videndum labellum ligulatum simplicissimum dependens.

ORCHI-

ORCHIDUM ORDO.

GENUS I.

436. CALCEOLUS. TOURN. HALL. LUDWIG. Cypripedium. LINN.

CHARACTER. *Petalum* infimum ampliſſimum, ventricoſum, inflatum, calceo ligneo ſimile. *Tuba* lingua abſcondita. *Capſulæ* laterales duæ in quibus antheræ. Vide T. I. F. 1. c. c.

„Character penitus ab Helleborine, atque Orchidibus diverſus eſt „non ſolum quatuor petalis, aut ornamento tubæ folioſo, verum in pri„mis ſtaminibus. Hæc enim omnino ab invicem ſemota, diſtinctaque „fert, cum omnibus aliis generibus ex claſſe Orchidea ſtamina proxima „aut omnino coniuncta ſint. Minus etiam bene, quam reliquæ ſodales, „Gynandris hæc ſtirps accenſetur, cum ſtamina a tuba & a vulva ſeiun„cta gerat, etſi hactenus id nomen excuſari poteſt, quod utique fila„menta antherarum communem cum tuba originem habeant„ ita HALLERUS.

1) *Calceolus marianus.*
Calceolus foliis ovato lanceolatis petalis interioribus ligulatis. HALL. *Orchid.*
Calceolus. TOUR icon. T. 249.
Calceolus marianus. DODON. *Pempt.* 180. F. 1. unifloro & 2. bifloro caule. MOR. III. Sect. 12. T. 11. F. 15. 14. 17.
Elleborine recentiorum I. CLUS. *Hiſt.* 272. icon commoda.
Cypripedium calceolus. LINN.

In prato montis St. *Leopoldi*, quod Clauſtroneoburgum ſpectat. In Sau-grund, Schneberg iam dudum legeram, & nuper HARTMANNUS attulit.

Radix

Radix exactiſſime iridis *graminifoliæ* ſcilicet ex nodulis ſuperne excavatis, quibus olim caulis inſiſtebat, facta, inferne fibroſis horizonti parallela,

Caulem florigerum cum adnexo bulbillo & emarcido altero, erectum, non ramoſum, ſtriatum, villoſum, anguloſum, pedalem, etiam paulo maiorem erigit: hunc vaginæ non folioſæ, ſed abſciſſæ, dein folia alterna vaginant, vera veratri, complicata, nervoſa nervis externe leni villo, quo & margo induitur, obſitis.

Folium florale præcedentium minimum, amplum tamen, ovarium complectitur priſmaticum, anguloſum, incurvum, villo pariter obſitum, in cuius cacumine unicus flos ſuſtineatur.

Floris petala ex purpura rubiginoſa, expanſa quatuor patent, quorum exteriora duo, ſuperius ſcilicet & inferius, latiora ſunt, lateralibus duobus brachiatis interiori ſede ortis; atque ſpecialius ex ovato lanceolatum lancea elliptica ſuperius eſt, tum complicate rugoſum; inferius contra ex ovato elongatum, undulatum in ſemi ſpiram ſeſe contorquens, & fine bifidum: dum lateralia duo longe anguſtiora quaſi brachiata, & ſtatim in principio, ubi adhuc viridant, villoſa ſunt.

Ultimum præter hæc petalum ampliſſimum, ventricoſum, inflatum, longe excavato ſinu utriculoſum, flavum eſt, & calcei lignei formam quadantenus habet; id vero exiguo, firmo tamen ad internorum petalorum latera oritur principio, inde conflexum undulatumque marginem, caveæ oram anguſtantem, circumfundit, latioribus introrſum prominentibus auriculis, quæ convolutæ ſuperius utriculi latiusque oſtium formant. Ipſe utriculus ab exortus principio multis pilis interne obſidetur, & ab hoc loco per venas quaſi undatas, purpureas lineas, ſeu puncta arcte ſibi adiacentia, quæ tamen in anteriori facie exſpirent, totus pingitur.

Machina fructificationis mira eſt: primo enim ex inflexo firmoque pedunculo videas concavam obtuſamque & apice craſſam linguam, punctis purpureis fortuito pictam, quam petalum peculiare HALLERUS vocat, propendere, hanc tubæ oſtium & antherarum petaloidea propugnacula contegere.

Ablata priori lingua in centro conſpicis dilatatæ tubæ labia: ſuperius quidem labium in lingulam concavam præcedenti non abſimilem,

Nnn ſed

ſed herbaceam tum craſſiorem & minorem dorſo ſuo dorſum prioris contingentem eductum: inferius vallecula ad ovarium per pedunculum ducente excavatum.

Et etiam nunc ad latera tubæ, tectulum utrinque unum (quod paulo ante propugnaculum petaloideum antherarum vocavi) exſtare cernas, ea vero priori maiori lingua minora ſunt, albida, elliptica, in antheræ defenſionem conflexa ſub his utrimque in ſolida ſatis rotundaque fuſce colorati marginis capſula fotam glutinoſam ex viridi leniter flaveſcentem ſubſtantiam antheram vocant, vidi.

Fructus ſexangularis ellipticus, villoſus, tribus angulis aperitur.

GENUS II.

437. EPIPACTIS. HALL.

Ophrys, Nidus avis, Helleborine. TOURN. ALIORUM.
Ophrys, Serapias, Neottia, Herminium. LINN.

CHARACTER. Capſulæ antheriferæ duæ ſibi vicinæ in glande articulata ſcapo ſtaminifero & mobili. Vide T. I. F. 2. a. b. c. ſcapus. *s.* Glans. g. Fovea unguentaria. f. Capſulæ antheriferæ. c. ligamentum glandem ſuſpendens. l. Cymba. c. F. 3. F. 4. F. 6.

„Character naturalis a Calceolo multis modis differt, petalis quin„que, præter nectarium, antherarum petiolo unico, ab Orchide inpri„mis ſtaminea machina. Nam petala quidem quinque ex parte ſupe„riori prodeunt, ſibi in univerſum ſimilia, ovato lanceolata in omnibus „mihi notis ſpeciebus, quæ ita ſolent antrorſum vergere, ut una caveam „pene intercipiant, unde & galeæ & cuculli nomen natum eſt. Accu„ratius inſpiciendo tria exteriora paulum maiora, duriora, & rectiora „fere ſunt, duo interiora minora, teneriora, magis ad ſe invicem ſæpe „confexa.

„Deinde ſtaminea machina, quæ pro tuba eſt, ita ſe habet. Ex „ovario ſuperne, & poſterius, ſcapus firmus erigitur, ſemicylindricus, „hinc convexus, inde planus. Is ſuperne ex filamento gerit fungoſum „ſub-

„ſubrotundum craſſumque corpus, ſuperne gibbum, inferne planius, & „duabus fere levioribus foveis exaratum. In iis foveis ſedent inſeparabiles, immerſæ, duæ capſulæ pulveriferæ, ſive antheræ ſepto diſtinctæ, „quarum fere poſterius intervallum maius, anterius minus eſt. Eæ an„theræ ovales ſunt, & velum membranaceum ſubtus habent, quod fin„ditur, & tota viſcedine cohærens maſſa exit, atque ad ſuſtentaculum „retinetur.

„Nempe ſub anthera ſcapus ſolet paulum cavus duabus foveolis, „linea eminente ſeparatis, diſtingui, margine vero ſuo plerumque acu„minato antrorſum produci. Huic parti ſcapi antheræ nituntur.

„Sub eo margine eminente, in anteriori facie ſcapi, fovea eſt un„guine repleta, quæ inferius profundior vulvam quandam ad ovarium „ducentem efficit. Eam vulvam etiam margo eminens circumdat.

„Labellum inferius, ſive ſextum petalum, inæqualiter ſe habet. „Nam plerumque equidem in origine ſua in foveam deprimitur, cuius „gratia nectarium vocatur, quæ mellaginem aliquam continet. Ea fo„vea vel brevius calcar imitatur, vel longius, ut in Orchidibus. In aliis „tamen ſpeciebus vix ulla depreſſio reperitur, quæ pro nectario haberi „queat.

„Deinde pars extrema huius labelli penitus, ut in Orchidibus, alias „integra eſt, alias diviſa: & quoties integra, tunc vel cava eſt vel plana. „Diviſa labella hactenus unice bifida reperta ſunt. HALLERUS.

Calcare nullo.

Labello integro.

Cymba erecta nitida non unguentata.

1) *Epipactis purpurea* * Enumeratio
   Epipactis caule folioſo paucifloro labello articulato - roſtriformi acuto. F. 3. l.
   Epipactis 2. HALLERI. lineis in labello acutiſſimo undulatis. OEDER. *flor.* Dan. T. CCCXLV.
   Elleborines genus V. CLUS. *Pann.* L. II. Cap. 33.
   Helleborine longifolia paucis purpureis floribus. HALL. *enumerat.* p. 274.

In ſterilibus glareoſis ſylvæ *Dornbach* ea, qua rivulus defluit parte, in iisdem *Kaltenberg*, qua *Leopoldi* mons ſpectatur, ita invenio in adverſariis, & iterum hoc anno 1767. ibi legi.

Culmus cubitalis & ultra alterne flexus, erectus, subhirsutus, non ramosus HALLER *bene;* est tamen etiam quandoque rectior, quandoque solum pedalis, infimæ vaginæ cum ipso etiam caule inferne purpureo violaceo colore pictæ erant in meis constanter, erat etiam sic picta eius summitas.

Folia sessilia de caule secedunt ima minima, nonnunquam omnino ovata, dein sensim longitudine crescunt *itidem bene*, sed numerum etiam minorem vidi foliorum, quam septem, novem, & ab ultimo folio scapum longius nudum, magis hirsutum, profundius coloratum & ad ipsos flores alterne flexum.

Spica pauciflora. 3. 5. 7. 9. florum.

Stipulæ ovario longiores graciles *bene*, non attingentes petalorum longitudinem.

Flos basi latiore ovario insistens, apice erecto aliquantulum in anteriora inclinato, clausus, gibberum triangulum efformat, qui in patente flore sensim evanescat, qua in re hæc stirps cum sequente, quæ eandem floris formam habitumque affectat, belle congruit, is primo viridis, dein albus, successu temporis pulchre purpurascit.

Petala conspicuæ magnitudinis tenera tamen, suave profundeque rosea, aliquando tamen magis purpurea sunt, Tria exteriora extus quasi villosa videntur, villo intensitatem purpuræ non suffocante; suntque hac in triangulum complicata, medio supremoque minore minus, aliis duobus lateralibus maioribus magis, quo alia interiora petala concludant omnia; nunc vero laxatur sensim hæc compages duoque lateralia externa maiora a se invicem in margine contactus magis abscedunt, videntur superne duo petala interiora præcedentibus aliquantulum minora medio externis latiora, ex ovato lanceolata, eiusdem ac alia externa coloris, quandoque tamen saturatioris, aliquando solum interiori nervo saturatius striato.

Inferne, dum etiam a se magis dirimuntur petala externa maiora, in conspectum illico prodit cymba cava alba, anterius intropressa in tuber cæcum deorsum desinens, tanquam calcar ordiri vellet.

Cymba ad machinam stamineam tota exsecta deliquium patitur, e rectaque ibi utrimque auriculam habet, ab hac exsectio obliqua est usque

usque in anteriorem faciem, qua ſextum petalum cymbæ accreſcit aut articulatur mobile.

Sextum petalum inferiorem aviculæ maxillam vix non refert, vomeri comparat HALLERUS, cuius roſtrum in prima floris non dum explicati conditione ſurſum porrectum ſit & poſt fæcundationem dimittatur arcuatum, qua in re hæc ſtirps a ſequenti perpetua eaque evidenti nota diſcriminatur quod ſequentis ſummum obtuſumque labrum quaſi replicato reflexum ſemper conſpiciatur, vide F. 4. a.

Ita vero hoc petalum configuratum eſt, ut laterales baſi habeat elevatos margines, vide F. 3 a. tanquam auriculas, quæ cymbæ exſectionem lateralem compleant manchinam ſtamineam anteriori facie complectantur, defendant, antrorſum vero extenuatæ ſenſim evaneſcant in angulum acutiſſimum crenulatum, undulatum roſtrum. Totum hoc petalum etiam album eſt, margines vero anteriores profundiori, vivida tamen purpura pictos habet, & interius planum pluribus, ad undecim enim numeravi, ut in fungis, undulatis, criſpis fere paralletis lamellulis percurſum, quarum ſummitas in meis quidem omnibus ſpeciminibus flavicabat & aureis miculis microſcopio reſperſa videbatur.

Fæcundans columna matura tetraedra, pulchre ex purpura colorata, aliquantulum incurva eſt, & in antica ſupremaque parte depreſſam foveam habet, eminente margine undique cinctam, purpuream, viſcoſam, quæ pro organo muliebri ſit. In ſuprema vero & horizontali parte loculamenta duo circumcirca obvallata, & antrorſum ad foveam unguentariam claviculata habet, & media longitudinali in centro loculamentorum linea dirempta, quibus corpus, glandi penis ſimillimum poſtica facie a ligamento ex columna elongata egreſſo ſuſpenſum & mobile recipiant. Vide F. 2. c.

Glans minimis verrucis per microſcopium conſpicuis, ita nunc in meis video, hirta, etiam purpurea eſt concluditque loculos ſeu capſulas cylindricas antheriferas duas, albidæ cutis, ex anteriori & ſuperiori facie deorſum poſtrorſumque ad columnæ exſectionem arcuatas inflexaſque, quæ loculamentis ſeu exſculptis columnæ ſulcis inſideant, dum media ſulcos columnæ dividens linea elevata, ſurſum inter duas cylindricas arcuataſque capſulas intercœptam cavitatem ſeu carinam ſeſe recipit;

cipit;

cipit; eſt cæterum etiam glans mobilis & retrorſum agi poteſt, & antheras preſſas inter proprium glandis & eminentem foveæ unguentariae marginem retinere.

Viſus ſum mihi videre antheras vermicularis ſubſtantiae, albae, & arcuatae forma, ex glandis membranis ruptis tanquam ex nidis erumpere.

Ovarium tenue extenuatum, qua nota iterum a ſequenti diſtinguitur cui longum intortum ſpectabile, adhaec huic adhuc eſt coloratum & villoſum, quod in ſequenti nunquam viſitur.

2) *Epipactis alba.* * Enumeratio.
Epipactis caule folioſo paucifloro, labello articulato, obtuſo labro reflexo. Icon T. I. F. 4. a.
Epipactis 3. HALL. *Orch.* lineis in obtuſo labello levibus, incerto nomine.
Helleborine latifolia floribus magnis paucis albisque HALL. *Helv.*
Damaſonium calyphyllon? CORDI. Hiſt. II. c. 108.
Elleborine II. CLUS. *hiſt.* I. p. 272. deſcriptio.
Helleborine flore albo vel Damaſonium montanum latifolium. C. B. MOR. III. Sect. 12. T. 11. F. 12. optime & cum Charactere.
β. Anguſtifolia foliis lanceolatis.
Damaſonium tenuifolium. CORDI. L. II. c. 107.
Helleborine TOUR. icon T. 249. H. A.

In glareoſis ſylvae *Dornbach*, cum praecedente, abunde in *Caltenberg*.

Varietatem Latifoliam deſcribam.

Radix fibris plurimis craſſis ſatis comata, alte terrae immerſa eſt.

Culmus unicus profunde terrae infixus, vaginas amplexantes aut iam emarcidas, aut novas & vegetas adhuc albas habet; ipſe caeterum rectus, raro intortus, palmaris, cubitalis, & ultra, albidus, ſtriatus, anguloſus, folioſus eſt, nitidiſſimus.

Folia ex ovatis utrimque acuta, vaginis albis arctis caulem vaginant, nervoſa, ſplendentia, lata, bracteis magis lanceolatis, quae tamen etiam ſub primo flore vere folioſae ſint, & ipſo flore multo maiores, ut primus flos magis in ala folii maioris ſedere, quam in ala bracteae videatur.

Flores nivei, ovariis leniter intortis, ſtriatis, albentibus, iuxta caulem erectis ſuſtulti, licet tamen & hinc inde in ſummitate unum alterumve

rumve ovarium a caule magis recedere videatur. Hi numero incerti duo, tres, ad octo vidi, sed nunquam ullum hirsutum.

Petala nivea omnia, sursum in cœlum fere surrecta, & clausa, ut recte RAIUS florem clausum dixerit; nunc horum exteriora tria ex oblongis ovata, concava dorso eminente in angulum linea percursa sunt, apicibusque, ut alia involvant, consentiunt.

His ablatis tria interiora conspiciuntur, quorum duo superiora ut priora facta sint, tertium vero aliter.

Labellum ut in priori planta duabus constituitur partibus, ventricosa cymba, sub carneo colore fere picta, media exiguaque linea notata sulcata, & duabus eminentiis articulationum superioris partis locis; posterius in duas auriculas, machinae stamineae adstantes, erigitur.

Labellum proprie extus in arcum concavum, intus convexum, lateribus elevatis marginibus cœptum, basi articulatum, speciem pontis format mobilis cuius anterior pars in labrum obtusum, vide F. 4. a. reflexum fit. Est hic pons iugis 5. sed eminentioribus tribus percursus, polline ex viridi flavicante inunctus, quo polline etiam anterior facies ventricosae cymbae obducatur, ut externe colorata appareat. Pollen hoc quandoque fere aurantium inveni.

Columna staminifera iucurvata erigitur alba, in summitate ligamento postice immisso glandem sustinet, quæ anterius albas antheras gerat, unguentariæ foveæ imminentes. Antheræ ex albo flavicant, dum glans viridi leni colore sordescit.

Observatio. Mira omnino confusione duæ hæ stirpes tam *purpurea* quam *alba* laborant; post CORDI, CLUSIIque superficiarias observationes Botanicorum ad HALLERUM usque nullus tollerabilem dedit descriptionem, nec LINNAEO, nec nostris Austriacis scriptoribus, qui Serapiam helleborinem cum Serapia longifolia Magistri etiam securi confudere, exceptis. Purpureæ iconem veram hucusque exstare non novi, albæ commoda illa MORISONI est, cum labro etiam in fine labelli obtusi reflexo arithenoideo, quod HALLERUS non vidisse videtur, qui neque articulationem notavit, quam cum duobus cymbæ ventricosæ aggeribus labellum iniret, elevatos vero margines, quos iam nomine alarum I. BAVHINUS insignivit, recte notavit. Est præterea hic duabus speciebus erecta & immo-

immobilis, nec dimittenda cymba, quod pariter non obſervatum, & definitionem ſpecificam ingredi poteſt.

Obſervatio II. Omnibus rite penſitatis declaro Helleborinem OEDERI *Faſcic. Danic.* V. T. CCLXVII. nulla ratione plantæ noſtræ componi poſſe, nec hirſuto caule, aut petalis aut ovariis hirſutis, multo minus adhuc labello ex longa canaliculata lingua cordiformi, crenato, & apice ſurſum reflexo; citavit quidem Egregius vir *Helleborinem latifoliam floribus magnis paucis albisque* HALL. *Helv.* p. 275, eamque ſolo hoc nomine propoſuit nullo adiecto ſynonimo, ſed HALLERUS ſynonimum MORIS. & iconem citavit, quæ noſtram plantam exigit & ab illa OEDERI diverſiſſima ſit, & vereor, ut una ſequentium ſit, cum hirſutula ſit & labellum vomeriforme habeat. Non amo arida nomina cum iconibus, in plantis dubiis nec certo determinatis.

3) *Epipactis paluſtris.* * Enumeratio. * Elenchus.

Epipactis caule folioſo multifloro, labello articulato vomeriformi, floribus pendulis. Icon. T. I. F. 5.

Epipactis foliis enſiformibus, floribus pendulis labello obtuſo, per oras plicato. HALL. Orch. p. 111. Epipact. 5.

Helleborine anguſtifolia paluſtris. C. B. *pin.* 187.

Helleborine paluſtris noſtras RAI. Hiſt. II. certo.

Helleborine anguſtifolia RAI. *cantabr.* p. 72?

Helleborine latifolia. OEDERI *Dan. Faſc.* V. T. CCLXVII. *bona. & locus natalis conſentit.*

In pratis udis Turfoſis *Himberr* florebat Iulio, & in illis *Dornbach* abunde.

Radix quam in præcedentibus aliter facta, rotundis, conſtituta duabus trabibus, hac longitudinali, illa transverſa ad angulos rectos priori implantata; hæ dein longitudinalibus fibris circumcinguntur, caule ipſo ſemper e coniunctione trabium aut in loco vicino egrediente. Eſt cæterum horizonti parallela fine alba, conica, ut terram fodat, dividatque.

Caulis firmus, craſſitie ſenſim ſurſum decreſcens, bipedalis etiam, rectus, inferne folioſis vaginis cinctus, ſuperne ſubhirſutus & ſubpurpuraſcens.

Vaginæ primæ caulinæ ut in aliis aphyllæ, quaſi abſciſſæ, ſtriatæ, purpuraſcentes, quo colore etiam albus ibi loci caulis inficiatur.

Folia

Folia 5. 7. priorum belleborina, firma, admodum nervosa nervis exstantibus, inferiora brevi vagina in superioribus semper minori caulem amplectuntur, tum a caule abscedunt canaliculata magis, aut magis plana ovato-lanceolata; superiora gracilescunt & minuuntur.

Bracteæ florales lanceolatæ, foliorum naturam servant, imæ ovario, sæpe etiam flore longiores, superiores ovario breviores, reflexæ, & quasi a pendulo ovario deorsum pressæ.

Spica florum laxa, ab 8. 10. ad 15. florum pendulorum.

Ovarium pedunculatum pedunculis rotundis debilibus in arcum flexis, ut ovarium rubiginosis villosisque, id sexagonum familiæ, adultum crassius magis rubiginosum & præ villo in angulis incanescens.

Flos clausus familiæ, apertus, petala tria externa magis patentia habet.

Petala tria externa ita se habent, ut medium ex ovato lanceolatum concavum canaliculatam ex incumbenti pateat, dorsalia duo vero ex ellipticis concava a cymba magis distent; omnia sunt ex herbaceis purpurea, elato dorso evidentiori nervo percursa, villosa.

Interiora duo concava divaricata alba leni purpura medio perfusa aut aliquando basibus magis colorata, elliptica, machinam proliferam laxe tantum tegunt.

Sextum petalum duabus constituitur partibus, ventricosa cymba auriculis duabus eminentibus instructa, lineis roseis utrimque picta, medio sulco polline seminali flavo colorato, altera pars labellum est.

Labellum, ut in præcedentibus articulatum longe aliter quam in illis factum, diversissimum est, nam nec illa latera elevata, quæ quasi pontem constituant F. 3. a. a. habet, confer iconem F. 5. n. sed loco huius nymphas crispatas duas, vide huius iconem. n. tum non rostriformem exitum possidet ut præcedens, sed cordiforme lateribus crispatum & exacte vomeriforme labellum. v. quod quasi in articulatione relaxatum dependet.

Machina prolifera familiæ, sed parva, pelvis unguentaria latis claviculis aut cruscculis suffulta. Glans flavicat polline seminali ex albo dilutius flavescente.

Observatio I. Cum duabus præcedentibus confundi hæc stirps non potest ex notis datis, etiam hacce, quod cymba in hac in anteriori parte

non intropreſſa ſit, ſed tota gibba, quod præcedentes quaſi calcaris rudimentum ordiantur & tentent, hæc nullum.

Obſervatio II. Differunt hæ tres a ſequentibus præter alia ſectione, quod cymbam depreſſam patentem unguentatam manifeſte habeant ſequentes.

Obſervatio III. Flos in ſtatu naturali deorſum dependens pictus F. 5. ob quam rationem etiam ſcapus ſtamineus adeo incumbens viſitur.

4) *Epipactis corallorhiza.* * Enumer. * Elenchus.

Epipactis aphylla radice coralloide.

Dentaria aphyllos 3. CLUS. *pann.* p. 450. icon, in deſcriptione 4. eſt; hic primus invenit & deſcripſit.

Dentaria coralloide radice. CLUS. hiſt. II. p. CXX. icon & deſcript.

Dentaria aphyllos minor. TABER. icon CLUSII.

Orobanche radice coralloide. C. B. *pin.* ex CLUSIO.

Dentaria aphyllos minor TABERNEMONTANI I. B. II. tanquam TABERNEMONTANUS inveniſſet primus! & miſer ſcribonius largus BAUHINUS, iconem & deſcriptionem a CLUSIO mutuatur, aſtute vero locum ubi CLUSIUS invenit, quem alias, ut omnia exſcribit, addere ſolet, hic omiſit.

Orobanche ſueonum radice coralloide flore albo. RUDB. Elyſ. II. p. 234. F. XVI. icon bona.

Orobanche radice coralloide ruberrima MENTZ. T. 9. F. 1. habitum exprimit, & noſtræ radix alba eſt.

Corallorhiza RUP. ed. I. p. 284. icon. T. 2.

Neottia. L. quaſi non ſuffeciſſet corallorhizæ nomen RUP. qui plantam a dentariis & orobanchis primus exemit, ſed nemini honorem tribuit invidia, niſi adulatori.

Ophrys *corallorhiza.* LINN. infelici mutatione ut ante, ita hic contra præſcriptum genus peccante, nam nectarium ſubtus carinatum noſtra planta non habet, ſed bene ovatum gibbum: labio ovato, ut aliæ Serapiades, quæ moneo, ut in centeſima editione tandem in rectam ſedem reſtituatur, excuſari tamen poteſt, quia ob ſolum habitum coniunxit Ophrydi, *nido avis* miſſis etiam fructificationis ſignis; vide canonem *Crit. Botan.*

Corallorhiza. HALL. *Orch.* genus I.

Paulo ſupra *Enzesdorff* in langen Thal. CLUSIUS. Et nuper in botaniſatione *Breynina* in ſylvis opacis D. WINTERI Med. Doctor.

Radix coralloides, alba, geniculata, varie intorta, inflexa, aliquando magis reticulata, aliquando bulbillis parvis cylindricis in extremitatibus geniculorum inſtructa; hæc tenera eſt ſucculenta & in herbario

rio brevi nigrescit pressa. In nostris omnibus exemplaribus non ad angulum rectum ex inflexo scapo declinat, sed ex caule recta scapus exit ut figura RUDB. declarat.

Caulis plerumque unus, sunt etiam aliquando duo, qui quasi capiti radicis inarticulati & ad hoc mediante vagina coerciti ipsa radice in exortu latiores sint, tuberque capitis radici imminens efforment. Caeterum est caulis rectus aphyllos pedem medium, unum cum dimidio ubi altior, exigens.

Vaginae foliorum loco, striatae, obsolete albae, fine obtuso praeditae caulem per intervalla amplexantur, quae tribus quatuorve sub spica digitis eundem nudum relinquant.

Spica florigera rara, longa tamen, 6. 9. 15. florum.

Bracteae minimae vix pedicello maiores.

Ovaria pedicellata laete viridia, familiae, una scilicet parte magis concava, altera magis convexa, obscure hexagona, dum tres eminentes magis prae aliis anguli triquetra faciunt; sunt caeterum brevia, crassula ovata.

Galea petalis constituitur potissimum tribus, summo scilicet & duobus interioribus, dum lateralia duo abscedunt & distant.

Petala pro parvitate floris longa, herbacea, aut ex herbaceo pallentia, elliptice lanceolata sunt, dum lateralia quasi angustiora & lanceolato-linearia cernuntur.

Sextum petalum cymbam, ut in praecedentibus omnibus, non habet, sed ex summitate germinis in anteriori facie exortum adscendit paries, qui sine ventre labellum articulatione sibi, ut in aliis iungat, inde hoc aliquantulum adscendens, contra se reflectitur acuto satis angulo, desinitque oblongo obtusoque fine labrum exalbidum, & revoluto fine cavatum. Hoc labrum in sui medio linea una aut altera eminentiori undulata percurritur, & marginem lateralem superiorem utrimque elevarum crispatumque habet; caeterum integrum labrum est, & a latere elevatorum marginum interius ex purpura etiam coloratur.

Scapus spermaticus anteriori facie incurvus, concavus magis, quam in aliis etiam purpureo colore ibi saepe perfunditur, in suprema anteriorique facie pelvim unguentariam suspendit, quae claviculis quasi glandem sustinet.

Glans familiæ, duabus capſulis ſeminalibus fœta.

Obſervatio. Non me ita tota orchidum hiſtoria, ut hæc quidem planta vexavit, neſcio quo ſexualium raptu (nam ii viri plantas creant, creatas non deſcribunt). Limodorum CLUSII verum, adeo a me olim quæſitum, ut etiam diverſa itinera in gratiam eius inſtituerem, eſſe contenderem, & gratam laborum & ſumptuum iam etiam olim factorum remunerationem. Itaque dum alpes hoc anno 1767. complendæ orchidum, & papilionacearum cauſa comitibus D. WINTERL Med. Doctore. D. WELL egregio Pharmacopeo & botanices amantiſſimo, D. GRE famuloque conſcendo, invenit in ſylvis umbroſiſſimis ſubalpinis hanc plantam D. WINTERL ligno putrido conſtanter innaſcentem multa omnino ſpecimina attulit, famulus aliqua.

Domum redux evolvens Limodorum CLUSII, dolui admodum, hunc virum, ut in tota orchidum fere hiſtoria, ita & hic dormiviſſe, imo etiam Limodoro, quod in *pann.* deſcripſerat, in *hiſtoria* nidum avis male ſubſtituiſſe, quod iam olim in *opuſcul. Botan.* HALLERUS monuerat; ergo Helveticas ſtirpes evolvi, ſed cum HALLERUS ſuo limodoro calcar longum adſcriberet, iconemque TOURNEFORTII T. 250 ingenti calcare donatam laudaret, probe intellexi, hanc meam plantam cum illa huius viri conferri non poſſe. Ex ſynonimis ab HALLERO citatis & horum virorum deſcriptionibus nihil cœpi, ſed ſolum vidi, pleroſque CLUSIUM deſcribere & I. BAUHINUM, quem obiecerat LOBELIO errorem, erraſſe, dum nidi avis iconem eandem exhiberet cum nomine pſeudolimodori auſtriaci.

Properavi igitur ad hiſtoriam orchidum conſtitutam, in qua nullam, quæ meæ conveniret plantæ, epipactidem inveni, alia tamen Epipactidi Limodoro data ſynonima, quam in *hiſt. ſtirp. Helv.*, quæ iterum omnia ſcrupuloſius evolvo. Nunc in I. BAUHINI T. II. p. 782. intueor citatam in ſynonimum *Orobanchen magnam purpuream monſpeſſulanam*, quam forte properanter nimis HALLERUS citavit, dum hæc quidem planta vere ringens videtur orobanches *purpureæ* male picta varietas, cum calyce ſquammoſo, ipſo etiam ut dubitare non poſſis, eminente piſtillo, flore monopetalo, ringente, quæ certe non ſint Epipactidum. In BUXBAUMIO non erat noſtræ plantæ facies, nec ſinebat HALLERI deſcriptio

fcriptio meam plantam cum fua in effentialibus fignis differentem Epipactidem *Limodorum* effe.

In LINNAEO maiorem inveni defperationem, dum is quidem Vir Limodorum HALLERI orchidibus adnumerans, figuram nullam, ubi tamen illo exftaret TOURN. citaret, contradictoria etiam fynonima congereret, & labellum modo ovatum integrum, modo trifidum in una eademque planta, folita confufione, proponeret, forte corallorhizam a SAUVAGESIO vifam cum fua confundens orchide *abortiva*.

Sed denuo mirari fubiit Limodoro fuo auftriaco iconem nullam CLUSIUM fubiecisse, eamque folam fuiffe fuperadditam *hift.* I. p. 270. ferius impreffæ pfeudo limodori nomine, quafi vel ipfe intelligeret CLUSIUS, aut alius, eam iconem non effe Limodori auftriaci, cuius figuram non poffidebat, licet eandem defcriptionem fubnecteret, vel analogam huic auftriaco plantam fubftituere vellet. Quidquid horum fit, aut non fit, Limodorum auftriacum CLUSII inter fynonima fuæ plantæ haud recenfere HALLERUS debuiffet; nam primo nec CLUSIUS quidpiam de calcare monuit, & credibile non eft, hanc calcaris adeo longi, ut id facit HALLERUS & TOURNEFORTIUS pingit, notam, illi non in oculos incidiffe. Tum fecundo dum *nidus avis* pro pfeudo-limodoro daretur fpectandus, data planta eft, quæ calcar nullum habet, ut demum omnibus perpenfis concludere debuerim, Limodorum auftriacum CLUSII nec illud TOURNEFORTII effe nec HALLERI, & verum Limodorum auftriacum CLUSII a nemine hucusque fuiffe determinatum; atque hic huius laboris fructus eft.

Cymba depreffa unguentata.

5) *Epipactis Helleborine.*

Epipactis cymba cartilaginea depreffa, vernice fplendente inuncta; flore minore. F. 6. c.

Epipactis foliis amplexicaulibus ovato-lanceolatis labello lanceolato. HALL. *Orch.* Epip. 4. *non bene.*

a. Epipactis *rubiginofa.*

Epipactis foliis amplexicaulibus, labello vomeriformi, per oras crenulato, medio rugofo.

Helleborine altera atro-rubente flore. C. B. pin. *optimum nomen.*

b. Epipactis *viridans.*

Epipactis foliis amplexicaulibus ovato-lanceolatis cymba ampla purpurea; labello vomeriformi non ferrato.

 Ellebo-

Elleborine flore viridante PARK. *bonum nomen.*
c. Epipactis *varians.*
Epipactis foliis variantis coloris radice profundissima.

a in *Baden*, ut etiam b. locis apricis. c. vero in sylvis umbrosis. *Dornbach.*

Descriptio prima *rubiginosæ.*

Radix horizonti parallela non adeo profunde terræ infixa, nec lignea, multis digitatis ramosis & intertextis nigris fibris constans, in una extremitate, eaque angustiori culmum erigit unicum, medium pedem, pedem, pedem cum dimidio ad summum altum, & a latere huius plerumque exiguum plus minusve conicum albumque bulbillum futuri sequenti anno culmi rudimentum.

Culmus ipse ex violaceo purpureus inferne aliquid intermixti viroris habet, qui dum confertior est densiorque hunc magis in nigredinem flectit; cæterum leni pube alba semper obductus incanescit & multum foliosus est.

Folia ima vaginantia amplexicaulia, quasi abrupta abcissaque, obtuso fine exstant, quo aquam cœlo labentem in futuram quasi sitim, ut sæpe observavi, capiunt, sed hæc minora sunt: & quæ sequuntur amplitudine & longitudine crescunt ex ovatis brevi acuta elongata, superiora etiam nunc ex ovatis oblonga in scapo sedent & tandem rariora lanceolato elliptica evadunt, qualia florum bracteæ omnia visuntur. Cæterum quæ maiora sunt, dura & Liliaceorum more admodum nervosa ad caulem plicata canaliculataque diversum utraque facie colorem exhibent: superna nempe satis virent, inferna vero, cum ex alba vagina colorati in folii posticam partem proficiscantur nervi, obscurantur.

Scapus foliis, exactius bracteis lanceolato ellipticis cinctus, per intervalla magis distantibus spicam floralem sustinet vix semipedalem, modo paucioribus, modo pluribus floribus onustam: numeravi in numerosis exemplaribus 9 ad 20 & ultra.

Primi flores magis distant, proxime sequentes densantur, omnes unum latus fere spectant, quasi pedicellati pedicello in ovarium conicum fere angulatum lineatum superiori facie gibbum magis, inferiori magis complantum abeunte admodum debili & ob id flos antrorsum inclinat,

&

& quasi pendet. In multis speciminibus pedunculus ovario longior cum eodem angulum constituit pedunculi crure ad scapum rectiore, ovarii ad hunc fere horizontali, in aliis vero aliter est, leves enim hæ res multum variare ex multis causis possunt, licet semper pendeant ovaria horizonti fere parallela.

Partium harum omnium colorem quod spectat, tenendum est, scapum alba pube vestiri bracteas pedunculi & ovarii longitudinem vix consequentes virides esse, pedunculos & ovaria modo ex purpura rubiginosa esse, modo ex saturatiori rubigine nigricare & semper pube alba & resinosa splendente per microscopium materie onusta videri.

Flos vegetus pulchræ, & violaceæ & nigræ purpuræ, obsolescens ligneæ flavedinis, petala quinque habet patula fere, æqualia, ni quod medio loco posita aliquantulum videantur duobus lateralibus inferioribus minora; hæc vix pilosa sunt, vix lanuginosa, tamen hinc inde splendentis resinæ miculis conspersa, ex ovatis acuta concava æqualiter colorata. Est cæterum flos inter omnes helleborines minimus.

Sextum petalum satis mirum est, in centro floris hærens fœcundantem columnam, ut nec advertatur, suo utriculo labelloque totam contegit. Est vero illi cavum calceoli aliqua similitudine utriculosum duriore, solidioreque cartilagine, quam hucusque in aliis viderim, factum, aggeribus eminentibus & sulcis insculptis, dum adultum extus inæquale, intus non adeo coloratum, & materia unguinosa viridi farctum, nec multum coarctatum.

Labellum vomeriforme est per marginem crenulatum medio eius centro rugoso undulato.

Alia in HALLERO *bene.*

Observatio I. Hæc *rubiginosa* Epipactis a præcedentibus omnibus veris Helleborinis (Epipactis enim *corallorhiza* a nemine helleborine vocata est) florum parvitate; II. cymba dura cartilaginosa depressa unguentata & non, ut in aliis, mobili labello differt; Cymbæ in aliis erectæ manent nec dimittuntur, nec eæ in suo cavo scapum staminiferum recipiunt totum ut in hac, sed labello mobili solum contegunt; quare huic ut etiam sequenti cymba amplior forte ultimo movenda ad scapum staminiferum, cui articulatur, sed non multum mobile labellum datum est.

Obser-

Observatio II. Hanc ut etiam ſequentem Clariſſimus HALLERUS coniunxit, ſi vero definitionem ſecundæ & tertiæ epipactidis eius conſideres, has ſeorſim manere debere, intelliges. Poſſem, ſi vellem, differentias excitare plures, & certus affirmo, non eſſe varietates ab ætate natas floris virentis & purpuraſcentis ſeu rubiginoſi, tamen HALLERUM ſequar. Ergo.

b. *Epipactis viridans.* * Enumeratio * Elenchus.
Epipactis foliis amplexicaulibus ovato lanceolatis: cymba ampla, purpurea; labella vomeriformi, non ſerrato.
Elleborine flore viridante. PARK.

In montoſis *Badenſibus.*

Radix fibroſa fibris intertextis horizonti fere parallelis.

Culmus pube obſitus, viridis, inferne ſub vaginis albentibus ſtriatis folioſis ex viola purpureus, rectus, pedalis, cubitalis, brachialis & aliquando altior.

Folia ut in præcedenti veratriformia, alterna, infima, ut in priori abſciſſa, fine obtuſo prædita, alia latiora, hucusque amplexicaulia, ſtricta ad caulem conflexa, nervoſa, pulchre ſuperne viridia ſplendentia margine leniter piloſa, ſuperis lanceolato-ellipticis, itidem margine ciliatis.

Stipulæ folioſæ florum pedunculis ſuppoſitæ, latæ amplæ, etiam flore duplo, triplo longiores primæ, dein decreſcunt.

Florum ſpica ſpithamam fere, dum parva eſt, longa, pedem plerumque, dum magna eſt, longitudine excedit, ad 49 flores, dum numeroſi erant, numeravi. Hi non adeo in unum latus vergunt, ſed hic florentes etiam cernui ſunt, dum prioris plantæ eriguntur horizonti paralleli. Horum pedunculi debiles pube aſperſi leniter colorantur.

Ovarium præcedentis & antica facie compreſſum & dependens, ſed ex pallido herbaceum & minore pube obductum.

Flos quam in præcedente latior, maior, nunquam adeo purpureus, ſed magis ex herbaceo viridans, etiam in omnem partem patens, dum machina ſtaminifera depreſſior, ſine ſcapo nuda hæret, & recedentia longe concava petala figuram quadrati exhibent; cæterum externa tria petala extus virent & nervo exſtante convexo vix pubeſcunt, interne vero lineis herbaceo purpureis pinguntur: duo interiora fere tribus aliis

aliis latiora magis colorantur, & hæc aut albida ſunt, aut ex albidis leniter purpurea.

Petalum ſextum, ut in præcedente, in centro floris hæret, ſed declinatum, & deorſum dimiſſum poſt fœcundationem utriculum perpetuo gerit, quod ſicceſcente planta iterum adſcendit. Eſt vero hic utriculus, quem cymbæ etiam nomine HALLERUS ſalutat, tympaniforme ſexti petali cavum duriori elaſticaque materie & quaſi cartilaginea factum, extus cum virore violaceum, intus atro purpureo & ſplendente glutino farctum, & aliquot lineis pictum; id anteriori facie deliquium patitur & ſupremis oris membranis albis marginalibus augetur, antrorſum in labellum vomeriforme terminatur. Labellum hocce explicatum, ut præcedentis, cordiforme ad utrumque apicis latus leviter exſectum ſuperne ex albo rubens aut violaceum, inferne magis albidum eſt, plerumque non eſt, ut in præcedente, crenatum, licet tamen etiam nunc invenerim.

Antheræ ochroleucæ aut luteæ, bilamellatæ, uni pedunculo brevi hærentes, duæ.

Glans ſulcata inferne cavo recipiente minor.

Pectus unguentarium, huic enim magis, quam foveæ, ſimile latum oblique adſcendens, inferne in facie anteriori arcu tuberculis finito inſtructum, ſuperne globoſa eminentia, ſulcum glandis moderante, lateribus claviculis inſtruitur & qua parte glans inſidet, ex anteriori facie in poſticam obliqua ſectione truncatur.

Ovaria, ſi colorem ſpernis, priori ſimilia, craſſula parva, globoſo-ovata, ſi fuerint matura.

c. *Epipactis varians.*

Locis umbroſis ſylvæ *Dornbach* 25 Iulii 1767 nondum florentem abunde inveni, dum in aliis in Baden nullus flos amplius conſpiceretur.

Radix ſane, qualis nulla præcedentium, altiſſime in terram argilloſam defixa, ut vix erui potuerit. Eſt hæc de geniculo intorto ad geniculum ſquamoſa ſquammis emarcidis nigris, ad geniculos omnes ſæpiſſime nodoſa hinc inde etiam fibroſa.

Caulis ultra pedem ſaepe in terram demiſſus, ibi rotundus, albens ſquamis facile marceſcentibus cinctus, ſaepe tamen etiam ex albo carneus

neus & rubens visitur. Hic extra terram erectus pedem medium, unum etiam cum dimidio assequitur, variantis, prout vertitur, colloris, ex viridi triste subceruleo-rubentis. Est subhirsutus, constanter ante florescentiam in arcum flexus, cernuus.

Squamæ striatae inferiorem caulis partem quandoque etiam supra medium vaginant.

Folia tria ad 5. ampla, amplexicaulia prima, alia sessilia subtiliter venosa, venis ex rubro caerulescentibus percursa, facie minus, dorso magis colorata, ex ovatis lanceolata omnia & margine ciliato, & retrorsum hispida.

Spica nutans semper ante florescentiam, parte caulis florigera cæruleo rubente, villo quasi farinaceo aspersa, longisque bracteis lanceolatis, etiam leniter coloratis foliosa.

Pedunculus germen sustinens ad angulum fere rectum e caule egreditur bracteamque aliquantulum deprimit.

Flos nondum explicatus exiguus, triquetrus, viridis angulis magis coloratis; petalis quinque acicula abiectis sexti erecta ventricosa cymba inferne lingua fulta conspicitur, labellumque cymbæ articulatum album vomeriforme glandem totam contegere spectatur. Glans anteriori facie visa reclinata quasi cordiformis est, medio sulco divisa; unguentariæ pelveos anterior superiorque margo magis oblique adscendit & in medio globulum elevatum, qui sulco glandis cordiformis aliqua parte recipiatur, possidet. Eiusdem unguentariæ pelveos inferior pars semilunatum aggerem possidet tuberculis duobus, seu utrimque unico finitum, qui verticularum in modum posticæ cymbæ oræ quadret, ut illi commissa erecta coniungatur ante florescentiam. Posteriores hæ partes etiam in florentibus eadem facilitate videri possunt.

Flos explicatus cernuus exactissime prioris *viridantis*. Ergo petala tria externa magis viridia, nervo dorso exstante triangulo-canaliculata, duo interiora albida magis, omnia vero patentia habet.

Sextum petalum duabus constituitur partibus, cymba pro flore ampla cartilaginea superne albido margine cincta, intus unguentata unguento tempore colorando splendente; altera pars vomer est, ex cymba ortus, sulcum duasque tuberosas eminentias habet vel roseas vel magis purpureas, dum ipse totus magis albescit.

Scapus

Scapus flamineus vix adest toto in unguentatum pectus antrorsum oblique adscendens, superne retrorsum & deorsum truncatum, duobus loculis mediaque dividente linea, quæ anteriori in margine in globulum abeat, absumpto.

Antheræ flavæ, duæ, ex duobus ad se appressis pyris obcordatæ, globulo huic unguentato pariter apice adhærent.

Observatio I. Licet in radice & foliis variantis omnino coloris, etiam quam in præcedente tenerioribus, non adeo veratriformibus, nec duris nervosis prima fronte maxima obvertatur differentia, tamen una eademque planta est, nec videtur nunc mihi ab his diversa *rubiginosa*, quæ non adeo ætate, quam solis expositione ita mutatur; cum enim in umbrosis satis sylvis habitare hæc planta amet, nunc vero sæpe accidat, ut hæ cædantur & in sole vitam superstitem degere planta debeat, magnam illi mutationem induci debere, mirum haud est.

Observatio II. Nunc etiam vere pronunciare possum, a labelli crenati aut emarginati margine non debere distingui species, istæ enim res vere tum ex ætate, tum ex insectorum ore dependent sæpissime.

6) *Epipactis repens.*
Epipactis foliis petiolatis, ovato-lanceolatis; floribus tetrapetalis, hirsutis. HALL. *spec.* 6.
Orchis minor, flore albo, radice geniculata. CAMM. Hort. icon 35. bona.
Pyrola acutifolia monanthos radice geniculata. LOES. icon 68. bona.
a. Pseudoorchis radice repente foliis maculatis. MENZEL. *pug. plant. rarior.* T. III.

In margine sylvarum locis muscosis Gans.

Non est ad manum recens, ut describere possim.

7) *Epipactis spiralis.*
Epipactis bulbis cylindricis; spica spirali: labello crenulato. HALL. *spec.* 7.
Orchiastrum autumnale pratense, spirale album odoratum MICH. *nov. Gen.* p. 30. SEGU. *suppl.* p. 252. T. VIII. F. 9.

Calcare nullo.

Labello bifido.

8) *Epipactis ovata.*
Epipactis foliis binis ovatis caulinis; floris herbacei labello bifido. HALL. *Orchid.* Epip. 12.

Ophrys FUCHS. MATTH. CAMER. RUDB. II. p. 226. icon commoda.
Ophrys bifolia. C. B. & trifolia. EIUSDEM.
Ophrys. FUCHS. GESN. SCHMIED. op. I. T. 12. F. 103. OEDER. *Dan.* Fasc. III. T. CXXXVII. bona.

In magno prato *Gans*, in alpibus *Breyninis*, in sylva *Petzelsdorff*, in illis *badensibus* minime rara.

Radix profunde in terram dimissa multum fibrosa fibris fere horizonti parallelis.

Culmus cubitalis, vidi tamen etiam brachiales, erectus, simplicissimus, inferne albus ex foliorum binorum vaginis, quæ a radice caulem magna longitudine amplectantur, & crassior, & angulosus raro media altitudine plerumque sub ea foliis duobus latis ovatis plantagineis solum instruitur, nec aliis nisi minori hinc inde bractea una alterave marcescente vestitur: superne extenuatus pube vestitur & in spica etiam angulosus est.

Spica prælonga raris & distantibus floribus; nuper tamen in meo hortulo culta satis densa fuit & 52. floribus onusta.

Pedunculi surrecti lineis ex ovario decurrentibus angulosi, & sursum latescentes & pube leni obsiti & bracteis ex ovato-lanceolatis carinatis vaginantibus & brevi emarcescentibus suffulti.

Ovarium rotundum pedunculo minus, tribus solum specialibus lineis, quibus relaxatis semina dimittit, angulosum, intermediis aliis tribus minoribus depressioribus quandoque etiam notatum, totum ex viridi lutescit.

Flos ex viridante luteus. Petalorum quinque æqualium in galeam ora leni purpura perfusam laxe conniventium externa tria interioribus duobus latiora, ob nervum maiorem ovarii, qui hæc percurrit, viridia magis.

Sextum petalum ex herbaceo flavescens intra duo exteriora sæpe coercetur canaliculatum, duplo longius primo recta susum ad machinam proliferam erigitur cum eminentia, dein arcu facto antrorsum dimittitur latescens medio nervo carnoso magis, magis colorato instar aggeris elevato tumque in barbam protenditur bifidam longam. Calcaris nullum vestigium vidi.

Machina

Machina prolifera fere præcedentium. Columna craſſa brevis poſteriori loco latam ſquamam habet, quæ complectatur aliam ſupremam, ſub qua antheræ ſint, & hæc prima differentia eſt; altera vero & hæc dicenda, quod antherarum ſuſtentaculum anteriori facie lingulam latam erectam habeat, ipſam ſquamam antheriferam ſurſum adigentem, quam lingulam aliæ quidem Epipactides non habent præter *nidum avis*, ſed quæ in hac ultima ſpecie longe anguſtior ſit.

Sqnama ſuprema externe convexa, interne concava eſt, lingula eodem modo ſe habet, ut cavum articulationi deſtinatum non repleatur; ſub lingula iſta coloratus unguinoſus arcus eſt & vulva de more gentis.

Antheras ſoliaceas obſervavi, ut ſunt antennæ ſcarabeorum.

9) *Epipactis Nidus avis.*
Epipactis aphylla labello bifido calcare deſtituto. HALL. *Orchid.* Epip. 13.
Nidus avis plerorumque Authorum.
Orchis abortiva fuſca. C. B.
Orobanche. GESN. *Op.* T. I. T. XIV. F. CXVII. T. 12. F. 104. OEDER. *Dan.* Faſc. IV. T. CLXXXI.

In ſylvis *Gans*, in glareoſis locis ſylvæ *Kaltenberg*, maxime in via hinc inde, in herbidis ſylvulæ *Incersdorff*, ſed rarius licet in his planta longe altior ſit, quam aliis, tum in ſylva *Pötzleinsdorff* &c. & etiam in alpes adſcendit.

Radix exacte CLUSIO expreſſa coralloideæ compagis, innumeris fibris cylindricis ſibi mutuo intertextis & mediæ placentæ carneæ circumfuſis conſtat.

Ex radice ad angulum rectum exortus *ſcapus* ſemipedalis, etiam cubitalis, adultus in locis aridis fere ligneus, in humidis fragilis magis manet, cæterum firmus, craſſus, anguloſus, foliis proprie non veſtitur, ſed vaginis amplis, laxis ſtriatis cingitur, inde ſordide albeſcit & quaſi ex carneo lignei coloris evadit.

Spica primis floribus diſtantibus laxa, dein magis denſatur.

Bracteæ lanceolatæ teneræ brevi marceſcentes in illis, quæ in alpibus collectæ fuere pedunculo & ovario multo longiores, in aliis vix ovarium excedentes.

Pedunculi erecti breves, ſurſum lateſcentes, ovario breviores.

Ovarium ex ovato trigonum ad barbam planius, ad galeam convexius, tribus evidentioribus (licet tamen quandoque ſex ſatis bene videantur) tribus depreſſioribus, iugis percurſum eſt. Hoc ſæpe in alterum annum perſtat hexagonum iuxta ac anguloſum, lateribus, ut ſemen elabi poſſit, fiſſum, tumque adhuc machina fœcundans conſpicitur, ſolis dilapſis petalis & antheris.

Petala carnoſa, lignei obſoleti coloris, brevi vitianda, ſphacelanda, ovato-acuta, concava, quinque apicibus incurvis, integris, aliquando tamen crenatis in galeam obſcuriorem, patentem conſpirant. Externa tria ſemper longiora ſunt latioraque, dorſo ob elevatum nervum gibbera, interiora vero minora, ovata.

Sextum petalum ſ. barba omnium latiſſima; primo ampla pelvi, quaſi calcar mentiente, unguinoſa inſtruitur, dein anguſtata aſcendit, tumque lateſcens in crura duo finditur divaricata, quæ CLUSIUS recte expreſſit in icone *pſeudo-limodori*.

Machina prolificans fere epipactidum: ea alba columnaris eſt, ita tamen, ut ex lata baſi ſurſum anguſtata lateſcat iterum, & ex poſtica eius lateſcente facie ſquama procedat arcuata. l. nexa ovato-acutæ ſurſum convexæ, obtuſæque epiglottidi, aut operculo, quod in concavitate ſua duas gerat antheras, polline citrino aut flavo fœtas, mediante ſepto abditas diviſasque. g.

Hoc operculum anteriori facie non, ut in aliis huius familiæ ſtirpibus, cavo articulato inſiſtit incumbitque, ſed exſtat inclinatum ſupra ſquamam linguæ formem, quæ ſuberecta ſuſtineatur. Hæc ſquama linguæformis aut exactius hoc roſtrum anguſtatum. r. maxillam inferiorem aviculæ vere refert, latera enim utrimque elevata habet cavum ſulcum intercipientia, pro locandis antheris, & hæc medio exiguo aggere tanquam vomere diviſa eſt. vide T. 1. F. 2. c. eſt enim hæc nidi avis delineatio.

Tota hæc machina ex facili & brevi ſphacelatur, ut tota iſta anatomes non niſi vigentibus bene partibus conſpici poſſit. Cæterum inferior maxilla ad ſuperiorem (ambæ enim recte roſtrum obtuſum iunioris aviculæ conſtituunt) recurva, duobus externis ſemi arcubus in centro anteriori concurrentibus, unguinoſis ſuſtinetur & verſus ſuperiorem, quam recipit cava, verſus ſextum petalum vero aliquantulum covexa

&

& colorata conſpicitur, iamque vulvæ oram conſtituit, paulo enim inferiori loco iam via conſpicitur per columnam in ovarium finitam; etenim ſi in recenti flore ovarium premas ſpumoſus & glutinoſus humor exit.

Obſervatio. Machinæ proliferæ *Nidi avis* & *ovatæ* Epipactidis a congeneribus differunt, quod in anteriori facie ſuſtentaculi antheriferi lingulas ſeu epiglottides habeant, antherarum obliquum & altiorem poſitum continuo efficientes. Cæterum etiam inter ipſas has differentia ſequens eſt, quod *nidus avis* caput habeat glandiforme carneum ſpongioſum, antheras abdens; *ovata* vero ſolum ſuperexpandat antheris ſquamam latam, antheras non adeo recondentem, quam tegentem, & alia fabrica eſt.

Calcare donato.

10) *Epipactis Epipogum.*

Epipactis caule aphyllo, flore reſupinato, labello ovato lanceolato, calcare obtuſo turgido. HALL. *Orchid.*

Epipogum GMELINI *Flor. Sibir.* p. 12. T. II. F. 2.

In ſylvis ſubalpinis Henſht.

Periit allatum, ut deſcribere non potuerim.

GENUS III.

439. ORCHIS.

Orchis, Ophrys, Satyrium, Herminium, LINN.

CHARACTER in capſulis antheriferis duabus, galeæ fixæ, ſedenti incluſis, vertitur, vide icon. T. I. F. 7. a. b.

Hæc ſingularis ſtaminea machina conulos duos iuxta longitudinem ſibi appoſitos, relicto aliquo a puncto contactus baſium ad apices ſpatio vacuo, tam conulorum in apicibus ad aliquot intermedium exſtans ſupra cavam floris faucem tuberculum, confluxum, recte in pleriſque repræſentat, in aliis vero aliquantulum magis diſtant hi conuli, ita vero HALLERUS ſeſe explicat. „Genus orchidis in ſtaminibus conſtituo, „quæ habet petiolata & in proprios membraceos cucullos recepta. „Facilis character eſt, quem multiformis natura petali ſexti daret, diſ-

„ficil-

„ficillimum, radices obſcurum, neque floris fabrica repetitum. Ophry-„des, quas admiſerit LINNAEUS ob calcar nullum, & Satyrium ob cal-„car breve, non magis ob orchidibus has plantas ſeparant, quam an-„tirrhina a Linariis. Vere enim omnes, quas ad orchidem refero, „plantæ, aut calcar habent, aut certe foveam, quæ calcaris ſit initio, „ut in ſpecie I. 2. & cum ſecundo ordine continua progreſſione conti-„nuantur, cui calcar eſt breviſſimum.

Calcare nullo.

1) *Orchis monorchis* ** *Elench. Enumerat.*

Orchis coleo ad caulem unico; petalis interioribus, externis longioribus.

Orchis bulbo globoſo unico, labello cruciformi. HALL. *Orch.* I. labello haſtato GMEL. *Sib.* I. p. 18. T. 4. F. 1. labello trifido cruciato LINN.

Orchis odorata moſchata ſ. Monorchis C. B. *in meis odorati nihil.*

Orchis coleo unico ſ. monorchis floſculis pallide virentibus LOES. *pruſſ.* 184. T. 61. cum iisdem floſculis, ſed trifolia SEGUIER. II. p. 131. T. 16. bene.

Monorchis MICH. 30. T. 26. RUP. *ien.* 421. T. 2.

b. Orchis lutea hirſuto folio. C. B. *pin.*

c. Triorchis lutea glabro folio. C. B. *pin.*

d. Triorchis lutea altera. C. B. *pin.*

e. Monorchis bifolia flore pallide virente pruſſica MENZ. *pug.* T. 5. F. 5. Orchis puſilla, pallida odorata VI. CLUS. *pan.* 239. OEDER. *Faſc.* II. *danic.* T. CII. *bene.*

In uliginoſo prato *Gans* olim legeram, & decem læte florentes ſtirpes cum terra ex *Gans* miſit Rizothomus 7. Auguſti 1766. & 1767. abunde in ſubalpinis *Breyn* minores, & alpinis maiores inveni.

Teſticulus rotundus unicus cauli adſtans, fuſco rubens aut exactius leoninus non albus, tamen diaphanus haud profunde terræ immergitur; alium per oblongum filamentum priori iunctum terræ altius irradicatum, qualem multi pingunt & HALLERUS deſcribit, non vidi, forte incuria Rizothomi reſectum; ſed prior ſuprema eius parte, qua caulem erigit, fibras aliquot albidas ſimiles, ac aliquando in caudice habet, fundit.

Culmus palmaris pedalis, altiorem enim non vidi, tenuis rotundus mox ſupra terram foliis duobus vaginantibus alternis canaliculatis lanceolatis veſtitur, inde ab ultimo longe nudus usque ad ſpicam eſt, raro enim bractea una alterave veſtitur.

Spica

Spica florigera pro parvitate plantæ ſpectabilis.

Bracteæ argute lanceolatæ ovario breviores.

Ovaria brevi pedunculo orta, cauli appreſſa, oblonga fine recurvo horizonti parallelo ſuſtinent flores ochroleucos ſeu herbacee flavicantes, oblique nutantes petalis lanceolatis & quaſi prima fronte digitatis prææditos.

Petalorum ſupremum horizonti parallelum ex latiori baſi in apicem anguſtiorem deſinens, brevius machinam ſtamineam quaſi deprimit; duo interiora longiora ſunt lanceolata: duo extima his breviora, ut adeo tria exteriora breviora, duo interiora longiora obſerventur.

Sextum ex horizontali recurvoque ovarii fine ortum primo quaſi calcaris rudimentum molitur, dein vero deorſum ventrem in cymbam protendit, tum anguſtatum ad ſuperiora conflexum horizonti parallelum fere fertur, trifidum iam, medio ſegmento longiſſimo, omnibus acutis.

Machina prolifera ab inflexo ovarii fine tribusque ſuperioribus petalis depreſſa duas burſulas conicas exhibet antheris fœtas brunnis. Marceſcebat primo petalum ſextum & recurva ovarii admodum tenera particula ab ovario facile ſolvebatur, quod in ſociis non vidi.

Obſervatio. Suam Orchidem ſemper trifoliam fuiſſe, quam MENZELIUS ſolum bifoliam inveniret, obſervat SEGUIERUS. Mea ſpecimina etiam ſolum bifoliarum fuere, ſimilia etiam GMELINUS, cui noſtra ex aſſe conveniunt, pinxit; at hic Vir eruditus ſimul etiam notavit, ſe formam floris ſolerter & ſæpe indagaſſe, dumque chartas ſuas relegeret, fateri coactum fuiſſe, ſuas obſervationes cum deſcriptione generica LINNAEI & icone MICHELII melius convenire, quam cum deſcriptione HALLERI. Ego vero, ni multum imaginationi indulgeam & formam in flore aliam, quam eſt, creem, non video, cur potius cum LINNAEO, quam HALLERO teneam; equidem etſi petala tria cuculli ſubrotunda non ſint, ut dixit olim HALLERUS & iam in Orchidum claſſe correxit, tamen nec ea etiam ſurſum connivent, ut vult LINNAEUS, quin depreſſa maxime conſpiciantur, minus adhuc æqualia ſunt, nec, quod nectarium vocat, carinatum invenio in meis; piſtillum fingi debet & germen minime contortum viſitur, ut alia taceam. MICHELII icon laudabilis, ſi ita petala pateant in illis regionibus.

Et nunc etiam recte obſervaverat HALLERUS *Enumerat.* ob figuram petalorum, quorum brachia ad angulos rectos exſtarent, diſtinxiſſe LINNAEUM, ſed in tanta varietate figurarum, quas adſectant Orchidum labella, hanc præferri debere novoque generi ſufficere, non videri.

Obſervatio. His omnibus iam per annum ſcriptis, in incipiente ſylva *Wetterkugel* 1767. plurimas inveni ſemper bifolias, 4. 5. digitis non altiores, vidi tamen etiam in aliis alpibus maiores, trifolias

2) *Orchis graminea.*
Orchis bulbis ovatis, foliis ſubulatis, ſcapo nudo humili, flore cernuo.
Orchis radicibus ſubrotundis, labello ovato, utrimque denticulo notato. HALL.
Orch. 2. calcare nullo foliis longis & peranguſtis. *Helv.*
Chamæorchis alpina gramineo folio. C. B. *prodr.* p. 29.
Ophrys bulbis ovatis ſcapo nudo, foliis ſubulatis, nectarii labio indiviſo obtuſo utrimque unidentato. LINN. *ſpec. ult. edit.*

In ſummis ſcopulis *Schneberg*, ubi in Sau-planken conſpectus, inter ſaxa, terra pingui tamen obſita.

Radix teſticulis conſtituitur duobus ovatis albis iuxta longitudinem ad ſe poſitis & fibris capite cœptis; inde vaginæ niveæ duæ tresve & folia & ſcapum arcte, donec e terra emergant, amplectuntur, includuntque emergentia folia, ſolvuntur a ſcapo, ſoluta patulo in eundem denuo frequenter incurvantur.

Folia radicalia graminea croci, linearia, carnoſa, carinata ex viridi flavicantia, etiam ipſa ſpica altiora, aut exigua ratione minora.

Scapus erectus nudus humilis ad 3, 4ve digitos altus, pro altitudine plantæ craſſus, eminentibus lineis modo obiter, modo evidenter magis anguloſus brevem denſamque ſpicam gerit.

Stipulæ arcuatæ carinatæ, lanceolatæ firmulæ ovario in infima ſede longiores multo, in ſuprema pares.

Ovarium in alis ſtipularum ſeſſile coloratum contortumque ſæpe, ex herbaceo flavo purpuraſcens, ſcapo appreſſum, & tribus lineis evidentius aggeratis trigonum, ad barbam planiuſculum, ad galeam gibberum, in ſummitate incurvum eſt cornuque emittit, cui circum circa petala accreſcant, ita quidem, ut ovarium ſuperne pedunculatum eſſe contendere poſſis.

Floris

Floris depressi cernui petala 5. in galeam conspirant pariter depressam; tria exteriora duobus interioribus maiora sunt ovato-lanceolata & supremam quidem operculi vices agens alia tegit, lateralia duo auriculis quasi lateralibus augentur; contra interiora duo lanceolata reflexis apicibus a superioribus, ut vix distincte per se videantur, coercentur, externe ex herbaceis atra, interne flavicantia magis & sese circa machinam proliferam decussantia.

Sextum petalum evidentius flavicans primo iuxta machinam stamineam erigitur, & huic suam cymbam offert, dein angustatur lateribus depressis, tum arcu facto erectis iisdem latescit & nunc quasi undulatis longitudine fere ovarii, cui appressum est, deorsum fertur. Cæterum ita factum est sextum hoc petalum, ut statim in sui exortu lateralibus duobus dentibus instructum visatur, dein adhuc novis ultra medium instruatur, dum fine lanceolato integro totum petalum finitur.

Machina seminalis gentis, sed depressa in cymbam ex atra purpura leniter coloratam.

Observatio I. Denticulos illos sæpe non adeo evidentes esse, & medium aggerem ex cymba viridem in medietatem - - - - decurrere, etiam ad finem & ad initium sexti petali margines reflexos esse; hæc omnia in numerosis exemplaribus vidi.

Observatio II. Diversitas spicæ & labelli plantæ helveticæ dubium HALLERO iniecit, num omnino de sua planta LINNAEUS loquatur, ut etiam in nota, huic plantæ adiecta, prior Illustris Vir interroget; & nunc respondeo, locutum esse & in nostris alpibus florum spicam non adeo numerosis floribus ornari, ipsum etiam labellum variare, ut in frequentibus exemplaribus me observasse paulo ante innui, eamque rationem esse, quæ me, ut aliter definirem, moveret.

3) *Orchis insectifera.*

Orchis radicibus subrotundis; caule folioso, spicæ raræ labello holosericeo, margine conflexo, apice secto.

Orchis muscæ corpus referens sive galea & alis herbidis c. B. bonum nomen. VAILL. T. XXXI. F. 17.

In montibus *badensibus*, & hinc inde in pratis non infrequens.

Radices testiculi duo, ovati, supra quos fibræ de more gentis.

Caulis pedem, & ultra altus, erectus, firmus, angulosus, foliosus, aliqua sub spica longitudine nudus.

Folia albis vaginis caulem cingunt; sunt hæc ad radicem lata, satis patentia, & quasi sub epidermide tessellata, alia caulem vaginant longa satis, convoluta, angusta, lanceolata.

Bracteæ ovarii longitudine, aliquando maiores, lanceolatæ, naturam foliorum habent & convolvuntur.

Spica floralis rara 4. 8. florum.

Flos mirus muscam referens, primo dilute olivacei, dein fuscescentis, ultimo atropurpurei coloris.

Petala tria exteriora obtuse lanceolata virent, & veram calycis naturam a duobus interioribus distinctam habent. Duo interiora minora lanceolata, teneriora, primo quidem virent, dein vero fuscescunt & crispantur: coloris labelli, atropurpureos non vidi, licet id obvenire putem. Cæterum etiam in fœcundationis actu laxa sunt, & post eum reflexa patent exteriora; duo vero interiora facile dilabuntur.

Machina staminea aliarum more constructa, id diversitatis patitur, quod, quoniam externa hanc adeo negligenter cingunt petala, dorsum habeat ea, qua medium externorum spectat, parte, aggere eminente viridi, sæpe etiam ex purpura colorato, auctum, in certius stamineæ machinæ fulcrum. Machina hæc inferius coangustata, dein latescens, quasi impositam foveæ unguentariæ militarem galeam facit, & partibus modo explicatis simul sumptis, caput aviculæ non obscure repræsentatur.

Cuculli duo, dorso lamina aggeris modo explicati cinguntur, quæ latere exsecta sit, & anteriori parte rostrum formet.

Antheræ staminibus arcuatis flavis nixæ, aliorum more granulis flavis in modum pyri aggestis constant.

Labellum miræ fabricæ calcar nullum molitur, nullo eius in omnibus meis floribus vestigio, sed statim ex fauce unguentariæ foveæ incrassatum & atropurpureum holosericeum est, ad lateraque duos tumores habet eminentes, splendentes nitidosque, tanquam coleopterorum oculos; inde descendit & utrimque angustatur etiam margine depresso & in lateribus anguloso; tum porro iterum ascendit & antrorsum elevatur & utrimque monticulum unum erigit, parte exteriori pilis hispidum, interiori glabrum.

Media

Media labelli portio, inter modo explicatos colliculos nitida, ſplendensque viſitur, & ibi quandoque unus ſulcus, quandoque intercurrente aggere holoſericeo duplex viſitur, in hac re enim multum ludere natura ſolet. Cæterum labellum convexum eſt, ora undique depreſſa & ubi anteriori facie in mentum abit, fiſſum eſt, nulla ſpinula obſervabili.

Ovarium ſpectabile non intortum, ut in aliis, ſed incurvum, ſex coſtis percurſum, Epipactidum.

Obſervatio. Eſt ne hæc orchis quarta HALLERI, labello biſulco, brachiolis brevibus ſubulatis? brachia anxie quæſivi, tum in maturis, tum immaturis floribus, ſed ſemper incaſſum. Et noſtra nunc deſcripta orchis certe non eſt Ophrys bulbis ſubrotundis ſcapo folioſo nectarii labio ſubquinquelobo LINN. *ſpec.* 15. ex GOUAN. *Monſp.* 473. Labellum craſſioris, ſed facile frangendæ eſt fabricæ, & poſſet in plures etiam lobos frangi.

4) *Orchis fuciflora.* * Enumeratio * Elenchus.

Orchis radicibus ſubrotundis; labello holoſericeo quadrato, infimo proceſſu luteo ſurſum conflexo.

Orchis fuciflora galea & alis purpuraſcentibus BUXBAUM. *Cent.* III. T. XXIII. bona.

Orchis araneam referens C. B. VAILL. T. XXX. F. 10. 11. SEGU. *ſuppl.* T. VII. F. 1. bona.

Orchis radicibus ſubrotundis; labello holoſericeo emarginato, medio proceſſu breviſſimo. HALL. *orch.* 5.

Orchis VII. fucum referens maior foliolis ſuperioribus candidis & purpuraſcentibus C. B. *pin.* bonum nomen. RUDB. *Elyſ.* II. p. 199. icon commoda totius plantæ, etiam cum maculis hieroglyphicis.

In prato montoſo *Pötzleinsdorff*, in depreſſiori *Ottackling*, & aliis.

Radices teſtes duo.

Caulis ſpithamam, pedem altus, erectus anguloſus.

Folia albis vaginis caulem cingunt & ipſa etiam albent teſſelata, maxime quæ marceſcunt.

Bracteæ ovariis longiores, naturam foliorum habent, convolvuntur, & albent.

Spica 3. 4. florum.

Petalum ſupremum obtuſum eſt, duo exteriora lateralia ovato-acuta, quaſi in crucis modum patent; hæc vel alba ſunt, vel ex albo roſea,

nervo medio viridi percurſa & ob hunc concava. Interiora vero duo cum exterioribus nullam proportionem ſervant minima enim altitudinem cucullorum nunquam æquant, ſuntque herbacei magis coloris.

Machina fœcundans flavicat, eadem ut prior præſidio munita, & roſtro, & aviculæ capite, cuius calvaria galeam militarem repræſentet.

Capſulæ ſeminales aviculæ caput ſtricte exprimunt, cuius viride ſit roſtrum, oculi vero flavicent magis.

Labellum a præcendente diverſitates habet plures, nam etiamſi ſtatim ex fauce unguentarii receptaculi incraſſatum holoſericeum fiat, & illos coleopterorum oculos poſſideat, tamen nec tota circumferentia reflexum eſt, ſed potius quadratulum format cauda minima ſurſum inflexa inſtructum, & colliculos duos viridantes, quorum intermedia regio notis & ſignis hieroglyphicis pingatur conſtanter, poſſidet.

Alia prioris ſunt.

Obſervatio. Hanc præcedenti coniunxit LINNAEUS, contradixit HALLERUS, ego indifferens ſum, ſed certum eſt, hac LINNAEI definitione *bulbis ſubrotundis ſcapo folioſo, labio quinquelobo* nullam concludi, ſuperſedeat igitur demonſtrationi HALLERUS.

Calcare breviſſimo.

5) *Orchis hircina.*

Orchis radicibus ſubrotundis labello longiſſimo, ſpiraliter cincinnato, apice dentato, tripartito plicato. HALL. *orchis.* 7.

Orchis barbata fætida. I. B. *Hiſt.* II. p. 756. VAILL. *Paris.* T. 50. F. 6. SEGUIER. T. 15. F. 1. RIV. *hexap.*

Orchis barbata odore hirci, breviore latioreque folio. C. B. *pin.* MOR. III. p. 491. *ſect.* 12. T. 12. F. 9. RUDB. II. p. 195. icon bene.

Tragorchis teſticulus hirci. DOD. *pempt.* p. 237. bene.

In campeſtribus montoſis apricis montis *Leopoldi*, quo in *Clauſtro neoburgum* deſcenſus eſt, ad ſepes vinearum non rara; in fruticeto montano *Badenſi* nonnullis locis, copioſe ante ſylvulam ceduam *Ottackling*, rarior etiam in pratis *Gatterholtz*, ad ſylvarum *Enzesdorff* margines aliquando reperitur.

Radices teſtes duo, ovat icraſſi cum fibris ſupernis.

Scapus cubitalis & ultra maculis ſanguineis ſæpe pictus.

Folia

Folia & ad terram conferta & totum ſcapum vaginantia vaginis albentibus : ſuprema ſeſſilia ſunt bracteis propiora.

Spica florum prælonga ſub ſingulo flore bracteam gerit ovario paulo longiorem in meis idque ſatis conſtanter, cætera debilem cavam, ſanguineis maculis conſpicuam.

Ovarium intortum ex albo virens, utroque fine coanguſtatum, ventre ſuperiora verſus aſſurgente, tumidulo, & tribus nervis percurſo.

Flos mirus eſt : ſuperiora omnia petala exacte in galeam conſentiunt poſtica cavam, lateribus anguloſam, anterius oblique ſectam. Equidem primum & ſummum petalum aliquantulo lateralibus externis minus, concavum, erectum, rigidulum, depreſſiore utrimque in lateribus linea ſeu plica duo adiacentia lateralia recipit, quæ huic plicæ ſua arcuata ſuperiori loco vix concurrentia, & exiguum hiatum relinquentia ſegmenta accommodent, dum nervi ovarii in tria hæcce petala protenſi his firmitatem ſtabilitatemque fabricæ largiuntur maiorem.

Petala duo interiora in linea coniunctionis priorum trium erecta ſupremi etiam petali fornicem ſuſtinent, huic inſerta & fine exſtantia; cæterum elliptica & anguſta magis.

Colorem horum omnium quod ſpectat, tenendum petala tria externa, extus ex albo ſubvireſcere galea & margine & ſummitate purpureis lineis etiam maculis picta : intus alba magis eſſe, purpureis tamen lineis modo integris, modo abruptis ut & punctis & maculis variegari. Duo interiora magis viridia ſunt, lineis tamen purpureis æque pinguntur.

Sextum petalum admodum in hac ſpecie compoſitum videtur, dum infra machinam proliferam lateraliter deorſum deſcendens triangularis eius origo ex ſupremis petalis duo lateralia ſibi adnectit, & articulo quaſi committit ; equidem his petalis ſexti originem modo deſcriptum articulatum crederes, dum calcaris depreſſione labellum deorſum, eius elevatione ſurſum agi conſpicis. Sed nunc ad propriam & conſpicuam ſexti petali fabricam accedam magis.

Hoc igitur in ſuprema ſui infra foveam antea memoratam parte canalem inſculptum gerit foramine in breve obtuſum calcar patulum: lateraliter vero fimbriatas purpureas alas, quæ in contorta plerumque brachia abeant, poſſidet. Nunc, ubi anteriori loco canalis finitur, craſſeſcit ſurſum gibberum pube tam albida, quam purpurea variegatum

&

& tandem in caudam finitur longiſſimam ſordide ex brunno violaceam, apice bifidam.

Machina ſeminalis orchidum, ſed exigua, firma tamen. Ea duos loculos dilute coloratos habet & inferna ſede, qua ad ſe mutuo inclinant loculi clitoridis ſpeciem in labrum, quod ſupra foveæ unguinoſæ ſeu vulvæ marginem exſtet, terminatam.

Antheræ duæ rotundæ olivacei coloris ſtaminibus duobus concurrentibus & cohærentibus aureis ſuſtentantur, concurſus ſtaminum viſcedine glutineque labri paulo antea deſcripti certo capitur & ſuſpenditur, ut vulvæ antherarum pollen certius tradatur.

Floris odor hircinus eſt, & preſſo ovario fovea unguinoſa humore glutinoſo repletur.

6) *Orchis alpina.*

Orchis radicibus confertis cylindricis, labello trifido ſ. trifurco, calcare breviſſimo. HALLER. *Orch.* 8.

Orchis palmata alpina ſpica denſa albo-viridi. HALL. *opuſc.* 149.

Orchis palmata palmis inverſis flore albo. LOES. p. 182.

Pſeudo-orchis alpina flore herbaceo. MICH. *gen.* 30. T. 26.

Limodorum montanum flore albo dilute vireſcente. CHOMEL. *Mem. de l'Acad. des ſciences.* 1705.

Helleborine Broccenbergenſis. RIV. *hexap.*

Orchis palmata montana latifolia, floribus in ſpica denſis albis, tantillo luteo admiſto. RAI. & OEDER. *Flor. Danic.* T. CXV. *bona.*

In *Sau-plancken Schneberg;* in ſylva *Hengſt*, qua ex alia parte itur ad *Schneberg*, in *Breyninis* &c.

Radices conſtituuntur cylindricis & divaricatis digitis aliquando vagina, ſcapi brevi intervallo cœptis, quod in numeroſis meis exemplaribus ter obſervavi, ſæpius vero hac carentibus.

Scapus unicus plerumque ſolitarius, quandoque etiam iunioris rudimento ſtipatur, inferne multum, ſuperne minus folioſus, magis anguloſus in univerſum 5. 6. foliis veſtitur.

Folia inferne caulem exacte vaginant, nervoſa hæc, leviter canaliculata, ſæpe lata, profunde viridia & ſplendenti vernice, ut in Orchide *viridi* prædita, infimorum fine magis rotundato, aliorum lanceolato magis.

Bractea

Bractea una solum, quandoque duæ sessiles, vidi etiam duas oppositas & flores ut in cassidis geminos.

Spica præ altitudine plantulæ minime longa, primo rarior, dein densata stipulis suffulta ovato-lanceolatis ovario longioribus, & in illis stirpibus, quæ in sylva *Hengst-Schneberg* numerosæ collectæ ab HARTMANNO fuere, flores etiam superantibus.

Ovarium in bractea sessile collo antrorsum inclinatum, flores fert minimos &, ut recte HALLERUS monuit, horizonti parallelos, ut labellum nihil descendat ochroleucos aut albidos, vidi etiam in Breyn niveos.

Petala ut in pratensi, sed minora & aliquantulum aliter constituta, non magna tamen diversitate, nisi quod in hac minora omnia & duo lateralia extima laxe in galeam conniveant, quæ in alia brachiata extensa sint; tum tertio demum, quod in pratensi barba lata deflexa hic nimirum horizontalis visatur.

Petala igitur tria, supremum scilicet cum interioribus duobus, æqualia fere in galeam apicibus conflexis haud erectam, sed depressam aliquantulum conspirant; lateralia duo extima aliis æqualia latus galeæ sustinent, apicesque etiam reflexos habent, & hæc sunt, quæ labellum coercent, ne adeo propendere possit.

Labellum sexti petali rectum fere, breve, & trifidum, trifurcum, laciniis lateralibus acutis media obtusiore: postice in albidum calcar abit, dimidii ovarii longitudine fine ab ovario recurvo obtuso.

Machina seminalis constituitur capsulis pyriformibus flavis clitoride ea, qua vulvæ insistunt parte, separatis.

Antheræ flavæ sunt; & levis odoris planta est in nonnullis speciebus, quem in aliis non inveni, vidi etiam colorem multum variare.

7) *Orchis miniata.*

Orchis radicibus palmatis flore resupinato, inverso; calcare brevissimo. HALL. *orch.* 9.

Palma Christi minor. CAMER. *epit.* p. 627. *bene.*

Orchis palmata angustifolia flore nigro. C. B. *pin.* 86. SCHEUCHZER. *itin.* I. p. 45. *itin.* IV. p. 339. SEGUIER. p. 133. T. XV. F. 17.

Satyrium foliis linearibus. ROY. *prod.*

Palmata angustifolia flore supinato calcare brevissimo. HALL. *opusc.* 228.

Ubique in alpibus, in *albula-Schneberg*, in eius diversis iugis, in alpe *Breynina*, & aliis quatuor adiacentibus.

Radix plus minusve, aliquando tamen satis imperfecte palmata cum fibris superiori a palma parte ut in orchide *viridi* profectis.

Scapus vix spithama multo maior, sæpissime minor, inferne multis vaginantibus foliis cinctus vaginis albentibus, cæterum striatus.

Folia graminea angusta croci canaliculata longa orchidis *alpinæ*, scapum adhuc vaginantia, superiora pollice infra spicam minora & ut bracteæ sessilia.

Flos in his speciminibus, numerosa enim vidi, vivide, in aliis saturate purpureus, in spicam brevem densam manifestius conicam colligitur bracteisque basi fulcitur, plurimis etiam purpurascentibus & flore maioribus aristatis. Cæterum fere exactius liliaceus est primo conspectu, petalis in eodem ordine in semicirculum patentibus, lanceolato ellipticis concavis, nisi quod inversus sit.

Supremum in flore inverso petalum hic labellum est, id longissimum acuminatum, latissimum simul, conflexum, concavum inferne calcar breve, minus quam petala coloratum, edit.

Lateralia duo petala, ut & tria alia inferiora, quæ alias in aliis galeam constituunt, elliptice lanceolata, longa sunt, & satis paterent, nisi ex densitate spicæ impedirentur.

Machina staminea familiæ, sed exigua, & difficulter etiam microscopio patens.

Cuculli cum antheris flavicant.

Pelvis unguentaria latis eminentibusque marginibus purpurascentibus cœpta est.

Fructus facmiliæ.

8) *Orchis Halleri.*

Orchis radicibus subrotundis spica densissima petalis exterioribus aristatis. HALL. *Orchid.* 10.

Orchis rotundus. DALECH. *Lugdb.* p. 1556.

In *Schneberg.*

Bulbi oblongi, conici crassi multis fibris superne donati non palmati, nec trifidi, duo tresve.

Scapus firmus satis, pedalis, etiam cubitalis, folio longa, crassa habet, quorum primum plerumque solum scapum involvat, alia vero, quæ sequun-

ſequuntur tria raro autem quatuor minus, ultimo ſæpe ſpicam attingente in illis ſpeciminibus, quæ ſpicam albidam poſſident, non itidem in illis, quæ dilute purpuraſcenti colore gaudeant, quales diverſitates frequenter mihi noſtræ alpes exhibuerunt; hæc folia accipiunt ſeſſiles bracteæ ad ſpicæ baſin magis confertæ.

Spica immatura in albida ſpecie ariſtas exhibet a petalis adhuc clauſis profectas albas, fine lateſcentes ſpatulatas, ſeſe decuſſantes, inter pares ſtipulas herbidas exſtantes, tumque tota ſpica herbida apparet & ariſtata: dum vero eadem floret matura, latiſſimam baſin habet, cui brevis florum bracteis pariter eminentibus diſtinctorum conus inſideat, quæ res in ſpecie purpurea non adeo exacte animadvertatur, cum ſtipulæ inter immaturos flores in hac etiam leniori purpura colorentur.

Cæterum ſpica integre florens in baſim latam compreſſo apice capitata quaſi apparet & in dilute purpurea illa ſpecie in centro albidior & quaſi calva creditur, quod in meis ſpeciminibus conſtanter obſervavi.

Flores frequenter inverſi, ut labellum ſpicæ centrum reſpiciat, galea ab eo recedat & in circumferentia hæreat.

Petala ita ſe habent, ut exteriora tria concava erecta ſint, ſicque machinam proliferam provida defendant; ut ſint fere ovata, & ex ovato fine in ariſtam tenuem longam, quæ demum ultimo in ſpatulam latiorem & rotundiorem dilatetur, attenuantur: ariſtæ vero hæ in alba ſpecie petalorum longitudinis, in purpurea longe minores, ſæpe ſeſe crucis in modum decuſſant, ſæpe tamen etiam deflexæ laxæque victo iam flore & patentibus petalis viſuntur.

Interiora petala duo præcedentibus longe minora ſunt, lata tamen & concava & erecta fructificationem contegunt, & ariſtis brevioribus donantur.

Sextum petalum ex brevi cornu ſeu calcare iuxta ovarium exporrectum exiguam ſub machina prolifera faucem edit, inde longo ſatis ſed tenui triangulo antrorſum lateſcit, in tria ſegmenta finditur labelli purpureis punctis ſeu maculis rotundatis picti nomine, quorum lateralia a medio ex ſectione in ellipſim recedant: hæc ut & medium ipſum multum variare ſolent; in diverſis enim ſpeciminibus ſpicarum albidarum ſegmentum medium nunc video ſimpliciter mucronatum, nunc ſerratum, nunc etiam exſectum atque leniter laciniatum, in aliis ſpica-

 rum

rum purpurearum speciminibus eandem in lateralibus segmentis tergiversationem observo, medium vero segmentum fine latescere, & elevatis lateribus brevi portione in gutturnii speciem commutari.

Cæterum media laciniarum portio seu segmentum medium in albida specie ad exstantes angulos habet reflexos lobulos duos & ex medio porrectam ut in petalis aristam, illa tamen petalorum minorem. Vidi hoc segmentum etiam trifidum.

Machina seminalis gentis. Capsulæ seminales in quibus clavatæ hærent antheræ flavæ flavescunt; inter has clitoris est seu prominens supra vulvam tuberculum.

Observatio I. Dilute purpurea species levem gratumque odorem habet, quem minorem in alba inveni.

Observatio II. Cum conquæratur Illustris Vir HALLERUS, vulgarem plantam, frustra se monente, a LINNAEO ad alienissimam aliam longissimo donatam calcare reduci, etiam nuperorum scriptorum neminem, eam cognovisse, volui eam plantam, quæ botanicis diversimode esset cum aliis plantis confusa & exactius HALLERO illustrata, Orchidem HALLERI dicere.

9) *Orchis amœna.*

Orchis radicibus subrotundis labello quadrifido calcare brevi. HALL. *Orch.* II.
Orchis pannonica IV. CLUS. *pann.* p. 236. *hist.* 268.
Orchis militaris pratensis. SEGUIER. p. 123. T. 15. F. 4. humilior. C. B. VAILL. T. XXXI. F. 35. 36.
Orchis militaris minor & minima. RIV.
Orchis ustulata. LINN.

In pratis Austriæ plurimis, illo supra sylvulam *Döbling* inter sylvulam & vineas; illis *Badensibus*, *Mauerbacensibus* in campis apricis montis *Leopoldi*, qua parte *Claustro-neoburgum* itur; in pratis *Liesing*, in montosis sylvulæ *Simmering*.

Vulgatissimæ & elegantissimæ simul plantulæ radicem constituunt bulbi duo rotundi cum fibris.

Scapus est spithamam, pedem altus & maior, foliosus.

Folia lata & late caulem primo amplectuntur nervosa nervis ætate coloratis.

Spica

Spica plerumque brevis, & densa.

Flores profunde purpurei & albidi, amœni.

Bracteæ obscure nunc totæ, nunc solum lateribus purpureæ, cæterum ovato-lanceolatæ, breves, mediæ ovarii longitudinis, aliquando tamen longiores.

Petala in galeam conspirantia amplam satis pro parvitate floris, quinque, externe profunda purpura perfusa sunt, qui color & in intortum ovarium per lineas abscedat: interna duo hac parte herbacea, alia purpurea; externa tria apicibus canaliculatis eriguntur & patent.

Sextum petalum prioribus maius, brachiis crenatis crura superantibus quadrifidum lacteolum punctis purpureis pulchre pictum, postrorsum abit in cornu obtusum pro floris magnitudine amplum, quod etiam herbacee albescat, & hinc inde purpura perfundatur.

Machina prolifera Orchidum antheris flavis pyriformibus; capsulis seminalibus sæpe albentibus non coloratis.

10) *Orchis viridis.*

Orchis radicibus palmatis, cucullo eminente, labello trisulco, calcare scrotiformi, brevissimo. HALLER. *Orch.* 12.

Orchis palmata flore viridi. C. B. *prod.* 30. RAY. *cantabrig.* p. 7.

Orchis palmata flore galericulato dilute viridi. LOESEL. p. 182. *icon.* 59.

Orchis palmata batractites. C. B. *pin.* VAILL. 153. T. 31. F. 6. 7. 8.

Serapias batractites vel myoides. LOB. OED. *Flor Dan.* T. LXXVII. *icon. bona.*

In *Sau-plancken Schneberg*; in *Breyninis* alpibus, etiam in humilioribus asperis *Maurbach.*

Radices palmæ duæ cum fibris supernis albis.

Scapus vix spithamam altus, firmus, tetragonus, foliosus in alpina, in alia vero pedem cum dimidio habebat, multum angulosus striatus.

Folia tria quatuorve infima inferne vaginis albidis caulem vaginant supremo sessili, hæc lata nervosa ovata sunt.

Spica non alta, bracteis & ovario & floribus longioribus distincta. Medium fere pedem habebat in altera.

Flos viridans leniter coloratus per ætatem rubiginose purpurascit.

Petalorum exiguorum ovario intorto sustentatorum tria superiora in galeam confluunt inclinatam lenique purpura tam dorso, quam mar-

gine pinguntur: interiora duo ſupremo ſubiacent lineari elliptica, diſtantia, & hæc ex albo magis virent margine purpuraſcente.

Sextum petalum, ni forte magis flavicet, ut alia coloratum, ſed longius, in medio in fauce eminentem aggerem & utrimque in lateribus exſtructum unum canaliculum, qui in calcaris ſcrotum pateat, nanciſcitur. Id recta deſcendens ab ovario interveniente ſcrotiformi, licet abſcondito calcare repellitur, & obliqua ſectione in fine trifurcatur, lateralibus ſegmentis longioribus, incurvis falcatis, medio minori; ſegmenta lateralia rectius dimittebantur in altera.

Machina ſeminalis ab inclinata galea depreſſa, etiam per lineas leni purpura picta in arcuatis capſulis antheras recondit pedicellatas ſeu ſtamineas, quas in hac planta omnium optime vidi; inferiori loco fovea eſt, quæ pro vulva ſit de more gentis; & in hac elevatis & intus flexis lateribus circumvallata curioſius faux eſt, ut pollen ſeminale certo devehatur.

Calcare longiuſculo.

11) *Orchis maculata.*

Orchis radicibus palmatis; caule plerumque ſolido, labello trifido, galea revoluta. HALL. *Orch.* 14.

Orchis bulbis palmatis patentibus, cornu germine breviore, labio plano, petalis dorſalibus patulis.

Orchis palmata montana maculata. C. B. *pin.* 86. VAILL. *paris.* T. 31. F. 9. 10. pratenſis maculata. C. B.

Palmata maculata & non maculata. RIV.

Satyrium baſilicum fœmina. DOD. *pempt.* 240.

In pratis montoſis gramineis udis, ubique ubi in *Schneberg* aſcenditur, etiam ex *Sau-plancken* HARTMANNUS attulit.

Radix palmata cum fibris longiſſimis.

Caulis cubitalis & ultra ſolidus, maculatus, anguloſus.

Folia longe vaginantia nigris maculis aſperſa, longe lingulata & ad nervum obiter carinata.

Bracteæ ſub ſpica lanceolatæ nervo carinatæ, longæ, quales etiam in ſpica flores longitudine ſuperant.

Flos dilute violaceus, modo etiam magis albus maculis purpureis pictus.

Petala

Petala ſuperiora tria patentia erecta aut ſuberecta, medio lanceolato magis, aliis ellipticis, divergentibus omnibus & antrorſum obſcurius cavis & maculis purpureis raris percurſis: interiora duo ſupra machinam ſeminalem complicata, vidi etiam cruciata, eodem ut priora modo picta.

Sextum petalum data fauce calcareque fere ovario æquali in labellum ventilabriforme explicatur, id dilatato fine trifidum ſegmenta lateralia maiora, oris ſerratis, quandoque etiam ſectis inſtructa, medium vero acuminatum integerrimum poſſidet. Nunc etiam hoc labellum vel niveum eſt, ut vidi in alpibus, vel ſaturate purpureis quaſi exſtantibus extra æquabilem ſuperficiem villis per faſciculos colligatis hirtum variegatum.

Machina ſeminalis in longis capſulis ſeminalibus purpura coloratis. Hæ capſulæ inferne clitoride & prominente globulo albo, qui vulvæ immineat, diſtinguuntur.

Antheras clavatas virides & granuloſas vidi, nec exſiliebant ex ſuis capſulis preſſæ, an erant immaturæ?

Obſervavi, externa petala inſtar expanſorum brachiorum patentia axillas in exſtantem angulum proſilientem habere, quod in mea latifolia nunquam obſervavi.

12) *Orchis latifolia.*

Orchis radicibus palmatis caule plerumque fiſtuloſo, bracteis maximis, galea lateribus revoluta. *Nobis* labello trifido, medio ſegmento obtuſo. HALL. *Orch.* 15.

Orchis palmata pratenſis latifolia. C. B. VAILL. T. XXX. F. 14. 15. & Tab. XXXI. F. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 10. OED. Faſc. V. T. CCLVI. bona.

2. Orchis palmata paluſtris altera. C. B. *pin.*
3. Orchis palmata paluſtris tota rubra. C. B.
4. Orchis palmata paluſtris tertia. C. B.
5. Orchis palmata paluſtris latifolia. C. B.

In humidis pratis *Baden*, *Maurbach*, *Rodaun*, vulgatiſſima etiam in alpes aſcendit, in prato ante *Atzkersdorff* abunde cum caule ad ſpicam usque folioſo & fiſtuloſo.

Radices palmato-digitatæ fibris etiam ſuperne auctæ.

Caulis craſſus ſpithamam, pedem altus, ſuperne ſæpe coloratus anguloſus, ſæpe non, ſemper fiſtuloſus.

Folia

Folia plurima longe vaginantia longa, carnoſa carinata.

Bracteæ per totam ſpicam fere cylindricam notabiles, inferiores ex medietate ſcapi latiores, lanceolatæ ovario longe maiores, aliæ decreſcunt, & inter flores nondum apertos conſpicue diffunduntur, ſunt hæ etiam aliquando purpura perfuſæ.

Flores in noſtris non adeo magni, ſed lati & ſic primo aſpectu facile ſemper diſtinxi, dum compreſſa fere ſupra ſeminalem machinam tripetalorum galea cum labello diametrum longitudinis minorem habent.

Petalum igitur ſupremum poſtice planiuſculum fere, in omnibus ſpeciminibus anteriori margine in cucullum, ut duo intima hac ſua cuculli cavitate coercere poſſit, plicatur, quodque eo potiſſimum naturæ conſilio factum videtur, ut prolifera machina, tum a lateribus duobus extimis petalis neglecta, tum a cito nimis abſcedente & ſufficienter deorſum patulo labello minus cuſtodita, præſidium haberet.

Petala duo extima inſtar brachiorum expanſa recta quaſi aut poſtrorſum reflexa exeunt patula, lata, ovato-lanceolata grate purpureo aut etiam magis diluto colore picta: qui etiam in album totus deliqueſcat, qualia plurima in alpibus exemplaria vidi, margine leni ſolum rubore perfuſo.

Petala duo intima plicata nervo eminente laterali in anteriori margine emarginata deſcendendo ſenſim lateſcunt, donec reflectantur. Eſt his fere color idem.

Sextum petalum dilutius eſt, curtum, ora undique circumſerratum, id infra faucem anguſtiorem exiguam in calcar abit ovario longius & recurvum & ubi ſupra faucem latum aggerem in medio eminentem eduxit, in tres portiones manifeſte dividitur, media portione obtuſiore in valde purpurea varietate, in alba vero in alpibus lecta mediam etiam acutiorem duabus reliquis inveni & aliquantulum longiorem.

Machina ſeminalis in hac augmentum partium habet, quod in multis aliis non obſervavi, nec ab ullo video animadverſum; & primo quidem duæ illæ capſulæ pyriformes, ut in aliis omnibus ſurſum latiores, deorſum anguſtiores, poſtica parte etiam fulcro ſuſtinentur, antica etiam clitoride aut, ut HALLERUS vocare mavult, ſpina diſtinguuntur, & inferiori parte loco tuberculi exſectus quaſi arcus eſt, capſularum pyriformium apices ſuſtinens. Sed nunc a latere huius arcus in hac ſpecie duo monti-

monticuli profiliunt fauci ad latera appofiti, qui id efficere videntur, ut antheræ capfulis exfilientes extrorfum labi non poffint, quanquam lateralia eaque extima petala hoc fuum officium detrectent. Cæterum funt hi monticuli antheris *difcoideis* calceoli mariani fatis fimiles.

Antheras capite viridante pede elongato ftamineo præditas in capfulis vidi.

Ovarium firmum intortum erat.

Inter has paluftres plantas in confinibus Hungariæ locis lectas elegantiffimas gratiffima purpura ipfis perfufas petalis absque alio colore attulit GRECSOWSKI. Ultimo etiam easdem circa *Himber* inveni.

Altitudo unius pedis, cubiti, & maior.

Caulis cum vaginis angulofus tectus foliis non latis, fed longis, caule longe applicatis & in canalem conflexis ad 5. 6, quæ etiam floralem fpicam attingerent. Caulem præmendo non potui fiftulofum invenire.

Bracteæ affurgentes lanceolatæ, etiam purpura perfufæ ovario longiores.

Ovarium eodem colore perfufum intortum.

Spica colorata laxa petalis ex gratiffima purpura cærulefcentibus.

Petala lateralia duo extima elliptica & aliquantulum concava, poftrorfum ad ovarium conflexa patula.

Supremum cum duobus interioribus in galeam, machinam feminiferam defendentem, inclinans, & hæc quinque fubæqualia erant.

Sextum petalum calcar habet fatis craffum germine longius coloratum: faucem excavatam, cuius figura duobus triangulis oppofitis eidem bafi infiftentibus definiretur. Ab angulis bafeos trianguli anterioris iam laterales laciniæ, fiquidem in tres manifeftius divifum effet, defluebant aliquantulum reflexæ & ellipticæ. Ex apice trianguli elevabatur agger, qui mediam laciniam fornicatam magis redderet: hæc pura immaculata aliis latior & aliquantulum longior in fine emarginata fuit, dum omnes obfcure effent circumferratæ.

Machina ftaminifera Orchidum, fed grandis hoc etiam habet, quod anteriori facie in duo inflexa tubera abeat, in quibus quafi ftaminum radicetur ortus.

Stamina longa lutea fine antheras pyriformes, polline viridante præditas, fuftentant. Non memini me adhuc vidiffe ftamina adeo longa.

 Obfer-

Observatio I. Alba varietas ex alpibus odora fuit, purpurea ea paluſtris minus; habebat vero odorem aliquantulum maiorem, quam aut globoſa, aut illa HALLERI, nec adeo ſambuci, quam caryophyllorum.

Obſervatio II. Inter *maculatam* & hanc *latifoliam* differentias non adeo evidentes eſſe, tenendum. De ſoliditate aut fiſtuloſitate caulis non ſemper quærendum, licet poſt HALLERUM inſiſtat LINNAEUS, non potui enim in bene multis exemplaribus ſemper hanc notam invenire, nec variabilium longitudo bracłearum certius dare ſignum poteſt, vidi in maculata frequentius ovario longiores bracłeas, quas multo minores tamen obſervavit HALLERUS.

Utrimque trifidum ſextum petalum eſt, & reflexa lateralia ſegmenta in *latifolia*, plana in *maculata* ſolum infidam notam conſtituere valent, licet aliter contendat LINNAEUS, dum in *latifolia* non ſemper reflexa ſint, & in *maculata* hinc inde deprehendantur. Nec id, quod de his ſegmentis memoriæ HALLESUS prodidit, dein etiam LINNAEUS aſſumpſit, in omnibus varietatibus facile verificari poteſt: medium enim ſegmentum æque acuminatum in *latifolia* ac in *maculata* viſitur, & in utraque planta hæc circumſerrata ſunt; ut igitur compulſis omnibus horum Clariſſimorum Virorum obſervationibus id unum differentiæ ſuperſit, quod in *latifolia* ſolum lateralia duo extima petala ſurſum flexa patula ſint, ſupremo cum duobus intimis cucullum faciente, contra vero in *maculata*, dum cum duobus lateralibus extimis etiam ſupremum erectum reclinatumque ſit, hæc differentia ut diſtinguantur, anne ſufficit? non recordor, an in extremitate ſupremum folium cum lateralibus externis æque plicatum & in uncum cavum flexum ſit in *maculata*, ut eſt in *latifolia*, ſed credo, me recłe meminiſſe machinam ſtamineam differentiam dare clariorem, quare ex hac, ſi recłe memini, & obtinet, differentia potior petenda eſt. Et nunc ſincerus fatebor, me maiorem omnino inveniſſe diverſitatem inter anguſtifoliam paluſtrem læte purpuream, quam quidem inter *latifoliam* & *maculatam*, dum & petalorum in paluſtri natura nimis coreacea, qualis illa gladiolorum eſt, minus carnoſa, fungoſa ac illa *maculata* ſit diſtinctiſſima; quare etiam definitiones admittere non potui & alias feci faciles quidem & omnibus fere admiſſas; potuiſſem forte facere certiores ex machina prolifera, ſed, quod longe eſſent difficiliores, omiſi.

Obſer-

Obſervatio III. In illis ſpeciminibus, quæ in prato Azkersdorff legi, erant radices ſemiſemorales, quaſi genitalia referentes, habebantque in dorſo ſimilia exorientia femora, ſed indiſtincta adhuc. Priora femora ſunt in anteriora conflexa, non aliter, ac ſi homo ſederet, & in longos pedes extenſa.

Caules admodum folioſi vaginati certo fungoſi crepitantes, compreſſi.

Folia infima lata & longa alia vaginantia amplexicaulia fere, & cordato-oblonga, ipſam ſpicam fere ſemper attingentia, quandoque etiam ſuperantia.

Bracteæ inter ſpicam cylindricam coloratæ longæ, lanceolatæ.

Spica purpurea, non odora.

Petala tria ſolum in galeam conſpirant, medium ſcilicet & duo intima, quæ in hac ſpecie ſatis lata ſint. Duo extima lateralia revoluta ſunt, & quaſi alas duas machinæ fæcundanti ſuperpoſitas conſtituunt; ſunt cæterum interiori parte maculis purpureis profundioribus picta.

Sextum petalum ex calcare conico germine minore ortum, ex ampla ſatis fauce margine reflexo undique dimittitur, lineis, punctis, & arcubus pictum, non latum, ſed plicatum dentatum, non ſectum, nec trifidum, tamen quandoque plicatum, ut trifidum eſſe videatur, quod tamen non ſit, dum inciſum videri non poteſt, finis eius reflexus eſt.

Machina fœcundans, quaſi ex perpendiculari erecta colorata, cucullos duos de more ſuſtinet, in quibus ſtamina flavicantia antheris granuloſis viridibus. Fovea unguentaria quadrato-oblonga eſt, margine undique purpureo.

Obſervatio I. Multum ſane recedit a prioribus meis, & ab HALLERIANA deſcriptione, an nova ſpecies?

Orchis *impudica*.

Orchis radicibus impudicis fiſſis, caule fiſtuloſo, bracteis maximis, labello picto dentato integro, ita ex duodecim ſpeciminibus.

Orchis radicibus palmatis, caule fiſtuloſo, bracteis maximis, labello trifido, ſerrato, medio ſegmento obtuſo HALL. Orch. 15. non convenit radicibus palmatis, labello trifido.

Orchis radicibus ſubpalmatis rectis, nectarii cornu conico: labio trilobo, lateribus reflexo, bracteis flore longioribus. LINN. *Orch.* 21. nec hæc radicibus ſubpalmatis minus adhuc *rectis*, cum ſemper horizonti parallela,

 crura

crura femorum ſint, tum nec labium trilobum eſt. Nota latifoliæ LINNAEI ſubiecta exacte plantæ noſtræ convenit. „Petala duo lateralia furſum reflexa: tria vero conniventia. Nectarii labium lateribus reflexum. Caulis fiſtuloſus„.

Obſervatio II. Cæterum latifoliæ merito coniungit *incarnatam* & *ſambucinam* HALLERUS, dum inter has certi limites non ſint, & dum ſambucina ſæpe inodora eſt, licet ob odorem diſtincta fuerit & ſic nominata.

13) *Orchis cimicina.*

Orchis radicibus ſubrotundis, galea connivente, labello trifido reflexo. HALL. *Orch.* 19. crenato. LINN. OEDER. Faſ. IV. T. CCXXIV.

Orchis odore hirci minor. C. B. *pin.* 82. VAILL. 149. T. 31. F. 30. 31. 32. HALL. *iter. hirc.* 7. melius odore cimicum.

Orchis flore parvo viridi purpureo. RIV. *bene.*

Tragorchis minor flore fuliginoſo. RAY. *hiſt.*

Tragorchis minor & verior Gemmæ. LOB. *icon.* 177.

β. Orchis odore hirci minor ſpica purpuraſcente. C. B. *pin.* 82.

Provenit in Brader & montoſis *Dornbach* pratis.

Radix teſticuli duo.

Caulis rectus ab imo ad ſummum folioſus, foliolis vaginantibus, tandem in bracteas ſolutis, cæterum anguloſus pedem & ultra altus.

Bracteæ florales albidæ viridi linea percurſæ, lanceolatæ, ovarii longitudine.

Spica longa florum numeroſorum, primo ex viridi colore triſtium, ſubfuſcorum, dein vero in fuſcum & uſtulatum degenerantium, cimicis odore ingrata.

Flos primo aſpectu duobus ſolum petalis compoſitus videtur, *Galea* nempe & *barba*, cum galea quinque exſurgat circa ſtamineam machinam conflexis petalis. Tria exteriora duo interiora abſcondentia ita ſe habent, ut ſupremum aliquantulum latius & concavum anteriori facie in mucronem abeat: lateralia duo exteriora ex ovatis elliptice lanceoleolata ſub concavitate ſupremi conflectantur, recipiantur conniventia, aut etiam a latere accedant, quaſi in crena ſupremi articulata nexaque; hæc in noſtris erant pura, rubiginoſo-purpurea. Duobus lateralibus ablatis conſpiciuntur duo interiora; hæc oblonga, concava, apice cava magis viridant & cum ſupremo caput aviculæ conſtituunt.

Labellum

Labellum ad fauces albidum, purpureis punctis pictum, admodum elevatum tota circumferentia ſubito contra ovarium dimiſſum, ut omnino bene HALLERUS notaverit; Labellum totum contra calcar & ovarium retrogradum eſſe, ex hacque nota facile dignoſci.

Ipſum in tria ſegmenta ſectum eſt profunde colorata & quaſi uſtulata; ſuntque lateralia duo dentata inſtar alæ expanſæ, medium ſine lateſcens tridentatum, aut argute crenatum cum uno in medio dente magis prominente vidi, hæc enim ipſa multum variant.

Machina ſtaminea gentis galeam ſatis bene repræſentat, cum in ſummitate exſtantem aggerem viridem habeat; cæterum rubiginoſo-purpurea eſt, & fornicem apicularem longe ſupra foveam unguentariam exſtantem, quæ oſtium ovarii protegat.

Stamina & antheræ flava ſunt.

Calcar eſt ovario minus, conicum, iuxta id deſcendens.

Ovarium intortum rubiginoſo-purpureum.

14) *Orchis Morio.*

Orchis radicibus ſubrotundis, galeæ petalis lineatis, labello trifido crenato, medio ſegmento emarginato. HALL. *orch.* 16.

Orchis morio femina. C. B. VAILL. T. XXXI. F. 13. 14. bene SEGUIER. T. XV. F. 7.

Orchis bulbis indiviſis, labio quadrifido crenulato: cornu obtuſo, petalis omnibus conniventibus. LINN. *ſpec.* 16.

In pratis ſylvulæ *Gatterholtz*, *Pötzleinstorff*, & alibi frequens.

Radices teſtes duo, baſi aliquando conoidei ſuperne fibroſi; quandoque minor unus alterve adiacet.

Caulis vix ſpithama longior, ſuperne ſæpe coloratus, multa altitudine vaginatus.

Folia infima, quatuor aut plura, carinata in roſulam expanſa ſunt, his alia inſiſtunt a caule modice abſedentia, dein vero adhuc aliqua caulem inveſtiunt.

Bracteæ coloratæ, purpureæ, longæ lanceolatæ germina colorata, quibus circumvolvantur, ſuſtinent.

Flores ex purpureis, aut ita variegati, ut ex obſcuriori purpura cum intermixto herbaceo colore conſtent.

Petala tria in galeam conſpirant conniventem, duoque lateralia medium, ut machinæ ſtamineæ magis incumbat, cogunt. Sunt hæc lineata omnia, medio magis purpureo lateralibus intus magis viridantibus. Duo interiora apicibus fere ſemper in machinam ſtamineam conflectuntur, una alterave viridante linea percurſa.

Labellum complicatum papillulis purpureis viridius pictum tripartitum eſt, ora crenata, medio ſegmento plerumque emarginato, longe aliis minore.

Machina ſtaminea gentis, antheris viridibus ſuſtentatis ſtaminibus flavis.

Calcar compreſſum, purpureum fine ſatis lato.

15) *Orchis maſcula.* * Enumeratio.

Orchis radicibus ſubrotundis, petalis lateralibus reflexis: labello trifido, ſegmento medio longiori bifido HALL. *Orch.* 18. Seu labello quadrilobo rariter crenulato.

Orchis V. CLUS. I. p. 268. icon commoda.

Orchis morio foliis ſeſſilibus maculatis C. B.

Orchis morio mas foliis ſeſſilibus non maculatis. C. B. RUDB. *Elyſ.* p. 192. Orch. III. icon, non vero, ut LINNAEUS citat. p. 191. F. 1. quæ icon peſſima eſt & nihil, niſi folia maculata bene expreſſa habet.

Orchis 12. VAILL. Bot. *pariſ.* T. XXXI. bene.

In pratis udis *Himberr* ad nauſeam integris pratis.

Varietatem anguſtifoliam non maculoſam deſcribam.

Radix teſticuli duo.

Caulis cubitalis altior, in altioribus tenuis, ſemper vaginatus.

Folia longe totum caulem vaginantia fere, canaliculata, lanceolata, non lata, nec maculata in meis.

Bracteæ lanceolatæ, canaliculatæ, ovarii fere longitudine, dein etiam grandeſcunt flore deflorato.

Spica florum ſpecioſorum longa, ſed rara.

Petala firmula ex albo pulchre purpurea.

Galea tribus fit petalis, extimorum medio ovato-acuto profundius purpureo inſidente, erecto: duobus interioribus in cucullum conflexis apicibusque concavis implexis.

Dorſalia duo ovato concava reflexa patentiſſima ſunt.

Labellum

Labellum ex fauce anguftum emergens admodum latefcit complicatum, dorfo albente magis, & papillulis feu verrucis purpureis viridius picto; id quadrifidum eft lobis lateralibus deflexis, margine crenulatis viridius pictis maioribus: lobis anterioribus minoribus itidem fæpe crenulatis feu erofis.

Calcar latum compreffum, obtufum, rectum ovarii longitudine, etiam longius.

Machina prolifera gentis violaceo-purpurea.

Fovea unguentaria longior, margine coloratiore cœpta.

Obfervatio. Sextum petalum fæpe patet lateribus expanfis. Flos fæpiffime fpeciofus eft, ex cæruleo purpureus; fauce & inde dependentis labelli media parte albidis, pictis.

16) *Orchis militaris.*

Orchis radicibus fubrotundis; barbæ 5-fidæ brachiolis longis; galea confluente: cucullis purpureis.

Orchis bulbis indivifis, nectarii labio 5-fido punctis fcabro; cornu obtufo; petalis confluentibus. LINN.

Orchis galea & alis cinereis. I. B. *bonum nomen.*

*. Orchis radicibus fubrotundis fpica conica labelli 4-fidi brachiolis & trunco anguftis HALL. Orch. 22.

Orchis latifolia hiante cucullo maior TOUR. VAILL. T. XXXI. F. 21.

In pratis fere ubique primo vere.

Radices teftes duo.

Caulis pedalis & ultra, fupra medietatem vaginatus, folio fuperne, quod tamen non perpetuum, colorato.

Folia longa admodum, erecta, patentia, fplendentia, carinata.

Spica florum diftans primo, dein denfior, longa, cylindrica.

Bracteæ coloratæ exiguæ.

Ovarium longum intortum.

Calcar media ovarii longitudine, niveo rofeum, cylindricum.

Galea petalis fit quinque, quorum tria exteriora, latiora: lateralibus ellipticis, extus dealbatis, intus lineis læte purpureis tribus quatuorve pictis & maculatis: medio vero bafi extus fornicato albo, intus concavo & eodem modo ut priora picto. Duo interiora linearia funt intus & extus purpurea & fupremo quafi agglutinantur.

Labellum

Labellum in brachia folvitur tota colorata, & purpura perfufa, media vero eius pars alba eft papillulis purpureis variegata. Crura extrorfum vergunt tota purpurea, ut etiam cauda.

Stamina flavicant antheris olivaceis. Alia fequenti varietati fimillima.

b. Orchis radicibus fubrotundis; fpica longa; labelli 4-fidi brachiolis anguftis, cruribus latis, ferratis. HALL. *Orch.* 21.
Orchis magna latis foliis galea fufca f. nigricante I. B. *bonum nomen.*
Orchis latifolia altera CLUSII. p. 267.

In prato fylvæ *Gatterholtz*, in pratis montofis herbidis fupra *Dornbach.*

Omnium fere maxima & fpeciofiffima orchis bulbos duos oblongos craffos habet.

Caulis craffus, rotundus, inferne vaginis niveis folia coercentibus cinctus, cubitalis & ultra, nam quem coram video ille fere brachialis eft, ex rubro marmoratus, rubens, ftriatus.

Folia caulem vaginantia ampla admodum, utrimque fplendentia, carinata, feu ad medium nervum plicata, femipede longiora patentia, his alia infiftunt minus explicata, & ultra mediam caulis altitudinem extenfa.

Spica florum diftans primo, dein denfior, longa, cylindrica, fufcefcens, non ingrate odora.

Bracteæ exiguæ & vix ullæ, fubulatæ.

Ovarium longum fatis intortum, in initio ad caulem parum rubens, dein viridans, & lineis fufcis percurfum, in fine iterum faturatius coloratum.

Galea fit petalis quinque. Tria exteriora funt lata fatis ex ovatis acuminata, & horum lateralia duo apice aliquantulum reflectuntur, dum medium adhuc incumbit concavum. Sunt hæc tria externa ex faturata purpura fuliginofa & quafi rugofa, fcabra ad oculum, lineis etiam magis fufcis percurfa. Interiora duo linearia albida funt & multa purpura picta & maculata, etiam fupremo agglutinata.

Labellum ex anguftata antrorfum foveæ unguentariæ fauce ortum, ampliffimum eft, moxque in fummitate in brachiola duo lateralia prælonga & admodum angufta, margine purpurea, & iuxta internam lineam ferie punctulorum fafciculatorum picta, extenditur; inferius crura lata

lata sequuntur læta purpura ut brachiola picta, & hæc quidem plerumque plana sunt, licet in initio sursum conflexa, ubi e galea erumpunt. Sunt cæterum hæc crura serrata & in medio caudam postrorsum reflexam edunt, quam non perdunt; hæc cauda apice purpurea est, dum faucis posterior pars, ut & multa crurum albescit.

Machina staminea pro amplitudine floris brevis, cucullis purpureis, staminibus flavicantibus, antheris leniter viridantibus ex granulis factis ut in *morione*.

Observatio I. Quanquam hæc varietas truncum labelli habeat brevissimum, crura latissima, & brachia longissima, limites tamen non invenio.

Observatio II. Eiusdem huius varietatis exemplar collegi admodum capitatum, spica congesta brevi, cui *spicæ longæ* definitio haud quadraret, sed semper limites non invenio, unde etiam huc spectat

c. Orchis radicibus subrotundis spica brevissima; labello breviter 4-fido punctato, undique serrato. HALL. *Orch.* 20.
Orchis militaris minor RUP. HALL. icon T. VI. bona.

In prato sicco supra lapidicinam Dornbach, supra Pötzleinsdorff, & alibi cum *morione*.

Radix testes duo.

Caulis aliquando vix pedem, quem tamen sæpe longe superat, altus, leniter angulosus, bracteis exiguis purpurascentibus in medio & summitate vestitus.

Folia ad terram conferta, pollicem medium aut unum lata, in orbem posita, dein sunt duo triave vaginantia. Color foliorum quasi glaucus, non splendens.

Spica ex cono capitata aut globosa, brevis, densa, in aliquibus odora, in aliis minus.

Flos coloris diversi, modo ex albo violacei, modo rubentis magis, modo in integrum nivei, ut ex decem exemplaribus vivis scribo; cæterum militaris.

Labellum aliquam varietatem patitur, nunc enim brachia in fine fissa video, nunc excisa, in aliis quadridentata, hæcque duplici punctorum serie picta. Adhæc crura minus lata sunt, etiam dentata magis, quam serrata. Cauda media eadem est.

Bracteæ ovaria sustinentes angustæ lanceolatæ subpurpurascentes exiguæ sunt.

Machina staminea nulla re recedit.

Calcar quam in aliis longius lateribus ut in varietate. b. compressum non vidi.

Observatio I. Clarissimus Vir HALLERUS has tres orchides separavit, ego limites non video, nec, ut separarem, adduci potui, dum numerosissima viva exemplaria omnium trium simul inspicerem, & vidi nihil valere aut spicæ conicæ, aut brevissimæ, aut longæ lusum, nec partium labelli angustiam aut maiorem aliquantulum latitudinem, nec dentes aut serras, aut ipsa demum puncta purpurea scabra LINNAEI, inter hæc enim copiosissima exemplaria etiam collegeram unum totum niveum omni macula & puncto vacuum, neque tamen putes, fuisse Orchidis latifoliæ hiante cucullo maioris T. qualia etiam alii invenisse se, testantur, sed erat illius orchidis militaris minoris RUP. & in his omnibus id demum superfuit signi constantioris quoad colores & picturas, quod cuculli perpetua purpura persunderentur.

Observatio II. Orchis amœna solo breviori calcare & flore minore a militaribus hisce diversa est.

Observatio III. Suis in definitionibus HALLERUS labellum semper quadrifidum ponit, tumque mediam inter crura spinulam negligit, ad quam LINNAEUS & ego attendentes quinquefidum pronunciamus.

Calcare longissimo.

17) *Orchis bifolia.*

Orchis radicibus oblongis labello ligulato simplicissimo. HALL. *Orch.* 23.

Orchis capsulis feminiferis marginalibus, diffitis. Nobis.

Testiculi species. V. CAM. *Epit.* p. 625.

Orchis alba bifolia minor, calcari oblongo. C. B. *pin.* 83. VAILL. 151. T. 30. F. 7. SEGUIER. T. *Orchid.* 15. F. 10. RUDB. II. p. 198. F. III. icon mala calcare conico & breviore. &c.

Satyrium flore albo. RIV.

β. Orchis trifolia minor. C. B. *pin.* 83.

γ. Orchis bifolia altera. C. B. *pin.* 82.

Orchis bifolia latissima. *ibid.*

Testiculus vulpinus primus. LOB. icon 178. flos & calcar fine complanato dilatatum omnino bene.

Planta

Planta in pratis apricis vulgaris reperitur, & ſpeciatim in illis *Caltenberg*, *Ottakling*, in ſylva cædua *Dornbach*, *Simmering*, in illa *Incersdorff*; etiam in alpes aſcendit.

Teſticuli duo oblongi pro radicibus ſunt.

Folia ex maximis ad terram unice diſpoſita duo, rarius tria, duas tres uncias lata, ita recte HALLERUS.

Scapus cubitalis & longe altior, vere ſquamas potius, quam folia educit, hæc enim rara ſunt. Cæterum anguloſus & inſigniter ſtriatus eſt.

Bracteæ lanceolatæ ovario nunquam maiores in noſtris virentes.

Spica longa & rara HALLER *bene*.

Flos apprime apertus, ut tota machina ſtaminum appareat, in univerſum albus, HALLER. *bene*.

Petala tria ſuprema ita ſe habent, ut ſummum latiſſimum obverſe cordatum, concavum reflexo apice vexillum fere papilionacearum plantarum exprimat: alia duo interiora elliptica ex latiori baſi acuta apicibus ad ſe inclinant, dein receſſura; hæc machinam ſtamineam continent erectam.

Inferiora tria ita ſe habent, ut lateralia duo extima brachia extenſa exprimant elliptico divaricata: medium vero prodeat labellum omnibus longius, ligulatum, ſimpliciſſimum ſine leviter herbaceo.

Calcar omnium longiſſimum, vidi ſub finem dilatatum & quaſi nova tenuiorique convoluta membrana auctum in poſterioribus curis novisque exemplaribus.

Ovarium viride incurvum, leniter contortum, medietate circiter calcaris.

Machina ſtaminea loco mota, in eo enim loco, ubi alias eſſe ſolet, hiatus eſt; ipſæ capſulæ ſeminiferæ in margine laterali oræ foveæ unguentariæ hærent, albidæ, cruribus divaricatis & labello imminentibus. Stamina flava ſunt, Antheræ vero albidæ.

Fovea unguentaria patentiſſima eſt, & facile conſpicitur foramen, quod in calcar ducit.

Obſervatio I. In planta in Incersdorffer Walde lecta foliis binis latiſſimis ſuperpoſita ex adverſo erant duo lanceolata alia; barba erat tota viridis & bracteæ longitudinem habebant ovarii.

 Obſer-

Obſervatio II. Ex alpinis ſylvis delata eadem orchis caulem angulosum magis habuit, ſpicam etiam multo longiorem, non alia cæterum differentia, niſi quod eſſet odoradiſſima odore reficiente & grato, etiam per quatuor dies & noctes durante.

Obſervatio III. Planta nunc deſcripta ex Ottakling lecta in multis diverſa eſt ab aliis I. odore vix ullo II. Machina ſtaminea ampliore fovea unguentaria magis dilatata III. capſulis ſeminalibus arcuatis IV. calcare uno quaſi vaginante alterum, quæ omnia eruo conferens 20. exemplaria viva diverſis locis lecta.

18) *Orchis pyramidalis,*

Orchis radicibus ſubrotundis ſpica denſa, calcare longiſſimo, labello bicorni, æqualiter tripartito. HALL. *orch.* 24.

Orchis purpurea ſpica congeſta pyramidalis. RAY. *ſynops.* III. T. XVIII. SEGUIER. T. XV. F. XI.

Cynorchis militaris montana ſpica rubente conglomerata. C. B. *prodr.* 28.

β. Orchis militaris montana ſpica rubente conglomerata. I. R. H. TOUR. VAILL. T. XXXI. F. 38.

Orchis flore conglomerato. RIV.

γ. Cynorchis latifolia ſpica compacta. C. B. *pin.*

In ſylvis ſubalpinis frequens.

Radices ſubrotundæ.

Caulis pedalis, cubitalis, etiam brachialis & maior, qualem nunc plantam deſcribo.

Folia caulem longe vaginantia longa, non adeo lata in meis, licet etiam ad ſemi unciam & unciam lata ſint, dum ſunt latiſſima, ut obſervavit HALLERUS.

Spica denſa pyramidalis conica amabili pupura fulgida.

Bractea lanceolatæ coloratæ ovarii longitudine, etiam longiores.

Petala 5 ſubæqualia, ut in latifolia, & eadem hic, ut in illa, ſupremum ſcilicet cum internis duobus in galeam confluunt, a qua duo lateralia extima relaxata magis recedant ad angulum rectum expanſa.

Sextum petalum a duobus extimis ad machinam ſtamineam fere ſemper cogitur, hoc in labellum exporrigitur bene ad medietatem, ut nunc obſervo trifidum ſegmentis ellipticis medio anguſtiore.

In ſauce huius petali utrimque paries finibus divaricatis, unde *bicorne* HALLERO dictum ſit, *bidentatum* LINNAEO, erigitur, qui extima modo

do descripta elliptica labelli segmenta respiciant, hi etiam faucem protegunt, quæ in calcar ducat fructu longius, admodum gracile & deflexum.

Observatio I. Bracteas flore breviores fecit in horto Clifortiano LINNAEUS, vidi æquales, etiam longiores, & sic etiam HALLERUS descripsit, ut igitur male a LINNAEO definitioni adhibitæ fuerint.

Observatio II. Nec segmenta labelli trifidi adeo aqualia sunt, ut in notam certam adhiberi possint in spiciebus LINNAEI, quæ quidem pene æqualia, medio tamen paulo angustiori describit HALLERUS, ego vidi.

19) *Orchis conopsea.*

Orchis radicibus palmatis, calcalcare longissimo, labello trifido, unicolore HALL. *Orch.* 25.

Orchis palmata minor calcaribus oblongis. C. B. *pin.* VAILL. T. XXX. F. 8.

Orchis bulbis palmatis, cornu setaceo germinibus longiore, labio trifido; petalis duobus patentissimis. LINN. *spec.* 26.

II. Orchis palmata pratensis maxima. C. B. *pin.* RUDB. II. p. 212. icon mala.

III. Orchis palmata montana maxima. C. B. *prod.*

IV. Orchis palmata angustifolia minor. C. B. *pin.*

Serapias minor rubello nitente flore LOB. icon p. 189. omnino bene spica, calcare, caulis tenuitate.

In Pratis Ottackring, Caltenberg &c. etiam in alpes ascendit.

Radix palmato-digitata.

Scapus pedalis, cubitalis & ultra rotundus, virgatus, inferne foliis, superne bracteis vestitur, ad genicula purpurascit, ad spicam vero magis, superne sub spica angulosus, cæterum solidus, durus.

Folia caulem vaginantia fere semper plicata, longa, non lata, angusta potius, 2. 3. 4.

Bracteæ ovato-lanceolatæ, in florentibus ovario pares, in non florentibus maiores, licet hæc res constanter variet, deprehenduntur; cæterum ex viridi obscure purpurascentes.

Spica satis longa & densa est, floribus concolore albida aut cærulea purpura ludentibus, odoris caryophyllæi, sed gravis nec grati.

Galea tribus petalis potissimum facta, siquidem duo lateralia externa brachiata pateant tota, imo etiam revoluta conspiciantur.

Supremum galeæ petalum ovatum dorſo magis colorato, primo aliis incumbit, dein recedit laxius factum, interna duo ſupremo latiora ſunt concava, magnamque & concavam galeam pro exigua machina ſtaminea conſtituunt.

Barba lata ſatis eſt medio eminente aggere & duabus utrimque impreſſionibus lateralibus inæqualis, ipſa fine aliquando evidentius, aliquando obſcurius trifida eſt: lateralibus ſegmentis ſuperiori & marginali ora deflexis, inferiori obtuſis ſerratis aut quaſi undulatis, medio vero nunc integro, nunc etiam ſerrato.

Cuculli gentis, ſed huic ſtirpi depreſſi fere, exigui, antheris viridibus fœti.

Calcar tenue purpureum conſtanter in noſtris recurvum, germine multo longius.

Obſervatio. Clariſſimus LINNAEUS in ſuis ſynonimis excitat orchidis palmatæ anguſtifoliæ minoris RUDB. iconem II. p. 212. quæ noſtris non adeo conveniat exemplaribus, dum contra VII. orchis palmata anguſtifolia minor odoratiſſima cum calcare recurvo noſtram bene repræſentat. Eſt etiam adhuc hac animadverſione opus, quod idem vir Clariſſimus in notis adiecerit huic ſtirpi, *labium æquale trifidum & integerrimum eſſe*, quod in noſtris non obſervavi, nec in ſuis HALLERUS.

INDEX

INDEX GENERVM

Leonu-

INDEX
SYNONYMORUM

Ervum

CB